

CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS, TARDARVM

PASSIONVM, LIBRI V.

D. ORIBASII SAR-

DI, IVLIANI CAESARIS

ARCHIATRI,

Id est paratu faciliu.

Euporiston	lib: III.
Medicinae compen:	lib: I.
Curationum	lib: I.
Trochiscorū confect:	lib: I.

EXCVDEBAT HENRICVS PETRVS
BASILEAE MENSE AVGV

STO, ANNO

M. D. XXIX.

Cum gratia & priuilegio Cesarco.

LIB

Constabat hoc Celij & Oribasij volumē / mihi Ioānū Cincinō Lippiano / in crudo, alb. 12. Anno. 1538.

2 We V 316

CATALOGVS AVTORVM QVORVM TESTI
MONIIS PASSIM CAELIVS
VTITVR.

Afclepiades.
Euryphon.
Hippocrates.
Afclepius.
Erophilus.
Demarchus.
Chrysippus.
Diocles.
Demetrius Appameus.
Demetrius Attaleus.
Erasistratus.
Empedocles.
Euenor.
Apollonius Citiensis.
Apollonius Memphites.
Apollonius Glaucus.
Antiphanes.
Democritus.
Dionysius.
Antipater.
Zenon.
Heraclides Tarentinus.

Herodicus.
Menecrates.
Praxagoras.
Mnafeus.
Niceratus.
Philotimus.
Themison.
Soranus.
Proculus.
Ptolemæus.
Parmenides.
Philistion.
Serapion.
Silimachus.
Theffalus.
Tryphon.
Nicander.
Bachus.
Cassius.
Clodius.
Milesius
Lufius.

BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICO-NATURALIS
MUSEI HISTORICO-NATURALIS
MUSEI HISTORICO-NATURALIS

Handwritten signature or stamp in the center of the page.

Continet hoc Celsi & Osipati volumine nisi locum Cui
anno LXXVIII. Anno .M.LXXVIII.

CLARISSIMI
DEIQUE DOCTISSIMI
PHILIPPO BYHAMERO
Alfani doctori D. Aben Cordis
Geopi Vegeta Medice
Scholae.

Fragment of text from the reverse page, including a large illuminated initial 'P' and various lines of text.

CLARISSIMO EI-

DEMQUE DOCTISSIMO VIRO

PHILIPPO BVCHAMERO, REVEREN-

dissimi domini D. Alberti Cardinalis & Archiepi
scopi Moguntini Medico, Ioannes
Sichardus.

PRÆTER multas, easq; nec obscuras quidem, nec ita
paruas summæ cum benevolentia, tum uoluntatis erga me
tuæ significationes, ornatissime uir, cum nō desinas me apud
ALBERTVM Reuerendissimū Cardinalem, eundemq;
clementissimū principem patronum meum & uerbis quàm
potest fieri honorificentissimis cohonestare, & tuis subinde
muneribus ornare, efficis planè ut quo me uertam nesciam:
dum identidem dispicio, qua in re si non beneficiorū in me tuorum cumulum,
hoc saltem assequar, quod bona interdum nomina solent: ut scilicet dum soluendo
non sum, uel ingenua debiti professione non feram tacitum, quantū tibi uiro
inter eruditissimos optimo, inter optimos uero etiam eruditissimo debeam. Cui
rei documēto uelim sit hæc qualiscunq; inscriptio: Neq; enim memoria excidit,
quàm tu grauiter uereq;, si quis nos casus in eum sermonem adduxisset, queri
soleres, nullam studiorum partem æque nostra tempestate iacere, ac eam ipsam
quā olim cum maximis præsidijs, tum summis ingenijs excultam, nisi deus ali-
quis rebus humanis iniquior inuidisset, non esset cur tanto negotio disceremus,
& experimēta per mortes, ut ille dicit, caperemus, impudentissimorū interim cir-
culatorū personas induentes, qui cū diu nihil scire didicerimus, tandem audacia
pro sapientia usi, carnificinā quandam uerius, quàm medicinam in uita cōmuni
exerceamus. Nam sic ferè comparatum est, ut quo quidq; ad uitam mortalium
plus adferat adiumentū, hoc capitalius obsit, si aut parum rite tractetur, aut alio
quàm institutum est modo. Nunc quis ulla religione ad hoc opus accedit? aut
quotus demum quisque ex ipsis fontibus haurit? Imò, ut apertius dicam, quid
huius rei omnino reliquum est dignum lectu, quod non palàm ausis cum negli-
gentia, tum & inscitia damnare? Nisi unum dicas Hippocratem, aut Galenum
ex Græcis, Latinis uero Cor: Celsum & Plinium. Quos tamen sic legunt ple-
riq;, tanquam plus allaturos momenti eloquentiæ studioso, quàm ei qui sit rei
medicæ destinatus. In Plinio uero audent etiā nihil dissimulantes in ore habere
tragicum illud: ô cœlum, ô terra. Cum quibus non admodum contenderim,
qui repertis frugibus malint tamen cum Gryllo in glandium usu consenescere.
Hoc uero subit mirari, quā fiat ut tam grauate in medicorū album recipiant, ut
quosq; uiderint terribilissime locutos, eamq; ob causam numero eximant, qua uel
imprimis digni fuerant, mea sententia, ut locū acciperent. Quod si aliquo pacto
possent ab interitu reuocari Diocles, Asclepiades, Euryphon, Demetrii Appa-
meus & Attaleus, Democritus, Erasistratus, Chrysiippus, Empedocles, Ze-
non, Erophilus, Asclepius, Antipater, Heraclides Tarentinus, Menecrates,
Praxagoras, Mnaseas, Herodicus, Milesius, Parmenides, Niceratus, Themis-
son, Proculus, Soranus, Serapion, Apollonij Memphites Citiensis & Glau-
cus, Philistion, Thessalus, Tryphon, Socrates, Nicander, Philotimus, Lusius,
Euenor, Cassius, Clodius, Bachius, Silimachus, quos ferè autores habet Cælius
Aurelianus,

AD PHILIPPVM BVCHAMERV M PRAEFATIO.

Aurelianus, quid putamus nonnullos habituros quod dicerent? Te uero dignum planè qui tanti Principis sis curam sortitus, amare nã uehementer debeo, qui ex commentarijs nostratiũ, uelut ille aurum ex stercore cum selegeris, tantã omnium literarum cognitionem huic studio intulisti, quanta potest in huius ordinis homine uideri maxima, & ob hoc planè idoneus qui Cælij nostri patrocinium suscipias, siquidem recte dictum sit antiquitus, patronum causis plerumque esse argumento. Quis enim aut rectius contra uiriligatorum defendet, quàm is in cuius iam manu uelut mancipio esse Cælius incipit? aut libèrius, cum iusto sacramento confirmare tibi ausim, huius generis nihil omnino apud Latinos extare, studio, diligentia, fide pari tractatum. De cuius tamen uita non satis quod in presentia dicam occurrit, nisi quod cognomento satis diuinare licet Afrum fuisse,

Cælius Aureli: quod ipsum per se, uel tacente me, ipsa satis dictio clamat. Ut autem Galeno Siccensis. Plinioque maiorem credam, facit diligens illa seu in refellendo, seu in astruendo ueterum autorum commemoratio, haudquaquam preteriturus eos, si per ætatem meminisse potuisset. Hoc uero peculiariter sibi sumpsisse uidetur, ut græcæ literaturæ suis cognitionem comendaret, dum sic Græcis omnia acceptum refert. Quæ res sanè nobis summã attulit difficultatem, ut facile nos ab editio- nis consilio depelleret, dum antiquissima quæque huius professionis, uel bonorum librorum inopia, uel temporum inscitia obsoleuerunt, nisi operam nobis suam strenue Ioannes Cornarius nauisset, uir non modo medicæ rei, uerum omnium literarum, quæ quidem sint libero homine dignæ, doctissimo. Edidit autem, ut ipse testatur Responsum, quibus chirurgiam tractat, Muliebrium passionum, Græcarum epistolarum ad Prætextatum, Adiuutoriorum, Medicaminum, Celerum passionum libros, qui tamen temporum iniuria interciderunt, qui nobis casus propemodum & hos ipsos libros eripuisset iam ad interitum spectantes, nisi in lucem nobis afferuisset uir cum splendore uitæ, tum literarum studio præditus

Oribasius, incredibili, Philippus Furstenbergius Consul Francofurdensis. In Oribasio autem cum multa deprehendissemus deprauata, usu tamen ac ueluti præscripti- one quadam longi temporis usurpata, non libuit immutare, ne pandectarum dignitatẽ eleuaremus, quarum cum bona pars ex Oribasio sit conflata, tum eius loci apud nostræ tempestatis medicos, ut non secus atque oraculum, sicubi scrupulus inciderit, ad eas confugiant. De quo ne plura dicam Suidas facit, cuius hæc sunt de Oribasio uerba: Οριβάσιος σακεδονικός γυναικίος ἰατροῦ τοῦ παρὰ Βάσαν, καὶ νοσητῶν καὶ αὐτοῦ κατασακῆς Κωνσταντίνου πόλιος. Ἐγραψε πρὸς τοὺς ἀποροῦντας τῶν ἰατρῶν βιβλία θ. πρὸς Ἰουλιανὸν βασιλίαν βιβλία οβ. ἱπποκράτους αὐτῶν ἐν βιβλίοις θ πρὸς Κίσαβιον τὸν ἰδὸν. καὶ πρὸς βασιλίαν, καὶ πρὸς παρθέναν

Habes igitur, clarissime uir, fortunam hanc apud nos proxime renatam animi erga te mei testimonium, qua si tibi emunctissima naris uiro satifacio, uici: hoc enim uel maxime studui: tum si qua ad medicinæ Candidatos utilitas perueniet, in lucro ponam.

Vale & Principi me nostro diligenter etiam

atque etiam comenda. Basileæ XXI

Augusti, Anno

M. D. XXIX.

INDEX
 QV
 OFII PARS
 DIVT
 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

INDEX

E O R V M Q V A E

OP E R I S P A R S I M

I N S V N T.

A

Brothanum tertio gradu calefacit 254. C

Abſinthium primo gradu calefacit 254. C

Abſinthium urinam cit

247. B

Acetum ſcillinum 4. C

Acacia 261. B

Acetum naribus moleſtum eſt 22. C

Aceti natura 61. A

Acopa 18. C

Acopa ungenta quomodo faciendā 264. D

Acora 306. C

Adaxiſmus 293. A

Adeps pullinus & anferinus malaxat 257. B

Adiantus mediæ eſt qualitatis inter calidum & frigidum 253. B

Adiutoria recuperatiua 299. A

Adurentia 260. C

Aegrotantes ex inſueto labore 246. C

Aegrotantes præſtu 246. C

αιμαλωσα ſputa 67. A

Aëris qualitates 252. C, & 296. C

Aeſtatis diæta 249. A

Aetas quæ phlebotomō conueniat 287. B

Agaricus quis optimus 261. B

Agarici natura 291. A

Agnus herba quæ optima 263. B

Agni folia exiccant 255. B

Agni folia calefaciunt 253. B

Agreſtia uocamus omnia immitia 126. C

Agroſtica 129. B

Aliptarum officiū 1.

Ala ſi cui male oluerint 316. D

Alba thermæ in Italia 73. A, & 78. D

Albugines oculorum ut tollantur 309. A

Albulæ balneæ 41. B

Alexandria à podagra immunis 126. D

Allium inflat 70. C

Aloë quæ optima 261. B

Aloë primo gradu calefacit 254. C

Aloës natura 290. D

Allium tertio gradu calefacit 254. D

Alopetiarum remediū 303. B

Alphitæ natura 256. C

Althea 4. B

Alther 40. D

Alumen ſchiſton 51. A

Amaraci natura 254. C

Ambulacium uocatur caducum mali punici 129. A

Amoniæcus 261. B

Amoniæ bonus quis 261. B

Amolenta emplaſtra 266. C

Amphora Italica quantum teneat 264. D

Amor autor eſt furoris nonnunquā 25. B

Amorem quidam furorem putauerunt 31. A

Amorem quidam prodeſſe putant furentibus 31. A

Amyctica medicamina 49. B

Amygdalæ ebrietatem prohibent 250. D

Amygdalæ dulces calefaciunt 253. B

Amygdalæ purgant uiſcera 275. B

Anacoeliſmi 69. B

αναφώνησις uocis exercitium eſt 49. A

αναφώνησις id eſt, uocis exercitatio quādo, & quibus adhibenda 7. B

Anaphoretica paſſio 67. B

αναγωγί 53. B

Anaſtomatica 83. B

Anaſtomatica medicamina 54. D

Anatroſis teſtæ 43. A

Anchriſta 125. A

Ancones 41. A

Anethinum oleum 246. D

Ani pruritus ſi ſit, aut inflammatio, aut rhagadæ, aut hæmorrhoidæ, 327. B

a 3 Anifus

EORVM QVAE OPERI SPARSIM INSUNT

- Anisus urinam cit 247. B
 Anodyna malagmata 9. B
 Anodyna medicamina quæ, & cur dicantur 81. A
 Anodyna medicamina quæ indoloria uocare possumus 47. A
 Anserina caro indigestibilis 273. A
 Antilius medicus 265. A
 Antipatri libri epistolarum ad Galium 60. C. & 65. A
 Anthereon 50. D
 Aperientia corpus & os 259. B
 Aphronitrum quale optimum 264. C
ἀφρόνιτρον 66. D
 Apollo inspirator furoris diuini 25. B
 Apollonius Citiensis medicus 25. A. & 80. D
 Apollonius Pergamenus 248. C
 Apollonius Memphites 88. D
 Apollonij liber de herbis 243. A
 Apolopharos 39. A
 Apopheresis 287. A
 Apophlegmatismus 47. B
 Apotelesma 56. D
 Appetitum cibi prouocantia 76. D
 Apprehensionis morbus 48. C
 Aqua *συνήρηλα* quæ aluminis habet at naturam 94. C
 Aqua *συνήρηλα* 94. C
 Aqua optima quæ sit, & pessima quæ 251. B
 Aqua nitrosa 298. C
 Aqua pluuiialis alia leuior est 252. C
 Aquarum electio qualis 282. C
 Aquarum naturaliter calidarum uaria natura ex metallis 298. C
 Aquarum qualitates & naturæ 251. B
 Aquiduca medicamina quæ Græci *ἀσπυρά* uocant 91. B
 Aquilonius aër capiti prodest 9. A
 Arcigenes medicus 295. B
 Arcionides purgant pingues humores, & mordicationem faciunt stomacho 274. C. & 275. A
 Argagation medicamen 95. B
 Arietum carnes quales 272. C
 Aristolochiæ radices calefaciunt 254. C
 Aristotelis sententia de furiosis 30. D
 Aron 68. C
 Aromatici calami natura 254. C
 Arsenicon quomodo coquatur 265. B
 Arsenicum quod optimum 263. B
 Artemidorus grammaticus territus à Crocodilo omnium literarum est oblitus 26. D
 Artemisia calefacit secundo gradu 254. C
 Arteria pulmonis canna est 59. A
 Arteria est ueluti fumarium corporis humani 7. A
 Arteriæ quando incidendæ 288. D
 Arteriaca medicamina 49. B
 Arteriotomia 21. A
 Arteticorum curatio 332. D
 Arthritis morbus 126. C
 Articulorum dolor 126. C
 Ascites unde nomen habeat 89. A
 Asclepius unde nomen inuenerit 1.
 Asclepiadis liber de clysteribus 64. D
 Asclepiadis liber de hydropis 123. A
 Asclepiadis libri paraſceuaſtici 65. A
 Asclepiades libros celerum passionum conſcripſit 24. C. & 52. C
 Aselli auiculæ teneriores putantur 5. A
ἀσπυρά species hydropis 88. C
 Aſmaticorum curatio 325. A
 Asparagus temperatæ naturæ est 253. B
 Asparagi ictericis dantur salubriter 275. A
 Aspastum 261. B
 Aspergines quæ sympasmata dicuntur 87. A
 Asphodeli ictericis profunt 275. A
 Asphodeli radix calefacit 254. C
 Asplenos herba 81. A

κτλ

I N D E X.

Ατροία 54. C
Atrā bilis quid sit in Tullio 31. B
Atriplex 50. D
Atriplex in frigidat primo gradu 255. A
Atrophia 34. C 67. B & 86. D
Attalus medicus 285. B
Aues quæ sint bene digestibiles 273. A
Auena digestibilior inter omnia leguminum genera 280. D
Augurix thermæ aluminis qualitatem habent 134. D
Aurigo morbus siue arquatus 82. D
Aures si fuerint humidæ 313. A
Aures si aliquid irrepserit 312. D
Aurium dolor ex frigore, aut si aqua intrauerit, aut si inflammata fuerint, aut si ex pingui humore sit dolor, aut ulcerationes, percussuræ, fracturæ, inclinationes 311. B & 312. C
Aurium purgatiua 258. C
Aurium passiones 310. D
Aurium dolor 44. C
Antispasmodicus quando fieri debeat 288. C
Autumni diæta 249. A
Autumnitempus quale 90. C

B

Bacchius medicus 54. C
Balani 40. C
Balanis quando utamur, & quomodo conficiantur 294. D
Balanon collyrium 24. C
Balnea quid prosint 252. D
Balnea diaphoretica 297. B
Balnea excogitata 297. B
Balnea calida sine periculo sunt 297. B
Balnea frigida profunt 297. A
Balsami natura 254. C
Beta stomacho obest 274. C. & 275. A
Bdellium quod optimum 261. B
Βορβοριμύς 74. C
Bouillacaro 273. A
Bradipora quæ sint 276. C
Brassica ebrietatem prohibet 250. D

Bronchos 34. D
Bronchos uocatur fluxus faucium 49. B
Bregma medium testæ 25. B
Brionia radices calefaciunt 254. C
Buccellati catartici 338. C
Bucini pisces 77. A
Bulbibis cocti fiunt bene digestibiles 273. A
Butyro quando utamur in clystere 293. B

C

Cachexia quæ sit 15. A. & 84. D
Cachecticorum color 85. A
Cachochyma 248. C
Cachochyma in cibis quæ sint 272. C
Cachochymum quid dixerint ueteres 272. D
Cælij libri chirurgumeni 38. C
Cælij libri responsionum 8. D
Cælij libri celerum passionum 48. C
Cælij libri adiutoriorum 16. D
Cælij liber muliebrium passionum 38. C
Cælij græcus liber epistolarum ad Prætextatum scriptus 43. B
Cælij libri *γυναικίων* 15. A
Cælij libri adiutoriorum specialium 25. A. & 40. C
Cadinia herba optima quæ 263. B
Κανίς quid sit 84. D
Calamus aromaticus cuiusmodi esse debeat optimus 262. C
Calchantum quomodo mittatur in coctione emplastri 265. B
Calchantodes aquæ 298. C
Calcucicaumenos 264. D
Calculatorum ludus furentibus prodest 29. A
Calciurus quomodo coquatur 265. A
Calefacientia quæ sint 253. B
Calefacientia primo gradu 254. C
Calefacientia secundo gradu 254. C

a 4 Calefacientia

EORVM QVAE OPERI SPARSIM INSUNT

- Calefacientia tertio gradu 254. C
 Calefacientia quarto gradu 254. D
 Calefactiua in cibis 278. D
 Caligo passionis etiam imaginem praese fert 17. A
 Caligo oculorum quomodo tollatur 309. A
 Caliginis oculorum quid medeatur 307. B
 Calx colata 124. D
 Cancri si in ore fuerint 319. B & 321. A
 Canis rabidi morsus curatio 335. B. & 337. A
 Cani ne nascantur alicui 305. B
 Caninus raptus 44. C
 Cantilenam Aesclepiades mederi furori credidit 31. B
 Cantilena ridentur in curationibus 125. B
 Caprarum caro cachochyma 272. C
 Caput carnibus carens neruosum est 7. A
 Caput laxdentia quae sint 274. D
 Caput sacrum est, & templum animae 11. B
 Capitis diuersi morbi quomodo curantur 300. C
 Capitis dolor ex frigore quomodo curatur 300. C
 Capitis purgationes 294. D
 Caphisophontes 39. A
 Capilli si defluant 304. D
 Capillos quae corrumpant 305. A
 Capparis uim subtiliandi habet 275. A
 Carabus piscis 77. A
 Caraxatio tiliarum 289. A
 Cardamomum quod optimum 262. C
 Cardiacorum remedia 335. A
 Caricæ malum sanguinem generant 272. D
 Caria immunis est a podagra 126. D
 Caricæ renes purgant 275. A
 Caricæ epati & spleni phlegmonem faciunt 275. B
 Caritanae balneae 41. B
 Caro quae optima 271. B
 Carpus 14. A
 Caseus uetus obest sanitati 272. C
 Casei natura 273. B
 Cassia quae optima 262. C
 Castaneae natura 253. B
 Cataclysmo quando utendum s. D
 Catalepsis 48. C
 Cataplasmata uaria 297. A
ικτασμοδος 29. A
 Catarrhus unde fiat 49. B
 Catarrhus ex uinolentia uenit s. D
 Catarrhi remedia 315. A
 Catarticum remedium sanis obest 289. B
 Catartica medicamina stomachum euerunt 21. A & 22. D
 Catartica medicamina quae purgatiua 9. A
 Catafarcia hydropis species 88. C
 Catetherismus 37. A
 Catether 35. B
 Cedrus lac in mammillis auget 244. D
 Celadua uolutatio in palaestra 141. A
 Celeres passionis etiam sine ope medicis nonnunquam soluentur 1.
λευκοις 123. A
 Cepe proiectorium est 275. A
 Cephalæa quomodo curetur, & quomodo deprehendatur 301. B
 Cephalæa passio, & unde nomen accepit 2. C. & D
 Cephalæa laborantium dieta 5. A & B
 Cephalæa maxime sunt mulieres obnoxiae 2. C
 Cera quae optima 262. C
 Cerebrum porcinum inter teneriores cibos habetur 5. A
 Cerebri inflammati morbus 302. C
 Cerebrum omne stomacho obest 274. C
 Ceruini renes cochochymi sunt 272. C
 Chalmos 44. C
 Chalinos 40. D
χαλινος quid sit Graecis 14. C
 Chelidones quae & lichenae 24. D
 Chemæ 264. D
 Chiasmus 21. A
 Chirapsia quam manutigium dicere possumus

- possimus 21. B
 Chirurgiæ studium difficile 253. A
 Cholera uomentibus quid conducat 281. B
 Cholericum humorem generantia 269. B
 fel est 31. B
 Choricomachia 141. B
 Chrysippus medicus 25. A & 48. C
 Cibus euchymus 253. A
 Cibi qui utilissimi 252. D
 Cibi singulis temporibus conuenientes 249. A
 Ciborum confectio 280. D
 Cicatricantia quæ sint 259. B
 Ciceris nigri natura 275. A
 Clyster oticus 37. A
 Clyster imagogofus 293. B
 Clyster ad fungos mortales 294. C
 Clyster ad paralyfin longaonis, lumbricos, ascaridas, tenisum, ulcera intestinorum in dysenteria 294. C. & D
 Clysteris mensura 293. B
 Clysteres acres qui & quando utemur 293. B
 Clysteris multæ formæ 292. D
 Cnici natura 291. A
 Coclacon 278. C
 Cochlea indigestibiles sunt 273. B
 Cochlearum succus diductorius est uentri 277. A
 Cochlear mensura 264. D
 Coelica diathesis 87. B
 Coeliotica medicamina 30. D & 41. B
 Coenotis 73. A
 Coenum 35. A
 Colon 35. A
 Color ut bonus sit in facie 316. D
 Colum patientibus remedia 296. D
 Coli curatio 326. C
 Colymbades oliuæ quæ 5. B
 Conceptio quibus prohibeatur 332. C
 Conceptionis remedia 331. B
 Condensantia cutem corporis 259. B
 Conditum mulsam appellamus 125. B
 Confricamenta dentium 45. D
 Constrictiua uentris in cibis 277. B
 Congius 264. D
 Conia 45. A
 Constipatio si fuerit in poris 30. A
 Constipantia in cibis 275. B
 Coptarion catarticum 337. B
 Coptaria platismara 565. A
 Corruptuntur quædam facillime in stomacho 276. C
 Corrupti cibi in uentre remedium 245. B
 Coryza fluxus narium appellatur 49. B
 Coryza ex uinolentia nonnunquam uenit 8. D
 Coryzæ remedia 315. A
 Costus arabicus optimus est 262. C
 Costi natura 254. D
 Coxarum si fuerit inflammatio 332. C
 Craton medicus 295. B
 Crocus quis optimus 262. C
 Crotophos morbus temporum est capitis 2. C
 Cucumeris semen est pro oleo nonnunquam 280. D
 Cucurbitæ quales sint 272. D
 Cucurbitæ leues quæ sint 14. D
 Cucurbita cupha 134. C
 Cucurbitarum usus 7. B
 Cucurbitarum usus quando probandus 280. A
 Cucurbitarum cibus utilis 280. C
 Cyathus 264. D
 Cyathus ægyptius & alexandrinus 264. D
 Cyclamini succus ictericis prodest 295. B
 Cyclus metafyncriticus quis sit 5. B
 Cynicus spasmus 44. C
 Cyprum quale optimum sit 262. D
 Cyprinum oleum laudatum in epilepsia 16. D
 Cyriasis 306. C

Cystophilos

Cytophilos 57. A

D

- D** Actyli constipant 275. B
 Dactyli diuretici sunt 244. C
 Defrigis herba 263. B
 Demarchus medicus 25. A
 Demetrius Attaleus 44. C
 Demetrius Erophili sectator 54. C
 Demetrius Apameus 88. D
 Demetrii sententia de furore 26. D
 Democriti liber incertus de elephantia 94. D
 Dentes si laxi fuerint, nigri, uel reumatismo laborantes, comesti uel forati, commisti 317. B & 318. C & D
 Dentes ne à lacte laedantur 334. D
 Dentes ut albi fiant 319. B
 Dentes molares si doluerint 318. D
 Dentes si fuerint imbecilli 319. A
 Dentium dolor 45. B
 Dentium uariarum passiones 317. A
 Dentium detractio improbat 47. B
 Dentium detractio quidam moriuntur 47. B
 Dentiducum plumbeum in templo Apollinis 47. B
 Dentifricium ne dentes doleant 319. A
 Diartymaton reflantis naturae est 91. A
Διαρτύματις 88. D
 Diacalamentis antidotum 249. B
 Diacardamum 80. D
 Diacapegias 90. D
 Diacentaureum 90. D
 Diachylon malagma 4. C
Διαχύλων animi laxatio est 27. A & 91. A
Διαχύλων quae, & quibus adhibenda sit 5. A
 Diadaphnion medicamen 78. D
 Diadaphnidon 39. A
 Diadion inter anodyna medicamentum 81. A
 Diadictamnus 90. D
 Diatemon emplastrum 62. C

- Diaglaucium collyrium 45. A
 Dialalos 80. D
 Diamelilotum reflantis naturae est 91. A
 Diamori confectio 323. A
 Diamyreplici balani 80. D
 Dianitrum 90. D
 Diaoriganum 80. D
 Diapeganum 123. A
 Diaporon medicamen 62. C
 Diapipereon 69. B
 Diaphoristica quae sint 260. D
 Diaphragma discretorium appellatur Calius 57. B
 Diaphragma quid dicatur 14. C & 35. B
 Diaretismus 80. D
Διαρητισμὸς 85. B
 Diarros 60. C & 76. C
 Diastestum 80. D
 Diaspermaton reflantis naturae est 91. A
 Diaspoleti electarium 337. A
 Diasteton medicamen 127. B
 Diasycaminon medicamen 62. C
 Diatapsias 80. D
 Diatriton 36. D
 Diacheon medicamen 3. A
 Diechidnon medicamen 78. D
 Dielectrum 61. B
 Dieteticus liber Theffali 58. C
 Digestibilia facile in cibis & contra 273. A
 Digestiua mitigando quae sint 257. A
 Diocles librum de passionibus scripsit 23. B
 Diomoron 76. C
 Dionysius medicus 65. A
 Diptamnus calefacit 254. C
 Distortae si fuerint palpebrae 310. C
 Diuretica medicamina obsunt capitis membranis 21. A, & 22. D
 Dorion ad furorem accendit 31. A
 Drachma 264. D
 Drimiphagia quid sit Graecis 6. C
 Dropax 7. B & 298. D

Dulcia

EORVM QVAE OPERI SPARSIM INSUNT

bendum sit 293. A
 Fomentationes 296. C
 Fricationes quales sint 284. C
 Fricationum diuersa genera 285. A
 Fungos quidam non edunt 272. C
 Fungis suffocati quid agere debeant 336. D
 Furor protrepticus 25. B
 Furor quidam est cum uaticinatione 26. D
 Furor eroticus 25. B
 Furoris curatio 27. B
 Furoris siue insanix curatio 25. B
 Furorem duplicem Plato dixit 25. B
 Furiosos quæ indicia præcedant 26. C
 Furfuriculæ unde in capite oriantur, & quomodo tollantur 305. B

G

G Abatis lapis 264. C
 Galbanus optima 263. B
 Gargara quæ dicitur aspera arteria 323. B
 Gargarismus dolentibus caput 7. B
 Garum quid sit 40. C
 Gingiuarum si reumate laborauerint, aut si inflammata fuerint 319. B, & 320. C
 Glumen quale legi debeat optimum 226. D
 Gluten quod optimum sit 262. C
 Glutinosum humorem generantia 269. A
 Glycyrrhizæ succus mediæ temperaturæ 253. B
 Glycyrrhizæ radix calefacit 253. B
 Gnidij cocci natura 290. C
 Gonagra 126. D
 296. 67. A
 Gymnasia & exercitationes quales esse debeant 284. C
 Gysara quæ melior 263. B

H

Hæmorrhagia 132. D
 Haptæ si fuerint generatæ 321. A
 Hæterocopia 141. B
 Heliosis cum sole corpus torretur 20. C & 64. C
 Helleborus quis melior 261. B
 Hellebori sumendi ratio 18. C

Hellebori albi uis 42. C
 Hellebori utriusque natura calida tertio gradu 254. D
 Helxine 51. A
 Hemicranium quomodo curetur & unde dicatur 303. B
 Hemicrania dolor est dimidij capitis 2. C
 Hemina 264. D
 Heraclides Tarentinus medicus 47. B
 Heraclides Tarentinus libros interiorum passionum conscripsit 24. D
 Herbarum quæ sint temperatæ ex calido & frigido 253. B
 Herbum 70. C
 Heres medicamen 45. A
 Herodicus medicus 121. B
 Hiera 71. A
 Hionti curatio 315. B
 Hircorum carnes cacochymæ 272. C & 273. A
 Hominis morsus curatio 337. A
 Hoplomachia 141. B
 Humectantia & simul desiccantia 256. D
 Humectantia primo, secundo, & tertio gradu 256. D
 Humectantia in cibis 279. B
 Humorum abundantiam quæ faciunt 260. B
 Humoris fluxus per aures 44. D
 Humores frigidos generantia 269. A
 Humores crudos generantia 269. A
 Humores acres si dolorem fecerint capitis 300. C
 Humores extrahentia per os & nares 257. B
 Humorum eductio per diuersas corporis humani partes 258. D. & 259. A
 Hydroleum quando in clysterem recipiatur 293. B
 Hydroleo qui debeant lauare 299. A
 Hydrops 87. B
 Hydropis duæ species 88. C
 Hyemis tempore dieta 249. A
 Hyenes belua in Africa 257. A
 Hypopia oculorum 315. B
 Hypofarcia una species hydropis 88. C
 Hypozygos 35. B
 Hyssopi natura 254. D

Icesion

I

I Cesion emplastrum 90. D
I core quæ curanda 264. D
I crocolla quæ optima 262. C
I corosi qui dicantur 79. B
καρσο 82. D
I mpetigines equorū quæ sint 24. D
I ncubus est epilepsia tentatio 10. D
I ncubi morbum Silimachus contagio-
 sam asserit, multosq; Romæ ueluti
 lue peremit 11. A
I ncubonis uaria nomina apud ueteres à
 uarijs effectibus fuerunt 10. D
I ncubonem unde dicamus, & cuiusmo-
 di morbus sit 10. D
I ndigestio in uenis unde deprehenden-
 da 245. B
I ndurantia quæ sint 257. B
I nfantū qualia sint nutrimenta 244. C
I nfantibus si doleant dentes 319. A
I nfantia in cibis 274. D
I nflationi quæ resistent 274. D
I nfrigidantia in cibis 278. D
I nfrigidantia mediocriter 254. D
I nfrigidantia primo gradu 255. A
I nfrigidantia secundo gradu, tertio &
 quarto 255. A
I mpinguantia humectando 257. A
I mpinguantia & replentia quæ sint 268. C
I nter scapula quæ 14. C
I rinon ad caput purgandum 295. B
I satidis natura exiccantia 255. B
I schiadicorū curatio 332. D. & 333. B
ισχια quid Græcis sonet 126. C
I talicæ thermæ 41. A
I udilus piscis aspratilis 267. B
I uliani Cæsaris consiliū in LXXII me-
 dicis, quos iussit comparari ex uniuers-
 so orbe 283.
I ulidæ inter teneriores auiculas nume-
 randæ 5. A
I usquamus quo utilis, & quis optimus
 Ixus calefacit 254. C (263. B)

L

L Abia à uento si scissa sint 317. A
L abia scissa aut fissa si cui fuerint
L ac generantia quæ sint 261. A (317. A)
L ac dentibus obest 282. C
L ac caseatum si fuerit in uentre 336. D
L ac coagulatum si fuerit in uentre 336. D

L ac potaturus quid cauere debeat 281. B
L ac quale sine periculo accipiatur 275. B
L ac frigidis natura obest 274. C
L ac ne coaguletur in mammillis 326. C
L ac muliebri quid augeat 244. D
L ac asininum 96. C
L ac amylatum 63. B
L actis boni & mali discrimen 244. D
L actis pinguedo subtiles reddit humo-
 res 275. A
L acte parce utantur senes 250. C
L actuca mediocriter est frigida 279. A
L actucæ nutricibus solæ ex olcribus
 dandæ 244. C
L achrymas educuntia ex oculis 258. C
L adanus primo gradu calefacit 254. C
L adanus ubi optimus 262. C
L ana succida 43. A
L apis acius 264. C
L amanchian, id est, immodicam absti-
 nentia quidam furiosis adhibendam
 probant 30. C
L ateris dolores 325. A
L auri folia & bacca calefaciunt 253. B
L aureolum quid sit 127. A
L axatiua constipatorū quæ sint 258. C
L ectio nonnunquam prodest dolentibus
 caput 4. D
L ecti pensiles 69. A
L entigines in facie si fuerint 316. C
L enticula pingues humores nutrit 253. A
L enticulæ confectio 280. C
L eporis carnes quales 272. C
L eptomeris quæ sint herbæ 82. C. &
 256. D
L ex pyreton inter anodyna medicami-
 na 81. A
λευκοφ quid sonet 89. A
L eucophlegmantia & unde dicta 88. C
 89. A
L ibanus quis melior 262. D
L ibanotis 81. B
L iber pater autor furoris cuiusdam 25. B
L ibidinem reprimentia, & confumentia
 semen 261. A
L ibisticus calefacit 254. C
L ichenæ dicuntur, quas nos impetigi-
 nes 24. D
L ienosi qui sint 79. B
αίχμη digitus 125. A

b Ligationes

- Ligatones quare uulneribus adhibean-
tur 65. B
- Linei costi natura 290. C
- Lini semen primo gradu calefacit 254. C
- Lipothymia defectio animi 74.
- Lipothymia cauenda in phlebotoma-
tione 16. C
- Lichargyrus quis optimus 264. C
- Lithialis uesciæ 131. B
- Liuores si fuerint in oculis 315. B
- Lixiuum 45. A
- Localia adiutoria quæ 7. A
- Longaon 35. B
- Lumbricorum curatio 326. D
- Lupinum sterces 326. D
- Lufius de tardis passionibus scripsit 43.
λυφίσις quid sit 26. B (A)
- L
- M**Acerinos emplastrum 124. C
- Magnes lapis 264. C
- Malaxantia quæ sint 257. B
- Malogranatorum natura 278. D
- Malua aquosissima est inter olera 279. B
- Mammillæ si lacte turgescant 325. B
- Mammillarum dolentium remedia 325. B
- Mania quæ & furor siue infania 25. B
μάνια græce quid sonet 26. C
- Mantice dicta quæ olim mania 25. B
- Marinus uitulus calceamenta podagri-
cis præbet 129. B
- Maritima nauigatio capiti prodest 9. A
- Marrubium stomachum affligit, purga-
tiuæ tamen uirtutis 68. C
- Masculi plus melancholiæ obnoxij
quàm foeminae 31. B
- Mastichis natura calida secundo gradu
254. C
- Matricis si fuerit suffocatio 329. B
- Matricis si fuerit inflamatio, ulceratio,
mordicatio 331. A. & B
- Matricis si sint ulcera 328. C
- Maurosis 309. A
- Medicæ materis cibus quis, & quando
adhibendus 5. A
- Medicaminum frequentia quid generet
morborum 128. D
- Medulla quæ optima est 262. D
- Melana medicamina 38. C
- Melana quæ optima 262. D
- Melancholia unde dicta sit 31. B. 32. C
- Melancholiam quidam furoris speciem
dicunt 27. A
- Melancholicum humorem generantia
269. B
- Melanteria 264. C
- Melilotus optimus quis 262. D
- Melones choleram gignunt 274. C
- Melota 14. D
- Menstrua constricta educantia 261. A
- Mentæ natura 254. D
- μετάσπον* interscapulum 28. D
- Metasyncritica curatio 44. D
- Medici officium 333. B. & C
- Mediana uena 288. D
- Mel extenuandi uirtutem habet 275. B
- μέλας* Græci nigrum dicunt 31. B
- Melancholia unde deprehendat 287. A
- Melotis 45. C
- Menecrates Zeophletensis medicus
25. A
- Meninga quæ dicatur 302. D
- Menstrua ut educantur 296. C. &
330. C
- Menfurarum nomina 264. D
- Menta obest nutricibus 244. C
- Mentis intentio caput debilitat 9. A
- Mercurialis herba uentri soluit 247. B
- μετάσπον* quid sit 32. C
- Methodicorum erratis aliquid indulgen-
dum 10. C
- Milium infrigidat primo gradu 255. A
- Mimicæ lectiones adhibendæ furiosis
29. A
- Mynitica malagmata quæ 8. C
- Mithridatium, quæ theriacam uocamus
96. C
- Modulatio agonistica 141. A
- Mnafeæ secta 27. A
- Molipdina quæ eligenda 264. C
- μολιά* quid sit 26. C
- μογρόθ* quid sit 26. C
- Mordicationes facientia 260. C
- Mulsa cholericis inutilis est 281. A
- Mulsa febricitibus utilis est 281. A
- Mulsæ confectio 281. A
- Mulsam quando inijciamus per clyste-
rem 293. B
- Mustelarum morsus curatio 337. A
- Mustum primo gradu calefacit 254. C
- Mydriasis 34. D

Myrthi

Myrthi natura 279. A

Myfi herba 264. C

Myfiis lacera fricatio 51. B

N

N Arcotica medicamina fugienda
in dolore coli 326. C

Nardus celtica primo gradu calefacit

Nardus quæ optima 263. A (254. C)

Narium uariarum passiones 313. B

Necrosis 22. D

Nepesinæ thermæ in Italia 73. A. 78. D

Neruos maiores uocamus Tenontas

14. D

Nephritis renalis passio est 130. C

Nestis 35. A

Nicander medicus 25. A

Nicerati liber de catalepsi 48. C

Nileos 39. A

Nitrum quod legendum optimū 264. C

Nomina quadam à contraria significa-
tione sunt indita 71. B

Nutrix qualis legi optima debeat 244.

Nutricum labores 244. C (C)

Nutrici cessatio, morbus 86. D

Nutrici plurimum dantia uel mini-
mum 270. C

Nux mensuræ nomen 264. D

Nuces recentes faciunt ut les secessus
277. A

Nyctiloparum remedium 308. C

O

O Bolus 264. D

Oculi ut pulchri fiant 309. B

Oculorum uarij dolores ex percussu, ex
niue 308. C. & D

Oculos si quid læserit incidendo 310. C

Ocymus obest nutricibus 244. C

Oelypos lana succida est 43. A

Olca 264. D

Olei uicem quid gerere possit in confe-
ctionibus medicamentorū 280. D

Olera syluatica mala sunt 272. D

Olera qualia sint in uniuersum 272. D

Olerum radices quales 272. D

εμφανόμεναι 74. D

Omphacium quod optimū sit 263. A

Oenomeli 125. B

Onitrogonos seminis lapsus semel con-
tingens, non habet morbi loco 10. D

Onisci 21. B

Onyx bona quæ 263. A

Ophiasis 303. B

Ophis lapis 121. B

Opium thebaicum infrigidat quarto
gradu 255. A

Opopanax optimus 263. A

Opos cyrenaicus lasar est 39. B

Ordei natura siccatiua 256. C

Ordeoli in oculis si nascantur 308. C

Orexis 76. D

Oribasij LXXII libri medicinalium re-
rum 283. A

Oris diuersi morbi 320. C

Oris ut fiat bonus odor 317. A

Orthopnoea 71. B

Oryza uentrem constringit 278. D

Os si in gutture cohaerit 323. A

Ostracoderma quæ 276. C

Oua hapala 51. B

Oua frixa obsunt sanitati 272. C

Ouilla caro malos humores generat

Oxibaphus 264. D (272. C)

Oxymon 81. A

Oxymel inflationibus resistit 274. D.

& 275. B. & 277. B

Oxylappacij radices pediculos arcent

Ozana 34. D (306. C)

Ozinæ curatio 313. B

P

P Alpebræ pingues cui aut substan-
guinea fuerint 310. C

Palpebræ durae si cui fuerint 310. C

Palpebras qui sine pilis habeant 308. D

Panacis radices quæ optimæ 263. A

Panis quis optimus 271. B

Panis catarticus 338. C

Panis actopyrus 141. B

Pantherinæ balneæ in Italia 41. B

Papauer quale legi debeat optimum
262. D

Papaueris semen retentoriū est 275. B

Papaueris semen cataphoriticum est
279. A

παραιτυσι & eius natura 30. C. & 91.
B. & 92. C. & D. & 123. A

Paralyplis 34. C

Paralysis cordis 36. C

Paralysis uesicæ 134. D

Paralysis duplex, motus & sensus 33. B

Paralysis linguæ 34. D

b 2 Paralysis

EORVM QVAE OPERI SPARSIM INSVNT

- Paralyſis hyemis tempore frequentior eſt 33. B
 Parotidis quid medeatur 313. A
 Parechyſis uocatur etiã hydroſ 87. B
 Paropteſis 7. B
 Partus quibus iuuetur 332. C
 Paſtellus catarticus 338. C
 Percuſſura ſi dolorem capitis fecerit 301. B
 Pediculi ſi fuerint in palpebris 310. D
 Pediculi ferales in phthiriaſi 96. D
 Pediculos quid prohibeat 306. C
 Pellis caprina noxia ægrotantibus 21. A. & 22. D
 Peucedanum optimum 263. A
 Pepones cuius naturæ ſint 274. C
 Pericharacter 45. C
 Periodici morbi 3. A
 Peripleumonia 49. B. & 72. C
 Peritoneum 35. B
 Perolus 35. A
 Perſica præcocia facile corrumpuntur 276. C
 Petroſelinum urinam prouocat 247. B
 Phagedæna ſtomachi paſſio 78. D
 Pharmacodes 38. D
 Philoſtionis frater medicus 123. A
 Philoſophorum diſputationes quando ægrotis audiendæ ſint 29. B
 Philotimus medicus 25. A
 φιλτροπότης medicamina 26. C
 Phlebotomia qui opus habeant 286. D
 Phlebotomantibus quæ ſint conſideranda 286. D
 φλίμη crallus humor eſt 89. A
 Phlegma generantia 269. B
 Phlegmon oculorū ſi fuerit 307. B
 Phœnicoboſani 81. B
 Phœnigmos 39. A. & 45. A. & 64. C
 Phrenetiſis quo diſcernatur à furore 26. C
 Phrygion quidam probant in furioſis 31. A
 Phthoë morbus quam & phthiſin uocant 66. D
 Phthiriaſis paſſio & unde dicta 96. D
 Phthiriaſis morbus 131. B
 Phthiſis morbus & unde dicatur 34. D. & 66. D
 Pigritia obeſt plurimū ſanitati 255. A
 Pilorum adulterorū in palpebris reme-
 dium 308. D
 Piper optimus quis 263. A
 Pira duracina 76. D
 Pirorum natura 278. D
 Piſces aſpratiles extenuant in cibis 267. A
 Piſcium delectus cuiuſmodi habendus 271. B
 Piſtacia utilia ſunt epati 275. B
 Pitya 23. A
 πίτυς 72. D
 Plumbo quomodo in emplaſtris utamur
 Plethura exitialis eſt infantibus, & quomodo ſoluenda 244. D. & 248. D
 Plethuræ ſigna 248. D
 Pleuretitorum curatio 325. A
 Pnigaliona appellat Themifon incubum eò quod præfocet 10. D
 Podagræ morbus hæreditarius eſt 126. D
 Podagra & eius curatio 126. C
 Podagricorum curatio 332. D
 Polium quod optimum 263. A
 Polyarchion medicamen 78. D
 Polypodij natura 290. C
 Polypodij natura exiccatiua 255. B
 Polypus narium ſi fuerit 313. B
 Polysarcia 141. A
 Pompholix quæ ſit optima 264. C
 Porci ueteres cacochymi ſunt 271. B
 Porcorum quæ ſint optima 271. B
 Poros grauantia in cibis 276. C
 Pori 79. A
 Pori ſpermatici 35. B
 Pori uretici 130. D
 Porphyræ cochlex 276. D
 Potiones quæ in firmis dandæ ſint 281. A
 Praxagoras libros curationum ſcripſit 25. B
 Praxagoræ libri 41. B
 Praxagoræ famulus ternos bilabres panes ſingulis diebus comedit 74. D
 Priapiſmus 35. B
 Priapiſmi remedia 32. A
 Proculus Themifonis ſectator 88. C
 Prognofiticum ad ægrotos 335. A
 Proſchema 89. A
 Pſilothrum 38. D. & 59. A
 Pſoriaſis 131. B

Psychrolusia

Psychrolusia ne uos indurat 9. B
 Parmicū quod sternutamentum dicitur
 mus 8. C & 39. B
 Pctifanæ confectio 227. B
 Ptolemæus Erasistrati feciator 92. D
 Ptygmata quæ sint 4. A
 Pyngia 309. B
 Pylis uocatur fluxus thoracis 49. B
 Puerilis passio uocatur epilepsia 11. B
 Pueri non sunt phlebotomandi 287. B
 Puerorum quales sint euacuationes
 244. D

Pulegium calefacit 253. B
 Pulmo uulneratus nō semper causa est
 mortis 57. B
 Pulsus formicalis quis sit 67. A
 Pumex quis optimus 264. C
 Purgantia uentrem in usu 290. C
 Purgatiua mediocriter 277. B
 Pus facientia 257. B
 Putrefacientia carnes & adurentia
 259. B
 Putrefcētia facile non sunt ideo deterio
 ra 282. D
 Pythagoras 125. B

R

R Anula sub lingua quomodo cure
 tur 334. D
 Rapæ crudæ malum sanguinem gene
 rant 272. D
 Raphani natura 254. D
 Rarefacientia corpus humanum & cu
 rem 259. B
 Regius morbus 82. D
 Renum purgatiua 259. B
 Renalis passio quæ nephritis uocatur
 150. C
 Reprimētia quæ sint 260. D
 Resina quæ maxime cōducibilis 263. A
 Reuma 34. D
 Reumatismus aurium 44. D
 Reumatismus uesicæ 132. D
 Rhinenchyton ferramentum 467. B
 Rotulæ confectio, qua ægrotātes in pa
 ralyfi utantur 40. D
 Rubeum uinum senibus conducit
 249. B
 Rubus *Barb.* dicitur à Græcis 3. A
 Ruborem inducentia in corpore 299. B

Rufus medicus 281. B
 Rugæ uentris & mammillarum quibus
 remedijs explicentur 332. C
 Rumam uocamus latine partē gutturis
 quæ Græcis *ἀρτεμίσιον* dicitur 11. B
 Raphanus leptomeris est 275. B
 Rupturis oculorum quomodo succur
 rendum 309. B
 Ruta ueneri obest 285. C
 Ruta opposita ori matricis menstrua
 prouocat 296. C

S

S Acer morbus dicitur Epilepsia 11. B
 Sacra uocamus magna 11. B
 Salis confectio aduersus choleram
 338. D
 Salis usus contra putredinem 141. B
 Samia terra 62. D
 Sandaraca quæ quærenda 264. C
 Sanguis qua mensura tollendus 287. B
 Sanguinis fluoris differentia 54. C
 Sanguinis fluoris differēcias quomodo
 cognoscamus 54. D
 Sanguinis plurima missio inutilis & no
 xia 289. A
 Sanguinis missio qualis & quando
 248. C
 Sanguinis fluor, & remedia eius 53. A
 Sanguinis fluxus si nimius ex naribus
 fiat 314. C
 Sanguinis fluxus si de curibus fiat,
 312. D
 Sanguinem reiicientes 324. D
 Sanguisugæ quādo apponēdæ 289. A
 Sanguisugæ si fuerint plateæ 336. D
 Sanitati subitæ nō est fidendum 20. D
 Scabies capitis quibus tollatur 307. A
 Scabies si fuerit in oculis 310. C
 Scamma 43. A
 Scammonia 65. B
 Scammonia natura 291. B
 Scarosis 21. A
 Scarotica medicamina 80. D
 Scarotica quæ sint 10. C
 Scarus inter tenerrimos pisces nume
 ratur 5. A
 Scirrhis 132. D
 Scolopendræ morsus 337. A
 Scorpina piscis aspratilis 267. B

b 3 Scotomatica

EORVM QVAE OPERI

SPARSIM INSUNT

Scotomatica passio sine periculo est
10. D
Scotomatica passio quæ, & unde dicta
10. C
Scotomia denunciat plerumq; epilepsiã
ob id dicta est parua epilepsiã 10. C
Scroton si fuerit 328. D
Scrupulus 264. D
Scyllæ acrimonia 45. C
Seminales uia 35. B
Seminis spontanei lapsus remedium
251. B
Seminis spontaneum fluxum qui pati-
antur 329. B
Semperuiua herba 59. B
Semperuiua infrigidat tertio gradu
255. A
Senes caligine oculorũ præcipue labo-
rant 307. B
Senum natura & diæta 249. A
Senibus phlegma in stomacho congre-
gatur 250. C
Senarũ balneæ 41. B
Serapion libros curationum conscripsit
24. D
Serpentum morsus 336. C
Serum primo gradu calefacit 254. C
Sextarius quantum contineat 264. D
Sextarius mellis 264. D
Siagon, buccarũ musculus dicitur 2. D
& 7. B
Siccatiua primo gradu 256. C
Siccatiua secundo, tertio & quarto gra-
du 256. C
Siccatiua simpliciter 255. B
Siccatiua absq; mordicatione 255. A
Siccatiua in cibis 279. A
Sicofes sicut sunt in barba 316. C
Siderizontæ aquæ, id est ferreæ 298. C
Silimachus Hippocratis sectator 11. A
Simiæ morsus curatio 335. B. & 337. A
Simplicium electio 261. B
Sinapismus 7. B
Sinapitis 264. C
Sinapismus dropacibus fortior est, &
quando eo sit utendum, quomodoq;
conficiatur 298. D
σινιπωρις in icterosis 79. B
σινισιπ lac asininũ accuratum 96. C
Smegmata 51. B

Smyrna quæ optima 263. A
Socrates chirurgus 123. B
Solum factum ex oleo 299. A
Solutio adelos 74. C
Somnus 135. A
Soranus ceteros medicos diligentia su-
perauit 1.
Sorani libri ætiologumeni 11. A
Sorani libri *κοινηταιων* 95. A
Soranũ præfert Cælius ceteris medicis
50. C
Sorbitionum coquendarũ exactissima
ratio 279. B
σπογγιον quid sit 20. C
Spasmus qui latine raptus 123. B
Sphæra italica 86. C
Sphæra ludus epilepticis prodest 14. D
Spicæ nardi folium primo gradu calefa-
cit 254. C
Spina ægyptia 61. B
Spina si in gutture cohaerit 323. A
Splenites 89. A
Splenetici uel splenici qui sint 79. B
Spyncter 35. B
Squilla piscis 77. A
Stactys optima 263. B
Stagni nauigationes caput infrigidant
9. A
Sternutamenti frequentis remedia
315. A
Sternutamenta sensus implent 24. C
Sthimeus 264. C
Stoici duplicem furorem dicunt 25. B
Stomachus inficitur purgatiuis medica-
mentis 9. A
Stomachus fumarium est corporis 7. A
Stomachi & uentris dolores 74. C
Stomacho quæ sint apta 273. B
Stomachici 73. B
Stomatice synanche 74. C
Storax 263. B
Strabi sæpe fiunt ex epilepsia 12. D
Stranguria 132. C
Strictura quæ 36. C
Strobilus 68. D
Stipteria quæ optima 59. B. & 264. D
Stiptica & confortatiua quæ 257. A
Stiptiriodes aquæ 298. C
στυπτιρις quid sit 59. A
Sudoris prouocatiua 296. C

Sudore

I N D E X.

Sudore fatigatos quō reficiamus 334. D
 Sulphur calefacit 254. C
 Sulphur optimum 263. B
 Sulphureæ aquæ natura 298. C
 Surdus si quis fuerit 310. D.
 Suspirium 71. A
 Sycæ ulcus capitis 307. A
 Sycionix, idest colocynthidæ natura
 290. D
 Sycodes capitis 307. A
 Symila qua ratione coquatur 280. D
 Sympasmata 18. C
 συμφορη 127. B
 Symptomata 50. C
 Synanches curatio 322. D
 Syntexis uicina est phthificæ passioni
 67. A

T

Tαχίπνοια 48. D
 Taraxi oculorum quibus succur-
 ratur 307. A
 Tardæ passiones medicis æternam glo-
 riam conciliant 1.
 Tempus quale sit eligendum phleboto-
 mo 288. D
 Tenaria insula aquas habet nitrosas
 134. D
 Tenantes nerui 7. B
 Testiculorum si fuerit inflammatio
 328. D
 Testiculorum passiones 328. C
 Tetracharmacum 311. B
 Themison primus tardarum passio-
 nū curas ordinauit 1.
 Themison successor Thessali 50. C
 Themisonis libri epistolarū ad Diman-
 tem 94. D & 10. D
 Themisonis libri Salutarium 52. C
 Themisonis tres libri Tardarum passio-
 num 1.
 Themistocles sanguine tauri potu inte-
 rijt 23. A
 Tenontagra 126. D
 Therma cotyliz in Italia 73. A. & 78. D
 Thessalus libros Regulariū scripsit 1.
 Thoracis dolores si fuerint 325. B
 Thymi natura calida tertio gradu 254. D
 Tincturæ albuginum remedia 309. B
 Tinnitus aurium si fuerit 312. D
 Titus medicus 84. D

Titus medicus flagellat furiosos 31. B
 Tonsillarum si fuerit inflāmatio 322. C
 Trigonon medicamen 51. A
 Tracacantus 263. B
 Trachea arteria 324. C
 Trachelismus 141. B
 Treclæ pisces aspratiles 267. B
 Trigonustrochiscus 69. A
 τροχίλιος 40. D
 Trombus 35. B
 Trochiscus diaelectro 343.
 Trochiscus diaachacia 343. A
 Trochiscus hemicranicus 343. B
 Trochiscus diaalicaeus 343. B
 Trochiscus diarnaglossus 343. B
 Trochiscus ad scabiem 343. B
 Trochiscus diacastoreus 343. B
 Trochiscus ad capitis dolorem 343. B
 Trochiscilicinicus ad impetigines 344. C
 Trochiscus ischiadicorum 344. C
 Trochiscus hydropicorum 344. C
 Trochiscus Galeni 344. D
 Trochiscus laxatiuus 344. D
 Trochiscus diamuseos 344. D
 Trochiscus nimfon 344. D
 Trochiscus ad tussim 344. D
 Trochiscus ad uomitum restringendū
 345. A
 Trochiscus dysentericorum 345. A
 Trochiscus hæmoptoicorum 345. A
 Trochiscus coeliacorum 345. A
 Trochiscus ad pleureticos 345. A
 Trochiscus diapeganum 345. B
 Trochiscus asmaticorum 345. B
 Trochiscus suspiriosorum 345. B
 Tryphon medicus 25. A
 Tubera infrigidant in cibis 278. D
 Turdi inter teneriores auiculas nume-
 rantur 5. A
 Tussicularia medicamenta 63. B
 Tussiculæ origo, & remedia 53. A
 Tussis remedia 324. C
 Tympanites species hydropis 88. C
 Tymni si nascantur in ueretro 328. D
 Typhloteros 35. A
 typici morbi 3. A

V

Varietas temporum inopinata in-
 sidiosa est salutē 57. A
 Vber euchimum est 271. B

Vectatio

CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS IN V LI

BROS CHRONION PRAE-

FATIO.

PRAE SCRIPTIS celerum passionū libris, tardarum placet curationes ordinare, quæ solo suprapositionis tempore superioribus similes, in lenimento uero uaria recombinatione formantur, & peritis medicinæ claræ æternâq; gloriam quarunt. Celeres enim, uel acutæ passionis etiâ sponte soluantur, & nunc fortuna, nunc natura fauente. Quo fit ut ignari homines elati sæpe medicos fugiant, cum hos

prouetus incantationibus nouis ac ligamētis adscribant, aut fortunæ, cum quoties repentino nuntio læti aut territi ægrotantes, mutatione quadã corporis morbos excludunt, uel ea per intemperantiã gerunt, quæ ratione occulta sibi profutura nescientes, duce desperatione committunt: In utrunq; enim faciles celeres passionis accipimus: Pelluntur enim aut fluore sudoris, aut sanguinis per nares, aut uentris. Chroniæ autẽ uel tardæ passionis morbi, qui iam præiudicio quodam corpora possederint, solius medici peritiã poscunt, cum neq; natura, neq; fortuna soluantur. Podagrã deniq; uel phthisin, aut elephantiasin, uel similes tarditate passionis resolui nulli sectarū principes meminerunt, sicut sæpe febres acutæ soluantur. Hinc deniq; Græci **A S C L E P I V M** nomen sumpsisse dixerūt, quod dura curando primus superauerit uitia. Scribentium igitur medicinam nullus ante Themisonem tardarum passionū curationes principaliter ordinauit. Alij uero has omnino tacuerunt, tanquam impossibiles iudicantes, uel incurabilium passionum: Alij Alyptarum officio transmittendas crediderūt: Alij disperse atque de alijs passionibus scribentes, ut podagra, sanguinis fluore, hydropismo, paralyti, alopecia, uel quartanis typis, ut Erasistratus & Asclepiades. Themison autem tardarum passionum III libros scripsit.

*Asclepius un-
de nomen in-
uenit.
Themison.
Alyptæ.
Erasistratus.
Asclepiades.
Thesalus.
Soranus.*

Item Thesalus secundo libro Regulari earū curationem ordinauit. Dehinc Soranus plenissime cunctarum diligentiam tradidit, atq; speciale corpus scripturæ formauit, de passione capitis initia sumēs, quod nos quoque faciendum assumimus.

A

C A E L I I

CAELII AVRELI- ANI SICCENSIS CHRONION LIBER PRIMVS.

CVI HAEC INSUNT.

- I De capitis passione, quam Graeci cephalæan uocant.
- II De scotomaticis.
- III De incubone.
- IIII De epilepsia.
- V De furore siue insanía, quam Graeci manian uocant.
- VI De melancholia.

DE CAPITIS PASSIONE, QVAM GRAE- CI CEPHALÆAN NOMINANT.

CAPVT I.

κεφαλή.

Fœmine obno-
xia cephalææ.

ἡμικράνια.

κρόταφος.

D

κεφαλαία.

σιγούρ.

PARTE CORPORIS QVAE PA-
titur passio nomen accepit: Nam cephalen Græ-
ci caput uocauerunt. Generatur autē sæpius per-
frictione aut frigiditate, aut è contrario solis exu-
stione, aut continuatione uigiliarum: sed uehe-
mentius fœminas tenet ob diligentiam capillorū.
Sequitur in passione constitutos dolor uehemēs
capitis totius, aut dimidij, quem consueto nomi-
ne hemicraniam uocant, uel certe temporū, quē
dolorē crotaphon appellant. Occupat etiam oca-

lorum radices, & occipitium atq; colla, tendens usq; ad spinæ partes, ut cum se-
dere ægrotantes uoluerint uertigine adficiantur, atq; oculorū caligine cum nau-
sea & fellis uomitu. Ac si passio uehemēter cœperit, rubri atq; prominentes oca-
li fiunt, deiectis & conclusis palpebris euitantes lumen, cum lacrimarum flu-
ore, cibi etiam iugi fastidio, & obtusione uisus, aurium tinnitu, & difficili au-
ditu. Sequentur etiam uigiliæ iuges, aut frequentes, dentium dolor, & accessio-
nis initio sanguinis è naribus paruissimus guttarum fluor, nihil releuans. Erit
igitur locandus ægrotans, si totum caput doluerit, supinus: Si autem ex parte,
ea parte quæ patitur: mitigatur enim quodam blandimento straminum pars in
dolore constituta. Peiorante passione sequitur uultus deprauatio, pulsus obscu-
ritas, & omnes sensus obtusione afficiuntur. Hac passione alij celeriter atq; cum
febris: quem dolorem proprio nomine sectarū principes capitis uocauerunt.
Alij tarde atq; sine febris per interualla temporum admoniti solo dolore ca-
pitis oppressi, quam passionem ueteres cephalæan uocauerunt. Pati autem ali-
qui membranam cerebri dixerunt, alij eam quæ testam circumtegit, alij omnem
cutem capitis, alij temporū atq; buccarum musculos, quos siagonas appellant.
Nos uero aliquando istorū aliqua, secundum quod se sensus doloris extendit:
aliquādo omnia, secundum quod fomenta uel accessiones passionū ordinate se-
rgerunt: similiter etiam sicut dimissiones atque delinimenta conuariant, &
nunc

A nunc longioras & puras, nunc angustas & sordidas accidentium malorum reli-
 quias in accessionem reliquerint. Item secundum superpositionē tempore acces-
 sionis. Item secundum quod nunc diurnas, nunc intercapedinas, interpositis
 diebus uno uel duobus, sicut quos typicos, aut periodicos appellamus, aut he-
 mitriticos, pro responsione temporum habuerint uariantes. Igitur de dolore ca-
 pitis in acutis febribus accidenti prius de febribus memorauimus; De illo ue-
 ro qui sine febribus, atq; tardus, & suæ passionis est, nunc dicemus. Cum itaq;
 adhuc paruus fuerit sensus, oportet ægrotantē iacere loco mediocriter frigido,
 atq; obscuro, paulo leuatius capite collocato, adhibito silentio, atq; corporis &
 animi requie, cum abstinentia cibi usq; ad primam diatrium. Adhibenda etiam
 articulorū leuis fricatio, cum capitis fomento ex oleo frigido atq; uiridi, uel suc-
 co quolibet admixto, qui sine percussu ualeat astringere, ut polygoni, arno-
 glossæ herbarum, aut intybi, aut portulacæ, aut rubi, quem Græci batum appel-
 lant, aut anulorum uitis, quos helicas uocant, uel uux lupinæ, aut anagallidis,
 uel sideritis herbæ, aut multæ. Hinc etiā cataplasmata adhibenda ex horum sin-
 gulis, aut admixta pulenta, uel compositum ex multis eius uirtutis medicamen-
 fronti apponendum, ut est diatheon: Si uero uehementior fuerit dolor, erit lo-
 candus ægrotans loco amplo, atq; calido mediocriter, & neq; plurimum lucido,
 ne nimius splendor officiat: Apponendæ etiam lanæ lenes, ac tenues, & limpidx
 ijdem partibus, cum iugi fomēto ex oleo dulci atq; calido. Ac si coegerit dolor
 prygmata erunt uicissim lanæ æque mollia apponēda, ex oleo calido expressa tē-
 poribus sub buccarū musculis immota. Tunc etiā uesticæ semiplenæ ex oleo ca-
 lido, uel facelli ex pollinibus calidis cōfecti, manu etiam calida, atq; digitis mol-
 li tactu loca dolentia contingenda, cum omni silentio ac requie ægrotantis. Si
 autem dolor ad dentes tetenderit, mulsū calidum uel oleum damus, quod in
 ore sine ullo motu contineat: nisi quis hoc horrescens in nauseam fuerit prouo-
 catus. At si uehementius dolor conualuerit, & maiora exegerit, diu etiam per-
 mittentibus uiribus in ipsa diatriu, uel ante ipsam sanguis erit detrahendus,
 phlebotomia scilicet: sed totum caput dolentibus, ex eo brachio quod facilius
 fuerit detractio faciēda. Ac si altera pars capitis doluerit, ex eius contraria de-
 tractionem faciemus, quo longius adiutorij commotio à parte patienti remota
 uideatur. Tunc os colluere permittimus, & aquæ calidæ potum damus. In ipsa
 uero diatriu unctionem adhibemus ex oleo dulci atq; calido. Tunc faciemus
 foueri faciē ex aqua scilicet calida. Dehinc potum atq; cibum damus, ut est pa-
 nis aquæ calidæ elutione purgatus, quo difficultate deposita politus fiat. Vel cer-
 te aliqua similiter fiant, aut cum mulsā mediocriter cocta, aut ex panis pulculla
 confecta, quam torineton Græci uocant, cum paruissimo anetho, aqua, sale, &
 melle; item oua sorbilia: Quæ quidem cibatō erit alternis diebus adhibenda do-
 nec dolores declinent. At si passio durauerit, erit tendendus æger usq; ad cutem.
 Hinc etiam patientes partes leuantur, cum ex alto reflatō quædam uiarum nu-
 ditate permittitur, & localibus interea adiutorijs præparantur. Tunc nouacula
 radendum caput, atq; cataplasmatibus, & leui cucurbita in accessione, sine sca-
 rificatione autem & dimissione releuandum, ex illis scilicet partibus quæ plus
 patiuntur, uel fortiore dolore uexantur. Atq; ita sanguisugæ apponendæ, quas
 hirudines appellamus, & magis si locorum inæqualitas cucurbitæ non fuerit ca-
 pax, quo inharere minime possit. Tunc uaporationes spongiarum ex aqua ca-
 lida expressarum adhibendæ, uel calida aut oleo, aut decoctione hybici, quam
 altean uocant. Ac si uenter non fecerit officium plurimis diebus, tunc calidæ &

Diurnas dixit
 pro cōtinuas.

Τυπικοί.
 Περιοδικοί.
 Ημιτριταικοί.

Διάρτητος.

Πολύγονοι.

Βάτος.

Ελίξ.

Διάρτητος.

Πτύματα.

*

C oleo rutæ admixto melle erit iniiciendus ægrotans: sic enim & intestinorū fortis fiet, & stercoreum detractiōne caput releuatur: quorum motu, ac expirationis ascensu amplius grauabatur. Quapropter etiam pridem, si officium uenter non agnouerat, oportuit adhibere clysterem, priusquam cucurbitæ usus accesserit: dehinc cataplasmatum genus nunc laxatiuū conuenit, ut est ex lini & fœnigræci seminibus, atq; polline ex aqua & oleo admixto melle concocto, uel ex panico diligenter emollito. Declinatē passione, cerotarijs atq; malagmatis simplicibus utendum, ut est diachylon. Tunc cibus uariis dandus, prædictæ simplicitati uicinus, ut est cerebrum porcinum, uel hœdinum, piscis teneri, turdi, columbarum pulli, uel domesticarum gallinarum; olera quoq; cucurbitæ, malux, betæ, nunc ex aqua cum oleo atq; garo curata, nunc concisa atque trita, & interius condita: magis enim ex hijs facilis uenter efficitur. Quod sæpe etiam sanitatis tempore omnibus profuit, quibus unius diei uentris dilatio caput impleuit. Ante cibum præterea erit adhibenda gestatio, portatoria scilicet sella, sine uehementi motu, quo partes uehementer patientes releuētur. Tunc etiam deambulatione utendum, & post perunctionem capitū adhibendus fots, cum toto corpore supradicto motu laxatū spiramentis facilibus agitātū sit: Etenim densa laxantur, & retenta tenuantur. Dehinc cum declinatio firmior esse cœperit lauacrū adhibendum. Tunc in alia diatrīto quiddam uīni aquati offerendū. Ita cum capitis pausauerit dolor, longo tempore horæ solitarum accessionum erunt euitanda, atque è memoria eijciendæ: quibusdam etiam temporibus in requie seruemus ægrotos. Declinandum etiam omne quod potest accessionē in commemorationem reducere, ut est adustio, indigestio, uenus, meratus potus, uel plurima masticatio durioris cibi, aut curiose conditi, necnon etiam uapores uehementes atque ignea lauacra, exclamatio uehemens, iracundia, uel † uenter nimis adstrictus, & magis post cibum, aut spiritus retētio, & eius ad ilia descensus: sic enim oppressio quædam omne caput extendit, dein tardante passione, & nunc superpositionibus exasperata, nunc lenimentis leuigata. Oportet igitur superpositione temporis animaduersionem habere, hijs deniq; quæ supra scripsimus uti: Etenim quæ mitigant celeres uel acutas passiones, ea tardarum superpositioni non conueniunt. In lenimento uero paulo audacius resumendi sunt ægrotantes, & non, ut nuper, timoris adiuncta cautione tempore quo superpositionis asperitas declinabat. Adhibenda igitur uectatio pro uiribus ægrotatis, fertorio uel sella procurata: ac si purius occurrerit lenimētum, & neq; æger fuerit uiribus præuexatus, tunc hominum manibus, aut animalium actu uehiculum adhibemus, æquali uidelicet motu, sed perfecto atque æquabili, lucido & mediocriter calido loco: Ac si tēperata, & sine flatu aëris fuerit qualitas, tunc etiā sub cœlo erit adhibenda gestatio. Sed necessariō longitudo loci curanda, ne frequenti reuersione uehiculari circulus gressus uertiginem ingerat ægrotanti. Tunc etiam deambulatio adhibenda, sed primo tarda, dehinc medio tempore fortior, atq; paulo erectior extentis cruribus. Hijs uero quibus caput fuerit plurimum releuatum, *lectio quando adhibenda.* lectio etiam ante deambulationem erit adhibēda, si studiosi fuerint ægrotantes, sed leui exercenda uoce, tunc exercitium atq; unctio, quæ æqualiter corpus moueant atq; curent, ut uestitos faciamus currere: nudos uero cum defricatione perungi. Tunc manus suo motu exerere, uel certe luctationem iugem facere, adhibito doctore, cuius præceptis pareat: Adhibitis sanè hijs rebus quæ implere atque commouere caput ualent, ut sunt ea quæ cum obiectione plurima corporis fieri iubentur: necnon etiam circulos ductus, atq; retrogressus cum salibus.

μαλακτικὸν ἴδιον
χολῶν.

† uenter ob
eas abstractus

lectio quando
adhibenda.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS
De morbis acutis et chronicis...
Deposita...
Græci...
Prædictæ simplicitati...
Etenim...
Declinatio...
Gestatio...
Lectio...
Exercitium...
Unctio...
Defricatione...
Luctationem...
Manus...
Circulos...
Retrogressus...

A tibus. Tunc oralauanda, atque articuli fouendi, uel lauacrum per interualla dierum adhibendum. Deposita autem corporis turbatione erit aqua præpotandus ægrotus. Tunc cibum sumere succi facilioris, id est, mediæ materiæ, quam mesen hylen uocant Græci. Dandum etiam uinum tenue paruum. Sed eo tempore quo cibamus adhibenda quoque animi laxatio, quam diachysin uocant: Quæ fiet aut ludicris rebus, aut ioculari facetiâ, quæ singula artis moderatione adhibita, cyclorum ductu augeri atque minui debent: prædatio initio, cui perfectio consummata respondeat. Est autem resumptiuu cycli ordinatio formanda hoc modo: Prima die paruo cibo atque aqua nutritus ægrotans, uel si ferre ualuerit, ab omni nutrimento abstentus, alia die leui motu erit exercendus, atque oleo perungendus; tunc & cibo nutriendus, id est, totam accipiat partem solitæ quantitatis, quam facile percipere atque digerere solebat. Sed panem dabimus limpidum, fermentatum: pulmentum autem oua, uel holerum betas, aut cucurbitas, uel maluas aut lapathos, aut bulbos, uel pisces teneros, ut sunt scari: & auículas, ut sunt turdi, aselli, iulidæ, ficedulæ; uel cerebrum porcinum aut hædinum. In hac perseverantes qualitate atque quantitate duobus uel tribus diebus, iuxta uirium possibilitatem, quo neque parua dando debilitentur, neque adiectionibus perturbati opprimantur. Tunc detractæ partis partem tertiam adijcientes, pulmentum damus turdorum, ficedularum, aut expullis columbarum uel gallinarum. Tunc rursus post tres uel quatuor dies aliam tertiam partem panis adijciemus, & agrestia dabimus pulmenta, ut leporis, aut capræ: Atque ita æquali numero dierum peracto, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinum tenerum ex aqua, uel non curiose conditum ex anetho & sale. Præterea simili modo erit etiam uini faciendâ partitio, atque per singulas pulmentorum mutationes adiectio: ac si plus ægrotans bibere quam damus uoluerit, aquamumat. Simili modo etiam gestatio, atque exercitium, siue motus erit augendus aut minuendus, ad comparationem quantitatis ciborum. Perfecto resumptiuo cyclo erit metafyncriticus adhibendus, primo ex parte, dehinc perfectus. Est enim passio facilis in motu, & natura caput iniurijs aptissimum: siquidem non facile rerum repentinas perferat mutationes. Prima igitur die erit cibo abstinentus ægrotans, tunc alia die parua adhibita gestatione, atque unctiōe corporis, uel si passio permiserit, lauacro. Rursus panis dabimus partem solitæ quantitatis, quam ante initium curæ facile accipere atque perferre solebat. Pulmentum dabimus salsum, assum, uel coctum, dabimus etiam cappares sinapi madidatas, atque oliuas ex uiridi nouitate messas, quas colimbadas uocant, præcauentes ea quæ facile caput implent atque grauant, ut est porrum, alium, cepe. Potum dabimus uinum, & si perferre uoluerit æger, in iisdem duobus uel tribus perseverabimus diebus: sin minus, secunda die balsamentis admiscemus cerebrum uel piscem. Tunc sequenti die panis detracti partem tertiam addemus, pulmentum damus, holus, cerebrum, piscem tenerum, hoc tribus uel quatuor seruantes diebus. Tunc rursus aliam tertiam partem panis addentes, transimus ex mediæ qualitatis materia ad uolantum qualitatem, atque in eadem simili dierum numero perseverantes, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinæ carnis. Sed si multas mutationes facere uoluerimus, in quatuor partes medietatem panis diuidimus, ut singulas singulis mutationum pulmentis adijciamus; hoc est, unâ mediæ qualitatis materiæ applicantes, aliam uolantum, aliam agrestium, aliam

Μίση θλη-
Θυμοῦ διάχυ-
σις.
Prædationem
cibi abstracti-
onem uocat.

Λάπηδες.

Κρίλοι μετακρί-
σις κριτικός.

Colimbades.

A gentes densitatem corporis iunxerunt. Est igitur, ut dicimus, cibo abstinentus, ne sumpta corrumpat ex corporis remanente torpore post agitationem uomitus atque feruorem: quippe cum sæpe manentibus in stomacho squamulis uel folliculis radicum, requie superaddita, atque cibo nouo commixto, eius necessario faciant corruptionem: ex qua consequenter caput impletum, etiam si sua passione præuexatum non fuerit, necessario constrictum grauescit, cum ex illa putredine corruptionis exhalationes ascensu quodam caput obsidunt. Sicut enim Themison ait, est natura caput carnis pauperum & neruofum, & duris cutibus & capillis obiectum, & spiramentis difficilibus natura: tum sensibus quoque uniuersis formatum, insidens corporibus, atque accipiens eorum cunctas exhalationes, cum spiritus naturaliter superna petens ex inferioribus trahit corpora caper arteriam atque stomachum, quæ sunt corporis ueluti maiora fumaría. De hinc alia die lauacro utemur, atque pulmento mediæ qualitatis: Tunc post duos uel tres dies cæteras cycli partes adhibemus. Ac si radices loci aut temporis causa defuerint, adfectandus ordine supradicto uomitus ex granis sinapis madidati, uel ex liquido sinapi potio, aut mulso ex aceto & pipere confecto, uel cardamomo, aut erucæ semine, aut decoctione thymi, uel origani, aut hyssopi, aut falfamenti, & multis ossibus, cum aceto, uel mulso ex aceto. Tunc profectu cedente, atque limpido lenimento perspecto, præsumpto etiam ægrotanti in grauescentem perferre nunc uomitum, nunc drimyphagian, audemus integrum atque perfectum cyclum metasyncriticum adhibere, ut initium à uomitu sumentes, drimyphagian iungamus, ac deinde per cæteras cycli materias decurramus. Ordinantes præterea etiam localia adiutoria, quorum prima sunt adhibenda leuiora, & quæ longe remotis partibus admota transmissa patientibus ingerant curationem, tunc etiam uehementiora. Erit igitur radendum caput, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam, donec cutis rubore adficiatur: Ac deinde in balneo nitri puluere aspergi, & confricari paulo antequam in solium descendat ægrotans. Tunc etiam paroptesis adhibenda erit ex carbonibus æquali uapore medentibus, Alia etiam die cucurbitæ infingendæ plurimæ cum flâma, & primo dorso atque ceruici, uel cæteris neruis, quos tenontas appellant: tunc capiti. Quæ quidem capiti erunt magno raptu detrahendæ: Dehinc dropax adhibendus, primo cruribus, tunc thoraci, & dorso, ex primo ceruicis sphondylo usque ad clunes, uel earum ultimum sphondylum: Plurimi etenim nerui inferiora quæque communi natura complexi iisdem paria faciunt superiora. Tunc partium propungentibus pilis capitis, atque buccarum, uel temporum musculis, quos siagonas appellant, collo uel mento cum subiectis gutturis, quæ ante rumam uocant, dropacem apponemus. Sed ne cæteri corporis partes nudæ interea perfrigescant, erunt à duobus ministris mediocriter unctiōne fricandæ, atque ita cum dropacem detraxerimus, totum perungi corpus oportebit. Ipso quoque capite manu leuiter pertractato, & lauacro dabimus ægrotantem. Hijs itaque adiutorijs relaxatis, atque lentescentibus capitis partibus, uocis quoque exercitium adhibemus, quod Græci anaphonesin uocant. Tunc frequentius sinapismum, ac deinde ptarmicum utile est. Plurimum denique prodest post deambulationem sinapi adhibitum in gargarismum, madidatum prius quàm lauacro ager utatur, uel aridum, ac masticatum, ac deinde aqua calida sumpta, & in ore paulisper retenta, uel piper cum melle. Non quidem hæc humoris, siue phlegmatis detrahendi

Pauperum di
au pro carens

παρίησις.

τινόντες.

δρώαξ.

σφόνδυλοι.

αναφώνησις.

σιναπισμός.

πταρμικόν.

γάργαρας.

A + trahendi

C trahendī causa methodus ordinavit, sed ut etiam oris interiora adiutoriorum agitatione capiti beneficium tradant: quippe cum dolor saepe ipsas quoque partes afficit. Ista igitur regula consequenter etiam in betæ nigræ, uel cyclaminis herbæ succo in cochlearis quantitate reclinato capite ægrotantis pollicis sinistra manus impressione inflatis narium cavernis infuso uti possumus: Etenim fit mucilenta humoris excussio, qua ægrotans releuetur, non ob detraktionem, ut supra diximus, materiæ, sed quod adiuncta agitationis utilitas capiti beneficium tradat. Est etiam ex localibus adiutorijs uisura corporum, ut sunt ea quæ conficiuntur ex euphorbio, uel adarce, opobalsamo, aphronitro, murra, uel alijs similibus uirtute rebus. Utendum etiam malagmatibus, quæ ualeant ex

ΜΑΚΑΛΥΜΑΤΟΣ ΜΙ-
ΝΙΤΙΚΑ

alto causas inductione propria detergere, quæ Græci Minythica uocauerunt. Meminerimus tamen non prius esse ab adiutorio locali ad aliud transeundum, prius quàm turbatio corporis fuerit delinita, atque patientes partes aliam recte postulare cōmotionem adiutoriorū fuerint uisæ. Quapropter si plurimum uexata corpora uiderimus, sufficere intelligimus uno in cyclo unum locale adiutorium. In hijs uero quæ minus uexata noscuntur, uel uiribus depurgata etiam secundo uti licet. Singula igitur adiutoria adhibēda esse meminerimus sequenti die, quàm mutatio facta fuerit materiæ, hoc est, qualitatis pulmentorum in aliam transitus qualitatem, ut ex antecedenti abstinentia ductile atq; aptum corpus adiutorijs fiat. Specialiter autem erit dropax adhibendus tempore quo mediæ qualitatis utimur materia. Paroptesis uero & sinapismus, & pramicum, quod sternutamentum dicere poterimus, tempore quo uolantum utimur pulmentis: Etenim neque adhuc corpus post usum salsamenti debile, neque uirum plurimum nutribili qualitate uidetur esse confertum. Cauenda etenim uehementer est capitis commotio, quæ saepe corporis plenitudine fit. Quippe cum sanos homines plerumque uinolentia, uel indigestione confusos, capitis motu uexatos in catarrum, atque coryzam uenire uideamus. Solo igitur tempore, quo drimyphagia utemur, omne erit locale adiutorium prohibendum. Vel si quisquam omni ex parte fuerit uiribus plenus leue quiddam addiderit: Sufficiens quippe cum drimyphagiæ uehementia atque recorporatio altiorum eo tempore totum penè habitum mutare uideatur, & sit timoris ita corpus adiutorijs exercere, ut eodem tempore superficies cum altioribus agatur. Utendum etiam fomentis siue uehementioribus illusionibus aquarum, quas Græci cataclysmos appellant: Et primo calidarum, deinde frigidarum. Ordinandæ etiam mutationes earum ad usus naturalium aquarum, scilicet earum quæ non odore percutiant. Natationes uero sub diuo fieri reprobamus: Cæteris enim corporis partibus aqua complexis solum supernatās remanet caput, quod necessariò perfrigescens inæqualitatem corporis facit. Ac si minus cedere passionem uiderimus, post frequentiam eiusdem, iterataq; curatione & fortificato corpore ægrotantis querimonia permanerit, hellebori usus adhibēdus: sed primo ex eius insertatione radicibus penetratis, uel mulso ex aceto confecto infusis. Dehinc etiam coquis utendum est, atque diuersis ciborum pulmentis, quod quidem latius tertio Responsonum libro iam dudum docuimus: Vehementi enim motu corpus apertum despuat, ut ita dixerim, passionis carnem, qua depulsa naturalis atq; noua succedit. Dehinc si etiam hijs gestis passio permanens erit, secundo uel tertio utendū helleboro, sed præsumptis uiribus ex corporis refectione. Tunc etiā naturalibus aquis utendū, uel siccis uaporatio-

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΙΝ
ΚΟΡΥΖΙΝΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΥΣΜΕΙΣ

Libri respon-
sonum Cælij.

nibus,

A nibus, & longa per maria nauigatione: Etenim fluminales uel portuosæ, atque stagni nauigationes incongruæ iudicantur, humectantes caput in frigidant ex halatione terrena: maritimæ uero latenter atque sensim corpus aperiunt, & salta proprietatis causa corpus adurunt, atque eius habitum quadam mutatione re-
 ficiunt: Affectandus etiam in aëres teneros atque aquilonios transitus, uel con-
 trarios hijs qui passionem asperare ualent. Adhibenda præterea animi laxatio, &
 magis post cibum: Omnis enim mentis intentio caput implet. Hæc est secun-
 dum Methodicos ordinata curatio. Plurimi autem diuersarum sectarum princi-
 pes fomenta probauerunt ex oleo rosaceo, atque aceto, & ruta, & herpyllo, pe-
 cedano, castoreo, sylphio, atq; semine herbæ quam agnon appellant, samfoco,
 hederarum coma: ex quibus in accessione caput impletū augmentis asperrimis
 agitatum atq; grauatiū totius passionis duplicat modum: Est enim supradictarū
 materiariū repercutibilis usus, & eo adhibitus tempore, quo mitigatio conueni-
 re perspicitur. Utuntur etiam purgatiuis medicaminibus, quæ catartica uocau-
 runt, hoc est, uentrem deducentibus, ex quibus stomachus inficitur, & omnis
 neruofitas uitiat. Item arteriotomiam probant, & usturam ex cauterijs † ferra-
 tis, duorum digitorum spatio super ipsas uenulas effectam. Tunc longo tempo-
 re uulnerationis seruata ferri materia purulenta, ex alto atque superficie passio-
 nem releuare promittunt: quod nos in accessione noxiū atque exitiale iudi-
 camus ob uehementiam motus. In lenimento uero inutile atq; adiutoriorū me-
 delæ contrarium, siquidem prohibeat eorum beneficia penetrare: Non enim fri-
 cationes uel cucurbitæ, uel dropaces, aut sinapismi, aut ptarmica, aut cataclysmi,
 quos nos aquarum illisiones appellamus, uulneratis locis adhiberi aut perferri
 apertissime possunt. Utuntur etiam frigido lauacro, quod Græci psychrolusian
 appellant, quod necessariò neruos indurat, ac congelare consueuit ob densatio-
 ne cutis ac totius corporis. Utuntur etiam locali uenarū diuisura, ex qua patien-
 tes partes implentur. Dant quoque mastichen mastilandam, ex quo in passio-
 ne cōstituta densatus cōstrictiua uirtutis cassatur *. Itē Themison primo libro
 tardarum passionum, quas chronias uocant, phlebotomat atque cōstrictiuis
 fomentis utitur ad laxamentum phlebotomiæ, frustratus errore sequenti ex fo-
 mentis incongruis. Item imminente augmento duas præcauens horas unctio-
 nes adhibet acerrimas, & durissimam fricationem atque cōstrictionem articu-
 lorum, tunc sinapismum adhibet ultimis membrorum partibus, siue summita-
 tibus articularum, ob auertendam materiam. Plurimas etiam fronti sangui-
 fugas apponit, atque humeris & temporibus capitis, quod est contra sectæ ri-
 gorem. Affectandam igitur corporis laxationem, non auersionem materiæ eius
 dicimus: quippe cum non concurrat, neque conueniat quod faciendum pu-
 tat, ut eodem tempore articularum cōstrictione, & sanguisugarum appositio-
 ne utamur præseruatis horis duabus, antequam passionis implicent augmen-
 ta, cum illo tempore sit requies adhibenda, & saepe contingat, ut præueniens
 corpori occupato queiela accessione denuntians, ipsum quoq; tempus quod
 elegisse uideretur, turbare noscatur: sitq; nocens appositio sanguisugarum, ex
 quibus perfricatio atque commotio, uel ex earum morsibus amentia, aut si ali-
 quò sanguinem detrahunt grauis ægros uexatio consequitur. Probat etiam
 apponēda malagmata dolori contraria quæ anodyna uocantur, uel castoreum,
 aut rutam, aut sphondylion herbā, cum cerotario ex oleo rosaceo atq; pice liqui-
 da cōfecto. Ex iisdem iugiter iubet odorem capere ægrotantem omnifariam ca-
 put implens: atque ita si dolores, inquit, mitigati non fuerint, ex calidis rebus
 frigidæ

Maritima nau-
 uigatio.

Αγνος.

Καταρτικα.

† Ferratis

Αρτηριοτόμια
 Καυτηρια.

Ψυχρολουσία.

Themison.

Μαλαγματα ανό-
 ρηκα.

empirici. frigidæ spongiæ apponendæ, ad empiricorū consilia devolutus, qui ex contrarijs ad contraria transeundum causis resistentibus probauerunt. Utitur etiam scaroticis, hoc est, quæ cutem extendere uel corrumpere ualeant, & cessante accessione imperat frictionē adhiberi atq; fomenta, quorū item usus non declinantis est accessionis, sed in toto recedentis. Deniq; peccatis indulgendū methodicorū princeps Soranus dignissime iudicauit: Adhuc enim, inquit Themison, Asclepiadis erroribus & rudimento temporis methodici fallabantur.

DE SCOTOMATICIS. CAP: II.

Σκωτική, ἢ σκωτώσις, ἢ σκωτώμα, ἢ σκωτώματις, ἢ σκωτώματις.

Cotomatica passio ab accidenti nomen sumpsit, quod repenti nas oculis ingerat tenebras. Afficit frequēter uacuos homines, hoc est, sine aliquo exercitio uitæ ducētes, & uinolentos, uel cōsuetos uentrem purgare medicaminibus potis, & ab eorū usu repente desistentes. Itē hæmorrhoidis longo tempore affectos, & post earum amputationē nulla recorporatione curatos. Vehementescit autem hæc passio hyeme, uel uerni temporis initio; præterea saepe

Ἐπιληψία.

turam denuntiat epilepsiam. Veteres deniq; paruā epilepsiam uocauerūt: Nam in passione constitutos repentina uisus tenebratio atq; nebula cum capitis uertigine consequitur, ut omnia secum moueri existiment. Item ante oculos quosdam sentiunt marmorum maculis similes tractus, quos marmarugas Graeci uocauerunt, cum tamen conuersis oculis omnī ex parte non deserant uisum. Item capitis atq; oculorū grauatio, & sedere uolentibus timor: siquidem secū omnia putent impelli, uel cadere: aurium tinnitus, superiorum corporis sudor, aut

Μαρμαρυγῆς, ἢ Ἀμαρυγῆς, ἢ μαρμαρύνης λέγουσιν.

D

repentinus casus cum celerīma surrectione. Asperatur præterea passio si ex alto aspexerint ægrotantes uel meatum fluminis, aut rotæ uertiginē, siue ignis. Item si proni quicquam gesserint, uel maiorem uocem auribus acceperint. Discernitur ab epilepsia hæc passio, siquidem neq; sensibus priuat ægrotantes, neq; spasmus, id est diuerso raptu adficit. Item à capitis passione, quam cephalxan uocant discernitur, quod dolorem non faciat. Separare autem ab ista passione uertiginem, siue obscuritatem necessarium non est: Si quidem ex hijs ueluti partibus scotomatica passio cōfecta esse uideatur. Est deniq; istius passionis affectio saluti innoxia, hoc est, sine ullo periculo, nisi quis maretenus, aut ex alto cadēs, ratione casus potius quàm passionis uolentia perire uideatur. Curationem uero eandem adhiberi cōuenit, quæ nuper passioni capitis est ordinata, non solum generali, sed etiam speciali ratione.

DE INCUBONE. CAP: III.

Incubus.

Ἐπιγαλιόρ, Ἐφιάλης, Ἐπιβολῆς.

Ὀνειρολάτης.

Incubonem aliqui ab hominis forma uel similitudine nomen ducere dixerunt, aliqui à phantasia qua patientes afficiuntur: si quidem ueluti ascendere atq; insidere suo pectori sentiant quicquā. Themison uero II epistolarū libro pñigaliona uocauit, si quidem præfocet ægrotantes. Item quidam ueteres ephialten uocauerunt, alij epibolen, quod utilis patientibus perhibeatur: afficit crapula uel indigestione iugī uexatos. Accidēs igitur semel ita ut nullam uigilantibus querelam aut displicentē sanitatem faciat, sed solius somni turbatio noscatur, minime passio dici potest, sicut neq; semel effectus per somnū seminis lapsus, quē Graeci onirogonon appellāt, passio nuncupať, nisi iugiter, atq; cū corporis incōmoditate fuerit effectus. Est autem supradicta passio epilepsia tenaxo: Nam quod neq; deus, neq; semideus, neq; Cupido sit, libris causarū quos ætiologu

DE EPILEPSIA. Plures uocatum semper... appellationes. Appellatur enim... quod maioris impetibus... quod anima in corpore...

A etiologumenos Soranus appellauit, plenissime explicauit. Ista igitur passione ^{αιτιολογημένοι} possessos sequitur corporis tardissimus motus atq; torpor, & magis per somniū ^{libri Sorani.} grauedo atque pressura, & ueluti praefocatio qua sibi quenquam irruisse repente existiment, qui sensibus oppressis corpus exanimet, neq; clamare permittat. Quo fit ut saepe erumpentes non articulata, sed confusa uoce exclament. Quidam deniq; ita inanibus adficiuntur uisis, ut & se uidere credant irruentem sibi, & usum turpissimae libidinis persuadentem: cuius si digitos apprehendere nixi fuerint fugatum existiment. Tunc cum somno surrexerint, faciem atq; transformationis partes uidas & humectas sentiunt, attestante grauedine ceruicis, cum tussicula leui molli stimulatione commota. Plurimū autem possessis accidit pallor, & corporis tenuitas, quippe cum somnum timendo non capiant. Apparet igitur stricturae passio ex [†] grauedine, tarda autē ex temporis tractu, & non semper sine periculo salutis: Cum enim uehemēter impresserit praefocatio quosdam ^{† aliās: ex grauedine tarda, aut} interficit. Memorat deniq; Silimachus Hippocratis sectator, contagione quaedam plurimos ex ista passione ueluti lue apud urbem Romam cōfectos. Quae propter curandos oportet in cere loco lucido atq; mediocriter calido, adhibita re-
 quie animi, & corporis abstinentia, usq; ad tertium diem, quem Graeci diatriton uocauerunt. Tunc colla tegēda atq; caput, & stomacho lanis limpidis ex oleo calido praecincto, adhibenda etiā oris collutio ex potu aquae calidae. Ac si pluri-
 ma stomachi, uel capitis, uel colli fuerit querela, adhibenda phlebotomia, & post detractionem perunctio ex oleo calido. Tunc ora fouenda, cibus dandus simplex, succi facilioris, paruus, forbilis: & si passio perseuerauerit cataplasmata adhibēda: cucurbita quoq; nunc simplex, nunc adiūcta scarificatione ex utraq; ^{Αυθεντικ. Ruma.} parte gutturis, quam Graeci anthereona uocant, nos rumam. Tunc uaporatio ^{Diurnis dixit pro continuis ut supra capite primo.} ne utendum, & alternis diebus cibus dandus. Illa uero adiutoria quae adhibenda diurnis erunt diebus, adhibēda, sed longe remotius à nocturno tēpore. Tunc etiā gestatio atq; uariis cibus, & lauacrum, & aquatum uinum. Illis uero partibus quas curamus erunt primo cerotaria apponenda, tunc malagmata, ut diachilon, aut diamelilotum, aut diafamfucum. Fricatio etiā capitis, & densi pe-
 ctinis capillorum decursio, suspiciones etiā siue metus imminentium somniorum auertendi procul fabularum lenitate robore adiecto. Pleriq; enim sibi fingentes uel formantes futura, uoluntarios penē causarum motus efficiunt: ac si passio tardauerit leuiores admonita monitis, conuenit etiā radicum uomitus atq; drimyphagia: capitis quoq; detonsio, ac corporum usus acriorum. Item dropax, sic enim aut ex supradictis adiutorijs aegritudo soluetur, aut si peiorauerit epilepsia necessariō sequetur.

DE EPILEPSIA. CAP: IIII.

Pilepsia uocabulum sumpsit, quod sensum atq; mentē pariter ^{επιληψία.} apprehendat. Appellatur etiā puerilis passio, siquidem in ipsis abūdet aetatibus: & sacra, siue quod diuinitus putetur immissa, ^{Morbus sacer} siue quod sacram contāmet animam, siue quod in capite fiat, quod multorum philosophorum iudicio sacrum atq; templū est partis animae in corpore natae: siue ob magnitudinē passionis; maior enim uulgius sacra uocauit: sacrum dictū mare, sacra domus, uelut tragicus poeta sacra noctē, hoc est magnā: Fit plerūq; uel nascitur ex uinolentia, aut indigestione, aut cōtusione: uel ut Aesclepiades, percussu atq; diuisura membrorum quae cerebrū tegūt, aut nimio timore. Sed eius passionis species duae esse probant: una ^{Sacra magna dicta sunt.} quae

- C** quæ somno similis altissimo uideatur; alia diuerso raptu corpus afficiat. Quartum prima grauior iudicatur, siquidem sit similis apoplexiæ: quarum quidem commixtio tertiam facere speciem potest. Plerique enim raptu atque contractu corporis adfecti uel adprehensi secundo in altissimum soporem deueniunt. Sed horum differentia generaliter inutilis curationi inuenitur. Pronos autem seu decliues, aut uenturos in ipsam passionem sequuntur communia accidentia etiam cæterarum passionum quæ ex membrana cerebri oriuntur, ut grauedo atque uertigo capitis, & interior sonitus, consensus etiam occipitij, oculorum intentio, aurium tinnitus, aut difficilis auditus, & cum uertigine uisus obtusio, uel quædam præ oculis quasi propendentia, macularum marmoris similia, quæ Græci amarygmata, siue marmarygas uocant, uel araneorum cassibus, aut nubibus tenuissimis similia, aut paruulis uolantum animalibus, ut sunt culices. Item uelut scintillarum micæ, aut circulos igneos circumferri præ oculis sentiunt ægrotantes: Linguam quoque inflexibilem cum saltu musculorum, & dolorem à tergo inter scapulas. Sequitur etiam gutturis durities, atque præcordiorum iugis inflatio cum oscitatione, sternutamento, & saliuarum fluore, & cibi fastidio, aut immodico appetitu, uigilia iuges, aut plurimus & inanis somnus, insomniata turbata, & ciborum difficilis egestio, uel nulla, & manifesta causa ueretri tentigo, & frequens Venereis delectatio. Aliquando etiam per somnum seminis lapsus, quem Græci onirogonon uocauerunt; mens suspensa cum anxietate, & nullis ex maioribus causis facilis iracundia, atque paulo ante gestorum obliuio, & eorum quæ caliginem facere ualent facilis sensus, obtinere passione occupato corpore, sensuum priuatio accessione attestante pallore cum aspiratione tarda & pulsus magno, atque alti soporis simili oppressione. Alios uero raptos diuersa diductio, atque saltus, & uultus contortio, uel oculorum sequetur: quæ sæpe perseverans etiam post accessionem strabos fingit ægrotantes, atque contrariò quibus tarda fuerit correctio naturalis uisus simulat æquitatem. Sequitur etiam gutturis stridor, & singultus cum rubore uultus, & uenarum inflatione, & aliquando pulsus atque spirationis cessatio, tunc per interualla resumptio, palpebrarum quoque suspensa positio, & illisio dentium atque stridor, & linguæ prolapsio, quæ sæpe quassatione, sæpe incisura uexatur. Sequitur etiam præcordiorum ad superiora raptus, uel stercorum & urinae in uoluntaria emissio, sudor roscidus rigenti corpore. Aliquibus etiam confusa uocis emissio, & ante dimissionem per os atque nares spumarum fluore, accessione cessante omnium gestorum ignorantia, atque corporis dimissa uolutatio, cum moestitia uultus ægrotantis. Sequitur tunc oscitatio & distentio corporis ueluti uoluntaria, & inlolitus uisus. Piger motus & totius corporis marcor: oculorum etiam permanens turbatio, atque uenarum frontis extantia. Aliquibus etiam mentis alienatio, & nulla notorum agnitio. Alio autem tempore plurima ex antecedentibus consequuntur quæ supra memorauimus: hoc est, tenebratio uel caligo, cum proni quicquam gesserint ægrotantes, aut nauem, aut rotam figuli celeri motu ferri conspexerint; aut aquam fluentem, uel altitudinem, aut rupem uiderint, aut strepitum uel clamorem audierint, aut uehementer refrixerint, uel igneis lauacris usi fuerint, aut odoribus nimium bonis uel malis adfecti, ut storacis incensi, aut thuris, aut bdellij, aut gagaris lapidis, uel bituminis, aut ceruini cornu. Præterea accessionum motus nunc ordinatos, nunc inordinatos ægrotantes accipiunt: & nunc interuallis longioribus, ut mensium duodecim, nunc angustioribus plurimum uel parum, ut eodem mense uel die frequenter agitentur. Noctibus quidem inquietati

Αμαρυγμάτα
Μαρμαρυγά

Ονιρογονόν

CAELII AVRELIANI

... et quæ antecessit...
... motus...
... uisus...
... tinnitus...
... uertigo...
... stridor...
... singultus...
... rubore...
... inflatione...
... cessatio...
... resumptio...
... positio...
... dentium...
... stridor...
... prolapsio...
... quassatione...
... incisura...
... emissio...
... dimissionem...
... spumarum...
... cessante...
... ignorantia...
... dimissa...
... moestitia...
... oscitatio...
... distentio...
... uoluntaria...
... inlolitus...
... tenebratio...
... caligo...
... proni...
... nauem...
... rotam...
... figuli...
... motu...
... ferri...
... conspexerint...
... aquam...
... fluentem...
... altitudinem...
... rupem...
... uiderint...
... strepitum...
... clamorem...
... audierint...
... uehementer...
... refrixerint...
... igneis...
... lauacris...
... usi...
... fuerint...
... odoribus...
... nimium...
... bonis...
... malis...
... adfecti...
... storacis...
... incensi...
... thuris...
... bdellij...
... gagaris...
... lapidis...
... bituminis...
... ceruini...
... cornu...
... præterea...
... accessionum...
... motus...
... nunc...
... ordinatos...
... nunc...
... inordinatos...
... ægrotantes...
... accipiunt...
... interuallis...
... longioribus...
... mensium...
... duodecim...
... nunc...
... angustioribus...
... plurimum...
... uel...
... parum...
... ut...
... eodem...
... mense...
... uel...
... die...
... frequenter...
... agitentur...
... noctibus...
... quidem...
... inquietati

A inquietati, & quidam antecedentibus signis accessionem fore denuntiant: quidam sine ullo denuntiatio uo motu, quo fiet ut magis periclitentur: Alij enim prænoscens futura, motibus solitis admoniti, in domibus se continendo tutantur, accessionē præuenientes: quam cum sentiunt propinquare, eligunt locos quibus tutò, ac sine ulla turpitudine iactentur. Alij uero istorum ignari publicis in locis cadendo foedantur. Adiunctis etiam externis periculis, quæ passionis non esse uideantur, loci causa præcipites dati aut in flumina uel mare, cadentes aut in balneis uentris solutione coacti. Signa autem sunt post lenimentum futuræ rursus accessionis, ex quibus affici in passione uenturos memorauimus, somnus turbatus, uel cibi corruptio sine ulla manifesta causa. Item ueretri sine ratione tentigo, & Veneris appetentia, uel seminis per somnum iactus, quæ onirogonon Græci uocant: iracundia, mœstitudo, & cætera quæ nuper posuimus. Item segnitias cum pigro motu in officia solita, & grauatio cum quodam somnifico mœrore uultus, decolor atq; † maior inflatio, oculorum quoq; ueluti † *manuum* deprauatio, cum deiecto quodam uisu: Nam suspicere difficile est ægrotati, hoc est ærem supernum attendere. Quod si tentauerint, facile rursus abducti uicinas quoque oculorum partes ad inferiora conuertunt. Vel si repentino motu caput in alteram conuerterint partem, uertiginem sentient cum tremore atq; torpore, cum digitorum contractu uel dolore, aut crurum grauedine, & summitate manuum uel pedum. Ex quibus multis uel cunctis interrogatione acceptis passionē dicere poterimus, nisi præsentibus in accessione facilius nobis cognitio fuerit declarata, uel ætatis, aut aliquolibet causa æger sua narrare non potuerit accidentia, quæ supradicta ratione apprehendere poterimus, & accessionem futuram prænosceri: conijcens etiam temporum responsionē, quanquam summam accessionum ordo sæpe seruetur. Communiter autem hæc passio frequēs est in pueris, & magis tempore quo dentium natiuitates habentur. Accidit etiã primæ uis, atq; medijs ætatibus: senibus uero difficile: nam uehementius afficit proximos natiuitati infantes, quàm pueros, aut uergenti ætate atque seniores: siquidem uiribus inualidi passionū impetum tolerare non possint. Solet deniq; hæc passio pubertatis tempore, siue nouæ purgationis in fœminis, aut primæ partus quadã naturali nouitate facile detergeri corporis mutatione suffecta. Quod *Epilepsia quo discernatur à scotomatica passione.* si minime uenerit, plerunque patienti consenescit, nisi aut longo tempore natura pugnante, aut medicinæ diligentia fuerit superata. Irruit autem omnitem pore corporibus, sed magis uerno. Frequenter simile pati epilepticis, & à matrice præfocata mulieri inueniuntur: siquidem non aliter sensibus priuantur, sed discernuntur quod in ultima accessionis parte per os atque nares spumarum fluore afficiantur. Hæc est passionis cuncta specialis significatio. Curationis autem adhibendæ causa erit necessariò adhibendum genus, quod sit passio stricturæ, atque uehemens, & difficulter frequentans, tarda, superpositionibus atque lenimentis uariata. Cuius quidem superpositiones nunc plurimis tempora temporibus accessionis generalia superpositionis occurrerunt. Sed quæ forte superpositiones plurimis ex accessionibus fuerint confecta, nunc quotidianos, nunc tertianos, nunc hemitriticos faciunt typos. Difficile est enim hanc passionem in continuationem uenire: siquidem præuentu mortis interueniente minime continuatio intelligi possit, & sit impossibile, iugibus diebus aut sensibus priuatū, aut motu carentē, aut diuerso raptu affectum in uita manere. Item lenimentorum aliqua pura ac limpida, aliqua turbata concurrunt: & aliqua latiora, aliqua angusta, aliqua horum mediocria. Patitur enim cõmuniter omnis

B neruositas

C neruofitas, sed principaliter caput, sicut ex antecedentibus conijcere poterimus, & ex hijs quæ post accessionē remanere uidentur. Curandum autem oportet primo cū tenebricositate uel uertigine uexatur, iacere loco lucido atq; mediocriter calido, altioribus stramentis capite subleuato: Et si raptus fuerit consecutus, digitis erunt palpebræ differendæ, atque iugiter ab omni motu seruandus ob spasmi passionē: Iubendum etiam ministris manibus calidis nunc caput atq; frontē cum blanda fricatione, nunc collum atq; gutturis partē, quam anthereona uocant, contingere. Alijs etiam manuum summitatē atq; pedum tenere iubemus. Præterea frigescentia corporis uaporari, corrigi etiā ea quæ forti raptu torquentur. Ac si minime consenserint, erunt in eodem schemate seruanda, ne ulterius torqueantur. Tunc quodam laxamento captato corrigēda, ne nimio occurrentia certamine superare cupientes, neruorum quassationes faciamus. Linguam quoq; relocare curabimus, atq; mentum corrigere, uel coæquare. Tunc calidis pannis thoracem uaporare, atq; inter scapulas, quod Græci metaphrenon uocant: Laxatis enim diaphragmatis partibus, quod nos thoracis atq; uentris discrimen dixerimus: laxato etiā hypodymate, siue membrana quæ latera ex interioribus contegit, sine ullo periculo poterit collectus spiritus exhalari. Apponenda etiā uesica oleo calido semiplena pubetenus, atq; uesicæ partibus, ut ipsæ quoq; mitigatæ cōquiescant: Ac si dentes conciderint, ut præfocationis excitent meatum, immissione digitorum sinistram compaginem, quam Græci chalinon uocant, hiscentes dimittemus, ne spumarum emissio tardetur. Tunc per interualla ægrotantē in clamantes excitamus, & eius ora spongia ex aqua calida expressa detergemus, dehinc caput fouemus iugiter. Cum statim sumperit accessio, plurimo atq; dulci oleo calido, & lanis mollioribus infuso omnia cōtegimus: magis autem occipitiū, & maiores neruos, quos tenontas appellant. Tunc gutturis atq; rumæ partes, quas anthereonas appellant, cum temporibus & buccarū musculis, quos siagonas appellant. Sudores etiā si fuerint ingruentes raptim detergemus, ne corpora perfrigescant. Tunc collectum humorem detrahimus appositione digiti, aut lanæ, aut spongiæ melotæ inuolutæ: perseverans enim longioris temporis facit accessionem. Ac si minime resumentem uiderimus, erunt cucurbitæ leues apponendæ, quas Græci sicyas appellant, stomacho atq; thoraci, & interscapulis atq; præcordijs. Sed si infans ætas fuerit patiens, erunt maiora prohibenda ob debilitatem uirium. Sed eum nutrix amictu contegens, oleo fouens, conclusu corporis corrigere medietur. Aut si spumarum quicquā comparuerit, quod in ore teneatur, mullum tenue destillet paulatim, & neq; iugiter, quo commorationem faciat spirandi. Tunc lac offerat dimissione perfecta, siquidē sit crassius, atq; maioris nutrimenti. Dehinc cum forte potuerit post accessione mammam sumere, erit melle papilla linienda, quo facilius sumptio fiat, atq; neruorum laxatio celebretur. Corpus quoq; necessariō nutriatur: tenuatur præterea etiam liquidorum crassitudo, & uenter mollitur: conijcientes etiā singula passioni accidentia, quæ ita corrigere debemus, ut à generali regula nihil dissentire uideamur. Tunc etiam curationis diligentiam per nutricem ægrotanti præstare tentabimus, iubentes & à lauacro abstinentiū, atq; sine uino atq; esu perseverare: Tunc deambulationibus atq; exercitio leui gestari, quo humeros magis exercent, ut est spheræ ludus, uel exultationis cuiuspiā. Item iubendum cibum sumere succi facilioris, uel interea mullum. Ac si forte ipsam quoq; hac passione uexari uiderimus, erit ab officio remouenda. Non aliter etiā si quilibet passione affecta malo succo atq; corpore habituari uideatur: nam hoc Græci cachexiā

Αἰθέρου.

Μετὰ τὸ πρῶτον.

Λιγὸν γὰρ.

Χρόνου.

Χαλινόν.

D

Υἱὸν τῆς.

Rumæ.

Σιαγῶν.

Melotæ.

Σικύας.

spheræ ludus

ΘΕΣΤΙΑ ΛΙΒΕ

- A **ci cachexian uocauerunt.** Erunt igitur hijs perfectis alix nutrices exhibendæ, ^{καταξία} ex quorum sano lacte infans nutriatur. Quomodo autem sanum lac, uel com- ^{Τυοκινωρ} muniter nutrices bonæ probentur, muliebribus libris, quos Græci gynecion uo- ^{Calij libri.} cant, docebimus. Interea ipse quoq; infans erit à lauacro seruandus. Tunc post tertium diem in domo locandus, & primo oleo calido, tunc oleo & aqua calida fouendus. Vitanda præterea quorum timore infantes afficiuntur, ut sæpe fictæ formidines. In ætatibus uero quæ ferre maiora adiutoria possint, accessione trās- acta erit phlebotomia adhibenda. Aliqui enim medici statim phlebotomandos probant, sicut etiā Thestalus se uelle demonstrat. Aliqui prima diatriron seruan- ^{Thestalus.} dum existimant, quo speculentur utrum post unam accessionem passio soluta recessisse uideatur. Sit præterea non solum inane, uerum etiā noxium phlebo- tomiam adhibere: Quippe cum prædicendum probent ex accessione secunda, utrum passio augeatur, & hoc phlebotomix exigat adiutoriū, & phlebotoma- tus cibi refectione toleretur. Alij uero discernēter aiunt hoc adiutoriij genus ad- hibendum, ut qui forte iam consueti passione afficiuntur, reseruato ordine leni- mentorum, statim accessione facta phlebotomentur. Hij autem qui in prima in- cursione passionem accipiūt, in tertium diem, siue ut Græci uocant, diatriron differantur, siquidem sit incerta accessionis recursio. Nos uero, ut Soranus do- ^{Soranus.} cuit, neq; omnes intra diatriron phlebotomamus, & magis eos qui primo incur- su passionis afficiuntur. Plurimi enim ægrotantes corrupto cibo admonentur, & est præcauendū indigestione fauciatos phlebotomare. Neq; rursus omnes in tertium diem probamus reseruandos: Cogente enim passione, nullo subiecto indigestionis obstaculo, erit arripienda phlebotomix commoditas, non solum
- B hijs qui iam sæpe admoniti passione uidentur, sed etiā in illis qui primo inuasu affi- ciuntur. Cessante etenim accessione inesse passionē conijcimus: siquidem gene- raliter sit maligna, & frequētius tarda quàm celer, nisi adiutorijs medicinalibus destructa à corpore depellatur, aut ullo naturæ, aut fortunæ beneficio: nisi tardā- do corpus tenuerit, ut solius medicinæ diligentia possit: iudicare enim est incer- tum, utrū passio post accessionē primā inesse corpori, an soluta uideatur: siqui- dem ex occulta ueniat apprehensione causerum, & oportet methodicū sine ulla falsitate regulas intendere curationū. Videmus deniq; phlebotomix cōuenire: ^{κοινοτέρη} Nam passionales cœnotetes argui uidebuntur, si utrum passioni conueniat fue- ^{morborū.} rit dubitatum. Sed quia sola temporū quaestio flagitari præspicitur, erit conijcien- dum ante secundam passionem adhiberi posse phlebotomiam: siquidem inītiū uehementix atq; magnitudinis causa passio transcendat, ut sæpe contusio corporis, aut fractura, uel ignis uisura: stare autem nec declinare poterit passio: horū enim difficilium morborum propriū est sine ullo destructiuo adiutorio non ce- leriter temporum nequitia transire, hoc est accessionis augmentum. Sed neque propter abstinentiam cibi, quam necesse est post phlebotomiam adhibere, erit hoc adiutorium declinandum, quando corporis uires ferre ualuerint, hoc est, ut & sanguinis detractionē, & abstinentiæ tolerant. Deniq; etiā alijs passionibus affectos, ut exempli causa, synanchicos sine ulla ratione phlebotomamus. Quare sicut superius diximus, post casum rectos epilepticos cessante accessione par- uo tempore differimus, quo turbore spiritus, atq; liquidarum materiārum deposi- to tranquillentur. Erit enim speculandum, ne qua indigestio siue corruptio ci- bi subesse uideatur. Quod ita intelligere poterimus, si nauseantem uel ructan- tem fumosas exhalationes ægrum uiderimus, attestante moridicatione atq; tor- mentis, intestinorūq; inflatione: quæ si non fuerint, perfecte digestum iudicabi-

Cmus: Quippe cum forsitan praecipuo corpore iam dudum futuræ accessionis causa aut paruum sumpserit cibum, aut in totum abstinerit. Sed si, ut supra dictum est, corruptus extiterit cibum, erit phlebotomia in tertium diem differenda, fouendū caput cum cæteris partibus, hijs adhibita collutione cum uini abstinentia. Tunc erunt somno dimittendi, atq; à cibo seruandi usq; ad primum diem. Sed si quicquam corruptionis ex indigestione superare uiderimus, erit per uomitum depurgandum: ac si nulla fuerit corruptionis uel indigestionis suspicio, erit statim adhibenda phlebotomia moderata detractio, ex brachio scilicet, *Asitro quæ* sed cum præcautione defectus, quem Græci lipothymian uocant: siquidem facile passionis accessionem imitetur. Tunc post phlebotomiam erit adhibendus *† cibo* potus, atq; oris collutio cum paruissimo potu, &† somno abstinentus: Ac si accessio in secundum diem durauerit, prædicto periculo eius propinquus uel ministris, atq; adiutoriorum ex ratione uenientium exitum incertū, ne nobis quicquam male gestum imputetur, si forsitan uel passionis superatus ægrotans uitam finierit, & intemporaliter nos quisquam adiutorium adhibuisse arguat, phlebotomiam adhibemus, tanquam in continuationibus paruam indulgentiam pro dimissione accipientes: Vt si exempli causa parum requieuisse agitatione seposita ægrū uiderimus, ut nullo raptu tentetur: Vel contrariò, si forte oppressis sensibus motu caruerit, aliquas partes corporis mouere uideatur, ut palpebras, quæ iam dudum motu similitudine possessæ fuerant. Dehinc post detractioem sanguinis procurata facie, ex spongia calida erit mulsū in os ægrotantis distillandum: tunc secunda die dandi mulsū cyathi duo, uel tres: Tertia uero die ante horam solitam erit perungendus oleo calido atq; dulci, toto corpore sub stramentis. Tunc detectus aqua calida ora foueat, & post æquatū corpus accipiat succum paruum, luculentū, mollem, lenem, calidum, digestibilem, ut est panis, uel alica ex aqua confecta, aut pulticula ex pane, quam torsinton uocant, ex oleo, aqua, sale, uel melle condita, ex prima diatrīto usq; ad declinationis tēpus: quod probare poterimus ex minutione accessionū siue accidentiū. Alternis diebus cibum sumat, ne passione affecta neruositatis etiam illatione cibi grauata digestionis officium sustineat, sed magis laxamentū ex abstinentia consequatur. Tunc si uenter non fecerit, uel si suum officium non impleuerit, ob detractioem grauatam quo corpus releuetur, erit iniiciendus calidæ & oleo per clysterē. Tunc præsentato uentris officio erit tondendus, atq; nouacula omnis capillatura radenda. Ita in alia diatrīto cucurbita occipitio apponenda collo, uertici & temporibus capitis, cum scarificatione, & cōmunibus cataplasmatibus utendum, quibus omne caput cum neruis maioribus, quos tenontas appellant, contegamus. Tunc buccarum musculos, quos siagonas appellant, atq; omnes inter scapulas partes cum stomacho, usq; ad locū quo discernitur uenter, quem diaphragma uocant, ac deinde præcordia, atq; uelicā simili curatione laxamus: Singula etenim passione raptus uexata accessionis tempore accipimus: ac si aliqua in parte corporis querela extiterit, cucurbita imponenda. Sed neq; coadceruatim, neq; uno tempore omnes erunt partes curandæ, sed partiliter, atq; diuerso, ut nunc stomachus, nunc uelica, nunc inter scapulam releuetur, quo necessariò caput relaxatum adquiescat. Tunc spongiæ euaporationibus, qui curationē labori sustinuerunt recuramus, atq; ungentes oleo cōmuni, siue quia iam licitū est cyprino uel irino. Tunc cerotarijs mollibus, ac deinde scarificatis locis inducta apponimus cerotaria. Conuenit etiam enuasin adhibere, de qua Adiutoriorum libris *† vola oris* *Libri Adiutoriorum Cælij.* docuimus. Dabimus cibū plurimū atq; panosum. Si aliqua in parte capitis grauedo

A uedo, uel dolor, aut punctio, aut torpor occurrerit, erunt sar guisugæ circulatim apponendæ: quæ si sufficienter fecerint detractioem, adiutoriorum modum dabunt: sin minus, hijs detractis cucurbitas infigemus, ut per earum uulnera detractio procuretur. Tunc rursus cataplasmatibus utemur, atq; uaporationibus spongiarum, dehinc cerotario partes contegimus. Profectu accedente dabimus olera non acriora, atq; ita gestationem adhibemus sellarem: etenim uehiculi motus rotarum uertiginem caliginemq; facit ægrotanti, quæ passionis imaginem fert. Tunc deambulatione mouendus pro temporis aere, atque loco lucido, & longo ductu, ne iugi conuersione uertiginem sentiat: Dehinc si ferre ualuerit, etiam uocis atq; corporis exercitio utemur, monentes ut neq; spiritum retineat, neq; pronus uel circumflexus, aut saepe conuersus aliquid gerat, sed pingui unctioe defricatus stanti exercitio moueatur. Tunc cum facilitas corporis fuerit accepta lauacrum adhibemus, caput fouentes sine ullo percussu manibus subterpositis: implet enim sensum eius demersio. Tunc etiam in aqua calida, quam † pygolithon uocant, deponendi sunt ægrotantes, ne percussu frigoris neruositas afficiatur. Post lauacrum uero † parum differentes, quo feruor ex capite releuetur, dabimus aquam præbibendam. Tunc cibum uarium, simplicem, media qualitate confectum. Et post primam uel secundam diatrion dabimus quædam in cibo quæ uinosæ sint qualitatis, ut sunt poma, quo corpus uinum daturi prætentemus, ut tutò dare possimus: Atq; ita seruandū, ne hijs gestis somnus suspensus, uel concisus, aut adiuncta phantasia sequatur, & insomnia faciat turbulenta, quod ex relatione patientis discere poterimus. Item si grauedo uel torpor in aliqua parte corporis fuerit, ut dolor, aut punctio, uel saltus, erit in aqua calida perseverandum, atq; illa prohibenda, quæ uinosæ qualitatis danda præcipimus. Sin uero ex hijs nulla fuerint profecuta, dabimus lauacro remoto medicriter uinum lene, parum, ut exempli causa, semunciã uel unciã, medio scilicet cibo, aquatissime temperatum. Tunc in alia diatrio lauacro uinum iungemus: Sed præ cæteris erit animi laxatio procuranda, quo corpus consentiens nullis obstantibus curis facile sanitatis repetat qualitatem. Ac si resumptio recurrēs nihil uirium perficere permiserit, quo etiam carnatū corpus ostendat bono attestante colore, erit consuetudini dimittendus ægrotans. Eadem sanè curatione utendū etiam in hijs qui cum nondum sunt epileptici, eo tamen ferri uideantur. Hoc enim solum seruabimus, quum signis ad passionem minantibus fuerint absoluti, eos consuetudini reuocemus: Facilius est enim imminentiū auersionē, quam præsentium depulsionem † facere. Sin uero passio tardauerit, & propterea pluri-
† *Caligo passionis imaginem fert.*
† *† raturum*
† *† raturum*
† *† credere*

B mis fuerit accessionibus uariata, erit partienda curatio secundum superpositionem & lenimentū: ita ut superpositionis tempore iisdem utamur adiutorijs, quibus acutas passiones curari prescripsimus: Neq; enim phlebotomum reprobamus, permittentibus uiribus: siquidem longo interstitio superpositiones occurrere uideantur. In lenimento uero resumendos dicimus ægrotantes, cum recorporatiua curatione dirigēdos iusta cyclorum regula, sicut latius cum de capitis passione diceremus scripsimus. Quapropter ob resumendum corpus adhibenda gestatio, sella uel cathedra, aut deambulatio, aut uocis exercitatio. Itē lectio- nem, perunctionē aliptarum præceptis ordinatā, sine ulla capitis inflatione geramus, ne immodico labore affectū corpus uexare potius, quam reficere uideamus. Tunc lauacrū languorum interuallis adhibendū, uariis dandus cibus, panis limpidus, atq; studiose elaboratus. Pulmentum uero ex mediæ qualitatis materia, ut oua, pultes, olera, quæ non sunt acerrimæ uirtutis. Item uolantū leuiora,
B 3 & piscium

C & pisciū teneriora: dehinc post resumptiuū cyclum adhibendū recorporatiui, & primo ex parte, tunc perfecti, in quibus esse uomitus ex radicibus debet, uel similibus materiārum rebus, ut nuper docuimus: atq; ita drimyphagian, exinde contiguas sibi pulmentorum materiās ordinamus. Item adiutoria localia, ut exempli causa, primo capillos decurramus ex pectione, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam: tunc tonsuram adhibentes, dehinc nouacula caput radentes, & cucurbitas alijs atque alijs partibus recorporatiuas imponamus. Tunc tropacis raptum adhibemus, sed longe primo remotis partibus, tunc uicinis, dehinc patientibus: dantes etiam mastigandum sinapi, uel piper, aut staphysagriam. Item sternutamentum ex helleboro uel asfrutio, & pipere, & castoreo, uel hijs similibus adhibemus. Nariū quoq; apophlegmatismū adijcietes, atq; frictione balnearum nitri pulueris, & cæteris sympasmatibus, quæ ruborem facere ualeant, ut sunt ex pyretro, staphysagria, adarce, euphorbio, pipere, calcis gleba, & pumice. Tunc cataplasma ex sinapi, atq; malagmata, quæ detergere & pabulis afficere corpus ualeant. Item acopa acriora, sed quæ tetri odoris non sint, toto corpore illinienda: magis tamen capiti atq; ori, conclusis palpebris: quæ immittenda sunt etiam aurium cauernis. Gargarizandum sinapi, adhibenda etiam aquarum illisio, qua patientes partes percussæ mutari cogantur, quod Græci cataclysmū appellant. Hijs deinde perfectis cyclis resumpto corpore helleborū adhibemus, sed longe superpositionis seruantes occursum. In omnibus quidē adiutorijs exercitioribus adhibendis, tunc magis in helleboro monemus præcauendū. Deniq; si nullam accessionē denuntiauerint signa, hijs qui ordine seruato admonentur, ante decem uel duodecim dies, uel generaliter pro longitudine lenimenti porrectius erit adiutoriorū regula dirigenda. In hijs uero qui ordinate admonentur, eo tempore adhibenda curatio, quo conijcere possumus medium præteritæ atq; futuræ accessionis. Sic igitur hoc genus diligentia intue dum, ut cum æger somnum decusserit, primo requiescat paululum iacens, non solum suspicans indigestionē cibi, uerum etiā donec persecutione quadam propria corporis fuerit facta digestio, ne ex uigilatione sequenti, atque laxamento membrorū, & tenuitate, uel purgatione spiritus iam dudum somno turbati atq; crassi fiant, quo etiam sæpe officia impediri noscuntur, cum nondum totum recurrens occupauerit corpus. Vnde sæpe factum est, ut experrectis hijs quæ illico intueatur fallantur, nisi perfricatis oculis intederint. Neq; clamare uel currere facile possint: si quidem uis quadam somni nunc arteria, hoc est gutturis uia, asperetur, & raucos faciat: nunc fatigata corpora densitate neruorū, irruente spiritu crassiore, afficiat percussione uel quassatione similes plagas ingerendo. Has igitur ob causas æger plurimo tempore somno deposito tardare debet, præcauens lucis autoritatem, quam mox discusso somno intueri minime potest, ne repenti nō percutiatur uisus. Item disputationibus uehementibus animū exercere declinet. Tunc resumptus atq; releuatus somni plenitudine, sub stramētis leni unctiōne tangatur semel, uel secundū corporis singulas partes laxamenti mediocri causa, atq; frigoris cautione leuem & delectabilem gestationē, ut fertoria sella, uel cathedra. Sed prohibenda erit exclamatio, si quidem uehementer moueat partes patientes. Tunc deposito turbore motus, unctiōne olei fricetur, cōductis & extentis brachijs, flexo atq; extento motu releuans singula crura commoueat, quo fortioribus motibus faciat aptiora. Fouēda etiā ora aqua calida: nunc enim erit lauacrū prohibendum, atq; ita post perunctionē cibum accipiat paruum, succulentum & leuem, ut oua, pultes piscis teneri, quæq; ex uolantibus paruæ ætatis

atq;

A atq; formæ, ut ficedulæ, turdi: declinans omne quod fuerit acrioris uirtutis, siue inflare ualentis, aut carnosæ, uel grauis. Quapropter etiã a uino erit abstinentus, uel per interualla ab omni cibo seruandus; Releuatur enim hoc genere corpus se iunitate reflatũ. Sin uero aliqua signa accessionis futuræ apparuerint, ut somnus turbatus, uel cibi corruptio, uel iracundia inanis, ac sineratione, item mœstitudo uel sternutamentũ, aut aurũ tinnitus, uel præ oculis scintillarũ fingibilis uisus, aut inflatio præcordiorũ, & per somnum seminis inuoluntarius iactus, quẽ onirogonon uocant, & horũ similia, non solum ad uitæ regulam transeundũ est, uerum etiã initiũ ex abstinentia sumendũ. Tunc leuis adhibendus motus, atq; perunctio, & cibus, quo corpus salutaribus officijs non deseratur. Vt enim iisdẽ ciborum regulis perseuerare tutũ non est, sic è contrario iugis immobilitas, atq; cibi abstinentia uacuato corpore solitis nutrimentis, uires extinguit futuris temporibus necessarias. Quæsitum etiam utrũ contradicentibus signis accessionẽ fore, an præsentẽ siue factam iudicemus. Sed tunc erit accessio iudicanda, quoties ceciderint in ea ægrotantes: quo discere poterimus, quo tempore diatriiti tempus sit numerandũ, ut recte possint curationes suis reddi temporibus: Nam denuntiata signa iam præsentia accessionis esse contendit. Nos uero præ tangi neruositatẽ, atq; in accessionẽ urgeri recte probamus, ut augmenti indicia tanquã præ ludere uideantur, ut sunt in hemitritaicis febribus frequẽter accessione imminente corpora præoccupata, cum noctis anxietate pulsata diei fore asperitatem significant. Ita igitur uel simili ratione præmonitus epilepticus, tanq; si accessione uexaretur, erit usq; ad primã diem abstinentus, & neq; similiter agendus, ut pridie cum fuisset in lenimento purissimo. Quapropter abstentus una die, sequẽtib; leui motu, antecedente unctio, atq; paruo cibo nutriatur, aquã bibat. Tunc si rectius habuerit, ut laudabilior sanitas appareat, augẽda oblatio cibi, alternis scilicet diebus, nunc qualitate, nunc quantitate. Tunc nisi ex omni parte signa supradicta erit rursus abstinentus una die. Sin uero fuerint expulsa uel depugnata, non erit illico reddenda ægrotanti consuetudo, tanquã nihil sit quod sollicitudini remansisse uideatur. Neq; rursus inani suspicione, tanquã iam imminētis superpositionis metuentes aduentũ, in tenui uitæ regula retinere debemus patientẽ: Vt enim oportunitas adhibita abstinentiæ futuras amputat superpositiones, atq; earũ occasiones detrahit, sic importune adhibita corpus uexat, atq; fatigatione affectũ tarde surgere facit in solitas uires. Quapropter cum summa cautione, & sine ulla nimietate seruati, blanda regula resumendi sunt ægrotantes, quo asperatas accessiones fore metuamus. Tutius autẽ esse probamus, ut supradictum est, longe ante futurã accessionẽ ad hellebori usum accedere: quo accepto si irruerit accessio, erunt omnia mitigatiua adhibenda, quæ accessionem ualeant temperare: In strictura enim constitutis altioribus, hoc est stomacho & uentre, mitigatiua laxatione adhibita, etiam medicamini excludendo præparatiua, & præfocationis amputat metũ. Sin uero post purgationẽ nullum periculum subierit præfocationis, causa refectionis adhibenda resumptio est, cum hijs quæ ualeant accessionem temperare, ut odoramenta sine ullo percussu medentia, atq; nutritiua, ut est panis calidus, melo, cucumis, & hijs similia. Destillandus etiã helleborifimus, sed ex melle decoctus. Ac si in initio uomitus ex accessione emerferit, cucurbita multa cũ supposita ori uentri infigẽda, tunc sequẽti parti, secundũ quod medicamen ad inferiora teneatur, donec accessio leuigetur temperamẽtis supradictæ rationis, ne cõkursus passionis & adiutorij præfocet ægrotantẽ. Erig igitur sustollẽdus ægrotas subiectione manuũ ex utraq; alarũ parte cũ capitis

B 4 susten

A sectarū principes uaria rerum temperatione, siue experimento curationis adiu-
 toria cumularunt, caput fouentes aceto atq; oleo rosaceo puro, uel immixto ca-
 storeo, in accessione frigidis utentes: Articulos quoq; omnes ligatione constrin-
 gentes, sternutamento commoto ex aceto, naribus interius flato cum sinapi
 uel castoreo oleo irino infuso cum calchanto, uel sulphure uiuo, aut astrutio in-
 censo, uel hijs quæ ad matricis præfocationes incendenda posuerunt. Item hys-
 sopum & origanum, & thymum, uel ignis flammam oculis offerentes, cum titil-
 latu quodam & oppressione præcordiorum ad inferiores partes. Iubent præte-
 rea motum corporis adhibere, gestationem uel deambulationē, aut supra sindo-
 nem uolitari, sinapifandas etiā manus ægrotantium atque pedes, & ante ac-
 cessionem perungi taspia caput, & spiritū continere. Alio uero tempore, hoc est
 dimissionis, uini atq; carnis imperant abstinentiam, & magis porcinae uel bubu-
 læ, & caprinae. Prohibent præterea supra pellem caprinam dormire siue iacere
 ægrotantem; siquidem passionis faciat motum, Adhibent etiā clysterem iugē
 atque acerrimæ uirtutis, & medicamina diurnalīa, quæ diuretica uocant, atque
 purgatiua per uentrem, quæ catartica uocant, & horū magis cui nomen est hie-
 ra, quæ non erunt, inquit, tertio minus singulis mensibus offerenda. Tunc
 capitis diuisuram accuratā, quam chiasmum, dehinc scarosin uel medicamine,
 siue ignis ustura. Item terebrationē testæ, uel arteriotomiam, uel usum uenerēū,
 aut è contrario eunuchismum faciendum probantes. Dant etiā bibendum lac-
 asininum, cum sale uel sanguine testudinis marinae uel humano, aut uituli ma-
 rini; & non solum sanguinem, uerum etiam coagula quæ lacti miscentur. Item
 mandendam mustelam, sed longo desiccata tempore: & tunc corda homi-
 num atque equorum, quorum crura quasi impetigines habent, siue asinorum,
 uel mulorum. Item testes uel uertrum marini siue fluminalis cancri, & porcel-
 lionis, hoc est, animalia quæ humectis & aquosis locis sæpe nascuntur, à Græ-
 cis appellata onisci: dehinc squamulas ferri, cum aqua in qua fuerit candens fer-
 rum præinctum. Dant etiā cameli cerebrum fumo siccatum atq; concisum,
 sed infantibus uel pueris odorandum: perfectis autē ætatibus bibendum ad mo-
 dum cyathi cum mulso & aceto tribus cyathis. Similiter etiā leporis cor, & ce-
 rebrum gauia. Alij uero etiā ligamenta probauerunt, & magos adhibendos,
 atque eorum incantationes, quæ quantis sint uexationibus confertæ, etiā per
 se probantur, sicut latius Adiuutoriorum libris docuimus, nunc tamen paucis
 memorauimus. Constringens igitur fomentū, atq; terræ odoris, uel aceto & oleo
 rosaceo, & castoreo percutit & grauatur, & tumores constringit: & si, ut putant,
 materiam redarguit, abactum tamen cutibus ad cerebrum, & eius membranas
 reuocat: Et sunt hæc exteriorum comparatione magis salutaria. Præterea est ue-
 hementer noxium, frigidat caput accessionis tempore fouere: quæ enim dimissi-
 one releuata mitescunt, eadem frigida densatione magis grauantur. Item liga-
 tiones neruos densant, atq; corporis oppressio, quam fieri iubent: Defricatio in-
 temporalis, hoc est accessionis tempore geminat passiones: Accidentia enim
 si temporaliter quidem uidentur lacessitis sensibus in resumptionem uenire, to-
 tam tamen passionem peiorant, non aliter quàm si quisquam turbatos oculos
 manutigio, quod Græci chirapsiam uocant, temporaliter fricando releuare ui-
 deatur. Item non aliter sternutamenta medicaminibus commota accessioni nō
 conuenire probamus: Quippe cum neq; in linimento passionis constitutos hoc
 adiutorio facile inquietare liceat: nisi certo regulæ ductu præparatos, quo ca-
 put releuetur gestatione tenui, ac deambulatione: siquidē hoc adiutorij genus
 initio

Διουρητικά
 Καταρτικά
 Ήρα

Χιασμόν
 Σκαρωσιν
 Αρτηριότομια
 Ευνουχισμός

Ονίσκιοι

Μανutigium
 Χιραψία

manut

C initio impleat caput, dehinc medeatur. Quod sperandum in hijs qui accessione agitati earum partium plenitudine uexantur, si etiam sternutamento fuerint cō uitiati, cum magis oporteat passionis illatam soluere turbationem. Est præterea acetum molestum naribus insufflare, siue solum, siue cum alia qualibet percussibili materia: Constringit enim atq; densat tumentia, & turbata perturbat, & ea concurrere compellit, quæ accessionis uolentia excludi coguntur. Item non aliter mutiles atq; fatiabiles sunt incensiones, siue fumigationes & odoramenta expice, bitumine, spondilio, castoreo, galbano, acerrimæ atq; grauabilis uirtutis causæ, & iniucundioris, adeo ut etiã recte ualentium impleant caput, & eorum qui nunquam, aut difficile earum partium querelam prodiderint. Nunc tamen hijs odoramentis acceptis uertigine atque grauedine urgeantur, & non aliter tumentes oculos fumigatio adficiat, quàm etiam tumentes cerebri membranas; necessariò enim cogit in similem uenire passionem. Percutit etiã ignis flamma, siue eius affectatus splendor multus: Deniq; etiam in lenimento epilepticos constitutos, lucis importunitas, atq; eminens percussio in commemoratione facit accessionis uenire. Noxia etiam præcordiorum pressura, quam adhibendam probant, iudicatur: Mitiganda enim sunt accessione commota, & nõ uolenter atq; contrario conatu reprimenda. Grauis etiam sine dubio uidetur supra sindonem iussa uolutatio: quippe cum leui conuersione corpus affectu, non solũ lenimenti tẽpore epilepticos in uertiginẽ mittat, uerum etiã recte ualentes similiter afficere uideatur. Articulorum quoq; sinapismus accessionis tempore tumorem geminans, etiam passionẽ necessariò peiorem facit. Est item intemperabilis ante accessionẽ punctio ferulaginis, quam Græci tapsian uocant, cum oporteat motam passionẽ, atq; in peius coactam mitigare potius quàm prouocare: & quoties eius necessarius est usus lenimenti tempore, toties, atq; melius suæ uirtutis impleat beneficium, cum importune adhibitus partes faciat emori: Has deniq;

uini puris. Græci necroses uocant. Item spiritus retentio, quam faciendam probant accessionis initio, sensus implet, non, ut quidam uolunt, repercussio spiritu futuram prohibet accessionem. Premittit etiam potius quàm discutit ea quæ iam suo motu densari uidentur. Abstinentia uero uini atq; carnis, quam iugiter fieri iubent, uel unius anni spatio, impedit recorporationis faciendæ profectum, quem augere necessariò mutationum uarietas potest: Quod facile ignaris notum fiet ex uitæ consuetudine, quæ si eadem fuerit, procul dubio corpus infirmat: Quippe cum iugis potatio aquæ demissum faciat corpus, & neq; numero dierũ, uel mensium curandi regula sit constituenda, sed passionis temporibus, quorũ mutata regulæ cõmutantur, ut sub eorum rigore damnũ aquæ uel uini ministretur, hoc

Caprina pellis etiam de carnis usu erit conijciendum. Caprina uero pellis odoris tetri causæ noxia capiti iudicatur, non speciali atque priuata ratione. Item iugis atq; acerrima clysteris iniectio intestina conradit, atq; neruos uitiat. *Vrinalia medicamenta.* Vrinalia quoq; medicamenta, quæ diuretica uocant, uesicæ infectione capitis membranas commouet. *Purgatiua.* Item purgatiua medicamina, quæ catartica uocant, defluxionem corporis facient, atq; stomachum euertunt, capitis etiam accuratã diuisuram, quam chiasmum uocant, & testæ perforatio, & uistura cutis medicamine uel igne suffecta, quam scaroticam uocant, & arteriotomia patientes partes infumit, & utilis renititur rebus. Siquidem nulla te comparatiua adiutoria iisdem locis adhibere permittat. At uero concubitus, siue Venus, quam adhibendam probant, ab aliquibus parua epilepsia nuncupata est: Siquidem similem faciat membrorum motũ diuerso contractu, anhelatione & sudore attestante, & oculorum

C retentionem. Item uisuram atq; incisuram partibus, adhibens etiam uentriflora medicamina: & cum accessionem uiderit commoueri, deprimat partes quæ fuerint in querela, atq; defricat castoreo, & uituli marini ueretro, siue uirilibus hippopotami, aut testudinis sanguine, uel rhombi marini, omnia cōfundens; Non enim initio rasio capitis est adhibenda, nec aceto densandum corpus, neque diurno uomitu uexandum, si quidem fortitudinē tollant: neq; plurimo sternutamento, implet enim sensus: neq; urinalibus medicaminibus, si quidē corpus nimium laxent: neq; purgatiuis, si quidem non aliter uexent; neq; catulorū carni- bus, propter suæ qualitatē horrorem: neq; detentione spiritus accessione immi- nente, tunc enim tēpus est requiescendi; neq; cōpressionibus, asperant enim tu- mores: neq; curiosis odoramentis, si quidem caput impleant: neq; incisura, ob inutilem dolorem: neq; uisionibus, superpositionis enim tempore asperant ob tumorem passionem. In lenimento uero resumendos uexatione doloris fatigāt, & uisui recorporatiuorū adiutoriorum obsistunt: neq; coagulo uituli marini, uel ueretro, aut testibus hippopotami, uel testudinis sanguine, aut rhombi marini. Hæc omnia experta neq; ratione, neq; regula, sed tentatione probātur. Itē Ascle-

Asclepiades. piades primo libro Celerum uel acutarum passionū, eos qui corporis raptu affi- ciuntur solos imperat phlebotomari, non aduertens, quia ex eadem adstric- tione generales quæq; species epilepsie formantur, sed accessione grauior altera cō- parabitur. Quapropter magis exigit phlebotomiæ beneficium. Item phleboto- matos iniici iubet clysteri, uel collyrio, quod balanon appellant, odoribus tetrīs adhibitis, & fumationibus, & naribus aceti insufflati insufflatione, atq; uoluta- tione in syndone præstita. Prohibet sanè carnales cibos & uinū, sed imperat Ve-

D Serapion. nerem, quorum accusationem atq; improbationem ex ante scriptis accipere po- terimus. At Serapion primo libro Curationum multis ex rebus diligentiam cu- randi confundit. Vngit enim residuum corpus oleo, colla uero aceto cum oleo rosaceo, constringens ea quæ laxatione indigeant. Tunc exercitio adhibito dat mulsam bibendam, ex aceto confectam, ac deinde nihil accipere iubet ag- rotantes, sed quiescere. Tunc deambulare circa uesperam, ac rursum conuiesce- re, & deambulationem repetere. Tunc lauari, & adhibita requie bibere hyssopi decoctionem cum aceto, atq; mel in trium heminarum quantitate, tunc cibum sumere, erroribus mille stomachum uexans, ut semel cibo reficiat. Utitur etiam ante unum uel duos dies, si ordine certo accessiones occurrerint, nunc sangui- nis detractioe, nunc purgatiuis medicaminibus: sed nunc per superiora, aut albo helleboro, nunc per inferiora, aut scamonia, uel nigro helleboro, & hijs similibus pernitiōsis turbationibus corpus adficiens eo tēpore quo requies ad- hibenda est, ne ulla occasione accepta accessio generetur. Ordinatur præterea quæ specialiter passioni congrua medicamina nuncupauit, ex castoreo & equorum impetiginibus. Sunt autem squamulæ anteriorum crurum sub armorum parti-

Impetigines equorum.

Ἰμπετιγίνες
ἰπποκράτων

bus in ipsis animalibus natæ, has Græci lichenas uocant, siue chelidonas, nos uero, ut supradictum est, impetigines uel hirundines. Dat etiam cameli cerebrū atq; fella, & coagulum uituli marini. Itē dat medicamen quod ex crocodili ter- reni stercore confectum probat, & leporis corde, & lumbis, & testudinis mari- næ sanguine, uel testibus apri, uel arietis, aut galli gallinacei. Adhibet etiā odo- ramenta, & iniectioes clysteris, nō minus ab epilepticis in curationibus cadēs.

Heraclides Tarentinus.

Item Heraclides Tarentinus secundo libro Interiorum curationum eadem me- dicamina conscripsit. Multi quoq; uetustiores istam curationem ordinantes ua- rijs erroribus conciderunt, quos memorare superfluum est: Quippe cum eorū

uires

DE PRÆLITE INHAB
CI MANUS VOCANT.
Lato in Prælo diphem in
tentione, ex corporis causa
miliū, eiusq; Apollonia
uinationem ab antiquo uer-
uū ueritū manan appella-
torem dicitur. Libero
uocant: Alunt uale, quem app-
uatur. Item diphem dicitur
dip, in omnem improbitatem in
memoria compellere. Item diphem
uocant, alium alioque mem-
re, de quo sequitur. Quam Graeci

A vires prodicione temporis expirasse uideantur, ex quibus est Menecrates Zeo-
 phletensis. Item Tryphon, Philotimus, Chrysippus, Demarchus, & horū plu-
 rimi: Quod est nudum atq; probabile ex conscriptione curationū Apollonij Ci-
 tiensis secundo libro de epilepticis; Item Nicandri tertio libro. Themison uero
 libro primo tardarum passionum Asclepiadis erroribus: Nondum purgatur
 ante accessionem phlebotomandus, inquit, si ordo fuerit augmentorum præfer-
 uatus: Sin uero errans fuerit perspectus, post accessionem imperat phlebotomiā
 adhibendam. Modum autem detrahendi sanguinis eius approbat mutationem.
 Quæ sunt uanissimæ inuentiones: sicut libris Specialium adiutoriorū docuimus.
 Tunc si in brachijs, uel in cruribus, inquit, aliqua querela extiterit, earundē par-
 tium uenas diuidendas: Sin minus, interiorem uenā distringendā lino, conijciēs
 melius esse ex partibus non patientibus sanguinis coadceruatā facere detractio-
 nē: siquidē patientes magis grauentur ob irruentē materiæ lapsum, qui detractæ
 superer modum. Tunc post phlebotomiā deambulatione utitur, & defricatio-
 ne alienis manibus adhibita, quo corporis motus conquiescat. Dat etiam cibū
 ex mediæ qualitatis materia, & nulla cogente ratione rursus sanguinem detra-
 hit. Sed si ordinem seruauerint accessiones, intra quinq; dies secundo uel tertio
 detractio-
 nē facit. De alijs quoq; multis atq; omnibus corporis partibus, & talis
 & brachijs, nil metuens defectio-
 nem, sanguinem detrahit. In lenimento uero,
 ut exempli causa xxx dierum, post accessionem helleboro utitur, post qua-
 tuor uel quinq; dies. Tunc sequenti inicit, atq; alia die adhibet lauacrum, & tri-
 bus uel quatuor diebus cæteris cursibus cyclum complet, ac deinde rursus ad-
 hibet helleborum post accessionem transactam, uel certe radicium adhibet phle-
 botomū disseccans corpus: quod erat melius ordinare ante usum hellebori, quo
 leuiores maioribus præponerentur: quippe in recorporatiuis curationibus. Ad-
 hibet præterea clysterem, qui uires detrahat agrotantis, & propterea sequi non
 debuerit. Supra dicta utitur etiā localibus adiutorijs, & quidem multis, pro dif-
 ferentia, & quibusdam falsissimis, ut est sub occipitio accurata diuisura, quam
 chiasmum uocari diximus: & ferro circumscrip-
 ta in capite cutis ustura, qua testa
 squamulis despumatur. Item mediū testæ, quod Græci bregma appellant, tere-
 bri perforatione, & in accessione constrictione articulorum, & odoribus tetris
 atq; male olentibus, ex pice, atq; ex spondyljo castoreo, galbano, sinapi cum
 aceto, quæ ex ante dictis erunt protinus refellenda.

Menecrates
 Zeophle-
 tensis.
 Tryphon.
 Philotimus.
 Chrysippus.
 Demarchus.
 Apollonius Ci-
 tiensis.
 Nicander.
 Themison.

DE FVRORE SIVE INSANIA, QVAM GRAE-
 CI MANIAN VOCANT. CAP: V.

μαίμη.

Plato in Phædro duplicem furorē dixit: Vnum fieri mentis in-
 tentione, ex corporis causa uel origine: Alterum diuinū siue im-
 missum, eiusq; Apollinem inspiratorē esse, atq; nunc uocari di-
 uinationem; ab antiquis uero appellatum furorē. Magna Græ-
 corū uetustas manian appellabat, quæ nunc mantice dicta est.
 Item alium inquit ex Libero fieri patre, alium ex amore, & ap-
 pellauit eroticon: Alium ex Musis, quem appellauit protrepticum, quod carmē
 instruere uideatur. Item Stoici duplicem furorem dixerunt, sed alium insipien-
 tiæ genus, quo omnem imprudentem insanire probant: Alium ex alienatione
 mentis, & corporis compassione. Item Empedoclem sequentes alium dicūt ex
 animi purgamentō fieri, alium alienatione mentis, ex corporis causa, siue iniqui-
 tate, de quo nunc scripturi sumus: Quem Græci, siquidem magnā faciat anxie-
 tatem,

Plato.

μαίμη.

Ερωτικός.
 Προτρεπτικός.
 Stoici.

Empedocles.

C

Catē, quā appellant manian. Vel quod animū siue mentem ultra modum laxet
Μανία
Αυμηνία
Μανία
Μανία
Ψωμανία
Phrenetici. manon enim dimissum siue mollē appellant. Vel certe quod polluat ægrotātes:
 nam pollui Græci lymenin uocant. Vel certe quod desertam, siue solitudinē cu-
 pientes faciat ægrotos; nam Græci destitui, atq; solitudinē petere monusthæ di-
 cunt. Vel quod perseuerantius corpus teneat, & difficile pellatur, & ob id Græ-
Μανία
Ψωμανία
Phrenetici. ci ueluti moniam dixerunt. Vel certe quod duros atq; perferētes faciat ægrotan-
 tes, quod Græci hypometicos uocant. Est autem alienatio tardans in febris, quo à phreneticis discernitur. Si quidem necq; celer, neque cum febricula esse ui-
 deatur. Vel si quisquam furiosus febricitauerit, discernatur à phrenetico tempo-
 ris consideratione: Nam præcedit in furiosis furor sequenti febricula, & non ita
 paruo pulsu afficiuntur, quæ utraq; necessariò phreneticos sequentur. Genera-
 tur autem frequentius in iuuenibus, ac medijs ætatibus, difficile in senibus, atq;
 difficilius in pueris, uel mulieribus: & nunc repente inuadēs, nunc paulatim in-
Μανία
 crescens: & nunc ex occultis, nunc ex manifestis causis, ut est uisio, perfrictio,
 indigestio, uinolentia frequens atq; immodica, quam Græci cræpalen uocant.
 Item uigiliæ iuges, & amor, uel iracundia, aut mœstitudo, uel timor, uel super-
 stitio nimia. Item concussio, siue percussio, & intentio nimia sensuum & intelle-
Μανία
 ctus ob cupiditatē disciplinarum, uel quæstum pecunialem, aut gloriā. Item po-
 ta medicamina, uel magis ea quæ amorem facere uideantur, à Græcis philtropo-
 ta appellata. Item detractio hæmorrhoidarū ueterum, siue uaricum, aut abstinē-
 tia in fœminis solitæ purgationis. Sequentur autem eos qui non repente hac pas-
 sione afficiuntur, priusquam morbus enitescat, ea quæ etiā epilepticos futuros
 afficiunt, & apoplectos. Signa deniq; ex ante dictis sumenda memorauimus,
D Sed hæc quidam discernunt, ut communibus propria iungentes: graues etenim
 inquit, somni magis epilepsiam fore significant, atq; è contrario leues atque
 parui, furorem. Sic etiā in iracundia constitutos capitis implemento affici atq;
 æstimare se in furorē deuenisse, & rursum silentio opprimi ex inani timore. Item
 mœstitudo, uel animi anxietas, & iactatio, uel plurima ciborum appetentia, &
 oculorum frequens palpebratio, cordis saltus, & somni cum timore terribili uel
 turbato effecti. Item uentris extantia, & frequens descensus uenti per podicem,
 pulsus paruus atq; creber, & uehemens: Etenim in epilepsiam decliues ac pro-
 nos maior atq; rarus pulsus sequetur & imbecillus. Intuēdam etiā, inquit,
 qualitatem aduenientiu morborum: Sæpe enim quadam contagione ingerun-
 tur, quæ uniuersa secundum nos non tutissima atq; certam faciunt discretionem
 supradictarum passionū: Etenim futuris epilepticis, uel in passionem pronis ui-
 gilix irruunt, & anxietates, & cætera. Item in aduentitijs morbis aliqua ex hijs
 eueniunt, necessariò omnia, uel certe aliqua quæ non enumerauerint signa.
 Emergente enim siue prodita passione alienatio mētis fiet sine febris, & qui-
 busdam uehemens, quibusdam leuis, & alijs alia specie atq; uisu differens, uirtu-
 te tamen atq; genere uno confecta: Nam furor nunc iracundia, nunc hilaritate,
 nunc mœstitudine, siue uanitate occupat mentem: nunc timore cōminante ina-
 nium rerum, sicut quidam memorauerunt, ut nunc speluncas timeant, nunc la-
 cunas, ne in easdem concidant, uel alia quæ terrori esse possunt. Item esse furo-
Demetrius
† exceptionem
Artemidorus
grammaticus
 rem cum quadam uaticinatione ueteres posuerūt. Demetrius etiā parui tem-
 poris mentis textensionem furorē appellat. Item turbine repentino expauescen-
 tes atq; percussos quosdam, ut etiā obliuione prægestorum afficiantur. Sic de-
 niq; Artemidorū grammaticū Apollonius memorat nitente gressu crocodilum
 in arena iacentem expauisse, atq; eius motu percussa mente, credidisse sibi fini-
 strum

strum crus atq; manum à serpente comestam, & literarū memoria caruisse ob-
 litione possessum. Item melancholiam inquit speciem furoris esse nuncupan-
 dam: Nos uero ipsam quoq; discernimus à furore. Est autem insanīa siue furor
 nunc iugis, nunc temporis interiecti requisē leuigatus, efficiens ut ægri nunc non
 meminerint sui laboris, nunc obliuionē nesciant suam, & nunc omnium sensuū
 alienatione uexentur falsitate possessi, nec aliarum specierum errore fallantur.
 Sic deniq; furens alius se passērem existimauit, alius gallum gallinaceum, alius
 fictilem, alius laterem, alius deum, alius oratorem, alius tragœdum uel comœ-
 dum, alius stipulam ferens mundi se censum tenere, alius se sustentandum ma-
 na poscebat, uagiens ut infans. Horum plurimis accessionis tempore oculi
 sanguinolenti fiunt atq; attentī. Accidunt etiam uigiliæ iuges, uenarum exten-
 sio, genarum rubor, corporis durties, atq; aliena fortitudo. Patitur autem omnis
 neruositās, ut ex hijs quæ sequuntur uel accidunt conijcere poterimus, magis ta-
 men caput: Etenim antecedentes plurimæ querelæ eius partis existunt, cum gra-
 uedine atq; dolore afficiuntur, singulis quoq; sensibus patientibus, quos in ca-
 pite nouimus constitutos: & præterea passio magna atq; tardissima superpositi-
 onibus ac lenimentis uariata, ex constrictione confecta: Etenim hijs qui Mnā-
 seam sectantes alium putant, ad quiescendum non est, suspicantibus eum furo-
 rem, qui hilaritate affecerit ægrotantes, solutionis appellandum. Falluntur ete-
 nim nominis uoce: siquidem Græci diachisin animi laxationem dixerunt, siue
 diffusionem, cum hoc animi, non corporis ostendat qualitatem: Nam quod o-
 mois furens strictura afficiatur manifestum atq; probabile est ex oculis sangui-
 nolentis, qui in lato constitutā stricturam denuntiant, Item quod ipsos oculos
 atq; uenas in uultu extatiōres habeat, totius corporis attestante durtiā, cum for-
 titudine præter naturam adueniente obstricturæ consensum: deniq; lenimenti
 tempore fatigatos se sentiunt ægrotantes. Est item coniectura faciēda ex hijs
 quæ mentis alienationē præcedunt, ut capitis grauedo uel dolor, & tardus mem-
 brorum motus, spinæ uel scapularum, uentris inflatio. Peccant deniq; etiam hij
 qui animæ passionem principaliter, dehinc corporis esse concipiunt, cum neque
 quisquam philosophorum eius tradiderit curationem, & antequam mente fal-
 luntur accidentia substantia corporis habere uideatur. Hæc sunt quæ ad appre-
 hendendum uel discernendum morbum methodus ordinauit. Curationē uero
 similem epilepticis accipimus adhibendam. Etenim principio conuenit iacere
 loco mediocriter lucido atq; calido, & nullo turbore pulsato: nulla quoq; pictu-
 ræ distinctione, neq; fenestris humilibus luminato, neq; in superioribus potius
 quàm in solo: pleriq; enim furore correpti sese præcipites dederunt. Est etiam
 lectus firmissime, atq; auersus ingressum cubiculi locandus, quo ingredienti-
 bus minime uideant ægrotantes, ne uultus uarietate laceffiti furoris augeant uanita-
 tem. Stramina præterea mollia sunt approbanda cum defricatione ac retentione
 articulorum, blando scilicet tactu: Et si qua pars corporis saltu fuerit agitata te-
 pidis uaporationibus erit mitiganda, appositis lanis mollibus ac limpidis, atque
 capiti, collo, & thoraci circulatim: Fetus quoq; adhibendus olei calidi, admixto
 aliquando mitigatiuæ uirtutis causa scenigræci liquore, & eius decoctione con-
 fecto, sed minime pingui, uel certe hibisci infusione aut lini seminis: Tunc oris
 collutio, atq; potus ex aqua calida. Erunt præterea multorū ingressus prohiben-
 di, & maxime ignotorū. Mandandum quoq; ministris, ut eorum errores quodā
 consensu accipientes corrigant, ne aut omnibus cōsentiendo augeant furorem,
 eorum uisa confirmantes, aut rursum repugnando asperent passionis augmen-
 tum,

Μελανχολία.

Μνάσεας.

Διάχυσις.

Cum: sed inductiue nunc indulgeant consentientes, nunc insinuanda corrigant uana, recta demonstrantes. Ac si exilire cœperint, ut difficile teneantur, uel solitudine potius exasperantur, oportebit plurimis uti ministris, & præcipere ægros latenter retineri, ad articularum fricationem, quo minime prouocentur: si etiam uisu hominũ fuerint cōmoti, erit adhibenda ligatio sine ulla quassatione, præceteris articulis ex lana. Tunc fasciola ligatur, ac si quicquã timere uel reuereri cōsueuerint, non erit itidem frequenter inducendũ: continuatio enim contemptibilitatem parit: uel cum causæ cœgerint, uel adiutorio adhibẽdo non succubuerint ægrotantes, tunc erit necessariò inducendum, quo ægri terrore uel reuerentia opprimantur. Ac si etiam lucem animo contraria commouẽtem uiderimus, erunt eorum oculi adumbrandi, quo cæterum corpus luce tangatur. Adhibenda cibi abstinentia usq; ad primam diatriam, ac permittentibus uiribus phlebotomia, si passio cœgerit intra diatriam, & si ulla obstiterit causa detractiois cōgruæ faciendæ aliquoties adhibita detractioe modus implendus. Si horum nihil obstiterit, in ipsa diatriam erit phlebotomia adhibenda, tunc perunctio: ora fouenda, dandus cibus leuis, paruus, digestibilis, ut panis ex aqua calida, uel alica ex melle leuiter decocto confecta, uel sorbibile quicquam, aut tenerum. Exinde usq; ad passionis declinationẽ alternis diebus æger nutriendus, si uires eius permiserint. Proluendus deniq; etiam clystere simplici, si passio poposcerit. Tunc etiam præcordia cataplasmatibus relaxanda, ob digestionis qualitatem, quo nulla constrictio spiritum abstentum capiti transmittat. Attendendæ etiam species alienationis, cuius accidentia contrariorum coniectura erunt mitiganda, ut eum hilaritate relaxent, nuntiantes quicquam quod animum resoluat. Dehinc cum status passionis apparuerit, deinsono capite atq; naso cucurbitam infigimus, adiuncta scarificatione, & primo ex præcordijs, tunc inter scapulas, quas Græci metaphrenum uocant: consentiunt enim facilius istis superiora. Dehinc etiam occipitio ac uertici, & temporibus capitis, ac si uultus uel ora fuerint affecta plurimũ, totum corpus erit sanguisugis releuandum, quas hirudines appellamus.

D Tunc cataplasmandum ex pani cæteri laxatiuæ uirtutis: dehinc spongijs uaporandũ, & si passio iisdem permanserit, secundo uel tertio iisdem perseuerabimus adiutorijs: Si uigilia fuerint cōsecutæ adhibenda gestatio primo ex lectulo pendenti, tunc etiam fertoria sella. Adhibenda etiam aquæ destillatio crebra, cuius sonitu sæpe ægrotantes inducti somnos capiunt. Tunc etiã spongijs calidis oculi uaporandi, atq; palpebrarum duritia relaxanda, quo etiam per oculos usq; ad cerebri membranas beneficiũ perueniat curationis: ac si passio declinauerit, & propterea minime uigilare, atq; alienari cœperint ægrotantes, dabimus uariũ cibum ex mediæ materiæ qualitate. Tunc si doloris sensum ægrotantes acceperint, adhibenda embasis ex oleo, uel admixto aliquanto liquore, quo fuerit hibiscus præcocta. Tunc capiti atq; scarificatis locis cerotaria apponẽda, & ex eis liquefactũ corpus omne perungendũ miti defricatione. Tunc acopis atq; malagmatibus ueterũ, quæ nulla nimietate percutiant, motũ quoq; gestationis adhibẽtes: & primo gestatoria sella, tunc uehiculo manibus actio, atq; toto fortificato corpore erunt in deambulationẽ cogendi: & uocis exercitiũ quod cuiq; conuenit: Nam literalis etiam lectio adhibenda est, & quæ sit aliqua falsitate culpa, quo interius mentem exercent ægrotantes. Quapropter interrogationibus quoq; erunt fatigandi, ut nunc mendacij causa, nunc promedi quod quærimus exerceri uideantur. Tunc sibi dimittendi, data lectione quæ nõ sit intellectu difficilis, ne plurimo labore uexentur: Hæc enim si supra uires fuerint non minus afficiunt.

A afflicunt quàm corporis immodicæ gestationes. Item post lectionem aliqua cõposita uel mimica sunt offerenda, si mœstitudine furentes laborent, aut rursum tristitiam uel tragicum timorẽ habentia, si puerili luxu furentes afficiantur. Oportet enim contrarietate quadam alienationis corrigere qualitatem, quo animi quoq; habitus sanitatis mediocritatem agnoscat. Tunc proficiente curatione erunt pro possibilitate meditationes adhibendæ, uel disputationes: sed nunc quoq; similiter ordinatæ, ut principia leui uoce promantur: narratio uero & demonstrationes extenta atq; maiore; tunc epilodus dimissa & indulgenti, sicut hij qui de exercenda uoce, quam Græci anaphonesin uocant, tradiderunt. Adhibendi deniq; auditores sunt ægrotanti consueti, qui fauore quodam atq; laude dicta prosequentes dicentis animum laxent: Etenim iucunda exercitamenta corporis adiuuant sanitatem. Tunc post meditationẽ uel disputationẽ † deducendus mox est, atque perungendus leuiter ægrotans, & deambulatione leui mouendus: Et autem qui literas nesciat immitẽdæ quæstiones erunt, quæ sint eius artis propriæ, ut rustico rusticationis, gubernatori nauigationis: ac si ex omni parte iners fuerit curandus, erunt uulgaria quædam quæstionibus tradenda, uel calculatorum ludus: Habet enim quiddam quod animum exercent, & magis si peritior ægrotanti colludat. Tunc post requiem adhibita deambulatione erunt diligenti perungendi: & primo parua atq; simplici defricatione mulcendi, dehinc profectu apparẽte etiã de uexo ductu post humeros atq; colla defricatione potiore, & leui deductione, quam Græci catapasmon uocant: ultimo fricandũ etiam caput, quod fuerit releuatum, lauacrum erit adhibendum: & sicut de epilepticis dictum est, uariis dandus cibus in hibito uino. Tunc addendum quicquid pomorum, quo corpus prætentemus: Dehinc uinum dandum tenue, leue atq; paruum medio cibi tempore: & primo inter quinque dies, tunc inter quatuor, dehinc inter tres atq; duos: item alternis diebus: Ita quotidie interiecta uel uariata aquæ potatione eodem contrario ductu quo uinũ uariabamus. Tunc cum nulla coeperit æger nouitate seruari, & perferre singula didicerit, erunt addendæ æris mutationes. Et si quidem philosophorũ disputationes audire uoluerint, erunt adhibendæ: Etenim timorem, uel mœstitudinẽ, aut iracundiam suis amputant dictis, ex quibus non paruus profectus corpori cõmodatur: ac si passio permanferit, & corpus tarditate possederit, su perpositionibus ac lenimentis uarianda erunt, & superpositiones mitigandæ eisdem adiutorijs, quæ initio furentibus sunt ordinata. In lenimento uero prius adhibendus resumptiuus cyclus per uariam gestationem, atq; uocis exercitiũ musico monitore compositum. Tunc deambulatio atq; gestatio, & cibus uarius, & hijs similia: secundo recorporatiuus, sicut superius docuimus. Utendum etiam localibus adiutorijs, hoc est, cucurbitis recorporatiuis, & rasiõne capillorum: item sternutamento, & dropace communi, atq; † composito ex nitro, galbano, manna, piretro, euphorbio & pipere: tunc paroptesi atq; cataclysmo, & aspergine pulueris nitrei. Torrendum etiam corpus feruore solis, præfecto capite: dehinc sinapismo & exercitio uario ac uehementi. Sed hæc omnia cum adhibentur etiam localibus adiutorijs prius erunt prætangendæ ac renouandæ, longe remouendæ à patiẽtibus partibus. Tunc secundæ ac uicinæ, dehinc ipsæ: etenim quoties longe remota præmouentur transmissa commoditas sine partium curandarum commotione latenter aduenit, & nullam facit capitis inflationem. Dehinc adhibendus uomitus ex albo helleboro radicibus inserto: Et magis si quisquam ex radice pura noluerit digitis uomitum prouocare: Fit enim ut inserto helleboro sponte uomitus nascatur, Tunc

Lectiones
μιμικι.

Αναφώνησις.

† deducenda
uox est,

Ludus calculi
lorum.

Καταπάσμον.

† compositio
παραφύσις.
Κατακλύσμος.

A aiunt coërcendos, ut quasi iudicio mentis pulso resipiant, cum magis tumentia exde lacessendo faciant asperiora, & adueniente lenimento passionis cum sensum recipiunt plagarum dolore uexentur. Vel certe sic ut ratio poscit uicinis magis ac patientibus locis adiutoria sunt adhibenda: coguntur ergo ut ori uel capiti plagas imponant. Utuntur etiam decantationibus tibiarum uaria modulatione: quarum alteram phrygiam uocant, quæ sit iucunda atq; excitabilis eorum qui ex moestitudine in furore noscuntur: Aliam diram, uel quæ occupata mente pudorem suadeat, iniecto rigore, ut in bello, quam dorion appellant: in hijs qui risu, uel puerilibus cachinnis afficiuntur, cum cantilenæ sonus caput impleat, ut etiam recte ualentibus apertissime uideatur: uel certe, ut pleriq; memorent, accendat aliquos in furore, quo sæpe uaticinantes deum accepisse uideantur. Alij uero amorem furentibus aiunt procurandum, quo mentis iniecio conuersa furoris asperitate purgetur, non intuentes nudissimã ueritatem, quod pleriq; furoris maior fuerit causa. Sic deniq; alius amore Proserpinæ petit inferna, & sibi licitas alienæ ac diuæ coniugis credidit nuptias: Alius nymphæ ob desiderium Amphitritis sese deditum mari proiecit. Ferunt Græcorum cõmentis loquacia & hiereprolis foemina humanis exercitatã fatis, & sæuo pœnitudinis dolore commotã sua manu suos extinxisse successus. Neq; aspernandos ceteros accipiamus, qui ipsum quoq; amorẽ generaliter furorẽ uocauerunt, ob similitudinem accidentiũ, quibus ægrotantes afficiuntur: Et est impiũ atq; absurdum passioni adiutoriorum in idipsum probare quod curas: omitto quod sit impossibile, amorem furentibus persuadere: siquidem iudicio carentes pulchritudinẽ probare non possint: Nam sæpe homines feras existimant, uel ea quæ uiderint fingendo præsentia putant. Dehinc etiam si amor fuerit acquisitus quid magis probemus erit incertum, utrum ne prohibendus sit usus ueneris, an admittendus. Sed prohibitus indignari magis cogit ægrotantes, cum desiderata producuntur. Itẽ permissus uexat, cũ corpore euirato animæ quoq; substantia turbatur. Itẽ alij arteriotomiam probauerũt, in utriusq; uexatione caput afficientes. Hijs igitur omnibus experimẽtis inanibus conferta est furiosorũ curatio: Quæ ne fallax putentur erũt denuntiandæ personæ, atq; librorũ nomina designanda. Asclepiades autẽ secundo libro adhibendam præcepit cantilenã. Quo etiã eius discipulus Titus adductus secundo libro de anima memorat flagellandos. Sed idẽ etiã officijs solitis amoueri iubet ægrotantes, & uinculis constringi, & abstinentia ciborũ nimia coëcere, & siti affici, tunc uino corrũpi, uel in amorẽ induci, cætera primo libro tardarũ passionũ supradicta compleuit. Itẽ Themison phlebotomatos constrictius curat fomentis, qui se sua lege tenere non potuit: Adhibẽs etiã lauacrũ, atq; uinũ plurimũ, & amorẽ suadens adiuncta ciborũ copia: Alijs quoq; incongruis utens rebus, quæ magis Asclepiadi, quàm Themisoni sunt adscribenda: nondum enim sese eius liberauerat secta, sic hæc ordinasse perspicitur.

φρύγιον.
Δόριον.

Asclepiades.
Titus.

Themison.

DE MELANCHOLIA. CAP: VI.

Elancholia dicta, q̄ nigra fella ægrotãtibus sæpe per uomitũ ueniãt: Græci enim nigrũ melan uocauerũt, fel autẽ cholen appellãt: & nõ ut pleriq; existimãt, q̄ passionis causa uel generatio nigra sit fella: hoc enim est æstimantiũ magis quàm uidentiũ ueritatẽ, uel potius falsum, sicut in alijs ostẽdimus: Nam Tullius atrã bilẽ dixit, ueluti altã iracundiã. Itẽ Vergilius: Hercule alta iracũdia moto, Hic uero, inqt, Alcida furijs exarserat atro Felledolor. Sigdẽ melancholici semper tristes, ac nullã penẽ hilaritate laxati esse uideantur. Frequentat autẽ in masculis magis, & medijs

Μελαγχολία
Μίλαμ.
Χολή.

VIII Aenci:

C 4 atatibus;

- C** atatibus: difficile uero in sceminis, uel alijs atatibus: sed eius antecedentes causae sunt hae, indigestio, iugis uomitus, post cibum medicamina pota, acres cibi, moestitudo, timor, & caetera quae etiam ualent sufficere. Sequuntur autem in ipsam pronos uel uenturos ea quae etiam insanos fore denuntiant. Eos uero qui iam passione possessi sunt, animi anxietas atque difficultas tenet, attestante moestitudine cum silentio & odio conuiuentium. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc moriendi cupido, cum suspicionibus uelut insidiarum sibi paratarum. Item inanes fletus, atque murmura uacua, & rursum hilaritas, magis post cibum cum inflatione praecordiorum, & articulorum frigore, & leui sudore, atque stomachi mordicatione, uel oris uentris usque ad interscapulas, quas Graeci metaphrenum uocauerunt. Item capitis grauedo, color uiridis cum nigrore, aut subliuidus, corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus odoris tetri, hoc est fumosi, uel bromosi, uel piscosi. Item intestinorum tormenta, uomitus, tunc inanis, nunc fellosus, uel ferrugineus, aut niger, & eiusdem qualitatis per podicem egestio. In lenimento uero eorum mitigatio, uel multorum depurgatio. Sed hanc passionem furoris speciem alij plurimi, atque Themisonis sectatores uocauerunt. Differt autem, siquidem ista principaliter stomachus patiatur, in furiosis uero caput. Et est communiter stricturae passio magna; aliquando etiam complexa ob plurimas egestiones. Praeterea est ex numero tardarum passionum, quas Graeci chronias appellant. Curatio autem adhibenda est, quam furiosis ordinauimus: Non enim phlebotomiam reprobendam attestante dolore, aut hellebori purgationem attestante passione approbamus, sed exterius localia adiutoria, atque mitigatiua, siue corporatiua magis ori uentris, atque inter scapulas sunt adhibenda. Ac si forte aut uomitus immodicus, aut egestio uentris coegerit, constrictiua sunt cataplasmata apponenda uentri atque stomacho, ut ex palmulis thebaicis infusus uino uel pusca, admixtis etiam malis punicis, uel cydonijs, & aenanthe, & alumine scisso, aut hypocystide, uel acacia, siue galla, & hijs similibus. Dandi etiam cibi constrictiui, atque apponendae eius uirtutis cucurbitae. Alia uero medicarum sectarum praefectis relinquamus, & hijs qui de furiosis scripserunt. Adhibent etiam bibenda medicamina, hoc est, aloen & absinthium iugiter, quae propter uim suam, quam habent plurimam, excludenda probamus: quippe cum sit possibile ex consuetis perficere sanitatem.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS
CHRONION LIBRI PRIMI
FINIS.

CAELII

CAELII A
AVRELIANI SICCENSIS

LIBER I

CVI BAC I

De paraly.

De carbo caput quem Graeci

De carbo dicitur apud Graecos

De dolore dicitur

De approposione. Luc. appropos

CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS CHRONION

LIBER SECVNDVS.

CVI HAEC INSUNT:

- I De paralyfi.
- II De canino raptu, quem Graeci cynicum spasmus uocant.
- III De auriculae dolore atq; humoris fluore per auditoriam cauernam.
- IIII De dolore dentium.
- V De apprehensione, siue oppressione, quam Graeci catalepsin appellent.
- VI De uocis amputatione, quam Graeci phones acopen uocant.
- VII De influxione, quam Graeci catarrhum uocant.
- VIII De tussicula.
- IX De sanguinis fluore, quot, uel quae sint differentiae sanguinis floris.
- X Quomodo intelligamus differentias floris sanguinis.
- XI Quomodo intelligamus ex quibus locis sanguis feratur.
- XII De effectu siue exitu supradictarum passionum, quae Graeci apotesmation appellent.
- XIII Decuratione.
- XIIII De ptifica passione.

Καταληψις

Κατάληψις
φωνής απροσποση
Κατάρρηξις

Primo libro Tardarum passionum de capitis diximus curatione, & de scotomaticis, & de incubone: sed & de epilepsia, & de furore, siue insania, & de melancholia: nunc caeterarum actiones ordinemus.

DE PARALYSI. CAP: I.

In senibus atq; hyemis tempore frequentat haec passio: difficile autem in calidis aetatibus: Sed generatur nunc ex occultis, nunc ex manifestis antecedentibus causis, ut quassatione, uulneratione, uel alia qualibet passione: Item frigore profundo, uinolentia, indigestione, luxuria, atque libidine frequenti extenta: item medicaminibus potis. Sed est uel fiet paralyfis nunc sensus, nunc motus, nunc utriusq;

Et intelligitur sensus paralyfis, quoties feruens atque frigidum non sentiunt agrotantes manifeste partium naturalium motu: motus autem, quoties feruens atque frigidum sentiunt motu partium carentes: utriusque uero paralyfin factam accipimus, quoties motu atque sensu caruerint. Item haec passio nunc partis est, nunc partium, nunc totius corporis cum apprehensione mentis, quam apoplexiam uocantes, Acutarum passionum libris tradidimus. Sed plurimis species duae paralyseos uisae sunt: Alia conductione effecta: alia extensione. Sequuntur autem pronos & decliues in passionem, hoc est, qui non repente fuerint percussi, si totum corpus passurum denuntietur, ea quae epilepsiam uel furorem denuntiant. Si uero ex parte, grauedo partis passurae sequetur, ut tardus motus cum stupore & pallore, & torpedo cum sensuum debilitate

παράλυσις

αποπληξια

A perfecto accepta conuuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum relaxata. Item stomachum paralyti uitiatum difficultas transuorandi sequetur, uel omnino impossibilitas, unde etiam praesens periculum. Videbuntur etiam difficulta transuorantibus accepta, ueluti acriora, aut immaturo tempore comesta. Item sequitur praefocationis sensus cum frigore, in quacunque eius parte fuerit paralytis: illic namque etiam transuorata sistuntur. Sed discernuntur ab hijs qui facilem paralytin ex difficultate transuorandi patiuntur: Siquidem etiam decolorationes nutrimento cessante, ac frigus, etiam immobilitas faucium necessario concurrat. Item hijs qui ex stomacho sunt humores supradictis querulis si fuerint adfecti discernuntur, quod etiam dolore atque feruore partium uexantur. Si caecum uel eius summitas paralyti uitiatum, quod nos commune dicere poterimus, quod arteria atque stomacho interpositum uideatur, locorum grauedinem faciet, atque sumpto cibo uel potu in praecordijs permanebunt, cum torpore sensuum ac tumore manuum, aliquando & crurum attestante singultu & inanimi timore: Aliqui etiam reuomunt accepta nulla corruptione mutata. Perulo paralyti uitiato cibus nulla digestionem mutatur, sed tanquam per infundibulum ad inferiora descendit, & circum uentrem laxior locus efficitur inferius inflatioque: quae per uentrem egeruntur, aspera atque plurima erunt, & neque fluida: Nestide paralyti uitiato & typhlotero, quod nos caecum intestinum dicere poterimus, erunt ea quae per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida: Videntur enim nestu in cum naturam seruauerint, uel nullo fuerit morbo tentata, tunc plurimum excrementorum acceptorum facere. Colo paralyti uitiato inordinato motu atque inuoluntario stercorea descendunt, sine ulla humectatione, uel cum foetore maximo eorum fiet egestio sine ullo dolore, Longanone cum sphinctere atque podice paralyti uitiato, erit inuoluntaria egestio stercorum, nisi ex aliqua hoc fuerit circumcissione confectum. Aliquando etiam praecedit, uel certe egestionem stercorum non sine tumore, uel aliqua simili causa fieri permittit. Vesica paralyti uitiata inuoluntarius urinae exitus fiet sine ullo dolore, neque incisura, neque circumcissione antecedente. Aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim retardatus, aut omnino negatus, & saepe etiam pubetenus extantia partium fiet, extenta uesica, sed ex tumore, uel sanguinis gelati corpusculis, quae Graeci trombos appellant: aut lapide, uel uulnere difficultas fuerit mictus, aut in toto negotio discernitur, quod sine dolore atque partium liuore, atque sanguinis mictu, apposita manu oppressa peccine urina in paralyti excludatur. Praeterea etiam peritoneo paralyti uitiato, ut Erasistratus ait, urina abstinetur, & neque excluditur nisi adhibito catheteri: Non enim uesicae ambitus naturali consuetudine peritoneo imbuente opprimitur, neque concluditur ad exprimendum liquorem radix uirilis paralyti uitiatus, sed multo maior aut minor efficitur, & nulla tentigine prouocatur. Seminales uix, quas Graeci spermaticos poros uocant, paralyti uitiatae, si laxatione fuerit paralytis effecta sine ulla tentigine inuoluntarius fiet seminis lapsus, & uocatur haec passio gonorrhoea, quam nos seminis lapsum dicimus. Ac si conclusio fuerit paralytis effecta, iugis tentigo aegrotantis sequetur, sine ullo dolore atque seminis lapsu, & uocatur haec passio priapismus. Crus paralyti uitiatum aut conclusionem breuius fiet, aut extensionem longius, ut plerique putent articulorum delocationem hic factam. Sed discernitur hoc: si quidem concavitas atque distantia a loco motos aut electos articulos sequatur. Est autem ratione credibile, exterorum quoque interiorum singula paralyti uitiari, ut pulmonem, cor, uel discrimen thoracis atque uentris, quod Graeci diaphragma uocant, aut hypozygon, uel splenem, aut iecur praenitenti adprehensum.

κινδύμ.

πύλοσ.

κῆσις.
τυφλώτερος.

κένυμι.

κώλυμ.

Longano.

τρομβός.

περιτόνυμ.

Erasistratus.

καθητήρ.

πόροι σπερμα-
τινοί.

γονόρροια.

πριαπισμός.

Διάφραγμα.

C adprehensione mortem patientis, quæ sæpe latent facta; cum nō propria possint
Herophilus. apprehensione signari. Herophilus deniq; repentinam mortem nulla ex mani-
Erasistratus. festa causa uenientē, fieri inquit paralyfi cordis. Item Erasistratus memorat pa-
 ralyseos genus, & paradoxon appellauit, quo ambulantes repente sistuntur, ut
 ambulare nō possint, tunc rursus ambulare sinūtur. Est autē passio generaliter
 grauis atq; difficilis, sed grauior curatione fiet, quoties toto sensu caruerint par-
 tes atq; motu, & in corporibus iam dudū debilibus, uel senibus, aut ex alio mor-
 bo præuitiatis, ut epilepsia, febre: Item si plurimas tenuerit corporis partes, uel
 uitiatæ necessarias. De nominibus autem specialiter elogiatis paralyticæ passio-
 nis, ut mydriasi, phthisi, priapismo, gonorrhœa, & hijs similibus singula præ-
 scribemus. De cæteris nunc dicemus. Hanc ergo passionem multi sectæ no-
 stræ principes stricturem dixerunt, ob duritiam uitiatarū partium, atq; siccitatē,
Mnaseas. & grauedinem, & torporē: Mnaseas uero conductione factam paralipsin uocat,
Soranius. fieri q; etiā aliquando extētionē, aliquādo solutionē. Nos uero iuxta Sorani sen-
 tentiā illam uocamus solutionē, cum plurimæ egestionēs corporis fuerint uisæ:
 Etenim manū, uel pedum, & horum similibus extentione facta, nulla egestio-
 ne attestante, & in ligni similitudinē duratis partibus, stricturem dicimus esse pas-
 sionem: Quippe cum frigescere, uel quadam rugatione crispari corpora cōmu-
Stricturem. ne cōtrarijs passionibus esse uideatur. Est autem passio generaliter tarda, & ac-
 cessionibus atq; dimissionibus uariata, & superpositionibus ac lenimentis, cuius
 prædata atq; demonstrata significatione necessariō curationē ordinamus. Mox
 igitur effecta paralyfi, lucido loco atq; mediocriter calido locandi sunt ægrofan-
 tes, & usq; ad tertiam diem permittentibus uiribus abstinenti. Tunc nisi uino
 fuerint pleni uel cibo, mox phlebotomandi, si copia fuerit, ex brachio: sin mi-
 nus, ex qualibet patienti parte contraria, quo laquei constrictione, & phleboto-
 mi diuisura in passione constituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo,
 alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralyfi uitiatæ fricatione atq; calefa-
 ctionibus recurandæ, & lanæ limpida ex oleo dulci atq; calido expressæ, & cir-
 cuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tunc oris collutio permittenda, atq; potu
 aquæ calidæ erunt prouidendi. Præterea accessionū ac dimissionum diligentius
 tempora obseruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantiū pallore nunc aucto,
 nunc minuto: uel sensu earundem partium, quibus plus aut minus inesse ui-
 deatur. Item ex motu uel immobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore &
 feruore. Tunc diatriū tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoq;
 fouenda ex aqua mediocriter calida, & dandus cibus paruus sordibilis, ut alica lo-
 ta ex aqua calida infusa, aut oua. Ac si transuorationis faucium partes paralyfi
 fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquis partibus gutturis atq; ceruicis appo-
 nendæ. Tunc cibus offerendus: etenim extentæ transuorationis officio facile ser-
 uire coguntur: exinde donec passio declinet alternis diebus dabimus cibum. Se-
 quenti deniq; die post diatriū abstento ægro cataplasmatibus utemur ex polli-
 ne lini seminis & fœnigræci. Tunc alia die, nisi passio creuerit, patientibus locis
 cucurbitas infigentes scarificabimus: ac si plurimæ fuerint partes passione uitia-
 tæ, cogentibus magis atq; urgentibus ordine præponimus curationē, uel hijs lo-
 cis, quæ facile poterunt ægrotos in periculū deuocare, aut ex quibus cæteris par-
 tibus facile possit curationis beneficiū dari. Sic deniq; stomacho laxato plurima
 certe conlaxātur, utpote è contrario oppressis principalibus partibus cætera ne-
 cessariō cōprimuntur. Tunc cæteris trinis diebus, quas diatriū Græci uocant
Σικυρα. runt, alias quoq; partes cucurbita releuamus. Si siagon, uel mentum paralyfi
 fuerit

A fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ temporibus infigendæ, atque musculis buccarum, uel sub aurium lamnis. Ac si fauces fuerint uitiatæ, uel transuorationis partes prædictis utemur adiutorijs. Itē manibus paralyti uitiatis, erunt humeris uel eorum summitatibus atq; palis, & brachiorum musculis, aut cubitorum nodis hæc adhibenda. Item cruribus paralyti uitiatis, uertebis atq; genibus cucurbitæ infigendæ, quarū quæ partes non accipiunt usum, ut supercilia, labia, digiti, sanguifugis erunt releuandæ. Item si nimia tenuitatis causa, aut usus difficultate, neq; sanguifugarū morsum tolerare potuerint, ut in palpebris, uel lingua, præfecta uaporatione scarificamus, & generaliter cataplasmatibus utimur. Tunc si exegerit passio secundo scarificamus, & spongiarum uaporatione utemur, ex aqua & oleo solo expressis, uel ex oleo aut decoctione lini seminis atq; foenigræci, uel hibisci, aut maluæ communis uel agrestis. Hijs uero qui secundum linguam, uel transuorationis partes paralyti fuerint uitiati, tempore cataplasmatū atq; uaporationum iubemus in os dari oleum calidum, uel aquam calidam, & oleum continendū, aut mulsū: Simul enim atq; eodem tempore ex utraq; parte uaporata uehementius relaxantur. Si uenter fuerit retentus, clystere utemur prius quàm partes cucurbita releuamus, ut primo ex aqua mulsā. Tunc si oportuerit, etiam diurnis diebus ex oleo calido iniectiones adhibemus. Si intestina, uel eorum uicinitas paralyti fuerint uitiata, ac si etiam urina fuerit retenta, adhibitis ceteris adiutorijs atq; perfectis, encathismata sunt adhibenda. Tunc catheterismus faciendus, quo urina detrahatur, ac post detractionem oleum calidum iniiciendum, atq; adnexo folliculo catheter ex ea parte quæ cystophilos

B à Græcis est appellata, uel otico clystere, quem nos auricularem dicere poterimus, tenui exabilisco formatum, quo possit cauernam inuadere directum catheter. Tunc cucurbitas prædictis adhibemus locis, atq; uaporationibus & cataplasmatibus eas partes cum podice & uertris uicinis releuamus. Si stomachus fuerit paralyti uitiatus omnia sorbilia dabimus, quo facilius transuorētur: Ac si ea quæ sumuntur aliqua ex parte substiterint impedito meatu, ægrotantiū manus in aquam calidam mittemus, uel parua uascula aqua calida plena tenenda offeremus. Tunc stomacho leuem cucurbitam infigemus sub ea parte quæ premi uel impediri uidetur: Atq; ita sensim, uel paulatim eam detrahimus, quo stomachi partes deferendo accipere, uel transire faciamus illata, uel uacui officium in memoriam reducamus: ac si uomitus irruerit paralyti facta nihil dentibus interponamus. Si uero † conductio immittimus ceram, uel tabellam alearem, aut feruleam, & ductu contrario fasciola corrigere tentabimus deprauata declinante passione: Etenim ante id tempus difficiles in cōsensu partes esse percipiuntur: & propterea quassatio potius quàm effectus sequitur. Utemur præterea eodem tempore etiam cerotarijs qualibet paralyti uitiata: & primo simplicibus, ut excera & oleo pingui, uel sabina, & squinanto, admixta hibisci decoctione, uel foenigræci semine contuso, atq; trito. Tunc ex oleo ueteri & resinate

rebinthina adhibemus etiam embasin ex oleo calido. Tunc calidam & oleum, cibum dantes diurnis diebus ex oleribus non acrioribus, atque piscibus petrensis, & uolantum paruioribus. Utemur etiam acopis, ut est diasamucū & diamelilotū, uel omnibus quæ ex adipibus conficiuntur, & medullis, et irino oleo, uel malabatrino, et quirino, et hijs similibus, et malagmatibus talibus, ex quibus est diachilon, atq; mnaseum, et diamelilotū, et meline simplex. Tunc gestatione corpus mouebimus pro uirium modo, fertoria sella, siue cathedra, longiore tunc uehiculo manibus acto, dehinc animalibus: Sic enim cōsensu persuasæ

D altiores

Ενιαδίωματα.

Καταθερισμός.

Κυσόφιλος.

Ωτικός κλύστηρ.

† conclusio

μικροί.

μικροί.

A aspergi facimus, & fricari uel sinapi, uel ex utroq; Tunc etiam hijs pulueribus
 quæ sunt ex calce uiua, fecla, pumice, pipere, piretro, & hijs similibus uirtute
 rebus. Ordinamus etiam unctiões, gestationes uarias, acopa quæ mordica
 tione quadam corpus afficiant, uel accendant, & emolliant: ut sunt ea quæ con
 ficiuntur ex oleo sicyonico, syriaco, castoreo, aphronitro, sulphure uiuo, agre
 sti cucumere, ammoniaci gutta, squilla, quam uulgo uulum pluriosum uocāt,
 urtica semine, piretro, pipere, helleboro † albo, nigella, galbano, iri illyrica, le † alcionio
 mnida carie, & hijs similibus. Non aliter etiam malagmata sunt adhibēda, quæ
 corpus ualeant papulare laceffendo, ut sunt ex flore salis, uel ex nitro, & illud
 quod nileos appellatur, uel diadaphnidon, uel apollophanos, & caphy sophon
 ros: quorum compositiones Responfionum tradidimus libris, pro modo ma
 gnitudinis passionum adhibendas, atque lenimentorum alias augentes, alias
 indulgentes. Ordinamus etiam sole corpus torrendum, uel paroptesin ex car
 bonibus, aut parietibus calefactis, uel pauimēto, item lapidibus ac testis, hoc
 faciunt. Etiam ceromata sub sole ignita, uel terga præuncta, simili modo calefa
 cta, quæ substrata accipiunt ægrotantes uolutatione quadam conuertendi, ac
 defricandi, & mutandi: etiam loca quæ deseruerint repetenda, ut ueniant fer
 uentiora: quippe cum naturaliter tergora oleo ac sole facile feruescant. Vte
 mur etiam ob similem corporis curationem, quam Græci phœnigmon uocāt, † φαινιγμον
 harena littori uicina, quæ sit sole ignita, ut circūtectā gremio foueat ægrotantē.
 Tunc etiam fomentationibus ex aqua salsa, uel marina, aut decoctione bacca
 rum lauri, uel omnium quæ ita corpus afficiunt: manente passione etiam cata
 plasma ex sinapi adhibemus, uel contusam atque liquatam ferulaginem, quā
 Græci taphian uocant, corpus ungemus usque ad cutis ruborem, atque medi
 ocram partium inflationem: Etenim uulnerari, siue uexari quosdam ex istius
 herbæ usu immoderationis est uitium, tanquam sinapismi usus immodicus.
 Generaliter autem similiter medentur etiam uaporatiões ex facellis sale tor
 rido repletis, atque in lauacro igneo usus flaborum. Ordinamus etiam si quid
 partialiter loco patienti poterit adhiberi, ut capiti passione uexato rasionem ca
 pillorum, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam. In mulieribus ue
 ro, quæ id fieri non facile permittunt, denso pectine exerceri capillos impera
 mus, supradicta scilicet diuersitate, & cum uehementi conatu, atque primo
 aliorum manu, & raro pectine: tunc magis denso, & ægrotantis manu. Ac si
 odorandi officium fuerit paralyfi uitiatum, erunt adhibenda acriora odora
 menta, ut ex aceto & sale, aut adiuncto origono in aceto extincto, quo ex eo acri
 orem profecto exhalationem naribus sapiant ægrotantes. Nunc etiam sinapi,
 uel castoreo ex aceto soluto per interualla, uel lasare, quod Græci opon cyre † ὀπὸς κυρηναιῶν
 naicum uocant. Sed hæc erunt naribus quoque immittenda, uel sinapi cum
 aceto, donec prouocentur iubemus eos uolenter emungere. Probamus de
 nique betæ nigre, uel cyclaminis herbæ succum cochleare plenum naribus in
 fundendum, utentes ptarmicis uehementioribus, quæ nos sternutamenta uo † πταρμικῶν
 camus, ex pipere, helleboro, castoreo, astrutio, & horum similibus. Post ster
 nutationem uero magis odora menta utenda probamus: Hæc enim uehemen
 tius odoratiōnis mouent officium, & solas capitis partes in passione constitu
 tas quadam mutatione reformant. Ac si lingua fuerit paralyfi uitiatā, uel trans
 uoratiōnis partes, aridum sinapi dabimus mastigandum ante lauacrum. Tunc
 aqua calida os colluere præcipimus. Aliquando etiā liquefactum ex aceto for
 bere ægrotantem imperauimus, & gargarizare. Hoc quidem etiā de similibus
 liquoribus

C liquoribus faciemus, ut ex fico, hyssopo, draganto, origono, thymo, pipere, p̄ retro, staphisagria: hæc etiã mastica dabimus. Ipsam quoq; linguam lasare fricantes ex aqua soluto. Tunc etiã cornu cucurbitæ in modum adhibemus: adducit enim non aliter quã hęc spiritum, & insolitas prouocat uias, quæ sunt ex antecedentibus medicaminibus præpurgatæ. Item stomacho patiente atque uentre, magis frequentabimus drimiphagian: dantes etiã lasar cum aceto, ex quibus panis erit madidandus, adiuncto quolibet pulmento. Ac si p̄ dex fuerit paralyti uitiatus, aut eius uicina, acriora facimus uel mordicantia iniici collyria, quæ Græci balanos uocant, uel sinapi plurimũ fico admixto, atq; in collyrium collectum longitudine aptum partibus iniicimus, ut ea quæ in alijs ordinauimus fomenta, nunc pro encathisimatibus adhibemus, uel per clysterem iniicimus aliqua ex acrioribus, ut aquam balsamam, uel marinam, uel garum, quod appellamus liquamen ex pisce siluro confectum, & si qua fuerint similis uirtutis: Quorum omnium dexteros usus, atque confectiois genus, & adhibendi rationem libro Adiutoriorũ specialium docuimus. Oportet præterea singulas partes in passione constitutas, suis ac naturalibus motibus admonere, ut supercilium leuando ac deponendo, palpebram concludendo ac distinguendo, linguã producendo atque conducendo. Hęc sunt ægrotantibus imperanda. Hortandi etiã locutionem tentare: Quod si minime facere potuerint, ex omni parte officio linguæ cessante, erunt suadendi, ut animo concepta uoluant quæ proferre nõ possunt: Sæpe enim quæ loqui uolentes mente perceperint, in alto formans spiritus accepto motu rumpit in uocem. Vel certe docendi sunt unius exprimendæ literæ curam suscipere, ut intra se exercendo manifestius probent, & magis ex uocalibus, ne difficultate sonitus multarum literarum uocis organa concludantur potius quã referentur. Tunc cum implere ualuerint dabimus lexes, atq; nomina, quæ sint ex multis uocalibus conscripta, ut est Pæan, & hijs similia: Sic etiã numeros dabimus, & ex hijs exclamare prouocabimus ægrotantes, ac deinde lectionem offeramus, uel disputationem. Hęc adhibenda sunt etiã si buccarum partes circa labiorum confinia, quem Græci chalinon uocant, fuerint in passione constitutæ. Dandum etiã mastiche mastica, uel cera indulgentior mordenda, tunc ferulæ particula, uel per profectum tiliæ tabella: Plus enim illorũ singula quodam cum certamine partes faciunt exerceri. Tunc danda etiã frangenda arida fabarum grana, uel amygdala molliora, ac nuces auellanæ primo, tunc etiã glandes paulatim aucto numero quantitatis. Ac si digiti fuerint in passione constituti, erunt commouendi oblatione ceræ emollientis, & malagmatum superscriptorum: Quo non solum motu, sed etiã tactu medicamina propria uirtute medentur. Præterea eodem exercitij tempore, & in illis quibus totæ manus paralyti fuerint uitiatæ, uel earum quælibet partes, altheres erunt offerendi: At enim pondere pro modo uiriũ ægrotantes, quodam labore mortes exercent. Sed erunt prædictis malagmatibus commouendi, ut primo teneant uel baiulent ægrotantes, tum demum ex ipsis simili ratione ferendi manus exerceant. Ac si crura fuerint paralyti uitiata, si fieri potuerit per seipos, sin minus, aliorum impulsu extensione atque conclusionem exerceant eas partes, non tamen sine suasionem, qua non solum motibus exerceantur, uerum etiã ipsi connitantur. Erunt deniq; ob uarietatem motus artis industria partes commouendæ hoc modo: Iacete ægrotato, cruribus imposita fasciola superpendenti rotula, quam Græci trochilion appellant, alterum ex finibus fasciolæ inserendum, hinc tenendum dare; nunc ministro, nunc ægrotati demonstrato motu, ac paratili,

A illi, qui nunc adducta fasciola subleuet crura, nunc indulta deponat. Sed cum non solum leuare ac deponere uoluerimus, sed etiam extendere, aut inflectere partes paralyti uiciatas, duæ erunt fasciolæ imponendæ: altera genibus, altera talis: tunc per supradictam rotulam traiciendæ, & apprehensis initijs similiter offerendæ patientibus uel ministris, ut uicissim adducant, quo ea quæ genu continet adducta, & ea quæ talum continet indulgente, hoc motu crura flectantur: Rursum talarum adducta, & indulta ea quæ genu continet cruris fiat, extendit. Ac si sedere potuerint ægrotantes, erit fasciolæ medietas pedibus submitenda, cuius initia eidem tradita, cogatur labore proprio per seipsum adducendo atque indulgendo suis cruribus motum præstare. Simili etiam modo manus in passione constitutæ moueri posse noscuntur, ut ex altera fasciola iubeat quæ oportet arteriam articulis digitorum uicinam, quam Græci carpon uocant, al- *καρπίς* tera cubitum circumdari. Præmotis igitur, uel exercitis, ut supra dictum est, dabimus ut sella tonsoria sedeant ægrotantes, quæ sit obliquis anconibus fabri- *κρῶν* cata, quibus incumbentes sese leuare nitantur: & nunc fulciti ex utroque alarum latere ministrorum officio deambulationem tentent, uel incumbentes baculo, aut uehiculo manibus acto, quod infantibus sæpe motum discuntibus fabricatur, sed magnitudine tamen ægrotantibus coæquandum. Dehinc cum gestationis augmenta sufficimus, conficienda sunt ligna, quæ transgredi pedibus nitantur ægrotantes: Tunc etiam perfectis in terra lacunis deambulationem im- perabimus, ac deinde calceamentis adiuncto plumbo prius paruo, ut exempli causa uncia, tunc plurimo, atque pro augmentorum gradu usque ad librâ deducto, tum etiam itineris celeritas erit augenda: habet enim maioris laboris officium. Varianda etiam omnis regula, ut nunc resumptiuos cyclos in metasyn- *Κυκλι resu-* criticos deducamus, nunc è contrario uersa uice gradum reuocemus. Præterea *mpriui &* perseverante passione ad hellebori usum probamus accedendum: non solum *μετασυνκριτικοί* semel, sed & cogentibus rebus secundouel tertio: tunc resumendos, atque naturalibus aquis dandos, & magis calidioribus, ut sunt in Italia Pantherinæ, Veseu- *Albulæ.* næ, & Senanæ, & Caritanæ appellatæ: Etenim Albæ, siue Albulæ quæ sunt ap- *Albulæ.* pellatæ, quod sint frigidæ uirtutis, solutione laborantibus, uel fluore quorūlibet officiorum naturalium à ueteribus sunt approbatæ. Utendum etiam natationibus marinis, uel supradictarum aquarum, & primo partibus passione uiciatis inflatæ uesicæ sunt adiungendæ, quo natandi laborem minuant. Item aquarum ruinis partes in passione constitutæ sunt subiiciendæ, quas Græci cataclysmos *κατακλυσμοί* appellant: plurimum etenim earum percussiones corporum faciunt mutationem. Peregrinatio quoque adhibenda, atque maritima, necnon castoreum potodamus, si quisquam eius odoris difficultatem perferre ualuerit: Recorpo- rationem, quam Græci metasyncriticam uocant, utilem approbamus, partibus in passione constitutis. Hæc est secundum methodon paralyti- *Hippocrates.* corum curatio. Veterum autem medicorum Hippocratis atque Erophili se- *Erophilus.* ctatores, memorant ea quæ in passione constitutos sequuntur, curationem uero *Diocles.* nullam tradiderunt. Item Diocles libro quo de passionibus atque causis, & curationibus scripsit, eandem dixit conducere curationem, quæ epilepticis est ordinata. Dehinc Praxagoras secundo libro Curationum primo uomitū pro- *Praxagoras.* bat, & hijs præsertim qui caput fuerint paralyti uiciati, nunc ante cibum, nunc post cibum. Tunc reuocationes atque uentri flua, & urinalia medicamina, quæ coeliotica atque diuretica appellauit. Adhibet etiam clysterem iugem & acris *κοιλιοτική.* *διουρητική* rem: bibendum etiam cum aceto asininum atque bubulinum lac probat. Tunc

- C** cataplasmata, & malagmata, & sudoris pouocationes: & si quis uomere facile potuerit, parum hellebori pulmentis interiectis diebus admiscet. Neque mox factam paralyfin curans, neque recta à uomitu incipiens, & in hijs magis qui caput paralyfi uitiati uidentur, priusquam ex alijs adiutorijs partes fuerint releuatae. Dehinc sensibilis post cibum omnis est uomitus, & multo grauius iugis. At Praxagoras iubet, quotidianis aut alternis diebus adhibitos suis dogmatibus sublatis erroribus, quanquam uentrisflua atque diuretica, & clysteres iuges approbauerit: Non enim quod mutationem corporis hanc facere ualeant existimauit, sed quod materiarum facere detractionem, atque corpus liquidis uacuare. Item aceto potu dato lac repugnat, cuius magis grauis, dehinc qualibus cataplasmatibus, uel malagmatibus sit utendum, dicere negligit. Sed neque tempus adhibendi discreuit: Non enim quando mitigatiuis utimur cataplasmatibus, tunc erit malagmatibus utendum. At iste pariter utraque composit. Item sudores laxatis corporibus fiunt, non ipsi laxamentum faciunt: Sed neque quemadmodum sint prouocandi docuit, aut memorauit: Item album helleborum paruum datum prouocationis ingerit periculum, & multo potius quoties sunt in uomitum difficiles aegrotantes: Mitto, communiter cum dixisse interpositis diebus offerendum, & tempus non memorasse, cum passionem necesse sit superpositionibus, ac lenimentis uariare. Item Erasistratus de paralyfi scribens, differenter curandos ait eos qui conclusionem sunt paralyfi uitiati, ab hijs qui extensione uidentur affecti: Etenim neque cataplasmata, neque malagmata secundis inquit conuenire: non aduertens, quoniam etiam strictura densata quaedam corpora uel maiore, non aliter quam chorda tenduntur: Laxata denique medicinalium uirtute saepe retenduntur. Item initio curationis clysterem probat, phlebotomia negligens potentiam: quo adiutorio maius nihil maioribus approbatur. Tunc, inquit, effecta febricula detrahendum cibum, & dandum mulsum ex aceto confectum: Profecto densata constringent. Tunc obseruatis temporibus accessionum uel dimissionum, dandam pti sanam probat aut olus: quorum alterum inflat, alterum facile corrumpitur. Dehinc aromatics approbat potiones, & alias mites, alias uehementes. Ventrem quoque facilem cupit, ex quo stomachus necessariò uitiatur, & neque quanta, neque quando, neque quae danda sint memorauit. Prohibet etiam unius anni spacio, uana intentione tempus definiens. Dat etiam lac cum melle, atque sale, quod est contrarium supradicto mulso ex aceto confecto. Vitur praeterea uomitu post cibos, quod iam superius fieri damnauimus. Vitiat etiam deambulationibus harenosis in locis, ex sola intentione sui dogmatis:
- A**sclepiades. Etiam uentrem facilem cupit, caduca suspitione deceptus. Asclepiades uero principaliter de paralyfi nihil scripsit, sed Erasistrato respondit, eos inquit, qui non graui dolore in ista passione afficiuntur, phlebotomari non oportere: Eos uero qui priuatis sensibus peiore strictura uexantur, abstinendos primo, tum initiandos probat: Adhibet etiam purgatiua medicamina, quae Graeci catartica uocauerunt, cum sint hanc corruptiua uirtutis, & propterea corpus eliminando consumant potius quam relaxent. Sed specialiter à laxatione paralyfi uitiatis aduentia inquit medicamina conuenire, & fomentationem parua paulo feruentius temperatam: non aduertens quia plurima extensa conclusis similem exigunt laxationem, atque indulgentiam tensionis, & non ut existimant, conscriptionem: Utraque etenim hanc passioni subiecta sunt, ut etiam stupor corporis, uel frigidus torpor, quem non semper necessariò uaporationibus,

potationibus, uerumetiam frigore adhibito releuamus: Siquidem contrarijs
 inter se passionibus hæc subiecta monstrantur. Ordinatur præterea idem in ha-
 renæ spacio deambulationem, quod appellant scamma, atque transcensum
 lignorum, & inter plurimum tempus bibendum uinum. Item Themison ^{ἐν ἀμύρῃ}
 primo libro Tardarum passionum in quibusdam peccare cognoscitur, nondum ^{Themison.}
 rectam methodon respiciens: etenim phlebotomat ex ea parte quæ passione ui-
 tiata est, si, inquit, sensu non caruerit: non curans, ut supra demonstraui-
 mus euitanda omnia, quæ adiutorio quadam necessitate ueluti uexabilia ui-
 deantur esse coniuncta. Dehinc lanam succidam, quam æsypon appellant, ca- ^{Lana}
 piti iubet imponi, aceto atque oleo rosaceo infusam. Neruis autem ceruicis ^{οἰσυνός.}
 atque spinæ, & cruribus, & brachijs, uinū atque oleum cum sale imponendum
 iubet, constringens atque laceffens incongrue ea, quæ phlebotomia miti re-
 leuatione laxauerat. Tunc tertia die cibum probat, atque quarta die cucurbi-
 tam imponi adiuncta scarificatione, non interrogans passionis tempus, solum
 numerum dierum imprudenter attendens: Dehinc sequentibus gestationem
 probat, & neque in eo definiens tempus, atque audaciter secundæ diatri-
 tæ expectationem spernens. Dat etiam aloë in potu, & ex aqua calida, & oleo
 intestinis dare laxamentum ordinat. Præterea anatresin testæ faciendam, quam ^{ἀνάστυσις}
 nos perforationem uocamus, iam dudum quidem & in alijs methodicis explo- ^{testæ.}
 sam: & harenæ deambulationem conuenire existimat, atque plagis ferulæ
 exedendas partes in passione constitutas, profecto quæ salis aquæ mitigatione
 atque recorporatione uidentur esse curandæ. Item Lusius primo libro Tarda- ^{Lusius.}
 rum passionum cum hijs omnibus, tum medicosis quoque fomentationibus
 utendum probat. Plurimi etiam alij aceto, atque oleo roseo fouentes cum herpil-
 lo, & ruta, & hedera, & castoreo. Probant præterea iuges clysteres, atque
 purgatiua medicamina, quæ catartica uocauerunt, & magis hieram, cuius u- ^{ἱερῆ.}
 sum græco libro Epistolarum ad Prætextatum damnauimus scribentes: Sunt ^{Calij liber}
 enim ea quæ stomachum uitiant fugienda, ut sunt corpus infumentia, & quæ ^{græcarū epi}
 moderationis nostræ careant potestate. Item Thessalus secundo libro de Regu- ^{stolarum.}
 lis scribens, plurima recte dixisse probatur: quædam uero proterua festinatione ^{Thessalus.}
 caduca: Etenim post phlebotomiam usque ad tertium imperat abstineri, so-
 lum potum diurna cum luce offerendum. Tunc transacta tertia die atque ho-
 ra qua sunt ægrotantes paralyti uitiati cibum portat. Quibus respondere fa-
 cile quisquam poterit, si quærat, qua intentione Thessalus oriente luce po-
 tum iubeat dari: Etenim si continuationis causa id fieri responderit, oportet
 etiam cibum eodem tempore approbare: Sin uero accessionum frequen-
 tia id existimat declinandum, uel suspicione futurarum, & propterea post ter-
 tium diem cibum transferendum, quo transacta hora passionis illatæ tertia
 die recte ægros nutrire uideamur, oportebat etiam potum non communi-
 ter, sed generaliter diurnis diebus, uel initio lucis offerre, sed horarum dimis-
 sione captata. Dehinc non semper, ac necessariò tertio die cibum oportet da-
 ri, sed etiam quarta continuationis, quæ initium ex die sumpsisse uisa, uel
 ob typum eadem ratione currentem. Idem post hæc similiter ut Themison,
 quarta inquit die cucurbitas infigendas, non interrogans utrum passio sumpse-
 rit statum, quod est maxime seruandum. Ait præterea alternis diebus cibandos
 usque ad centum numerum dierum, quod infinitum reliquisse perspici-
 tur. Audaciter etiam, atque inuidiose acopa quædam, uel malagmata probat
 D 4 excludenda.

C excludenda, solius moderationis neglecta arguens uitia. Hac sunt quæ etiam Soranus. Thessalo Sorani diligentia uidentur esse responsa.

Λωιδός σπασμός

DE CANINO RAPTV, QVEM GRAECI CYNI CON SPASMON VOCANT. CAP: II.

χαλινοί

N ista passione constitutos sequitur conclusio, siue contractio repentino motu ueniens, ac recedens sine ulla corporis turbatione, & nunc utriusque labij in ultimo fine, siue oris angulo, quem Graeci chalinon uocant, ut etiam buccas adducat in posteriolem partem crebrissime, tanquam ridentibus, nunc palpebras, uel supercilia ac nares, ut etiam colla atque humeros rapiat, & ita patientes faciat commoueri, tanquam onus humeris baiulantes transferendi ponderis causa. Differt autem a spasmo, & paralyfi musculorum qui buccas conligant: Siquidem spasmus acuta atque celer passio perspicitur, caninus uero raptus etiam tarda. Item paralyfis supradictorum musculorum, non

Demetrius ut Demetrius ait Attaleus, eo differt, quod non sit in canino raptu partium conuersio: hoc enim contra manifestam rationem intelligitur dictum, sed quod ipsa conuersio coacta celeritate prius facta, quam fieri sentiat. Curationem uero ex ante scriptis accipiendam ducimus, & magis quam de paralyfi monuimus, oris partibus.

DE AVRICVLAE DOLORE, ATQVE HUMORIS FLVORE PER AVDITORIAS CAVERNAS. CAP: III.

D πόροι ακουσικοί

Ensuales aurium uia, siue auditoria cauernae, quos Graeci acusticos poros appellant, difficilimis saepe doloribus uexantur, ut etiam occipitium teneant, & oculos atque buccarum musculos, & perseveratione quadam tardissima, tempora teneant & caput. Aliquando etiam humoris fluor per easdem cauernas fiat, quem Graeci reumatismum uocant, & ita iugis, ut saepe uulneret altiora, atque corrumpat, & ossa contrebret, & propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur actionis tempore discernere curationem in lenimento communem magis, hoc est recorporatiuam, quam Graeci metasyntericam uocant, adprobare, ut cum dolor fuerit in initio, adhuc nouam passionem iudicantes, quicquam destillari faciamus in has cauernas, constrictiuum medicamentum, uel ex lana limpida sumentes auriculae immittamus, ut est amygdalinum, uel roseum oleum, uel acetum, & hijs similia. Utendum etiam requie corporis atque abstinentia, & silentio suo: Etenim officio accepta uoce aures necessario commouentur, & propterea maiores dolores efficiuntur. Ac si passio fuerit augmetis asperata, erit immittendum oleum calidum ac dulce, ac mollibus lanis praetegenda exteriora, atque uicina. Locandi praeterea aegrotantes calido in loco, & si dolor coegerit, phlebotomandi, atque tertia die leui atque sorbili cibo reficiendi, & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi uaporis, uel facelli ex polline tenero confecti. Tunc cataplasmata laxatiua, & cum dolor sumperit statum erunt admouenda sanguisugae, quas hiruines appellant, circa fines auriculae, hoc est, circulatim auditoriam cauernam, habentes cartilaginem praetermissam, uel certe eius posteriora cucurbita admota scarificanda,

Curatio μετασυγρητική

CHRONICUS
 habetis expone...
 de dolore dentium
 dentium...
 quoniam...

Banda adhibita uaporatione spongiarum calidarum. Ipsam quoque cauernam inuoluta lana per melotida oleo calido tincta paulatim penetramus, atq; illic lana derelicta ferramentū detrahimus. Tunc declinate passione cerotaria apponemus, dantes uariū cibum & uinum: ac si humoris fuerit fluor, quē reumatismū uocant, eadem adhibemus quæ initio doloris adhibenda probauimus. Dehinc eorum augemus potentiam, ut cauernæ ipsi faciamus infundi collyrium, quod appellamus diaglaucium ex uino solutum, uel aceto, uel illud medicamen quod *Diaglaucium, Heres medicina camen.* appellat heren, uel mulsū ex uino factum: Quod sit præcoctum in mali punic cortice, cum nardo, uel amygdalis amaris, & aceto, croco, & myrrha, & alumine, uel ex herbarum succis constrictiue uirtutis, tum auriculæ uicinantia circulatim cataplasmata, ex cydonio malo, ac simili medentiū uirtute contagemus, uel medicamen quod appellatur diaiteo, quod est siccatiue uirtutis, uel icefio, aut diadictamno, & hijs similibus. Dehinc si passio coegerit, radendum est caput, & constrictiuis cataplasmatibus contegendum. Dandi etiam cibi constrictiui, & lenimenti temporibus, siue dolorum tardantium, siue humorū fluentium resumptiuus adhibendus cyclus, tunc re corporatiuus. Et localiter ipsis cauernis per clysterem modicum iniicienda, nunc destillatio aquæ cineribus liquata, quam uulgo lixiuum uocant, Græci coniam, nunc sinapi liquido, atque *Lixiuum. uonia. φεινυμιο.* etiam admixto fico erunt exteriora cataplasmanda, donec rubor maximus fiat, quem Græci phœnigmon appellant. Item eundem immisione medicaminum ex garo confectorum, quod uulgo liquamen appellant, uel hijs uirtute similiū materiarum. Tunc etiam totius capitis curationem ex illusione aquarum supercadentium, quam Græci cataclysmum appellant. Quibus etiam aurium uicina sunt maxime concuranda. Dehinc acopibus & dropacis, & malagmatibus acrisoribus, & aquis naturalibus utendum: Sic enim intardata corporibus emoueri, atque excludi mutatione poterunt curationis.

DE DOLORE DENTIVM. CAP: IIII.

Hunt dolores dentium nunc omnium, nunc aliquorum, nunc unius, cum sibi uicinantibus gingiuis, ut etiam contumescant, ac sæpe ora faciant subinflari, uel eorum aliquas partes crescente passione terebrari: Nam sæpe dentes & gingiue computrescunt, corruptis ossibus quibus natura inserti sunt, recedentibus tumore cogente gingiuis. Sed etiam nunc erit curationis diligentia partienda, ut initio doloris, uel certe si ita passio recurrendo tardauerit, superpositionis alia adhibeatur curatio, alia lenimenti. Quapropter adhuc recedentibus passionis motibus, uel in asperitate superpositionis doloris constitutis, conuenit abstinentia cibi, atq; requies corporis, ut in initiorū causæ aqua quæ uirtute constringat collutioni oris adhibenda sit, ut est à plerisque conscripta decoctio in aqua & uino herbæ syderitis, uel acaciæ, uel leuces, quam etiam polium uocant, aut mandragoræ, sed non sine cautione, ne quid ex ipso liquore transuorent agrotantes. Item pentaphylli herbæ, aut papaueris, necnon personatix, aut herba phlomon in pusca decocta, uel ex cornu ceruini drachmis quinque, & aceti hemina usque ad sui medietatem decocta, uel de pinguis cum aceto decocta, aut alterci radices cum uua lupinæ succo, & uino sufficienti simul cocta. Erunt præterea ex hijs, aliqua parte in doloribus constituta, apponenda uel lenientia, uel simili uirtute medentium materiarum. Tunc cum dolor uehementescere cœperit, lecto tradendus est xger, atque blando tempore calefacien-

calescien-

- C calefacientibus supino capite collocandus, sed paulo prominentius à cætero corpore subleuato. Tunc articulatione calefaciendi, atque musculi buccarum lana oleo calido infusa circumtegēdi, appositis facellis ex pollinibus calidis confectis. Tunc oris collutio ex oleo adhibenda dulci atque calido, uel fœnigræci succo, aut alica, aut ptisana, uel glycyrrhisa, aut lacte cum melle. Et si nimius fuerit dolor phlebotomia adhibenda. Tunc tertia die quo sanguinis facta detractio est, sorbilibus atque calidis cibus ægri nutriendi, sed plus perungendi. Alia quoque die si dolor steterit atque durauerit, & officium cessauerit uentris, erit amouendus ex simplici clystere, & loca in dolore constituta ferro laceranda, appositis cucurbitis secundum buccarum musculos, atque gingiuarum locos. Aliquando etiā ipsæ gingiua scarificandæ, uel circumseparandæ à dentibus ferramento, quod pericharactera uocant. Est etiā mitigatiua ex oleo uaporatio, quæ fiet ex feruenti oleo, lanam melotidi inuolutam tingimus, tunc gingiuis altrinsecus imponemus, hoc est, interiori atque exteriori parti, & ipsis quoque dentibus, quantum æger ferre feruoris poterit. Sed prætegenda uicina sunt, lana præmissa, ne facile pustulentur. Alia quoque uaporationum genera quæ sunt à ueteribus tradita erunt adhibenda, ut thuris granum igne calefactum tunc tenui lineteolo inuolutum dolentibus dentibus apponatur, & ita mordeat ægrotantes, ut ex ipso uapore resumantur. Item thuris triti puluerem singularim lineteolis pluribus illigamus, tunc eorū singula oleo calido præincta ægrotantibus offerimus mordenda, dentibus scilicet in dolore constitutis. Aliqui etiā scyllæ paruum modum aiunt oleo concoquendum, quod nos differendum probamus, ac lenitatis tempore adhibendum: Si quidem ob acrimoniam scyllæ recorporatiuam habeant uirtutem. Oportet præterea etiā mentum uaporari exterius, & spongijs expressis ex aliqua coctione laxatiuæ uirtutis ad mitigandam materiam, uel ex ipsa adhibere fomentum. Tunc cerotaria apponenda probamus ex oleo ciprino, uel irino: item malagmata sensim calefacientia: tunc lauacro atq; uino, & cibo uario utēdum. Ac si tardi temporis dolor fuerit effectus, ut chronia passio uideatur, & nunc superpositionibus asperata, nunc lenimentis emollita, oportebit superpositionis tempore iisdem adiutorijs perseverare: totum uero corpus resumere, sicut frequenter docuimus. Præterea tempore exercitiij erit offerenda cera, quam ægrotantes mordendo dentes exercent, sicut nuper demonstrauimus de paralyti scribentes. Ultimo autem tempore gestationis erit adhibenda fricatio capitis atq; oris, sed ipsius manibus ægrotatis paruissima, plurima uero ex alienis, sed longitudine temporis potius quam uehementia, ne caput nimietate moueatur. Tunc ne partes refrigescant uel impleantur etiā, à plurimis erit corpus confricandum, ut duobus ministris ab humeris latera, & alijs duobus ab inguinibus curata. Tunc resumptione paulo fortius erunt partes recorporatione curandæ, ut post fricationem strigili non obtuso uel aspero pannis buccarum musculos usque ad ruborem fricari faciamus, & nunc dropacem illiniri, tunc etiā ipsos dentes atque gingiuas uehementius fricari. Dantes præterea iugiter oleum calidum sorbendum, atque continendum & despuendum. Item aqua frigida tunc interpositis duobus uel tribus diebus, ex humore in quo fuerit decocta mali punici cortex, adhibemus oris collutionē, uel in quo sit præincta ignita galla, uel ex aquis sua uirtute medentibus. Itē dentiū confri-

Libri medica-
minum Celij.

camentis utendū, quæ constringere, atq; fortificare ualeant, sicuti libris medicaminū ordinauimus. Vomitus uero post cibū factus omnibus est cōtrarius, & maxime in ista cōstituris passione. Item non aliter Venus obesse probatur, & uinolentia.

A lencia. Multi autem veterum medicorum accessionis tempore ea medicamina adhibenda iusserunt, quæ anodyna Græci uocauerunt, nos indoloria dicere poterimus, quæ aiunt nocturno tempore adhibenda, profecto sensum non dolorem auferentia. Adhibent etiam fumigationem dentibus, ut bitumen cum simili pondere myrrhæ uino conspersæ, mollibus prunis impositæ. Tunc iubentes ore aperto ægrotantem fumum accipere, cum fuerit melius hæc propter inflationem capitis prohibere, & offerre mullum calidum, uel quenquam mitigatiuum liquorem continendum, uel, ut aiunt, carbonibus infundendum, ut exinde exhalatione facta solatium capiant ægrotantes. Item iubent circundandos atq; inuoluendos dentes ex opio, galbano, pipere, uel lasere, & peucedano, & herba quam tithymalon uocant. Hæc quidem etiam corruptis dentibus adhibenda probauerunt. Necnon tenue linteolum apponendum, præliniunt oleo cocto, uel sale, & cedria, uel ex croco atq; pipere longo, & rosa recenti, & illyrica, galbano, cocco cnidio, styrace, nitro, cū melle medicamine confecto: quæ omnia ob acrimoniam lenimenti tempore locum potuerint inuenire: Quamquam sit etiam fugienda fatieras medicaminū plurima. Omitto quod tithymali succus appositus dentes infringat. Non aliter etiam ferreici altheres exhibiti, qui dentium dolores mitigent locorum mortē faciunt, & ipsorum dentium laxitatē, qui aiunt ungendas gingiuas accessionis tempore amurca, cum simili modo infecta lana ex oleo ueteri & myrrha, cum uino & oleo resoluta, atq; crassitudine mellis deducta, cum secundum methodon aliud sit tempus medicaminū lacessentium. Item alij præsentē dolore in contraria partis auricula aiunt balsami succū mittendum, cum succis supradiētis simili modo uel folio. Hijs omnibus resolutis, uel oleo decoctis, aut in quo decocta sint ederæ nigræ folia decem, & squillæ medium in oliuæ magnitudine spe auocandæ materiæ, deprauati, uel maioris doloris illati causam anteriorem auocētes, obscurantes auocatis sensibus ægrotantes. Item alij eius partis, quæ dentis dolorem sustinet, nari ederæ succum infundentes, cum olei parte dimidia, ex ferramento quod rinenchyton uocant. Adhibentes etiam sternutamēta & apophlegmatismos, & odoris medicamina, quæ iugiter aiunt apponenda, & sint uirtutis lacessentis, quæ stomatica uocāt: quorum singula tanquam recorporatiua non mitigatiua in lenimēto adhibere probamus. Item alij statim ad auferendos dentes dolore pulsatos accurrunt, nescij quoniam detractio amissio partis est, non sanatio. Quapropter sicut alias quoq; partes in tumore constitutas non detractioe, sed mitigatione curamus, sic etiam dentes concurandos accipimus: Etenim si quisquam dentium fuerit exesus, exigit primo mitigationem, tunc sui detractioem faciendam. Quippe cum non sit a periculo remotū doloris tempore dentes auferre, & maxime integros, hoc est, qui non fuerint exesi, uel corrupti, aut mobiles: Consensus etenim superiorum partium necessariō sequetur & musculorum, & oculorum. Erophilus deniq; & Heraclides Tarentinus mori quosdā detractioe dentis memorauerūt: Nam Erasistratus plumbeum inquit odontagogum, quod nos dentiducum dicere poterimus, apud Delphum in Apollinis templo ostentationis causa propositum: Quo demonstratur, oportere eos dentes auferri, qui sint faciles, uel mobilitate laxati, uel quibus sufficiat plumbei ferramenti conamen ad summū. Sic autem putant, quod omnis dens dolore uexatus, & qui necet sanos, est detrahendus, oportet etiam omnes auferri, si omnes fuerint dolore possessi. Quo modo autem sint auferendi dentes exesi uel moti, nisi seruari potuerint, libris medicinalium Responsonum docuimus. Ac si aliquando ex humore gingiuarum

Medicamina
indoloria
ἀνιδύμια.

ἀλλήρη
ferreici.

Instrumentū
στίνχυτον.
ἀποφλεγματισ-
μός.

Erophilus.
Heraclides
Tarentinus.
Erasistratus.
ὀδονταγωγόν.
Dentiducum
plumbeum.

Cum uisi fuerint commoueri, oportet constrictiuis uti collutionibus, quarum materiae ex parte superius diximus adhibendum oleum lentiscinum, & aquas coelestes, & lac asininum: est enim densabile: Item decoctio mali punici, uel gallae, aut acatiae, aut rosae, aut murtae nigrae, aut mali cydonij, uel platani baccae. Vngendae praeterea gingiuae medicamine, quod appellamus diamaron. Item diaporos & diaroos, & diomphacion, & cenanthio. Item si quaedam emerferit gingiuarum sanguinatio, corallij tusi puluis cretus, atque intus ponendus & alumen cum melle. Item eruca cum aceto apponenda. Sed haec sunt primo concoquenda iugij motu uersata.

DE APPREHENSIONE, SIVE OPPRESSIONE,
 NE, QVAM GRAECI CATALEPSIN APPELLANT. CAP: V.

Χρυσίππυ·
 Νικεράτῳ·

Chrysippus.
 Niceratus.

Celij libri cele
 rum passionū

Hanc passionem ueteres tanquam specialem, uel propriam tradiderunt, quasi nullo ex genere uenientē, ut Chrysippus memorat, quod de ipsa Niceratus conscripsit librum, probans scilicet etiam ueteribus medicis cognitam, quod nos confirmamus. Sed quia nunc tarda, nunc celerā methodicis adprobatur, quanquam sit à nobis celerum passionum libris plenissimē tradita, etiam nunc erit ordinanda: Quippe saepe in tardum ueniens motum, & propterea chronia nuncupanda. Sequitur autem patientes febricula, et uocis amputatio cum oculis patientibus, atque inpalpebratione: difficilior eo tempore quo statum sumpserit accessio, & omnis immobilitas, cum palpebrarum impossibili atque horrenti positione, quae declinatione facta aliqua ex parte accipiat motum: Etenim ad mota manu ac digitis, contractis oculis tenus palpebra recognoscitur aegrotantis, atque obtutu inter nota translatione manus in qualibet parte declinata sequetur conuerso scilicet uultu. * Dehinc in clamatū intendunt, lachrimantes sine ulla responsione: Et si odora menta iucunda fuerint admota, declinatione quadam moueri intelliguntur, frequenter adducentes spiritum hauriendae exhalationis causa. Ac si tetra odora menta fuerint admota, recusare uidentur ac fugere. Item dulcia atque amara ori admota labijs uel linguae illita sentiunt: non aliter si ulla fuerint punctio ne pulsati, ex nostro officio tentā manum suo replicant uel colligunt. Item la cessiti collugent, ingemūt, attestante uultus rubore cum pulsu magno ex uehementibus atque fortioribus saltibus confecto. In declinatione uero plurimus saepe sudor sequetur, ac feruens, & in dimissione limpidae synceritati proximi efficiuntur. Ac rursus in accessionem si redeunt aegrotantes, peiorante passione plurimus feruor accedit cutis, & spiratio celerrima, quam Graeci tachypnoean uocant, oculorum conuersio, manuum contractio, sudoris ignei defluxio, maculis emergentibus in thoracem atque uultum, & primo rotundus in similitudine ulcerum, quae iontus appellant. Item ab apoplecticis haec discernitur passio, quod in ipsis paruus atque creber pulsus inueniatur, & non ut in cataleptis maior atque percussibilis, & neque iucundum, siue tetrum odorem accipiant, neque dulcia & amara consapiant. Item ab hijs qui ex stomachi passione obmutescunt. Siquidem in hijs rursus paruus atque imbecillis pulsus inueniatur, attestante singultu cum manifesto tumore in stomacho apparente. Haec est discretio similium passionum, sed ei curatio adhibenda est, quae epilepticis dicta est.

ταχυπνοεαν·

DE VOCIS

A DE VOCIS AMPUTATIONE, QVAM GRAECI
PHONES APOCOPEN VOCANT. CAP: VI.

φωνος αποκοπή.

Vocis amputatio fiet ex clamore nimio, aut frigore, aut ardore, siue uisura faucibus asperatis, uel etiam tumore nimio. Fit autem obtusio sonitus emissa per spiritum uocis, atque hirta, uel aspirationis tractu grauata locutio. Recenti denique passioni, atque eius initio conuenit adhibita requies cum abstinentia cibi, & spongiarum cum aqua frigida expressarum ad motio gutturis per ambitum faucium, quem antherona uocant. Ac si passio uehementescere coeperit, ut maiora deponat adiutoria, adhibenda phlebotomia. Tunc forbilibus cibis nutriendi, adhibitis etiam gargarismis ex oleo dulci atque calido, siue calida ex oleo uel aqua mulsa, aut decoctione uuarum, cantabri, ficuum pinguium, palmularum, glycyrrhizae, necnon etiam succo alicae, uel ptisanae, ut ex eorum uaporatione, siue exhalatione accensum spiritum rapiant aegrotantes. Tunc etiam spongiarum adhibenda uaporatio, atque usus electariorum ex melle decocto, & nucleis, & lini semine, & ouorum uitellis, & draganto ex mulso & uino praemollito. Dehinc forbili ex amygdalis medicamine utendum. In declinatione uero lauacro atque uario cibo, & uino, deambulatione, uel gestatione. Ac si querela tardauerit aegrotantium, erit in lenimento adhibenda drimyphagia, dropacismus, defricatio. Tunc etiam uomitus ex radicibus, atque uaria gestatione, & uocis exercitatione, quod Graeci anaphonesin uocant, adhibito praepatore, sicuti iam dudum docuimus, temporum ordine seruato. Adhibenda etiam & arteriaca medicamina, quae partes in passione constitutas exercent, a Graecis amyctica appellata. Quorum compositionem libris Medicaminum conscriptam dedimus.

ἀναφώνησις.
Medicamina
ἀρτηριακά.
ἀμυκτικά.
Libri medicaminum Celij.
κατάφρονες.

DE INFLUXIONE, QVAM GRAECI CATARRHON VOCANT. CAP: VII.

Iet influxio nunc ad nares, quae appellatur coryza; nunc ad fauces, quae appellatur branchos: nunc ad thoracem uel pulmonem, quae appellatur ptysis. Sequitur autem eos qui coryza uexantur, grauedo narium & frontis, constrictio fluorum oris tenuissimi primo, tunc crassi atque uiridis, sternutatio iugis, cum lachrymatione oculorum, acrioris qualitatis uel mordentis. Aliquando etiam tussicula impar atque obtusa apprehensio. Item consensus sessio oculorum, cum capitis atque uultus inflatione. Eos autem qui faucium influxione uexantur, siue quod Graeci branchos, quam nos rauicitatem uocamus, sequitur pruritus quidam secundum fauces, atque titillatus, uox obtusa & grauis, & impedita locutio, ut se praefocari sentiant aegrotantes. Aliquando etiam tussicula, & transuoratio difficilis, ac si ad pulmones fuerit facta defluxio, thoracis grauedo sequetur, & tussicula uehementis, cum sputis spumosis atque crassioribus, tum saniosis, attestante difficultate spiritus, quam Graeci dyspnoean uocant. Aliquando etiam febricula, quae noctis initio sumat exordium, cum uocis obtusione, & uomitu cibi. Sed haec passio a peripleumonia discernitur. Siquidem sit una ex tardis passionibus, & neque celeri atque acuta febricula corpus afficiat. Item discernitur a reumatismo thoracis, siue influxione, quod caeteris communibus signis sequentibus dolor etiam inesse uideatur in ea parte thoracis quae pati perspicitur.

κορύζα.
βράγχος.
πύσις.

δυσπνοία.
περιπλευμονία.
ρευματισμός.

E citur.

Marginal notes in a smaller script, likely from the adjacent page, including the word 'PALLANT'.

Citur. Sunt autem antecedentes, ex quibus influxiones supradictæ nascuntur, ut sæpe probatur perfricatio profunda, uel extensio uomitus. Veterum igitur methodicorū alij stricturam hanc passionem uocauerūt, uelut expressis humoribus atque coactis, in alia uenire loca eam fieri asserentes: Alij solutionem, ut

Theffalus. Theffalus manifestat, atque eius decessores, ut Themison. Mnaseas uero &

Themison. Soranus, cuius etiam nos amamus iudicium, complexam inquit esse passio-

Mnaseas. nem, & nunc strictura superante, nunc solutione: Etenim constrictio atque do-

Soranus. lor accidentia sunt stricturæ, quæ Græci symptomata uocant. Multorum uero

συνήματα.

liquidorum egestio solutionis est signum. Quapropter obtinente strictura conuenit ægrotos iacere loco lucido mediocriter, atque calido, adhibita abstinentia usque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocant, cum requie corporis atque animi, appositis lanis limpidis ac mollibus, oleo dulci atque calido præinctis, colla circumdantes & thoracem. Tunc oris collutio adhibenda, siue fotus ex aqua calida. In ipsa autem diatrito perungi ægrotantes oleo calido atque dulci, fouenda facies ex aqua calida. Cibus dandus sorbilis ex alica uel farre, oleo & anetho, uel paruo sale confecto, uel ex melle, aut alica ex mulso confecta sorbilis transuoratio non sine cautione atque coniectura utriusque passionis, ne alteram faciat superiorem. Ac si passio permanferit, alia die cataplasmata laxatiua adhibemus, hijs scilicet partibus quæ fuerint in querela. Tunc cucurbitam infigentes scarificabimus, ac deinde spongijs uaporantes loca relaxamus, aut calidis lanis contegemus narium partes. Tunc gargarismum dabimus calidum mulsum, aut decoctione cantabri, & palmularum pinguium, & noxarum,

Electarium. & glycyrrhizæ, uel eius succo resoluto ex aliquo liquore laxatiuo. Itē electariū

D dabimus ex lini seminibus & sesami frixi acetabulis singulis, & oui elixi uitel-
lo, & nucleis numero uiginti, & amygdalis amaris expolitis decem ampli drachma una, traganti drachma una, passo cretico demollito, & mellis decocti sufficientis: quod medicamen in auellanæ modum sumptū sub lingua teneant ægrotantes: Tum defluens ac desiccatum sensim atque paulatim transuoret, uel mel oleo concoctum. Multi autem sub fabam fractam, quod Græci etnos acton uocant, idē linguæ suppositū ac defluens transuoretur, quo asperitas arteriæ liniatur. Vel ex amilo, & ex menta, & amygdalis amaris confectum medicamen, quod habeat palmularum dulcium contritarum drachmas octo, & nucleorum drachmas quatuor, & amygdalæ purgatæ drachmas duas, glycyrrhizæ succi obolum unum, hoc est, drachmæ partem sextam, draganti drachmanam

Vinum pro-
tropum. unam, collectis omnibus atque infusis ex uino protropo. Ac si uenter officium non agnouerit, simplici uentris laxatiuo utendum: Et si fuerit caput grauatum,

adhibenda detonsio, appositis deinde laxatiuis medicaminibus. Tunc cibus alternis diebus dandus. Cum autem passio mitescere cœperit, danda olera, ut malua, lapathum, atriplex, quam Græci andraphasin uocant, beta cum pitæ næ succo, uel alica, aut mullo, & pisces teneri, & uolantū teneriora. Ipsi etiam locis apponenda cerotaria ex meliloto cōcocto confecta, uel malagmata simplicia. Tunc lauacrum atque uinum adhibendum. Ac si superans fuerit defluxio, quæ Græci reumatismū uocant, simili abstinentia utendum est frequenter: Sed frigido atque obscuro mediocriter loco ægrotantes iacere iubemus, & abstinentes à potu, quo sitiendo siccentur. Cuius usus cum fuerit permissus, uel oris collutio frigida ex aqua paulatim atque parua probatur. Tunc appositio spongiarum ex aqua frigida expressarum, uel pusca iisdem partibus quæ fluore uexantur, hoc est thoraci atque gutturis summitati, quam Græci anthereona uocant.

ἀνθήριον.

cant.

A cant, nos rumam, aut lanæ limpida infusæ oleo uiridi conueniunt. Dehinc dabimus ore continendā, uel gargarizandā aquam frigidam, uel puscā, aut suc cum herbæ calidarīs, quam Græci helxinen uocant, aut plantaginis, quam ijdem arnoglossam uocant, aut uuam lupinam, quam strychnon nominant, aut intybi, aut endiuia decoctionem, aut buxi, aut rosarum. Item lenticulæ, palmarum thebaicarum, lentisci uirgultis aut rubi, quam bathon appellant, singulis, uel in unum mixtis pro passionis magnitudine. Aliquando etiam diamoron, siue diasycaminon, cuius nota compositio, atque Medicaminū libris tradita comprobatur, ex aliqua supradictorum liquore soluta. Tunc etiam epitemata cōstrictiua adhibemus, ut est mel decoctū cum alumine schisto æquis ponderibus, uel aceto & aloë, aut ex palmulis, & malis cydonijs, & hijs similibus. Item cucurbitam constrictiuam, & electaria, uel catapotia, ut est diacodon simplex, & uinum † sciuelliticum coctum, do nec mellis habeat crassitudinem, solum uel cum melle admixto etiam cumino. Item creticum uinum, uel passum similiter decoctum, aut tyrrhenum, uel protropum, & omne quod adiuncta dulcedine constringit, ut arteriam leniat, atque desiccet humorem. Item mel admixto modico cumino concoctū, uel perlicæ lachrymo, uel plantaginis aridæ contusæ, atque cretæ puluere, uel rosarum aridarum, & aluminis. Item troscisci medicaminis trigoni appellati. Tunc cibi ordinandi supradictis iam dudum temporibus, sed constrictiua qualitatis, ut est oryza, uel alica ex pusca, uel aqua frigida confecta, aut decoctio palmularum thebaicarum. Item oua hapala, uel pultes paruissimo atque uiridi oleo confecta, oryza uel milio, aut pulentofrigo, aut alica, aut farre, aut ex amylo, uel ex ges asteros, & melle decocto admixto quiddam supradictis, quo coagulentur, & uirtutem medendi maiorem sumant. Item thebanarum palmularum decoctarum admixtione in pulmentis uti possumus, uel ex aridis palmulis pane confecto, & oleo uiridi, atque rore syriaco, uel aceto, & galla. Ipsa quoque pulmenta, aut cibos aridos dare debemus. Tunc hapala oua, uel lac, decocta cum amylo ad modum cotylæ, uel duarum, quod est pondus unciarum decem uel uiginti. Dehinc danda olera constringentia, ut intyba, plantago, cauliculi. Sed hæc omnia cocta, atque aceto condita. Tunc pisces durioris corporis, atque uolantia non pinguia, sed magis torrida, uel ex aceto & aqua cocta. Tunc declinante passione uinum dandum est asperioris naturæ. Dehinc adhibenda gestatio præfecto ore, quo spiratio nulla tangatur iniuria, dehinc lauacro utendum. Ac si passio tardauerit, superpositionibus ac lenimentis uariata, erit in lenimento adhibenda deambulatio, & uocis exercitium mite. Tunc leuis unctio ac defricatio, & cibi ex media materia dandi, scilicet pro qualitate passionis solutione aut strictura obtinente, qui erunt quodam profectu augendi aut minuendi per regulam cycli, usque ad uolantum atque agrestium, & porcinae carnis percoctam partem tertiam: Sicq; panem ante pulmenti oblationem, si obtinens fuerit fluor, cum aqua. Dabimus etiam uuarum fabrilium uel pensilium siccatarum acinos, uel intybi thyrsu aceto præinctum, adhibito lauacro longo dierum interuallo, tum drimyphagia. Dandum etiam lasar cum aceto atque liquamine: ac deinde locis patientibus adhibendæ cucurbitæ recorporatiua, quas Græci metasyncriticas uocant, & maxime anthereoni, hoc est thoraci, uel gutturis circulo, quem rumam uocamus. Tunc resinæ cabialis, hoc est dicaminis illinimentum uel dropacis. Dehinc etiā ex puluere nitreo lacera fricatio, quam Græci mixim

Alumen
 αχισόν.
 Alias, αθηά
 loo,
 ardens.
 Forte, squil
 liticum.

Medicamentum
 τριγόνου.

γύς ἀσής.

Oua ἀπυλκ.
 *

μύστι.
 σμήγματι.

C libris, uel lemnida cum oleo, aut piretro cum pipere. Item unctiones ex syriaco, & opobalsamo, & laurino, atque irino oleo, & butyro, & pice liquida apponenda naribus, atque narium cauernis. Tunc etiam sinapismus, & gargarismata ex sinapi, uel aqua marina, aut decoctione thymi, origani, hyssopi, glaucij, quod nos pulegium uocamus, & horum similibus. Dehinc mutatio locorum appetenda, & magis maritimorum, tum usus aquarum naturalium, ex quibus erit caput fouendum. Decessores uero medici, nondum

Erasistratus. rigore methodico obtinente, in quibus est Erasistratus, secundo libro Salutarium

Asclepiades. rium praeceptorum, & Asclepiades tertio Celerum passionum, item The-

Themison. mison Salutari libro, atque primo Tardarum passionum, quas chronias appellat, meratum potum dari iusserunt. Ait enim Asclepiades duplicandam

uel triplicandam quantitatem uini solitae temperationis, adeo ut uni cyatho

unum admisceri iusserit, quo uini & aquae quantitas coaequetur. Sed hoc facit

Asclepiadis libri salutarium ad Geminium

in tardante passione: Etenim recentem atque nouam curans, libris quos ad Geminium scripsit salutarium, uinum prohibendum tradidit. Erasistratus

uero etiam pileum uini calidi infusione inflatum capiti imponendum iubet.

Lateribus uero ac praecordijs lanas apponendas, uino atque oleo calido madefactas: Quorum primo neruorum uitibilis est merata potio, atque capiti faciens

inflationem: Dehinc etiam abstinentis uino, uel solutae consuetudinis grauabilis

atque noxius est usus pilei uino calido praefusi, uel lanae tinctae lateribus ac

Lusius. praecordijs circumpositae ob dolorum uehementiam. Item Lusius secundo libro

Tardarum passionum, cum de hijs quae faucibus accidunt disputaret, hoc est

de supradictis fluoribus, etiam aridam ficum torridam, atque uino infusam ante

D cibum dari iubet: Siquidem rudis atque noua difficilissima sit digestionis. Sed

hinc ait mixtum calidum sorbendum, hoc est, uinum cum aqua supradicta me-

ratum. Idem admixtam sandaracham, quae sit ex oui albore conspersa, in quan-

titate oboli unius igni imponendam iubet, uel radicem herbae tunficularis,

quam uehion appellauit. Tunc per infundibulum ore rapere fumum adducto

uento imperat aegrotantes, cum sit capiti uehementer contraria supradictorum

incensa fumatio. Generaliter autem, atque communi repulsione arguendos

Erasistratum & Asclepiadem arbitramur, primo quod non uiderint pro passio-

nis motu in curationibus urgentiora nimis praeposenda. Themisonem uero

& Thessalum, memorantes constrictiuam curationem libro haec * demetico atque

secundo Regulari, quem dieteticum uocant, culpandos arbitramur, quod non

uiderint aliquando stricturam fieri superiorum. Item plurima sulphureosa ad-

miscenda quod satis sit probauerunt, & lanis quibus thorax circumdatur asper-

genda. Ordinantes etiam odoramenta yris illyricae aridae contusae, atque eius

oleum. Item opobalsamum, & melantium lineolo ligatum naribus aiunt fre-

quenter admouendum, & anisum, & cuminum, & rutam, & antiflorum, uel

distillationem amaracini olei, & samfucum, & styracem, uel ex eo oleum con-

fectum, quod styracinum dicitur. Item hedicroum, uel murrum cum thure &

sulphure, & radicibus sylphij, quae omnia caput implent, & propterea sunt eui-

tanda magis accessionis tempore. In lenimento uero ratione recorporatiuae uir-

tutis, atque interiecto tempore per interualla adhibita poterunt iudicari.

Tussicula nunc arida, nunc humecta corporibus irruit, multos ac pingues humores excludens: & quibusdam sola, quibusdam adiuncta respirationis difficultate, quam Græci dyspnoean uocant: Item cum sanguinis egestione, aut phthistica passione, uel horum similibus affectis corporibus. Sed de hijs tussiculis quæ aliarum fuerint appendices passionum, singulatim scribentes docebimus. De hijs uero quæ suæ sunt, atq; propria uexatione corpus afficiunt, nunc tradimus curationem: quæ ita erit adhibenda, ut de catarrho scribentes docuimus: discreta scilicet specie, quo possint electaria, atq; pota medicamina, uel catapotia, siue alia quæq; sub regula medicinali recte mederi corporibus. Monendi etiam ægrotantes, ne ultra modum competentem retinendo spiritum alterent potius tussiculam quam mitigent. Quod quidem si fuerint moderati eius motû, facilius amputare quantum datum datur spiritum continendo. Tum apponendum per quod æger adducto spiritu accipiat uaporem ex mulso, uel alica, aut succo ptisanæ, uel eorum quiddam sorbeat, aut ex aqua calida uaporem accipiat. Videnda etiam uua, ne ob tumorem sui aut indulta laxitate tussiculam prouocet: Tum gargarismatibus, uel inunctionibus utendum, circa thoracem atq; gutturis summitatem, quam Græci anthereona uocant. Epithemata etiam apponenda, & nunc laxatiua, nunc constrictiua, quorum species ex antedictis erunt accipiendæ, ne sæpius eadem dicere uideamur.

DE SANGVINIS FLVORE. CAP: IX.

Sanguinis fluor occultis ex locis ueniens uelut sæpe salutaris est, ita uehemens ingerit periculum, & quibusdam extemplo ob redundantiam floris celerem mortem corpore dissecto, & quibusdam in postremum effecta phthistica passione, uel uulnere non coeunte: siquidem primo tumeat, dehinc excorietur, atq; fluidum ex uapore fiat. Sunt autem quæ conuentum siue glutinationem uulnerum impediunt plurimæ, uel innumerabiles causæ: Etenim natura altiora plurimum feruere necesse est, atq; fluida qualitate manare, & multo uel assiduo motu pulsari. Obstat etiam, quod occulta atq; alta, atque celata sint uisu, & à uicino medicaminum tactu remota: Frustrantur etenim frequenter eorum illata qualitates, priusquam locis patientibus aduenient itineris derimento, cum non statim, uel extemplo illibata partibus patientibus admouentur. Sunt autem passionis antecedentes causæ, ut sæpe approbatum est, percussio uel casus: item exclamatio, uel ponderis perferendi conatio, uomitus uehemens, aut Venus plurima, & tussicula perseverans: Item abstinentia hæmorrhoidarum ueterum, quæ fuerint inertia amputatæ, nec iuxta methodicam rationem curatæ: item catarrhus. Sed non erit secundum has differentias curationis regula commutanda. Nominatur autem sanguinis fluor duplici significatione, propria, & abusiua: Nam propria est, qua ex supernis partibus labens fluor significatur, ut de capite per sensuales uias: Abusiua est, qua etiã ex inferioribus ascendens fluor significatur, ut expulmone uel stomacho, nausea aut tussicula exclusus: Impropiũ est enim fluorem uocare id quod ascensu quodam, non lapsu fertur. Sed hæc Græci uerba uice posuerunt, deriuationem nominis intuentes: Hic enim anagogen uocant, quod magis ex inferioribus ad superiora fluorem significat. Differit præterea fluor sanguinis à sputo, quod neq; fluor sanguinis sputus

Notandum.

Inertia dixit pro citra artem.

ἀναγωγή.

A uero differentiã dicimus, siue putredinis, uel defricationis, cum adfuncto humore purulento sanguis excluditur, & non repente uel coadceruatim: præterea antecedente longi temporis, uel multorum dierum tussicula uel catarrho. Item sudationis dicimus esse, cum nullus fuerit uulneris sensus, aut acceptorũ cibo uel potu acriorũ materiã mordicationis affectio. Qui sunt loci ex quibus sanguis fluit? Loci sunt plurimi, summitas faucium, arteria asperior, quæ etiã faux nuncupatur, pulmo, thorax, hoc est, membrana quæ interius latera cingit, à Græcis hypozygos appellata. Item membrana quæ thoracẽ à uentre discernit, à Græcis diaphragma appellata, quam nos discrimen dicere poterimus. Item stomachus, uenter, & secundum aliquos iecur, ac lien, & uena maior, quæ spinæ coniuncta est. Quomodo intelligimus ex quibus locis sanguis feratur? Intelligimus locos ex quibus sanguis, fluor, uel lapsus fertur: quod erit aptissimũ, ob adhibendam curationem iisdem, uel eorum uicinis partibus: & non, ut quidam existimant, commutandæ curationis causa, cum generaliter eadem cunctis adhibenda probamus. De hijs igitur qui ex supernis faucium sanguinẽ fluunt, primo paruus intelligitur ferri, aut si plurimus, non spumofus. Præterea cum quodam excreatu despuatur, ipsæ quoq; partes sumpto cibo uel potu, aut gargaris mate mordicantis materiæ dolore pulsantur, & inspicientibus nobis expressa lingua uisu locorum probatur asperitas. Plerunque etiã, ut Erasistratus ait, tubercula, quæ Græci condylomata uocant, uisibus occurrunt, quæ sint similia hæmorrhoidis, ex quibus sanguis fertur. Hijs uero qui ex arteria sanguinem fluunt, paruus atque flauus sanguis ferri perspicitur: & sæpe saliuus uel humoribus complexus in imaginẽ capilli unius aut multorũ. Sequitur etiã pruritus uel mordicatio, & magis circa extantiam gutturis, cum quodam titillatu & tussicula leui. Tum deinde plurimus sanguinis fluor, uox hirta cum dolore, qui nunc tactu moueatur, nunc tussicula uehementi plurimus, tenuis, & spumofus, & plurimum feruens sanguis excluditur, attestante thoracis grauedine, & aliquando dolore cum uoce hirta, & sæpe cibo quodam cum infractio sonitu eo tempore quo sanguis excluditur. Hijs uero qui ex diaphragmate, quod iam dudum discrimen uocauimus, & cætera prædictos sequentur communia. Sed dolor inferius à pectore fiet rotunditate quadam thoracẽ pungẽs. Eos autẽ qui ex hypozygo sanguinem fluunt, multa similia supradictis sequentur, sed dolor secundum latera uel pectus, aliquando etiã inter scapulas fiet: Ipse quoq; sanguis minus flauus minus excluditur. In eos qui ex stomacho sanguinẽ fluunt, sine ulla tussicula uomitus sanguinis sequetur nigri atq; gelati, & nunc solius, nunc cũ admixtione cibi, attestante dolore inter utraq; scapulas ad superiores tendentẽ, & magis eo tẽpore quo quædã remordentia transuorauerint ægrotantes. Accedit etiã animi desponsio cum fastidio cibi, & saliuarũ fluor, & corpore frigido, & pulsu obscuro uel demerso. Hijs uero qui ex uentre sanguinẽ fluunt, cum supradictis, quæ sunt cunctis cõmunia, sequetur etiã dolor & mordicatio, uel tormentũ inter præcordia, & aliquãdo sanguinis particula per officium uentris excludetur. Item hijs qui ex iecore uel splene sanguinẽ fluunt, uel ex uena magna, quæ spinæ coniuncta est, ut quidam memorant, sensu loca designantur: Nam in dextera parte præcordiorum dolore aurigineo sequetur eos qui ex iecore fluunt. Item in hijs sinistra parte præcordiorum hæc accidunt, quoties ex liene sanguis ferri perspicitur: uel secundum spinam, quoties ex maiore uena ferri dicitur. Sed hæc Soranus alta consideratione ex hijs locis per uentrem, uel per eius officium ferri sanguinẽ magis quã per os posse credibilis

υποζυγος
διαφραγμα
Discrimen.

υνοσουλιματα

E 4 approbauit.

A atque inueteratos, & alios solos, alios cum tumore, alios etiam cum febricula
 & cussicula, & alios iuges, alios dimissionibus intercapedinos, ordine serua-
 to, aut inordinatos, & insuper positionibus aut lenimentis magnis, aut paruis,
 & detracta uirium fortitudine, ac seruata. Hæc sunt enim urgentiores differen-
 tia, secundum quas diligentiam uariamus curationis, siue seruata, siue incerto
 motu existente passione. Sed difficile curabiles fluores præ cæteris dicimus tar-
 dos magis recentibus, ob iugem perseverationem. Item cum tumore uel febrili-
 bus, ab hijs qui soli esse perspicuntur: Etenim supradicti spem futuræ conglu-
 tinationis negant: Et ob hoc complexionis cõtraria sæpe adiutoria poscunt, quæ
 sint diuersis aduersa. Item iuges fluores ab hijs qui dimissionibus mitigantur:
 Etenim graue, atque minime tutum omne quod nulla fuerit mitigatione uaria-
 tum. Item inordinati ab hijs qui ordine seruato corpus afficiunt: Est enim in-
 sidiosa curationi temporum inopinata uarietas. Non aliter etiam superpositio-
 ne asperati fluores curatione difficiles ab hijs qui in lenimento constituti sunt
 iudicantur, ob prædictam rationem uulnerum. Item hijs qui plurimum corpus
 affecerint, atque uires ægrotantis insumperint. Dat etiam adiutorijs medici-
 nalibus fortitudo corporis uiam. Hæc denique etiam in uulneribus nudis,
 uenibus, uel ut specialiter dixim, athleticis, & laborantibus hominibus facilia
 uulnera fieri uideamus. Senibus uero, & omnibus imbecillibus difficilia. Quæ
 propter etiam uacuis, uel inexercitatis corporibus Asclepiadis dicta minime
 conueniunt. Item ulceratione facti fluores difficiles curatione ab hijs qui eru-
 ptione fuerint affecti iudicantur. Siquidem transceso, atque prætermisso initio
 nouitatis fructu caruerint, quo facilis glutinatio fieri solet: negat enim tarditas
 facultatem. Item eruptione facti fluores ab hijs qui sine eruptione fuerint diffi-
 ciles sunt curatione: Eius enim factæ glutinationes alterius passionis initium re-
 ferunt. Item ex partibus multis modis factos fluores, ab hijs qui paruo motu
 agitantur difficiles curatione accipimus: Est enim motus coherentium partium
 disiunctio. Item ex occultis partibus uenientes ab hijs qui proprias tenuerint
 partes: Etenim adhibita adiutoria occultis uel celatis partibus uitiata suæ uirtu-
 tis sinceritate perueniunt, sanis primo locis excepta, ac deinde transmissa. Hijs
 uero qui ex primis locis fluores indomita adiutoriorum uirtute curantur, de-
 nique a stomacho, uel uentre, aut faucibus uenientes, facile curabiles approba-
 mus: Etenim pota medicamina patientibus primo locis adueniunt, & non ni-
 mio, aut iugi naturæ motu exercitatis. Hijs uero qui ex hypozygo membrana
 fluores uenerint, difficiles curatione iudicantur: & magis si ex diaphragmate,
 quod nos iam dudum discretorium diximus: Item ex arteria, hoc est pulmonis
 calamo. Omnium præterea difficilis atque grauior curatione ex pulmone fluens
 accipitur, ob iuge spirationis officium: Hijs enim qui omnem fluorem de pul-
 mone uenientem incurabilem dicunt, assentiendum non est: Sed iuxta Sorani sen-
 tentiam difficilis est eorū curatio iudicanda: quippe cum uulnerationibus thoracis
 sæpe pulmo penetratus non intulerit mortem, ut hijs exclusis uel cadentibus, febrili
 adhibita decisio in cicatricem uulnera fecerit conuenire, ut omnes approbent Chirur-
 gi, memorantes in bello quædam sagittatum penetrato pulmone conualuisse, san-
 guinem à sagitta uomuisse, nec tamen mortem fuisse consecutam. Hæc sunt quæ de
 effectu, siue de euentu fluorum credidimus ordinanda: Etenim ex capite uenientis fluor
 generaliter est curatione facillimus: siquidem non multos sustineat motus. Nunc
 nobis necessarium dicendum remanet, ne cui cœnoteteli sanguinis fluor adscribamur.
 Aliqui

διδραγμα
 discretorium.

C Aliqui etiam Thessali sectatores recentis incisuræ, siue uulneris passione subiggi dixerunt: Non enim oportet locorum differentia cœnoteton mutare uirtutem externam. Igitur corporis eruptionem recentem dicimus incisuram, quod erit consequens, ut etiam interiorum eruptio huic cœnoteti subijciatur. Sed hijs respondemus, quoniam passio non chirurgiæ, sed dieteticarum traditur curatione: Omne etenim adiutoriū, quod adhiberi uidetur supradictis fluoribus est dieteticæ partis, non chirurgiæ. Quapropter dieteticos scriptores libris regum ^{u. mo. h. uai.} laribus, quos dieteticos uocant, de hæmoptycis scripserunt, quos nos sanguinem spuentes nuncupamus. Chirurgi uero in chirurgumenis hoc memorare non ausi sunt. Ipse quoque Thessalus secundo libro Dietetico de fluore sanguinis scribens, nihil in chirurgumenis memorauit, & improprie, quod sola dieta curetur, in adiutorijs adhibendis chirurgiæ cœnoteta scribere. Nos uero iuxta Sorani iudicium, siue in exterioribus, siue interioribus corporis eruptionem factam recentem diuisuram recte dici probamus, atque etiam solutionem cognominamus, sed in exterioribus attentionem recentis uulneris iudicamus: Hæc enim nos necessariò rapit, siquidem solutioni diuisura dominetur, & figmentorum uel fabularum coniunctionem ex initio deposcat, atque hæc diuisura aptissima uideatur, quæ non in omnibus sunt congrua solutioni: Etenim sagittarum diuisuræ laxatiuæ necessariò accipiuntur. Interiorum uero eruptionum diuisura surgente solutionis cœnotetam ipsam magis cogimur iudicare: Si quidem prior oculis occurrat solutio, ac deinde diuisura ratione atque intellectu mentis apprehendi uideatur. Secundo, quod cum sint multæ differentie floris sanguinis, omnes uni subijci solutioni, hoc est, eruptionis & ulcerationis, & sudationis, quæ non cogatur. Hæc causa floris differentias querere, aut aliam cœnoteti eruptionem adscribere: aliam ulcerationem, & non eidem sine ulcere uel ruptione, uel emissionem emissum fluorem. Tertio, quod nullo adiutorio chirurgiæ uti cogamur, sed omnibus congruis solutioni, qua sæpe consequenter etiam glutinationem partium perfecerunt. Ad summum quidem, est recens incisura siue uulnus cœnotetes, sed ex medicaminum regula, quam Græci pharmachian appellant, dieteticæ parti ingesta apte curatur: Quibus etiam supradicta passio concuratur, obstinente iudicio solutionis. Hæc sunt floris sanguinis cœnotetes: Eas enim qui hijs cognominari atque conscribi possunt præscripta lectione tradidimus. Nunc curationem necessariò ordinamus.

DE CURATIONE. CAP: XIII.

Portet igitur ex qualibet parte sanguinem fluentes iacere loco mediocriter frigido atque obscuro, lecto immobili, & schemate declinato, ut paulo promptius caput leuatum habere uideantur, stramentis non nimie cedentibus, neque calidis, & ut potuerint uno atque eodem schemate perseverantes, hoc est, immobiles: præterea animi intentionibus resolutos: uehementer enim motibus corporis animorum curæ sæpius turbationes addiderunt. Erunt etiam solo consternenda folia atque rami lentisci, uitis, mali punici, talliæ, murte, salicis, pini, & horum similia, & quibus sine capitis iniuria constrictiuus aer adnatus atque confectus congrue ægrotantibus inspiramentis inferatur: Non enim cibi atque potus ratio ac diligentia curanda est, quæ interuallis distantibus adhibetur, quo constrictio faciant commodum, uel fluentiam retineant, potius quam aer, qui in pausabiliorem inspirationem adductus, omni parti atque particula

A particula corporis ingressu suo fluentia faciat cohiberi, miti densitate persuasa. Conuenit præterea, ægrotantes delatiore lecti sessione declinari, ut omnifariam in mobiles curandi perseverent. Prohibere etiam occasiones, quæ poterint passionem in commemoratione perducere, ut locutionis uel uisus: ne aut eadem plurimis fabulis reuoluendo, aut inspiciendo quæ exclusa sunt, uiso aduerti commoueantur. Conuenit denique etiam sanguineos colores parietum, uel straminum, siue operimentorum declinare. Adhibenda præterea cibi abstinentia, permittentibus uiribus, usque ad tertium diem, non ob relaxanda corpora, sed quo altiora, quorum est officium accepta digerere, immobilia perseverent: Omnis etenim ciborum appropriatio motu quodam necessario perspicitur: Quo fiet, ut ea quæ sunt aptissime conglutinanda, motu resoluta differantur. Quapropter ob acceptorum digestionem ciborum sumi prohibemus, & abstinentiam utilissimam iudicamus. Prohibendi denique ægrotantes ab officio locutionis, ut si quid uoluerint, uisibus nutus, uel scriptura dari significent: magis quando ex pulmonis cannula, quam Græci arteriam uocant, uel ipso pulmone, aut thorace sanguinis nascitur fluor. Conuenit etiam articulo tenacior ligatura, si uehemens fuerit: Densitati etenim articulo patientes consentiunt partes. Item spongiarum mollium ac limpidarum, & leuium, ex aqua frigida, uel aqua & aceto, uel decoctione mali punici, uel rubi, aut lentisci, aut myræ patientibus partibus appositio, hoc est, ex quibus sanguinem ferri agnouerimus. Et erunt hæc iugiter commutanda, ne naturali corporis uapore tepescant. Ac si spongia uisa fuerint ægrotantibus graues, erunt apponenda pygmata ex supradictis liquoribus infusa, aut succo plantaginis, uel intybi, aut herbæ calicularis, aut uux lupinæ, quam Græci strychnon uocant: uel semperuiuæ, quam aizon appellant, aut polygoniæ, & acaciæ ex aceto solutæ. Ac si ex capite fuerit sanguinis fluor, erit psilothro expoliandum. Tunc fomenta adhibenda ex oleo uiridi, aut roseo, aut lentiscino, aut melino, aut murtino. Sin uero plurimus fuerit floris lapsus, radendum caput, atque gypso illiniendum, uel acacia ex aceto, magis frontis atque temporum partes. Perseuerante fluore cucurbita quoque apponenda, subiecta flamma plurima occipitio. Si autem etiam per nares ferri uideatur, erunt stypteria immittenda sicca, uel aceto infusa, uel alia qualibet ex liquoribus supradictis. Ora quoque spongia ex aqua frigida expressa iugi tactu detergenda. Tunc etiam cataplasmatum adhibendus est usus ex rebus constrictiuis atque epithomatibus, quæ paulo post cum suis nominibus ordinabimus. Danda etiam aqua frigida, uel pusca frigida, aut garismus sine ullo percussu: quoties ex proximis partibus gutturis sanguinem ferri uiderimus: Ac si per inferiora, uel altiora ferri sanguinem uiderimus, sorbendos dabimus cyathos duos uel tres. Quod si minime mederi ualuerint, etiã succus plantaginis, aut intybi, uel uux lupinæ, aut polypodij, aut herbæ calicularis, aut rosæ ent offerendus, & neque plurimus iugiter, ne percussu partes noceantur, aut liquidorum influxione, quæ quidem sint constrictiua uirtutis, redundantia tamen laxare uideantur: neque rursus longioribus interuallis: Sic enim frigus à nobis illatum naturali uapore obtusum parui temporis medullam dabitur uatam. Tunc tertia die trãfacta, hora accessionis solitæ articulos leuiter ungemus frigido atque uiridi oleo. Dehinc detergemus faciem quoque spongia aqua frigida expressa retangentes: cibum dabimus paruum constrictiuum, ut panem ex aqua frigida, uel pusca, aut alica similiter, uel oryza, decoctione thebaicarum palmularum confecta, uel eisdem ex aqua recenti confectas. Aut si plurimum ualere

Cualere hæc uoluerimus, aqua cœlesti, donec liquor mellis habeat crassitudinem, aut ex malis cydonijs: Tunc etiam danda oua tremula ex pusca, aut rore syriaco aspersa. Dandus etiam panis simplex, aut infusus. Tunc interposito spacio temporis dandus potus aquæ frigidæ paruæ. Dehinc permittentibus uiribus alternis diebus æger nutriendus, etiam si nondum repressus fluor uideatur, usque ad

Themison. id tempus, quo cicatricem firmatam senserimus. Quod quidem Themisonis *Theffalus.* atq; Theffali sectatores usq; ad septimum diem seruari dixerunt, hoc est, trium *Antipater.* diatritorum spacium: Vt enim Antipater ait tertio Epistolarū libro ad Gallum

„ scribens: Naturalis est ratio trini numeri, non solum in diebus, sed etiam in o-

Soranus. mnibus diatritis. Sed est melius, ut Soranus ait, quoniã non æquali tēpore, nec dierum numero cunctis poterit cicatricis firmari soliditas, ob alias causas, & ob fortitudinem corporis, ac debilitatem, pro differentia naturali uariatam: nec nos unum atq; eundem signare poterimus finem. Dehinc sequentibus diebus aliqua erunt emplastrorum apponenda, aut epithematum constringentium atq; frigidantium: Quæ sunt plurima particulariter: Etenim Thebaicæ palmulæ uino acriori infusæ, uel aceto contritæ, admixtis malis cydonijs decoctis, aut mali punici corticibus, aut alumine, uel acacia, aut hypocistide, aut galla, aut cenanthe, aut aloë, aut cerotario ex oleo roseo confecto, uel melino, aut myrtino, aut lentiscino, aut cœnanthino, aut mixto etiam mastiche trito, aut melle decocto, galla contrita, aut aspera, aut puluere mali punici, uel mannae thuris admixto alumine Liparo, quo malagmatis sumant omnia qualitatem, tum linteo, uel panis illinita patientibus partibus apponenda. Vel illud medicamen, quod libris Ce-

Medicamen diarros. lerum passionum memorauimus, de cardiâcis scribentes, & appellauimus diarros, uel ex polento, & uirgultis rubi, uel arnoglossæ, aut herbae sideritis, uel

D uuæ lupinæ, aut caliculariæ, aut anulorum uitis, aut semperuivæ. Item intyba cum pane ex aceto, aut palmulis, aut murtæ mollibus folijs, aut eiusdem semine uiridi ante cibum offerenda, uel ante cibum elixum aut non coctum panem, & plantaginem ex aceto coctam, & uiridi oleo, asperso rore syriaco. Item bulbi ex aqua & aceto, & rore syriaco confecti dari poterint cibo. Non aliter etiam cochleæ erunt offerendæ: habent enim quiddam glutinis naturalis utraque, & compaginandi uirtutem, cum proficiente curatione. Danda etiam pomorū quædam, ut mala cydonia cocta recenti mulsio: uel torrida, præsumpto tegmine, farina conspersa, aut forba, aut mali punici grana, aut fabrilium uuarum. Item uolantium non pinguia, ut sunt pectora turdorum, uel pullorum matrem sequentium. Item columbarum, aut phasianorum, aut attagenarum, aut perdicum, quarum erunt murta pectora penetranda. Tunc etiam porcinae carnes, ce rebrum, pedes, auriculæ, ora, uel auricularum summitates, quæq; uel fuerint nutritibilia, nec tamen difficilia digestionem. Dandum etiam catapotium ex melle decoctum, sub lingua detinendum singulare, aut admixto gummi, uel draganto: Etenim sufficienter decoctum mel, sicut in externis corporum glutinat diuisuras, non aliter etiã interioribus mederi necesse est, atque iam glutinata solidare proficiente curatione. Dabimus etiam uinum, & magis illud quod fuerit mordicantis uirtutis, hoc est quoddam sensu linguam remordentis. Tunc ad summam paulatim erunt ægrotantes resumendi, cum præcautione uehementium commotionum: Sunt enim leuiter atque sensim mouendi, portatoria scilicet, uel cathedra longiore, & firmato corpore lauandi: Etenim lauacra feruoris causa atq; motus illati, quod corpora celerato spiritu agitantur recentium glutinationum, atq; mollium uulnerum redulcerantia probantur: Cum enim oporteat

A oporteat coherceri atque densari patientia loca contraria qualitate, necessariò ue-
xantur feruoris illati causa: Inflata etenim parua ex occasione, atque turgentia
redulcerantur. Præcauenda deniq; etiam uehementia exercitia, & magis reten-
to spiritu peracta: Tunc utendum peregrinatione terrena atq; maritima: Et si
corpus uiderimus non a testante fortitudine augmenta carnis accepisse, erit ab-
stinentia cibi imperanda. Tunc sequentibus diebus paruus dandus est cibus ui-
no detracto: Etenim cicatricis nouitas: quippe ex uenarum uasculis confecta
atque nondum fortificata, si carnis pondere fuerit prægrauata necessariò, rum-
petur. Semper autem oportet uentrem mitius emollire: acriores etenim clyste-
res incongruis motibus lacerant cicatrices, atque recursum faciunt passionis: ac
si uehemens atq; plurimus fuerit sanguinis fluor, erunt extendendæ adiutorij
uirtutes. Acetum denique sincere dabimus ore retinendum, uel gargarizandū, *Acetum.*
aut sorbendum, spreto quorundam iudicio, qui asperum, uel tussiculam com-
mouens, atque fluorem prouocans acetum dixerunt: siquidem etiam gelatum
sanguinem soluat: Etenim asperat, uel tussiculam commouet, si iugiter atq; im-
modice fuerit datum. Soluit autem eius percussibilem uirtutem distantia tempo-
rum oblatione uariata, quæ non sensibili tactu, sed remissibili quadam digesti-
one longioribus actibus immoratur. Item quod fluorem non prouocet demon-
strandum non est: siquidem sit manifestum, in externis corporibus uulneribus
constitutis necessariò fecisse densitatē: & propterea conducibilis atq; glutinan-
tis uirtutis fuerit approbatum. Danda etiã acacia aceto soluta, aut pulca, aut ex
supradictis liquoribus: non aliter etiã hypocystis, uel liciū indicū, aut ompha-
cium, uel balauustum, aut œnanthe, aut polios herba, aut gentiana, aut macir,
aut ponticum, uel ægyptia spina, quam acanthan uocant: quarum nunc sunt ra-
dices infundendæ, uel decoquendæ, nunc earum succi uel lachrymæ admiscen-
dæ: siquidem sint frigidæ atque constrictiue uirtutis conuenientia obturamen-
ta. Item corticis uasculi uetustissimi uini exusti triti puluerē asperum tribus cya-
this pulcæ frigidæ, aut decoctionis, de qua supra diximus, bibendum dari, in mo-
dum cochleariorum duorum: Etenim constringit cortex inueteratus, & magis
antiquissimi uini commutatus tarditate temporis aucta uirtute. Utendum etiã
trochiscis confectis ex supradictis speciebus. Item ex rosæ seminibus trochiscos,
quorum compositionem Responsum libris de medicaminibus dicentes tra-
didimus. Item quod appellatur dielectrū: item œnocraton, & alia similia: quo-
rum compositionem, ut supra dictum est, Medicaminum libris tradidimus. Ac
si coadueruatus perseverauerit sanguinis fluor, utendum etiã uehementioribus
quibus obturentur altiora, sua & teneritudinis causæ, tamen erunt ocyus adhi-
benda, ne passionis ipsius impetu in manibus nostris uitam linquere cogantur
ægotantes. Prædicto igitur periculo eorum proximis aut ministris, uel quod
producta uita spem sæpe dederint sanitatis, erunt hæc adhibenda supradicti cor-
ticis cinis exustus cum liquida pice spongiæ impressus, decoctio lentisci, & ro-
ris syriaci, & elygmaticum supradictorum suorum: Nam hæc conficiuntur hoc
modo: Agmine uitis uistis uirgultis, atq; ex eorum cinere confecto liquamine,
scilicet aqua imbrali admixta, quam uulgo cisterninam uocāt, dabimus ex ipsa
bibendos cyathos tres uel quatuor, nullis alijs speciebus admixtis: Nam quidā
in hijs si febris adficiantur etiam uinum immiscuerunt uiuidum, uel spongiæ
ustæ cinerem, qui conficitur hoc modo: Spongia expressa aceto, atque pice li-
quida madefacta uasculo nouo includitur testeo: tunc circumtegitur luto, &
usque eo inuritur, donec carbonescat: Dehinc trita in puluerē, ex quo cochlea-
ris unius

Cris unius quantitas aquæ uel puscæ frigidæ mixta datur bibenda. Vel si uirtutē medicaminis augere uoluerimus, tinctam, ut supra diximus, spongiam liquidæ picis puluere bituminis aspergimus. Decoctio autem lentisci conficitur hoc modo: Eius uirgultorum sumentes sufficientem modum aquæ imbrialis infundimus sextarijs duobus. Tunc decoquimus: & cum semel uel secundo scitere uiderimus, expressas detrahimus lentisci comas: Tunc liquorem decoquimus, donec ad tertiam partem deducatur, cuius cyathum admixtum duobus cyathis aquæ bibendum propinamus. Non aliter etiam electariorum decoctio conficitur. Ob electarium autem conficiendum erunt sumenda mala punica recentia uel infusa, nisi fuerint mollia: Quibus contusis atque compressis, aliquantū detrahimus succum atque decoquimus, donec mellis crassitudinem sumat. Et quantum medicaminis uirtutem tendere uoluerimus, tanto ualentius mala exuicamus, quo expressa ultimum atque crassiozem succum dimittant, ut etiam eorū cortex si quid humoris habuerit sudet. Conuenit etiā medicamen, quod

Themison. Themison ordinauit hoc modo: Mali punici partibus duabus aloë admixta paruicohlearis quantitate cum aqua frigida offerendum. Ac si solutio perseverauerit, addenda etiam constrictiua cucurbita patietibus partibus: Tum diateon

Diateon emplastrum. diateon emplastrum, quod uehementer astringit, superimpositis spongijs aqua pusca infusis, ut supra scriptum, ciborum qualitate permanente. Dandum etiam no-

Medicamen diaporon. ctis initio medicamen, quod diaporon appellant, uel diasycaminon, siue catapotia, quæ Medicaminum libris prædiximus. Nunc autem perficienda conscri-

Diasycaminon. psimus hoc modo: Gummi & acacia æquis pōderibus, admixto alumine scisso ad duplex pondus, quæ sunt colligenda decoctione papaueris, & danda quibusdam in duplicem modum. At si quisquam non plurimum sanguinem fluxerit, nec tamen materia ferri cessauerit, conuenit etiam tertia die phlebotomiam ahibere. Etenim ex eo quod sanguis ferri non quieuerit, manifeste cōijcimus glutinationem partiū non fuisse perfectam diuisuræ, siue uulneris: Et propterea in tumorem uenisse perspiciamus: Omne etenim uulnus, quod usque in tertium

Thessalus. diem glutinari non potuerit, necessarid tumescit. Thessalum denique indigna

Soranus. accusatone appetitum Sorani sententia recte purgauit: Tertia etenim die phlebotomandos sanguine fluentes constituit, nutriens constrictiuo cibo, non in-

consequencia ordinans adiutoria, sed tanquam complexis passionibus apta, ut contrarijs contraria obijcere uideantur. Ac si etiā intra diatriu tempus fuerit attestata partium grauedo uel dolor, aut spiratio difficilis, uel tussicula sicca, phlebotomare conuenit, atque aërem loci paruissimi trepidare, & hisdem partibus lanas oleo calido uiridi expressas apponere, uel ob sanguinis fluorem ea ordinare, quæ glutinare ualent, sed uirtutis frigidæ non sint, neque transuorationis asperent loca, nec tumorem commoueant. Plurima dabimus etiam samia ter-

985 4017. ræ, quam ges astra uocant, uncia partem tertiam cum duobus uel tribus cyathis aquæ tepidæ. Non aliter etiam amyllum, uel argallici radicem, atque foliorum eius succum. Conuenit denique sub lingua retenta eius radicis particula, siue amyli, siue terræ supradictæ. Danda etiam ex gummi siue draganto, & thure, & opio, & hijs similibus confecta electaria. Tunc tertia die accepta diatriu temporis obseruatione, non solius fluoris, sed etiam febrium, erunt ægrotautes oleo calido atque plurimo, & uiridi perungendi. Facies quoque aqua tepida fouenda: Cibus dandus complexionis passionis aptus, & pulues ex oryza uel alica frixa, siue simplici, uel milio, & decoctio calidæ, sed non oleosæ, ac potius sicca, uel ex oleo uiridi confectæ, aut cum palmulis, uel amylo, admixto ges

asteros,

A asteros, aut argallici radicem incoctam. Cæteris uero diatritis, hoc est interual-
 lis dierum trino numero seruatis cogentibus doloribus erit utendum fomentis,
 acque cataplasmatibus laxatiuis: nunc etiam cum scarificatione cucurbitis, si-
 ue hirudinū appositione, quas sanguifugas uocant: Tum uaporatio spongia-
 rum apponenda. Si uero etiam fluor periculosus fuerit sanguinis, cum tussicu-
 la uel asperitate gutturis, erit utendum quidem cōstrictiuis epithematibus, sed
 calidis: Dandum etiam sorbendum mullum ex melle decocto, & a uino absti-
 nendum. Danda denique aqua potanda calida, sed paruo modo, tum sorbilis,
 quæ passioni uirtute apta mederi possunt, ut est amygdala † ex pusca in mulso † expolita.
 decocta quæ abijciēda, & admittendū amyli quantū ualeat mullum in quandā
 crassitudinem redigere. Deinde similibus electarijs, atq; sub lingua continen-
 dis medicaminibus utemur tempore amissionis, ut est mel atticū admixto gum-
 mi, uel dracanto decoctum, aut glycyrriza, uel eius succo: nisi quisquam ægro-
 tantium hoc improbauerit nausea commotus, quo eius stomachus facile mo-
 ueatur. Itē ex lini semine trito, & tracanto drachmis duabus, & amygdalis ex-
 poliatis xxv, & strobilorum granis xxx, & ouī unius tostī uitello, &
 amyli drachmis duabus, infuso passo sufficētis quantitatis, quo medicamen ele-
 ctarij crassitudinē sumat. Si uero etiam rauci fuerint ægrotantes, erit mel deco-
 quendum cum cæteris speciebus singulatim, resoluto tracanto, ex infusione pas-
 si confecto: Terminatur etenim asperitas faucium, uel transuorationis partes le-
 niuntur, & tussicula mitigatur, sputa sanguinolenta reprimuntur. Danda etiam
 noctis initio, nisi febrium obstiterit accessio, simplex diacodion. Continuū ue-
 ro medicaminum usum, quæ tussicularia sunt appellata, siue eorum immodi-
 cam quantitatem necessariō fugiendam mandamus: Est enim melius simplici-
 bus atque consuetis mederi rebus: Illa enim temporaliter quidem mitigare ui-
 dentur tussientium motum, sed passionem totam faciunt deteriorem. Ac si atte-
 stante tumore fluor perseverans produxerit tempus, in iisdem perseverare con-
 uenit, quæ supra memorauimus, admixto etiam lacte. Si minui tumorem uide-
 rimus, dandum quoq; lac amylatum, & panis laganum, pultibus infusum, sed
 ex fermento confectum, quo panis habeat qualitatem, faciat etiam medelam
 meliorem. Strobilus deniq; cum suis fructibus, quod in semet habeat resinale,
 ptisana decoctus. Dehinc profectu cedente erit panis cū malua decoquendus,
 sed non exquisite conditus. Danda etiam ptisana cum lenticula, quam Græci
 psysanxon uocant, & apponenda extrinsecus cerotaria ex murtino uel lentisci-
 no, aut melino oleo confecta: Tum urgentius augenda resumptio, ut supra de-
 monstrauius: atque ita abstento sanguine, quoad fiet glutinatione perfecta,
 At irruente tumore erit conijciendum, uel aduertendum, utrum glutinatio fe-
 cerit retentionem, cum neq; grauedo, neque dolor, aut punctio, uel pulsatio,
 uel saltus partium, aut extentio, uel febris cum arida tussicula, aut stridor, aut
 singultus, uel quæpiā sanitati impedita saucietas ægrum sequi uidebitur: sed sit
 æqualis atque ordinata spiratio perseverans. Tum si tumoris causa fuerit reten-
 tio sanguinis temporaliter effecta, quæ necessariō sordidum atque humectum
 uulnus efficiat, phthisicorum fluorem pronuntiamus. Tum cum producto tem-
 pore sanguinis fuerit ruptio uariata, erit curatio pro motibus temporum uarian-
 da, ut superpositionem emergentem eadem curatione curemus. In lenimento
 uero leues atque quietos adhibemus motus, sub magisterio aliptæ uel musci,
 quo etiam uocis exercitium artificis præcepta moderetur, cibus dandus ex me-
 dia qualitatis materia, adhibitis resumptiuis cyclis, in quibus non erunt repen-

Tussicularia
 medicamina.

A uisuræ, uelut Asclepiades, ad minuendum cursum siue spirationē, quibus pas-
 sio adiuuatur. Item de ligationibus pugnauerunt: Siquidē Xenophon & Dio *Xenophon.*
 nylius, & Erophilus primo libro Curationum, & Erasistratus probent aricu- *Dionysius.*
 lorum faciendam constrictionē. Erophilus uero capitis, & brachiorum, & fœ- *Erasistratus.*
 morum: Erasistratus magis inguinum & alarum: Etenim laxationē sensus san- *Erophilus.*
 guinis approbat fieri retentionem. Asclepiades uero ad ipsū scribens libros *Libri Asclep:*
 Parascuasticos ligationem excludit, eamq; neq; Erasistrato congruam, dicens *παρὰ κενύσει-*
 osculari nō posse sub discrimine uenulas, quod Græci diaphragma uocant, uel *κώμ.*
 misceri eas quæ supra diaphragma esse uidentur. Omnes etiā nostræ secte prin-
 cipes id approbasse uidentur: impressa etenim inquit ligaturæ uexat, non im-
 pressa inutilis esse perspicitur. Item Antipater tertio libro Epistolarum ait tene- *Antipater.*
 ri materiam quidem ligatione, sed cum fuerit indulta uel relaxata, in repentinū
 atq; immodicum fluorem ueniat: siquidem abstinentiæ causa altiora pendendo
 latere potius quā teneri uideantur. Item de constrictis cataplasmatibus pluri-
 mi dissenserunt: Nam si Erasistratus hæc approbavit, Asclepiades excludit, tan-
 quam materiā imprimentiā, uel coercendo in latum reuocantia. Item acetū ali-
 j tanq; tussiculā uel fluorē cōmouens expulerunt, uel quod duras partes densan-
 dos faciat. Themison uero hijs repugnans adhibendū iudicauit, attestante etiam
 Theffalo. Alij aiunt eius acrimoniam uel nimietatem temperandam admixtio-
 ne aquæ. Plurimi uero contrariarum sectarum etiā clysteres, atq; urinales aiūt
 uirtutes adhibendas. Item Diocles taurinū gluten bibendum dicit, farinæ con-
 coctum & rubo, uel cum nepita amyllum uel marrubium, uel rosmarinum in
 aqua pulsa dandum. Motus uero alijs adhibuerunt, non solum fricantes, sed
 etiam deambulationē imperātes post cibum, ut Erasistratus. Asclepiades uero
 de communibus adiutorijs scribēs, gestationem in hæmopticis prohibet. Ut
 tur quidam præterea etiam purgatiuis medicaminibus ex papauere uel hellebo-
 ro, aut diagridio, quod Græci scammonian uocant, ut Diocles. Item sudorē mo- *σπομμοίκα.*
 uentibus & uomitum, ut Praxagoras, qui etiam plurima urinalia ordinauit.
 Sed hæc facile iudicantur ex hijs quæ secundum methodicos tradidimus. De-
 monstranda tamen eorum contradictio, & breui ratione formanda. Peccauer-
 unt igitur, qui supra patientes partes ægros iacere uoluerunt: Omnis enim im-
 pressio siue affectio incongrua glutinationibus approbatur. Ceciderunt etiam
 falsa intentione decepti, qui non addita discretione phlebotomiæ memorauerūt
 usum: Non enim in omnibus oportuit prohiberi, cum fluorē sæpe fuerit uehe-
 mens strictura complexa: Et si secundum Erasistratum osculatio uenarum ex
 redundantia materiæ ueniens fluorem faciat, conuenit uti detractione: Facile
 enim corrigi uel reparari parua uirium uexatio potest: plurima tamen ex adiu-
 torio patientibus utilitas fuerit: Neq; item in omnibus erit approbanda phlebo-
 tomia: Nam nullo tumore apparente uexabilis iudicatur: Etenim corporis for-
 titudo necessariō depurgatur, & stomachus uitiatur, atq; debilitate irruente dif-
 ficile coeunt diuisuræ, & eadem patienti uidebimur ingerere, quæ prohibenda
 suscepimus: Quippe cum non auersio, sed potius partitio sanguinis fieri intelli-
 gatur, & duplici egestione celerata, nullam mortis habeat dilationem. Dehinc
 erit anceps, utrum irruente rursus tumore phlebotomandi, nec ne sint ægrotan-
 tes: sed phlebotomati apertissime interficiuntur, non phlebotomati magno ad-
 iutorio priuantur. Ligationes uero non tantum ad diuertendam materiam
 adhibendæ sunt, ut supra memorauimus: quantum ad densitatem uero fa-
 ciendam

Ciendam adhibendas adprobamus: siquidem imprimendo coërceant: Sed mediocriter adhibere, ne moderatione cessante uexare potius quam curare uideantur. Peccat etiam Aesclepiades, frigida uel constrictiua epithemata recusando. Sunt etiam inconsequentia Erasistrati placitis, sed officio congruæ curationis efficaciam; Nam solutionem constringunt, diuisuras conglutinant: quod ex uulneribus in superficie constitutis, & sub uisum uenientibus usu approbatur: Quibus apposita apertissime profuerunt. Peccant etiam non aliter, qui bibendum acetum negant: Non enim in omnibus fluoribus sanguinis dandum probatur, sed in hijs qui approbato atq; largissimo fluore uexantur: In parujs enim aqua frigida sufficere potest, aut admixto paruissimo aceto. Ac si tumor fuerit attestatus, ut complexam passionem demonstrat, procul dubio constringentia fugienda, quantum res pati uel admittere possunt. Est igitur improprium, uti ea quæ incongrue adhibita existimentur: Etenim aduersantia solutioni tussiculâ ex fluore uenientem mitigant, atq; ipsum fluorem constringunt, & sanguinem retinent cohibendo, & neque inurunt: siquidem sæpe reddita per digestionis uias patientibus partibus adueniant temperata atque admixta, liquidis in alto constitutis: Et propterea obtusa uirtutis uiolentia perdurant. Sunt etiam clysteres contrarij: siquidem commoueant corpus, eo tempore præterea, quo conglutinationem faciendam nitimur. Hac ratione etiam urinaria medicamina atque uentrisflua magis noxia iudicantur: siquidem turbent atque uexent, & uertant stomachum. Item proteruus omnibus uomitus, & propterea contrarius iudicatur: Rescindit enim uulnera, nisi quis eum iam solidatis cicatricibus ob recorporationem adhibendum probauerit. Est præterea affectatio sudorum, quam Græci aphydrosin uocant, contraria: Cum enim superflua atq; redundantia tollere uidetur, laxatiuæ uirtutis causa coërentia disjungit. Item taurinū glutin tensionem atq; duritiam facit. Motus uero corporis neq; excludendos generali er probamus; neq; approbandos: Siquidem prius quam passio declinauerit requiescere debeant ægrotantes. In declinatione uero sint mouendi, sed nō post cibum: Tunc enim ob digestionem celebrandum tempus est quiescendi: quo fiet, ut prius quam cibum sumpserint ægrotantes gestatione sint mouendi, secunda etiam deambulatione: Etenim parua adiectione neq; ulcerarefricantur, & in resumptione uirtus corporis excitatur.

DE PHTHISICA PASSIONE. CAP: XIII.

Phtisis, siue ut pleriq; appellant phthoë, quod corporis faciat defluxionem, siue corruptionem, fit frequentius antecedente sanguinis fluore: Aliquando etiam longi temporis tussicula, siue catarrho thoracis cum altiora lacerantur, & primo leuius, tunc ulcerata, facientia collectionem intrinsecus: quæ cum siccata non fuerint, citius sumat passionis initium. Sed non secundum has differentias erit efficacia curationis mutanda: Siquidem antecedentes causæ, quanquam diuersæ, unam facere passionem uideantur. Sequitur autem ægrotantes febricula latens, & sæpe quæ initium declinante accipiat die, atque ueniente luce leuigetur, attestante tussicula plurima initio noctis atque sine cum sputis saniofis, ac paruulis, primo in hijs, qui non ante sanguinis fluore uexantur: quæ quidem admixta saliuâ latere uideantur, secundo etiam plurima ferri uideantur. Hijs uero qui ex fluore sanguinis in istam ueniunt passionem, primo san-

A mo sanguinolenta sputa efficiuntur, hoc est cruenta, quæ Græci hæmalopa uocauerunt: tunc feculenta, dehinc liuida, uel prasina, & in ultimo alba atque purulenta, dulcia uel salsa, cū uoce rauca aut acuta, & difficultate inspirationis, atq; genarum rubore, & cæteri corporis cinereo colore. Item sequitur oculos exoletus aspectus, & corporis tenuitas, quæ nudatis membris proditur magis quàm ex aspectu uultus. Quosdam etiam sibilatio uel stridor thoracis sequitur, crescente passione sudor superiorum partium usque ad pectoris finem, cibi fastidium, & maior appetitus sitis, & quibusdā grauedo uulnerati pulmonis, ut etiā eius expuant fibras. Quibusdam punctio, ulcera thorace, pulsus debilis, densus, ac deinde formicalis, quem Græci myrmexzonta uocant: Digitorū summitates crassescunt, obuncatis unguibus, quod Græci gryposin uocant. Sequitur præterea inflatio pedum, & nunc frigus, nunc feruor articulorum, nasi summitas pallefcit, atque aurium laminæ frigescent. Tunc peiorante passione uentris efficitur fluor albidarum egestionum, & indigestarum, debilitatis, naturalibus digestionis officijs. Discernunt præterea plurimi purulentum liquorem, phlegmata carbonibus imponentes, quo exusta probentur: Nam tetri odoris esse necesse est omne quod natura fuerit mutatum, uelut ex defluxione carnis ueniens. Item in aquam mittunt ægrotantium sputamina: Etenim naturalia facile soluiuntur: Vitiata uero atq; mutata perseuerant, quadam tenuitate coacta, & subsidunt: siquidem sint grauiora, & contra naturam ex defluxione carnis ueniencia. Vicinæ atque similes passiones sunt phthificæ, syntexis, quam nos defluxionem dicere poterimus, atrophian, quam nos nutrimenti cessationem uocamus. Item empyica passio, siue anaphoretica, quam nos purulentam, siue uomifluam dicere poterimus, quod ex uomica interioris collectionis purulenta per tussiculam excludunt sputa. Sed hæc discernuntur: Siquidem ex hijs atrophia longo tempore faciat tenuari, nullis etiam attestantibus sputis: Sæpe etiam sine ulla tussicula: Etenim longo tempore febricitantes, atque tussientes limpidis adhuc sputis affecti, necdum phthifici iudicantur, in phthificam uero passionem proni ac decliues esse noscuntur. Item empyica passio, siue ut supra diximus, anaphoretica discernitur à phthifica, non aliter quàm ulcerum collectione: Quippe cum empyicos sæpe antecedit pleuretis, uel peripleumonia, & tumor immensus, & febres uehementes cum horroribus frigidis, & inordinatis. Dehinc quod sæpe coadceruata puris copiam excludant repente, ac deinde egestionem facta febribus atque horroribus præteritis liberentur, ut aut omnino hijs careant, aut ex parte afficiantur: in phthificis ea quæ supra diximus antecedant, & liquida paulatim non coadceruata excludantur, & pro modo auctæ passionis etiam febres augeantur. Communiter autem hæc passio stricturæ, atque solutioni erit adscribenda, & subiacentibus passioni temporalibus cœnotetis. In quibusdam etiam ulcerum differentias monuimus promouendas: Sunt enim necessariò intuendæ: Siquidem complexa sit regulæ, quam diatan uocant, medicaminum ratio, quam pharmacian appellant. Denique si tumens ulcerum fuerit, quod intelligitur ex dolore consequenti, & cæteris tumoris signis, conuenit ægrotanti calidus locus, & abstinentia unius diei. Tunc fomentatio laxatiua, atque cataplasmata, & cucurbitæ appositio cum scarificatione, & uaporationibus spongiarum, & totius corporis perunctione. Cibus quoque forbilis, calidus, & magis panosus, obseruatis temporibus singulorum adiutoriorum,

Sputa
αιμαλωπα

Pulsus
μορμίζων
τρυπωσις

σύντηξις
ατροφία

Passio
ιμυικά
αναφορητική

πλευρηΐτις
περιπλευμονία

C ut saepe docuimus, ac si tumens non fuerit ulcus, ob purgationem sordis erunt aquæ mulsæ cyathi duo uel tres offerendi ante cibum, uel scœnigræci saepe torti decoctus succus, sed non ita ut uiscosus fiat, quod seruabitur: Si secundo uel tertio mollius scatere coeperit, deponatur, quod sit colore uinosus, ac deinde uni cyatho liquato admiscemus mellis coc hleare: habet enim uirtutem scœnigræci semen mitissimæ deterisionis. Vel certe mulsam dabimus ex lini semine fricto, atq; trito, admixto puluere, aut liquato linteolo limpido, uel farina meregmi. Si autem maior purgatio fuerit facienda, irin illyricam atq; herbū dandum probamus. Oportet etiam herbum rubrum aquæ infundere donec infletur. Tunc testa calefacta atq; ignita molere, terere, ac deinde tum tenuissimo cribello eius pollinem mulso aspergere in cochlearij quantitatem, uel ex melle decocto electarium facere, admixto scilicet polline supradicto. Sed propter uehementiam *ἡβησιόνη* herbi erit conijcienda sordis magnitudo, ut si fuerit putruosa, quam Græci *γῆ* *ἰσοδέναν* soden appellant, tunc solo herbi polline utemur. Sin uero non ita fuerit cogens causa, admixto sesamo iri illyricæ æqualis ponderis aut superantis, pro passionis magnitudine: Ac si plurimum putruosum apparuerit ulcus, ex hijs quæ feruntur, non solum per os conuenit herbi pollinem dari, sed ex ipso confectum etiā cataplasma aceto atq; melle extrinsecus apponere. Tunc etiam lenticula simili usū adhibenda probatur: Et præterea purgatiuæ uirtutis aristolochia & dracontia herba, siue quæ appellatur aron: Eius generis etiam marrubium approbatur, quanquam sit stomachi uexabile, purgatiuæ tamen uirtutis. Oportet autem eius manipulum tribus aquæ sextarijs decoquere, donec ad partē redeant. Tunc marrubium detractum proijcere, atq; admiscere mellis boni libram, & rursum decoquere, donec ad suam ueniat crassitudinem. Ac si marrubium uiridius fuerit, tundendum atq; exuccandum, & in unum cyathum succi libra mellis miscenda, & ita decoquenda, aut aquæ sextarij tres decoquendi, siue admiscendi, donec crassitudinem sumant. Faciunt etiam ex strobilis & amygdalis, & lini semine, uel supradictis electaria confecta. Item ex amygdalis, & prisana cum melle & lacte sorbibile medicamen, & primo cum pane acceptum infuso melle. Tunc etiam singulare sorbendum paruissime, ad modum unius cyathi uel duorū: dehinc plurimum, longe ante tempus alterius cibi: quanquam sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens: Etenim corpus nutrit, & uulnera reterget, & cruentos, uel purulentos: Dehinc cum tenuia sputa ferri uiderimus, facit etiam strobili decoctio, quæ conficitur hoc modo: Viridem strobilum fumentes fructuosum, qui in semet habeat quædam resinalia, quæ tribus sextarijs immixtum decoquimus, donec pars liquoris insumatur. Tunc detracto strobilo erit residuæ parti liquoris miscenda mellis libra, uel glycyrrhiza. Tunc decoquendo donec crassitudinem sumat. Conuenit etiam ex squillitico uino electarium confectū, ex quo erit sextarius unus libræ mellis admiscendus, & gummi uino perfusi sex libra: tunc decoquendum mel donec uinum insumatur. Potest præterea etiam melilotum linteolo ligatum tempore decoctionis immitti. Item succus glycyrrhizæ simili modo, atq; eodem tempore misceri probatur. Conuenit etiam diocodion medicamen cochlearis quantitate sumptum, uel butyrū cum melle electario datum: Et præterea purgatiuæ uirtutis atq; siccatiuæ hoc medicaminis genus marrubij succi uiridis sextarij tres, mellis libra una: Quæ cum fuerint coctione crassificata, iris illyricæ immittendæ sunt drachmæ duæ. Sed oportet neq; semel, atque eodem tempore omnia hæc ægrotantibus dari: Varias etenim materias posuimus: siquidem iugis speciei unius oblatio fatiat ægrotantes, & propterea

A propterea recusetur, neq; accessionis tempore hæc danda mandamus. Quapropter uni etiam cætera in curationibus monemus intuenta, quo purgato ulcere humanioribus cibis utamur, hoc est ex mediæ materiæ qualitate. Conuenit interea motus latens pensili primo lectulo cathedra longiore, atque in uicina porticu. Adhibita etiam perunctione primo sedenti, ac deinde recepta fortitudine stanti, purgato ulcere dabimus uinum album, atque Iene mediocriter remordens. Tum lauacrum adhibendum, quando etiam sicca conueniat cibatio singularis, uel cum palmulis thebaicis, & pulmento in cibum dato, uel arnoglossa herba, & uolantum non pinguis. Item sub lingua amyllum datum, quod retentum in defluxionem ueniens subiectis partibus patientibus irruat, & paulatim adiuuet cicatricem, uel mel decoctum simili modo datum, aut paruo ex amylo admixto: Tum etiam trochiscum, qui appellatur trigonos, uel mel uino remordenti admixtum parti suæ quantitatis & decoctum, donec incoquantur uinum. Tunc etiam antidotum, quod appellatur theriaca mithridatis, quæ in semet habeat siccandi atq; recorporandi uirtutem. Item zopirios, & dierisimus. Apponenda præterea extrinsecus emplastra, quæ in cicatricem ducere ualeant, ut est melinon, ac deinde siccantia magis. Tum cum firmum apparuerit, lenimentum erit amitaonion imponendum, uel polyarcyon malagma, admixto cerotario ex oleo cyprino confecto parte tertia: siquidem hæc singularia primo tempore ægrotantes ferre minime possint. Tunc cyclica regula adhibenda, sed quæ non repentinæ habeat ordinum mutationes. Deniq; nunc uinum, nunc aquam potare permittimus, iuxta cycli rigorem. Danda etiam drimyphagia, quam despuentibus sanguinem memorauimus. Adhibenda etiam localia adiutoria, similiter cucurbita, dropaces, & sympasmata, & paroptesis, & sinapismus, & bibendum medicamen, quod diapipeon appellatur: Valet enim callositatem ulceris tenuare, atq; siccare. Fugienda præterea bibendi medicaminis satietas, & eligendus consuetorū usus: Magis siquidem infueta materia uexatus stomachus, atque fastidio supinatus prodat ægrotantes: Et propterea uehementer utilis naualis gestatio, atque longa nauigatio, lectio, uocis exercitatio, & omne quod dare corpori fortitudinem potest. Veteres autem medici alij nihil de ista passione memorauerunt. Sed Diocles libris, quibus de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, iubet initio cibos detrahi, nihil de fine abstinentiæ significans, quousq; sint ægrotantes retinendi: Tunc sudores commouendos, quibus necessariò uires auferantur, & neq; hoc quemadmodum faciendum sit ordinauit. Vitur etiam anacoeliasmis, quorum qualitates non memorauit, adijciens uerrendum, siue deducendum à pulmonibus humorem, quando fuerat mitigandum potius ulcus quam depurgandum. Item uomitum ex oxymelle adhibendum, quo corpus disijciendo ulceratas lacerat partes: atque hoc iugiter, & post coenam faciendum probat: dehinc proterua mentis cæcitate deceptus etiam psichrolusian imperat adhibendam, & allium dandum, quod necessariò uexet ægrotantes inflando: Tum uino flauo utendum siue nigro, & propterea duro, atq; post prandium deambulatione uexandos imperat ægrotantes, & nulli adiutorio sua tempora reddenda perspexit. Item Praxagoras secundo libro curationum, hijs qui pulmonis ulcere afficiuntur initio helleborum probat, atq; sitim faciendam: tum resumendos: non aduertens primo resumptione, tunc helleboro utendum, quo possint eius laborē perferre ægrotantes. Ad summam, non resumpto uiribus deficienti helleborum non conuenit. Resumpto autem, uel fortificato exclusa phthistica passione comprobatur, & propterea usus hellebori recte prohibetur.

Lecti pensiles

τροχισκός
τριγώνοςσυμπασμάτιον
καρώπιον

Diocles.

ἀνακοελιασμίς

ὀξύμηλις

ψυχρολουσίαν

Praxagoras.

Chibetur. At Themison secundo libro Tardarum passionū quædam recte, quædam caduca proteruitate composuit, Ex quibus est etiam pendentis thori gestatio, quo plurima parte diei ac noctis motu exercentur ægrotantes, cum necessario accessio uespertino tempore asperetur, atque luce surgente leuigetur: quo non solum laboriosus, uerum etiam intemporalis, & inordinatus motus ab eodem adhibitus approbatur. Etenim initio lucis, & dimissionis tempore nutrirī cibo conuenit ægrotantes: Est etiam noxium allium, quod imperat dare: si quidem inflationem maximam faciat. Vinctio item ex feruentibus adhibita uirtutibus, quam circa uesperam probat adhibendam, cruribus atque brachijs contraria iudicatur: tunc enim febres ardescunt. Imperat præterea inter duos uel tres ægros lauandos, cum corpus elimatis uiribus debilitet lauacri frequentia, & sordidet atque humectet ulcera. Præterea herbum, dehinc intybum, & plantaginem, cum sit horum usus differentia temporum separatus: Herbum enim purgationis adhibetur causa: frigerantia uero cicatricis obducendæ. Item imperat ulcera facienda extrinsecus iisdem quibus intus ineffe senserimus, quod est perniciosum: Putat enim auersione humoris facta ad exteriores partes altiora ulcera præficari: & propterea diutissime differendam sanitatem exteriorum ulcerum, donec illa clauduntur. Imponenda nanque ait emplastra, quæ humoris prouocant defluxionem: cum humoris defluxio iuxta sapientia placita nullius commodi teneat fidem: sic etiam plurima localia adiutoria adhibenda conscripsit, quæ tamen multo tempore magnificas ulcerationes, hoc est, quas nos extrinsecus infiximus, in cicatricem uenire cohibeant, impediens plurima quæ congrue adhiberi possunt, ut defricationes, dropaces, cucurbitæ, sinapismi, paropteses, & alia quæ cum uehementissime profint, ulceratione cutis præfecta adhiberi non possint.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS
CHRONION LIBRI SE/
CVNDI FINIS.

CAELII

CAELII
ANI SICCENSI
LIBER
CVI HÆC

De insipio, sive anhelio, que
De stomachicis
De phagedæna
De icteris, que Græci
De angine, sive angina
De ulcere in uulua regu
De leucis, quos plerumq
De cancri
De tumore callosæ, quam
De hydrop

in libro Tardarum passionū, quæ
in cicatricem uenire cohibeant,
impediens plurima quæ congrue
adhiberi possunt, ut defricationes,
dropaces, cucurbitæ, sinapismi,
paropteses, & alia quæ cum
uehementissime profint, ulceratione
cutis præfecta adhiberi non
possint.

Medicis, sicut dicitur
in præterea de uindicta
Græci sponzæ uocant
locum lentum cum iaculo
spiritus, ut dicitur, si
accipit. Nam cum iaculo
corrigat uindicta
uindicta uindicta. Multa enim
operentur, ut dicitur, que
uindicta aut aspersione uindicta
operentur, et dicitur natura
operentur die uel nitari in quibusdam
uindicta pallidioribus. Sed magis ex
uindicta, et frequenter natura
uindicta leuis in uindicta thoracem, atque
uindicta superiora conditio, et cum
uindicta pectus cum uindicta
uindicta, et oculorum uindicta
uindicta arida, uindicta cum
uindicta, et uindicta, et colore
uindicta, uindicta fuerit, et
uindicta uindicta uindicta
uindicta uindicta uindicta

71
CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS CHRONION

LIBER TERTIVS.

CVI HAEC INSUNT:

De suspirio, siue anhelitu, quem Graeci asthma uocant,

De stomachicis,

De phagedæna.

De icorosis, quos Graeci epaticos uocant.

De aurigine, siue arquato morbo, quem Graeci icteron uocant,
Latini uulgo morbum regium.

De lienicis, quos splenicis appellant.

De cachexia.

De nutrimenti cessatione, quam Graeci atrophian uocant.

De hydrope.

ἄσθμα.

φάρμακα.

ἡπατικὴ.

ἰκτερόν.

σπληνικὴ, καὶ

σπληνικὴ.

κακχία.

ἀτροφία.

ὕδρωψ.

Secundo libro Tardarum passionū, quo paralytica passionis, & canini raptus, & auriculæ doloris, atq; fluentis humoris, & apprehensionis sensus, quā Graeci catalepsin appellāt, & uocis amputationis, & influxionis, quā catarrhon uocant, & tussiculæ, & sanguinis fluoris, & phthificæ passionis tradidimus curationem: nunc cæterarum prosequimur ex ordine disciplinā.

DE SVSPIRIO, SIVE ANHELITV, QVEM
GRAECI ASTHMA VOCANT. CAP: I.

Anhelatio, siue suspirium ab accidenti nomen sumpsit. Vocatur præterea secundum aliquos spirationis difficultas, quā Graeci dyspnœan uocāt, siue orthopnœan: siquidē sese præfocari sentiant cum iacuerint ægrotantes, atq; erecti facilius spirēt. Itē, ut alij dicūt, cōtrario uocabulo suæ uirtutis nomē accepit: Nam cum sui ratione conuertat ac deprauet tanquā corrigat orthopnœa nuncupatur, quam nos spirandi dicere correctionem poterimus: Multa enim contrariæ interpretationis uocabulū sumpserunt, ut fella, quæ Graeci glycea uocant, uelut dulcia, cum sint amarissima. Grauat autē atq; præmit hæc passio magis mulieribus uiros, & iuuenibus senes, atq; pueros, & durioribus natura corporibus teneriora, hyberno atq; nocte magis, quā die uel æstate: in quibusdam ex initio generatur: in quibusdam perfectis irruit passionibus: Sed magis ex profundo frigore sequitur patiētes spirationis difficultas, & frequenter natura celerior magis quā tarda. Item præfocationis sensus secundum thoracem, atque grauedo, & feruor igneus. Item enteron ad superiora conductio, & cum passio uehementescere cœperit, stridor atque sibilatio pectoris cum uocis debilitate. Tum extensio colli atque uultus cum rubore, & oculorum suspenso attentu, & iacēdi potestas schemate supino, tussicula nunc arida, nunc uuida, cum sputis tenuibus & spumosis, aut crassis & uiscosis, & sudoribus, & colore morbido, atque pulsu humili. At si grauior impetus superpositionis fuerit, ora ægrotantiū liuescunt: & quidē excluso per nares humore mucilento releuantur, atq; præfocationis carent metu: quod non aliter cedit, etiā si super oculos lachrymarum fuerit fluor. Variantur autē tempora passionis superpositionibus & lenimentis, & nunc limpidis atq; synceris, nunc

δυσπνοία.

ὀρθοπνοία.

Fella

γλυκία.

ἔντερον.

Cris, nunc sordidis, & passionis tractibus implicatis, ut etiam tunc leuis difficultas inspirationis inesse uideatur: quæ facile prodetur, si ægrotantes itinere ascensibili gradiantur, atq; ocyus pergant: uel indigestione, aut usu uenereo affecti, uel frigore, atq; puluere, siue fumo grauentur. Differt autem hæc passio à peripleumonia, quod neque cum febris necessario fiat, & semper tarda esse uideatur. Item secundum aliquos discernitur ab orthopnoea: siquidem hæc cum stridore atq; præfocatione asperetur: Orthopnoea uero cum thoracis euerfione atq; singultu, aliquando etiam cum sanguinis fluore. Item secundum aliquos magnitudine discernitur: Vehementem enim dicunt orthopnoeam supradictis passionibus. Sed est melius, ut uno atq; generali concursu passionum potentiam iudicemus, ut nunc uehementem passionem dicamus, & magis accessionis tempore, nunc leniore & magis dimissionis tempore. Est autem passio strictura, quapropter conuenit, ut mox corpus inuaserit, siue cum repetendo superpositionem asperauerit, iacere ægrotantes altioribus stramentis, thorace atq; capite subleuato, loco lucido atq; calido, mediocriter adhibita requie, & abstinentia cibi usque ad tertium diem. Et si uires permiserint, pectus tegendum lana, atq; fouendum oleo dulci calido: adhibita quoq; articulorum blanda calidarum manuum fricatione, ut etiam tenendo medeamur teporibus admotis tempore quo accessio uehementescit, & cucurbitæ lenissimis raptibus detrahenda. At si præfocatio coegerit, & uires permiserint ægrotantis, adhibenda phlebotomia, & diatrixi tempore unctione antecedente forbilis atq; calidus, & uarius in dimissione offerendus cibus, atq; alternis diebus, donec passio declinet.

D Sin uero imbecilles uiribus fuerint ægrotantes, diurnis diebus dabimus cibum: sed ea die qua abstinere oportuerat, paruum: Ea uero qua dare licebat paulo, plurimum. Sin uero officium non agnouerit, simplex clyster adhibendus, & ante cibum mulsæ ex melle despumato duo uel tres cyathi præbendi. Tunc cataplasma laxatiuum, atq; cucurbita cum scarificatione adhibenda thoraci, & in utraque scapulas, ac magis paulo inferioribus locis, quo sine ulla quassatione partium eius raptus efficiatur. Tum uaporatio spongiarum, atq; cerotarium, & malagma quod diachylon appellant, uel mnaseum: Atq; ita lauacrum, & uinum, & uarius reddendus cibus. In lenimento uero si corpus passio tardauerit, erit adhibenda resumptio, gestatione, uocis exercitio, deambulatione, unctione, fricatione, corporis retento spiritu: tum lauacrum, atq; cibus expulmentis medicæ qualitatis: Dehinc ad re corporatiua curationem transeundum. Adhibenda drimyphagia, atque cæterarum transitus mutationum, quas sæpe cyclos ordinantes docuimus. Tum etiam ex radicibus uomitus, uel si passio coegerit, etiam helleboro prouocatus. Iubemus præterea acetum scilliticum ægrotantes ante cibum sorbere, uel cum aceto nitrum, siue laser, aut hyssopi decoctionem cum fico contritum, uel nucleo pineo, quem Græci pityda uocauerunt admixto mulso. Item abrotanum tritum cum sulphure, atq; aceto ex mulso confecto, uel urticæ semine, aut radicem, & horum similibus electariis, ut est melli admixta resina terebinthina, aut cartamum, quod nasturtium uocamus, aut sesamum, cum aloë, & amygdalis amaris. Aliquando etiam pipere, uel oui uitello: Vel illud electarium quod diascyllis appellamus, cuius confectionem de Medicaminibus scribentes tradidimus. Tum etiam cucurbitæ re corporatiuæ adhibenda thoraci, atq; interscapulo: Dehinc dropax, paproptetis, heliosis, sinapismum, acopa, re corporatiua malagmata, ut est diadaphnidon, uel dialoë, uel diaeuphorbio: Dehinc nauigatio atq; peregrinatio terrena, & potio theriacæ antidoti, & aquarum naturalium usus, quarum præstant in Italia

περιπλευμονία.

μαλάγημα
διαχύλον
μνάσεον.

πίτυδα.

CEROTIOR

appellatur, sicut, uel
cum illis siue, siue loco
cum mare commiseratio, app
appellatur. Aliqui autem at
no & indigestio potauerunt, in
sore, sicut de digestio, quæ
adolpho pendere ab oculis hinc
obulum, siue oppositum sim
opilion, aut calidum, uel quæ
aliquid in tempore, sed etiam
si uero etiam uisibus thoracem
secundo libro Tertium passionem
uer, cum plurimi uerem de qz
retere. Vnde præter uisibus
si strictum cum papauer, aut dige
cat. Hak dem perire uerem, qu
obis uisibus est in tempore cum plur
operari ad digestio, passio uerem
opora uisibus, qua uisibus
medicus appropinquat.

DE STOMACHI

¶ Pare copios quæ
non emetis stomachi
in ea multum uocant
atq; copios uisibus
in Plurimum uisibus
nam. Nunc de stomachi de
uisceribus, si debilitate, si horore
no libro Tertium passionem uisibus
uisceribus, secundo libro uisibus
plurimum uisibus, separati uisibus
liber uisibus, de communi uisibus
more de uisibus uisibus uisibus
horum, & corruptio uisibus uisibus
Antecedentes causa quæ stomachi
uisceribus communi uisibus
pari uisibus uisibus, si pe
dicant in uisibus. Sequitur
tempore uisibus uisibus, uisibus
uisceribus, qui magis medi
uisceribus, iactans, uisibus, siue
uisceribus, uisibus uisibus, siue
uisceribus appetitus: Tum comp
uisceribus uisibus uisibus, si
de uisibus, siue uisibus, uisibus
uisceribus, siue uisibus uisibus, uisibus
uisceribus, uisibus uisibus, siue uisibus

A Iia cotylia appellata, siue alba, uel nepesine. Tum etiam cataclysmus, hoc est, aquarum illisio superne, iisdem locis qui patiuntur: Vtilis deniq; maritima, & plurima mare tenus conuersatio, atq; consuetudo frigidi lauacri, quam psichrolufian appellant. Aliqui autem aduersarum sectaru principes etiam dauco cum aceto & melle xgros potauerunt, siue iri cum mulso, & uentrem plurimu dedu xerunt, dando de diagridio, quod scammonian Graci appellant, obolos tres, cum duplici pondere aloes siue hiera, quam catarticam uocant, uel ammoniaci salis obolum, siue opoponacis simile pondus, uel cneoron, aut polion herbã, uel peplion, aut calchanthũ, uel tapsian, aut asininum lac, & castoreum, non so lum lenimenti tempore, sed etiam in augmento, siue superpositione passionis. Alij uero etiam urendum thoracem, uel caput crediderunt. Themison quoq; secundo libro Tardarum passionum in quibusdam eisdem compeccasse uide tur, cum plurimu uentrem depurgandum credidit ex diagridio, atq; in ipsa ac cessione. Utitur praterea constrictiuis, atq; hijs acrioribus, & imperat dari tap sia succum cum opoponace, aut sagapeno, ex quibus stomachus necessariõ ue xatur. Hic deniq; erit memorandum, quia potis medicaminibus non sine cau tionibus utendum est, ut neq; eorum plurima satietate uexandi xgrotantes. Itẽ in impetu uel asperitate passionis recorporatiua adiutoria prohibeda: Erit enim coenoteta consideranda, qua facile medicamina qualitatis ratione accedente correctius approbamus.

Balnea in Ita lid.

Λαιότις.

DE STOMACHICIS. CAP: II.

στομαχική.

B Parte corporis qua patitur stomachica passio nomẽ accepit, sed non omnis stomachi querela illico passio nuncupatur, nisi fue rit ex multorum concursu signorum, & perseuerãtia confecta, atq; corporibus tardans reperendo superpositionibus lenimen ta. Plurimi igitur singulatim speciales curationes eius tradide runt: Nunc de stomachi duritia dicentes, nunc de uentositate, de reumatismo, & debilitate, & horrore ciboru, & fastidio. Themison quoq; primo libro Tardarum passionum solutionem circa stomachũ, quam appella uit reumatismum, secundo libro uentositatẽ. Item Thessalus secundo libro re gulari curationem separauit soluti stomachi atq; inflati. Nos uero communiter sub una propositione de omnibus dicere curabimus, qua uentositatẽ uel ex tu more duritiam confectam strictura iungimus: Fastidium uero, siue horrorem ciborum, & corruptionem ambiguã utrisq; principalibus passionibus subijcien tes. Antecedentes causa quã stomachi passionem faciunt, ceteris quoq; passio nibus generandis communes esse probantur, sed magis ista iugis indigestio parit, siue post cibum gemitus, & perfrictio profunda: Item mœstitudo & me dicaminis insueti potatio. Sequitur autem in passione constitutos accessionis tempore animi defectio, articulorum frigidus torpor, aut uariatus per membra acrior naturali feruor, qui magis medias teneat manus: tum roscidus sudor, & animi angustia, iactatio, anxietas, siue concatenatio mentis, & desponsio, co loris mutatio, pulsus paruus, celer, imbecillus, corporis tabes, cibi fastidiũ, uel maior ciborum appetitus: Tum corruptio acceptoru cum acore in bromosam uel fumosam transeuntiu qualitatem. Quibusdam etiam uocis amputatio, & dentium confrictio, siue concubitus, inseparabilis capitis grauedo, aurium tin nitus, & quibusdam sitis insatiabilis: cum in accessu tumor maior fuerit exci tatus, oris siccitas, & saltus sub præcordiorũ partibus: Tum dolor in eadem par te, aut

Themison.

ῥευματισμός.

G te, aut

A ue vitrea: Tum fomētatio studiosa ac iugis, ex oleo calido atq; dulci, uel in quo malua agrestis radices decoctæ sunt: si singultus fuerit, sicyonio: si inflatio, ruta uel anetho. Ac si uocis fuerit amputatio, in accessionis affectu decubētibus erūt spongijs aqua calida expressis ora uaporanda, & distinctio dentium facienda digitis immillis, quibus lenius gingiuas deprimamus. Tum capitis fomētatio, & resumptionum moderamenta adhibenda, ut panis calidus, uel cucumis, aut melo, uel terræ gleba aqua calida infusa, & oris collutio ex aqua calida, & accessione uergente parua potatio: ac si in uehementiam passio uenerit, adhibenda phlebotomia: Qua perfecta si tertia fuerit dies, quam Græci diatriton uocant, erit ægrotans unctio: curandus, calido scilicet ac dulci oleo: tunc oris adhibenda collutio: cibus offerendus paruus, leuis, calidus, sumptione facilis, ut sorbibile quiddam ex pane atq; melle, & sale, & anetho confectum, siue pullicula molli, uelut ex pane, aut alica, & oua sorbilia: Tum alternis diebus permittentibus uiribus æger nutriendus, donec passio declinet. Potus præterea dandus est plurimus, sed neq; maioribus haustibus hauriendus, neq; coadceruatim atq; eodem tempore, quo potius ignotos impleri, quàm relaxari faciamus. Hijs autē partibus quæ fuerint in tensione constituta, cataplasmata conueniunt laxatiua, ut est præ cæteris ex scœnigræci pollinibus, & semine malua, ex solo melle, & paruo oleo admixto confectum, quod plurimo tempore corporis possit sine ulla grauatione immorari: Tunc cucurbita adiuncta scarificatione, siue hirudinū appositio, quas uulgo sanguifugas appellant: Deinde cataplasma, & uaporatio spōgiarum expressarum liquoribus sæpe memoratis. Declinante passione si ulla durities fuerit confecta, erunt cataplasmata apponenda, ut nuper docuimus, admixta resina, siue in olei uicem liquida pice, uel ex radice hibisci, & adipe porcino, recentissimo, tum ueterato cōfecta, siue ex hordei pollinibus, aut lolij semine, & aridifico & hibisco: Tum etiam ex oleo calido embasis, siue ex uarietate eiusdem per diuersa uirtutis scœnogræci decoctione, uel radice maluarū, aut lini semine. De hinc cibus uarius dandus, sed qui nullam faciat inflationem, neq; digestionem tardius approbetur, sed omni facilitate conueniens, ut cerebrum porcinum, pisces teneri, atq; olera quæ uentrem mollire ualeant: Tum lauacra cōuenit adhibere, atq; uino ægrotantem resumere leni. Utendum etiam malagmate quod diachylon appellamus, siue mnaseum, uel diamelilotum. Et si uentositate fuerit stomachus affectus, adhibendum diasamucū, siue diaspermaton: quorum compositiones de medicaminibus Respōsionū tradidimus libris. Si reumatismus fuerit, quem nihil aliud quàm solutionem accipimus, conuenit ægrotantē iacere loco mediocriter frigido, supino schemate, attritis ac teneribus stramētis utentē, adhibita reque & abstinentia, sicut superius diximus, permittentibus uiribus, tum tenacior ligatio articulorum, uel si causa coegerit, constructio facienda apposita cucurbita stomacho, plurima flamma subiecta: dehinc solutione cogentes spongia frigida: atq; odoramenta quæ percutere minus ualeant caput, ut exhalatione sui frigus ingerant ægrotanti, ut mala cydonia, pira, sorba, mala punica, murta, lentiscum, rosa, uel pulentum infusum, & hijs similia, oris collutio ex aqua frigida siue pusca. Ac si plurimus fuerit saliuarū fluo, expuere iubemus ægrotantem: Siquidem retentus stomachum soluat: trāsuoratus autem humectet atque obducat, & propterea geminet solutionem. Sed hoc conuenit facere urgenti tempore, ne meditatio potius expuendi fiat, atque exinde prouocatio fluoris augeatur. Perseuerante passione gargarismata sunt adhibenda ex supradictis, uel ex aliquo succo ad fluorem sanguinis præscripto, qui ualeat frigore, atq; pro

C pria uirtute mederi, uel si res coegetur, ex iisdem spongia expressa, sicut in alijs
 docuimus, gutturi ad mouendam, siue pectori, & inter scapulo. Lenius autem atque
 idem faciunt ptygmata ex supradictis expressa liquoribus: Constringunt enim
 salutarum fluorem, & nauisam releuant, quod non minus etiam masticata co-
 nyza, atque exputa, siue mastiche contrita, & lactuca alba semen facere ualent.
 Possunt etiam potio dari ea quae congrue medeantur, ut duobus aquae frigidae
 cyathis seminis aspergantur cochlearia duo, siue masticis cochleare unum, uel
 plantaginis, siue mali punici dulcis, uel acidi succus, cum particula menthae par-
 uissima, uel cucumeris semine contrito. Dandum quoque medicamen confe-
 ctum, quod dioporon appellamus: Item diomoron, siue diaroos, & hys similia:
 quorum compositionem Medicaminum docuimus libris. Cauenda praeterea hor-
 rentium materiarum fabulae, quae quadam commemoratione uomitum com-
 mouere uideantur, utendum cataplasmatibus, quae nuper de fluore sanguinis
 scribentes docuimus: & diatriti tepore adhibenda perunctio ex oleo Hispano,
 siue lenticino, uel murtino, qua praecuratus aegrotans, ora fouenda aqua frigi-
 da, uel spongijs ex ea expressis detergi: Tunc cibo reficiendi constrictiuo, sicut
 de fluore sanguinis conscripsimus: atque ita parua interposita dilutione frigidae
 parum aquae paulatim bibat. Quod si quisquam non ualuerit sustinere, calida
 dabimus, ut nimio seruore constringat: Imitatione enim uelut uisurae partium
 perficit densitatem. Ac si cibum sibi in stomacho narare senserint aegrotantes,
 conuenit articulorum impressam ligationem facere, ita ut in aquam feruentem ma-
 nus aegrotantium mittere, uel si maiora cogunt, etiam constrictiuam adhibere
 cucurbitam: & primo ori uentris, dehinc inter scapulas, siue palas, quod meta-
 phrenon Graeci uocant: Et aliquando tertiam inferius a prima conuenit adhi-
 bere. Ac si cibum fuerit reiectus, secundo nutriendi sunt aegrotantes: & si permi-
 serit ut diatriti rigorem seruemus, erit alternis plurimis paruus cibus offerendus,
 quo quidem diurnis diebus, sed non simili modo aegri nutrirunt uidentur. Sin ue-
 ro stomacho collectus humoris fluor mordicationem fecerit, ilico excludendus
 si plurimum superare fuerit uisus: non quidem digitis immixtis, quo uomitum
 prouocemus, ne magis influant acriora, & ex partibus sanis, uel quae passione
 contaminatae non fuerint patientibus aduenire liquida faciamus: quippe cum
 consuetudo saepissime transeat in naturam. Ac si plurimum edax fuerit humor,
 nec tamen ita superfluous, ut ex sua sponte per uomitum excludi uideatur, ob fa-
 cultatem reiiciendi, quo minus euersio fiat stomachi, dabimus potum: & perse-
 uerante solutione, cataplasmatum, siue medicaminum uirtutes augemus. Tunc
 si orexis, siue appetitio cibi fuerit impedita, dabimus ea quae naturam ualeant
 excitare, ut intybi thirsum, uel lactuca, & magis alba, atque aceto tincta: Tunc
 albas oliuas, & panem pusca infusum, cum paruo pulegio, & sale, & Hispano
 oleo. Item pulsem ex pane, uel tragoptisana, atque pulca, & oleo, & sale par-
 uo confectam, & anetho, uel porro capitato, uel tragoptisana, quae ex lenticu-
 la atque alica conficitur: sed erit assanda lenticula. Tunc immittenda mala cy-
 donia, uel orbiculata, siue scaudiana, ut plerique uocant, uel mala pira, aut forba,
 aut pira duracina, quae crustumina uocant, uel folia plantaginis mollia, aut inty-
 bi. Aspergenda etiam alicae siue oryzae grana mali punici, uel uuae fabriles: de-
 hinc etiam uina quaedam infundenda, ut murtinum, malinum, uel ex malo pu-
 nico confectum, aut hydromel inueteratum, uel quod melimelon appellant, aut
 hydromelon. Danda etiam damascena, & malum assum uel elixum, uel quid-
 quam ex supradictis. Sic etiam uolantum, quae nulla pinguedine accipientem
 grauent,

Pira crustumi-
 na, uel duraci-
 na.

Appetitio.

A grauent, ut passerum pectora, uel perdicum, aut attagenarum: Tunc etiam quadrupedum leuia, deinde porcina crura. Item maritima, quæ non sint contraria solutioni, ut squilla, mulli, carabi, bucini, spondylia, conchylia. Ac si cibus in acorem transierit, iisdem erit perseuerandum, atque eodem potu, cui erunt aspergenda coriandri seminis drachmæ duæ: Tunc etiam asperiori uino utendum, quod Græci hypausteron uocant. Perseuerante fluore, erit etiam trochiscis utendum, quos hæmoptycis, & cœliacis potandos scripsimus. Lauacrū interea tardius ac serius ordinandum, & multo atque longo tempore prohibenda ægrotantes bibere priusquam cibum sumpserint, nisi aliqua forte maior necessitas intolerandæ sitis occurrerit: Erunt nanque dandi cogentibus rebus ex uino asperiore aqua commixti duo uel tres cyathi. Sed si forte complexionis passionum aliqua fuerint signa perspecta, erunt urgentiora conijcienda, quibus ordo magis seruiat curationum. Plurimi uero medici stomachicos putant eos qui duritia laborauerunt, & singultu, castoreum ex aqua mulla solutum quantitate pleni cochlearis tribus cyathis aquæ miscentes. Eos autem qui fluore stomachi, hoc est reumatismo laborauerint, aquam potant, miscentes aloës cochlearis pleni quantitatem, uel infusione, uel decoctione, aut succo. Sed erit præcauenda medicaminum dandorum satietas, ac magis inlocandæ qualitatis, quam non solum ægre perferant ægrotantes, uerum etiam officio appetendi cibi deferantur, & propterea passionis augeatur pernicietas. Hæc etiam de illo potando medicamine, siue antidoto, quod hieran appellant dixerimus. Facienda etiam laboriosa, atque dolore grauissima ignis ustura: Sed in lenimento oportebat ægrotantium fortificare corpora, atque resumere uaria gestatione, & pro modo uirium sub diuo deambulationes adhibere, siue lectionis exercitium, si fuerit literatus ægrotans, uel ut communiter dixerim, uocis: tum unctionem ac defricationem, & eos motus qui magis humeros ualeant exercere retento spiritu, & nunc palæstra corpus agitare, tum lauacro rarissimo, in hijs qui fluore uexantur stomachi: iugi autem ac frequenti in hijs qui strictura laborare uidentur. Vinum uero, atque uarium cibum constrictiuum prioribus, laxatiuum sequentibus ordinamus, ut pisces teneros, echinos, ostrea, & olera mollia, accedente regula methodicæ disciplinæ, minuendæ augendæque quantitatis. Dehinc adhibenda re corporatio, quam Græci metasyncriticam uocant, ex acriori cibo, quem Græci drimyphagian appellant, ex aqua capparum confecto, & aceto, & sale, & cepe: sed ex depositis, quæ temporis requie accepto marcore infabilis uirtutis careant qualitate. Dandæ etiam rapæ sinapi madidatæ, atque salsum ex aceto & oleo conditum: uel aceto, & mulso, & sinapi: aut mulso ex uino confecto: quæ quidem erunt uarianda. Admiscendum etiam piper pro ratione uirium, atque passionis magnitudine, ut nunc uno, nunc duobus, nunc tribus acribus pulmentis utamur. Conuenit etiam sicca fricatio cum aspergine corporea facta. Tunc frigidi consuetudo lauacri, quam psichrolusiam appellant, & cibi sicciiores magis in hijs qui fluore, hoc est reumatismo laborauerunt: Tum rubor cutis faciendus inter scapulas, & in thorace usque ad uentrem, nunc ex feruentis resinæ lenimento, nunc expicis, nunc ex dropacis, primo communis ac lenioris, deinde compositi ac uehementioris: atque ita nitri fricamento utendum, & sole torrendum corpus, quod Græci heliosin appellant: aut paroptefis adhibenda ex carbonibus, uel parietibus ignitis, & ceromate: Aliquando etiam ex fico calefacto: tunc defricatio ex nitro, atque oleo,

Vinum
ἰσχυρὸνAntidotum
ἰσχυρὸν

ψυχρολουσία

C & adarce. Adhibenda quoque acopa ex euphorbio, & diagridio, & piretro, & pipere, & sinapi, uel succo ferulaginis, quem Græci taphian uocant: ungeri da corpora, uel admixta cera imponenda, donec sufficienter inflari ui medicami nis partes uideantur. Conuenit etiam uomitus arte affectatus, quo corpora dis fecentur; & primo ex aqua mulsa, uel ex aceto squillitico melli admixto singu lari, uel adiuncto semine erucæ, aut cardami, aut urticæ, aut sinapi, aut falsamen ti multi ex aceto & melle: tum etiã ex radicibus: ultimo quoq; helleboro len ticulæ admixto, uel oryzæ, in hijs qui reumatismo fuerint affecti: cum sorbili bus uero succis qui strictura. Adhibēda etiam ptarmica, quibus stomachus cō motione capitis contremisecat. Item sorbendus, aut infundendus rhinenchyto ferramento naribus succus cyclaminis, aut erucæ, aut anagallidis herbæ: garga rizando sinapi ex aceto & melle decoctio thymi, aut origani, uel pulegij, aut hyssopi, aut squillæ succus cum aqua mulsa, & cætera similia eius generis quæ fuerint, & magis cum inities atque summitas stomachi callosa uidebuntur, uehe mentiore modo curationis indigentia. Tunc etiam adhibemus quædam acio ra, uel horum exhalatione ægrotantes haustu suo hortabimur adducto spiri tu recipere, quo etiam altiora agitatione medicaminis demutentur. Sumpto igitur fictili uasculo immittimus puscam: tum admixto nitro, origano, carda momo, mastiche chia, carbonibus subiectis decoquimus. Sed erit primo os uasculi prægypsandum, immisso utraq; ex parte forato, cuius summitatibus oui uacuati imponimus testam, ex utroq; suo uertice perforatã: cuius altera cauerna calamo inferatur, altera uaporem fumet acceptum: Tum ægrotantē iubemus ore aperto supradictam cauernam labijs amplecti, siue oui, ut supradiximus, uer ticem, atque ita eius exhalationem excipere: cuius quidem feruor erit moderan dus, ne nimietate partes exurat. Atq; ita si plurima & perseverans mordicatio affecerit ægrotantem, erit mitiganda simplicibus gargarismatibus, ut aqua cali da, & oleo, siue lacte, aut decoctio ne cantabri, aut succo prifanæ, uel noxarum decoctione, aut amyli cum aqua. Oportet præterea etiam partibus in passione constitutis apponere medicamen, quod polyarchion appellamus, uel diadaph nion, & horum similiū, quorum compositionem Medicaminum tradidimus libris. Dandum quoq; medicamen theriacum bibendum, quod diechydnon ap pellamus: cuius quoq; compositionem Responsionum dedimus libris. Tunc ægrotantes maritima natatione exercendi, atque cataclysmo curandi, hoc est a quarum illusione, suppositis partibus patientibus. Animo præterea securo atq; facili esse conuenit curandos, & aquarū naturalium usum adhibere, ut sunt in Ita lia quæ Cotylia sunt appellata, & Nepelinæ: lauacro atq; potu aptissimo uten dum, adhibita aëris mutatione longa, terrena, maritima, exercitationibus uarijs palæstrarū adhibito præceptore utendum, atque ita iisdem resumptionibus cor pus conuenit recurrare: Sic enim perseveratione & uentositas excludetur sto machi, & alia quoque supradictæ passionis depelluntur.

Medicamen polyarchion.
Diadaphnion.
Diechidnon.
Βατακιδνον.
Balneain Italia.
φαιδαινα.

D E P H A G E D A E N A . C A P : I I I .

P St etiam phagedæna ex stomachi passionibus, qua affecto fe queretur cibi uehemēs appetentia, quā Græci orexin appellant, & coadceruati accipiendi cupiditas, & immasticata transuora tio: Tunc grauedo atque tensio, & propterea uomitus, quem sibi coacti atque oppressi prouocent ægrotantes, corporis macies, pallor. Aliquando etiam uultus inflatio, oris pedor: qui busdam

Sp. 11.

C B R E N I C H
 Item in quibusdam potest
 obale, sed pallo genus p
 applicatur, lempitro enim
 ples ijs, quales porcos app
 andum, sepe quo cibum
 ui quæ appetentiam obuia
 nam uerax, sed confing
 tate, atque uirtute porci d
 an non prius quia libid
 in uolucamus. Si quidem porci
 plicis uer hoc conuenit, mag
 nitam i ole moueat, & liper
 beam prouocet agrotant. Eui
 erit mudo mutata uirtute porci
 applicatæ quæ hanc cur adu
 scatur. Alio uero, uiam p
 applicatam, uel uerax adhibem
 ius: Tum etiam ex helleboro, quo
 tate reuocatur uirtute uerax
 uerax: Quorum diu ex uirtute
 iperandum uirtute.

DE ISCOROSIA
 cu uerax, & hanc
 CAP. VII

Triphe pallio loci p
 lin arte, uel in hanc a
 uelleione, uel duntax
 are. Sed de uirtute
 duntax uerax, hanc uer
 uero uel uerax, quæ
 quærit: Sequitur enim quædam
 iam uirtute uerax, sed conuen
 magis in uerax uirtute uerax
 in, & hanc, & ostendit, uerax
 duntax hanc, & hanc uerax
 qua autem, uel specialia uerax
 etiam in duntax parte præcordia
 te hanc. Si propterea uerax d
 ue uerax uerax, color hanc
 uerax Græci duntax uerax, uerax
 hanc uerax uerax uerax

A busdam etiam gingiuarum putredo, cum scabro dentium detrimento tritus, uisus obtusio, sed passioni genus philonij in problematicis non daturus nos iterum pollicemur: Interposito enim tempore digestionis rapiuntur accepta, atque repletis uisus, quos Græci poros appellant, obtunditur appetitus. Erit præterea curandum, tempore quo cibamus ea ministrare quæ parum nutriant, sed quanta uiqueant appetentiam obtundant, ut sunt olera quæ non relaxent, ne uomitum moueant, sed constringant potius: Sic enim sui quantitate famem sentiunt, atque uirtutem propria digestionem non grauando perficiunt. Bibere autem non prius quam solidus sumitur cibus, hijs qui fame urgentur utilissimum iudicamus: Siquidem potu impleti minus solidos appetunt cibos: phagedænicis uero hoc conuenire negamus: humectatus etenim stomachus in uomitum facile prouocatur, & liquefactus atque supernatans cibus facilius nau seam prouocat ægrotanti. Erit igitur sensim uomitus differendus, atque eius consuetudo mutanda, ut interpositis diebus parum demus aliquando cibum, & appositione cucurbitarum eius adiuuemus descensum, qui solitis suis insertus teneatur. Alia uero uomitum permittamus, ac deinde paucis interpositis diebus prohibeamus, uel iterum adhibeamus, sed in adiutorij uicem, hoc est ex radicibus: Tum etiam ex helleboro, quo regulæ curationis adiutoria localia concurrant recorporatiua uirtute medentia, & partes ad fortitudinem naturalem ducant: Quorum usu ex supradictis, atque in alijs passionibus ordinatis accipiendum ducimus.

DE IECOROSIS, QUOS GRÆCI EPATICO
cos uocant, & lienosis, quos splenicos dicunt.
CAPVT IIII.

Iecorosi
ἥπατικοί
Lienosi
σπληνικοί, καὶ
σπληντικοί.

Traque passio à locis patientibus nomen accepit: Siquidem sit in iecore, uel in liene constituta, tumore scilicet effecta siue collectione, uel duritia atque saxitate, quam schirrhosin uocant. Sed de tumoribus libris februm docuimus. De collectionibus uero, siue uomicis specialiter docemus. De duritia uero aut saxitate, quæ cedente tumore efficiuntur, nunc prosequemur: Sequentur enim quædam communia iecorosis atque lienosis, quædam specialiter propria, sed communia, grauedo, spirationis difficultas, & magis in itinere ambulationibus cliuosis. Tum piger motus, atque anhælatio, & sitis, & oris siccitas, coloris mutatio, pedum inflatio. Aliquando etiam febricula latens, & hydropisimi suffusio, cum continua cibi corruptione. Propria autem, uel specialia iecorosos hæc sequentur, extans durities, siue schirrhosis in dextera parte præcordiorum, schemate rotundo costis ex aliqua parte subiecta, & propterea ueluti decisa. Ex alia uero parte circumscripta atque rotunditate terminata, color sæpissime æruginosus, siue arquati similis, quem Græci icteron appellant, urina turbata, uelut sandarachæ colore. Et accessione tempore dolor tendens usque ad dexterum iugulum, atque palam, & difficilis supra latus sinistrum iacendi copia: Siquidem adducantur dextera partes suo pondere pendent, & propterea grauedine, atque doloris punctione ægrotantes afficiant. Tum felloso stercore egestio. Lienosis uero extans duritia, atque saxea sub sinistra parte præcordiorum inuenitur schemate longo porrecta, & ueluti pectus in uadens

σκήρρωσις

ἰκτερόσις

Cuadens, uel umbilici sæpissime transgrediens finem, atque latitudine superans, nunc minime, nunc uehementer, ut omnia conata uideantur, & inspicientes *περιτονει.* eo falluntur, ut membranam tumere, siue extare putent, quam Græci peritoneon uocant, colorem plumbeum, atque accessionis tempore dolor tendens ad iugulum sinistrum, & palam, & difficilis supra dextrum latus iacendi copia. Memorant pleriq; etiam multitudine pediculorū ægrotantes affici, & grauiore per somnum sudore, attestante ueretri in officiū uentris erectione, & assidue enaribus sanguinis fluore: Præterea oris foetor ægrotantes afficit, cum gingiuarum putrefactione & defluxione. Sectarum principes meminerunt tenuari etiam cutem uentris, & uenas nigras apparere, atq; crassiores, & in cruribus ulcera difficile in cicatricem, uel indecenter uenientia. In hijs igitur communiter oportet superpositionum tempore tanquam in tumore curando calidum iacētibus prouidere locum: Tum fomentis & cataplasmatibus, & cibus laxatiuis uti tempore, quo sæpissime docuimus, sed tenuibus ac forbilibus: Tunc cucurbitæ atque scarificationes, & sanguisugarum conuenit appositio, quas hirudines appellant, & uaporationes: Ac si uehemens fuerit, adhibenda phlebotomia hijs omnibus anteposita: Tunc clyster, si uenter officium non agnouerit, sed ex decoctione fici singularis, impressi patientibus locis: flectetur enim & exercitio quodā durities resoluet. Conueniūt etiā frequētes cyclorū mutationes; deniq; inter paucos dies adhibenda drimphagia: tum radicum uomitus cum aceto squillico, uel certe helleboro erunt disijciendi: Tum alia mutatione resumēdi ægrotantes, adhibito usu aquarum naturalium, atque naratione maritima, & uaporatione locorum natura spirantium, quo etiam sudores moueantur, non ob uiriū fatigationem, sed quo possit calida spiratione ac naturali corporatio fieri patientium partiū. Conuenit præterea etiam in littore sicco ex harena sole ignita paroptesis. Tunc malagmata quæ corpus ualeant papulare; & primo leuiora, ut est polyarthion, ex caphiso fonte & salibus confectum, quod diahalos appellant.

Diamyrepseis, adhibito usu aquarum naturalium, atque naratione maritima, & uaporatione locorum natura spirantium, quo etiam sudores moueantur, non ob uiriū fatigationem, sed quo possit calida spiratione ac naturali corporatio fieri patientium partiū. Conuenit præterea etiam in littore sicco ex harena sole ignita paroptesis. Tunc malagmata quæ corpus ualeant papulare; & primo leuiora, ut est polyarthion, ex caphiso fonte & salibus confectum, quod diahalos appellant. *ακρηάτησι.* Item ex tribus resinis, quod diaretismum uocant; Tum etiam, ut est quod appellant diamyrepseis balanum. Item diaoriganum, & diacardamum, uel diatapsias, & diasbestum: Quorum omnium compositiones Responsionum libris explicauimus. Sed hijs quæ sunt uehementia, ut est diatapsias, ita erit utendum, tanquam sinapismo uti solemus. Hæc est secundum nos curatio eorū qui duritiam, siue scirrhosin in iecore uel in liene habuerint. Apud ueteres autem medicos plura, atque dissonans & turbulenta curationis ordinatio inuenitur: Alij enim phlebotomiam recusarunt in lienicis, ut Apollonius Citiensis: alij probauerunt. Atque horum alij ex dextro brachio iecorosos, & ex sinistro lienosos phlebotomandos dicunt: alij ex talo eius partis quæ patitur: alij ex medio digitorum omnifariam uarijs extimationibus tentati: Sumit enim atque deposcit ex hijs partibus, quæ facile diuidi possint, phlebotomiam faciendam, hoc est brachiorum uenis, nisi forte ipsæ tumuerint, & ob hoc oporteat longe à patientibus partibus phlebotomiam adhibere, quod iniuria lateat adiutorij. Item alij de uisionibus adhibendis certauerunt, & quidam solis aiunt lienosis conuenire: quidam autem iecorosos ex medicaminibus scaroticis adhibitis, siue cauteribus, & horum alij urenda, alij superurenda probauerunt, atque altius in lienicis cauteris infigendos: Quorum quidam simplices, quidam trifulcos, quidam ferratos approbant frigidis: Tum uisionis ulcera humeantes, atque in fluore humoris longo tempore prouocantes scirrhosin deflu

Apollonius Citiensis. Alij enim phlebotomiam recusarunt in lienicis, ut Apollonius Citiensis: alij probauerunt. Atque horum alij ex dextro brachio iecorosos, & ex sinistro lienosos phlebotomandos dicunt: alij ex talo eius partis quæ patitur: alij ex medio digitorum omnifariam uarijs extimationibus tentati: Sumit enim atque deposcit ex hijs partibus, quæ facile diuidi possint, phlebotomiam faciendam, hoc est brachiorum uenis, nisi forte ipsæ tumuerint, & ob hoc oporteat longe à patientibus partibus phlebotomiam adhibere, quod iniuria lateat adiutorij. Item alij de uisionibus adhibendis certauerunt, & quidam solis aiunt lienosis conuenire: quidam autem iecorosos ex medicaminibus scaroticis adhibitis, siue cauteribus, & horum alij urenda, alij superurenda probauerunt, atque altius in lienicis cauteris infigendos: Quorum quidam simplices, quidam trifulcos, quidam ferratos approbant frigidis: Tum uisionis ulcera humeantes, atque in fluore humoris longo tempore prouocantes scirrhosin deflu

Medicamina scarotica. καιτήρι.

xionibus

A xionibus auferendam crediderunt, ex quibus tumores atq; indignationes & cō-
 sensus cum uehementibus febribus necessariō sequentur: si quidem peritoneos
 membrana, quæ est natura neruosa, ignis uisione uexetur. Fiet etiã secundo im-
 possibile plurimis atq; uehementibus adiutorijs uti medicantem, ut sinapismo,
 cucurbitis rapidis, forti raptura motis fricationibus, dropace, & hijs similibus,
 cum cicatrices cæcitate uix, & hebetudine torpentes, tanquã mortuæ uim nullã
 medicaminũ accipiunt. Diuiserunt præterea pleriq; etiã curationis officium,
 ut alia iecorosus, alia lienosis conuenire probarunt. Hinc deniq; quasdam lienis-
 cas uocauerunt: Iecori etenim cataplasmata aiunt adhibenda ex abrotano & ses-
 samo. Item bibenda medicamina, ut theriacam, quam dioscoridian uocauerunt,
 diapatorion, uel diapyrion. Itẽ anodyna, quæ nos indoloria dicere poterimus,
 ut ea quæ scribũt diadion, pipereon, & lexypyreton, & chamæpityn, uel uiridis
 pini decoctionẽ singulatim, uel cum melle. Item urinalia medicamina quæ diu-
 retica uocant, ut est mulsum cum dauci decoctione, uel fœniculi radices, aut pe-
 troselinĩ, aut absinthij, aut mali cydonij cum cenanthe. Utuntur etiã oleris-
 bus, ut lactucæ coctæ uel incoctæ, asparago, radicibus olusatrĩ. Ventrem quo-
 que deducentes antidoto quod hieran uocauerunt. In lienicis uero epithema aiunt
 specialiter conuenire ex cappare & myrobalano & aceto, sale admixto, quod
 oxyalmon uocauerunt, & herba cui nomen asplenos. Dant etiã bibendam a-
 quam. Dicunt specialiter lienem deducere, uel defluxionẽ purgare, ex quibus
 est ad nutriẽdum noxiæ cuticulæ, & aquæ ex lacu, in quo sæpissime candens fer-
 rum fabricatores tingunt: de qua iubent dari cyathos tres, cum aceti cyatho uno.

B Item polion herbam, aut tormini semen in cotylæ quantitatẽ, aut capparis radi-
 cem cum squillæ drachma dimidia, aut chamædryos, uel herpilli acetabulum, ex
 aceto mulso cyathis tribus, uel hippofelini semen cotylas duas, cum uini cyathis
 tribus: aut libanotida herbam, quam nos rosmarinũ uocamus, cum fœniculi se-
 minie in cotylæ quantitate ex uino mixto. Item ammoniaci guttæ drachmã unã,
 cum mulso ex aceto confecto cyathis tribus, uel tamarisci ligno. Item cibũ uel
 potũ sumere iubent ægrotantes in uasculis tamarisci ligno confectis. Quidam
 etiã decidendum, uel auferendum lienem ordinare ausi sunt: quod quidem uo-
 ce dictum, nõ officio completum accipimus. Sequentibus autẽ atq; diuersis sese
 implicantibus potionibus, medicaminũ uariorũ stomachum uexant, uescicã cõ-
 mouent, atq; totũ corpus cõmuniter in cachexiam mittunt, nescij quod quædã
 ob acrimoniã propriæ uirtutis, laceratione quadam cõmuni potentia medeãtur,
 & rios per quasdam inerrabiles proprietates, & neq; alia iecoris, alia uenis esse
 medicamina, recte senserint: omnia etenim omnĩũ corporis partium sunt cõmu-
 nia, quando simili fuerint affectæ passione. Regulantur enim siue diriguntur eo-
 rum uirtutes, non natura patientis loci genere passionis extenta atq; indulta pro-
 modo morborũ, hoc est peccantiũ iudiciũ, sed eorũ causa, qui reiũ magis histo-
 rias amant. Cætera quoque à quibusdam probata, breui atq; concinna oratione
 subiiciam. Diocles igitur libro quo de passionibus atque causis, & curationi-
 bus scripsit, phlebotomat iecorosos, & dextero brachio: Tunc uentrem resoluit
 helleboro nigro, atq; papaueris succo. Dat etiã cum mulso rosmarinũ, quem
 Græci libanotida uocant, & murrã, & pini folia. Adhibenda quoq; cataplasma-
 ta ex phœnicobalanis cum uino atq; lini semine, & sesamo, & pollinibus, quos
 omphacomeli appellant. Dat præterea aquam bibendã, in qua sit cantabrũ præ-
 lotum, & pitfana ex tritico: Quæ omnia sunt infantia, atq; stomachi uexatiua,
 & digestionẽ difficilia. Lienios uero, quorũ gingiuæ sudauerint sanguinem,
 phlebotomat

ἀνὸδωδι-
indoloria.ἰφκλήμω.
ἄσπληνος.

Diocles.

λιβανωτίδα.

φοινικοβάλανος.

ὀμφακόμελι.

C phlebotomat; Et similiter uexat medicaminibus felliducis, quæ cholagoga uo-
καλαγωγά·
felliduca.
Praxagoras. cant, atq; urinalibus, quæ diuretica appellant. Item Praxagoras primo libro Cu-
 rationum iccorosis adhibet uomitum, & uentriflua medicamina, & sudorem
 mouentia, & urinalia, & phlebotomiam, atq; frictionem. Utitur etiam uino nõ
 aquato, & uisione cauteriũ, & hijs similibus; Lienicos uero phlebotomat & ca-
 taplasmatibus curat, utens digestilibus cibus, & uino potat redolenti, & aceto,
 adhibita frictione atq; unctiõne, & lauacro. Dat præterea bibendam mulsam
 aceto admixto, daucio, aut hyssopo, uel thymo, aut capparidis radice, uel folijs,
 aut semine, aut ætheriæ herbæ semine, quam eryngion appellant, aut chamaælex,
 uel chamaepitys, aut absinthij, aut marrubij; adhibens etiam uomitum. Erasistratus.
Erasistratus. tus autem in iccorosis præcidens superpositas iccoris cutes atq; membranã, uti-
 tur medicaminibus quæ ipsum iccor late amplectantur: Tunc uentrem deducit
Asclepiades.
 audaciter partem patientẽ nudans. Item aliqui Asclepiadis sectatores gestatio-
 nes & lauacra, & uaporationes cataplasmatum, atq; malagmatum excluserunt
 in iccorosis, suspicantes tenuissimorũ corpusculorum fore consensum, hoc est
ἀσπιευσία·
 spiritus, quem leptomeriam eorum Princeps appellauit, atq; in egestorum con-
 frictione falsitate causarum adiutoria magna recusantes. Themison uero secun-
 do libro Tardarum passionum plurima in hijs methodico rigore ordinauit, sed
 proterua atque caduca intentione, etiam ex talo eiusdem partis phlebotoma-
 ri iubet ægrotantes, atq; alternis uel interpositis duobus diebus sanguinis inte-
 rea fieri detractiõnem: Vulnerandam quoq; iccoris partem ex superficie medi-
 camine uel cauteribus existimat: & concedit esse quædam propria lienis adiu-
 toria, ob eius firmitatem, hoc est, quæ fuerint uehemẽtia, ut cataplasmata, uel uisi-
 ones, eo concedens, ut etiam ipsum quoq; lienem igneo cautere transpungen-
 dum probet tribus uel quatuor locis, non aduertens, quia pro magnitudine pas-
 sionis ac uitrium corporis extenduntur, atq; indulgentur adiutoria, & non pro
 specie patientis partis: Siquidem quædam quæ natura difficilem habuerint sen-
 sum, & propterea nõ facile tactum accipiant, morbo tentata sensibilia cæteris
 fiant, ut est plantæ cauum, quod tumore dolidum, atq; omnino sensibile & atten-
 tum fiet: Atq; rursum ea quæ natura facile sentiunt, difficilius sensus passionis
αισθησις·
 efficiuntur causa. Quo fiet ut sit iuxta regulam methodicam explosum, ut qui
 intentione cœnotetarum ducitur, corporis facile ne aut difficile sentiant curent,
 sicut latius de cœnotetis scribentes docebimus. Theffalus uero secundo Regu-
 lari libro omni ex parte immutatam, atq; eandem iccorosis & lienosis formã tra-
 didit curationis. Sed quia plurimæ atq; uariæ hijs uisceribus irruunt speciales pas-
 siones, ut arquatus, siue aurigo, quam Græci icteron uocant, & cachexia, uel
 atrophia, atq; hydrops, de hijs nunc ordinare curabimus.

DE AVRIGINE SIVE ARQUATO MORBO,
 quem uulgo morbum regium uocant, Græci icteron
 appellant. CAP: V.

Assio uocabulum sumpsit secundum Græcos ab animalis no-
 mine, quod sit coloris fellei. Fit autem ex antecedenti iugi in-
 digestionem, uel medicaminibus uentrifluis potu datis, atque
 permanentibus, & minime exclusis. Sequitur in passione con-
 stitutis mutatio coloris in fellis qualitatem, quæ primo appa-
 reat, ac magis uideatur in albidis partibus oculorum, atque
 plantarum talis, uel uenis quæ sub lingua sunt. Ventris quoque abstinentia,
 uel egestio

A uel egestio albida atque argillofa. Vrina etiam crassior & crocea, oris amarior sitis, cibi fastidium, grauedo, & piger atque segnis uisus, insolitus motus, animi difficultas, pruritus & ariditas corporis, & ueluti ex uisione solis aspera cutis superficies. Saepe etiam icoris tumentis inflatio, siue saxea durities. Difficile autem ac rarissime splenis, uel stomachi consensus etiam: Ex hijs enim plerisque uisum & istam fieri passionem, quae sit quidem facile sanabilis, ceterum neque ita felleum faciat corpus. Fit praeterea nunc cum febribus, nunc sine febribus, & nunc ce-riter circumscrip- ta, nunc corporibus intardans, & propterea chronia appellata. Conuenit igitur cum primum corpus inuaserit siue tardauerit, & in superpositi- onem ueniens fuerit apprehensa, eam adhibere curationem, quam de tumoribus in corporibus in torpore constitutis saepe memorauimus. Denique si uehemens fuerit, etiam phlebotomiae usus non reprobatur. In lenimento uero, corporis exer- citio, atque cibis digestilibus resumendos ducimus aegrotantes: Tum ad recorpora- tionem uenimus curationem, prouidentes ut adiutorijs localibus, si qua durities in uisceribus fuerit, hoc est, in icore, uel stomacho, aut liene, sicut superius do- cuimus, destruat: Sic enim cum passionis genus fuerit amputatum, etiam color naturalis corpori reddetur. Coniicienda sunt eius praeterea accidentia, quae Graeci symptomata uocant, cum generali congrua curatione, id est, ut fel diffusum re- corporacione adhibita detergentes uarie deducamus, nunc clysteribus acerrimis, nunc absinthio potu dato, uel intybi agrestis succo uno uel duobus cy- athis singularibus. Ac si declinationis tempus permiserit, etiam cum uino alio- quando ipsa quoque intyba comedenda probamus cocta uel incocta. Item aspa- ragum uel daucum, aut foeniculum, & ob plurimam oculorum infectionem erit ster- συμπτώματα
πάρμακα
ἀποφλεγμα-
τισμοί
ἀνασωματική
ήλιωσις
συμπτώματα

Corylæ quantitatem cum tribus cyathis mulsæ: in hijs qui adiuncta febre uexantur, uel conditi in hijs qui sine febre afficiuntur. Sed uitandam probamus frequentem, & uariam medicaminū potationē, quæ fella deducere promittuntur, siue uentri flua, siue urinalia: Etenim sitis extenditur, & solidioris cibi fastidium duplicatur, & corporis fortitudo minuitur, atq; cibi accepti corrumpuntur, & omnis corporis materia adulterio medicaminū deterior fit, cum habitudo, ut supra diximus, omnis fuerit immutata. Quod facere uidemus eos, qui sæpissime ac iugiter herpillum dari probauerunt, & absinthium, & aloë, & diagridium, & coloquintida, uel ex aloë & coloquintida hieram confectā. Item ex amygdalis & absinthio, & aniso trochiscos confectos, & decoctiones recentis mulsi ex uino confecti, cum hyperico, uel aristolochia longa, uel herba adianto, quam Latini capillum Veneris uocant, uel cicere albo: Aliquando etiam hæc mandenda probauerunt. Item rubea, quam Græci erythrodanon uocant, uel struthium tritū cum fico arido, uel palmulis, aut sulphure in ouis sorbilibus in paruū cochlearis quantitate: aut certe ceruini cornu elimatū puluerem drachmā unam, cum cyatho uno, & aquæ cyathis duobus, uel nepete, quæ Græci calaminten uocant, aut radicibus pastinacæ, quam staphylen appellant, decoctis in uini heminā, & dimidiam, donec ad tertiæ partis liquoris ueniat quantitatem. Ex quo dandum probat cyathum unū cum aquæ cyathis tribus aut quinq; cum dauci semine: aut apii aut zingiber, meu, uel asarum, aut radicē herbæ brionis. Item seseli & libani herbæ infusionem uel decoctionē, & trochiscos ex herpillo uel fœniculo confectos, uel ex aristolochia, quos diherpillum, uel diamaratū, & diaristolochian appellant: Horum enim uaria multitudo, uel usus frequens, causa sæpe ipsius fuit faciendæ passionis: Non enim quoniam fellis detractio facta, illico curationis est causa, nisi totius quoque passionis fuerit destructio consecuta: Sic igitur hijs utendum erit, ut supra demonstrauimus. Item quidam Veneris probauerunt adhibendum usum, laxationē carnis faciendam æstimantes, Ex quibus est Titus, Asclepiadis sectator, & Themison. Sed est hoc neruositatis uexabile: quippe cū fortitudinem corporis tollat, quæ magis est ægrotantibus adquirenda. Item alij aurum iugiter aspicerent uel intuerent ægrotos præceperunt, siue aureos colores, Hijs deniq; etiam operimentis utendum laudauerunt: si quidem similia rapiantur, & propterea morbi, siue colorū, aut fellis migrantia in alias possit transire materias earum concordantes colores, non conijciantes quod sit magis credibile externa in ægrotum facilius transire: Quippe cum uisum densitate superficie corporis clausa interiora teneantur, uel certe similitudo magis passionis possit prouocare uirtutem occultæ suasionis admonitione superata: Semper enim memoratio passionū tristes ac mœsti necessariō fiunt ægrotantes: quæ maxima causa est augendæ passionis. Est autem maximū adiutorium, & magis utilis ægrotantibus animi purissima laxatio, siue serenitas. Erit præterea perseverante passione etiam longa nauigatio curanda, & unctio, adhibito præceptore, quo assidua defricatione & plenissima fieri resumptio possit.

Titus.
Themison.

DE CACHEXIA. CAP: VI.

*Anxiosa.
Laxia.
Sic.*

Cachexia nomen sumpsit à quodam corporis habitu malo: Cacia enim uitium uel uexationem Græci uocauerunt, hexia habitudine. Sed principaliter eius curationē ante Themisonem nullus ordinauit: Ipsam namq; secundo libro Tardarum passionū, itemq; primo atque quarto Epistolarum memorauit. Item Theffalus secundo

A cundo libro regulari, Fit autem siue nascitur hæc passio intemperantia ægrotan-
 tis, uel curatione mala medicantis, aut post ægitudine tardæ resumptionis cau-
 sa. Item ex medicaminibus sæpissime potatis, uel ex saxea duritie iecoris aut li-
 enis, hæmorrhoidis longissimi temporis, aut uomitu. Item ex febribus longo
 tempore corpus affectum, aut collectionibus, aut uomitu post uespertinos ci-
 bos, & hijs similibus. Est autem ipsa quoq; passio sæpissime hydropisimi antece-
 dens causa, aut macularum simili in superficie corporis accidentium. Sequitur
 cachecticos pallor subalbidus: aliquando etiam plumbeus color, debilitate tar-
 das ac piger corporis motus, cum inflatione inani. Aliquibus etiã uentris fluor *λαχκτινός*
 cum febricula in plurimis latente, quæ circa uesperam magis augeatur: pulsus
 creber ac densus: Cibi fastidium, & uini magis appetentia, urina fellea, & ex-
 tensio uenarum. Est autem passio sæpius stricturæ, sicut ex supradictis conijci-
 mus. Aliquando etiam complexa solutione ob plurimum uentris fluorem, uel
 simili quolibet fluxu. Quapropter conuenit complexa passione laborantis pri-
 mo abstinere fluentia, & intemperantiã ægrotantis corrigere, uel curationes ma-
 las, aut medicaminũ potationes prohibere. In iecore uero aut liene si qua fue-
 rit durities, siue saxositas, destruere, ut nuper demonstrauius: Aut si fluor san-
 guinis fuerit plurimus, abstinere: hæmorrhoidas uero auferre, febres quoq; sol-
 uere, ut de febribus scribentes docuimus, collectiones congrua curatione, sicut
 de ipsis scribentes monuimus, sanare, & consuetos eis post uespertinũ cibum uo-
 mitus paulatim detrahare. Ac si horum nihil fuerit accidens, & sola in corpore
 uisa fuerit cachexia, erunt eius superpositiones ac lenimenta prouidenda, & ui-
 gilante sine ulla ratione ægroto, aut cibo corrumpente, animi attestante difficul-
 tate, cū pigro ac segni corporis motu superpositionẽ cognoscere: & propterea
 in requie retinere ægrotum, cum abstinentia cibi, quo turbatio corporis resolu-
 nar. Item ea quæ fuerint extenta lanis contegenda, atq; oleo calido fouenda, ac
 fluenter fuerit fluens abstinendus. Item si plurima fuerit corporis tensio cum
 grauedine erit adhibenda phlebotomia ex brachio mediocriter: sed non neces-
 sand in hijs qui hæmorrhoidarum causa inanes uidentur: Ac deinde retentione
 facta constricti, sed non in omnibus qui communiter tanta, ac tali fuerint stri-
 ctura possessi, tunc perunctos conuenit refici cibo digestibili ac leui, usque ad
 declinationis tempus, seruato genere accidentium, alia cataplasmatibus, alia cu-
 curbitis recurrere: Cum declinatio apparuerit, plurimus ac uarius cibus erit adhi-
 bendus, & similibus superpositionem uergentem adiuuare, atque ita lenimen-
 to ueniẽte quod facile approbamus exercentibus asperitatibus passionis supra-
 dictis, hoc est, hijs quæ superpositionẽ designant, erunt corpora resumenda atq;
 fortificanda: Tum recorporatiuis utendum curationibus, quo reformata corpo-
 ra, uel ut ita dixerim, relectis uitiosis carnibus, ac renascentibus nobis reparata
 ad memoriã redeant sanitatis. Quapropter æger somno discussio semet in lecto
 continere, iubendus etiam iacere paulisper, tum etiam neq; repente consurge-
 re, sed pratentato motu discere, utrum se leuem ac digestum sentiat: Etenim si
 fuerit occurrẽs, indigestio erit requies adhibenda plurimo temporis spatio, do-
 nec grauedo digeratur: dehinc mediocri gestatione, atque paruo cibo utẽdum,
 si non ex accessione, sed ex aliqua causa manifesta temporalis acciderit corporis
 displicentia, quam Græci diarecesin uocant. Ac si nulla fuerit ægrotantis que- *displicentis*
 rela, erit à lecto leuandus, & ob expugnandam frigoris iniuriã oleo leuiter per-
 ungendus: Tunc gestatio adhibenda, & si uires permiserint, uel aëris tẽperies,
 sub diuo, & magis intra muros motu uehiculi. Si uero aliqua fuerit obstans
 H causa,

mes uariare non repetitis, nec perfectis ilico cyclis, sed unius tantummodo qua-
 litatis, ut de cataleptico scribentes docuimus. Deniq; cū ex uolantibus solis ad-
 hibemus, initium ex paruulis ordinamus: Tum autem ex agrestibus, ex teneri-
 bus, cum porcina ex membrorū summitatibus. Conuenit præterea locorū atq;
 ærum cōmutatio, & aliquando drimiphagia, uel simplex uomitus: tum etiā
 exradicibus confectus, & localia alijs atq; alijs locis adhibēda, & magis media-
 nis partibus: Non enim sine plurima uexatione partiū, quibus digestio celebra-
 tur, inesse corporibus atrophia potest. Iphis igitur, frequētius adhibēdus est dro-
 pax, & cucurbitā, uel paroptesis, aut sinapismus, & sympasmata acriora, quæ à
 nobis aspergines nuncupantur. Itē malagmata eiusdem quantitatis. Vtilis præ-
 terea littoraria nauigatio, atq; natatio maritima, uel naturaliu aquarū: Tū post
 cibum animi laxatio, quam diachysin uocant, & articularum complexio adhi-
 bitis ministris, qui mollibus hoc manibus efficiant. Themison uero secundo li-
 bro Tardarum passionū plurima recte ordinasse probatur. Aliqua uero caduca
 intētionē dixisse intelligitur. Iubet etenim ægros non æqualiter ægrotantes duo-
 decim stadiorum spatium gressu conficere, æqualem modum cunctis definiēs.
 Item igneo in loco uel feruenti fricari iubet præfatigatos sudoribus ægrotante s.
 Item sole torrenti, atq; ita per interualla leuiter defricari, & in calida, atque oleo
 calido eorū manus infundi, ex quibus periculum perfricationis necessariō seque-
 tur. Item post interdianum cibum deambulationē probar adhibendam, atq; fri-
 cationem & lauacrū. Tum post uespertinū cibum iungenda crura, atq; brachia,
 quod est dormituris anxiosum. Præterea post cœnam imperat uomitū prædato
 passo, aut uino dulci, uel succo ptisanæ. Tum frequentato uomitu oua duo dan-
 da sorbilia cum panis uncijis duabus, ex quo incensa altiora, atq; exercitatis uo-
 mitu uisceribus facile corrūpuntur accepta. Hæc igitur recusantes, alia quæ re-
 cte ordinasse perspicitur amplectenda iudicamus.

πρόσθετε.
 συμπασματα
 Aspergines.
 διάχυσις
 Themison.

DE HYDROPE.

CAP: VIII.

Hydr.

Ydrops ab accidenti nomen sumpsit: siquidē aquosus humor
 hanc passionē necessariō comitetur: Nam Græci hydor aquā
 uocauerunt. Generatur autem ex accidentibus plurimis, atq; di-
 uersis causis, ut cachexia, febribus corpora tardantibus. Item
 duritiā, uel faxea densitate iecoris, uel lienis, aut stomachi,
 uel peritonei membranæ aut matricis. Item spirationis diffi-
 cultate, qua n Græci dyspnœan uocant, uel uentositate stomachi, aut coli,
 aut uentris passione, quam Græci coeliacen diathesin uocant. Item longitempo-
 ris dysenteria, uel in fœminis menstrualis fluoris retentione. Item hæmorrhoi-
 darum ueterum repentina, atq; incondita curatione, facta abstinentiā, uel coad-
 ceruata bibentiū transuoratione, & magis si salsa fuerit aqua. Item medicaminū
 frequentata potione, & horum similibus. Græci igitur, uel aliarum sectarū prin-
 cipes eius potestatem, uel differentiam nominibus uariandam crediderunt. Vo-
 cāt enim hanc passionē etiam hyderon uel parecchysin, origini locorū specialia
 nomina tribuētes: nam parecchysin appellant sensibilem, & manifestam liquo-
 ris superfusionē, quæ fiet inter peritonei membranā, & intestinā: Hyderon au-
 tem, dispersum siue infusum per uiarū raritatē, atq; carnis spiramenta liquorem.
 Itē dicūt hyderon ex renibus generari: Hydropē uero ex duritate iecoris. Quod
 quidem nos iuxta sectæ regulam reprobamus: Etenim infusio, siue superfusio
 liquoris est passioni cōmunis: & neq; antecedentes causæ passionis facere difere-
 tionem

λαχρία.
 περιτόνιον.
 δύσπνοια.
 κοιλιακή
 διάθεσις.
 δύσεντερία.
 αιμορροϊδαί.
 υδρόν.
 παραχυσίς.

H 2 tionem

C tionem recte creduntur: Siquidem etiam ex plurimis alijs partibus patientibus hydropes generatur. Eius igitur differentiã Hippocrates, & Diocles duplicem dixerunt: Aliam enim hypofarcan uocauerunt, aliam asciten. Item Heraclides Tarentinus secundo libro Internarũ passionũ totius corporis inflationẽ, siue humoris infusi perforationẽ catafarcan uocant. Inter peritoneũ uero & intestina asciten uel tympaniten appellauit. Ite Demetrius Erophili sectator undecimo libro de passionibus scribens, alium dixit hydropẽ constitui sine ulla humoris infusione, sed sola inflatione turgente: alium ex humore diffuso, & eum nunc per totum corpus, nunc inter peritoneũ & intestina, cuius differentiã nunc plurimo uento tradidit: Et est uanũ atq; intellectu carens, sine ullo humore superfluo laborantẽ hydropem uocare. Item plurimi tres differentias tradiderunt: aliã enim catafarcan, aliã asciten, aliã tympaniten uocauerunt. Asclepiades autem alium celerẽ dixit, ut eum qui repente constituitur: aliũ tardum, ut eum qui tarda passione uexer: & alium cum febribus, alium sine febribus. Hoc quidẽ cõmuniter etiam alijs specialibus passionibus adscribẽs, non aduertit quoniã proprio nomine celer dicitur passio, non sola quæ repente conficitur, uerũ etiam ea quæ celeriter solui posse mōstratur. Hydrops autẽ fit quisquam repente ex coadceruata bibẽdi transuoratione, uel falsi liquoris potu. Celerẽ autem passionis solutionẽ nullus ægrotantiũ meruit. Item Proculus Themisonis sectator secundum plurimos inquit hydropis differentias temporibus passionis adscribendas. Initiũ enim atq; augmentũ esse leucophlegmantian, cum adhuc secundũ carnẽ fieri mutationẽ uiderimus: Statum uero tympaniten, cum summa tensio secundum uentrem fuerit facta. Declinationẽ autem asciten, cum quadam indulgentia fuerit inflatio relaxata. Non secutus ueri regulam, neq; aduertẽs quia omnis species passionis sua quæq; tempora percurrit. Deniq; etiam catafarca usq; ad statum, uel declinationem perseuerat. At tympanites, & ascites ex initio facti in augmentũ uenerint, & statu sumpto declinauerint. Item Apollonius Memphites aliũ dixit fieri hydropẽ cum retentione, ut si quid biberit, sine dilatione tanquam per fistulam transiens egeratur: Eius autem quẽ cum retentione fieri dixit, secundũ plurimos tres esse differentias affirmat. Sed melius Demetrius Apameus ab hydropẽ discreuit, eum qui sine dilatioe potum liquorẽ per urina egerit, diabeten appellans, sicut specialiter de ipso scribentes docuimus. Melius igitur, quantum ad species hydropis, quanquam nõ generaliter, mutemus curationem, alium dicere in toto corpore constitutũ, tanquam in papyro uel spongia inter utarum raritatẽ insertum, à liquore uocari leucophlegmantian, quam Latino nomine etiam intercutem recte dicemus: alium in parte corporis inter peritoneum & intestina, subiecto liquore solo, uel admixto uento plurimo uocari, alterum asciten, alterũ tympaniten: Sequuntur quædam cunctos, præterea communia, quædam singulis propria. Communia autẽ, ut inflatio, uel extantiatu moris, & piger aut difficilis corporis motus, spirationis difficultas, quam Græci dyspnoean uocant, somnus difficilis uel anxiosus, & magis post cibum suis, & urina comparatione sumpti potus paruior, fastidium, & aliquando febricula latens in plurimis: Item quibusdam etiam uesicula, uel fistula, quibus eruptus humor feratur, ac deinde uulnera difficilia sufficiant, uel quæ in cicatricẽ uentire possint. Specialia uero, uel propria singulos sequuntur, ut leucophlegmantian, uel intercutem mollis atq; humida inflatio uentris ac uultus, & crurũ, & folliculi genitalis, uel præputij, relucente liquore per cutẽ albedo colore. Item cum oris uel spiratione, siue anhelitus foetore totius corporis grauedo, & impressioni digitorum cedens

Hippocrates.

Diocles.

Ἰπποκράτης.

Διοκλῆς.

Heraclides Ta

rentinus.

Ἡρακλῆδης Τάραντινος.

Demetrius.

Δημητρίος.

Asclepiades.

Ἀσκληπιάδης.

Proculus.

Πρόκλος.

Themisonis.

Θημισόνος.

Apollonius

Memphites.

Ἀπολλώνιος Μενφιτικῆς.

Demetrius

Apameus.

Δημητρίος Ἀπαμῆος.

Apollonius

Memphites.

Ἀπολλώνιος Μενφιτικῆς.

Demetrius

Apameus.

Δημητρίος Ἀπαμῆος.

Acedens tumor, ita ut paululum caua permaneant loca. Aliquibus etiam alborū
 atq; crassorum humorū uomitus, uel per uentrē egestio; unde etiā nomen passio
 sumpsisse à græca deriuatione uidetur: Leucon enim albidum, phlegma humo- λευκὸν μ
φλέγμα
 rem crassum uocauerunt; uel quod ægrotantis color albidioris imaginem ferat.
 Alij uero tanquam ex superfluo humore generata passione, penetrans humor
 singula quæ spiramenta possederit; nos uero intercutem nominamus. Asciten
 deniq; sequitur uentris inflatio, uel extantia, & pro corporis motu liquoris con- ἀσцитὸς utrem
significat.
πρόσχημα.
 lisi sonitus, uel ad concussum palmæ resonus, tanquā semipleni utris, ex quo no-
 men sumpsit. Item proschematis mutatione, uel digitorum impressione demer-
 sio, uel resurrectio liquoris, & conclusio superiorum partium, atq; tenuitas tan-
 quam extentæ cutis secundum ora uel colla, aut iugula, uel pectora, iacentibus
 præterea ægrotantibus diffusa, atq; elatior tumoris extantia fiet: Surgentiū uero
 uel stantium maior atq; extenta, & crescente passione corporis frigus atq; tor-
 por accedit: Aliquando etiam tussicula, & stercorū uel urinæ abstinentia, & per
 uentrem fluidior exitus, & apprehenso folliculo, atq; uirili ueretro extans infla-
 tio reduplicata, & aliarum partium surgens tensio, sicut in leucophlegmantia.
 Vocatur autē hic hydropismus, ut Diocles, etiam epatias, aut splenites à patien- ἐπατίας.
σπληνίτης.
 tibus partibus nomen ducens, hoc est iecore uel liene. Item tympaniten sequi-
 tur rotunda atq; extans inflatio secundum gastera cum tensione plurima, & ad γαστήρ uenter.
 percussum palmæ resonus, uelut tympani, unde etiam nomen accepit. Item ru-
 ctationes, & aliquando intestinorum tormenta, quæ inclusæ uento per podicē
 digerantur, atq; grauedinis detrahant quicquam. Est autem passio communiter
 stricturæ omnis hydropismus, sed complexa aliquando solutione ex alijs acce-
 dentibus, ut uentris fluore. Præterea est naturaliter tarda passio: siquidem nun-
 quam celeriter soluta uel emota corporibus uideatur. Item generaliter magna;
 siquidem & difficultatem, & indecentiam, & periculum inferat ægrotanti. De-
 niq; semper difficilis curatione, nunc uehementer, nunc minime comproba-
 tur: Etenim magnitudine uehemens, & uarietate accidentium, & corruptione
 uirium magis incurabilis iudicatur. Parua uero magnitudine comprobatione
 supradicta, atq; paucis & simplicibus accidentibus, quæ Græci symptomata ap-
 pellant, & sine nimia uirium læsione minime curatione difficilis approbatur, &
 quæ secundum aliarum sectarū principes de effectis uel exitibus passionum scri-
 pta sunt, ut etiam secundum causas ex quibus efficiuntur, & patientes locos, &
 naturas, & ætates, & annalia tempora, ut hyemis, uel æstatis, & eorū medijs tem-
 poribus generationes passionis; alij difficiles curatione, alij faciles curatione, alij
 faciles hydropes approbantur. Quæ quidem omnia magnitudinī passionis ad-
 scribenda sunt, ne infinitus modus differentiarū uideatur accidentiū numero ua-
 riatas: Etenim secundum causas difficiles aiunt curatione hydropes, qui ex saxi-
 tate magis quàm ex duritiā fuerint facti, Item eos qui ex dysenteria, uel colī pas-
 sione, ab hys qui ex coadertuato haustu bibendo uitium conceperunt. Item se-
 cundum locos difficiles inquiunt eos qui ex iecore, faciles uero eos qui ex liene.
 Itē secundum naturam uel sexum difficiliore inquirunt curatione semper fœmi-
 nas maribus. Itē secundū ætates faciliores inquirunt curatione pueros, uel puben-
 tes, difficiles uero ætatis mediæ, uel senes; non solū quod natura crescere uel au-
 geri, alix minui uel declinare uideantur, sed etiam quod alij prohibeantur, alij
 cogantur, alij neq; suadere, neq; cogi posse probentur. Item secundum anna- ἄρται.
 lia tempora, quæ Græci horas appellant, difficiles inquirunt curatione æstatis tem-
 pore laborantes; siquidem multa siti afficiantur; Alij uero è contrario faciles
 H 3 inquirunt

C inquitur curatio: siquidem exitum liquorum fieri prouocet feruor æstatis, & corporis præterea faciat siccitatē: Difficiles uero hyemis tempore, ob corporū densitatē uel frigus. Item uerno tempore: siquidē humidiora, atq; liquorum redundantiā fiāt corpora. Autumnū uero prima, similia æstati, ultima hyemi dixerunt. Item secundum generationē, siue fabricationē passionis difficilē inquitur curatio leucophlegmantian, facilem uero asciten, & horum medium tympaniten. Dissenserūt præterea etiam de patientibus partibus, quæ principaliter afficiantur.

Erasistratus.

Erasistratus nanq; iecur inquit pati: In apertionibus enim faxeum semper inueniri confirmat: alij uero colum, sed cōsentire iecur: alij splenē, ac iecur, & colum: Alij etiā peritoneum: alij renes quoq; & matricem principaliter pati dixerunt. Et apparet omnia necessariō pratangi: quod quidem etiam si latuerit nullus timor curationis mutandæ medicantibus accedat: neque etiam ob localium adiutoriorum ordinem quicquam obesse monstretur, cum hæc eadem oporteat ceromate sole feruefacto iactari, uel pellibus sole ignitis inuolui.

Ἰπποκράτης.

ἄνοσος.

Adhibenda etiam acopa feruentia, & sudationes ex naturalimateria prouocare: habet enim recorporandi uirtutem ex quacunq; metallorum materia exhalatio naturalis. Item ex harena littoris sole ignita torrenda corpora. Hyemis uero tempore igne prætorrenda, atq; ita corpori admouēda, ut ex ipsa, excepto capite, cætera corporis omnia contegantur. Item sinapismus usq; ad cutis humorem adhibendus, qui maxime uehementem fortitudinem locis humore corruptis, atq; ut ita dixerim, habentibus admouet ac ministrat. Item locorum & aquarum mutatio adhibenda, & peregrinatio magis maritima: Est enim lacerantior, atq; corporis apertionibus efficax ob salinitatē maritimus aër. Conueniunt etiam uaporationes spongiarum ex aqua maritima expressarum, uel aqua salsa decocta. In tympanicis uero specialia, ut pleriq; uolunt, iuxta communē uirtutem recorporatiuæ curationis, etiam decoctio centaureæ herbæ, & absinthij, & origani, & hysopij, & marrubij adhibenda, & similis uirtutis epithema, ut est quod appellatur

D

Dianitrum.

dianitrum, ex fico atq; nitro, & absinthio confectum. Tundendum igitur aridum ficum, sed quod sit pingue ac succidum. Item singulatim absinthiū & nitrum admiscendū duabus partibus fici, & quarta pars origani. Aliquando etiā ruta admiscenda particula: Facit enim medicamen, quod appellamus diahysopum. Itē uua passa cum cumino, uel farre, cum adipe ueteri, & uino. Hoc quidem plurimi magis intercutibus conuenire probauerunt. Item bubulo stercore unguendos cum aceto ægrotantes dixerunt. Apponenda etiam malagmata, quæ fortificare, ac recorporatiua uirtute mutare ualeant corpora in meliorē habitudinem. Intercutes autem & ascitas hijs curandos probant, quæ siccare atq; exicare ualeant corpus, uel sudorem commouere. Sed erit cauendum, ne immodico usu medicaminum corporis superficies ulceretur. Est autem nostrum medicamen quod ex herba chamaeleonte nigra conficitur. Item ex stercore caprino, quod appellatur diacapregias. Item diacentauream, & diaoriganū, quæ ab herbarum nominibus uocabula sumpsērunt. Item icession emplastrum, quod magis post humoris detractionem adhibendum probamus, quo partes roborētur.

Diacapregias

Diacentauream

Diaoriganū.

Emplastrum

icession.

Item diayteon emplastrum, & diadictamnium, & barbara, & diafycaminum. Oportet autem interpositis quinque diebus, uel eo pluribus detracto iam dudumposito medicamine perspicere profectum, ac rursus imponere omnibus locis ex anterioribus ac posterioribus corporis partibus: Singula enim medicamina erunt illinienda pellibus teneris, atque ita corpori addenda, superposita lana molli

A mollicum leuibus fascioliis colliganda, & pro uiribus corporis adhibenda gestatio, atq; ungenta congrua, & defricatio. Tympaniten uero recorporatiua curandum probamus curatione, & conijcienda etiam inflationis medela, quam Græci empneumatofin uocant. Adhibenda deniq; reflantia, ut est quod appellamus diaspermaton, uel polyarcion, aut diaartymaton, aut diasamsucum, aut diamelilotum: Hæc enim ualent etiam uentositatem tollere: Adhibenda præterea in hijs ea quæ superius ordinauimus. Tum profectu accedente regula cyclo- rum adhibenda natatio maritima, uel aquarum naturalium. Alij uero nõ absur- de etiam aquæ marinæ uaporationem probant adhibendam, quo sudores pro- uocantur: Inquiunt enim implendum solum aqua marina feruenti: Tunc qua- drangulam compaginem immittendam præligatam loris, in quam erit includen- dus ægrotans: sed præliganda compago pelle, ut aquæ prohibeant ingressum, quo exhalatione uaporis calefactus ægrotans in sudorem uenire cogatur. Sed erit aqua calefacienda in nouatione frequenti ferri candentis immissione massa- rum. Oportet autem semper ægrum adhibito animi laxamento curari, quam Græci diachysin uocant. Quærenda denique animi desideria, quæ sine uexa- tione corporis præueniant uoluntatem, & amicorum conuiuia, quæ ciborum parcitate, animi tamen lasciuitate frequentent. Vtile etiam si longi fuerint dies pariri modum sumendi cibi; facilius enim accepta digeruntur duorum tempo- rum oblatione diuisa. Ac si iuxta ordinem datum leuigati indulgentia passionis rursum fuerint accessionibus typicis ægrotantes affecti, quo iterum impleri ui- deantur erit melius uti prius radicum uomitu: dehinc ante diem radicum usus, album ueratrum immittere, tunc sequenti die hoc detracto radices dare, uel certe hellebori decoctionem. Sed horum usum uel confectionem dexteram, atque adhibendi modum Responsionum libris de adiutorijs scribentes docui- mus; & nunc exinde hæc accipienda monemus. Hæc est mundior, atq; uera hydropum curatio: Etenim potui medicamina danda cauere decet: Alia enim uesciam commouent, alia intestina lacerando ulcerant, uel dysentericam faciunt passionem: Alia stomachum uertunt, & fastidium generant cibi, & sitim ex- tendunt. Quapropter si cogentibus rebus utendum uiderimus quibusdam aquiducis medicaminibus, quæ Græci hydragoga uocauerunt, ea dabimus hijs qui plurimo humore infusi aquoso corpore laborare uidentur. Habere e- tiam conuenit curam, ne rursum corpora repleantur: ex quibus est euphorbiū multo commixtum potu datum, uel ouis sorbilibus aspersum, duorum uel tri- um cochleariorum quantitate, uel decoctio radicum, aut squilli. Oportet autē squillæ libras duas omni purgamento absolutas, quod ad unam libram rediga- tur, concisas in uas fictile nouum prælitum mitti, tam adiectis uini sextarijs tri- bus, quibus ad tertias decoctis, ex ipso liquore erunt ad duo cochlearia ægrotan- ti danda: & proficiente curatione usq; ad uncia unius accedere modum. Sed hoc erit post gestationē adhibendum, uel post perunctionē corporis, & ante sumpti- onem cum plurimo interiecto tempore. Ex decoctione aut radicū duos uel tres cyathos dandos probamus. Sin uero etiam urinā quis uoluerit comouere, erunt omnia aromatica prohibenda, quæ non curiosa, sed magis simplicia esse uidean- tur, ut est decoctio seminis cucumerū, uel fœniculi, aut dauci, aut apij, anesi, pe- troselinij. Itē menta, asari, nardi, squinantij, zinziberis. Hæc singula uel cū uino, uel ex ipsis confecta erunt offerenda. Ac si ex hijs humor detrahi non potuerit, oportebit tanq; alienū paracentesin auferre. Sed nunc decet prius quàm ipsius

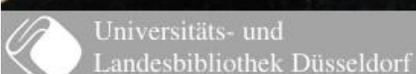
μεσσηματωσις

διὰ χυμοῦ

Libri Respon- sionum, siue Adiutoriorū Celsij.

ὑδραγωγὰ- Aquiducamina

παρκεντησις

C officij usum doceamus, hijs respondere qui iustius curationis adhibendæ dissonantia iudicia posuerunt. Antiquorum igitur aliqui congruam paracentesin dicunt, ut Euenor libro quinto Curationū, Erasistratus libro quo de hydrope scripsit, & eius sectatores, Theffalus secundo libro regulari. Alij uero congruā laudauerunt, ut Asclepiades libro quo de hydrope scripsit, & Themison secundo libro Tardarum passionū, quibus etiam nos iuxta Sorani sententiam consentimus: Adfertores tamen primæ sententiæ, hoc est, istius reprobandæ curationis hæc dicunt; peritonei membrana à natura neruosa esse perspicitur, & est omne quod neruosa fuerit qualitatis punctiōibus inimicum, siquidem consensus ingerat. Præterea spirationis naturalis causa, qua nos aërem recipere, atq; reddere hauſtu potili necesse est, intestina quoq; commouentur, quibus superficies corporis consequenter tangitur. Et est periculum hanc paracentesin uulnerare loca: quippe cum non solum corruptus humor detrahi uideatur: uerum etiā naturalis sæpe spiritus excludatur, quod est uehementer corporibus noxiū. Dehinc etiam post effectū punctiōnis, aliqui ægris sua uulnera resoluētes uoto prius torporis deponendi uitam quoq; liquerunt. Item neq; tempus sibi conueniēs hoc genus adiutorij habere uidetur: Etenim passione constituta, uel superpositione, siue lenimento aliud tempus mitigationē demonstrat, aut aliam resumptionem, uel recorporationē. Paracentesis uero conturbat atq; uires corporis tollit, & nō recorporatiua uirtute medetur, sed usum recorporatiuū impedit. Ad summam, nemo, inquit, saluatus est eorum qui per paracentesin curati sunt: quapropter adhibenda negatur. Item Erasistratus ait, quod iecore in duritia constituto obesse paracentesis uideatur: siquidem grauatio iecoris tumentis toleretur humoris substantia subleuata, atq; natans in liquidis, quibus effusis omnis grauedo partium tumentiu, quæ diaphragmati sunt natura cōnexa, atq; uenæ maiori, atque contendit, quam Græci quilen appellant, adductiōe sui tumores ingerant uicinarum, ac deinde celerem faciant mortem. Item Ptolemæus Erasistrati sectator ait causam passionis esse iecoris duritiā, supercreatam uero humoris infusionē. Paracentesis igitur liquorem detrahens passionem minime detrahere agnoscitur: Siquidem non auferat causam, ex qua humor creatus esse uideatur. Sed sunt hæc omnia facile expugnabilia: tunc enim uulnerata neruositas in tumorem uenire recte iudicatur, quoties naturali habitu fuerit constituta. Nunc autem morbo uitiata, peritonei membrana contra naturam habere perspicitur, & non similia, atq; eadem sequentur naturaliter, uel contra naturam constituta. Item intestinorum uulnerationē metuere inanis timoris est: Etenim exercitatis atq; prudentibus hoc genus officij cōmittitur: Dehinc plurimū peritonei membrana distabit interiecta humoris causa submota: spiritus uero etiam phlebotomatis sanguini iunctus excluditur, nec ilico tamen reprobanda phlebotomia, cum sit ab omnibus rectissime adiutorium comprobatū. Ferendum est enim leue damnū naturalis officij, quoties maior utilitas excludendæ passionis promittitur. Soluere uero ligationē ægrotantes, & immoderato fluore acuto deponendæ passionis in mortem uenire, simile quiddam est tanquā phlebotomatū ligaturam medici soluere, ac deinde plurimo sanguinis fluore uitam finire: Hæc enim non adiutorij est curatio, sed stultitiæ ægrotantis. Habet præterea paracentesis etiam aptissimū tempus, quod illi inueniri negant, sicut cucurbita scarificatione adiuncta, atq; hirudinū appositio, quæ non in accessione aut lenimento, sed in dimissione suppositionis recte adhibēda probant, sicut in alijs docebimus de adiutorijs specialibus scribentes: Omnes enim paracentesi curatos, ut aiunt, mori apertissime

*Euenoris libri
curationum.
Erasistratus.
Theffalus.
Asclepiades:
Soranus.*

*Ptolemæus
Erasistrati
sectator.*

inuenitur tunc enim
no. siquidem in dotali curatio
adhibenda negatur. Item Erasistratus
necesse est, intestina quoque commouentur, quibus superficies corporis
consequenter tangitur. Et est periculum hanc paracentesin uulnerare loca:
quippe cum non solum corruptus humor detrahi uideatur: uerum etiam
naturalis sæpe spiritus excludatur, quod est uehementer corporibus noxiū.
Dehinc etiam post effectū punctiōnis, aliqui ægris sua uulnera resoluētes
uoto prius torporis deponendi uitam quoque liquerunt. Item neque tempus
sibi conueniēs hoc genus adiutorij habere uidetur: Etenim passione
constituta, uel superpositione, siue lenimento aliud tempus mitigationē
demonstrat, aut aliam resumptionem, uel recorporationē. Paracentesis
uero conturbat atque uires corporis tollit, et non recorporatiua uirtute
medetur, sed usum recorporatiuū impedit. Ad summam, nemo, inquit,
saluatus est eorum qui per paracentesin curati sunt: quapropter adhibenda
negatur. Item Erasistratus ait, quod iecore in duritia constituto obesse
paracentesis uideatur: siquidem grauatio iecoris tumentis toleretur
humoris substantia subleuata, atque natans in liquidis, quibus effusis
omnis grauedo partium tumentiu, quæ diaphragmati sunt natura cōnexa,
atque contendit, quam Græci quilen appellant, adductiōe sui tumores
ingerant uicinarum, ac deinde celerem faciant mortem. Item Ptolemæus
Erasistrati sectator ait causam passionis esse iecoris duritiā, supercreatam
uero humoris infusionē. Paracentesis igitur liquorem detrahens
passionem minime detrahere agnoscitur: Siquidem non auferat causam,
ex qua humor creatus esse uideatur. Sed sunt hæc omnia facile expugnabilia:
tunc enim uulnerata neruositas in tumorem uenire recte iudicatur,
quoties naturali habitu fuerit constituta. Nunc autem morbo uitiata,
peritonei membrana contra naturam habere perspicitur, & non similia,
atque eadem sequentur naturaliter, uel contra naturam constituta. Item
intestinorum uulnerationē metuere inanis timoris est: Etenim exercitatis
atque prudentibus hoc genus officij cōmittitur: Dehinc plurimū
peritonei membrana distabit interiecta humoris causa submota: spiritus
uero etiam phlebotomatis sanguini iunctus excluditur, nec ilico tamen
reprobanda phlebotomia, cum sit ab omnibus rectissime adiutorium
comprobatū. Ferendum est enim leue damnū naturalis officij, quoties
maior utilitas excludendæ passionis promittitur. Soluere uero ligationē
ægrotantes, & immoderato fluore acuto deponendæ passionis in mortem
uenire, simile quiddam est tanquā phlebotomatū ligaturam medici
soluere, ac deinde plurimo sanguinis fluore uitam finire: Hæc enim
non adiutorij est curatio, sed stultitiæ ægrotantis. Habet præterea
paracentesis etiam aptissimū tempus, quod illi inueniri negant, sicut
cucurbita scarificatione adiuncta, atque hirudinū appositio, quæ non
in accessione aut lenimento, sed in dimissione suppositionis recte
adhibēda probant, sicut in alijs docebimus de adiutorijs specialibus
scribentes: Omnes enim paracentesi curatos, ut aiunt, mori apertissime

Aperitissime mentiuntur; nos enim quosdam uidimus euasisse: plurimi uero moriuntur: siquidem medentium tardantes consilia serius paracentesis adhibeatur, ut quibus alij adhuc tumentes peritonei membrana, & neque usu dextero operantes diuisuram faciendo mortis periculum incurrunt. Ex quibus est etiam Asclepiades, qui diuiso loco fistulam relinquendam putauit. Ex qua stirpis in modum impressa, uel per puncta peritonei membranae graues consensus, atque indignationes adferat: Quippe cum saepe etiam gelati sanguinis corpuscula irruentia uulnerum diuisuris, uel quaeque externa magnos tumores atque indignationes commouerint. Erasistrato uero causanti, quod post detractioem humoris ex iecoris duritia in passione ueaerunt superiores partes, ac magis salutare, adductione quadam ponderis indignentur, erit respondendum, quia plurimi hydropes sine ulla iecoris duritie in passione uenire probantur: Etenim ex alijs causis fieri posse superius demonstrauius. Plerisque etiam quanquam iecur duruerit non necessario in hydropem uenire contingit, ac saepe adductione partium, uel indignatione superiorum uexari perspicimus, quo saepe tumor etiam perdidit agrotantes. Omitto quod iuxta eius sententiam oportebat supinis iacentibus agrotis nullam quere lam partium attestari: Siquidem iecur nullo pondere superiora distendat, hoc est discrimen, quod Graeci diaphragma appellant. Asclepiades uero repentinam effusionem atque coadueruatam cum periculo fieri testatur: Siquidem uix, quas Graeci poros appellant, interiecta mora blando se tactu contigant, & propterea illi maneant agrotantes. Detractione autem facta liquorum, aspero se tactu contingant, atque cocidentes angustentur: ac simili ratione etiam spiritus uehementer irruens carni dolorem faciat, atque inflationem, & tormenta intestinorum. Est praeterea facile expugnabile Ptolemaei dictum, quod paracentesis humorem detrahens passionem non auferat: Etenim primo, neque ex alio quolibet adiutorio singulari haec passio solui posse perspicitur: quippe cum sit magna atque perseverans, dehinc quaedam adiutoriorum ob releuanda accidentia passionum, quae Graeci symptomata uocant, adhibenda probentur: quanquam non totum soluere morbum uideatur, ut phreneticis luce commotis oculorum praectio. Item alia quaedam, quae quanquam nihil per se medeantur, alijs tamen adiutorijs praeparant corpus, uel patientem locum, quo facile adiutorij beneficium sumat. Ac tonsura uel rasura capitis fluore quolibet adfectis, quo detractis capillis illinenda medicamina constrictiua, uel epithemata, aut cucurbitae appositione nullis obstantibus medeantur: Quanquam sit detractio capillorum laxatiua: at uero paracentesis etiam per se plurimum medetur: Releuat enim detractioem plenitudinis tensionis, atque spirationis difficultatem, quam dyspnoeam uocant, & alijs adhibendis adiutorijs praeparat partes: Non enim potuerunt medicaminum illinimenta, uel appositio sincera uirtute ad uiscera, uel patientes partes peruenire, cum interiecto humore peritonei membrana plurimum a cutibus distet, transeant autem facile ad ea, ad quae destinata erant humoris interiecti ablatione permitta. Quapropter paracentesin adhibendam probamus, sed non hijs qui uiribus fuerint fatigati, aut adhuc in tumore peritonei membranae constituti: addentes etiam, uel praedicentes periculum: Plurimi enim quamquam alterius superesse uitae potuerint, & sine ullo dolore mortem capere, paracentesis cura celerem mortem pertulerunt.

scribens phlebotomari iubet, recte quidem, sed non scripturam considerans potius quam conuulsiuam causam sanguinis detrahendam: quod est æstimabile, atq; ut ita dixerim, dogmaticum, sicut secundo libro de cœnotetis scribens Soranus *Libri Sorani* docuit. Vtitur præterea uomitiuis ieiunus, itemq; radicum eorum confundens *λευκίτων.* tempus: Oportet enim superpositionis tempore adhibere phlebotomiam, in lenimento uero uomitum. Item uentrem inter paucos dies leuiter deducendum iubet, atq; superficiẽ corporis constringendam ungento myrobalani, cum aceto & oleo rosaceo paruo, uel myrtino, & ammoniaci gutta cū alumine. Deposit etiam ægrotantes in decoctione frigida ex herba perdicia confecta, uel plantagine, aut murta, aut rubo, bis in die, atq; sufficienti tẽpore quadã tarditate ægrotantes imperat immorari. Dat cibos facile reflabiles, & potu magis aquam: quæ sunt incongrua: Phlebotomia enim similiter laxatiuum genus est, & cibus reflabilis, & singula ungenta quæ imperat adhiberi, constringuat. Item embasis, quã *εμβασις* fieri ex decoctione herbarum iubet supradictarum. Item ungenta condensant corpora. Sed hoc passus est cum nondum limpide methodicam perspiceret disciplinam, & Asclepiadis secta circumseptus, passionis causam in extasin æstimaret, quam præstibat fieri in perensem siue cutem: & ob hoc quærebat materiam *† intrinsecam* à superficie ad altiora, uelut latius patientia, reuocare. Vtitur denique constrictiuis extrinsecis, & rapit ad interiora ea quæ fuerint appositorum uirtute depulsa. Prouocat etiam uentris fluorem & uomitũ, & utitur hellebori purgatione, *† superficiem* adhibito pilothro in tres uel quatuor dies, uel alio quolibet urenti medicamine *† ελεβορο.* usq; ad cutis ruborem, quo magis perseverantem faciat passionẽ. Adhibet præterea cataplasmata, ex quibus etiam succos adhibuit arnoglossæ, uel perdicij herbar. Item malagmata adhibet constrictiua, ex quibus nunc plurimi laudant argagation appellatum medicamen. *Argagatione medicamen.* Item exercitium probat, & defricans cutem, declinat ungere, sed adhibet græcum, non conijciens hoc quoq; esse laxatiuæ uirtutis. Adhibet etiam ammoniaci guttã cum aceto uel uino, aut quæ sunt intra se contrariæ qualitatibus. Item post exercitium sudationem faciendam igne uicino, sed aqua frigida fouendos imperat ægrotantes, & usum hellebori geminũ probat. Quæ sunt quidem uera adiutoria, si tẽpora quoq; seruentur, ut Responsum docuimus libris. Item quidam Themisonis sectatores in itinẽ quoq; passionis præuisa, coërcentes pronos ac decliues, uel uenturos in eandem, quos uiderint phlebotomant, & helleboro purgant: Eos autem quos iam possessos ac ceperint, iisdem negat curandos adiutorijs: siquidem corruptione quadam uel laxatione extremæ cutis in corporibus hæc passio generetur, & sit anifica carnis atq; mollifica corporis phlebotomia. Quapropter inquit esse frigoriandã uel siccandam corporis superficiem, quo possit eius humor ad intestina uel uentriẽ recurrere, ac deinde clysteribus, uel purgatiuis medicaminibus, quæ catartica *ελευθεροκαταρκτικά.* uocant, detrahẽdo cibum. Præterea præpotandos probant ægrotãtes succo nepetæ, seruata moderatione quãtitatis, quæ neq; minuenda, neque superanda sit tribus cyathis uis que ad sex. Cibum etiam dandum frigidum, atque constrictiuum & paruum. Potum frigidum, sed meratum, ex uino uehementioris acrimonia, atq; albo, uel ueteri: & iape tenendos ægrotantes, uel siccandos abstinentia bibendi, siccioribus reficiẽdos cibus: Quæ sunt utraq; incongrua ac dissonantia siccandæ cutis, secundum eorum intentionem: Sic enim, ut aiunt, è superficie transmittendus est humor ad altiora, atque eo prouocandus, ut clysteribus ac purgatiuis medicaminibus excludatur per uentrem: erit enim contrariũ, siti atq; siccioribus cibus, & uino supradicto altiora siccare. Item aliqui horum multitudinem

C tudinem intuentes frequenter adhibendam phlebotomiam, atq; clysteres, & uentri flua medicamina, quæ catartica uocant, iubent: & magis diacameleos appellent, quibus necessariò corruptentes ægrotos in peiorem habitudinem corporis uertunt, quem Græci cachexiam uocant. Item alij corruptione hoc fieri, atq; mutatione ex uenenis effecta æstimantes, temperatiuis uti medicaminibus decreuerunt: Ex quibus magis asininio lacte ægrotantes potandos imperat simplicis, uel accurato, quod schiston appellant. Item uino dulci, & cibis similibus, quibus fœda digestionem corruptis maior efficitur corporis corruptio. Ordinant præterea theriacam dandam, quam cuncti Mithridatiũ appellamus: Quæ quidẽ re corporatiua uirtute mederi posse perspicitur. Dant etiam uiperas mandendas, sed amputato capite atq; cauda, mensura digitorum quatuor, cætera coquentes atq; obdulcates sale & oleo ægris offerunt comedenda. Alij etiã aqua ex labris quibus candens tingitur ab operantibus ferrum potandos dicunt: cum sit hæc passio secundũ plurimos scriptores ex aqua graui, quæ aut natura, aut aliqua corruptio fœdata sit, sæpius generata. Alij quoq; etiã cutis uulnerationem affectandam probant, qua corpus exhumoretur: neq; cunctis cõmune iudicium, & ignaris cognitũ prouidentes, quod peiorante passione superficies corporis ulceretur. Itẽ alij ægotũ in ea ciuitate quæ nunquã fuerit isto morbo uexata, si fuerit peregrinus, cludendum probant, ciuem uero longius exulare, aut locis mediterraneis, & frigidis consistere ab hominibus separatum, exinde reuocari, si meliorem receperit ualitudinem, quo possint cæteri ciues nulla istius passionis contagione fauciari. Sed hij ægotantẽ destituẽdum magis imperat quã curandum, quod à se alienum humanitas approbat medicinz.

καχξία.
Lac asininum.
σχιστόν.
θηριακή μίγμα.
δαίτιος.

DE PHTHIRIASI CAP: II.

D
φθιρίασις.

Pediculi feriales.

μήγματα.

ήλος άνθος.

Necedente cachexia etiã hoc symptoma generatur, quod nos accidens dicere poterimus. Sumpsit igitur nomen non à genere, sed à multitudine pediculorum: Plurimi enim creantur nunc per totum corpus, nunc per eas partes quæ capillatura cõceptæ sunt: & nunc consueti atq; simplicis formæ, nunc ignoti, hoc est latiores, & duri magis ac sæuientes morsibus uehementer, quos quidam ferales appellant: Nam sæpe etiam sub capillis inueniuntur corpora penetrasse. Sequuntur autem ægotates uigilia & pruritus corporis, atq; pallor, cibi fastidium, & stomachi debilitas, & caluities: & est passio solutionis cholera rubra egestione plurima per tenues uias emergente, qua hæc animalia generantur. Deniq; superpositionis tempore iacere oportet ægrotos loco mediocriter frigido, atq; cibis constrictiuis, & temporibus iam sæpe demonstratis refici. Fomenta uero & perunctiones, & cataplasmata membratim erunt adhibenda, qualia Themison elephantiacos curas ordinauit. Sed ea loca quæ capillatura uestita sunt erunt præterea radenda, superpositione resumptio adhibenda, atq; re corporatio, sicut in cachecticis, uel elephantiacis ordinauimus, sed iugia adhibenda smegmata, quæ nos lacessentes, atq; purgatiuos pulueres nuncupamus. Item unctioes magis, cum mox fuerit capillatura derasa præfortis partibus aqua marina, uel aceto salso. Sunt hæc deniq; plurima speciatim posita, ut bulbi cum nitro atq; oleo contriti, quo mellis faciat crassitudinem, ex quibus corpus erit illiniendum. Item staphysagria cum aceto atq; oleo trita, uel infusa aceto & oleo, tunc contrita cum salis flore, quem Græci halos anthos uocant, donec liquidum mellis similitudinẽ faciat. Nunc etiã cum sulphure uino atq; aceto: Vel ita ponderibus

CHRONIO
...tempore melamina,
...dum nri obullos adm
...Vel fiantiam oleo
...admirare, quam C
...adhibendi sicci pa
...non pebraria dicer
...si ipse, & Aphrodis
...uexantur sunt adbe
...& alperginibus polu
...catones, quæ Gmchides
...nicus radium, & equiam fe
...quæ epos re corporatiua
...curare labent: Sic cum uent
...dum dicitur poterimus, eius qu
...DE VENTRICULI
...rebus uocant, &
...CAP: V
...Estricula pã
...corpus quoq;
...uigilatio
...na. Sequari
...ho qualitate
...si in pãde, uel
...morbo non sua d' ipmã
...ita pãlaguã, cum grau
...uolunt apollari, ægri
...uolunt uolunt, & non
...genitio ipã, ut per di
...bus pãro emittit, & uo
...dore æstingitã uoluntã
...uoluntã. Si ipius uent
...Sequitur etiam uigilia
...debitus pãro labentibus,
...uoluntã quæ sus manibus
...concepto. Tum uoluntã
...generatur, cum facile
...uoluntã solutionis, & al
...uoluntã uel conuicta, ut
...reumã mo uoluntã. Se
...pãraditã uoluntã. Qu
...uoluntã, nec plurimã
...uoluntã, erit eo temp
...uoluntã requie, & qu
...uoluntã atq; corporã
...uoluntã, tanquam oculi
...etiam uoluntã, atq;
...leumã uoluntã uoluntã, uel
...Gino oleo, & uoluntã quop;

A deribus composita medicamina, staphysagria drachmas duas, sandaracæ drachmas duas, niri obolos duos, admixto oleo & aceto, donec in mellis crassitudine ueniat. Vel sandaraca cum oleo, & nunc staphysagria, & abrotanum æquis ponderibus admixta calce, quam Græci conin uocant, & hijs similibus. Palpebris autem erunt adhibendi sicci pulueres, atq; collyria, quæ Græci phlepharica uocant, nos palpebraria dicere poterimus, ex are usto, atq; aneso affo: sed & lapide scisso, & pipere, & staphysagria confecta. Hæc etiam in hijs qui præter phthiria sinpruritu uexantur sunt adhibenda, adiectis magis feruentioribus aquis in usu lauacri, & asperginibus pulueris ex thure & nitro, & sulphure confecti. Item solutiones, quas Græci helioses uocant, adhibendæ sunt: Dropaces quoq; & uomitibus radicum, & ea quæ iam sæpe de alijs memorauimus scribentes passionibus, quæ corpus recorporatiua uirtute fortificare, atq; in meliorem habitudine commutare ualeant: Sic enim detracta corporis cachexia, quam nos malam habitudinem dicere poterimus, eius quoq; comitantia depellentur.

DE VENTRICVLOSIS, QVOS GRÆCI
coeliacos uocant, & de cæteris defluxionibus,
CAPVT III.

Ventriculosa passio, quam Græci coeliacen uocant, à parte corporis quæ patitur nomen accepit. Generatur ex antecedenti indigestione continua, uel tumore uehementi, aut dysenteria. Sequitur in hac passione constitutos uaria stercorem egestio qualitate atque colore, nunc tenuis ac soluta, nunc aspera & inæqualis, uel constricta, & nunc alba, nunc similis urinae camelorum, nunc flaua & spumosa, nunc prasina uel liuida, aut nigra, aut purulenta, aut sanguinea, cum graui foetore & rugitu intestinorum, quem Græci borborismum appellant, atq; in exitu sonitum, & post effusionem factæ uelut scæntis stercoreis uesiculæ: & nunc iugiter nocte atque die, nunc coadceruatim, sed interiecto spatio, ut per diem bis uel semel, aut interpositis uno uel duobus diebus, aut eo amplius: & nunc cum tensione atq; uentositate, & tormento, uel dolore aut singultu confidente, atque conducta cute quæ uentrem circumtegit, attestante siti, & ipsius uentris feruore, & leui in interioribus torpore frigidus: Sequuntur etiam uigilia, fastidium cibi, & aliquibus plurimus torpore frigidus: debilitas, pallor subalbidus, & nunc febres, dehinc corporis odor teter plurimus, ut etiam quæ suis manibus tetigerunt computrescant, & difficile careant odore concepto. Tum uultus inflatio atq; pedum: Quibusdam etiam dysenteria congeneratur, cum facile fuerint intestina ulcerata, ob defluentium acrimoniam. Est autem passio solutionis, & aliquando stricturæ complexa: Siquidem aliqua eius reumatismo uentris: Siquidem plurimæ in ipso fiant egestiones, sed non uariarum supradictis concurribus. Quapropter cum adhuc noua, uel emergens fuerit passio, nec plurimi temporis, sed in superpositione constituta, quam Græci epistasin uocant, erit eo tempore locandus ægrotans constrictiua ratione, ut sæpe docuimus, adhibita requie: & quantum uires permiserint, abstinentia: Etenim ad perferendum atq; corpori adpropriandum cibum sumptum: nunc uenter patiens indignatur, tanquam oculi patientes uisus officio: in qua ætati somnus etiam plurimus curandus, atque sitis, & lanis mollibus uenter contegendus leuiter oleo hispano præactus, uel melino, aut rosaceo, aut murtino, aut lentiscino oleo. Ac si uentositate quoq; uel tormento affecti fuerint ægrotantes, dulci oleo

uons.
uoxiopia bla-
φαινα.

uiliuore.

uolikioti.

uolikioti.

borborismos, u
borborismos.

Reumatismus
uentris.
uaitaxoti.

I ci oleo

Arit, hoc adprehendimus, cum solum præter aliqua purgamenta fuerit exclusum. At si hoc egestio secuta fuerit quædam aliena, minus quidem purgata, tamen accipimus ulcera, & propterea sanitatis spem pollicentia. Item si nihil fuerit exclusum, neque ipsius iniectionis quidquam, erit credendum necessario medicamen inhaesisse, quantum sua ualuit potentia: & propterea sui operis integrasse uirtutem, quanquam non perfecisse uideatur. Nec recte culpanda uirtus est, quæ una iniectione non dederit sanitatem, cum plenam fecerit futura perfectionis fidem, perseverationem sui persuadens. Vnde si omnino nullum fuerit redditum, medicamen erit impauide accipiendum: atque è contrario si eius nulla particula fuerit retenta, & statim effusum, nullum sui demonstrauerit effectum, omnia desperanda: Est enim plurimæ debilitatis, atque alienatarum, uel mortuarum partium signum. Coniiciendum præterea, ne ut sæpe contigit, uetustate medicaminum effrata uirtute nullus sequatur effectus: & propterea sicut iniecta sunt limpidè reuocentur: Quapropter etiam hoc intuendum esse mandamus. Tum post egestionem factam spongijs erit postea detergendus: Vel si nihil fuerit exclusum, interiecto spatio unius horæ perunctum reficere ægrotantem cibus congruis, atque stomacho aptissimis, ut lactucæ thyrso, uel intybo cum aceto, quod sit ex murta confectum, aut oliuis fractis uel natantibus, quas colymbadas *καλυμμάδες* appellant, & ouis hapalis, & uolantibus nuper memoratis, quæ sint nutrita constrictiuis, ut murta, rosa, lentisco: Etenim eorum pinguedo sic defluxit, atque caro constricta sufficitur: magis in eorum pectoribus quorum plus ossibus uicina aptiora probantur: sunt enim teneriora cæterorum. Danda etiam pomorum quædam constringentia, atque olerum cocta, quorum superius, atque de alijs scribentes passionibus memorauimus, potui dabimus aquam frigidam: Quod si minime tolerauerint ægrotantes, dabimus feruentem plurimum aquam cisterninam: Et si sine febris fuerit ægrotans, dabimus uinum exercitioris paulo uirtutis, ut supra docuimus. Omnino enim inuitantes adpetitum, siue suscitantes, quæ Græci orexin uocant, stomachi robur debemus custodire, nisi cum nausea etiam uenter fuerit resolutus, Oportet etenim curare, ne rursus plurimum cibum demus aut potum: uel priusquam solidum cibum sumpserint ægrotantes bibendum credant: Nam conuenit neque grauata, neque humecta intestina seruari. Si igitur medicaminis iniectio aliquo fuerit peccato uitiata, ut non omnibus adiutorij partibus informata uideatur, mox medicamenti monstrabit errorem: Nam quidam iniectione aliqua ex parte uomuerunt, aliqui stomachi ac uentris dolorem senserunt, singultibus atque nausea affecti, cum anxietate ac siti, & immitigabili ardore, & articulorum frigido torpore, & pulsu maligno, atque sudore uel defectu, aut pressura capitis, siue grauatione, quam carolin uocant: siquidem sit nimix uirtutis medicamen iniectum in febris uel uiribus uitiatis, aut in alto tumoribus constitutis. Vomitus autem medicaminis iniecti si ex tumore uentris fuerit factus, uel teneriorum intestinorum, tanquam in iliaca passione, sæpius ægrotantibus intulit mortem. Si autem nullo tumore subiecto fuerit effectus, ingerit uexationem atque metum: Aut ut sæpe contigit passionis significat depulsionem: Siquidem nulla pars ulcerum in intestinis à medicaminis contactu uideatur immunis. Tardante passione etiam recorporatiuis conuenit uti rebus. Quapropter oportet ea quæ feruntur per uentris officium celeriter auferre, & ora ægrotantium spongijs ex pulsa frigida siccatis reficere, articulos ligare, & stomacho cataplasma constrictiuum imponere, quod diadaphnidon dicunt, uel similis uirtutis. Odoramenta quoque resumptiua adhibere, & frequentius cibo nutrire ex supradicta

C materia. Ac si accepta non tenuerint, erunt secundo offerenda, adhibita articu-
lorum fricatione, cucurbita ori uentris infixa: uel si potuerit etiam à tergo inter
scapulas. Ac si dolor occurrerit & singultus ob ardorem atque sitim, fomentis
utendum est, & cataplasmatibus, & spongiarum uaporatione, & olei iniectione,
quo possit medicaminis uexatio celerius obtundi. Perseuerante incendio,
etiam calida, & oleo, & lacte sunt iniectiendi: Et si nulla fuerit humoris significa-
tio, eorum frigidus adhibendus est usus: & ob mitigandam sitim iugis adhiben-
da oris collutio: dandus interea potus. Item propter articulorum frigus adhi-
bendi tepores cum blanda manuum tenacitate, quam diacertosin uocant, item
unctio: Sudores autē si ex pressura fuerint apparentes, erunt detergendi ex dia-
phoresi, & asperginibus cohibendi, & congruo cibo, & cæteris quæ de caroti-
cis scribentes docuimus: quibus depulsis, hoc est, præsentibus periculis eua-
dentibus ægrotis, si forte rursus in priscam dysenteriam uenerint, erit tentandū
multo tempore simplicibus uti iniectionibus, hoc est, hijs quæ sine calce, quam
asbeston uocant, uel auri pigmento, quod arsenicon appellant conficiuntur.
Tum si perseuerauerit passio, ad uehementiora transeundum, sed ex simplicibus
rebus confecta, sollicitam habentes calcis, uel auri pigmenti iniectionē: Opor-
tet enim putredini etiam cataplasmatibus occurrere: quorum sunt erui pollines
pusca decocti, & lentiscinum oleum acacia immixta, donec mellis sumat crassi-
tudinem, Item lenticula molita, cum melle, uel rosaceo, uel lentiscino oleo de-
cocta. Ac si putredinis causa sanguinis effusio fuerit consecuta, erunt spongiæ
expressæ ex aceto calido pubetenus, uel sub umbilico & coxarū summitatibus,
quas Græci schia uocant, admouendæ: dehinc iisdem locis etiam cucurbitæ fer-
uefactæ adfigendæ, articuli ligandi, dandus digestibilis cibus, & qui facile cor-
pori insinuetur: Tunc uinum quod sit præcoctum in cortice mali punici. Inij-
ciendum autem acetum, nunc solum, nunc cum thure masculino, uel eius manna
contrita, uel quod ex confectione superat diatheon emplastri, cum sibi eius ma-
teriæ miscentur. Imponenda etiam similis uirtutis emplastra, uel acacia aceto
soluta: Tunc donec scatere tentet coquenda, aut in amplo mali punici cortice
supra tepentem cinerem sensim calefacienda, & ex ipso liquore partes contegen-
dæ. Dehinc cerotaria apponenda ex oleo murtino aut melino, aut uiridi contri-
ta acacia atque consoluta, uel ex omphacino, aut cœnanthino, cum ruta aut ba-
laustio, aut aliquando hijs omnibus: uel ut Themison composuit, acaciæ partē
unam, rosæ aridæ partem unam, ammoniaci guttæ partem dimidiā, ceræ par-
tes quatuor, & olei rosacei quod sit sufficiens. Hac contrita in uino amineo,
& soluta cera cum rosaceo oleo miscenda: Ac si sanguis fuerit retentus, quod
fiet aliquando cum gelatur, aliquando densitate putrescentis uenæ, erunt discer-
nendæ causæ hoc modo: Nam densatam intelligimus uenulam, quoties pulsus
exurgit, atque frigus corporis resumpto feruore mitescit, ægrotantis animus
melior, atq; spiratione corpus facillime releuatur: Ac si gelatus obstiterit san-
guis, quod Græci thrombosin uocant, & propterea fuerit fluor celatus, supra-
dictis contraria sequentur, ut pallor, iactatio, pulsus paruitas, uel amputatio,
quam Græci asphyxian uocant, grauedo, inflatio, frigidus torpor pubetenus,
ac paulo superius: tum defectio cum sudore. Quapropter erit aceti iniectio fa-
cienda tunc cum fluor fuerit abstinendus diurnis diebus cibo reficiendus æ-
grotans. Si autem plurima ex parte retenta putredine parua excluderint ægrotan-
tes, quæ sint sanguinolenta & ramentosa, & propterea profectu apparente me-
lior esse curatione, adiunctio tamen metu ne retenta soluantur, oportet etiam
secunda

δικήρωσι.

διαφύρωσι.

καρωτική.

Calx

ασβήστος.

σχία.

D

Vinum ami-

neum.

θρόμβωσι.

ασφυξία.

CHRYI
 ande el terro de entem
 magis, aut acaciam aqu
 dicitur regere, ac rursu
 rancem dicitur, sed r
 propter pulchrum ue
 e ordinibus. Item rati
 rorum: Exim inordinat
 sibi uocari. Et aliam
 sicut conglobata, sicut
 in creaturam utine cogit
 cum corporis debilitate atq
 da, sicut in cœcum, sicut per
 huiusmodi exiguam, si aut
 multa fuerint coactis ad
 inuenio per huiusmodi inueni
 entis, & hanc corpus cum
 abis proferri regerit. Tur
 bida quæ uoluntatis conu
 inueniendæ, necesse est conu
 uentis, quæ dicitur in medicam
 tum inueniendum, uel plumb
 so oleo rosaceo conueniendū,
 quæque similibus uentem ac
 adueniendam uentem inueni
 uere ut inueniatur. Dehinc
 tenuis, sed non propter, si in
 ia, plumbæ uentem egredientem
 reponendum in conuenit. In hanc
 rebus per unam gelaturam, &
 quæ egredientis ostibenda ex ole
 uel inueniatur, aut malia regerit
 uel hanc uentem, si specialiter a
 mare calido, uel lacte. Dehinc
 conuenit, & calida uel caliditate
 reponendus digitus uel quæ ab
 tenuis cocto atque conuenit, ac
 pen. Ac si hanc minime fuerint
 atque inueniatur. Ex cum tempus
 etur congrua. Tunc nutriment
 uel pulchra exelle conuenit, a
 uoluerit. Prouenit autē
 uolens tumens, si conuenit
 tumis, & resumptio cura
 cum tum or migrauit
 tumens tumens tumens tumens
 occurrunt, quæ erit conuenit
 huiusmodi, uel inueniatur, &
 a tura a tura melle, uel

A secunda uel tertia die eundem trochiscum iniijcere, sed solita, uel certe succum plantaginis, aut acaciā cum aqua. Sin uero quibusdam diebus sine officio uentris fuerint agrotantes, ac rursus iniectionibus asperati, conijcimus in hijs non cicatricem ulceris factam, sed medicaminum supraducto cortice fuisse obrufa: & propterea post effectum uentris nuda atque sordidata, rursus humorem fluere ordinabimus. Item tribus diebus lenticulæ coctionem crassioris succi iniijciendam: Etenim intestina uel propria medicaminis coercentur, quam Græci styphsin uocant, & ulcerum mitescit asperitas, & ex anterioribus medicaminibus facta conglobatio, siue cortex in saniem prouocatus cadit, & subiecta ulceram cicatricem uenire coguntur. Ac si plurimo tempore ulceratio perseuerauerit cum corporis debilitate atque fastidio, erit frequentia medicaminum euitanda, siue iniectionum, siue potionum: Maior enim ex ipsis uexatio fiet, cum cibi appetitus extinguitur, & in fastidium ueniunt agrotantes, nisi parua insuetorum multis fuerint consuetis admixta. Decoctionem autem lenticulæ secundo uel tertio per singulos iniijciemus dies: Ex ipsa enim sufficienter intestina coercentur, & latenter corpus nutritur, cum quadam particula digestionis usurpata uiribus profecerit agrotantis: Tum cum limpida ulcera senserimus, erunt cohibenda ea quæ uehementius conficcare ualeant, quæ Græci styphonta uocant, & iniijcienda medioariter constringentia. Ac si quisquam eorum non tulerit uirtutem, erit diachylon medicamen oleo roseo soluendum, ac diligenter liquefactum iniijciendum, uel plumbeo mortario plumbeo pistillo circumducto immisso oleo rosaceo conterendum, donec in succum ueniat, atque crassius fiat. Horum quoque similibus utendum monemus. Tunc uino leni, atque carne uolantum uel marinorum utendum, ut squillæ, mulli, carani: & pro modo uirium gestatione resumptionis causa. Dehinc cum omnia tuta uiderimus lauacrum adhibemus: sed non properanter, & magis cum forte iniectio fuerit facta trochisci, nisi primo uentrem egresserint agrotantes. Tardate passione superpositionis tempore iisdem uti conuenit. In lenimento uero erit fortificatio adhibenda corporibus per uariam gestationem, & uocis atque corporis exercitium. Post singulas egestionem adhibenda ex oleo & aqua calida, & decoctione lini seminis, aut foenigræci, aut malux agrestis, iisdem partibus, hoc est sessioni, quam Græci hedram uocant, & specialiter admoenda uaporatio ex pollinibus cataplasmate calido, uel facello. Dehinc etiam radix agrestis malux decoctæ atque contritæ, & calida testa calefacta erit apponenda. Ac si iugis fuerit dolor, immitendus digitus usque ad altiora, præunctus adipe anserino cum foenigræci semine cocto atque contrito, aut aliquo medicamine ex hijs quæ appellamus *lypara medica* para. Ac si hæc minime fuerint inuenta, erit hoc cerotario faciendum simplici *camina.* atque limpido: Et cum tempus cibi dandi occurrerit, adhibenda perunctio stricture congrua. Tunc nutrimento dandus panis ex aqua calida, aut alica lota, aut pulcra ex melle confecta, aut oua sorbilia cum pane. Potui autem aqua calida offerenda. Perseuerante autem tumore, adhibenda cucurbita adiuncta scarificatione locis tumētibus, & uaporatio spongiarū: Declinatione occurrēte adhibenda cerotaria, & resumptio cauta: sic enim sedantur iuges egerendi uentris delectationes, um tumor mitigatione conquiescit: Atque ille qui putatur reumatismus indulgentia tumentium facilius abstinetur. Ac si æqualis tumori fluor occurrerit, utriusque erit conijcienda curatio. Quapropter si fomentum ex oleo hispano, uel melino, aut murtino, aut lentiscino adhibuerimus, & cataplasmata erunt ex aceto atque melle, uel stymmatibus præinfusis coquenda. Item *Stymmata.*

C præscriptis iamdudum iniectionibus concoquenda quædam constrictiua, ut murta, uel rosa, aut mala punica: lacte autem & cæteris admiscendum amy- lum, & enatis matibus aliqua decoctio stymmatum adiungenda, aut mali puni- ci, & apponenda rursus sessioni uaporatio stymmatum, aut cantabri conligati, uel in aceto decocti, uel quam omelsin uocant, ex pollinibus panno conligatis, at- que ex stymmatibus cõfectis: Perungenda etiam digito interiora longæonis ex cerotario oleo roseo confecto, aut adipe cum oleo roseo. Tunc post perun- ctionem ora lauanda aqua tepida: cibus dandus pultricula calida, ut de uentricu- losis scripsimus, quos Græci coeliacos uocant, ex alica uel farre, aut oryza, aut milio, aut olyra, aut pane Alexandrino: Hæc singularia, uel aliquando amy- lo admixto, aut lacte, aut melle ex fauo expresso. Potus paruus dandus, sed calidus: Tum effecta reclinatio resumptio adhibenda. Ac si solutio fuerit ur- gentior, uel sola, frigidus conuenit locus ægrotanti, & supina iacendi positio, paulo leuius capite locato, & suppositione lanarum, clunes uel inferiores lon- gaonis partes subleuandæ. Adhibenda etiam requies, & impressus articulis ma- nuum amplexus, uel ligatio paulo tenacior. Deponenda etiam omnis animi intentio, & magis cogitatio passionis auertenda: Admonet enim egestionem, ac prouocat inquietudinem in memoriam reducta conscientia. Erit denique persuadendum, ne quoties fuerint ægri in egestione commoti, ilico uentrem facere festinent, sed quantum potuerint resistendo differant motu: Fit enim quædam meditatio, atque frequens egerendi consuetudo, & oportet effugere laborem motus, ac nutandi corporis frigus, nisi forte acrior, aut incendiosa fu- erit defluxio: Retenta enim sessionis in locis, quam Græci hedran uocant, lon- gaonem exurit. Conuenit denique si possibile fuerit ægros ad sessionem ege- stionis deportari, aut humilius è lecto scaphia posita ad egestionem producta- ciendam. Vel si plurima fuerit corporis defectio, qua iacentes non ualeant flu- entia retinere, erunt egestiones spongijs suppositis excipiendæ, & medijs parti- bus apponendæ lanæ, nunc oleo constrictiuo præinctæ, uel decoctione buxi, uel murte, aut mali punici, & horum similium stymmatum, uel succorum con- stringentium, nunc asperso rutherginario, quem Græci byrsodepsicon uocant, uel trita galla erunt mediâ siccanda: hæc enim constrictionem sine ullo frigore fore promittunt. Dehinc apponenda ex palmulis epithemata, & malo cydo- nio, & balauftio, & alumine, & horum similium, sicut de coeliacis, uel sangui- nem spuenticibus, aut stomachicis scribentes docuimus. Inijciendus etiam per- clysterem succus plantaginis, aut polygoni herba, uel intybi, aut uua lupina, aut herba caricaria, uel semperuua, aut mespila, malua, aut oryza, aut decocti- one mali punici, uel eius caduci, quod Græci cytinonrhoas appellant, nos am- pullagiũ. Et aliquando hæc ipsa erunt cõterenda, uel rosa, aut rubus, quam Græ- ci bathon appellant, aut lentiscus, aut galla, aut thallia, aut rubi uirgulta, uel ui- tis anuli, quos helicas uocant, aut salicis folia, aut ex uino bunito hijs qui sine fe- bri adficiuntur: ex aqua uero hijs qui febricitant. Item ros syriacus, aut ompha- cium, aut acacia succus, uel hypocystidos herba, aut balauftij drachmæ duæ, in quatuor uel quinque cyathis conijciendæ: Est enim ea quãtitas iniectionis re- dundans, hoc est, siquidem plurima grauedine quadam prouocet uentrem. Item lenticula decoctio, aut licium indicum cum lacte. Sint autem amyli dra- chmæ quatuor, licij drachmæ duæ, lactis cyathi septem uel octo: Extendenda enim hæc singula atque minuenda sunt pro magnitudine solationis, ac uirium ægrotantis

Byrsodepsicon.

Amullagiũ.

Helicas.

Uitis anuli.

CRONTI
 gettes. Acl primis fo
 ue lecta ingitur, e
 are uicari puzare, quo
 an regiam. Ex quibz
 opino, cumto azque com
 e. Sedli duo infusione p
 uole uum commixum.
 amim partem. In his u
 tum, & uinum spullicum
 uctio adhibenda et oleo
 a gem spulicæ. uti calia
 conuenire. Lac quoque
 on hæ singulari. Etiam si
 itationem humorem tem
 an coctioem hæ modis. Lac
 in in cante miorum anim
 pica hincis pliumum azque
 miorare, quod etio uibit
 azque, quæ uenit spulicæ,
 ualiditas, uel hoden, aut re
 taginis, & horum similibus fi
 coctiua qualitas hoden
 uel hoden miorum p
 lum comedentes hæ generat
 Desique eni primo prouocant
 uel hoden, & azque spulicæ
 Cera hodenas opulicæ: azque
 item modis opulicæ, sed quod
 uenit coctum. Bonæque, ut
 an coctioem uel hoden miorum
 hoden miorum, uel hoden
 sed hoden miorum: primo o
 hoden miorum, quæ de se h
 sedulo immutata, ac hoden h
 mediam uenit partem hoden
 cochlear, atque alæ miorum
 azque hoden miorum longap
 piam. Sine hijs uero coctio
 erocant. Vestim lactis erit m
 tienda miorum uel ac dimid
 era dimid miorum coctioem quæ
 hoden miorum coctioem ac
 hoden miorum coctioem ac
 hoden miorum uenit, aut
 hoden miorum gelatum. q
 hoden miorum cum azque
 hoden miorum miorum.

A agrotantis. Ac si plurimus fuerit in ulceribus sensus, ut medicaminum constrictione lacessita indigentur, erunt iniicienda ea quæ cum dulcedine admota partes ualeant præficcare, quo neque ulcerationem prouocemus, neque fluxum negligamus. Ex quibus est in febricitantibus succus prisanæ cum adipe caprino, contrito atque commixto tracanto, uel gummi, aut argillinci radice. Sed illa duo infusione præmollienda: radix autem coquenda, aut rosaceo oleo ouum commixtum, aut lac coagulatum, uel cum amylo concoctum ad tertiam partem. In hijs uero qui sine febris fuerint, passum conuenit Creticum, & uinum squilliticum supradictis speciebus. Tum refectionis tempore unctio adhibenda ex oleo hispano, ac deinde ora lauanda pusca tepida. Cibus autem specialiter, ut in coeliacis ordinauimus dandus. Similiter etiam potum conuenit dare. Lac quoque bibendum præcoctum, quod appellant diacoleon, siue singulare: Etenim fluores crassificando cohibet, & ulcera deterget, & acrimoniam humorum temperat, & sine ullo labore corpora nutrit. Est autem coctionis hic modus: Lac sumendum ex agresti pastu perfectum: Etenim in ciuitate nutritorum animalium reprobamus: siquidem capræ è falsiore pascua sitientes plurimum atque coadceruatim bibant, & multum lac, sed aquatum faciant, quod est coactioni uentris incongruum. Quapropter magis ex caprea, quæ lentisci pascua, uel murte, aut rubi, aut uitis folijs, uel quercus, aut salicis, uel hederæ, aut terebinthi, aut herbæ calicaris, uel polygonij, aut plantaginis, & horum similibus fuerit nutrita, erit lac accipiendum: Confluxit enim constrictiua qualitas herbarum in lactis qualitatem: Nam sæpe diagridium, uel helleborum mandentes purgati uirtutis efficiunt lactem, sicut procicolum comedentes lac generant, quod uisum præstet accipientibus abunde. Denique erit primo probandum, atque eligendum quod sit albidius, atque sine ullo odore, & neque globosum, hoc est, frustis coagulatis uariatum, quod Græci thrombodes appellant: neque in urinæ similitudinem mutatum, quod ijdem uroides appellant, sed quod possit unguibus destillatum manere sua tenacitate collectum. Boni igitur, ut diximus, lactis quatuor uel quinque sextarios oportet in uas fictile mittere siue æneum, immittendæ & cochleæ, quas nos lapides marinos, uel fluminales accipimus, non marinæ igitur ob salitatem, sed fluminales inusta: primo quo sint igne pellucidæ, tum auferendæ: & ex sufflatis omnibus, quæ de se forte dimiserint, ac depurgatis supradicto uasculo immittendæ, ac ferulis lac cum iisdem cochleis mouendum, donec ad mediam ueniat partem, siue tertiam: Dehinc refuso lacte proijciendæ priores cochleæ, atque aliæ innouandæ similiter exustæ, sed per profectum numero, atque forma minores longa per interualla. Hæc confectio lactis diacoleon appellatur. Sine hijs uero confectio erit longe simplicior, quæ Græci aperiergon uocant: Vas enim lactis erit imponendum igni molliori, & immissa ferula metiendæ mensura totius ac dimidiæ, & tertie quantitatis, quo non coniectura, sed uera dimensione coctionis quantitatem sumamus. Tunc ex ipsa ferula circūlato ductu mouebimus coquētes, ne lateribus uel fundo iugi mansione insidant: Dehinc ultimo coctionis tempore plurimus detrahendus est ignis, & cū ad partem dimidiā, uel tertiam uenerit, erit in aliud uas refundendū, exinde agrotandū, non frigidum, sed leuiter gelatum, quod galactodes appellant. Ac si forte stomachi fuerit euersio comotacum accipere agrotantes horrescunt, erit frigidum dandum, præfecto uasculo niuisbus: Ut enim mel decoctum fit constrictiuum,

οἶνον κρηθιτη-
νός.

Lac diacoleon.

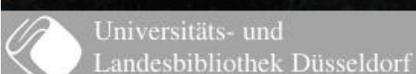
Lac caprinū.

Lac
θρομβώδες
αὐροϊδές.

Cochleæ lapides.

Lac
ἀπειργον.

γαλακτώδες.

Adine rotundata frusta dare bibenda, aut resoluta cum uitello ouī affi in quan-
 titate dimidij cochlearij, aut aqua resoluta: in hijs qui febre afficiuntur tribus cya-
 this: in hijs uero qui sine febribus sunt cum uino erit offerendum. Præterea com-
 munitè etiam hæc quæ sanguinem expuentibus dantur probamus: Quorum
 est succus plantaginis, uel una die ac nocte rhus syriaci infusus uino uehemen-
 tiori: Quo detracto oryza immissa uino coquemus: Dehinc lenticulæ pulmen-
 rum decorticatæ atq; subassatæ in puliculæ modum conficere. Item oua aceto
 cocta, uel ouorum uitella, quæ sint carbonibus assata. Item decoctio ex planta-
 gine, aut agrestæ, & intybo, quod cicorion Græci uocant. Sed hæc singula erunt
 duplici coctione curanda: Nam post primam coctionem erunt in aliam aquam
 transferenda cum alijs nondum coctis: Quorum coctione perfecta priorum se-
 cundum probamus effectum. Erunt præterea hæc condienda oleo uiridi, & ace-
 to, & paruo sale, uel quod est melius, rhus. Et si sordidum tardauerit ulcus, inie-
 ctione mulsi perseverandum probamus, nisi solutio fuerit adiuncta: Vel deco-
 ctione mali punici etiam, si crebræ temporaliuenter uentris egestiones: quæ quidē
 erunt terenda. Item corticis pini, aut subassatæ interioris tunicæ, siue corticis
 glandis, quam sardianam uocant, aut pulenti, aut cuiuslibet materiæ uehemen-
 tius astringentis. Ac si quisquam harum uirtutum recusauerit usum, horrens *Sardiana*
 oblata, siquidem sensu torqueant acriore, erunt hæc mellis decocti atque du-
 rati latitudine cingenda, quo sub dulcedine lateant acriora, & nihil eorum uir-
 tuti derogetur: siquidem etiam mel coctum constringat. Item malorum puni-
 corum trium mediæ magnitudinis corticem sumētes, admixto uino lymphato,
 hoc est, aqua temperato coquemus, in hijs qui sine febribus afficiuntur, uel
 declinante causa melius habere uidentur: Cū cisternina uero heminas sex, quas
 cotylas Græci appellant, in hijs qui etiam febribus afficiuntur, donec ad tertiam
 partem liquor deueniat. Tum ex ipso duos uel tres cyathos ante cibū dabimus
 erunt offerenda non plus cyathis duobus. Item mala cydonia cum malis puni-
 cis decocta in uino dulci, aut squillitico, tunc fricatione siccata atque crassifica-
 ta cum lacte dato conueniunt, uel aquæ cyathis sex. Item ges aster cum aqua du-
 cta curationi conuenit. Alia quoque plurima simillimæ uirtutis infinita specie
 concurrunt. Item cibo danda alica cum uino melino aut murtino aqua tempe-
 rato. Tunc plurimo profectu accedente dandi turdi, atq; pulli gallinæ, uel co-
 lumbarum atque uolantum quæq; sicciora, ut phasiani pectora, uel perdicis, aut
 attagenæ agrestis: Quæ singula erunt postea apte coquenda, aut mediocriter as-
 sanda, ne lignosa fiant, & digestioni officiant. Aliquando etiam erunt hæc ani-
 malia reclusis pectoribus uirgultis murtæ penetranda, aut eis magis replenda.
 Tunc mediocriter coquenda, ac deinde farina conspersa tegenda, & cinere cali-
 do maturanda. Item maritima quæ sunt densioris carnis. Agrestium quoque,
 hoc est, leporis uel capræ conueniunt pulmenta, uel pomorum, quæq; uiuida
 uirtute constringere ualent, ut mala cydonia cocta uel assata. Item pira, sorba,
 mespyla, quæ nodum fuerint maturitate dulcia, pruna agrestia, mali punici gra-
 na cum exterioribus membranis exiccata. Itē uua, & magis sumi uapore sicca-
 ta, quam fabrilem appellant. Omnis præterea cibus erit diligenter masticatio *Uua fabrilis*
 ne exercendus, quo digestibilis fiat, ne uenter debilitate segnior plurimo labore
 nixu appropriado corpori quæ sumpserit. Melius autē partibus erit apponendū
 diatheon medicamen, & omne quod fuerit siccatiuum malagma, uel aceto con-
 sectum. Tunc etiam uinum dandum, quod fuerit natura plurimum constringens,

G gens, ac pro regionibus cognitum, ut in Italia Prænestinum appellatum, uel Surrentinū, & magis Signinum ac Marsicum: Ex quo oportet etiam alicam myrocuratam dari. Ac si forte hoc uini genus minime fuerit repertum, erit quiddā aquæ calidæ admiscendum, quod eandem ualeat imitari uirtutem, ut rhaponticum, uel illud quod Græci appellant inter corticem quercus inhærens, pertetā neruorum fila teneriora. Item rhus linteo ligato, uel galla uiridis, quæ appellata est omphacine, aut uitis amyli, quas elicæ appellant, aut uirga rubi, aut cerasia, aut mala punica, aut fabæ græcæ folia: Non hæc quidem erunt iugiter adhibenda, sed medicaminis uice. Tunc apparente magis profectu adhibendum lauacrum, & corporum motus per gestationem, uel deambulationem insinuandus. Ac si passio perseuerauerit transacta superpositione, erūt iisdem quæ supra memorauimus resumendi ægrotantes, adiecto uocis exercitio cum corporis uehementi defricatione, & magis uentris in locis. Item cyclus iuxta regulam, quæ aut qualitatis solius habeat ductum, ut æquali quantitate seruata descensus uel transitus ad parui nutrimenti mutationem ueniat, ut à tardis uel paruīs uolantū animalibus ad palumbos uel perdices, & hijs similia. Aliquando per quantitatem solam, ut eodem pulmento seruato, exempli causa, perdicis, & paruo modo ueniant ad plurimum. Tunc erunt utraq; iungenda, ut etiam qualitate ac quantitate uariatus formetur cyclus, cum uires ægrotantis ualentes uiderimus. Quo modo autem initium sumendum sit, uel panis fieri partitio: uel quia in pulmentorum mutationibus uinum uel lauacrum detrahimus, ex iamdudum dictis accipiendum probamus: Sed lauacra rara atque calida magis inuenimus aptissima. Tum confirmato corpore, ac resumptis uiribus uomitum cōuenit adhibere: & primo ex simplici potu, secundo ex radicibus, quo partiliter locale adiutorium uentri præstemus, & quodam uehementi motu, ueluti purgatione per uomitum effecta, omni impedimento digestionis officij liberetur. Tum transeundum ad mediæ qualitatis pulmenta, & cætera cyclorum ordine suo reddenda usque ad porcina pulmenta. Itaq; agrestium, hoc est, leporum atq; capræ danda iamdudum docuimus. Dehinc adiungenda drimiphagia, quæ sine uomitu erit adhibenda uno uel duobus diebus, ac deinde cæteræ cycli partes integrandæ. Conuenit præterea oliuas nigras aceto decoctas, cum mali punici cortice contritas, admixto pipere albo, & oleo hispano modico, atque recenti ieiuno ægrotanti dare: nunc nulla addita specie, nunc adiuncto pane. Ordinanda etiam cætera resumptiua atq; recorporatiua uirtute medentia, ut gestatio uaria, deambulatione, uocis exercitium, perunctio, defricatio, quæ nunc exercitij tempore, atque uncto nunc arido uel sicco erit aptissima. Item sicca cibatio, & cucurbita recorporatiua uirtutis secundum medias partes, dropax illitus usque ad uentris cōfinia atq; uerteborum, psilothra, sinapismi, & paroptesis usque ad cutis ruborē, cum defricatione ex oleo atque nitro. Item arena sole ignita, acopa acriora, usque ex euphorbio, & opobalsamo, & simili uirtute medentibus confecta. Item malagma secundum uentrem, quod appellatur diatapsias, uel diacapanos, & diaeuphorbium, & aliquando parua sumptio medicaminis poti, quod appellamus diatrion pipereon. Et sunt hæc cuncta medicaminum libro conscripta Responsum. Item peregrinatio atque natatio maritima, & naturalium aquarum. Ac si fortificatum corpus rursus fuerit humoris fluore tentatum, quod Græci reumatismum uocant, conuenit hellebori dati decocti, uel radicibus inserti, quod catapaston appellant: Dissecat enim corpus, & quadam nouitate confirmat. Culpandi præterea etiam nunc ueteres medicinarum conditores: Hippocrates

Notantur ueteres medici

CHON
 ueteres enim hunc
 aqua calida admiscendum
 quod eandem ualeat imitari
 uirtutem, ut rhaponticum
 uel illud quod Græci
 appellant inter corticem
 quercus inhærens, pertetā
 neruorum fila teneriora.
 Item rhus linteo ligato,
 uel galla uiridis, quæ
 appellata est omphacine,
 aut uitis amyli, quas
 elicæ appellant, aut
 uirga rubi, aut cerasia,
 aut mala punica, aut
 fabæ græcæ folia: Non
 hæc quidem erunt
 iugiter adhibenda,
 sed medicaminis uice.
 Tunc apparente magis
 profectu adhibendum
 lauacrum, & corporum
 motus per gestationem,
 uel deambulationem
 insinuandus. Ac si
 passio perseuerauerit
 transacta superpositione,
 erūt iisdem quæ supra
 memorauimus resumendi
 ægrotantes, adiecto
 uocis exercitio cum
 corporis uehementi
 defricatione, & magis
 uentris in locis. Item
 cyclus iuxta regulam,
 quæ aut qualitatis
 solius habeat ductum,
 ut æquali quantitate
 seruata descensus uel
 transitus ad parui
 nutrimenti mutationem
 ueniat, ut à tardis uel
 paruīs uolantū
 animalibus ad palumbos
 uel perdices, & hijs
 similia. Aliquando per
 quantitatem solam, ut
 eodem pulmento
 seruato, exempli causa,
 perdicis, & paruo
 modo ueniant ad
 plurimum. Tunc erunt
 utraq; iungenda, ut
 etiam qualitate ac
 quantitate uariatus
 formetur cyclus, cum
 uires ægrotantis
 ualentes uiderimus.
 Quo modo autem
 initium sumendum sit,
 uel panis fieri partitio:
 uel quia in pulmen-
 torum mutationibus
 uinum uel lauacrum
 detrahimus, ex iam-
 dudum dictis accipi-
 endum probamus: Sed
 lauacra rara atque
 calida magis inuenimus
 aptissima. Tum
 confirmato corpore, ac
 resumptis uiribus
 uomitum cōuenit
 adhibere: & primo
 ex simplici potu,
 secundo ex radicibus,
 quo partiliter locale
 adiutorium uentri
 præstemus, & quodam
 uehementi motu,
 ueluti purgatione
 per uomitum effecta,
 omni impedimento
 digestionis officij
 liberetur. Tum
 transeundum ad
 mediæ qualitatis
 pulmenta, & cætera
 cyclorum ordine suo
 reddenda usque ad
 porcina pulmenta.
 Itaq; agrestium, hoc
 est, leporum atq;
 capræ danda iam-
 dudum docuimus.
 Dehinc adiungenda
 drimiphagia, quæ
 sine uomitu erit
 adhibenda uno uel
 duobus diebus, ac
 deinde cæteræ cycli
 partes integrandæ.
 Conuenit præterea
 oliuas nigras aceto
 decoctas, cum mali
 punici cortice
 contritas, admixto
 pipere albo, & oleo
 hispano modico,
 atque recenti ieiuno
 ægrotanti dare: nunc
 nulla addita specie,
 nunc adiuncto pane.
 Ordinanda etiam
 cætera resumptiua
 atq; recorporatiua
 uirtute medentia,
 ut gestatio uaria,
 deambulatione,
 uocis exercitium,
 perunctio, defricatio,
 quæ nunc exercitij
 tempore, atque uncto
 nunc arido uel sicco
 erit aptissima. Item
 sicca cibatio, &
 cucurbita recorporatiua
 uirtutis secundum
 medias partes, dropax
 illitus usque ad
 uentris cōfinia atq;
 uerteborum, psilothra,
 sinapismi, & paroptesis
 usque ad cutis
 ruborē, cum
 defricatione ex oleo
 atque nitro. Item
 arena sole ignita,
 acopa acriora, usque
 ex euphorbio, &
 opobalsamo, & simili
 uirtute medentibus
 confecta. Item
 malagma secundum
 uentrem, quod
 appellatur diatapsias,
 uel diacapanos, &
 diaeuphorbium, &
 aliquando parua
 sumptio medicaminis
 poti, quod appellamus
 diatrion pipereon.
 Et sunt hæc cuncta
 medicaminum libro
 conscripta Responsum.
 Item peregrinatio
 atque natatio
 maritima, & naturalium
 aquarum. Ac si
 fortificatum corpus
 rursus fuerit
 humoris fluore
 tentatum, quod
 Græci reumatismum
 uocant, conuenit
 hellebori dati
 decocti, uel radicibus
 inserti, quod
 catapaston appellant:
 Dissecat enim
 corpus, & quadam
 nouitate confirmat.
 Culpandi præterea
 etiam nunc ueteres
 medicinarum
 conditores: Hippocrates

DE VENTRI DEBI
 Tam hoc quodam
 ueluti purgatione
 per uomitum effecta,
 omni impedimento
 digestionis officij
 liberetur. Tum
 transeundum ad
 mediæ qualitatis
 pulmenta, & cætera
 cyclorum ordine suo
 reddenda usque ad
 porcina pulmenta.
 Itaq; agrestium, hoc
 est, leporum atq;
 capræ danda iam-
 dudum docuimus.
 Dehinc adiungenda
 drimiphagia, quæ
 sine uomitu erit
 adhibenda uno uel
 duobus diebus, ac
 deinde cæteræ cycli
 partes integrandæ.
 Conuenit præterea
 oliuas nigras aceto
 decoctas, cum mali
 punici cortice
 contritas, admixto
 pipere albo, & oleo
 hispano modico,
 atque recenti ieiuno
 ægrotanti dare: nunc
 nulla addita specie,
 nunc adiuncto pane.
 Ordinanda etiam
 cætera resumptiua
 atq; recorporatiua
 uirtute medentia,
 ut gestatio uaria,
 deambulatione,
 uocis exercitium,
 perunctio, defricatio,
 quæ nunc exercitij
 tempore, atque uncto
 nunc arido uel sicco
 erit aptissima. Item
 sicca cibatio, &
 cucurbita recorporatiua
 uirtutis secundum
 medias partes, dropax
 illitus usque ad
 uentris cōfinia atq;
 uerteborum, psilothra,
 sinapismi, & paroptesis
 usque ad cutis
 ruborē, cum
 defricatione ex oleo
 atque nitro. Item
 arena sole ignita,
 acopa acriora, usque
 ex euphorbio, &
 opobalsamo, & simili
 uirtute medentibus
 confecta. Item
 malagma secundum
 uentrem, quod
 appellatur diatapsias,
 uel diacapanos, &
 diaeuphorbium, &
 aliquando parua
 sumptio medicaminis
 poti, quod appellamus
 diatrion pipereon.
 Et sunt hæc cuncta
 medicaminum libro
 conscripta Responsum.
 Item peregrinatio
 atque natatio
 maritima, & naturalium
 aquarum. Ac si
 fortificatum corpus
 rursus fuerit
 humoris fluore
 tentatum, quod
 Græci reumatismum
 uocant, conuenit
 hellebori dati
 decocti, uel radicibus
 inserti, quod
 catapaston appellant:
 Dissecat enim
 corpus, & quadam
 nouitate confirmat.
 Culpandi præterea
 etiam nunc ueteres
 medicinarum
 conditores: Hippocrates

A Hippocrates enim libro quem ad sententias Cnidias scripsit, helleborandos principio ægros ordinauit, ultimū adiutorium cæteris antepone[n]s. Dat præterea panem ita curatum, ut neque ab hominibus recte ualentibus posse digeri facile uideatur. Item pulentum, atq; scæni græci semina, cum sint hæc qualitate contra: alia enim astringunt, alia relaxant, & nulli adiutorio tempus adiunxit. Dio- *Hippocrates.*
 des quoq; libro quo de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, prouidens siccandum corpus urinalibus medicaminibus, utendum iubet quibus non solum humor uentris siccarī minime posse perspicitur, uerū etiam uesica in mor- *Diocles.*
 bos cogi inuenitur. Item Erasistratus tertio libro de uentre prohibet cibos dige- *Erasistratus.*
 stibiles ac nutritibiles, æstimans hæc facile posse corrumpi, nō conijciens quoniā omni ægrotanti digestibilium rerum usus conuenire perspicitur: quo minime & in laborē mediæ partes, quibus digestionis celebrantur officia, cogi uideantur officia. Prohibet præterea specialiter lenticulam, atq; mala cydonia, & si quæ si- *Fortasse Lina
suis legena
dum est.*
 milis fuerint uirtutis, quo una uoce omnem congruam uideatur recusare cura- tionem: Nutribilia etenim, quæ ob resumēdas uires principalē tenuerunt locū, superfluū est, ut æstimat, adhibere. Lisius etiā quarto libro Tardarum passionū principio adhibendum uomitū post cibum probat. Sed cum noua ac recens in corpore fuerit passio, sine dubio dupliciter nocens: primo quod intemporaliter, etenim nouellæ passiones suasu quodam, & non agitatione uehementi sunt de- pellendæ: dehinc quod incongruæ, si quidem sit uomitus post cibum grauabilis capiti. Inquit præterea: si humoris perseverauerit fluor, atq; longo tardauerit tē- pore, & typico motu uentrē fecerit humectari, occurribus periodicis tribus uel quatuor interpositis diebus uentrem conuenit prouocare. Vnde plurimi etiam *Lac
σχιωρ.*
 B lac offerendum probant, quod schiston appellatur, siue catarticum, quo in acu- tum potius, ac periculosum ueniant morbum: & exinde possit medicina tan- quam celere[m] facilius curare passionem.

DE VENTRIS DEBILITATE. CAP: IIII.

Iam hoc quidam symptomatis genus, quod nos accidens ap- pellare poterimus, scripserunt: & aiunt debilitate uentris acce- ptum cibum plurimo tempore in eodem permanere: aliquan- do corrumpi; & magis cum intestinum, quod Græci nestin uo- *v̄sira.*
 cant, fuerit quoq; debilitate uitiatum. Fieri etiam inflatione se- cundum uentrem existente, attestante paruo dolore & rugitu *Βορβορισμός.*
 intestinorum, quem borborismon uocant, cum plurimo sputu ac ructatione iu- gi. Sed erit accipienda curatio ex hijs quæ cum dolore, atq; intestinorum tormen- to ægrotantibus adhibenda scripsimus.

DE VENTRIS TVMORE AC DVRTIA
& uentositate, inflatione, ac saltu CAP: V.

Vmorem uentris extantia sequetur secundum præcordiorum media, resistens atque dolorosa, attestante feruore & iugi sal- tu, & aliquando febricula, cum fastidio & siti, anxietate, & ia- ctatione. Sequentur etiam uigiliæ, & cibi corruptio. Sed discer- nitur à superiorum tumore, hoc est peritonei, siue cutis super- *σπιρίσιον.*
 positæ. Primo quod transuoratus cibus uelut percussum præ- stet circa stomachi finem, uel uentris initium. Secundo quod adducta cutis digi- tis, conduplicata sequatur: Duritiam uero uentris sequetur extantia, plurimum resistens sine ullo feruore atque pulsū, uel dolore, sed sola spiratione difficili, & dige,

A & humore crassiore cōfecta: Excluduntur enim primo pinguiā, dehinc sangui nolenta cum stercore coagulato. Nos deniq; tenefmon dysenterix adiungen- *Tenefmos dys*
 dā probamus: siquidē sit ulceratio partis intestini, nisi quis uoluerit ante ulcera- *enterix iun-*
 tionē solum tumorē appellare tenefmon: quod est quidē inconsequens omniū *gitur.*
 scribentium dictis, quibus tenefmon necessariō fuit prouidendus, ut sola proter *Diocles.*
 uitate medicamina pota danda alacri temeritate confingant: sed etiam nobilium *Myrrha.*
 multi, ut Diocles libris quos de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, *Praxagoras.*
 lacordinat cum melle bibendū, uentrem prouocās in fluorē. Item murrhā cum *Erasistratus.*
 ouis atq; uino cōmixtam, cū necessariō stomachū murrha euertere uideatur. Itē *Themison.*
 utitur ptisana cū adipe forbēda: Itē galla cum opio, neq; discretionē qualitātū, *Themison.*
 neq; temporū memorans usum. Praxagoras libro primo Curationum statuit *Themison.*
 uentrem deducendum peplio & lacte plurimo, cum mulso, potans & aqua sal- *Themison.*
 sa, & succo betæ, & oleo cum mulso. Hoc condimento iniiciēs, & oleo, & liqui- *Themison.*
 do cerotario cum aqua, quibus uenter magis in fluorem prouocatur. Itē nutrit *Themison.*
 bis cocto pane, qui sit necessariō digestionē difficilis, cum plurimū torretur. Itē *Themison.*
 piscibus saxatilibus, & carnibus teneris, cū debuerit densioribus magis ob strin- *Themison.*
 gendam solutionē: Dat aquam bibendā, & uinum dulce, quod etiam sanos in- *Themison.*
 flare perspicitur. Offert farinā cum lacte coctā, quæ indigestibilis probatur: Sic *Themison.*
 etiam tritici ptisana cum cantabro. Ordinat etiā secundam & tertiam curationē, *Themison.*
 nullam adijciens discretionē. Item Erasistratus secundo libro de uentre plurima *Themison.*
 recte componens, solis utitur constrictiuis, cum sint plurimi dysenterici laxatio- *Themison.*
 ne indigentes. Themison primo libro Tardarū passionū plurima recte memora *Themison.*
 uit, aliqua uero correctione indigētia: Laxamenti enim causa, atq; lapsus facien- *Themison.*
 diaquæ, & arnoglossæ succo iniectionē faciendam probat, & hoc aptum etiam *Themison.*
 tumoribus memorat, quod ob cōstrictionē siccare perspiciē. Adhihet etiā nari- *Themison.*
 bus atq; auribus, & angulis oculorū sanguinis detractionē, nihil propositis pro- *Themison.*
 futurā, & post cibum unctionē, quo tempore quies est adhibenda, ob digestio- *Themison.*
 nis perficiendæ facilitatē. Dat etiam uinum asperius, cum fluorem uehemente- *Themison.*
 scere uiderit atq; febrem. Et meratū probat offerendum, quo tempore ob aug- *Themison.*
 mentum passionis aqua uino infecta conueniat, maxime cum merata potio ue- *Themison.*
 xare neruos approbetur, quos Græci cremasteras uocauerunt. *Themison.*

DE COLICIS PASSIONIBVS. CAP: VII.

Principium huius capituli deest.

Concurrat præterea grauedo, sitis fastidium, & incessante passione, siue acces- *Themison.*
 sionis tempore articulorum frigidus torpor & liuor, attestante sudore; & men- *Themison.*
 tis hebetudo, cum pulsus paruitate ac densitate. Item sequitur singultus, & uen- *Themison.*
 tris abstinentia, aut cum dolore egestio urinæ reddendæ difficultas, capitis gra- *Themison.*
 uedo, intestinorum rugitus scatens, quem Græci borborigmon uocant, & aug- *Themison.*
 mento passionis uomitus humorum crassorum, quos Græci phlegmata uocāt, *Themison.*
 tum felineorum, cum tensione membranæ quæ uentrem intra cutem circunte *Themison.*
 git, & appellata est peritoneon, quæ perseuerans faciat inflationis causa resonū *Themison.*
 tympani, cum palma fuerint loca pulsata: Tum extantia cum rugitu plurimo, *Themison.*
 & dimissionis tempore uenti per podicem egestio cum magno sonitu. Ac si tu- *Themison.*
 mor fuerit insidens atque roboratus, erit extantia durior, ac puluoso attestante *Themison.*
 feruore, cuius circumspectio simplex, sed inæqualis esse uidebitur: quod discer- *Themison.*
 nitur

K nitur

A Quod Græci anæsthesian appellant, hebetudine partium suffecta. Item simpli-
 cia, ut decoctio apij, uel nardi celtiberici, aut herbæ saluæ, aut polij, aut cymi-
 ni ægyptij, uel rutæ, aut dauci, magis cretici, aut petroselini tribus cyathis a-
 quæ calidæ admixto cochleari, uel asperfo succo polij, aut cymini ægyptij, aut
 petroselini, aut cochleari castorei, itemq; fœniculi. Sed est semper horum datio
 in tumoribus uitanda: siquidem sint acria uel laceffentia uirtute. Conuenit præ-
 terea cum totius passionis fuerit status, solio oleo calido pleno ægros dare, & fir-
 mata declinatione gestationem adhibere, aucta moderatione ciborum. Tum
 uinum, atque communiter resumptionem, & medijs partibus cerotaria ex oleo
 sabino, uel cyprino, aut sicyonio, uel glaucino, aut amaracino, aut laurino, aut
 panacino, aut rutino, aut anethino, samfucino, uel quod diateffaron appella-
 tur, resina terebinthina, cera, iri illyrica, hyssopo, omnibus æqualibus: siue
 quod diapente uocant, pice, nitro, alumine, sulphure, cera. Sumendæ denique
 picis liquidæ heminæ duæ, & ceræ libra: Quibus solutis atque leuiter refrigera-
 tis aspergendum nitrum rubrum tritum, & alumen scissum, & sulphur uiuum
 singulæ selibræ. Cum autem in lenimento tardauerit passio, conueniunt ea quæ
 fortificare ualeant corpus sine recorporatione demutare, ut uaria gestatio, &
 deambulatio, uocis exercitium, atque perunctio, adhibito monitore, siue fri-
 catio cum retentione spiritus, & sphæræ lusus, uel cursus, & humerorum addi-
 tus motus. Item cibus qui inflare minime possit ex mediæ materiæ qualitate, &
 tenue uinum, atque lauacrum longa per interualla: hinc enim facile corpora
 perfrigescunt. Item rubor faciendus uentris in partibus, atque inter scapulas &
 dunes ex dropace, uel sole, & flammæ paroptesi, uel parietibus, uel ceromate,
 aut pellibus, uel arena littoris sole ignita. Item strigilis rasio adhibenda corpo-
 ribus, & sicca defricatio ex asperis pannis, & cucurbita recorporatiua apponen-
 da. Item unctio acoporū feruentium acriorum, ut sunt diaeuphorbium, aut ca-
 ritum, nitri fricatio, & sinapismus, & uaporatio feruens ex aqua marina, uel
 falsa, uel supradictarum acriorum uirtutum decoctionibus, uel facellis salere-
 pletis: quibus præstitis uel corpori admotis erunt aliquando cauteris superpo-
 nendi, & circuminuolendi: Item farina circumclaudendus locus in passione
 constitutus, & implendus item cauliculis, & oleo: tum immittendi cauteris
 igniti sensim, non usq; ad loci scarificationem, siue uersionis effectum, sed usq;
 ad ruborem faciendum. Tum malagma quod appellatur diaspermation, uel
 polyarchion, aut diadaphnidon, diachylon, aut diaeuphorbium. Item aquarū
 illisio patientibus locis, quam cataclysmion Græci uocauerunt, & iniectio cly-
 steris rutacij, aut anethini, aut panacini olei, uel extenta uirtute aquæ falsæ. Et
 eum olim futuram superpositionem uiderimus, uomitus ieiunio adhibendus
 ex radicibus. Tum perseuerante passione etiam ex helleboro radicibus inserto:
 tum infuso, ac deinde conciso iuxta ordinem cycli partium cæterarū. Dandum
 etiam potui medicamen, quod Græci theriacen antidotum uocant, uel diagin-
 gibereos, Peregrinatio quoque adhibenda, & longa nauigatio, & usus aqua-
 rum naturali uirtute medentium, & magis sulphuris ac medicaminis uirtutem
 redolentium. Item maritimarum, & primo feruentium, tum frigidarum. Ac si
 retentio uentris fuerit, ob egestionem faciendam adhibenda iniectio ex melle
 atque sale: Quæ si minime compleuerit effectum, etiam ex aloë admixto succo
 coliculi agrettis uel usualis, uel lapatij: ex quibus erunt catapotia facienda in
 erui magnitudinem, quorum quatuor uel quinque dabimus transbibenda. Itē
 marini coliculi offerendi. Erunt præterea præcauenda magis quæ passionem ua-

ἀνκιθισία.

διατίσσορος.

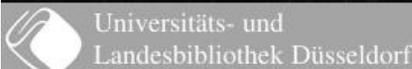
διάπεντα.

Lusus spheræ

κατακλυσμός.

θηριακόν.

κατακωτίαι.

Cleantrefricare, ut frigus, indigestio, libido, uel quæ inflare ualeant cum sumuntur: item frigida plurimo scilicet tempore. Veteres autem, & magis Erasistratus *Ventrisflua*. sectatores uentrem mouere medicaminibus certauerunt uentrisfluis, quæ cataractarica. uca uocant, uel pessulis, quos balanifimos dixerunt.

*Βαλανισμοί
pessuli.*

DE LUMBRICIS. CAP: VIII.

Ασπιθουρίκ.

Tem alij ad acriores clysteres confugerunt ex initio adhibendos, uelut Asclepiades: & aliquibus etiam fluor uentris efficitur sine lumbricorum exclusione, aliquando attestante fastidio & debilitate, & pallore cum tenacitate corporis: & nunc tussicula arida leui ex occasione commota: nunc solutione atque defectu corporis & animæ, quem lipothymiam appellant. Pueris uero dormientibus turbatio membrorum efficitur, gemitu attestante cum iactatione, & fridore dentium, & sæpe contra solitum morem prona positio iacendi: Tum clamatio sine manifestatione, exiliente cum uocibus ægrotante. Quibusdam etiam repentinus casus occurrit, ut oppressi obmutescant, nunquam similiter affecti. Item aliquando conductione uel contractu membrorum rapiuntur, & quidam per interualla conticescunt, & in febribus demersione lethargorum simili premuntur. Item totius uultus paulatim nimia insinuatio, nunc detracto rubore mutantur, & aliquando articularum frigore cum difficili responsione, siquidem interrogentur, manibus elatis iactantur, attestante sudore. In pueris uero lumbricorum conuersio, siue connexio sæpe occurrit, ut etiam tactu sentiat durities in ea intestini parte, quæ fuerit magis in ultima tenuitate.

Denique eorum euerfione ægrotantes interficiuntur. Pulsus uero, ut Themison libro nono Epistolarum designat, est inæqualis ac plurimum deficiens. Excluduntur autem nunc per uentrem, nunc per stomachum atque os, uel nares, & aliquando sponte connexi in sphaeræ similitudinem: plurimi amplexu mutuo uinculati, aliquando singulares. Itē sanguinolenti, uel felliosi, aut cū stercore per podicē, uel humore felleo, uiui aut mortui, pleni aut inanes, & omnes, aut ex parte, albi uel fului. Alia denique plurima sequentur ægrotantes, quibus designari supra memorata necesse est: Et nunc parua, nunc plurima pro quantitate animalium ac forma: uel quod nunc plurimum, nunc parum noceant, locorum differentia uariante, cum nunc ad stomachum ascendunt, nunc in intestinis perseverant, & ægrotantium uires nunc debilitate, nunc fortitudine habituantur, & nunc cum febribus, nunc sine febre. Sed quoniam multa ex accidentibus alijs quoque similia passionibus inueniuntur, ut alienatio mentis furori, atque phrenetidi, uocis amputatio, lethargo, & præfocationi matricis, & apoplexiæ, & epilepsiæ, atq; apprehensioni sensuū. Qui autem ex lumbricis patiuntur nunquam spumas excludunt. At uero præfocatio ex matrice cum ascensu matricis efficitur, quem Græci anadromen uocant, & magis in ætatibus perfectis, antecedente matricis ægritudine. Ex lumbricis uero facta uocis oppressio magis ætatibus imperfectis adscribitur, antecedente uentris atque intestinorum querela. Item à catalepticis discernuntur lumbricis laborantes: siquidem illi in febribus obmutescant maiore atque percussibili pulsutestantes. Qui autem à lumbricis id patiuntur, etiam sine febribus uocis amputationem sustinent, cum pulsu paruo atque crebro. Item ab ileicis discernuntur, qui lumbricorum tormento uexantur: siquidem neque uentris officium in hijs abstinatur, uel palior antecedit, aut contra consuetudinem iaceant proni, uel dormiant cum gemitu,

ἀναδρομή.

mitu,

A mitu, & irrationabili exclamatione. Item à stomachicis discernuntur, cum nullus fuerit humor in stomachi partibus inuentus, & intestinorum tormenta sustineant. A syntecticis uero discernuntur, quod nulla querela tormentorum, uel conuersionis, aut doloris in intestinis, uel uentre afficiatur: quod necessarîo lumbricis laborantes sequetur. Item ab hijs qui naturaliter, uel ex multitudine cibi per somnum labia conducunt in similitudinem sorbentium, uel sine ulla ratione aut exiliunt, quod moderatione accedente, atq; cibi facta deductione releuantur. Hij uero qui lumbricis afficiuntur magis uexentur paritate ciborū. Hac est similium discretio passionum. De exclusione uero siue egestione lumbricorum ueteres medici præciam significationem posuerunt, & appellauerūt prognosin: in quo diuersa senserunt: Nam Hippocrates libro Prognostico significare inquit lumbricos interfectionem ægrotantis, quoties mortui fuerint exclusi omnibus in morbis. Item quidam communiter mortuos lumbricos aiunt graua denuntiare: siquidem ostendant inesse corpori ruptionem. Diocles libro Prognostico euomitos inquit lumbricos nihil alienū significare, nec esse absurdum: per inferiora uero excludi quoque lumbricos non admirandum, sed mortuos & inanes esse melius ac salutare: Viuos uero atque plenos & sanguinolentos perniciosum. Item libro de egestionibus scripto, uiuos uel plenos, ac sanguinolentos febribiles dixit. Erophilus uero libro quem ad Hippocratis Prognosticum scripsit, siue uiuos, siue mortuos excludi negat incongruum. Apollonius Glaucus libris quos de Interioribus scripsit, reiectos rotundos lumbricos initio significare indigestionum frequentiam, ultimo uero ægritudinis properare iudicium, quod crisin appellant. Item uiuos ac plenos, & sanguinolentos non recta portendere. Apollonius Memphites percunctatiuo, siue uniuersali modo, quem Græci catholicon uocant, omnia inquit in intestinis animalia nata in morbis graua significare, & magis mortua, quàm si uiua excludantur. Item Antiphanes libro quem Panopten appellauit, melius esse per inferiora, quàm per uomitū lumbricos excludere, & solos magis quàm cum stercoribus. Chrysippus Asclepiadis sectator, libro tertio de lumbricis, solis in celeribus causis, siue periculosis mortuos inquit lumbricos egestos interfectionem ægro portendere: Ostendunt enim mortui aciem uehementem inesse, quando magis ægri periclitantur. Sic inquit denique Hippocratem ferri, dicentem suo libro, eos qui in ægritudinis declinatione cum stercoribus egeruntur, nihil graue significare. Sed neque inquit Dioclem Hippocrati contrariam protulisse sententiam, dicendo mortuos uel inanes esse meliores: siquidem hic in febribus solutionum hoc dixisse uideatur: Hippocrates autem mortem significare, sed in febribus stricturæ. Nos uero communiter significari aliquam ex lumbricis dicimus corruptionem, quam lientericis irruentem bonum quicquam portendere iudicamus, de ipsis scribentes docuimus: in omnibus uero cæteris noxiam. Item sanguinolentorū exclusio etiam debilitatem significat: Alibi etenim, & nondum mutata aut corrupta materia nutriuntur: Sanguinolenti uero uellendo ex ipso sanguine nutriuntur. Item in augmento accessionis febrium exclusi turborem altiorum partium ostendunt, & magis si fuerint sanguinolenti: declinatione uero laxamentum, sicut cætera, hoc est stercorum uel urinx, uel quorumlibet officiorum egestio: Etenim laxatis corporibus reddi uidentur: quippe cum quorum adiectio grauet, eorum detractio necessarîo releuet. Hæc est lumbricorum significatio, sed ob curationem in hijs quos ascaridas uo-

συντεκνίμα.

πρόγνωσις.
Hippocrates.

Diocles.

Erophilus.

Apollonius
Glaucus.
επίοσις.

Apollonius
Memphites.
καθολικός
modus.

Antiphanes.
Chrysippus.

ἀσκαρίδας

K 3 cauimus

C cauimus, si tumor in longaone fuerit constitutus, oportet iniectionem olei adhibere: quæ cum fuerit reddita, erit infusio aut decoctio centaureæ, uel absinthij iniicienda: Ac si ramenta fuerint exclusa sanguinolenti coloris, decoctio mali punici corticis, uel gallæ conuenit iniectioni. Aut si perseverauerit, chartæ *Arsenicon.* exustæ, & auri pigmenti, quod Græci arsenicon uocant, æquali pondere, quod sit in quantitate drachmarum sex, cum succo arnoglossæ. Ac si putredo apparuerit, quam Græci menomen appellant, erit aqua ialsa iniicienda, atque congrua medicamina, sicut nuper docuimus: Ex hijs enim & animalia interficiuntur, & alij trochisci prohibentur, & ulcera cicatricantur. Ac si rotundi fuerint lumbrici, qui nunc stricturæ accidunt, nunc solutioni, nunc ulceribus intestinorum: & nunc in celeribus passionibus, nunc in tardis, quas chronias uocant: non ex supradictis, sed sua in corpore alienitate uacantes ex corruptione ciborum effecta, oportebit curationem pro supradicta curari differentia: Et si ipsa animalia corrupenda uiderimus, erunt medicamina adhibenda, aut tanquam aliena, atque indigentia detractio auferantur. Ac si passionibus fuerint appenditia, quæ sæpe generandorum animalium fuerunt causæ, erunt congrua ipsdem passionibus adhibenda: Hijs enim conuictis etiã animalia interficiuntur. Quapropter si strictura fuerit in corpore, fomentatio competens est adhibenda, atq; cataplasma laxatiuum, & si ratio coegerit, phlebotomia: quæ singula suis temporibus aptanda probamus. Tum cucurbita adiuncta scarificatione medianis partibus admouenda: Hijs enim laxatis sine ulla medicaminũ uirtute, † atq; facile animalia decidunt oleo poto, aut aqua calida, & oleo uel decoctione noxarum, aut glycyrrhizæ, cuius libra infusa in aquæ heminas sex, usque ad tertiam partem erit decoquenda: Et hijs præterea cibi tempore dati potest sorbille quicquam, ut illud quod Græci appellant oleoptisanon: Ex hijs enim & tumentia relaxantur, & animalia quæ inesse uidentur, lapsu quodam ac desertione tumentium dimissa fundentur. At si solutio fuerit in corpore, erunt stringentia adhibenda, & exercitatus cataplasma, sed ex lupini pollinibus confectum, & aceto cum melle tribus uel quatuor cyathis aquæ commixtis, cum ceruini cornu ferragine aspersa, quam Græci rhinen uocant, in cochlearis pleni quantitatem, si tarda fuerit passio, quam Græci chronian uocant, quoniam indiget recorporatione, atque lacescentium medicaminum uirtute. Sed in lenimento constituta erit uaria coniectura facienda, quo animalia excludantur. Quapropter adhibenda medicamina, harũ partiũ fomentatio ex oleo ueteri, & apponenda unctio fellis taurini ægrotatis umbilico, uel lanæ ex ipso tinctæ particula: Tum cataplasma ex polline lupini consperso ex decoctione absinthij aut fantonici. Admiscendus denique etiã succus earundem herbarum. Si uero uehementius oportuerit animalia alia sauciare, conuenit etiã tanquam acriores cibos, & propterea aptos, uelut in drimyphagia, dare cepam, allium, quæ nunc incocta, nunc mediocriter cocta, quo minima eorum uirtus erit offerenda: nunc enim urgente lumbricorum exclusione hijs uti cogimur rebus. Facit idem sinapi exuccatum, uel adiuncto pani comestum. Item nasturtium cum aceto contritum, siue ut Græci uocant, cardamum, immisso atque infuso pani. Item laser aceto solutũ, siue sinapi, quo comedenda tinguantur, uel ouo sorbili admixtus iste liquor detur in erui modo: Item absinthium cum uino poto datum. Ac si ulceratio fuerit intestinorũ, congrua probamus adhibenda pro ulcerum differentia. Ac si febres non fuerint, neq; alia quælibet passio lumbricis confuerit, nihil oportet conijcere, sed ex medicaminum uarietate eorum interfectionem atque

destray

A detractiōem efficere: Sunt enim bestiolæ, quæ Græci theridia uocauerunt, sed
 producenda atque extendenda erit magnitudo curationis pro accidentium mo- θηρίδια.
 do: Et quoniam aliquando sunt in uentre constitutæ, quod probatur ex ægro-
 tantium querelis, cum locorum sensus tanguntur: aliquando in intestinis, & ne-
 cessario quæ in uentre sunt celerius afficit medicaminum cibus ac potus. Intesti-
 nis uero quæ per clysterem fuerint iniecta: nam & ex uentre ad intestina hæc sæ-
 pe animalia, & ex intestinis ad uentrem refugiant. Erit sanabilius ergo, ut ubi
 apprehenderit esse copiam lumbricorum, usum primo adhibeamus cōgrui
 cibij ac potus, similiter epithematū usum seruantes, & cataplasmatū, deinde
 clysterem. Oportet igitur potum dari absinthij pontici decoctionem, siue mari-
 ni, aut fantonici usq; ad modum duūm cyathorum uel trium: & nunc nulla alia
 admixta materia, nunc oleo adiuncto, uel decoctione lupini, aut noxarum cum
 cornu ceruini ferragine, & lafer aqua solutum uel aceto, & admixto sinapi, aut
 ouo sorbili transuoratum. Item alica in qua fuerit infusa aloë, siue ipsa transuo-
 rata: Nec non etiā trochiscus dandus, qui appellatur picros, uel illa hiera quæ τροχισκός πι-
κρός.
 dialoës appellatur: quorum compositiones Responsum libris de medicami-
 ne scribentes tradidimus. Item cardamum quod nasturtium uocamus, torridū ήρα δισκοῦ-
 attritum cum aqua uel mulso, aut cum melle in electario datū. Item lupini sic,
 cidecorticati atq; transuorati cum melle quindecim numero, uel uiginti: quod
 si minime quisquam transuorare ualuerit, eorum polline conspersum atq; tritū,
 quantum tres digiti capere potuerint aquæ bibendum admiscemus, siue mulso
 aut decoct. one noxarum, aut electario admixto melle dabimus. Item gentianæ
 succum in cochlearij modum cum mulso conuenit dare, atque horum similibus
 uti uirtutibus. Item absinthium cum uino, & castoreum cum mulso. In paruis
 uero pueris, quo latere possint, nasturtium frixum siue tritum cum melle atq; la-
 cte dabitur potui, uel commixtum panī. His igitur rebus erunt cibi ponendi:
 pultibus enim atque sorbilibus conuenit absinthium concoquere, uel similes
 herbas. Hoc etiam si sicco sicco atq; pingui, uel palmulis, quas patetos appellat,
 quæ concisæ atq; immixtæ, & cibo datæ mederi ualebunt. Faciūt præterea mora Μορά celsa.
 cibo data, quæ uulgo celsa Latini uocauerūt, Græci uero sycamina. Itē ex amig- τροφίματα.
 dalis amaris sorbilia cōfecta, quæ Græci trophemata uocauerunt, & cōmuniter
 cuncta quæ uentrē deducere ualent. Hinc deniq; etiā pinna arida ueluti atq;
 trita potui sufficientem modum miscuerunt. Conuenit etiā urtica, siue sola, si-
 ue cum aliqua decoctione confecta: Nam ob celebrandam curationē uehemen-
 ter utilia probamus catapotia ex squilla atque chamælea cōfecta. Sumpta igitur καταπότια
ex squilla.
 squilla erit acriori aceto concoquenda, ne fluida fiat. Tum terenda diligenter,
 ac deinde chamælea, anchusa atq; creta admiscēda squillæ, quantum res patitur,
 ut ad emplastri ueniat qualitatē. Tum facienda catapotia in fabæ magnitudinē,
 & pro uiribus ægrotantis dāda, ut fortibus octo uel nouē, imbecillis sex uel septē,
 pueris uero tres uel quatuor ex aqua calida. Potest etiā ipsius chamæleæ cōcisæ
 atq; cōrritæ cū mulso quippiā dari transbibendū, uel cū lēticulæ paruo modo sor-
 bendū: sed pueris obolus unus, maioribus uero oboli duo sunt dandi: Itē forti-
 bus tres. Perfecta tamen potio drachmæ unius continet modū. Utendū præterea
 epithemate circa medias partes ex lupini pollinibus aut melanthio, & decoctiōe
 absinthij, aut fuluo liliorū, aut cerotario cedriæ admixtis lupinis tritis, aut absin-
 thio, aut agrestis peponis interiora, quæ Græci colocyntida uocāt, cū melle atq; καλαμύδα.
 lupinis, aut centaureæ uel aloës partibus duabus, & diagridij parte una cū melle
 & felle taurino. Erūt præterea oīa quæ potui ordinauimus dāda etiā per clysterē
 K 4 injicienda,

Cienda, & magis adiuncto uel admixto oleo plurimo calido, & succis præseri-
ptis, quo plurima mordicatione intestina afficiantur. Ac si lati fuerint lumbrici,
erit adhibendus uomitus ex oleo, non ex radicibus, & alia die clystere utendū,
admixta nitri parte, uel salis. Danda etiam aqua falsa potui, aut glycyrrhizæ ra-
dicis decoctio, aut similiter incocta glycyrrhiza. Alij uero tres drachmas gly-
cyrrhizæ cum nitro probauerunt. Alij diagridij obolos tres, cum polypodij her-
bæ drachmis duabus. Alij ex pinnis medicamen confectum. Sed erit semper
tentandum, ubi res patiuntur, ut hijs utamur medicaminibus, quæ minime sto-
machum afficiant. Tum cum sensum acceperint ægrotantes animalium caren-
dorum, ut interpellatione uentris admoneantur, subiicienda erit aqua calida,
quo & loca relaxentur, & animalia procedant, ne frigore percussa fugiant. Erat
præterea curandum, ne frequenter hæc animalia renascantur, ut unctione regu-
lari corpora fortificemus, adhibito præceptore, adhibita etiam recorporatione
cyclicæ, quæ fit uomitu radicum, & drimiphagiæ, & dropacæ, & sinapismo,
& paroptesi, & horum similibus uirtute rebus.

παρ' ἄλλοις.

DE MOLLIBVS, SIVE SVBACTIS,
quos Græci malthacos uocant. CAP: IX.

μαλθακοί.

D

Soranus.

τριβάδες.

Tribades

Molles, siue subactos Græci malthacos uocauerunt, quos qui-
dem esse nullus facile uirorum credit: Non enim hoc huma-
nos ex natura uenit in mores, sed pulso pudore, libido etiam
indebitas partes obscenis usus subiugauit, cum nullus cu-
piditati modus, nulla satietati spes est, singulis spartanum suf-
ficiunt sua: Nam si nostri corporis loca diuina prouidentia cer-
tis destinauit officijs. Tum denique uolentes ueste atque gressu, & alijs foemi-
ninis rebus, quæ sunt à passionibus corporis aliena, sed potius corruptæ mentis
uitia: Nam sæpe tumentes, uel quod est difficile, uerentes quosdam, quibus
forte deferunt, repente mutati paruo tempore uirilitalis quærunt indicia demon-
strare, cuius quia modum nesciunt, rursus nimietate sublatis plus quoque quam
uirtuti conuenit faciunt, & maioribus se peccatis inuoluunt. Constat itaque
etiam hoc nostro iudicio, hos uera sentire: Est enim, ut Soranus ait, mali-
gne ac foedissime mentis passio: Nam sicut foemina Tribades appellata, quod
utranque Venerem exerceant, mulieribus magis quam uiris misceri festinant,
& easdem inuidentiâ penè uirili sectantur: Et cum passione fuerint deserta,
seu temporaliter releuata, ea quærunt alijs obijcere quæ pati noscuntur, iuuua-
mini humilitate duplici sexu confectam, uelut frequenter ebrietate corruptæ
in nouas libidinis formas erumpentes, consuetudine turpi nutritas, sui sexus
iniurijs gaudent: Sic illi comparatione talium animi passione iactari noscun-
tur: Nam neque ulla curatio corporis depellendæ passionis causa recte puta-
tur adhibenda, sed potius animus coercendus, qui tanta peccatorum labe ue-
xatur: Nemo enim pruriens corpus foeminando correxit, uel uirilis ueretri ta-
ctu mitigauit. Sed communiter querelam siue dolorem alia ex materia tolera-
uit. Denique etiam à Clodio historia curationis data ascaridarum esse perspi-
citur, quos de lumbricis scribentes uermiculos esse docuimus longaonis in par-
tibus natos. Parmenides libris quos de natura scripsit, euentu inquit conce-
ptionis molles aliquando, seu subactos homines generari. Cuius quia græ-
cum est

Clodius.

Parmenides.

et obliqua sunt uer-
sibus corpori sui neque
Exercita uigilant Vena
Veneris uis diuersi
Tempore seruans de
Nani uirtutes permi-
Nesciant uitam per-
Nescientem gemitu ue-
Vale enim seminum præ-
uilem corpore faciant, ut
mixto semine corpore uirtutes
ros aduentu sequatur. Mala
esse uolunt, & propterea in
um criminantes, quæ lux parit
tas specula à sepe uis uirtutes
praeterea uirtute, ut nulla possit
uirtutem, sius grauioribus
irrationales corporis uirtutes
propterea utat uergete mino
ta uirtutes effectus dicitur. Ver-
um in uirtute deficit passio que
dicitur, quæ subactos seu molles
dicitur, et infanda magis libidine
in uirtute adhuc uirtute corpore
uirtute libidine uirtute, aut
libidine uirtute que senectute deficit
uirtute in uirtute ducto
uirtute uirtute uirtute.
uirtute uirtute uirtute.
uirtute uirtute uirtute.
uirtute uirtute uirtute.

A cum est epigramma, & hoc uersibus intimabo: Latinos enim, ut potui, simili modo compo sui, ne linguarum ratio misceretur.

Fœmina, uirq̄ simul Veneris cum germina miscent
 Venis informans diuerso ex sanguine uirtus
 Temperiem seruans bene condita corpora fingit,
 Nam si uirtutes permixto semine pugnent,
 Nec faciant unam permixto in corpore diræ
 Nascentem gemino uexabunt semine sexum.

Vult enim seminum præter materias esse uirtutes, quæ si se ita miscuerint, & eiusdem corporis faciant, unam congruam sexui generent uoluntatē. Si autē permixto semine corporeo uirtutes separatae permanferint, utriusque Veneris natura adpetentia sequatur. Multi præterea sectarum principes, genuinam dicunt esse passionem, & propterea in posteros uenire cum semine, non quidem naturam criminantes, quæ suæ puritatis metas alijs ex animalibus docet: nam sunt eius specula à sapientibus nuncupata, sed humanum genus, quod ita semel recepta tenuerit uitia, ut nulla possit in stauratione purgari, nec ullum nouitati liquerit locum, sitq̄ grauior mentis culpa, ut cum plurimæ genuinæ, seu aduentitiæ passionibus infractæ consenscant, ut podagra, epilepsia, furor: & propterea ætate uergente mitiores procul dubio fiant: Omnia etenim uexantia ualidos effectus dabunt firmitate opposita subiacentium materiarum, quæ cum in senibus deficit, passio quoque minuitur, ut fortitudo: sola tamen supra dicta, quæ subactos seu molles efficit uiros, senescenti corpore grauius inualefcit, & infanda magis libidine mouet, non quidem sine ratione: In alijs enim ætatibus adhuc ualido corpore, & naturalia uentris officia celebrante, gemina luxuriæ libido diuiditur, animorum nunc faciendo, nunc facie iactata.

In hijs uero qui senectute defecti uirili Veneris officio caruerint, omnis animi libido in contrariam ducitur appetentiam: & propterea foemina ualidius Venerem poscit. Hinc denique conijciunt pluri mi etiam pueros hac passione iactari: Similiter enim senibus uirili indigent officio, quod in ipsis nondum & illos deseruit.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS
 LIBRI QUARTI
 TITULUS FINIS.

CAELII

CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS CHRONION

LIBER QVINTVS.

CVI HAEC INSUNT.

- De ischiadicis & psoeadicis.
- De articulari passione, quam Græci arthritin uocant.
- De podagra.
- De renali, quam Græci nephritin uocant.
- De tardis uesicæ passionibus.
- De diabete.
- De seminis lapsu, quem Græci gonorrhœan uocant.
- De somno uenereo, quem onirogonon uocant.
- De debilitate seminarium uiarum.
- De uomicis, siue internis collectiōibus, quas Græci empyemata uocāt.
- De polyfarcia.

DE ISCHIADICIS ET PSEOADICIS.

CAPVT PRIMVM.

D
ισχία
φοία

ισχιαδικοι
ισχιας
αγκλι

Partibus quæ dolore uexantur hæ passionis nomina sumptæ sunt; Nam uerteborum summitas ipsorum initio terminatur, Græci ischia uocauerunt. Item musculos clunium sub spinæ finem ex interioribus atq; exterioribus adherentes psoas uocauerunt. Generantur istæ passionis nunc ex manifestis, nunc ex occultis causis, ut est perfrictio profunda, uel terrena cubatio, aut casus, uel repentinus percussus, aut iugis atq; immodicus usus uenereus, aut quilibet longissimi temporis morbus. Item uehemens abductio, uel raptus in exercitio factus, aut longissimi temporis hæmorrhoidarū fluxus tentus, uel insueta humi fossio, aut cuiusdam ponderis leuandi ex interioribus conatio. Fit præterea in omnibus ætatibus, sed frequentius in medijs. Sequitur ischiadicos dolor uerteborum: quam passionem multi duplicem ischiada uocauerunt, attestante grauedine & difficili motu, contra solitum morē, & quibusdam cum leui torpore ac formicatione; quibusdam cum uehementi atq; pungenti, & feruido dolore, & ad sensum patientis, tanquā serpentis conuolutus motus: Aliquando etiā cum febribus, ut neq; in lecto suā conuentionē ferre ualeant ægrotantes, & primo in uertebro, dehinc partis suæ penetrans loca, & usq; ad mediam natē, ac superius ad inguen, uel ad ancalen perueniens atq; surā, dehinc etiā talum, & pedis summitatē. Tum cum passio tarda uerit, cessante nutrimento cruris totius tenuitas fiet, quam Græci atrophian uocāt, incipiens à clunibus, siue ab inferioribus locis, attestante debilitate, & sæpe conductis partibus breuitate cruris, aut ultra naturā longitudine passionis distēsiōne suffecta, ut in paralyin ueniat, aut ipsius uertebri duratæ partes extatiōnes fiant. Constringitur præterea sæpe ac retinetur uentris officium, aut cum plurimo dolore perficitur, ob tensionem atq; spiritus retenti percussum, & in itineris pressu, quibus forte permittitur, ut initia motus impediuntur, feruore partiū attestante:

ac si

CHRONION
replemus iocundus facili
terreque panquam herant re
dorem femur, & ambu
extremi quod, sed firmitas
contracti apud ductu, qui
apprehendit etiam spiritum
eundem loca. Patitur aut
in Græci pericliteon uocant
pagamento passiois inter
nem transiens partes aliquas
adictorum sequitur etiam
cum eius summi inclinat facta,
pallidum; si primo quod ma
apertis in iou summa. Pler
tas, ut se reuente dolere natu
pat. Plerumq; igitur dolor cito co
nstricitur atq; conuoluitur. Hi
gestus. Si neq; exteros mus
mai dolent. Interiores autem
nephritis uocant. Quos q
la multa etiam propria coac
Psoeadicis autem, atq; ischiadico
efficitur aut magis, nunc detentio
interualles reuente, ac puris
necesse reliquas seruat. In
hæc cum uariationis quiddam m
a uisione corpus afficit uideat
tant. Interim casu. Sunt autem
apertis in passione uocant. Si r
la uelone itaq; curatior hinc eru
nesta. Sed in superpoli uocis tem
ulterioribus firmitatis calido in lo
primam dationem. Tunc latius melli
dolentia loca conuergentia. A
b. Item uaporem committ
debilitoma tempore conuoluit
quoniam dolent comparatione
ba puris in quo fuerit facili uen
re, ex his tractio aduocatum a
necellaria pæterit uideatur. In si
in tertia die adhibenda perunctio
uius dandus turbidus calidus q
quidam usq; ad declinationem
hæc uelente dolore redump
etiam adhibenda iniecio ecc
hyphum Græci althæan uocant
leuantiorem. Admiserit du
dura uel uel leum solum, au

A ac si perseverans fuerit motus facilius fiet: Tum rursus subsidunt, uel intenti re-
 sistunt repete, tanquam fuerant necdum gressu tentato. Tunc magis uehemen-
 tem dolorem sentiunt, & ambulant quidam capitibus digitorum gradientes;
 alij extenti quidem, sed sinuatis clunibus, ut neq; se pronos inclinare ualeant:
 alij contracti atq; conducti, qui peius omnibus habere noscuntur: siquidem pas-
 sio apprehenderit etiam spinæ musculos, & propterea duritia quadam hæc inua-
 sisse uideatur loca. Patitur autem principaliter membrana quæ ossa circūregit,
 quam Græci periosteon uocant: Item musculorum capita, uel summitates. De
 niq; augmento passionis intercreatus humor, & frequenti dolore corruptus, in
 saniem transiens partes aliquas collectionibus afficit. Sed quoniam plurima su-
 pradictorum sequentur etiam eas quæ matricis uexatione afficiuntur, & magis
 cum eius fuerit inclinatio facta, quam paracelsin uocant, facienda est discretio
 passionum: & primo quod matrice patiente in eadem potius causa inueniatur,
 atq; ex ipsa initium sumant. Pſœadici uero clunium dolore afficiuntur, & tardo
 motu, ut se renitente dolore nec inclinare ualeant, ac difficilius & dolentius sub-
 rignant. Plurimis igitur dolor cito conquiescit: aliquibus uero perseverat, par-
 tes durefcunt atq; conducuntur. Hijs deniq; usq; ad pene cutem unicus seque-
 tur gressus. Si itaq; exteriores musculi fuerint in passione constituti, etiam tactu
 tentati dolescunt. Interiores autem ex interioribus dolorem accipiunt, tanquã
 in nephriticis contingit: Quos propterea deniq; similes discernimus: siquidem
 alia multa eisdem propria concurrant, quæ de ipsis scribentes memorauimus.
 Pſœadici autem, atq; ischiadici, quorum nunc curationem scribimus, dolor
 efficitur nunc iugis, nunc deficient, ordinatus aut inordinatus, ac longis uel par-
 uis interuallis recurrens, ac puris, limpidis lenimentorum uariatus spatijs, aut
 mediocres reliquias seruans. Vtilem inquit Hippocrates ischiadicis dysenteriam:
 Habet enim imitationis quiddam recorporationis faciunda: quanquam pluri-
 ma uexatione corpus afficere uideatur. Item hæmorrhoidas, uel uarices, ut alij
 dicunt, laxamenti causa. Sunt autem difficiles curatione magis, qui plurimo
 tempore fuerint passione uexati, & multis atque uarijs accidentibus signis affe-
 cti. In ordine itaq; curationis hæc erunt intuenda, ut cum recens fuerit passio uel
 ueterata, Sed in superpositionis tempore constituta, iacere faciamus ægrotantē
 mollioribus stramentis calido in loco, adhibita abstinentia & requie usque ad
 primam diatriam. Tunc lanis mollibus ac limpidis oleo calido dulci præinctis
 dolentia loca contegenda. Adhibenda etiam fomētatio iugis ex oleo dulci cali-
 do. Item uaporationum commutatio, sicut in multis docuimus scribentes, &
 phlebotomia tempore consueto, atq; ex brachio dolenti parti è contrario, uel
 plurimum dolenti comparatione alterius. Ac si æqualis in utraq; fuerit parte do-
 lor, ex eo in quo fuerit facilius uena erit detractio faciunda. Si neq; hoc occurre-
 rit, ex sinistro brachio adiutorium adhibendum: siquidem minus officijs domi-
 ni necessaria pars esse uideatur: nisi forte sinistri, hoc est scæi fuerint ægrotantes.
 Tum tertia die adhibenda perunctio ex oleo dulci atq; calido. Dehinc ora lauan-
 da, cibus dandus nutritibilis, calidus, tener, tanquã stricturæ conueniens, & potui
 aqua calida usq; ad declinationis tempus. Seruanda etiam cibi alterna dierū ob-
 latio. Tunc cessante dolore resumptio adhibenda. Perseuerante uero alia dia-
 triti tempore, adhibenda iniectio ex decoctione fœnigræci seminis, aut lini, aut
 hybisci, quam Græci althæan uocant: quo pariter fora atque uaporata interiora
 laxamento consentiant. Admiscendum denique oleum calidum. Item succus
 alicæ uel ptisanæ, uel oleum solum, aut admixto adipe anserino, uel gallinaceo
 iniiciendum,

περιστεον

παράκλιση

νεφριτιαι

Dysenteria
ischiadicis
utilis.

σκαϊοι

ELII AVRII

SPOGENSIS

LIBER QUINTUS

CAPITULUM

DE

CHRONION

LIBER V.

Ciniſciendum, uel hijs quicquam ſimile conſolutum. Ac ſi uenter fuerit abſten-
tus, erit muſſum iniſciendum. Tentanda denique & properanda ſequentibus
diebus facilitas uentris: Quo cōuenit, ſi hoc minime perficere ualuerimus, etiā
lino zoſtin herbam nunc ſolam cibo dare, nunc adiuncta malua: item agreſte
colicolum. Sed fugienda prædicimus quæcunq; fuerint uehementiora, quantū
quidem res admittunt, ut diagridiū, helleborū nigrum, chamælex ſemen, quod
Græci coccum Cnidium uocant, agaricum, agreſtem peponem, quem colocyn-
βουβώνη
tida dicunt, ſingularia uel coniuncta. Item hiera, quam diaſcāmonias appellant,
ne plurima uexatio pro parua commoditate ſequatur: Nam poſt fomenta con-
uenit cataplaſmata adhibere: quorum cōfectiones atq; ſpecies ſæpe conſcripſi-
mus. Ac ſi permanſerit dolor, adhibenda ſcarificatio. Hirudines etiam adhiben-
βουβώνη
dæ, quas Græci bdellas appellant. Hoc quidem ſecundo uel tertio faciendum,
ſi cauſæ popoſcerint. Tunc uaporatio ſpongiarū ex aqua calida, uel aliqua de-
coctione laxatiua uirtute mitigantium materiarum adhibenda, quarum ſam ſæ-
βουβώνη
pe ſpecies memorauimus. Ex ipſis quoq; encathifmata facienda. Item cerotaria
dolentibus apponenda partibus ex oleo pingui, uel cyprino, aut ſicyonio, uel ex
radice hybiſci confecto, aut irino, aut malo battino, ſingularibus atq; cōmixtis.
Ac ſi duritia emerſerit ad miſcendum adipem, aut medullam ceruinam, uel bu-
bulam, aut melilotum, aut hybiſci radicē percocta in mulſa, ac diligenter contri-
tam, aut decoctionem eiufdem hybiſci, uel fœnigræci, & lini ſeminis triti in mel-
βουβώνη
lis craſſitudine confecti. Ac ſi difficile paſſionem declinare uiderimus, erit em-
baliſ adhibenda ex oleo, & aqua calidis. Tum cum fuerit plurimum minutus
dolor, uariuſ offerendus eſt cibus, ex mediæ qualitatis materia. Adhibendum
etiam lauacrum, dehinc lene uinum: Tunc malagmata partibus in paſſione con-
ſtitutis, ut diachylon, uel mnaſeum, aut dioxeleum, uel nilcos. Item unctioes
quæ mitiganter emolliant, & neque perfrigeſcere partes permittant. Cerotaria
quoq; limpida, aut diaſamſucum acopum, aut irinum oleum aut ſamſucinum.
Ac ſi paſſio fuerit tarditate inueterata, & plurimo tempore perfeuerans, & in le-
nimento conſtituta, ſi hoc limpidum uiderimus, lenimentū erit pro modo per-
manentis doloris curationis facienda moderatio: Tunc enim conuenit motus
quidem, ſed fertorio lecto, dehinc cathedra uel ſella uſque ad inanem penetran-
dus, ſicut in phlebotomandis facimus: ſed ab umbilico inferiuſ hijs qui leuiuſ
afficiuntur, præcauentes uenarū diuiſuras, ac deinde muliebri catethere liquorē
dētrahimus, qui ſæpe aquoſus, ſæpe fuluus, aut ſanguinolentus, uel ſpumofus
excluditur: quod quidem etiam ante factam diuiſuram pleriq; futurum ſignis
apprehendere uoluerunt: Quorum alij talem fore dixerunt, qualis urina fuerit
ægotantis: Alij qualis color apparuerit cutis; alij quolibet uifcere patiente ſan-
guinolentum: non patiente uero ex cauſa auidiſſimi potuſ hydropiſmo conce-
pto, uel ſalis potu mundum atq; perſpicuum liquorē fore. Sed hæc præter quod
βουβώνη
imaginationem ſalſiſſimæ ſunt opinionis, etiam ad mutationem chirurgiæ inutiliter quaſita ui-
dentur, niſi ſolum quod recte probamus, per catethera liquorem, ſi res patian-
tur, ſemel atq; eodem tempore omnem auferēdum. Sin uero aliqua obſtiterint,
poſt primam detractiōem motariū aqua inuſum ſupra diuiſuram res impli-
cantes, ſpongiam deſuper mollem apponemus: ac deinde leui ſaſciola ample-
xo loco paululū differimus, quo turbatio corporis reſoluat: ac deinde reſumpto
ægotante eodem die reſiduū detrahimus humorem: Sin minus, alia die ma-
nibus comprimentes ſubiectas partes congrue ægotante locato, hoc eſt ſche-
mate competentī, Ac ſi forte ruſum confluyente humore fuerit repletuſ, uel ui-
rium

Ariūm debilitas prohibuerit eodem tempore totum detrahi, tunc interiectis duobus diebus, uel quantum uires permiserint residuum retrahimus, sed alio in loco diuisuram facientes: uel si rursus oportuerit, tertio: Etenim prima diuisura seruata distans aut coherens soluta tumores uel consensus ingerit uehementes. Tum perfecta humoris detractio neque abstinētia utemur, ut Asclepiades, neque plurimū damus cibum, sed pro modo uiriū: etenim abstinētia omni ex parte adhibita uires uexat: quippe post plurimam detractioem. Multi item oblatio cibi grauens opprimit corpus potius quā resumit. Erunt autem ante cibum sensum perungendi atque reficiendi facilibus, & potio sufficienti. Ac si dolores aliqui emerferint, uaporationibus soluendi, atque cataplasmatibus mitigandi. Tunc indulgentia relaxatis, uel forte non emergentibus, adhibemus ea quæ tumorem fieri non sinant, & superimpositis spongijs conligamus. Transacto tumore metu magis uentris folliculum uel cutem intestinis cogimur adserere, atque similiter cætera quæ in tumore fuerāt constituta, ut nuper docuimus. Aegrotantes præterea nauicula exerceri hortamur, & paulatim recorporatiuæ subiicimus curationi. Ac si neque ita fuerint resoluti, utemur helleboro iisdem curationibus insistentes, donec corpus repetat fortitudo, atque densior uel coacta noscatur attestante rubore. Hæc est secundum methodum hydropum curatio. Plurimi autem earum sectarum principes, atque nostræ ueteres, nihil ueri curantes, ac magis contemptu quodam astruções corporū aspernātes, solius detrahendi humoris intentione traducti quoquo modo id perficiendū crediderunt, immensa siti atque fame ægros afficiētes, corpore concauo pectine decurso: & mille præterea urinalibus medicaminum, quæ diuretica uocant, uesicam cōmouendam probāt, & uentrisfluis potionibus, quæ catartica appellant, uentrē prouocandum dicunt cocco Cnidio, atque lepida cyprina, & chamaeleæ & hippophaë herba, & ex crotonibus confecto oleo cicino: item neoro. Ex quibus cunctis stomachus uexatur, atque cibi appetitum amittit, sitis incenditur, corpus defluit, sanguis corrumpitur, atque humor detractus renascitur, uires auferuntur: siquidem neque potestas moderandæ detractioem sit in artificis manu. Item quidam tanquam siccabile humoris ophiten lapidem ligauerunt, expertis ægrorum salutem credentes. Singulatim denique nobilium medicorum historiam ordinamus. Herodicus igitur, ut Asclepiades memorat, uentris adhibet purgationem, atque post cœnam uomitus, qui sint implebiles potius quā siccabiles. Tunc uaporationibus tepidis aceti decocti exhalatione confectis utitur, uel aquæ marinæ, admixta thallicia herba, atque hyssopo, & hijs similibus, uesicis bubulis repletis corpus uaporandum probat, uel alijs quibusque maioribus inflatis tumētia loca pulsari iubet: Sic etiam antiquissimus Euryphon. Hippocrates uero libris, quos ad sentētiās Cnidias scripsit, magis utendum dicit egestate atque uaporatione, & continētia, & danda sicca uel arida quæque & acriora mandenda: Si enim æquibilibis æger fiat, hoc est, urina facilior, ac si spiratio difficilis fuerit, quā dyspnœan uocant, & tempus æstatis, & æstas mediā, dicit ex brachio phlebotomandos, & post detractioem factam dat panem calidum uino infusum atque oleo, & carnē suillam ex aceto decoctam. Dat etiam cantharidas tres detracto capite, & pedibus, & pinnis in tribus cyathis aquæ contritas: sed neque quo tempore exercitio utendum sit manifestans, neque usque quo mandenda sint acriora, uel quando uaporationes adhibendæ. Dehinc si phlebotomare oportuerit, nō solum æstiuo tempore, ac mediā æstate, sed etiam omni tempore atque ætati conuenire probamus. Est præterea importunum uinum, ac repugnans eo tempore commodis phlebotomiæ. Item

Asclepiades.

Asclepiades.
Vrindia.
Cnidia.
Ventrifluis.
Cocco.
Cicino.

Ophis.
Herodicus.

Euryphon.
Hippocrates.

L cantharides

Cantharides humorem comouent; carnis quoque offerenda tempus significare neglexit. Diocles libro quo de passionibus & causis, & curationibus scripsit, siccan-
Diocles. dos inquit, ac mediocriter uaporandos, & deambulationi tradendos aegrotantes, & plurimos sudores comouendos, uel uomitu & urinam prouocandam diagra-
 dio, & apij semine resoluto succo herbae saluiae. Item cardamomu, quantum uen-
 trem ualeat semel deducere, & in aceto panem solutum, & piscem salsum, uel
 pisces elixos & affos, uel silurum piscem, olera, radices, allium, origanu, rutam,
 satireiam, uinum album, & non aquatum, & ferarum carnem; in deambulatio-
 nibus uentrem iubet contineri, ceteras corporis partes defricari, exceptis cruri-
 bus. Sed hic quoque communi ceterorum subiicitur accessioni; solum praedamna-
 mus, quod humorem detrahens purgatiuis atque urinalibus medicamentis, &
 uomitu, & sudoribus prouocatis, quibus ex rebus sudor mouendus sit tacuerit,
 uel uomitus. Item deambulatio saepe laboriosa, & piscis silurus bromosus, & al-
 lium inflabile, & plurima feraru carnium malos habere succos probantur. Inde
 item quae sint olera deligenda memorare neglexit, & neque fortificari uentifica-
 tionem, uel crura aut totum corpus recte potest, cum nullum modum uel tempus me-
 morauit.

Praxagoras.

*ἡδωρὶ σφοδρῶς
καταποτῶν.*

D

Praxagoras secundo libro Curationum cataplasmatibus utitur, & malag-
 matibus sudorem mouentibus, & urinalibus medicamentis alijs atque alijs, & uen-
 trem deducentibus. Similiter cono, & folijs hederae, & semine coliculi agrestis,
 aut nasturtij, aut centaurea, uel allio, pipere, & pseudodictamno, aut dauco, &
 chamapitys herbae, & petroselini semine, uel graminis, uel quolibet horum simi-
 lium, & sudorum diurna prouocatione corpus deducit. Utitur uomitu non solum
 ieiuno, uerum etiam post uespertinum cibum, & aegros plurimum potat, ex quibus
 sensuales uix implentur. Utitur etiam cataplasmatibus aromaticis, quorum species
 non designat, sed solum cum moromeli, uel lini semine adhiberi iubet, uel malis
 cydonijs, aut caricis, uel adipe, & aqua, aut uix lupinae, uel apij succo: equidem
 uirtutis repugnatione omnia confundens: siquidem alia sint constrictiua, ut ma-
 la, alia laxatiua, ut plurima ceteraru specierum. Deinde post oris collutionem sorbi-
 les dat cibos, quibus uentrem facilem se facere pollicetur: Item potum repugnan-
 te mordacituo: dat enim acetum uel piscam, uel hijs rursus contraria, ut mullam,
 quibus confusa regula etiam secundum ipsum approbatur Erasistratus libro quo
Erasistratus. de hydrope scripsit, deambulationem ordinat adhibendam prius quam aeris aestus
 ardeant, tanquam curans. Sed si uentris inquit facilitas non fuerit, prohibenda
 medicamina atque legumina, & olera, cum sint plurima olerum quae molliant uen-
 trem, sine ulla corporis uexatione. Item plurimo cibo aegros nutriendos probat,
 cum sit ex paruo saepe indigestionis metus, si neque, inquit, uenter fuerit motus,
 adhibendum clysterem simplicem, hoc est, qui nulla sit acriori materia confectus: cibum
 partitur cibo uel coena, & ante uesperam aegros deambulatione moueri iubet. Tunc
 initio noctis reficit, quando etiam sanis metus est digerendi. Post cibum praeterea
 perungit in lectulo, & certo numero utitur fricationum: dat catapotia medicamentum
 ante utranque cibi refectionem in faui modo pro uiribus aegrotantis, neque plus decem,
 neque minus quinque numero, & eorum materiam tacet, solum memorat quod ieco-
 rosis haec catapotia congrua uideantur, atque ad urinales partes uenientia plurimum
 faciant mictum: Tum post catapotia dari iubet cibo panem ex farina sesami, & sal-
 sum obdulcatum, ne sitim faciat, non discernens tempus drimyphagiae: Tum in-
 quit dandos pisces, atque carnem gallinarum, uel ferarum, & agnorum, & haedorum, &
 forbilia plurima cum melle uel lacte: non aduertens lactis & mellis qualitatem in
 corruptionem facile uenire; nunc dat potum paruum, & non post prandium, sed post
 uespertinum

† fabae

*καταποτῶν
urinalia.*

A uespertinum cibum hoc conuenire dicit, ut etiam similiter memorat Philisti- *Philistionis*
 onis frater: Probat etiam ante alios cibos accipienda aridi fici pinguia duo uel *frater.*
 tria, mox contusa atque oleo tineta. Sed hæc omnino digestionem difficilia iudi-
 cantur. Prohibet præterea lauacrum, uel plurimo temporis interuallo permittit,
 & non designat, quod illud, uel quantum sit tempus. Utitur etiam malagmati-
 bus cataplasmatibus, cum somno cubauerint ægrotantes, non tamen designans
 eos, qui coaceruatam ac uehementem humoris detractionem reprobant, quæ Græ-
 ci cenosin uocant, & propterea etiã paracentesin, quod quidem congrue dictum *λίωσις.*
 superius docuimus. Item tumore in iecore constituto, attestantibus febribus ob *παράκεντισις.*
 tumoris medelam cataplasmatibus utitur ex malis cum uino, constringens ea quæ
 laxamentum poscere uidentur, & à digestionem faciendam ex ficu atque chamælea &
 chamapity utitur cataplasmatibus. Item ad eliciendum quicquam in locis con-
 stitutum utitur diapegano, quod ex ruta conficitur, & nihil de temporibus memo- *Diapeganum.*
 rat adiutoriorum. Asclepiades etiam libro quo de hydropse scripsit paruo humore *Asclepiades.*
 collecto, siue plurimo, necdum tamen pedibus aut cruribus infuso, athletarum
 regulam adhibendam probat, ex plurima deambulatione atque cursu, & refricatio-
 ne retento spiritu. Tunc cibo dandum panem diligenter elaboratum atque exercitum
 cum piscibus natura duris. Ac si inferiores humor occupauerit partes, plurimos
 prohibet motus, & medicamina uentrisflua atque urinaria. Utitur autem paracentesi,
 sed omnino ex angusto atque paruo foramine. In leucophlegmantia uero frica- *λευκοφλεγμω*
 tiones & cataplasmata frigerantia ex malo cydonio, & murra, & uitis anulis, quos *τία.*
 helicas uocant, & malo punico, & lenticula, & herbo, atque pulento ueteri, & alu- *λίπυς.*
 mine, uel ruta, & bulbo, & melle, & origano, & thymo, & nitro, & caricis, & ex *λίπυς.*
 ueficis illusionem adhibendam probat. Laudat etiam punctiõem quatuor digitis à ta-
 lo distantem faciendam superius ab interiore parte, sicut in phlebotomia seruatur,
 ut per eandem punctiõem humore effuso corpora releuentur: si minus, scarifica-
 tione altiore utendum referens, scilicet uehementiore atque efficaci adiutorio, & ne-
 que declinans uulnerationes, quæ necessarid in huiusmodi passionibus difficiles
 curatione probantur. Socrates Chirurgus omni ex parte diuifuras faciens easdem *Socrates chi-*
 adussit, ex templo corporis ingerens raptum, quem Græci spasmon appellant. *rurgus.*
 Themison secundo libro Tardarum passionum utitur gestatione & defricatione, *Themison.*
 atque exercitio, uel communiter regula exercibili, salibus ac nitro fricans corpus,
 & frigida perfundens: ex quibus non æqualiter adficit: membra quippe cum
 interpositis tribus uel quatuor diebus aqua marina feruenti perfundat. Item iu-
 bet post gestationem tribus uel quatuor cyathis uino mixto ægrotantes potari. In
 ordine, inquit, medicaminum, non designans quem esse uelit ordinem medicaminum,
 aut nutrimenta digestionem difficilia. In uespertino inquit cibo utendum, medi-
 ocri potu, ut nec sitis ægros afficiat, neque plurima liquoris ingestio, sed uinum eligat
 acrioris uirtutis, & neque confusum: Sed temperandi moderationem tacet, ut medi-
 ocri ter quidem dicat quod est improprie dictum: etenim extendit temperandi mo-
 deratio neruos, nocet, & ingerit suum. Prohibet præterea idem uentrisflua medi-
 camina atque urinaria, quæ catartica atque diuretica uocant, & per singulos menses
 ternos radicum ordinat uomitus: Sed erat regulæ medicinali conueniens ad leni-
 mentorum latitudinem, siue spatium uomituum designare quantitatem. Utitur etiam in
 utroque talo scarificatione, ut Asclepiades. In alcite uero initium ex uomitu sumit, *ἀσπίτις*
 quem helleboro faciendum probat: si inquit metuerit quisquam radicum uomitum,
 & est præceptum, atque ut ita dixerim, periculosum non medicatum corpus magno ad-
 iutorio discere: Aliam quoque regulam similem dicit ordinandam, sed passionis initio.

A tiora inusta putrescunt, & ut Græci appellant escharam faciunt. Alij denique ex radice herbæ, quam struthium uocant, loca ulcerari præcipiunt: Vt ista etenim radix concepta flamma cuti apposita pustulatione necessario facit. Sed alij hanc uestionem tanquam imbecillem reprobantes cauteribus aiunt faciendam: quos quidem primo tepidos probat apponendos, donec cutis pustuletur, tunc igneos: sed hijs omnibus interiecto spatio trium digitorum loca dicunt inurenda, & esse cauteris semper ad uncos in modum gamma literæ. Sed alij hanc appositionem meruentes anchistris ex utraque parte cutem præterdunt, & inter eos cauteris imponunt, ne ulla uestione nerui tangantur. Alij ligneos fungos interius ac superius angustos formantes patientibus apponunt locis, quos summitate accensos sinunt concremari, donec cinerescant atque sponte decidant: Est enim hæc uestio leni penetratione moderata. Item alij linteolum aqua tingentes partibus simplicatum apponunt. Tunc tabulæ tiliari apponentes struthium herbam concidunt in breues perticulas, ac deinde ferramento igneo singulas partes oleo tingentes accensas imponunt tabulæ scilicet tiliæ, hoc secundo uel tertio facientes per interualla, donec materia carbonescat, atque pustulas cutis efficiat. Item alij, ex quibus sunt Demetrii sectatores, eius partis quæ patitur manum inter pollicem & demonstratiuum digitum, quem Græci lichanon siue dicticon iuxta inferiorem articulum inuolutis inurunt cauteribus: quos quidem nunc nude cuti apponunt, nunc præmissis linteolo oleo tinctos. Modum autem uestionis constituunt, cum in alia manu, hoc est quæ sit contraria parti patienti sudor emergens apparuerit. Tum post supradictas uestiones imperant ulcera reseruata in saniem prouocari. Alij denique statim lana succida eadem contexerunt loca: Alij marrubij coma contrita cum sale uel oliua nigra, aut sesamo infuso, siue nucibus. Tum tertia die lenticula multa, atque mulsio decocta, donec ulceris cadat eschara. Tunc œnomeli aiunt imponendum, uel ea quæ ualeant lacessendo puris exitum prouocare. Item floræ æris cum nigro helleboro apponunt: Et quidem aliqui releuantur interuenientis recorporationis causa. Sed quoniam istiusmodi uestionibus plurima uexatio coniuncta est, erit melius alijs adiutorijs mederi. Ausi sunt præterea quidam etiam Veneræ adhibere, in hijs qui non ex usu uenereo ischjadici facti uidentur, quo magis uexata neruositatis geminet causam. Item alij cantilenas adhibendas probauerunt, ut etiam Philistionis frater idem memorat libro Philistionis frater. XXII de adiutorijs, scribens quendam fistulatore loca dolentia decantasse, quæ cum saltum sumerent palpitando discussio dolore mitescerent. Alij denique hoc adiutorij genus Pythagoram in memorant inuenisse: sed Sorani iudicio uidetur huiusmodi uanitate iactari, qui modulis & cantilena passionis robur excludi posse crediderunt. Item plurimi ex talo atque ancala eiusdem partis quæ fuerit passione possessa uenam diuidentes sanguinem detraxerunt: sed magis partes impletæ grauantur, cum repente uacuata loca in semet materiam fluxum inuitant. Nobilium uero principum Hippocrates libro quo de locis conscripsit, cucurbitam iubet sine scarificatione apponi. Vtitur etiam feruentibus medicaminibus potis, quæ si essent uere congrua passioni, minime tamen ad excludendam uetustatem ualere crederentur. Diocles libro quo de passionibus atque causis & curationibus conscripsit, item secundo libro de curationibus, regulam dixit siccam & frigidam & nutribilem ægris conuenire, cum humida atque calida prodesse huic passioni demonstrauerimus. Vtitur etiam urinalibus medicamentis, quæ diuretica appellauit, & probat conditum bibendum, quod plerique Latini mulsium uocant. Vtitur etiam Mulsium conditum. cibo uisceribus asinorum, & clysteribus sanguinem prouocantibus, & uino nunc

L 3 albo,

Cauteres forma r.

αρχισ.

† mydio

Demetrii sectatores.

Digitus

λιχάνων ἢ δικτικόν.

Index.

οὐρίμυλοι

Philistionis frater.

Pythagoras.

ἀγκάλη.

Hippocrates.

Diocles.

Mulsium conditum.

Antes, & propterea qdam alterā calidā, alterā frigidā podagrā putauerunt nūcu
 pandā. Itē initio, ut saepe contigit, similis color patientiū atq; sanarū uidetur par
 tiū, attestante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc inflatio partiū fiet cū
 rubore. Quapropter releuatio altiorū saepe sequet̄. Tum peiorāte passione ar
 thritica sufficitur passio, cum in unū omniū cogitur articulorū consensus, & fa
 cile ex articulo in articulū uenit dolor, nec desinēs priusquā cūctos inuaserit no
 dos. Sæpe deniq; prioris articuli dolore declinante secundus inuaditur, atq; eodē
 similiter mitescente tertius sumit exordiū, consentiēte etiā uesica atq; spinæ ma
 ioribus neruis, quos tenontas appellant, & in stomacho etiā nausea uel uomitu
 iactantur ægrotantes. Tunc articuli tumētes inflantur, ac deinde durescunt, & so
 lidati faxeā faciunt qualitātē. Tum etiam nigriores efficiūtur, atq; contorti, ut in
 obliquas partes digiti uertantur, aut reflexi supinētur, aut uicinis adfixi incum
 bant, & aliquādo humore purulēto uel mucilento collecto, aut uiscofo generēt
 poros, quos nos transitus dicere poterimus, dehinc etiā lapides sufficiant, qui q
 dem articulos soluant, & cutē distēdant, atq; erūpentes promineant, & chirurgia
 detrahantur: aut exilientes cyathis, quo ferramētū tollantur, quod nos laureolū
 dicere poterimus, & rursum renascant̄. Tum crura dolentiū partiū cessante nutri
 mēto tenuata languescunt, & arida efficiunt̄. Erunt præterea ægrotantes paruīs
 ex causis mobiles atq; iracūdi, siquidē motū uel actum nō sine querela accipiāt.
 Principaliter autē hæc passio cōstituitur in neruis, uel eorū colligationibus, tum
 cætera morbo consentiūt, atq; cōtiguos uel superpositos lacertos, & maiores ner
 uos pati demōstrant. Est præterea passio nō facilis curatione, & aliquādo magni
 tudine insanabilis, nō ut pleriq; putāt naturæ: Causæ autē difficillimæ curationis,
 uel ut saepe cōringit impossibilis, manifesta atq; plurimæ reperiunt̄: est enim pas
 sio in neruis cōstituta q̄ sint natura densissimi, & inter articulorū nodos cōstituti,
 quorū angustia cōprimūt, & ad omnē motū asperant̄ magis in pedibus: hij em̄
 plurimas cōligationes nodorū naturaliter habēt, & totū corpus sustinēdo labo
 rat. Præterea hæc passio initio paruītatis causa negligit̄, & cōtempta cōualescit:
 q̄ppe cū à multis minime credat̄ emergere. Alij deniq; digiti luxati, aliqui pedis
 uersionē, aliq̄ cuiusdā rei calcata, uel offensa duritiā aut feruorē querunt̄: tū ne
 cessitate coacti augmenti tēporibus in cōfessionē ueniūt ægrotātes. Ob hoc igit̄
 passio pseuerare, atq; corpora possidere meditat̄. Non autē minus etiā longorū
 lenimentorū causa, q̄bus recessisse putat̄, cū sanos ægrotātes fingendo p̄mittit,
 adiuuāte etiā intēperantia, qua cū saepe cōcipi passio p̄spicit̄, manere posse nō du
 bitat̄: quod dicā diatriō, si ueter̄ officii nō agnouerit clyster adhibēdus simplex
 atq; ita totius passionis statu accepto, ut inflata uel tumētia loca uideant̄, scarifi
 catio adhibēda: & ubi permiserint partes cucurbita figēda, uel hirudines admo
 uendæ. Est autē omniū leuior præter cucurbita scarificatio: siquidē nulla quassa
 tio partiū fiet, quæ necessariō cucurbitæ cōiuncta est. Itē hirudinū moribus con
 sensus adiungit̄, & propterea, ut supra dictū est, simplex cōflatio lenius probat̄.
 Adhibēda etiā uaporatio spongiarū, tū aquæ calidæ fomētatio, uel aqua & oleo,
 aut decoctionis foenigræci, aut lini seminis, uel hybisci. Itē cataplasma mitigati
 uum, quod iam dudū minime posse adhiberi uidebat̄: siquidem tumētia pondere
 grauari nō debeāt. Sit igit̄ panis diligētius emollitus solus, aut admixta radice ar
 gallici, q̄d Græci symphyton uocāt, uel hybisci decocta, uel cuiuscūq; similis uirtu
 tis, q̄rū pbauimus adhibēdas uaporatiōes. Tū cū firma declinatio fuerit cōstitu
 ta adhibēda lauacra, atq; uariūs cibus, & aqua potu dāda, & p̄pter passiōis neq̄tiā
 adhibēda etiā cerotaria ex oleo dulci uel cyprino, aut ex adipe cōfectū medicamē
 q̄d Græci diasteton uocant, tūc malagma diachylon uel maseū, aut q̄d appel
 lant

Ciant diateleos, uel dioxeleon, uel diathalassum, paulatim fortificandum corpus deambulatione liberis calciamento pedibus, & cum cautione aduersant iū rerum, ut ne quid nimis, maxime uini, aut indigestionis, aut Veneris. Arthriticis uero cōuenit etiā digitis ceram emolliendam dare, uel manipulos tenendos, quos palestritæ alteres appellant: tum mouēdos cereos, uel ligneos primo cum paruo plumbo interfuso: tum pro modo profectus grauiores, & in tardate passione superpositionis tempore supradicta seruanda simplicitas curationis. In nimento uero adhibenda fortificatio, tum recorporatio. Sit igitur primo gestatio pro modo uirium, tum deambulatio molli stramine coæquato solo, adiecto uocis exercitio, cū corporis unctione: Etenim uacatio crassificat corpora, adeo etiā & in hijs qui ex alijs forte plurimo tempore iacuerint causis, hac ratione articuli cōmoueantur, cum nerui non exerciti ualidiores efficiuntur. Adhibenda etiam lauacra per interualla dierum, & uarius cibus ex mediæ materiæ qualitate, uinum paruum, lene, & semper post cibum: Tum dropax simplex atq; cōpositus, paroptesis ex igni uel ex sole, atq; pellibus feruefactis, & ex arena litto-
ωρίωνος
ουρησμάτων
ήρα
φουφίσις
ήρασις
Diphtheria, & hellebori, & embasis facienda, sicut de ischiadicis scribentes memorauimus: uel fomentatio ex decoctione artemisiæ herbæ, aut marinæ feruentis aquæ, dehinc natatio feruens uel frigida. Item usus adhibendus aquarū naturalium calidarum: tum frigidarū, ut sunt in Italia quæ appellatæ sunt Albulæ, uel Cotilæ, & omnium supradictorū affectanda repetitio: dabit enim curatio alijs integram sanitatē, alijs raram doloris admonitionem, ne iugī superpositione uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerunt, ut est quod appellant diacentaurion. Item diascordeon bibendum anno continuo iudicantes in hijs qui non plurimo tempore fuerint passione uitiati, hoc est intra quinquennij temporis constituti, adijcientes quod bibi debeat medicamentum prædigesto corpore, & omnino nullo obstaculo impedito: Sin minus, repræsentandum numerum dierū, quo integer compleatur annus, quanquā longo tempore porrectus. Secundū nos autem iuxta Sorani iudiciū est metuenda diuturna medicaminis sumptio, cum neq; soliti cibi iuges atq; ijdem utiles recte proficiuntur. Sic deniq; legimus quosdam ueteres memorasse ex iugī medicamine potu in celeres, uel acutas uenisse passiones, & alios apoplectos, alios pleureticos, alios peripleumonicos interisse. Item quosdam continua difficultate spirationis affectos, quam Græci dyspnœan uocant. Hij uero qui se isto medicamine profecisse testantur, non aduertunt seruata digestionis causa id fuisse permissum: quippe cum caterarum rerum excessus declinando quidam seruauerint sanitatem, cum interrumpere metuerint sumptionem medicaminis sui: & propterea hijs intentionibus occupati alias sibi nesciuerint profuisse rationes. Item alij unctionem nodorū faciendam probant, quam nos reprobamus: si quidem consensus faciat tumorem. Item alij transeundum ex alijs in alia probant ungenta & cataplasmata, nunc specie, nunc genere differentia, donec ægrotantes releuentur: si quidem alia pro alijs corporibus uideantur conuenire, & propterea doloris mitigatio leuetur. Ordinauerūt deniq; etiam contrarias uirtute materias laxati-
*Medicaminū frequētia re-
 cusanda.*
ήρασις

B ias simul atq; constrictiuas, & recorporatiuas, ut mnafeum malagma, uel dia-
 chylon. Item è contrarijs uehementius constringentia, ut diayteon, & cyzise-
 nem, & Erasistrion emplastrū. Itē ex panici polline, & lini semine cataplasma,
 & ex coliculo agresti, uel herba erigeronte, & bramite, & mandragora, & alterco
 & lenticula, & citri medio, uel peponis, & origani, uel thymi, aut uua lupinæ,
 aut portulacæ, aut betæ, aut mali punici folijs uiridibus, uel eius caduco, quod
 Latini ambulacium uocant, decocto cum aceto, aut ruta agresti cum aceto sin- *Ambulacium,*
 gulari, uel cum simplici alica, aut aceti sedimine, cum apio: aut uitis folia, cum
 simplici pulento, uel ex herbi polline, aut fabæ, uel hordei, aut lolij, aut lupini,
 cum fece uini uel aceti, uel ex fico decocto cū aqua & uino cōtrito, donec mel-
 lis sumat crassitudinē: Ex quo detractis durioribus partibus imperant coquēda
 rursus residua. Item ex papaueris coliculis, quos Græci cocias uocant, uel eorū *κόκκιοι*
 folijs, & malis cydonijs & punicis in uino decoctis, & bulbis cum melle, uel al-
 terci radicē cum storace, uel iaquintio, & marrubij. Item calce melli concoctū, &
 opio storaci, & amygdalis amaris cum cyprino oleo, & aceto iugiter coctis par-
 tes ungendas docent, ex dissimilibus rebus sine ullo ordine materias admouen-
 tes, insanabiliter simul atq; indocte descensum ab alijs in alias species faciēdum
 iubent, donec ut æstimant iudicia reperiātur: siquidem sit pro corporibus alijs
 ex alia specie liberatus. Et est hæc experimenti tentatio, quam Græci schediasti *σχεδιαστικὴ*
 cen piran uocant, quæ non destinata passionibus adhibeat adiutoria, sed pro- *πύριαν*
 banda. Fit præterea ut accessiones tempora percurrant, & sua sponte leuigentur,
 atque ita occurrens declinatio, uel paulo proximius lenimentum euentum cu-
 rationis afferat: Quod si forte uere profuisse putaretur declinationi adhibitum,
 B rursus initijs noxium necessariò comprobatur: siquidem non suo tempore ui-
 deatur admotū. Alios igitur ex alijs releuatos rebus existimant. Sed hoc tempo-
 rum fieri causa respondere debemus, quæ corpora urgentius obtinere necesse
 est: Conueniūt enim in istis mediocriter constringentia, Augmentis uero atq;
 statui mitigantia uel laxantia, declinationibus emollientia, lenimētis fortifican-
 tia, atq; recorporatiua: frigida uero uel coercentia, quæ agrostica uocant, etiam *ἀγροστικά*
 igne sacro uexatis admixta congrua efficiuntur. Sed aiunt aliqui nunc quoque
 tanquam laxatiua incensos, nunc frigerantia releuare. Feruori etenim ex tumo-
 re uenienti admota eius factu tepefacta conueniunt, & tunc temperata mitigāt,
 tanquam aquæ feruenti admixta frigida. Sed est hoc falsa conclusione collectū:
 quā Græci sophisma uocauerunt: Oportebat enim, quantū ad hanc, ut putant, *σοφισμα*
 rationē omni tumori frigidis conuenire materias. Igitur secundum passiones
 ac tempora nos discretas aptamus. Alij uero a copum ex rana rubea in podagri-
 cis admirātur, alij marini uitulī, alij pedes unxerunt ex eius tergo calciamenta fa-
 cientes, alij uiuentē beluam oleo coxerunt, alij lupum, & specialiter unctio-
 nis genus conuenire probauerūt. Multa enim ficta fide sine ratione creduntur, cum
 forte passio non fuerit insidiosa, & cum corpus tardauerit, non in uno atq; eodē
 tempore perseverans. Item plurimi uomitū post cibum laudauerunt, secundo
 uel tertio per menses singulos adhibendum: siquidem & materiā redarguat, &
 indigestos esse nō sinat, non aduertētes quod magis uexabilis approbetur, cum
 hoc adhibito gingiuæ putrescant, dentes moueantur, oculi confundantur, & to-
 tum impleatur caput, stomachus quoq; grauiter afficiatur, & propterea omnes
 consentiant nerui. Est igitur conueniens magis parua cibatō, atque initium ex
 abstinentia ciborum sumendum curationis. Multi autem medicinæ scriptores
 purgatiuis & acrioribus pollent clysteribus, & urinalibus medicamentis, quæ
 diuretica

G diuēretica uocauerunt. Sed oportet cauere stomachi uexationē, quæ uarietate facile medicaminū fiet. Item uescicam quæ sit neruosa qualitatis prouocare: tradit enim necessariō uniuerso corpori uexationē per sibi cognatā neruorum qualitatem. Specialiter autē ueterū pertransiēdo errores, uanū puto atq; prolixū quod de podagricis scripserūt, & propterea fastidiosum maxime, cū sufficiat cōmunis

Diocles. materialium memoratio. suprascripta, tacitis dominis qui nunc dicent: *Diocles* libris quos de passionibus atq; causis & curationibus scripsit: *Praxagoras* tertio

Erasistratus. libro de morbis: *Erasistratus* libro quo de podagra scripsit, prohibēs tamen purgatiua adhiberi, quæ catartica uocauerūt, malagma uero *Ptolemæo* regi promittens, cuius scripturam non edidit: quanquā quidam sibi uisum *Erasistrati* nomi-

Erophilus. nent medicamen. Item *Erophili* sectatores multi, atq; *Asclepiades* libris ad *Erasistratum* scriptis, & *Heraclides* Tarentinus, & *Themison* secundo libro *Tarentinus.* darū passionū aliqua ut methodicus, aliqua ut nō methodicus decurrerit: phlebotomat enim ex pedibus, & nihil approbat, & cataplasmatū qualitates confundit, non discernens cōstrictiuis laxatiua. Quibus respondere quid oportet: cum

Themison. uinolentia neruos amputet, phlebotomia patientes impleat partes. *Theffalus* autē secundo libro *Regulari*, imperfecte quidem, sed consequēter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

DE RENALI PASSIONE, QVEM GRAECI NEPHRITIN APPELLANT. CAP: III.

D Enalis passio à patientibus partibus nomen accepit. Est autē intellecta passio tarda renis aut renum: passio, in quā, tarda: siquidem cum insidenti atq; perseveranti querela renalem intelligamus passionē, & non ex nouello atq; recenti tumore, sicuti neq; cuiusquā ossium coxæ, ni fuerit perseverans, ischiada intelligere poterimus.

Item adieci mus renis aut renum, siquidē nunc alterū, nunc utroscq; teneat renes tumentes ac duratos, & in saniem sæpe uenientes, & ulceratos, & humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus uel uomicis communiter secundo dicemus: nunc de exteris supra memoratis scribemus, & primo de tumore. Antecedentes itaq; causæ, quæ renalem faciunt passionē, aliæ manifestæ, ut perfrictio, indigestio, percussus, casus uehemens super clunes, acres cibi plurimi contra consuetudinē, libido ueneræ uehemens, uel urinalia frequentata medicamina, aut uenena, quæ specialiter ipsas afficiāt partes, ut sunt ex catharidis cōfecta. Afficiuntur autē hac passione, iuuenibus magis grauiore atq; senes, & uiris mulieres, & habitudine plenis tensiores: siquidem sit in hijs grauior, & generaliter curatio difficilis, ob angustiam locorū, quæ passione uexantur, & ob acrimoniam urinae, quæ insuete aliquando renibus immorata in uescicam transit. Sequitur autē patientes, cum adhuc leuis fuerit tumor, dolor leuis, & magis cum prouisi fuerint inclinati secundū clunes circa ilia, alterius aut utriusq; partes, & priorum in clunibus nodorū. Cum autē tumor uehemētescere cœperit, dolor etiā plurimus fiet cū grauedine & feruore clunium omnium, atq; iliorū, & pubetenus, uel umbilico cū consensu usq; ad uescicā tendentē, ob tumore urinalium uiarū, quas Graeci ureticos poros appellāt: Quæ quidē à renibus usq; ad uescicā sunt porrectæ, attestante urina tenui & aquata, & ita subalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat, quam Graeci charopon uocāt, & primo parua, dehinc plurima, aut coaceruatim effusa, quæ nullam faciat releuationem, peiorante tumore in feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tensione tenuissimæ uenulae fuerint ruptæ. Item in uini transiens qualitatem uiscosæ crassificationis causa: tum oleosum ueluti adipis qualitatem

πάρος νεφρική

χρόνιος

CHRON

statum similitans cum...
nim breues accidunt, cum...
mar. atque sunt uentris ab...
te. Tum bebendo sequer...
fione corporis tenuitas...
ori ambire cogantur, ne...
clunibus supradictorum...
u ueniens: crassior uero...
in morbidatione tenuis...
lecta, & ad summi omnia...
u eos qui ex caliditate...
de uidentur, colicos uero...
sequuntur: atque probe...
bus. Item renali uero extemp...
uidentur atque secundo...
dunt hanc uiam similitudinem...
sicut ad uescicam ductor, quibus...
dolor ubi eius lentos est...
uore uel exortia in renes...
pedicula uogubatio. Sed...
quam sanguinem uentris...
sicut de uescica tendentes...
bus, quæ Graeci symptomata...
reales, sed etiam localis...
uens, quod ea quæ localia...
atque clunibus adhibentur. Illis...
uicem uocant.

DE TARDIO V...
BTL

Nobis uocanda...
cū uiscus...
uol scabrum...
uicem, quam...
tunc uentris...
toto guttate...
magitudine fastidiosa curatio...
maadū. De paralyti igitur...
De colicis uero & uisc...
rariis cōmunitate demus...
rariū pedis atque uentri radie...
tendit: tum tenor membru...
uicem, cū uigi ac frequen...
hæmo fiet cū dolore...
et uicem per podicē rediant...
aguntur: spiritus exiit...
uicem: uentris pedibus...
uicem: uentris pedibus...
uicem: uentris pedibus...

A qualitatem simulans cum renum fluor pinguis acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum consensu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem sumant, attestante ventris abstinencia cum tormēto & ructatione inflatione cogente. Tum hebetudo sequetur, & articularum frigus & uomitus: & tardante passione corporis tenuitas nimia, adeo ut quidam uncati permaneant, & semper prona ambulare cogantur, nec unquam se erigere possint. Est praeterea signum declinationis supradictorum in contraria mutatio, ut urina aquata in crassitudinem ueniens: crassior uero uel uiscosa in tenuitatem. Item quae paulatim atque cum mordicatione ferri solebat, sine labore adueniens, & si plurima, mediocris effecta, & ad summū omnia cum naturae solita uel similia fuerint uisa, aiunt alii qui eos qui ex casu uel percussu, aut uehementi libidine fuerint tormenta, irruisse uideantur, colicos uero maior interior, uel uentri uicinarum partium dolor sequatur, atque inde sumat exordium, consentientibus uel compatientibus clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinae coniuncta sit: Colicis uero per consensum atque secundo concurrat. Haec est similitum passionum discretio. Accidunt haec item similia etiam in urinalibus uisus uitio constituto ex renibus, quae usque ad uesicam ducunt, quibus eadem quae supra diximus recte concurrunt, sed dolor uel eius sensus erit inter renes & intestina, & uesicae fundum, nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente. Haec est omnis atque perfecta significatio. Sed oportet sanguinis mictu adfectos similiter curari tanquam sanguinem spuētes. Alios uero qui caeteris fuerint passionibus adfecti, sicut de uesica scribentes demonstrabimus, pro suis concursibus uel accidentibus, quae Graeci symptomata uocant, partita curari ratione: Non enim sola generalis, sed etiam specialis eorundem conuenit adiutoriorum curatio, solum differens, quod ea quae localia sunt adiutoria in hijs qui renalibus laborant uitijs magis clunibus adhibeantur. Illis uero qui uesicae, pectini, uel pubetenus, quod Graeci peritoneon uocant.

DE TARDIS VESICAE PASSIONI
B V S. CAP: IIII.

N uesica speciales plurimae passiones eueniunt, tumor, collectio, ulcus, durities, phthiriasis, item psoriasis, quam scabiem, uel scabrum appellamus, capillatio, debilitas, paralytis, calculatio, quam lithiasin uocant, sanguinis fluor, siue effusio, quam haemorrhagiam appellant, mictus tarditas aut difficultas, aut intoto guttae aquatiles, quas hydatidas uocant. Sed ne porrecta longitudine fastidiosa curatio uideatur, una praeeptione omnia apprehendere festinandū. De paralyti igitur superius docuimus, cū de ea specialiter diceremus. De collectionibus uero & ulceribus secūdo dicemus, cum de singulis corporis partibus comunem trademus curationē. Tumēte igitur uesica, sequitur dolor secundū pectinē atque ueretri radicē, & ilia, & clunes, & magis initio ac sine urinae reddendae: tum feruor incendiosus: item pulsus & extantia partis in passione constituta, cū iugī ac frequenti urinae reddendae desiderio, & repentina cessatio, ac rursum egestio fiet cū dolore intolerabili per singulos mictus, ut extenti agrotantes etiam uentū per podicē reddant, aut ipse podex praecadens excludat: & praeterea agrotantibus supinus exitus urinae facilius. Quidā denique necessitate coacti defixio capite super latus pedibus sese locauerunt, ut lapis angusta deferēs loca, atque uesicae aditū reperens mictus tribuat facultatē. Mulieres denique etiam digitis immisissis in muliebrem sinum sibi met ipsae hortatione quadā lapidem prouocando dimiserunt.

C dimiferunt. Pueris autem magis prominens ueretrum fiet: Sæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occurrit, si suo digitum iniecerint podici. In ipsa præterea urina sedimina inueniuntur, aliquando crassiora & calida, aliquando arenaosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis, aut sanguinolentus excluditur, & saniosus. Sed quoniam signa communia sequentur ulceribus uesicæ atq; lapidibus generatis, & hijs qui gelato sanguine impediti mictus difficultate afficiuntur, confirmabitur apprehensio lapidis generati, adhibita melotide, cuius rationem atq; usum Responsionum libris chirurgiam scribentes plenissime tradidimus. In quibus etiã auferendi lapides opus docuimus: Nunc enim correctionem demonstramus cuiusdam in corpore morbi, quo uesica lapidū generatione uexatur, & non ut alium masculum appellemus lapidem, alium fœminam, ut quidam leuimum medicorum, sed quodam corporis uitio, non adhibita reformatiua curatione, cum solius auferendæ alienitatis intentione medici capiantur, cuius plurimæ sunt differētia. Est præterea urinæ reddendæ impedimentū, quod

μελοτις. Græci stranguriam uocant, mictus officium retardatum. Difficultas autem quæ

σφραγισ. idem dysuriam appellant, quæ id adiuncto dolore ingesserit. Impossibilitas autem, quæ urinam uocant, perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ

δυσουρία. Græci symptomata uocauerunt, nunc stricturæ sunt appenditia, cum tumor uesicam tenuerit, siue durities, aut paralysis, uel tensio, ut quidam uolentes urinam usu solito ac naturali deponere, obstantibus causis longo tempore cōtinentes officij dilatione uexantur: aliquando alienitatis obrusione uesicæ impedito meatu, ut lapidis, aut arenae, aut capillorum, aut squamularum cantabri similium, uel quocumq; sedimine crassiore. Fluor autē sanguinis per uesicam, quem Græci hæmorrhagian uocantes manifestus, cum acruatim per urinæ meatum sanguis excluditur. Sed quoniam non solo ex ambitu uesicæ fluor iste fiet, sed etiã ex collo uel mictualibus uisco acruatus sanguis excluditur: aliquando etiam de renibus, erit locorum discretio faciendā; Nam renibus patientibus dolor in clunibus demonstratur. Vesicæ autem ambitu patiente sub umbilico, uel pubetenus apparet dolor, & sæpe urinæ commixtus sanguis excluditur. Item collo uesicæ patiente circa ueretri initium, quod Græci peritoneon uocant, dolor sentitur. Mictuali autem uia patiente, ipsam ueretri radicem dolor afficit, attestante sanguinis puritate, cum iugi ac non intercapedinata emissionē, etiã si digitis loca, quæ iuxta sessionem ueretri sunt, presserimus, quo in loco est ultima mictualis uia, quam, ut supra diximus, uræam Græci uocauerunt; Nam si ex alijs locis sanguis feratur, digitorum impressione magis abstinetur, cum supradictis locis, hoc est, peritoneo, uel podici uicinis renitur impressio. Tunc ex uesicæ collo impedimento repressus feretur, ex superioribus uero abstinetur. Aliorum autem medicorum signa de hijs discretionibus conscripta Responsionum libris chirurgiam scribentes elogiauimus. Sunt autem uesicæ uitia, uel passionē generaliter curatione difficiles: Est enim natura neruosa, & altioribus insita locis, atque celata, & quæ corporis superflua sustineat acriora. Sed ne rationem uariare uideamur, erit demonstrandum, quoniam fluori siue solutioni uesicæ, quæ Græci reumatismos uocant, sunt adscribenda plurima, quæ specie discrepare uidentur, ut plurimus mictus cum arenoso uel capilloso sedimine: Item sanguinis fluor. Stricturæ autem adscribendus tumor est, atq; durities, uel saxea duritas, quæ Græci scirrhosin uocant. Horum duplicem generaliter in superpositionibus curationem demonstramus. Fluente igitur uesica, hoc est, solutionem patiente, locandus æger frigido mediocriter in loco, adhibita requie cum abstinentia & articularum

CHBCN
 abumtenti legio: E
 itans, & officio mictus ad
 pibetentio hanc spina, n
 pponenda etiam spongia n
 pibetentio pod Gracie
 rito non uocant, adhibita
 item hinc, atque cucurbita
 rices de sanguinis fluore
 adhibenda conscripimus
 centioni conscripimus, quæ
 x baccula cum oleo, uel m
 aut milti panico conico, & h
 catetera uocant, mictus o sic
 hypopythidis, aut plantaginis
 in dard longulatis, aut aduic
 bis, uel galbe, rimo uino, u
 aut ex cressi & aduicia, rit ap
 m. Multis uero etiam p
 pcolationem conscripimus h
 correctione ac oleo emulsion
 lo, aut salu conscripimus: h
 fectus uero correctione ex p
 abstinere uis permatibus. E
 hinc, atque purulentus exclud
 uis aduicentis aduicatur. In ex
 pedibus, sed ex collo uel collo, u
 tino, uel fœminarum sinu, aut ma
 tate, quæ duritiam sanguinis p
 tate apparet, & uidentem
 il uerentis quædam spem
 angine doloris pubetentis, u
 & grauius duritiam, uel m
 dorum relatione sequere: h
 rhoides disti cultatem, uel h
 uocant, uel urinam. Hæc lura
 tante uerem passione conat
 & aluine, abum uariam de
 hinc, uel uerentis uel uel
 hinc, uel uel uel uel uel uel
 cis in dolore uerentis man
 hinc, uel pubetentis, ac uerent
 uerentis calida, uel hinc, u
 uerentis. Ac si uerentis h
 p uerentis laris limp
 etiam corpus uerentis
 hinc, uel uel uel uel uel uel
 p uerentis. Tunc abum de
 uerentis, uel ad declinati

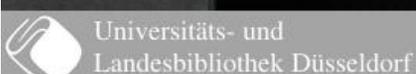
A articuloꝝ tenaci ligatione: Et si sanguinis fuerit fluor, clunibus prominētius subleuatis, & officio mictus admonente, quantum datur imperandum ægro, ut neq; id retento faciat spiritum, neq; ut quadam uel conatu excludi cogat aliena: Apponenda etiam spongia noua aceto tincta secundum clunes uel umbilicum, ac pubetenus, quod Græci etron appellant, usq; ad ueretri initium, quod iisdem ^{ἕτρον} peritoneon uocant, addita tenaci cum amplexu ligatione: Tum epithemata iisdem locis, atque cucurbita constrictiua: Potus dandus frigidus, paruus cibus: Species de sanguinis fluore & sputo scribentes docuimus. Similiter etiam quæ præbibenda conscripsimus, eiusdem scilicet qualitatis, & sessionem ex uino uehementiori confectam, quam encathisma uocant, in qua sint præcoctæ murtæ baculæ cum rosis, uel in pusca, aut aceto facta decoctio herbæ talliæ, uel rubi, aut mali punici corticis, & horum similium, uel per ferramentum quod Græci cathetera uocant, iniectio secunda, quæ similiter medendo constringant, acaciæ, ^{ἑκθισμα} hypocythidis, aut plantaginis succo, uel polygonij herbæ, aut intybi, uel puscæ frigidæ singularis, aut adiuncta thuris drachma una cū æquali pondere hypocythidis, uel gallæ, cū nigro uino, uel talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum fuerit expressa & abiecta, erit aqua coquenda, donec ad mellis ueniat crassitudinem. Mulieribus uero etiam pessaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Responsorum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione correctior, ac facilis eruptione factus, uel oscitatione sanguinis fluor, uel percussu, aut saltu confectus: Etenim influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor: Retento enim sanguine, uel abstento ulcus permanebit. Est præterea ex putredine sanguis ater, & male redolens, atque purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis causa aduenisse uideatur. In eruptione autem flauus, & non antecedentibus supradictis, sed excussu uel saltu, aut percussu effectus. Solent præterea sicut in podice uel fœminarum sinu, aut matricis collo etiam in uesica hæmorrhoides generari, quæ fluorem sanguinis præstent, quibusdam interuallis uariatum, quod oportet apprehendere prudentem, cum non coadceruata primo fuerit effusio, sed augmentis quibusdam promotæ, interiectis defectioibus, ac sæpe retento sanguine doloris pubetenus admonitione cessante cum tensione inguinum, & grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis eruperit, supradictorum relatione sequente: siquidem aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem, uel abstinentiam faciant mictus, quam Græci dysuriam uocant, uel uriam. Hæc sunt quæ de hijs necessariò dicenda credidimus. Declinante autem passione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo, & alumine, cibum uarium dare atq; uinum, ac deinde lauacrum adhibere. Ac si structura fuerit uentris uel uesicæ, conuenit iacere ægrotantē loco medioeriter calido atq; lucido, adhibita abstinentia usq; ad tertium diem cum requie. Item locis in dolore constitutis manuum calidarum cum blando amplexu uaporatio adhibenda, uel pubetenus, ac ueretri initio & clunibus calida linteamina, aut uascula ex aqua calida, uel facelli ex pollinibus calidis, aut uesicæ oleo calido plenæ admouendæ. Ac si uehemens fuerit dolor phlebotomia adhibenda: & partes in passione constitutæ lanis limpidis oleo calido ac dulci infusis contegendæ, ex eo etiam totum corpus ungendum; tum ora fouenda. Adhibenda etiam encathismata ex aqua calida, uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex hijs quæ sæpe memorauimus. Tūc cibus dandus sorbilis, & potui aqua calida moderatiōne domināte, & usq; ad declinationē passionis interuallis dierū nutrimenta offerenda,

M

Crenda. Ac si dolor minime cessauerit, conuenit usus cataplasmatum laxatiui, & cucurbitae appositio leuis, qua Graeci cuphen appellant, cum adiecta scarificatione, & uaporatione spongiarum aqua calida expressarum. Ac si uenter retentus fuerit, clyster conuenit simplex: & secundo cucurbita clunibus adhibenda, ac pubetenus praeraris capillis. Tunc hirudinum appositio, quas sanguifugas uocant, atque embasis adhibenda ex calida & oleo: sic enim laxatis tensionibus non solum dolores soluentur uesicae, sed etiam consequens urinae difficultas, uel abstinentia. Cauendus praeterea usus urinalium medicaminum, quae diuretica Graeci uocant: Sunt enim quae uescicam prouocant, & propterea tumores faciant commoueri. Ac si minutis doloribus urinae fuerit retentio, uel in toto conquieuerit dolor, tanquam factis superpositionibus repetant lenimenta, adhibenda fortificatio per uariam gestationem, & uocis exercitium. Vnctionibus quoque ac defricationibus admotis quae superiora corporis magis exerceant, interiecto lauacro, & uario cibo ac uino, & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicae ac detractiones faciendae: Tum ad recorporatiua atque uehementia redeundum adiutoria, ut ex resina uel dropace, ac paroptesi, & solis torrore, uel arena ignita, & appositione cucurbitae, forti raptu atque tractu quodam circumducto remota corpora roboremus morborum pulsa segnitie, adhibito usu asperginum, quae sympasmata Graeci uocauerunt. Tunc malagmatum atque acoporum laceffentium usus adhibendus, adiecto etiam sinapismo, & fricatione partium quae passione afficiuntur. Tum encathismatibus utendum ex aqua marina, uel salsa calida, & magis hijs qui mordicatione quadam locorum in iisdem passionibus tanguntur: tum cataclysmo utendum, cuius nominis uim praescriptis libris sapius latina uimus: ita narratio adhibenda aquarum sua uirtute medentium, quibus magis erit in solutionibus utendum; Eligendae sunt namque specialiter quae aluminis habeant qualitatem, ut sunt in Italia Albulae appellatae, & Nepesinae, & Cotiliae, & Auguriae: Hijs uero qui lapidibus, uel scabro uesicae afficiuntur erunt eligendae aquae salsae, uel quae nitri habeant qualitatem, ut apud Tenariam insulam, quae potandae, atque lauacro adhibendae sunt. Tum residuus adhibendus est cyclus, & acriora medicamina potanda, ut ex radice lapathi, & capparidis, & struthij, uel polij herbae. Item panacis, & horum similium, & lithotomia in hijs qui maiorem generauerint lapidem. Item in omnibus hellebori adhibendus est usus, si passiones supradictae permanferint. Tum nauigatio atque peregrinatio, & earum uarietas appetenda. Erit praeterea longo tempore, ut caetera quaeque nimia, Venus praecauenda: hijs enim qui ob uesicae paralyin propter officium sciscitandum usum uenerem probauerunt, consentiendum non est: trahit enim secum totius corporis uexationem: Ob quam causam erit probanda etiam ferularum tenerarum, uel tabellarum, usque ad ruborem cutis ab hijs probata percussio. Itemque ustio, & scarificatio faciendae pubetenus atque clunibus, & circa initium ueretri circulatim, quod Graeci peritoneon uocant, debilitate afficiens. Sunt praeterea aquosa semina quae excluduntur, & magis cum se pronos fecerint aegrotantes, uel celeri ambulauerint gressu. Irruit autem corporibus, cum longa fuerint debilitate uexata, aut immodico usu ueneris affecta. Sed est accipienda curatio ex hijs quae uesica sanguinem fluente memorauimus. Item ex hijs quae in lenimentis passionum fortificandi corporis causa, ac demutandis sapissime probauimus: Est enim haec passio seminalium uisum paralyisis.

*Cucurbita
κουφα
ημβασια
διουρητικα
Αριστα
μαλαγματα
ακοπη
εγκλισματα
κατακλυσμοι
Αιδουαρια
σπριταρια*

CHRIS
DE SOMNO
congrua ap
dionnos
tantur. No
uenerem
ho esse neq
sed effen
per sum
no, uel iugem ap
el continen
betenis passio
rian uocant. ac
a p p p p p p p
denis causa
aqua discen
iat dicitur. n
etiam ei solo
Alia etiam u
tis illa ut q
feminae uic
Milesius n
dicit esse
nunc im
maies i
com nec
efficit
fui p
fuerit, tanq
gentium in
nom. p
notione u
atq; d
agilantes
potes, &
udiora ac
fomno ded
bedibus, u
rebus q
uel p
uoficatio
ius. P
uonsting
facim
emillio
ta m
uonsting
m p p p p p
sequatur

A DE SOMNO VENEREO QVEM GRAECI
onirogonon appellant. CAP: VII.

Er somnos inanibus uisis affecti ægrotantes seminis lapsu ue-
xantur. Nomen autem sumpsit ab accidenti: siquidem effectū
uenericum prouocando perficiat. Sed generaliter neq; illico pas-
sio est, neq; accidens passionis, quod Græci symptoma uocant,
sed est consequens uisis, quam Græci phantasia uocauerunt,
per somnum ægrotantes afficiens, ob desiderium uenericæ uolu-
ptatis, uel iugem atq; continuā libidinē, siue è contrario longam usum dilationē
uel continentia. Sed hoc frequentius accidens in passionē sæpe deueniet. Itemq;
alterius passionis aliquando antecedens fiet, ut epilepsia, furoris, quā Græci ma-
niam uocant, aut cuiusquā similis morbi; quoniā uexationē ostendere probatur,
atq; præmoueri corpus, siue prætangī accessione uentura. Itē aliquando antece-
dens causa supradictæ passionis, quā seminis appellamus lapsum, fuisse probat,
a qua discernitur: siquidem illa passio etiam per diem uigilantibus ægris fluere
faciat semen, nulla phantasia in usum uenericum prouocante. Somnus autē ue-
nereus eo solo tempore quo dormiunt ægrotantes inanibus uisis concubitū fin-
gat. Aliqui etiam aiunt oniroposin ab onirogono discerni: siquidem oniropo-
sis illa sit quæ per somnum cōcubitum fingat, cum operantium sensu, sed sine
seminis iactu. Onirogonos uero usq; ad defectum deducit seminis lapsum. Sed
Milesius nihil inquit supradicta differre: unum est enim, atq; eundem fluorem
dicit esse seminalium uisum. Sed quod inquit nunc exclusio perficitur seminis,
nunc impeditur, quanquam uisa per somnum eadem fingantur, ob alias inquit
irruētes fieri causas, sed non est plurima discretio, nisi intentio adhibenda: quip-
pe cum neq; necessaria comprobetur. Eos igitur qui ratione futuræ accessionis
epilepsia, uel furoris, aut cuiusquam alterius morbi commouētur, ex hijs quæ
suis sunt passionibus tribuenda mitigamus: Eos uero qui specialiter hoc uitio
afficiuntur, tanquam parua gonorrhœa affectos curamus: Supradictorum enim
augmentum in istam cadere passionem facit ægrotantes fluentium seminalium
uiarum, uel paralyti uitiatarum causa. Quapropter conuenit primo ægrotati ab
intentione uenerica uisa mentis auertere, quæ Græci phantasmata uocauerunt,
atq; aliorum applicare intentionibus externis admotis: siquidem facile quæ
uigilantes accipiunt somniorum uisa ad actiua cum hijs motibus exercent æ-
grotantes, & propterea corpus seminis discussione uexetur. Rum stramen-
ta duriora atq; frigerantia procuranda. Iubendi etiam supra latus iacere, cum
se somno dederint, & ante se uel supponenda tenuis ac producta lamina plum-
bea clunibus, uel spongiæ circumdandæ pusca frigida infusa, uel iniijciendo loca
rebus frigida uirtutis ex anterioribus, ut balaustio uel acacia, aut hypocystide,
uel psyllio herba, quæ sunt singularia, uel cum palmulis adhibenda. Cibus etiam
constrictiuus dandus, uel densabilis & frigidus, ut de sanguinis fluore conscri-
psimus. Poto quoq; frigido nutriendi, uel constrictiuis, non quidem curiose cō-
fectis constringendi. Tum adhibenda fortificatio ex communi resumptione, &
facienda consuetudo frigidi lauacri, quod Græci psichrolusian appellant. Loca
etiam in passione constituta forti impressione fricanda: Sunt enim hæc sufficien-
tia constrictionis faciendæ. Aliqui uero conuenire dixerunt etiam micus dila-
tionem tendere, ne frequenti officio causa refricetur. Sed completa uesica se so-
mno ægrotantes dare, quo neq; in altum somnum uenire sinantur, & intercessu
frequenti excitentur, quo uisa uenericæ uoluptatis, quæ somno finguntur, amit-

M 2 tant,

ὄνιρογόνοσ

φαντασία

ὄνιροπόσισ

Milesius.

τοῖσ βροχίσ

φαντασμάτα

ψυχρολούσιον

Cant, & extenti vesica seminales vias sibi vicinas comprimendo semen retineat. Alij maiorem digitum ligandum atq; constringendum forti filo uel lino iusserunt, quo dolore interueniente altior arceatur somnus: & neq; animorum uisa in ueneream uoluptatem soluantur. Sed erunt haec utraq; a nobis excludenda: Vexant enim uigiliae aegrotantem, & ultra modum urinae retentio difficultatem mictus saepe refecit, ut alterius passionis illatae causa uideat, ut supra docuimus.

DE DEBILITATE SEMINALIUM VIARUM. CAP: VIII.

Milesius.

ούράτι.

Milesius debilitatem fieri dixit seminalium uiarum, uel sequi in usu uenero pro semine sanguinis emissionē. Sed hoc commune est etiam hijs qui in osculo uesicae, quam uretan uocant, ulcus habuerint: Et est harū manifesta discretio: In hijs enim qui ulcus habuerint cum mictum fecerint sanguis fluet, attestante mordicatione & dolore, & aliquando egestione corpusculorū quae ephelcydas Graeci uocauerunt. In hijs autem qui debilitate seminalium uiarum afficiuntur, solo tempore Veneris exercendae sanguis excluditur, attestante iucunditate, nullis corpusculis, & cum mictum faciunt nulla mordicatione uexantur, sed etiam nunc curatio ex supradictis accipienda, ubi uesicam fluentem sanguine curari conscripsimus: Constrictione enim atque densitate fluenta retinentur. Tunc resumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut saepe memorauimus.

ουρίσσιμος.

DE PRIAPISMO. CAP: IX.

D

Demetrius Apameus.

Ine ullo dolore uel consensu uertigo ueretri fiet, & appellatur priapismos, sed uocabulum sumpsit a similitudine priaporum, quod ita formentur, ut recto ueretro fingantur. Huius autem passionis meminit Demetrius Apameus libro Signorum: Ait enim semen in semet manu operantem nec quicquam potuisse peragere: tensionem autem fuisse ueretri nimiam cum paruo dolore, ut cornu putaretur, & ita perseuassse multis mensibus. Nullo quoq; adiuutorio medicinali cessasse, ac tarde atq; longo tempore quieuisse: Quo fiet ut a satyriasi discernatur priapismus: siquidem illa celer fit, & non tardet in corpore, fiet sanē cum contractu neruorū, & stimuloso desiderio uenerae uoluptatis: nam intelligitur priapismus paralysis esse seminalium uiarum, atq; aliorum neruorū ad ueretri partes ducentium: quorum contractu aegrotantes afficiuntur. Sed etiam nunc curatio sumenda est ex hijs quae de uesicae strictura longo tempore tardante conscripsimus.

ουρίσσιμος.

DE VOMICIS SIVE INTERNIS COLLECTIONIBUS, quas Graeci empyemata uocāt. CAP: X

εμπύματα.

ουλόγχα.

διάφραγμα.

ουρίσσιμος.

Lena igitur de hijs tradenda est ratio: Haec enim sunt quae in occultis nata collectiones nuncupantur, ut in splanchnis, ac membrana, quae latera cingit, uel in pulmone, aut discrimine thoracis ac uentris, quod Graeci diaphragma uocant. Item stomacho uel uentre, iecore, liene, intestinis, renibus, uesica, aut mictuali uia, uel matrice, aut peritoneo. Sed de hijs quae in matrice generantur libris quos de muliebribus uitijs conscripsimus Responsionum docuimus, de caeteris uero nunc dicemus. Harum igitur aliae solo medicamine curantur, atq;

Milesius debilitatem fieri dixit seminalium uiarum, uel sequi in usu uenero pro semine sanguinis emissionē. Sed hoc commune est etiam hijs qui in osculo uesicae, quam uretan uocant, ulcus habuerint: Et est harū manifesta discretio: In hijs enim qui ulcus habuerint cum mictum fecerint sanguis fluet, attestante mordicatione & dolore, & aliquando egestione corpusculorū quae ephelcydas Graeci uocauerunt. In hijs autem qui debilitate seminalium uiarum afficiuntur, solo tempore Veneris exercendae sanguis excluditur, attestante iucunditate, nullis corpusculis, & cum mictum faciunt nulla mordicatione uexantur, sed etiam nunc curatio ex supradictis accipienda, ubi uesicam fluentem sanguine curari conscripsimus: Constrictione enim atque densitate fluenta retinentur. Tunc resumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut saepe memorauimus.

A tū, atq; medicinali delectu gubernante usum chirurgiæ non exigunt: si quidem
 sint occultis in locis, & plurimis superpositis mēbris, & sit impossibile atq; illi-
 citū plurimas incidere partes, ne sanguinis pōposus fluor periculum faciat ægro-
 tanti: ut sunt quæ in pulmone generantur, uel diaphragmate intrinsecus, uel in
 ipsa alteriore altitudine, aut in stomacho superius scilicet à diaphragmate, uel in
 uentris fessione, aut intestinis, excepto sine longaonis. Itē in posterioribus uesi-
 cæ, uel in renibus: alia uero accedente chirurgiæ curantur, quoties ad exteriora
 corporis collectionū liquorē erumpendo feruntur, uel magis ab altioribus rece-
 dunt, ut in hypozygo mēbrana, uel diaphragmate forinsecus, atq; stomachi fun- ὀπισθόφυγοι.
 do, & uentris circa eius superiorē altitudinē. Item iecore & liene, & longaone ad
 eius exteriora, atq; sphinteri uicina, & uesicæ in anterioribus, uel sub umbilico
 pubetenus, quod Græci etron appellant. Item in uesicæ collo, uel in prima eius ἡ ἴσχυρ.
 parte, quā Græci uretan uocant, & in peritoneo: Cōmuniter autē omnis uomī-
 ca uel collectio, antecedente tumore nimio, generatur deniq; empyicis, quos ἐμπίκται.
 nos uomicosos appellamus, alij ex pleuretico morbo, alij ex pleumonico in su-
 pradictam passionē deueniunt, sequentibus signis, nunc cōmunibus cuiusdā
 partis in uomicā uenientis, nunc specialibus pro singulis corporis locis. Sed ne
 longa hac oratione extimemus omniū communia simul ordinanda probamus:
 tum singulatim specialia designātes etiā munia adiungemus. Omnibus igitur
 collectionibus generatis, uel cum tumor in liquore uertitur, sequitur febricula
 uehemens, inordinata, & sæpe cū rigore & torpore frigido, uel iniquitate corpo-
 ris. Tunc loci feruor incendiosus, grauedo, tensio: & exceptis quæ in pulmone
 sunt sæpe stimulant dolor, & pultuosus. Tum celer pulsus, atq; humilis, & sæ-
 pe sudor magis capitis, atq; collarū. Dehinc perfecta purulentatione rigor cor-
 poris, atq; tremor circumscribetur, & febriū recedit inquietudo ac dolorū, sed spe-
 cialiter ac proprie in cōmunibus, si in membrana quæ latera circūtegit, hypozy-
 gos appellata fuerit generata collectio, difficultas spirationis sequetur, quā dyl- ὀπισθόφυγοι.
 pncean uocauerunt, sed difficilis iacendi potestas supra contrariū patientiatus,
 hoc est, quod causa nō tangitur, cū sensu quodā interno ueluti pendentū mem-
 brorū, & sæpe cōmotus corporis quasi sonus audit, uelut inclusi atq; collisi hu-
 moris: nam Græci hydatismos appellāt. Sequitur etiā displicentia post acceptū ὀπισθόφυγοι.
 cibū, quā Græci dysarescesin uocant, & plurima tensio medij lateris, aut uertico δυσἀρεσκείνη.
 sainflatio impressioni digitorū cedens ac resurgens. In pulmone uero emergen-
 te uomica, spirādī plurima difficultas sequetur ægrotantes, tussis uehēmēs, uox
 obtusa uel rauca, & odoris tetri spiratio, thoracis grauedo, & adductio superio-
 rū ad inferiora. Itē grauatō atq; tensio supinatis ægrotantibus, & releuatio seden-
 tibus: deniq; se ipsi sustollunt ad partes lecti superiores, quo leuatiū habeāt ca-
 put. Sequitur etiā cavitās oculorū, genarū rubor, & albedo sub lingua uenarū:
 Et si eruptio tardauerit, inflatio quoq; articularū sequetur, uultus pallor, & ma-
 cies ora deformans. Itē in diaphragmate emergente uomica dolor supra pæcor-
 dia sequitur, penetrans per latera utraq; usq; ad posteriora, & aliquādo inflatio
 uel tensio iuxta finē pectoris, uel sub extremis costis, atq; ossibus ultimis perse-
 uerās usq; ad alia: Et si collectio forinsecus fuerit, sonitus aliquādo humoris in-
 clusi sequetur. Tunc tussicula, & in spirationibus difficultas plurima, ac respira-
 tio longa, & forinsecus spiritu attracto dolor, quod nunq; sequetur eos qui pul-
 monis uomica uexantur: Etenim pleumonici hauriendo magis spiritū releuan- πλευμονικὸι.
 tur. In stomacho autē emergente uomica ructationes tetra, atq; difficultas spira-
 tionis, sed minor ægrotantes sequetur, & aliquando tussicula paruo sine ullo tu-

A ctione affectu sunt naturales uix ad supradicta loca ducētes. Alij uero etiā in hijs
 se reptos quz dā uascula demonstrant, anatomica ratione adprehensa, quæ ad
 hæc penetrāt loca. Alij autē uias esse latentes, quas logotheoretas appellant, per
 quas limpida, uel purulēta quadam exudatione ferantur. Sed nō oportet de hijs
 plurimū disputare: Sufficit enim ad disciplinā significationis faciendæ manife-
 sta cōprobare. Itē aliqui etiā in singula loca ex alijs factā susceptionē puris, quā
 metalepsin uocauerūt, signis explicare conati sunt: quæ quidē nō necessaria, sed
 frequētia probauerūt. Etenim ad arteriā maiorē, siue gutturis cannā, quā Græci
 bronchon appellant, facta eruptio spirationis ingerit difficultatē, & tussiculam:
 ad stomachū uero nauisā atq; fastidiū, & eersionē, uel uomitū ingerit ægrotan-
 ti. Itē ad intestina, uel uentrē tormentū facit partiū cū inflatione ac uentositate.
 Ad uesicā uero delectationē facit frequēter urinæ reddendæ: Ad inania autē tho-
 racis, atq; inter peritoneon membranā, & uitalia interna nulla sunt antecētia
 eruptionis signa, sed utranq; factā intelligimus, sed pro ægrotantiū motu, uel cō-
 uersione iacendi sonus quidā efficiū uelut inclusi humoris, quē Græci hydatis-
 mon uocauerūt. Præstātius autē, si inter peritoneon atq; intestina id euenerit,
 sequetur etiā prominētia partiū hydropē fingens, cū mordicationibus ac dolo-
 ribus repentinis. Sed si inanis fuerit ruptio thoracis facta superiorū partiū à disci-
 mine, quod Græci diaphragma uocāt, cū difficultate spiratiōis, ac tussicula quere-
 la sequetur. Sin uero in regione, quæ intestinis atq; peritoneo interiacet, fuerit fa-
 cta, inferiorū partiū querela sequetur cum intestinorū tormento: nouitate enim
 repentinæ effusionis acriorū humorū, atq; corrupti puris edacitate ea quæ natu-
 rali habitu custodia manebunt, uitalia uehementissime uexabānt. Præterea re-
 pentina, atq; coadceruata ruptio fit, aliquādo paulatim, tenuatis primo uomicæ
 tegminibus, ut præliquatum, atq; paruum liquorem mittant, quod apprehēdi-
 mus, quum tussicula desuerit esse sicca, atq; sputa pollui admixtione puris uide-
 rimus: uel in egestionibus uentris quicquā saniosi liquoris fuerit repertum, uel
 in egestionibus urinæ sedimina purulenta fuerint inuenta. Sed post supradictas
 eruptiones, si omnis fuerit facta liquoris effusio, febres illico soluantur, atq; loci
 prominentia reflatur, & grauedo circumscribitur. Sin uero ex parte fuerit effusa
 collectio, quod fiet debilitate ægrotantis, aut crassitudine liquidorū, aut non in
 fundo uomica osculatione suffecta, sed è lateribus, aut supernis partibus paula-
 tim liquidam inuenturū: Sed erit approbanda significatio non in fundo factæ ru-
 ptionis, cum inter aliquos dies repleta uomica siue eruptio tensionē rursum atq;
 grauedinem cum febre mouerit ægrotanti. Tunc post effusionē superflui liquo-
 ris omnia leuigantur, ac similiter per interualla dierum easdem difficultates re-
 præsentet. Communiter autem omnium eruptionū tutior est comparatione cæ-
 terarum illa quæ in uesicam uenerit, atq; mictuales uias: Etenim naturaliter cre-
 duntur hæc partes in gem acrimoniam liquidorum excipere ac reddere. Quapro-
 pter neq; nunc ulla nouitate facile uexari posse uidentur, cum in se aliena atque
 acriora susceperint, quæ eruptione uomicæ descendunt. Dehinc quod naturali
 urinæ commixta purulenta, quæ collatione corrupta uidentur obtusa mite-
 scunt: ultimo quod neque coadceruatam, sed paulatim redditam ac requiescen-
 tem sumant egestionem urinæ per exitum tractum. Item facilitate secunda est
 quæ ad intestina ruperit: hæc enim quoque creduntur transitum stercorum sus-
 tinere, sed ad primā minus tuta iudicatur: siquidē possit coadceruatæ effusionis
 causa per podicem ægrotanti defectionem facere, & propterea mortem. Tertia
 est, quæ ad matricem ruperit, & magis in hijs quæ iam naturali lege purgantur:

Arioribus à diaphragmate partibus collectio fuerit generata: Cauenda etenim supina iacendi positio: siquidem extenta arteria angustetur, quo & magna difficultas spirationis fiat, & minima liquidorū exclusio perficiatur. Sed si hijs adhibitis collectionis non prouenerit eruptio, oportebit uehementioribus eam prouocare, ne humor inclusus plurima tardando membra corrumpat. Quapropter præpotandi sunt ægri decoctione fici, uel hyssopi, ac rutæ, & origani, & tragorigani, & thymi, uel satyreæ, aut absinthij, uel centaureæ, aut marrubij, aut semine radicum, aut sinapi, aut nasturtij cum melle, quorum aliqua etiã uiridia erunt mandenda. Item medicamen quod appellatur dia trion pipereon potu dandū, uel dia scordeon, aut zopirium: Multi tamen etiã hieram dandam probauerunt, & magis illam quæ appellatur diacolocyntidos. Adiuuat quoq; eruptionis celeritatem sternutatio adhibita, & aliquibus etiã excreatus quidam hinnitus iugiter affectatus. Ac si neq; ita eruptio fuerit cōsecuta, erit ieiunus, uel dato potu, aut radicibus comestis uomitus adhibendus. Aliqui uero in hijs quæ superioribus à diaphragmate partibus uexantur fumationes adhibuerunt: tardante eruptione, hyssopum uel thymum, aut origanū incendentes, uel sulphur, & sandaraca, aut aloë, uel storace impositis igni ægros hiscere iusserunt, & raptu quodam potili nidorem transuorare. Tunc dandum uel tymminum probant per diem bis uel ter: simile enim inquitur curationis genus chirurgiæ: Sed uehementer caput grauat implendo. Ac si in intestinis fuerit collectio, erunt per dysterem injicienda ea quæ præbibenda nuper ordinauimus. Tum eruptione facta speculandum, utrum per partes, atq; deposito liquida excludantur: an uero coaceruata, aut omnino difficulter & paulatim. Sed si partim, & nullis obstantibus excludi uiderimus, erit à cibo abstinendus ægrotus, uiribus permittentibus. Tum alia die adhibita corporis unctione præpotandus hijs quæ supra memorauimus, cibus quoq; adiuuare collectionem, quo omnia liquida detrahantur, dato mulso, uel solo melle bibendo, cum resina terebinthina, aut butyro non ueteri. Tum sorbilem dabimus succum ex alica uel pitana melle admixto. Item porros coctos cum oleo atq; garo & pitana. Tum etiã ex tritico pitana confecta, aut cum protropo uino, aut squillitico: item lac cum mulso. Et si eruptio liquidorum ad mictuales uias peruenerit, erunt adiungenda supradictis etiã mictualia medicamina quæ urinã prouocent, à Græcis diuretica appellata, ut asparagi, olus atrij, lactuæ nunc coctæ, nunc incoctæ. Item radices & sorbilia, lacte quoq; confecta. Sin uero ad intestina eruptio peruenerit, quo per podicem exitum habeat, cum supradictis communiter erunt adhibenda quæ uentris officium non dentent, neq; plurimū laxent: Quapropter mictualibus prohibiti cibo ordinauimus maluam dandam, betas, cauliculos, cucurbitas. Sed si coaceruatim, ac nimis liquida ferri uiderimus, erit abstinentia recusanda: Dandū mulsum potu sufficienter decoctum, & plurima sitis ægrotantibus indigenda. Dandus præterea cibus qui uentris teneat officium, ut oryzae succus sorbilis, aut lenticulæ. Item pisces duri corporis, quos sclerosarcos Græci uocauerunt, & uolantum sicciora, & potu aqua imbrialis offerenda, quam uulgo cisterninã uocant, calida. Item medicamina quæ ad humectam tussiculam conscripta sunt. Tum uinū mediocriter asperū. Sin uero difficulter atq; paulatim liquida fuerint exclusa, erit inquirenda causa, utrum ne ob debilitatē ægrotantis id euenerit, quo minime ualeat excludere aliena: an uero ob crassitiem liquidorum, uel ob eruptionē non in febris factā, uel in fundo collectionis: Etenim si ob debilitatē ægrotantis id aduerterimus fieri, erunt subleuandæ uires per resumptionem. Si autem ob crassi-

δια τριών πικ-
ραίων.
ήρα διακολο-
κύντιδος.

Mictualia
διουρητικά.

Pisces
σκληροσάρκοι.

A multitudo carnis, quæ in pinguem prominentiã erigatur cum tardo motu, atq; grauatione, & debilitate, & ex paruo gressu anhelatione ac sudore, ut suo se corpore præfocari sentiãt ægrotantes, quo neq; leuia ferre ualeant uestimenta. Multigitur medicorum atq; aliptarum salutaribus præceptis adiungendam diligentiam detrahendæ carnis putauerunt, intuentes cœnoteta, quam epidosin uel euexian uocant, hoc est, habitudinis augmentũ: sed hoc à Sorano repulsum. Nos igitur solam habitudinẽ intelligimus, quæ fuerit cum modica carne fortitudo, & seruanda magis quàm repellenda. Polyfarcia uero, quam nunc passionẽ dicimus, recte cachexian nuncupamus, quæ multis accidentibus denuntiet periculum: Etenim quæ sequetur animalia nutrimento dedita, uel custodia reseruat, ut flato atq; extento & prominenti corpore uideantur: hæc eadem cuncta patientes sequetur; Similiter accidentia corporibus ulceratis, quibus uana caro cõ crescit, uel eorum labijs quæ fuerit acie circuncisa renascantur. Sed istius passionis duplex traditur differentia curationis; Alia quæ cohibeat fieri plurimum corporis nutrimentũ; quæ quidẽ ponitur in gestatione celeri, & cibis non multũ nutritilibus, ac moderatis, ne plura corpus quàm infumit accipiat: alia quæ cyclica regula atq; operosa recorporatione formetur demutandi corporis causa. Sed ut docilis sermo, ac manifesta tradatur præceptio, partium erit memorãda curatio. Conuenit igitur corpus exercere gestatione plurima ac perseveranti, animalium iugo, uel curriculi motu, & equitatione ac nauicula. Item lectione & uocis exercitio uehementi, uel meditatione modulationis agonistica, & celeri gressu, quo magis labor surarum fiat. Item cursu, atq; sicca fricatione manibus puris, uel aspero lintheamine, & arenæ aspergine. Tum uolutatio in palastra uaria, quam Græci celadian, atq; choricomachian uocauerunt, quæ sunt specialiter ab ipsius artis præceptoribus imperanda. Tum hoplomachia, hoc est armorum ficta confrixio. Item alienis laboribus exerciti, hoc est colluctantium, uel coexercitium, quam Græci haterocopian uel trachelismon uocant, atq; longo uel raptorio machinamento, quod macron sparton uocauerunt. Item Italica sphaera, & luctatione celeri, & dura atq; multa uel sicca fricatione: Etenim oleo labentibus manibus fortitudo soluetur exercitij. Conuenit etiam sole corpora torrere, quod Græci heliosin uocant: tum paroptesi ex flamma, uel carbonibus, & siccis uaporationibus prouocatur sudor: & nunc feruentia lauacra, quæ plurimum detrahant, nunc frigida, quæ corpus in densitatem cogant: deniq; psychrolutarũ corpora densa, ac ueluti testea sentiuntur. Conuenit etiam arenæ littorariæ adhibendas feruor: Tum natatione maritima, uel aquarum naturali uirtute medentiũ, & in lauacris sudore perfecto asperginem salis adhibere: qua sæpe condita caro animalium ciborũ uoluntati sicca seruatur, atq; densior, nec collecta marcescit. Tum fricamentũ adhibendum, quod Græci zegma uocant, ex nitro tuso, atque in puluerẽ redacto, & post lauacrum longa cibi dilatio, uel potus: Tunc enim appetitio minima marcescit, & eius acies temporis obtunditur dilatione, cum etiam digestionis parata proteruitas detracto fomite languescit. Erit præterea potus semper ante cibum prohibendus, uel in toto paruus dandus, & magis cum cibi sumuntur: Etenim immisso liquore plurimo fluidantur accepta, atq; caro mollitur, & digestionem facile solidiora propriantur. Sed si plurimũ quisquã sitierit, paruũ dabimus mediocriter asperum. Pulmentũ uero alicam, amyllum, lac, nucleos, cerebrum, oua: pisces autem teneros, uel pinguia quæq; reprobamus: Panem dabimus frigidum, fermentatum, autopyrum: est enim minus nutrens: & magis, si fuerit ueteratus. Specialiter autem siccus probandus est cibus.

ἀλιπται.
εὐεξίαν.
ἐπιδοσίαν.
εὐεξίαν.
ΣΟΡΑΝΟΥ.

Modulatio
ἀγωνιστικῆς.

εὐκαταία.
χορικομαχία.
ὀπλομαχία.

ἀντιροπασία.
τραχηλισμός.
μακροὶ ἀσκήσεις.

Italica
σφαῖρα.
ἡλίωσις.
ψυχρότησις.

ψυχρολούται.

ζέγμα.

Pants
κίτωναρες.

Item

C Item pulmento danda sunt olera & pisces durioris naturæ, uel autem sicciora, uel agrestium, ut leporis, capræ, porcina ex deposito, hoc est, longo tempore sale siccata. Conuenit præterea unum cibum sumere, & post sumptionem plurimum uigilare: In requie quidem, quo multa corpus exhalatione insumatur uigilando: additur enim plurimum somno: denique dormientium corpus ualidius fiet: *Somnus sagi-*
nat. Potus dandus frigidus: & perseverante carnis multitudine erunt initia cycli adsumenda, nunc ab omni abstinentia, nunc à paruo cibo & aqua, nunc augmenta ordine regulari. Item à ieiuno uomitu sumendum est initium, uel ex radicibus: Tunc ad drimyphagian ueniendum, ac mediæ qualitatis materiam. Tunc uolantum atque agrestium: quæ quidem erunt celeranda per dies minoris breuitatis, quo urgentius initia repetantur: & in oleribus erunt urinalia prouidenda, ut asparagus, pastinaca, apium, feniculus, daucus, porri capitati, & horum similia: sic enim communia seruantes corpus ualebimus demutare. Accidentium quoque coniecturam facientes, quo eliminatio carnis atque diductio procedat. Aliqui medici phlebotomiam probant, atque purgatiua medicamina, quæ catartica appellant, & clysterem, & post lauacrum illico Venerem adhibendam ante cibum, atque ipsa die paruam nutrimentum, potu aquam dandam. Item uomitum post uespertinum uinum. Alij quoque ueluti passioni contrariam corporis expansionem ex thalamo fieri probauerunt, & appellant antipalon. Itemque nocturni oris auram ante solis ortum bibendam. Sed horum deliratio manifestis proditur rebus: Nam phlebotomia uires depurgatæ uexantur, & corpora pallefcunt: nam Græci racosin uocant. Item purgatiuis medicaminibus ex clysteribus, cum supra dictis etiam liquida corrumpantur, cum alius habitus corporis fiat: nam Græci cachexian uocant. Veneris uero usus effœminat membra, atque fortitudinem tollit. Item aliquibus bis in die ordinatum lauacrum, & somnum prius quam cibum sumatur: quod quidam uoluerunt: crassificat enim somnus, non tenuat corpora. Item uomitus post cibum: uires enim tollunt: & quanquam corpori detrahant carnem, implent tamen necessariò caput, atque sensuales uias uexant, & gingiuas in putredinem mittunt, atque os odore foetant, retro stomachum limant, & ipsum hominem sibi met faciunt displicere: nam Græci dysarescesin uocant, cum inæqualitate febribus uicina. Est & improprium, atque praua ratione æstimatum, ob corruptionem paruorum maiores corporis uexationes inferre. Sed si forte uinorum fuerit excessa moderatio, tunc erit uomitus adhibendus: eius enim uexatione maior est immodicæ sumptionis grauatio. Item præ cæteris uehemens, & maior quam ut oportet animi officijs siue curis applicatio: Videmus ob has causas etiam studium corpora fieri tenuiora, limatione quadam animi iugium cogitationum atque disputationum. Eorum uero qui segni ac pigro ductu uitam trahunt, solidiora atque pleniora fieri corpora, ob contrariam rationem. Hijs de superflua carne conscriptis, omnium tardarum passionum curationes explicauimus, intentione neglecta.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBRI QUINTI ET VLTIMI FINIS.

D. ORIBASII

D. ORIBASII SAR-
DIANI, IN TRES EUPORISTON
LIBROS, AD EVNAPIVM,
PRAEFATIO.

PETIS à me, Eunapi charissime, ut manifestas sanitatum cu-
ras faciam tibi ad singulas passiones, & diuersarum generum
adiutoria, ad discendum simplicium uirtutes medicaminum,
peregre proficiscenti, quæ facile inueniuntur in agris per uaria
loca, ubi docti minime inueniuntur medici, qui curam impen-
dere possint. De qua re mihi uidetur, ut nomen tantum medi-
ci, & non artis requiras industriam, in qua ocio fauente ad discendum minime
sis imbutus. Vnde petitioni tuæ præbendo consensum, hexapla Galeni, quæ à
† Dioscoro & Apollonio, uel ab alijs, qui de uirtutibus herbarum scripserunt,
quæ per agros inueniri possunt, quæ ab ipso scimus esse probata, reuelantes per
nos tradimus, & in hoc euporisto scripta dirigimus, quæ tibi uel alijs in lon-
gam ingredientibus peregrinationem prodesse poterunt. Experimentata igitur
à nobis uel antiquis tentamus dicere de simplicibus medicamentis, quæ
Græci hapla uocant, & ea in tres diuidunt partes. Vna quidem est, quæ unicui-
que infirmitati adhiberi possunt ex simplicibus medicamentis, & singulæ di-
uerfas habent uirtutes, & particulares usus. Secunda uero pars est ad sa-
nitatem ex electis singulis materijs adhibita. Tertia uero pars est,
quando singulæ cum singulis uel alijs admiscetur, conside-
rata passione. Transactis ergo hijs tribus tropis, quæ
facilius inueniri possunt, addis etiam à me tibi
quæ ad incolumitatem humanæ naturæ
expediunt conseruandam, scribi
debere. Incipiam ergo ex
ordium à cunabulis
infantum.

† Dioscoride
legendum
fortassis.

N

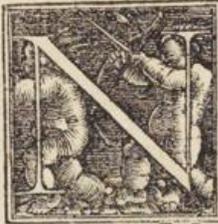
D. ORIBASII

D. ORIBASII, AR-

CHIATRI IULIANI CAESARIS,
EVPORISTON ADEVNARIVM
LIBER PRIMVS.

DE INFANTVM NVTRIMENTIS.

C

AT O igitur infante, mox ab initio est nutrix eligenda, quæ lauacris & cibis competentibus ministra sit. Disponenda est, ut lac bonum abundantius ministrare possit. Labor enim sit ascensio collis, ut deambulando exerceat laborem, & lanificium faciendo telas texat, & maxime susales, & ad pilas pistet, & situlas de puteo aqua plenas leuet. Cibis autem utatur ptisanæ succis, & de tritico farina, & mellis succos accipiat. Pistum manducet, & pisces qui non sunt de pelago: Sed neq; eos qui duras carnes habent. Vinū uero dulce bibat, & quod boni sit odoris. Caseo autē & tragematibus, hoc est, pomis, uel ab oleribus omnibus absteineat, præter solas lactucas edat. Optimæ enim ad hæc sunt, & bonos in corpore succos faciunt, & somnū infantibus præstant. Accipiant etiam & dactylos, diuretici enim sunt, & purgant sanguinem, & utile præparant lac, & bene ministrant. Pessimæ autem ad hæc sunt menta & ocimus: Corruptunt enim fortiter lac. Similiter enim & cōmixtio uiri omnino prohibenda est, quia & hoc corruptibile generat lac, & omnibus rebus plus hoc nocet infanti, & amplius omnibus lædit.

Lactuce.

Menta.

Ocimum.

DE LACTE IN MAMILLIS
augumentando.

Multum facit lac, cedrus cruda aut cocta assumpta cum ptisanæ succo, faciunt enim suaue lac & sufficiens, anethi coma uiridis, & radix foeniculi: Similiter & eruca, & apium, & smirnon & cicer, & animonis herba extrahunt lac, & apposita abundantius faciunt.

DE DISCRETIONE BONI
lactis & mali.

Optimum lac à pessimo hoc modo discernitur. Bonum lac & in odore, & in sapore discernitur, & in albedine, & in constitutione. In constitutione autem, cum medium inter pinguedinem & tenuitatem uel humectationem consistit, Pessimum uero est è contrario, si spissum est & insuaue in odore, in sapore, & in albedine.

Lac muliebre.

DE INFANTE NVTRIENDO.

Aparuo usque ad mediā ætatem crescente uelocius infante in membris, ita ut nutritus in corpore multum esse uideatur, timere oportet ne aliqua accedat plethura, & si in aliquā plenitudinem incidisse cognoscitur, tunc oportet ut diminutio fiat nutrimenti, & secundum ætatem omnimodo adinueniendæ sunt euacuationes, modo per exercitia, ut huc atq; illuc per se se iuni eant, & antequā cibentur exerceantur proprijs laboribus ante cibos quibus nutriuntur, & proprias actiones consuetudinarias agant, & proprijs uel consuetis cibis nutriantur, ut hij qui lædere possunt prohibeantur. Et hæc non opus habent à medicis discere, sed per experimenta infantium sollicite, siue bene digesti sint infantes, siue non sint digesti, & hoc per obsequia uentris possunt cognoscere.

Euacuationes

puerorum

quales.

DE INFAN-

A DE INFANTIBVS, SI PLENITUDO SIT CIBORUM.

Quod si infanti ciborum accesserit plenitudo, & ex nimia acceptione uenter plenior & maior extiterit contra consuetudinem, & ea quæ per uentrem excernunt corrupta sunt, & quæ per sudorẽ manant non bono sunt odore, hijs agnitis oportet eis, si iam cibos fortiores accipiunt, non unum cibum, sed diuersos dare cibos, ut ipsa nouitas ciborum possit iuuare quo facilius fiat uentris [†] dispositio: Nam si aliquis appetat absq; ratione cibos, facilius liberatur, si citius uomica generata euacuetur, antequam cibi corrumpantur, & post hæc accipiat tenues, & sic paulatim reuertatur ad pristinã consuetudinem sanus effectus. Quod si iam corruptis cibis permanentibus, multæ utique proueniunt ex hijs læsiones, & diuersis succumbentes ægritudinibus fatigantur, si uomica nõ subuenierit in pectore, aut ceruicibus, uel circa faucium loca, & capiti stabiato proueniunt uulnera & glandulæ, & maxime ciradæ, fiunt difficiles ad sanandum.

DE FLUXU VENTRIS INFANTIS.

Quod si ex hoc etiam nec dormiant, conuenit eis potũ dare calidam aquã frequenter. Hæc enim & mordicationes tollit, & lauando intestina digestionem procurat ciborũ, & uentris egestionem: nam balneo uti necesse est, cibos uero mediocriter accipiant, & potione utantur aquosa.

SI VENTER INDURVERIT.

Quod si cibi digerantur bene, & uentris constrictio sit cum grauedine corporis, & tardo membrorum motu pigrior sit, & mens ipsius obruta sit à ^B pristina actione, & somno sit oppressus, scire oportet plenitudinem esse in uenis *Indigestio in uenis.* indigestam: in uentre uero digestio facta est: nam indigestio in uenis est, & cum uentositate repletæ tenduntur, & constripatæ aliquoties tensæ rumpuntur. Sed & alia quamplurima mala ex hac efficiuntur plenitudine. Propterea quando hæc plenitudo accedit, quam Græci *κίσησις* uocant, donec digestio in uentre ciborum fiat, quiescere debet homo. Post hæc autem exerceri, & post exercitationem resoluitur plenitudo. Hoc enim est apud antiquos propositum, dicentes, *είπωσ κόσησ ἄγει*, id est, labor iste uentris soluit laborem, quia si indigestus sit uenter, multum laborat.

DE HIS QUIBVS CIBVS IN UENTRE CORRUMPITUR.

Quando autẽ in uentre corrumpitur cibus, confestim si corrupti sint cibi, & per uentrem effundantur quæ corrupta sunt, nihil mali subsequitur. Non autem soluto uentre, irritari oportet ex hijs quæ melius soluant uentrem, qualis est diaspolites, nitrum æqualiter cum alijs speciebus habẽs, aut de caricis, & cinico pastellis confectis hoc modo: Caricas xxx nitro candido 2 iiii. Cinico 2 ii cum uino & melle cocto cõmiscet omnia, & utraque macerabis, ut exinde pastillos facias xxx, & dabis. Mouet enim uentrem, & omnem cibum corruptum projicit.

DE HIS QUIBVS IN UENTRE FREQUENTER CORRUMPITUR CIBUS.

Quibus uero frequenter in uentre corrumpitur cibus, oportet eos antequã cibos accipiant uomere uino dulci potatos. Fugere autem oportet cibos, qui carbunculos, aut uisturas, & fumosos generant ructus, & eos omnes qui nõ facile corrumpunt. Assumere autẽ eos qui bonos nutriant succos, et eos eligere qui uentrẽ molliat, ut ex interuallo accipiant. Expedi enim et mediocriter data

N 2 quæ

C Quæ soluât uentrē, quale est pigra medicamē, ut hijs abstinere, quibus cocochymia congregatur, & faciunt ægritudines difficile sanabiles, aut insanabiles generant, quales sunt podagrica, & artetica uel nefretica. Sæpius autē & in acutas incidūt.

DE HIS QUI EX LABORE IN SVETO AEGROTANT.

SI autem ex aliquo labore nimio, qui absq; mensura est, & absq; naturæ consuetudine, corporis accesserit passio, quiescere eum oportet, & abundantius uti frictione cum dulci oleo malaxatur: lauet enim in initio quidem mox post laborē calidissimo lauacro, & accipiat tenues cibos. Soluit enim copodin passionē penuria cibi, sic ut nihil hoc aliud melius possit. Et ne periodicæ aliquæ cōmotiōnes fiant, conuenit eis qui copodin incurrunt passionē, ut febres accedant, & hijs quibus hoc cōtingit, si negligātur pereunt. Soluere ergo oportet hanc passionē tenui cibo, & qui bene digerat, euchymo utat̄ cibo cū suauitate paulatim accepto.

DE HIS QUI IN NIMIO AESTU LABORANT.

IN ætatis tempore, si qui nimio labore exardescunt, & plus quàm uirtus permittit exagitantur, & natura ipsorū sit calida & sicca qui patiuntur, utantur hijs in cibo mala cerasia, & coccimelia, & persica, & cucumeres, & melones, & cucurbitas, & ficus, & mel edant. Hæc omnia quidē cacochyma sunt, sed ea quæ desiccata sunt, possunt infrigidare & humectare. Et post balneum aquā bibant in primis, & sic uinum mediocriter aquosum, & post hæc uomant quod acceperant. Assumant igitur in primis lactucas, & sic cum aceto & garo pedes porcinos accipiant bene discoctos, & gallorū & anserum uentres & alas, aut aliquid de piscibus aspratilibus molles carnes habentibus frixis. Gustent autem & si uoluerint olera, quæ nō possunt cacochymia generare, id est, cucurbitas, & post hæc bibant uinum frigidum, temperatū, & accipiant cum uino & melle alicam, aut cum uino frigido in æstu nimio siue cacochymia existentes sanantur. Aliqui autem prohibent pitfanæ succos nimios frigidos potui dari. Quod in hijs qui non laborant uerum est. Qui enim in occupationibus sunt obligati, hæc adhibentur. Nam qui uoluntariam degunt uitam, & exercitantur, infrigidari rarius habent opus. Non exercitantibus autem in mediæ ætate cauantibus, aqua de fonte frigida aut niuata non nocet laborantes, aut si iuuenes sint, si non sunt consueti, paulatim augmentando eis danda est; nam si insuetis iuuenibus militia procedente, & tēpore & ætate iam declinante, difficiles ad sanandum, & insanabiles consurgunt passionēs in articulis, & in neruis, & in uisceribus.

DE AEGROTANTIBVS, QUI
bus cutis condensatur.

Condensatur corpus per frigus, aut si stiptico utatur balneo. Cognoscitur autem hæc passio ex pallido colore & durezza cutis, & quod nō facile concalescit, neq; consuetos emittit sudores. Curabis igitur eum calefaciendo per exercitationem & balneum, ita ut eum uolere facias in astrago balnei. Oleo uero calastico eum perungēdo infundes, & neq; frigida aqua sit nimis in piscina, neq; multū ibidem remoretur, sed exinde cum exierit, antequā uestiatur dulci & subtili oleo ueteri perungatur. Optimū autem & anethinum est oleū, & maxime de uiridi anetho confectum. Vtilissimū etiam est quibus condensatur cutis, sed & hijs qui copode, ut supra dictum est, laborant, si de diagiro acopo perungantur.

DE HIS QUI ACCEPTO
cibo exercitati ægrotant.

Qui post cibum repleti exercitantur, aut balneo utuntur, multæ læsiones & non paruæ subsequuntur, & capitis repletio, & epatis ex hoc constipationes accedunt. Mox ergo de præsentī ita curabis caput cum deambulationibus,

Abus, post cibos quidem mitius, ante cibos uero lenius quidem, sed uelociores & acutiores faciat. Epati uero infraxifaceto, id est, constipato optimū medicamen est oximellis datus, & simplex diatriton pipereon datus. Dabis etiā in potione & absinthij comas infusas, & anisum, & amygdalas amaras cum oximelle ante balneū. Ventris uero facta digestionē, & diacalamētis dandus est cū oxymelle. Caue igitur eius frequēter usum in hijs qui sunt cholericī, & omnino eis omnibus prohibendī sunt pingues & spissi uel glutinosi cibi, donec passio quæ accessit fuerit amputata. Sed ea quæ extenuant ministranda sunt.

DE HIS QUI NON EXERCITANTUR, & sani sunt.

Plurimi igitur sunt qui nō exercitantur, & aptis nutriuntur humoribus, & non cito aliquas passiones incurrūt, quia sunt natura raro corpore, uel euentato & digesto spiritu. Oportet ergo eos ad alias quasdam promouere consuetudines in actionibus. Hijs uero qui frequenter ægrotare consueuerunt, ne fiant sunt prohibendæ ægritudines hæ quæ ex corporali accedunt plenitudine, & ex malis congregantur humoribus. Quæ enim plenitudines uelociter congregantur, auferri conuenit ciborū qualitate: & hijs qui multum præsumunt, modicus ministrandus est cibus, & qui creuisse cognoscitur humor, seu cholericus, seu phlegmaticus, aut melancholicus augmentatus est, prohibendī sunt cibi, qui tales humores generant. In hijs autem omnibus uenter facilior est reddendus.

QUOD OMNIBVS EXPEDIT ut uenter secundus sit.

AB initio igitur antiquorū semper uisum est pro sanitate, ut uenter secundus procuraretur diebus quotidianis, & inculpabilis urinarū emissio secundum ciborū aut potionū ministratiōem reddatur. Quod si hæc minime prosequantur, tunc uti est necessariū eis quæ hæc expellant, & procurent uentris & urinx obsequia. Quod si urina minus fuerit ministrata, utantur apozima, ubi scandex, & apium, & fœniculus, & asparagus coquitur. Venter autem si constrictus fuerit, terebinthina danda est ad oliuæ magnitudinē glutienda dormitū euntibus. Magis autē educere uolentibus, nitrum modice est admiscendū. Vtilissima autē sunt olera ad deducendū uentrē, qualia sunt betæ, & maluæ, & brassicæ, semel cocta. Porcinæ uero carnis recentis iusculū, quod si hæc leuia uisa fuerint, & fortiora causæ desiderant. Ad urinā igitur prouocandam addendum est petroselinū, daucus, anisus, absinthiū, & gramen, & polytricum, & scolymbi radices, & cytissus, & calamētis, & origanū. De unaquaq; earū, aut omnes simul admixtas in aqua discoctas dabis cum uino bibere. Purgant enim hæc omnia per urinas sanguinē, & fit corpori non parū adiumentū. Ventrem autē sicut scripta sunt lenius mouent, & si amplius habere desiderat solutū, dabis ad uentrem herbā mercurialem in aqua cum sale coctam, & cum comederit, ipsam aquā bibat. Sed & sambuci folia similiter facta & accepta hoc modo operantur: nam & polypodij radices & II puluere minutatim facto super sardinas, aut in aqua discoctas dabis cum uino bibere, & si in ptisanæ succo coctæ sorbeantur, uentrē soluent. Aliqui autē & aloë dormitū euntibus dant, quantū ciceris tria sunt grana ad glutendum per singulos dies, & abundanter redditur eis uenter secundus. Alij autē cnicum mittunt in uiscellum, ut simul tritus coquatur. Omnium igitur prædictorū melior & utilior est epithymus in uino potatus: Oportet autē eum bibere. Habet cœnare quidē, sed minus quàm consuetus est, & sic pausare. Mouet enim leniter uentrē. Quod si mouere amplius uentrē uult, ieiunus epithymi bibat & III in oxymelle: ---

N 3 hoc autē

C hoc autē faciat in primo uere, anteq̄ ebulliscat & effundat collectus ex hyeme humor superabundans, & currat per aliqua membrorū loca, & periculosas generet passiones. Multi enim negligentes, aut paralytin, aut apoplexiam de subito inciderunt, & in ipsa fracti defecerūt, & alij pati uidentur exanthematis similia, aut aspera, qualia sunt lepra, aut impetigines, alij acoras in capite, alij erisipilas & erpitas. Ut ergo hæc prædicta aliqua, neq̄ aliud quicq̄ mali fiat, purgari oportet antequā ebulliscant collecti humores, & resoluātur, & currant per membra.

DE SANGVINE AVFERENDO.

Apollonius
Pergamenus.

Expedit etiam in primo uere sanguinem detrahere, in quibus sanguinis abundat plenitudo: nam opus est qui exercitatur uenam ipsius incidere, multi enim sunt tales ubique qui sanguinem tollant, quod si non inueniantur, tibias scalpellari iube, sicut Pergamenus Apollonius fieri suadet hijs qui iopus habent sanguinem detrahere. Hæc enim totum releuat corpus: nam & caput iuuat, & mulieribus non habentibus menstrua mouet.

DE EXANTHEMATIBVS, DE CACOCHYMIA.

Igitur ex acredine humorum exanthemata in cute corporis generantur, & mordicationem in uentre aut in uetro, quando secessus faciunt uentris aut urinā, patiuntur. Hijs lac expedit ut bibant cum melle: nam & serus de lacte separatus coquitur, & cum bullierit, superasparges uinū aut mulsam, & colabis. Sic enim caseo separato prius sale admixto potum dabis, ut plus purget aut larget uentrem salutus. Qui autem eum bibere uult sine sale, minus soluit. Sint autē de fero heminæ quinque. Expedit igitur eis & hoc modo datus catarticus, ut ex uusto gallo facta zema detur in potione. Multū enim iuuat, & uomitus euacuat phlegma multū. Sed nō oportet hæc inordinate fieri, neq̄ omnino eas euacuari, nec utiq̄ præter necessitatem admittenda est fortis euacuatio, ut læsionem adferre possit.

DE PLETHURA.

Plethura igitur si est, oportet plus quàm competit uomere, si à cibo & uino repleti sunt nimio, quia ex eo patiuntur plenitudinem, quam Græci plethuram uocant. Signa autem plethuræ hæc sunt: nihil delectantur, pigri etiam sunt, & sensus & ipsa mens ægrotant, & somnus plus est à consuetudine. Spasmi sunt in corpore, id est, subsiliunt membra, uenæ plenæ & densæ sunt, & inordinati horrores, & permixtos habent calores. Hæc etenim maxime per totū corpus esse inflammationē significant. Hij ergo si uolunt uomere, subtilius & largius phlegma est præparandum. Raphanos ergo manducēt in cœna, & porros, & cepas, & sardenas, & origanū modicum, & aliquid de thymo & sinapi conditum. Sorbeant autem ptisanæ farinas. Carnes uero accipiant hoedinas, aut agninas, aut porcinas, manducant etenim omnia elixa. Post hæc uero edant pistacias & amygdalas integras in melle intinctas, & ipsum mel manducant. Bibant etiā uinum dulce nō parum nec frigidum, & post cœnam tantū expectent, ut se cibus componat, & ante aquā tepidam de subito bibant, donec repleantur aqua, & sic euomant, & post uomitū de pusca faciē lauent, & os, & oculos, & dentes: hoc enim eis post uomitū de pusca utilissimū est: nam putrescent dentes eis qui uomunt, si non hoc post uomitum fecerint. Bibant autē post hæc calidam aquam, & pauferent. Pedes uero eis fricentur leniter. Si quis autē non facile, sed cū multa difficultate uomat, recusare melius est. Vrgente tamen necessitate uomica est prouocanda cita, ut supra prædictos cibos comedant melones, & cucumeris semētes cum melle, aut radicē siccā, aut melones tundis cum melle. Hæc enim facile faciunt uomitū. Hæc nos de euacuationibus, ubi medicus nō inuenitur, dixisse sufficiat.

DE CIBIS

A DE CIBIS QVALES SINGVLIS temporibus conueniant.

BOnum est etiā & per singula tempora obseruare cibos in toto anno completo. Hyemis igitur tempore laborare oportet, edere multum, & maxime quādo aërum qualitas sub Boreæ dominatione consistit. Noto autē flante labor similis sit, sed minor cibus & potus, & totū corpus in humido tempore siccum reddere debet. Similiter quemadmodū & in frigido aëre calidius reddere per laborem. Abundāter autē edant carnes, & olera quæ sunt acriora, & uino amplius utantur. Intrante uero primo Vere, aut per uomitum, aut per uentrem euacuentur. Sed & alij phlebotomentur secundū consuetudinē uel animi uoluntatem: etenim perscrutāda sunt multorū sapientū dicta medicorū de phlebotomiatione, ut quod unicuique secundū naturā expedit, rationabiliter fiat. Dieta autē in primo Vere & labor & cibus subducendus est, potiones autē sunt addēda, propter quod calidius sit tēpus ab hyemis tēpore. In æstate autē requiescere à laboribus expedit, & cibos minuere, & maxime frigidis uti cibus, & potiones abundantius assumere, & omnia adhibere quæ infrigidare & humectare possunt. In autumno autē, quia omnino est inæqualis & inordinatus, & quia diuersas infert passiones, multa in eo debet esse obseruātia, ne aliqua indigestio fiat in corpore, ne qui in matutinis horis frigidus est, & in meridie ignitus, lædatur. Pomma uero nō ad saturitatē edantur, quia cacochymia & uentositatē generāt, si nō ea antea accipiāt quā alios cibos, & corrūpūt cibos: frigidiore autē factō aëre cū ratioē calefaciēdū est corpus. Adpropinquāte autē hyeme bene utique se habet, & post æquinoctiū uomere oportet aut euacuari, ne aliqd ex prædictis superfluum sit cōprehensum, quod in hyeme fieri possit nociuum. Sic enim & p̄ hęc sanus poterit transigere annos.

*Ver.
Æstas.*

Autumnus.

Hyems.

DE DIETA SENVM.

Senes igitur quia natura sunt sicca & frigida, calefieri & humectari opus habent per balneas aquā habētes dulcē, & uinum rubeū bibant: purgat enim tale uinum senibus per urinas ea quæ sunt superflua, & calefacit corpus, & maxime si eos cibos qui humectare & calefacere possunt, accipiant. Frictionibus uero utantur senes post somnum cum oleo. Hęc enim eis excitant innatum & spiritalem uitæ calorē. Post hęc autē deambulent, aut quoquo modogestentur à copis uncti, & exercitentur secundū eandē uirtutē quam habēt. Si autē imbecilliores sunt, unctationibus utique ut possunt utantur. Cito autē senes imbecilliores fiunt, & ideo melius est tales tertia die cibari paulatim. Tertia autē hora panem cū optimo melle, aut alicā in aqua coctā, aut mixtū mel dare. In septima autē hora lauare, & sic prædere. In primis quidē ea quæ secundū faciant uentrē accipiāt, & post hęc ea que euchyma sunt, & tertio loco panē in uino infusum māducēt, uel ea quæ stomacho sunt apta, & nō facile corrūpūt. Neque enim uinū pachychymon bibere oportet senē, neque cibos tales accipe, quæ aut nephreticā aut hydroperem inferāt passionē. Si enim hijs senes multū utantur, constipant epar, aut splen, aut renes. Pomis autē si uolūt uti, de melle cōfectis utantur, & maxime si petras in renibus habent, aut podagrā, aut arteticam passionem. Admiscendū est autē arteticis in uino mulso petroselinū solū. Hijs uero qui lapides in renibus habent quos digerant admiscenda sunt, qualia sunt saxifraga. Vtilis autem est & hęc simplex confecta potio, quæ fit cum uino & cum melle, si ei addatur modicum piperis & rutæ. Semper igitur, ut dictum est, oportet fugere senem cibos infraxim generātes. Quod si aliqua necessitas facit, ut quæ infraxim generāt edant, mox diacalamentis antidotū accipiant: sin minus, diatrion pipereon. Quod si nec hoc, nec illud inueniēt, de pipere albo factō tenui puluere intinges in obso-

*Senum natura
& dicta.*

C nium & manducabis, & in potione supersparges. Expedi autē in tēpore ipso & cepas, & allia manducare, & uentrem subducere, interdū & theriacam bibendam dare. Interdum enim senes & frequenter congregāt phlegmaticas in stomacho superfluitates, propter naturalē senectutis imbecillitatē. Ideoq; eis danda sunt quæ cibos extenuare possint, ut nulla in eis fiat tarditas digerendi, sed eis quæ humectare ualeāt senectutis siccitatem utantur. De pomis enim omnino sunt prohibendi, & ficis acerbis. Quæ autē maturæ sunt edant. Caricas uero in hyeme manducant. La cte uero quod eas digerat, bene uti debent. Suspecti sint tamen, ne epati inferat passiones, propter serum & phlegmaticam superfluitatē.

† aptum. † Apium & mel, & uinum tenue accipiāt, ut urinam per singulos dies deducere possint. Venter uero hijs si fuerit constrictus, ut secūsus reddatur oleum bibant anteq; cibū accipiāt, aut certe per interualla subducatur & mollis reddatur. Fugere autē oportet senes acres clysteres, ne intestina deficcēt. Mollīāt autē uentrem oleribus, aut alijs assumptis cibis. Similiter & oleo ficis ante sumptis, & oxymellis, & hijs similibus ante acceptis. Hyeme autem caricis & oliuis † sale conditis & coctis, aut damascenis infusis siccis in mulsam bonū habēt mel & abundantius. Non autem sicut solent dari, aloē detur aut pigra, sine aliqua magna necessitate. Vtiq; enim si per singulos dies, aut alio die uētris nō subsequantur officia, nullū medicamen aliud adhibeatur, nisi si nimia fuerit uentris cōstrictio, sufficit dari herbā mercurialem & cinocum in prisana coctas, & terebinthinam ad auellanæ magnitudinē. Sæpius autē & duo aut tria ad auellanæ magnitudinem sunt danda. Cum autem deposuerint uentrem bene, tunc pulmones, & renes, & uiscera omnia purgātur. Optime autē faciunt de caricis pinguibus & cinoco, si auferas ambobus extrinsecus quæ sunt circūposita, & simul tundas multū. Plus autem erunt caricæ, quàm cinocus, & dabis ex eis duos aut tres ad caricarum magnitudinē. Mutare autē oportet hunc usum. Vna enim natura in consuetudine facta contemneret. Tempore autē multo in iuuenibus permanet, in senibus autem negligit. Vt autem degeneratur, bene sub calore quæ superflua sunt in eis obseruantur.

DE VIRTUTE VINI.

Vinum. **O** portet autē cognoscere curiosius de sanitate humana & de uini uirtute, & uenerijs actibus, similiter & qualiter expediāt docere. Vinū igitur recalcere facit qui in nobis est calorem naturalem, per quem digestiones in nobis fiunt, & sanguis bonus quo nutrimur ministratur ubiq; utiliter. Propter quod per ægri tudines extenuatos pinguios reddit, facit enim & apertionē acceptorum ciborū, & phlegma extenuat. Cholera autē per urinas expurgat, & animā suauem reddit, mentē & sensum alacriores facit, & uirtutē præstat si mensuratū bibatur. Quod si absq; mensura præsumatur uinū ut inebrientur, ita ut alienent & stomacho grauentur, læduntur mox. Fugere ergo oportet plus à mensura uini potationē, quia nimis ministratū non iam resuscitat calorem, sed extinguit ipsum calorem. Vinum etiā animi uigorem subducit. Per tempora enim multa leuiter oportet bibere propter urinarū curatiōis abundantia, & ut sudoris motionē faciat. Vtilissimū autē est eis uomere mulsā accepta, ut neq; modica ab eo læsio fiat in cōuiuibibentibus, & nō cibo fatientur. Bibens autē intermixtam brassicam coctam māduca & amygdalas. Per hæc enim ebrietas releuatur. Sed & uomentibus nullo modo est nociuū. Optimū autē est absinthiū acceptū ante uini potationem. Vtilissimū enim est quod digerit crapulam. Si autem mordicationē patiuntur de uino, aquam frigidam sorbeant, & postera die absinthiū bibāt, & deambulent

Ebrietatē quæ prohibeant.

& deambulent, & fricentur, & balneo utantur, & minus cibo utantur, & inin-
ci recuperabuntur.

D E V E N E R E I S A C T I B V S.

Venus nociua est pectori, & pulmonibus, & capiti, & neruis. Mutat autē
cognitio ad mansuetudinē, ut etiam melancholiam amātis & manīā com-
ponat, & eroton: animositatē minuūt utiq; meretrices. Qui autē utūtur Venere,
cauere oportet nimiam repletionē cibi, & magis uini, & inanitytē post uomitū
factam, & post uentris purgationē factam, & quibus uolūtariē solutus est uen-
ter. Caueant autē & indigestionē post laborem factam, & si cui aliqua accedit
zgritudo, aut certe suspecta est ut accedat. Nam & in autumno Venere commi-
sceri oportet, & nō in alijs temporibus in quibus pestilentia dominatur. Tem-
pus autem utilissimū commixtionē est post cibum, ante somnum: post somnū
enim mox componitur corpus, id est ciborum operatio in sanguinē. Hoc etiā
tempus & ad generandū est utile, propter quod mulier mox addormiscens con-
tinet semen. Ex uenereo igitur actu rarius, & frigidius, & siccus, & imbecillius
fit corpus. Quæ cōspissant scilicet, & calefaciunt, & humectāt, & corroborant,
oportet hijs operibus sociari. Aliqui autē semen multum calidū congregantes
sic urgentur ad uenereos actus, & emanantes nimitū, ipsum corpus imbecille ha-
bent, & stomachum resolutum, & extenuantur, & deficcātur, & cauos faciunt
oculos. Abstinentes igitur à Venere capite grauantur, & indelectabiles fiunt.
Post hæc iterum per somnum semen proijciūt. Oportet igitur quibus nimum
semē abūdat, nihil aliud adhibere, quā ea quæ corrūpunt, hoc est cibos & me-
dicamēta. Hij & post balneū unguantur oleo roseo, & miluio, & omphacino. Me-
lius autē est si impinguetur de cera oleum ut nō decurrat. Addere etiam & suc-
cum aliquē frigidum. Fit autem celerius, si in mortario refundatur, & sic adda-
tur succus, & cum manu misceātur diutissime. Est autē frigidus succus de her-
ba semperuiua factus, aut de uua canina, aut cotilidonibus & psyllio. In æstate
uero aut lactucæ succus, aut lini semen, & in alijs temporibus alia ex alijs. Nam
hæc cocta in aqua & frigidata faciūt succū. Lamina autē plumbi lumbis super-
posita, prohibet somniantibus semen, & herbæ subtus strata quæ frigidæ sunt,
sicut ruta, & summitates teneræ frondiū agni arboris, & mollia folia eius strata:
sed & sementis agni & rutæ comesta. Custodire autē oportet ne nimis fortiter
lumbos infrigidet, ne nimis infrigidatis lædantur renes.

Ne semē pro-
fluat inuitis.

D E A Q U A R V M Q U A L I T A T I B V S.

Oportet autē & aquarū qualitates quæ sunt utiles aut malitiosæ sciri à me-
dicis. Multū autē utiles aquæ sunt in usum nostrū omnes, & magis sunt
in omnibus dietis necessariæ. Scire autē oportet optimā & bonam esse aquam
quæ sine qualitate aliqua est, & in gustu, & in odore, & in potu suauis est, & in
uisu munda & pellucida. Quādo autē bibitur, cito hypocondita transitur deor-
sum quæ talis est, alia melior nō est requirēda. Quæ autē in præcordijs diu resi-
det, & inflat, & grauat præcordia, neq; cito calefit, neq; cito infrigidatur, pessi-
ma est. Sed & ea quæ in ea coquunt grauiā sunt, & malitiosa quæ cocta sunt.
Melius igitur est per experimentū tales iudi care aquas. Qui autē uult per cog-
nitōē agnoscere quæ dicta sunt, hoc modo dijudicet. Quæ enim ad septētrionē
positæ sunt, & à sole auersæ, hæc & graues sunt & malæ, & nō cito feruescūt, aut
infrigidant cito. Quæ autē ad solē surgentē sunt per uenas ministratæ, cito cale-
fiūt, & iterū celerius infrigidant. Hæc autē sperāda est bona esse & optima, quæ
æstate frigida, hyeme autē calida est. Aliqui autē & p. pensa approbauerūt, ut quæ
leuior

Optima aqua
quæ.

C leuior est melior sit. Hoc autem ad hæc pertinet quæ dicta sunt, & laudantur. Solum autem hoc non ab initio cōtemplatum est, ut bona leuior sit. Leuiorem igitur Hippocrates pluuialem dixit esse aquam, & dulciorem, & lucidior, & propter quod soli uicinior fuit, leuior & tenuior effecta est, propter quod & impuribilis est, pro quare ab eo omnibus aquis leuior est iudicata. Vnde ab alijs quibus reprehenditur, quare irritent tusses, graues faciant uoces. Pro hoc autem pluuialis aqua æstiuu leuior est iudicata, quia æstum non facit. Nam in hyeme ubi crySTALLUS & niues abundant, grauâtes sunt. Ex congelatione enim aquarum illud in hijs quod subtile est conspissatur. Bene utiq;. Quæ autem palustres sunt, & malum habent odorem, quæ si coquantur, in melius mutantur, & sic eas bibant, & cū uino mixtas. Quæ stipticæ sunt cum dulci uino, alias autem cum stiptico uino. Nam & colari expedit eas ex paludibus quæ sunt aquæ, cū alica autem uel alphita dari. Colatam autem salis frigidam pustam bibant, & non impetu multo trahant. Quidam autem adinuenerunt, comestis aut potatis malis aquis, ciceris decoctione apozimam ante ut bene bibant, & ipsum cicer comedant. Aliqui autem & caualidas, ouaq; ipsarum cum aliquo pisce cocta & fœniculo. Aliqui autem & betas & cucurbitas ante manducant, cum sale & uino temperatas.

DE AERIS QUALITATIBVS.

Aër autem sanitosus est & optimus, qui est mundissimus. Morbosus autem est & pessimus nebulosus & turbulentus, de paludibus aut stagnis ascendens, aut si ex alijs aliquibus concauis locis uenenosus surgat. Pessimus est & de quibusdam cloacis purgantibus ciuitates, & ex oleribus aliquibus, & de stercorebus animalium accedunt foetores seu hominum. Similiter autem de fluminibus, aut paludibus, uel stagnis proximis nebulosis existentibus & non resistentibus, & in cauis locis undiq; à montibus circumdatis, & habentibus respiramentis pessimi sint, & omnes lædunt ætates similiter. Iuuant autem secundum qualitatem caloris aut frigoris, aut siccitatis, aut humectationis, diuersitatē aerum non similes habentes in omnibus. Temperata igitur corpora temperatus aer iuuat. Distemperatus uero lædit, quia contrariam habent à se inuicem naturam.

DE BALNEIS.

Laudo quidem in aqua frigida lauantes. Non existimo autem expedire in labore, & eis quæ expediunt utunt. Sufficiat autem multis opus habentibus ut in frigidentur, amplius in piscinā ingrediantur ætatis tempore iuuenes existētes, & carne repleti, ante calefacti frictione. Sint autem alieni à cōmixtionemulierū, neq; indigesti, neq; cibo sint repleti, neq; post uomitū, aut post uentris euacuationem uel fusionem sint, neq; uigilijs fatigati lauent. Omnibus autem utilissimū est calidum balneum. Calefacti enim mitigantur, & corpus soluit ciborum, & plethrones malaxat, & pneumata diffundit, & somnum facit, & bene nutrit carnes. Est autem aptissimum omnibus & uiris, & mulieribus, & pueris, & senibus, & idiotis.

DE CIBORVM VIRTUTE.

Oportet autem super hæc & ciborum uirtutes scire, qui sanitatis suæ studet esse sollicitus. Qui enim extenuandi habet uirtutē, & aperit angustas porum transitus, & projicit quæ infixæ sunt, & glutinosa subtiliat & extenuat pinguiā. Educit autem quæ diu tardantia sunt in uentre, quæ manducantur aut aquosa uel cholericæ superfluitas est, utiq; & magis augmentatum melancholicum sanguinem

Aqua pluuialis.

Aër.

D

Balnea.

DI VIRTUTE
 componit. Si
 cholericæ sint
 & glutinosæ, & pingui
 in dicta nutrima ac
 dens sit. dicit euchy
 on slipa. Hæc autē faci
 ut mucus, ut est len
 & abbas autem utiq;
 uentes. Cautior ergo
 pinguiat magis. Quæ
 uertitatem in corpore
 adhibere, sed maiori
 utiq; ab ipso periculo allum
 e quo uolunt tempore. De
 omne, hæc autē per
 munt enim mactin in lar
 uis magis motu bonum
 ion medicis, qui egre
 tem. Ergo talis cibus corp
 nichymus cibus, quem se
 aborum, optimū & ma
 gestiois moderatur, quæ
 re lædunt.

D. ORI
 DIANI DE
 PLICIVM
 AD

MEDI

DIANT
 phicæ sunt
 manducant,
 quibus, extra
 lenitatis, per

A
 semē mede
 utiq; andeg
 mem. lenitatis, & radi
 dicitur omni dicitur. Quin
 est breuissimū in m
 uentis, iuuat radi, & tu

A sanguinem componit. Sed oportet prohibere frequenter eius usum, & maxime qui cholericæ sint temperat̃ia: Nisi forte ad eos solum, qui phlegmate, & crudis, & glutinosi, & pinguibus humoribus collectis repleti sunt. Pinguior quidem dieta nutrit etiam abundanter, attamen uentri & epati digestionem si competens sit: & cibus euchymus bonum sanguinem generat, splen autem & epas constipat. Hoc autem faciunt quæ sunt pachychyma, id est quæ pingues nutriunt humores solos, ut est lenticula. Quæ autem glutinosa, quæma dmodum malua. Aliquibus autem utraq; contingit pacimas esse, & glutinosas, sicut sunt ostracotermes. Cautior ergo est quæ extenuat dieta ad custodiam sanitatis eis quæ impinguat magis. Quæ autem non satis nutriunt, uirtutem non imponunt, neque fortitudinem in corpore. Vnde oportet ea quæ multum nutrimentum præstant adhibere, sed mediocriter quando causam indigentiam aliquis sentit. Maxime utiq; absque periculo assumitur illis, qui exercitantur competenter, & dormiunt in quo uolunt tempore. Omnes autem qui non possunt propter exercitationem dormire, fugiant pachychymos cibos, pigri autem neque ad istos cibos accedant. Maximum enim malum in sanitatis custodia omnino pigritia. Quemadmodum mediocris magis motio bonum est, ita inter spissos & tenues cibos, optimus hominibus mediocris, qui generat sanguinem secundum constitutionem competentem. Ergo talis cibus corporibus nostris ministrandus est, laxibilis enim est cacochymus cibus, quem semper oportet fugere. Custodienda est autem uarietas ciborum, optimum & magnum est ut de contrariis uirtutibus copulentur, & digestionem moderentur, quia & ea si non digeruntur, quæ assumuntur, competenter lædunt.

Pigritia.

D. ORIBASII SARDI

DIANI DE VIRTUTE SIMPLICIUM
MEDICAMENTORUM
AD EVNAPIUM LIBER II.

MEDIA INTER CALIDA
& frigida.

DIANTVS, asparagus, miachantinus, brion, & splenion, glicirizæ succus, oleum dulce, cera, faba, castanæ nucleus qui manducatur, licius, lotus, uel ros quo caligarij utuntur, aut triphilus, citriæ cortex, ptereus, id est, filicis radices, lentiscus, lenticula, terra cymolia, & terra samia, catinia & litargirus.

QVAE SINT QVAE
calefaciant.

AGNI folia & semē mediocriter, agalaphis semē & folia, amigdala dulcis, anagallides utriq; andragnis, tiles aut cincus agrestis, uua matura semen, lenticula, liquiriciæ radix, oliuæ fructus maturus, fermētum, oringium, resinæ omnis succus siccus, squinoantus, cochleæ uisæ, aut cineres earū; caulis id est brassica, dactylorum fructus, ripus, coclim, calcucracamenon aut cnicus, cyrocrambi, butrachij radix, & tota herba, pulegium, lauri folia, magis baccæ minus

C minus autē cortex eius radices, diptamnus, pseudodiptamnus, elelis fagus, erisimus, lana usta, zinziber, tapfia, cardamomus, capilli usti, brionia radices, aristolochia radices, asphodeli radices, daucus, catmedaphnis, dragon tea radices, oleum raphaninū, cicer, ixus, id est uiscus, caucalidis, libisticus, ferula semen, sagapinū, satyrion, sion, sinon, storax, piper, lysinon, ypiricon, alis, sulphur, sanguis, cholera, urina, sputum, carnes serpentium, adipēs, salmoriades de falsis piscibus.

QVAE SINT QVAE PRIMO
gradu calefaciant.

A Loēs, antimifaron, absinthium, ladanum, lini semen, folium spicae nardi, nardus celtica, uinum dulce, id est mustum, serum, triticum, ficus sicca.

QVAE SINT QVAE SECUNDO
gradu calefaciant.

O lei feces, anethum uiride aut minus, artemisia, balsamū, elaphobus, calamus aromaticus, crocus libanotus, mastiche, mel, uinum, picula, melisphilon, prassium, propoleus, cucumeris agrestis succus, scandix, squilla, scolimbis, pastinaca syluatica radix, smyrnis, terebinthi cortex & folia & fructus, foenogracum, cameleontis utriusque radices, camipiteas, ocimus.

QVAE SINT QVAE TERTIO
gradu calefaciant.

A Brotanum & magis ustum, egyri flores, id est populi & resina, acorus, amomum, amaracus, ameus ustus, annifus, arciothidus, asari radices, herba sabina, ellebori utriusque, epithymus, menta, calamentis, thymus, calamus, fraxini cortex usta, caceus, cassia, citria utraque, cimici semen, conifia, cuminum, libanotum, allium, foeniculum, gitter, men, radix ruta syluestris, rododaphnis, uinum uetus, origani omnes, opopanax, petroselinum, ruta, raphanus, samfucus, smyrnion, hyssopus, galbanum, camitria.

QVAE SINT QVAE QVARTO
gradu calefaciant.

A Darcis, ampilon, prasson, id est porrum syluaticum, euphorbiū, citria, oleum, costum, cepulla, lipidion, sinapis, allium, struthij radix, tithymali succus, caustica sunt omnia haec.

QVAE SINT QVAE INFRIGI
dent mediocriter.

G Ramen mediocriter, elxine, id est, uitrigo, mediocriter atque stipseus, gapij mitreus, cataplasma omne, balauktion, rubi folia & comae, & immaturus fructus ipsius, & flores, bromus mitreus, brion maritimus, glaucion mediocriter, dorignion nimis, calami fraginati folia mediocriter, conion nimis, licinus quae in petris est, papaueres omnes, moleas fructus & folia, oliuarum comae & immaturus fructus, oleum myrtite, sisaminum oleum, balaninū oleum, elxine quae & perdition, uel uitrigo dicitur, mediocriter, elimofiu folia, id est uiolae & cortices eius propter dulcedinem, persicus fructus, citri carnes, amantite sufficienter, omphacii succus sufficienter, amilustriceus mediocriter, oleum roseū mediocriter, pathus de palestra, succus crudus siccus, tribuli utriusque, dactylorū comae succus, gessamia terra mediocriter, cimolia terra, cotis acutatio, mollidina mediocriter, plumbum, psimithiū, scandix mediocriter, caseus mollis & recens.

QVAE

A QVAE INFRIGIDENT PRIMO GRADV.

A Catia non lota, atriplex absq; stipseus, sigarta, milium, hordeum, platanus, ramnus, intuba.

INFRIGIDANTIA SECVNDO gradu.

A Catia lota, plantago, bletum, galla asiana, cucurbita, melones, malum peponis, uua canina de hortis, lenticula de super aqua, ficus uirides, adueri maritimus, psylli semen.

INFRIGIDANTIA TERTIO GRADV.

S Emperuius uterq; portulata, mandragora, cidria cidonica, polygonium, flos uua, cimæ, iusquiami & flores, & semen album habens.

INFRIGIDANTIA QVARTO GRADV.

Opium thebaicum.

DESICCANTIA ABSQVE mordicatione.

A Caliphis semen & folia, fex olei, anagallides, utraq; plantago, bromus olei dulcis cum ratione lauatus, omnibus magis tritici fermētum, extrahit de profundo & digerit, lupinus in poris fortiter, salicis folia, & plus cum aliquo stiptico, Alij autē & succos ex eis faciunt, & sine mordicatione desiccantium habēt medicamen in plurima utile. Nihil enim plus utilissimum est, & sine mordicatione desiccās, & stipticum modice medicamē. Nuces, lepus ustus leptomeris est, melius est centaurea tenuis modice fortis, cerasia gummi, liliū, fabæ cortex, id est babulia superposita, cupressi omnia, ciperi radice nodus in aqua infusus, nymphæ radices, ireus satis, pēraphili radices, polypodiū, myrina, sarcocula, stybis, tracacanti terra omnis, cathmia, asia petra & flos ipsius infusus carnes remittit, pompholix frequenter lotus, calx uiua extincta & lauata fortiter, ouorum albumen tenue. Similis autem naturæ est & uitellus eorum.

SIMPLICITER DESICCANTIA.

A Gni folia & semen, graminis radices mediocriter, adiantus, id est herba capillaris, semperuiua utraq; populi flores & resina ipsius, sambucus, ebulus, amarantus, reuma desiccant potata. Brionia radices, egyros sicca folia, de pyris cataplasma impositum mediocriter, aristolochia, asparagus achantinus, aspastū, asphodeli radices, & magis usta, aut cinis ipsarum, balauftion, sinapis, rubi non maturus fructus, bulbus cataplasmatum, pionia radices, lauri folia uehementer, & magis baccæ, roboris omnia loca, & ficus, oleum cyprinū, laurinum, dadinum, elimus cataplasmatum, eringion, ifatis quam Gothi uisdi lem uocant, tinctores herbam uitrum, salicis cortex aut cinis fortiter, canopi semen, cardamomum, caucolis, daucus, cinis conia & magis de ficu, cinis de brassica usta; hæc enim fortius faciunt, desiccant enim cineres. Crinon, id est lilij folia & radix linina de sup petra, lucerna omnis, lotus, nymphæ radix, omphacium, platani cortex & pilæ mediocriter, polypodiū, amilū, sal, nitrum, gypsus ustus, magis cathmia oēs, & omnia metallica & lapidosa, & terrestria uel usta de furno, testæ ostrearum, cribami, id est leporis coagulū & stercus omne. De anseribus uero inutilis est ex nimia acredine, Ripus, carnes serpentium, capita fardinarum ustarum, cornu ceruinū & caprinum ustum, castorei ossa cōbusta nimis, capilli usti, ossa sippia, lana usta, gambari usti cinis, garum sufficienter, salmoria.

O DESICCANTIA

Gothi.

C

DESICCANTIA PRIMO GRADU.

DEsiccatus anthemis, arcotidus fructus, careus, ordeum, alphita, crocus, libanotus, fœniculum, rododaphnis, uinum album, cucumeris, melonis semen & radix sicca, fœnogræcum.

SECUNDO GRADU DE-
siccata.

LAna, amaracus, aspastum, anethum, balsamum, gigaſta, gingidion, elaphob, cion, calamus aromaticus, libanotus, cortex & folia arboris ipsius & fructus, mastice & amel, cedri cortex, & semen, & arboris ipsius folia, misi radix, spica nardi, celtica, uinum orobum, opopanax, pix, ramnus, raphanus, scandex, fabæ radix, scolymbo radix, smyrna, lentiscus, terebinthi semen & folia, lenticula, ficus uirides adhuc & humida folia, galbanum.

DESICCANTIA TERTIO
gradu.

ABrotanum & magis uſtum, acatia, acorus, aloë, anethum uſtum, anisi semen, arciothidus, asarus, absinthium, herba fabina, helleborus albus, epithymus, calamentis calami, eragmitis cortex uſta, carbo, cassia, cedrus, coniza, libanotus & thalus, gitter, citrium, quod sub semine est, uinum quanto plus uetustissimum est, acetum, origanum, pentaphili radix, petroselinum, smyrnion, ruta de horto, prassiu, ros, samfucus, eringion, hyssopus, camitrius, camaleontis utriusq; radix.

D

DESICCANTIA QUARTO GRADU.

CAmipites, ampilon, prasson, citrinum oleum, sinapis, ruta agreſtis, callium.

MEDIÆ DESICCATIVA ET
humectantia.

Graminis radix supersparsa oleo dulcissimo.

HYMECTANTIA PRIMO GRADU.

ELxine, buglossa, liquirizæ succus, lactuca mediocriter, oliuarum folia, acetum mediocriter, meleas, persicus fructus, ammanitas, oleum roseum, satyrion, stractiotis quæ in fluminibus & stagnis nascitur.

HYMECTANTIA SECUNDO GRADU.

Porcacra, atriplex, bletus, coloquintida, meleas, amoniacus, fructus cucumeris, melones, lenticula quæ super aquarum fit stagna.

QVAE AQVOSA INFRIGIDENT
tertio gradu.

ACacia, elxine, idest uitrigo, porcacra, plantago, atriplex, rubi folia, bletus, brionia maritima, glaucion, dorignion, lactuca, uiolæ folia, cucurbita, cotydon, conion, piccius arbor, malua domestica, papauer, men, mala præcocia, amanithas, platanus, policonon secus fluuium proxime nata, sideritis, cucumeres qui comeduntur, succus elxicinus, tribulus, lenticula super aquas nata, psylli semen, plumbum.

QVAE SINT LEPTOMERES,
id est, extenuandi habentes uirtutem.

ABrotanum uſtum, agnus, scandex, populi folia uel flores, agaliphis fructus & folia, acorus, amomum, balcielæ radix, brionia, artemisia, palin, aristolochia

A aristolochia, plantago sicca, asphodeli radix, & magis usta cinis, balsamus, rubi radix, herba fabina satis, liquirizæ radix, diptamnus, dragōtex radix, oleū uetus, oleū cicinū, elapholus, euphorbiū, fermētū, salicis opes, calamētis, calamus, aromaticus, calami fragmitis cortex usta, cassia, cappasion, costus, citrix oleū, cocimeleas, gumen, mastice, gitter, opium cyrenaicū, opobalsamū, ruta passa, pistienæ fructus, propuleus, terebinthina, oleū roseum, sagapinū, samfucus, sylois, calx uiua, hyssopus, salis flos, nitrum alcioniū, arsenicon ustum, gypsus ustus, sulphur, cathmia, pumex affios, asæ petræ flores, melanetria, mifeus, calcanū, chryfocolla, scandex, ficus, adeps leonis, & pardī, & irenis multum extenuat, castoreū, ossa sippiæ & lana usta. Hycinan Afri uocāt beluā similās leonē. Hoc *Hycinan* animal timet canis, ita ut si eum inuenerit ut ouem sic comedat. Vnde fugiunt cum canes, & in domibus se abscondunt. Quod si dentem eius habeat homo secum, non eum canes latrant.

IMPINGVANTIA HVMECTANDO.

Plantaginis radices, balauftion, zigasta, zinziber, cepe, cucumeres, lipidus, omnes rores, stiperia.

STIPTICA ET CONFORTATIVA.

Cassia, galla asiana, omphacium, tigadus, dactyla, absinthium.

QVAE DIGERANT MITIGANDO.

A Momus, uua domestica, cera, ladanus, glutites, crocus, libanotus, spica ægyptia, mastice, oleum roseum, myrrha, storax, galbanum aut alica, butyrum, hyssopus, adeps porcīnus.

QVAE PVS FACIANT.

B Quæ calidæ fomentum adhibitum, hydroleum tepidum, oleum calidū, farina triticea, panis triticeus, alica, adeps porcīnus & uitulīnus, butyrū, libanotus, pices, resina.

QVAE MALAXENT.

MAlaxat caprinus scus & adeps pullinus, & anserinus, & hircīnus, & taurinus, medulla ceruina & uitulina, amoniacus, storax, galbanum, bdellium, oleum sicyonium, & liliacium, & oleum dulce, anthemis, euiscī radices, cucumeris agrestis radix, & malux agrestis folia, & de arbore malux, mastice, cera, terebinthina, colophonā, opopanax, ripēs de statuis, stercus humanum, butyrum.

INDVRANTIA.

Semperuiua, porcacla, psyllion, lenticula, & desuper aqua quæ in stagnis generatur, uua canina. Indurat autem quæ sicca fuerit herba, & humectat ea ipsa si abundanter in usu sit, & euacuat ea aut coagulat. Ea quæ calefiūt, me diocriter resoluere oportet, & malaxare de supradictis.

QVAE HVMORES EXTRAHANT PER OS.

Peretrum, lappacium, capparīs, ficus maturæ, dadinus, mel, papauer, absinthium, origanum, raphanus, uua sine semine & caciūs, sinapis, helleborus albus, elaterius, thymus, sal, omphacium, anisus, piper, coconidius, daphnidis, balsamus, animonis, amoniacus, storax, fex sicca usta.

QVAE SINT QVAE PER NARES educant.

Elaterius, betæ succus, cyclamini cortex de radicibus, mel, thilaspheus, conidius, anagallis, animonis, helleborus albus, omphacium, prassij, ederæ folia mollia.

O z QVAE

C QVAE DE OCVLIS EDVCANT LA-
chrymas uel humores.

MEl, hyssopus, oleum uetus, anagallis, oleum laurinum, oleum nardinū, cassia, costum, opium, sagapinum, daucus, apium, malogranata, amygdala, prassiu, helleborus albus, animonis, ruta, castoreum, litus emathitis, anserinus adeps, fel, smyrna, calcitheus, sulphur, stipteria, sciftis, ossa sippiæ, & cortex libanotus, squilla, amoniacus, & sine omnibus alijs omphacion.

QVAE PER AVRES EDVCANT.

MEl, piper, bouis fel aut tauri, mercurialis, linogustis herbæ succus, caparis radices, cocconidiū, bdellium, cassia, galbanus, helleborus albus, omphaciū. QVAE CONSTIPATA RELAXENT

& purgent.

ANagyrops, folia sicca & radicis ipsius cortex, agaricus, agaliphis semē, amygdala amara & arbor ipsa, adiantus, asari radices, pulegium, dragontea, daucus, gentianæ radix, sinapis, cicer nasutus, eupatorium sine calefactione, thymus, caricæ pingues, calamentis, cassia, coccimeleas, gummi, gitter, ruta, cucumeris, melones, spondilion semē & radix, stycas, camitrius, & quæcunq; alia in se continent amaritudinem qualitatis.

QVAE EXTRAHANT.

CApræ stercus ustum & nō ustū, & ostracodernion, & omnia de ostreis & de sippijs ossa, ecinonī utriq; usti, aut cinis eorum, serum de lacte, mel, brionia radix, amygdala dulcis, & ipsa arbor, anagallidis, amniones omnes, aristolochia longa, plantaginis folia & magis succus, ireus, asparagus, miacanthinus, staphisagria, asphodeli radices, atraphis semen, absinthij succus, bulbis superpositus, hellebori utriq; elxine quæ & perdicion, salicis opes, calamifragmiti radix cum folijs sufficienter sine acredine, centaurea minor, & succus eius, brassicæ, critmon, ordeum mediocriter, lilij folia & radix trita mediocriter, fabæ caro, lapsami cataplasmati, licinon de petris, uiola alba, omniamion, platani cortex, de radicibus mediocriter, porrum cataplasmatum, propuleus mediocriter, ptoleæ & folia, & cortex, & radix, ptisanæ, terebinthinæ plus a mastice, sagapinus mediocriter, cucumeris, melones omnes, cucumeris agrestis radix, smyrna, beta, titimali cortex, camipiteus, alcionia, omnis terracia & samia mediocriter & cretica, cathmia, pumex ustus & non ustus, lithargyrus mediocriter, ismeris terra de furno, cornu ceruinum & caprinum ustum.

VRINAS MOVENTIA.

APium, petroselinum, fœniculum, daucus, smyrnion, anisi semen, asarus, acoron, asparagus, basilicon, & oximyrsinon, bdellium, brionia, terebinthina, calamus aromaticus, careus, carpesia, caucalis, costum, cyminū, cyperi radices, liuisticū, mion, spica nardi, celtica, ruta, polion, silis, cucumeris, melo, pones, scandix, alliu, pastinaca, squinoantū, thermentū, carpus, absinthiu, herba sabina, sanguinē per urinas deducit, eritrodani radix, id est rubea, urinam pingue & multam & utiq; sanguineā educit, capinus cholera per urinam educit multā, orobus, amplius assumptus sanguinē per urinam educit male olentem. Si quis eum in uino coctum bibat, male olentes sanat urinas, & mulsa, & oximel, & uinum tenue, & aquosum.

QVAE PER VRINAS DE SPLENE EDVCANT.

Titimali semen, caragium, gitter, cyminum, thymus, ampilon, acria radix, capparis radices, scolopendriion, cithisus, dragontea, aristolochia radix, origanum.

A origanum, polion, colochintida agrestis, brionia, ciclaminus, porcacla, scorpi-
on maritimus extensus suffocatus in uino, ipsa infusione uini potata.

QVAE PER VRINAS DR EPA
te educant.

A Gni sperma, dauci folia, foeniculum, balsamum, capnion, anisus, dacty-
lorum ossa, lauri folia, absinthium, smyrnion, anagallis, menta, enancij
opes, sylphiū, eringion, trithion, decoctio, asarus.

QVAE PER VRINAS DE RENIBVS
educant humores.

A Pij semen, piper, pastinaca, porrus, cnicus, brionia radice cortex, gra-
men, ossa sippia, sulphur & cicer albus.

QVAE PER VRINAM DEDVCANT
de thorace humores, quæ adaperiunt omnia.

Nucleus pineus totus uiridis, pituinis, butyrum, castoreum super carbo-
nes suffumigatum, & in os tractum intrinsecus cum spiritu. Iuuat autē
maxime & pulmones & cerebrū humida & frigida existēte distemperātia: Spi-
ca nardi capitis & thoracis reuma desiccatur: educit autē ex pulmonibus in electua-
rio data & in catapotijs cnicī semen, daucus, papauer niger, thymus, raphani
succus, sinapis, anisus, sisanus, erisimus, squilla, orobus, cucumeris semen, pi-
per, ruta, nardus, sulphur, polion, aron, dragontea, costum, sulphur, smyrnis,
lauri baccæ, interiora capparis radice, cortex, amygdala amara, pionia, castore-
um, abrotanū, sthorax, bdellion, sylphiū, uua passa sine semine, nucleus pineus,
omphacion, aristolochia, galbanū, prassion, eringij radices.

RENES PURGANTIA QVAE
abscindunt omnia.

Plantaginis sicca radice & folia & semen eius, asparagus, miacantinus,
licides, id est pionia radice, cicer, amygdala plus.

QVAE RAREFACIANT CORPUS,
uel cutem.

Camimola, euistus, cucumeris agrestis radice, oleū uetus, abrotanū ustum.

QVAE ADAPERIANT ET ORA FACIANT.

Omnia quæ sunt acra, animonis herba omnis, fel taurinum, allium, cepe,
irini & amaracini olei feces.

CONDENSANTIA CVTEM CORPORIS.

Aqua frigida, semperuiua, porcacla, tribulus uiridis, psyllion, lenticula
quæ super stagnantes nascitur aquas, & ut simpliciter dicam, quæcunq;
infrigidare possunt, & non desiccare.

PVTREFACIENTIA CARNES, ET ADVRENTIA.

Avrpigmentū, sandaraca, chrysocolla, pitis campi, cidria, gitter, hellebo-
rus niger.

QVAE PURGENT VVLNERA.

Elaterius, cucumeris agrestis radice, oca, mandragora, siue petrae asia flos,
& de ostreis omnia usta purgant quæ carnis supercrescunt ulceri medio-
criter, aut similiter utraq; usta cū toto corpore: sed & ematit lapidis puluis tri-
tus tenuissime, & uiola folia, & faba, & lipidis calcus, & chrysocolla.

QVAE CICATRICENT.

Stipteria, galla asiana, omphacius, calcuci caumenon, & maxime lotus, ma-
logranati cortices sicca, scoria plumbi, lithargyrus, molipdinis, id est plum-
bum

C bum uustum, cochlearū testa omnia, purphira, uistrum, pumices, specularē ustrū, psimithium, pompolix, spondilion, chryfocolla, stimeus ustrus, defrigis, sarcocula. Hæc omnia prædicta utiq; si aspergantur uulneribus cicatricant.

MORDICATIONES FACIENTIA.

C Alcantum ustrum, cathmia, lapidis calcus & ferri aciarij ferrugo. Sed & cius, & calx uiua si urantur & assentur, sine mordicatione inducunt cicatricem.

QVAE VL CERENT.

R Vbi canini folia, beta, allium, pulegium, hyssopus, origanum, sippia, asphodeli radix, appij semen, & quæcunq; sunt falsa & acra & amara.

QVAE ADVRENT.

C Antaridæ, defrigis, sex ustra, aceti, animonis, dactyli flores, allium, cinis ficis, nitrum assum, calcucicaumenum, stipteria, cyricus, testa ustra, capita sardinarum ustrarum, auripigmentum, caciurus, staphisagria, cocconidium, porretri radix, sinapis, calx si quidem asbistus, id est calx uiua non extincta. Nam si extincta est, scaras facit, diuturna autem minus calefaciunt: calefaciunt enim & consumunt carnes.

QVAE EVOCENT ET EDVCANT.

A Nimonis omnes, anagallides utriq; diptamnus, cicer, tapsia, terræ malum, narcissi radix, propuleus fortiter, fermentum, stercora omnia, saganinum, opium quirinaicum, opium miconum, psilphiū, radix eius, asparagi semen & uirgultorū ipsius succus fortiter, resina, terebinthina magis de alijs resinis, sulphur, stercus boum, & magis quādo herbas comedunt, calamentis cataplasmata, costum, lolium, herbum, euiscus fortiter extrahit.

QVAE SINT DIAPHORITICA.

A Brotanum ustrum, agaricus, adiantus, ægilops, acalifis semen & folia nimis, sambucus, ebulus, antimis, anisi semen, aristolochiæ radix, asphodeli radix & magis ustra, aut cinis eius, atrifex, bulbus, herba sabina, brionia, & splagnon, daucus herba, euiscus, oleum dulce uetus, oleum raphaninum, tapsia, calamus fragmiti cortex ustra nimis, brassica, lilij folia & radix, cithisii folia, ladanus, linogustis, malua agrestis, mastice, cia, mel persici, cimæ & folia, rosa, laurus, caprofici, opobalsamū, opium quirinaicū nimium, paliuri folia & radix, ruta, picula, prassion, thermentis, roseum oleum, sordes de statuis, patus, samfucus, cucumeris agrestis radix, smyrna, ficus ea quæ acriora sunt, erimion, magis beta quæ sine calore est, & fortior est alba beta, galbanus, sal ustrus, & magis salis flos aut nitrum, alcionia omnis, gessamia, iusquiamus, careus mollis, acidum lac mediocriter, nitrum, butyrum, coaguli omnes, stercus omne, hyssopus mediocriter, carnes serpentium fortiter, adeps leoninus omnibus plus & magis ossa eius ustra, lana ustra de utrisq; illis aut cinis eius.

REPRIMENTIA.

O Liua agrestis, rosa, lentiscus, apium, semperuiua, papauer, cithisus, aloes, acaliphes, gigarta, id est uux semen, pira, crocus, euiscus, thermentum, balanum, iusquiamus, cissus, id est edera, nymphæa, dactyli, uitella ouorum assa, paliurus, hiporis, id est cauda caballina, radix cyperi, euantis, brassica discocta, coagulū leporis, spongia ustra, ramnus. Multa quidem sunt & alia stiptica, quæ omnibus sunt cognita.

QVAE

A QVAE LAC GENERENT.

ERuca, fœniculum, anetum. Dico autem herbam uiridem adhuc & humidam. Smyrnion similiter & apium, sifanus, cucumeris semen, cacterius, smyrna, polypodium, cerebrũ, succus fœniculi, brionix radix, critmon, cyminum.

QVAE CONSTRICTA EDVCANT MENSTRVA.

POtata igitur herba sabina, menireus, ruta, calamentis, pulegiũ, dipramnus, asarus, id est, bacida, costum, cassia, aristolochia. Dabis unamquancq; herbam cum tritici decoctione, aut fœniculi cocti cum aqua, aut ptisanix succis. Caplasma uero impones de pulegio, gitter, smyrna hordei infusi succo expresso, foricis fimo, pocacla, adipe anserino, ptelox arboris folijs, cera, sulphure, taurocolla. Iterũ apponuntur in pissaria seuum ceruinum recens, simul & adeps anserinus, fex sicca usta, fel taurinum, sal, oleum, cyperum, aphronitrum, sthorax, absinthium, artemisia, samfucus, helleborus niger, coccomidium, herba mercurialis, cyminum, fœnograecum, uua passa, exollata citria.

GENERANTIA SEMEN ET MOVENTIA LIBIDINEM.

DE cibis quæ nutriunt & inflant. De medicamentis autem ea quæ spumam mouent & calefaciunt. Bulbi igitur, cicer, & faba, & ficus comesti multum semen faciunt, cynicus & satyrion, medicamenta. Cibi autem simul & medicamenta sunt, lini semen, & eruca, & hijs similia.

CONSVMENTIA ET REPRIMENTIA SEMEN.

Qvicunq; infrigidare possunt cibi, uel medicamenta impinguantia & desiccantia & condensantia, hæc reprimunt semen, qualia sunt lactuca & bleti, atriplex, cucurbita, mora, melo, pepones, cucumeris. Quæ autem desiccant principalem uirtutẽ, & non permittunt generari semen: utiq; quæ calida natura sunt, quemadmodum est ruta. Si autem non sint calida multũ magis nymphaea.

AD ELECTIONEM SIMPLICIUM MEDICAMENTORVM.

AGaricus melior est, membrana neruosa habens recta. Acaciam existima esse modico rubeam boni odoris.

Aloës eligenda est pinguis, & non lapidea, sed lucida, subrubea, facilis ad resoluendum, epati similis, cito humectans, abundantem habens amaritudinem. Nigra autem & quæ uix ducitur, bona non est.

Amoniæ autem thimiamatus, qui sine lignis est & libanotizat in glebis mundus, densus, nullum habens odorem, & suauis odore est, & gustu amaro.

Amonius autem eligendus est recens & albus & subrubeus existens, non maturus, aut spissus. Resolutus autem & diffusus, semiplenus, similis botro, grauis nimis & boni odoris, absque apertione & acer in gustu, simplex in colore & non uariis. Adulterant autem eum aliqui amonio admixto.

Aspastum autem bonum est quod graue est, & cum flammeo colore, subrubeum, spissum, boni odoris, subamaricans in gustu. Aspastum autem bonũ est purpuræ simile, flagrans luore, citatũ in odore graui. Nigrũ autẽ malũ est, adulteratur enim pice mixta absinthio. Melius enim est in Ponto & in Cappadocia natum. Adulteratur autẽ succus eius fecibus olei, id est, amurca cocta cõmixta.

Bdellion optimũ est, qd̄ gustu amaro est, tauri collo simile, & pingue in pfundo, & bene molle, absq; ligni mixtura & sordibus odoratum simile thimiamatis unice. Helleborus niger eligendus est boni nutrimenti, non satis interioris habens, acer in gustu & sordidus: Talis autem est, qui in Helicone, Parnasso & Italia nascitur. Euphorbium eligendum est, quod perlucidum est, & acre.

Erisicus bonus est prasino colore intrinsecus, extrinsecus autem subrubeus, nihil in se habens asperum, aut fursureum: Colligitur autem de quercu arbore,

O 4 quæ

C quæ folia habet similia melario, & pyro, & ex alijs arboribus.

Icrocolla bona est alba, & subpinguis, & non scabiosa, & cito se resoluens.

Calamus aromaticus optimus est rubeus, spissus, geniculas habens, & in multas scissuras uadit cum frangitur, repleti araneis, fistula subalba: In masticatione uero glutinosus & stipticus est, & subamarus.

Cardamomum optimum est de Armenia comizonon: Eligitur autem quod non facile frangitur.

Cassia eligenda est quæ rubea est, boni coloris, corallio similis, tenuis, nitida, ualde longa & pinguis in fistulis, & in gustu dipticis & stiptica cum igne multo, uelut aromatum similis odore. Cera optima est pontica.

Ladanus utilis est qui bene olet, subuiridis, bene mollis, pinguis, absque participatione sablonis arenosus: Talis autem est in Cypro factus.

Gluten, quam aluxirocollam uocant, optima est rodiasis: Est autem alba perlucida. Nigra autem quæ est nitro similis, perlucida sine lignis: Ita & alba resinosa & pinguis inutilis est.

Costum optimum est arabicum, album & leue, & habens proprietatem odoris. Secundum autem est indicum, quod & leue est sicut ferula. Tertium est siriacum colore pixode, repercuiens in odore: Optimum est quod recens est & album, & plenum est omnino, spissum, siccum, gustu sine mordicatione, ignitum. Adulteratur autem radicibus enulæ mixtis: Certa autem cognitio eius est, quia neque ignita in gustu est enula, neque bonum costi odorem, neque uirtutem & repercussionem costi repræsentat.

Crocus optimus est coricius regionalis, recens & bono colore, modicam subalbedinem habens, ætate in longitudine non se frangens.

D Crocomagma autem fit ex crocino mero, aromaton expressum & fictum. Est autem hoc bonum quod bene olet. Catafmyrnon, graue, nigrum, sine lignis.

Cyperum optimum est quod graue est & spissum nimis, & difficile frangitur, asperum, longum, bene olens, cum quadam acredine. Iumelinum optimum est.

Libanus præcedit masculus: Rotundus autem albus intus, pinguis. Adulteratur autem ex pituina resina.

Glumen facile cognoscitur, quod gummi non exardescit: Suffumigatum enim resinam in fumo spargit.

* Libani cortex differt, quod plenus est & pinguis, odoratus, recens, leuis, nitidus, & licet leprodis aut membrana habens: Adulteratur autem mixta cortice pini, aut piceæ. Probat autem ignis: suffumigantes non accenduntur. Libanotus autem accenditur cum odore suaui.

Malana trifolia bona sunt, quod dicitur folium, si sit recens & subalbidum in ipsa nigredine, & non facile se frangit, sed integer est, repercuiens odorem, & permanet odor nardi similis & in gustu neque falsedine.

Mellilotus optimus est atticus, & qui in cigico nascitur coricizon, & boni odoris est. Papaueris succus, id est, opium, optimus est spissus, & grauis in odore, somnum faciens, amarus in gustu. Facile soluitur in aqua, nitidus, albus, non asper, neque thromboidis, id est, neque conglomeratus in resolutione, neque indurefcit in sole positus, incensus, & ad lucernam accensus terrestris flammam mittit. Adulterant autem eum glaucium miscentes, aut gummi, aut lactucæ agrestis succos. Si glaucium admixtum habet, crocizat in resolutione. Si autem lactucæ agrestis succus miscetur, odorem non habet similem, & asper est. Quod si gummi mixtum est sine uirtute imbecillus est & perlucidus.

Medulla optima est ceruina, post uitulina, deinde taurina, & post has caprina &

DI VIAT
 el uicina. Bona
 obus cum sanguinem
 fusa aqua, & in com
 olea in duplo se re
 ngatam in mor
 illigim. Saucem re
 pulli, au auferis adipe
 Nolis taciis bona
 uia nimis, & cyper
 gsta, & linguam diti
 negolitur ex abum
 Omphacii eligunt
 Ouz bona est de cre
 Panacis radices meli
 pira in gustu, & oron
 Quopam dicitur am
 nis, & oio se frange
 Piper longum eligunt
 fraxea, & grano mai
 Peucedanum optim
 Polio quod rectum
 Resinæ rectissima
 Smyrna prima est tra
 nes uero que uocatur di
 nitica, habens colorem
 lous uam, & colorem pi
 dicitur in myrto bon
 maia, & ex dicitur, que
 in libanos, & manar
 nio, ex se humorem mi
 Terebinthina autem re
 Tracacatum lactucæ
 cida & leuis, & tenuis
 Iniquam autem uide
 uitem non inuenitur
 Galbanus optima est
 dicitur de lamia & ferula
 Agnus eligenda est leni
 Arleucon optimi est pi
 alara pilotidus nigra po
 Peucedanis longa uide
 uis eligendus est
 uitem in lingua
 Sappaninum est thi
 meum dicitur, & pelluc
 de. Inisan optimum
 Cadia optima botrio
 uicodi coloris rupa
 uicodis con dicitur

Ana & ueruecina. Bona autem est aestate collecta, aut autumnus: Alijs enim temporibus cum sanguine mixta est. Curatur autem medulla recens malaxata superfusa aqua, & sic cum linteo colas similiter & lauas, donec aqua munda fiat: Postea in duplici uase remittes & leuabis cum penna supernatantes sordes, & purgatam mittes in mortario, & cum se gelauerit repones in testeo uase subrafo diligenter. Si autem non curatam reponere uolueris, sic facies omnia, sicut de pulli, aut anferis adipibus fit.

Nardus tacijs bona est, leuis, recens. Policonus rubeus colore cum odore suauis nimis, & cyperum similat in odore, modicam habens spicam, amarus in gustu, & linguam desiccatur permanente odore. Venditur autem infusus, quod cognoscitur ex albumine, & spica.

Omphaciū eligas rubeū & bene tritum, stipticū ualde, & mordicans linguā.

Onix bona est de eretra gummi similis, subalba, rubra, pinguis.

Panacis radices meliores sunt, sicca, & alba, & recta, & non comesta, & ignita in gustu, & aromaticant.

Opopanax differt, amarior est in gustu, interior alba, exterior crocizans, pinguis, lenis, & cito se frangens, & cito se soluens, & graui odore est.

Piper longus eligitur, qui grauis est & plenior, & niger, recens & non furaceus, & grano maiori.

Peucedanum optimum est quod fuerit grauiori odore, calefaciens gustu.

Polio quod rectum fuerit utilissimum est.

Resina terebinthina utilis est quae lucet, uitro similis colore, & bono odore.

B Smyrna prima est troclites, minea, subuiridis, & perlucida existens. Amas meas uero quae uocatur eligitur recens, leuis, uno colore omnino, & rupta intrinsecus, habens colorem unicum. Item & amara est, & bene olet subacrum. Grauis autem & colorem picis habens, inutilis est.

Stactys autem smyrna bona est, quae boni odoris est, & nitida, & non est mixta oleo. Stirax differt, quae est rubea, & pinguior, & resinosa, thrombos habens subalbos, permanens in bono odore quamplurimo, & cum eam malaxas, emittit ex se humorem mellis similem.

Terebinthina autem resina bona est, quae perlucida est colore, & odorata est.

Tracacantum lachryma radice excisa existens: Differt enim quae est perlucida & leuis, & tenuis, & munda, & subalbida.

Insciamus autem utilis est in usu, qui album habet florem, & semen album. Si autem non inuenitur talis, uteris flauo: Nigrum uero reprobare oportet.

Galbanus optima est libano similis, condrodīs, & munda, sine lignis, habens aliquid de semine & ferulā mixtā, non grauis, quae neque nimis sit humida, neque sicca.

Agnus eligenda est lenis, & colore non aequali, & sine lapide, & odore bono.

Arsenicon optimum est placidum, auro simile, picis squamas similes habens. Gifara pilotidis nigra prouidenda est.

Peucedanis longa inferenda est pellucida.

Defrigis eligendus est qui est in gustu aramenti, Stipticus & desiccatiuus est multum in lingua.

Sulphur optimum est thinapiron, id est, quod ignem non est expertum. Flammeum est colore, & pellucidum, & non est lapidosum: Accensum autem uiride. Indicum uero optimum est cianoide.

Cadinia optima est botriodīs, quae uocatur grauis: Media habet epiphona botriodi colore cinereo rupta deintus, inter fros & lotus. Secunda autem est extrinsecus cinizosa: Intrinsecus autem diarefes similans onycem lapidem.

Pumex

C Pumex perquirenda est leuis, & non multum uacua, scissa, & non lapide mixta, adhuc magis & alba.

Lithargyrus optimus est chrysites qui uocatur, & qui pellucet.

Lapis acius eligendus est pumicis similem colorem habens, inflatus & leuis.

Lapis emathites optimus est, qui bene teritur. Durus autem, solidus, inutilis.

Lapis Gabatis perquirendus est qui cito apprehendit, & in odore aspaltizat.

Magnes autē lapis optimus est, qui ferrū trahit, & colore est cianeus, spissus.

Melanteria differt, thiciocus, ualde æqualis, munda, & in tinctura nigra, cito uirtutem habet causticam, similem ireus multum.

Sinopitis optimus est grauis & spissus, epatizofus, similans lapidē suo colore.

Misi assumendus est cyprinus, chrysophanes, durus, & in tritura chylizon.

Sic est causticus, aut calcitheus siue prorica confectione.

Molipidina bona est, quæ est lithargyroidis, flaua, sublucida, & rubea cum teritur. Lauata uero & uista habet simile lithargyro.

Nitrum eligendum est leue, & roseo colore, aut album colore in tritura.

Aphronitrum optimum est, quod uidetur leuissimum & placidum, facile teritur, & in porphyrum est spumosum.

Pompholix optima est Cypria: In aceto autem infusa, decurrit.

Sandaraca prouidenda est prouincialis, & rubea, bene florens, munda, & cinnaborifans colore. Adhuc autem sulphurea, & opophoran habens.

Schimeus optimus est lucidus & relucens, in fractura terrestris, aut pinguis, facile se frangens.

D Stipteria optima est sciftis, recens & alba nimis, & sine lapide.

Icore prouidenda est Aegyptia, & cum frangitur nigrior uidetur, fenestras multas habens, & subpinguis est, & substiptica: fex adhibenda est maxime de uino Italico ueteri, aut simili huius.

Calcucicaumenus uetus bonus est, rubeus, & in tritura cinnabari similis, lauatur sicut cathimia, quarta uice in die mutata aqua.

DE MENSURA CERÆ ET OLEI.

E A uero quæ dicuntur acopa unguenta si uolueris facere, quartam partem mittes ceræ in oleum. Si autem uolueris in fracturis humidum cerotum facere, duplum mittes ceræ. Si autem medicamen emplastri uolueris facere, æquali penso ceram & oleum mittes.

DE MENSURIS ET PENSIS.

I Talica amphora habet sextarios XLVIII. Sextarius habet libram I & Sertarius. VIII. Sextarius mellis pensat libras II & 2 XI III. Congius habet 55 Congius. VI. Sextarius habet heminas duas, cyathos duodecim: Olei pensat librā I & Hemina. 5. Hemina habet cyathos VI. Vncia habet 2 VIII. Olca habet 2 III. Vncia. Drachma habet siliquas XVIII. Obolus pensat siliquas III. Oxibaphum Olca. in mensura est hemina quarta pars. In pensa habet 2 XII, quod est uncia una. Drachma. Cyathus pensat I & 5. Cheme maius habet Cyathos quatuor. Cheme Obolus. minus habet cyathos duos. Mystron maius, cyathos habet tres. Digiti pleni leuant 2 II. Cyathus Aegyptius, id est, faba Aegyptia, pensat obolos 4, quod est solidus medius. Alexandrinus autem obolos III, id est, siliquas IX. Elimicus obolos duos, id est, siliquas 6. Nux auellanæ magnitudinis pensat obolos 6. Nucis autem maioris magnitudo pensat drachmas VI. Cochlear uero pensat drachmas 4. Drachma habet obolos 6. Obolus habet siliquas 3. Scrupulus. Vncia habet obolos 48. Scrupulus habet obolos 2. Ilarium est drachma dimidia, id est, scrupulus & semis.

AD COPTA

AD COPTARIA PLATISMATA.

A
conficienda.

Quæ coptaria uocantur platismata, si mediocriter uolueris facere medicamentum poloticon, id est, quod cicatricem ulceribus insanabilibus possit inducere, quartam partem mites ceræ cum metallicis speciebus. Si autem fortius medicamentum facere uolueris, tertiam scilicet partem de cera malaxata in sole, aut ad ignem, aut in aqua calida commiscebis cum metallicis speciebus.

DE COCTIONIBVS EMPLASTORUM
ex Antilio autore.

Mittenda sunt sic medicamenta in coctionibus medicamentorum: Lithargyrum cum oleo coquitur. Oportet autem tritum & cretum lithargyrum iterum cum oleo in mortario teri, ut molle fiat & lene, postea sic coquatur ad ignem lenem. Sine intermissione autem agitabis ab initio, ut non se inflet ebulliens ne foras exeat, & cum proximū fit coctioni, ut non solum amolentum sit, ut iam non coinquinet digitos, sed etiam mutetur ex fordibus ad colorem rubeum nimium bene floescens, lipidus. Calcum autem coques non ab initio missum, sed medio iam cocto emplastro: Mensura autem coctionis, si satis modice mittitur, tenet colorem, & rubeum fit emplastrum. Sori autem & defrigis, mittuntur uero & hæc mediæ decoctionis mensuræ: Mensura autem defrigis quemadmodum & limpium continet colorem. Sori uero nullam habet mensuram. Hæc omnia amolentum præbent emplastrum.

B Calcitheus autem coquitur simpliciter, & mensuratim coquitur rubicundus, ut dactylis simile fiat emplastrum, calcanti flos similiter calcij. Mensura autem eorum communis est in coctione. Calcantum ergo mittitur in mediâ coctione. Cocta uero frigida terantur, & faciet colorem emplastrum. Miseum autem quando uis mites. Propriam autem mensuram nullam habet.

Arsenicus autem & sandaracis mittuntur effecta coctione. Plumbum uero combustum in mediâ coctione mittitur. Psimithiū mittitur in albis emplastris & magis albescunt. In nigro autem ab initio, quia diu coctum amplius nigrum efficitur. Iu uero in uiridibus emplastris mittitur post coctionem. In quibus autem non in initio mittitur in olla, sed cum aceto tritum & manente in mortario, supermittuntur alia quæ cocta sunt. In nigris autem emplastris, mediâ cocta coctione Iu mittitur. In profopo autem emplastro ab initio mox coquitur Iu. Superpensum igitur in coctione, primo quidem nigrum superadducere oportet. Profopum rubeum fit colore. Stipteria mittitur quamplurime post coctionem. Propriæ uero coctionis nullam habet mensuram. Sinopidis uero transacta coctione mittitur. Cathmia & pompholix mittuntur in initio. Sal & nitrum mittuntur circa mediâ coctionem. Sulphur peracta coctione mittitur. Coctio autem eius nigrescere facit emplastrum. Terra omnis uel lapides mitti conuenit perfecta coctione quamplurime. Pumicem quoque & conchylia usta conuenit imperfecta coctione mittere: Oleum siquidem in initio non mittitur. Resina & pix liquida absque constitutione facit esse emplastrum. Oportet ergo post constitutionem in olla coctum sic mittere oleum. Cætera autem alia in mediâ mittenda sunt coctione. Oleum autem irinum coctionem portat. Cyprinū autem & roseum minus. Alia autem ex toto olea omnino non suffe runt coctionem, propter quod perfecta coctione mittuntur. Cera non est coquenda; Proprietas eius sola incenditur, neque cum resina liquida, aut pice liquida sine constitutione

C constitutione manet. Sed mittitur cum oleo mundo, aut cum aliquibus metallicis coquitur, aut cum resina aut pice ante cocta, & prima coctione aliorum quae immittenda sunt, primo ceram mittes, & postea resina frixa mittitur post ceram: Nam liquidam ante omnes alias species eam solam coques, sed non nimis, & sic mittes alias omnes species. Piculam mittes ante omnes mensuras, liquidam quidem coquenda est, ut consistat, sicca autem maxime cum aceto coquitur, ut nullo modo bulliscat, leuet, aut infletur. Aspaltum coquitur missum ab initio. Non oportet autem teri id, asperitatem habens in colore. Similiter autem si teratur fortiter, & coquatur in aceto, non agitabis, ut nullo modo bulliscat aut leuet. Propuleum malaxari oportet & coqui. Sub coctione autem nullo modo ardeat. Amoniacum in media coctione mittendum est. Oportet autem si possibile est ut subtiliter teratur, & sic superaspargatur. Si uero non potest, cum humore aliquo terendum est. Si autem ad sanguinolenta uulnera fiat emplastrum, cum aceto aut cum uino teratur. Si autem mollia loca sunt, qualis est anus, cum aqua. Sic mollientes eum habeant infrigidatum, ut non ebulliscat.

Opoponax mittitur multum postea post amoniacum. Omnino autem modicum bulliat. Oportet autem & hoc ante teri cum uino aut cum aceto. Galbanum bullire nullo modo fert. Sed quando amolentum fit emplastrum, id est, quando iam non coinquinat digitos, leuas ab igne, & malaxatum eum mittes.

Amolenta
emplastra.

D Sagapinum uero contundis in pila, & molle factum commalaxa cum emplastro adproximatum igni. Aloë superasparges post decoctionem, & sic commisces. Opium myconum infundes ante unam diem in aqua modica, & ita teres in mortario, & sic postea id super emplastrum mittes. Tapsum superasparges nouissime. Bdellium tritum superasparge post cum ab igne tuleris emplastrum. Quod si pingue esse uideatur, & non potest teri, similiter quo modo sagapinum tundes in pila, & facies emplastro simile, & sic commalaxabis cum emplastro post coctionem. Libanotum & mannis tritos post coctionem superasparges. Smyrna trita cum modico mellis, aut cum aceto, aut cum aqua, si humidum fuerit emplastrum, sic liquidam emplastro liquido supermittes perfecta iam coctione, mittes conuenienter coctum. Semen autem, & radices, & herbae, nihil bullitioni conueniunt. Tritas ergo in mortario superfundes, quae soluta, aut liquida sunt.

D. ORIBASII

D. ORIBASII SAR-

DIANI ARCHIATRI IULIANI

CAESARIS, DE CONFECTIONE

CIBORVM AD EVNAPI-

VM LIBER III.

QVAE SINT QVAE EXTENVENT IN CIBIS.

LLIVM, cepe, cardamomus, porrū, sinapis, piper, smyr-
nion, peretrum, origanū, calamentis, hyssopus, sisimbrium,
pulegiū, thymus, satiregia uiridis ministrata: sicca enim iam
ut medicamen danda est, & non est ut cibus. Vniuersaliter au-
tem omnes siccores fortiores sunt uiridibus, & ea quæ in col-
lium locis, & nō in aquosis, sed in siccis nascuntur & in cam-
pis, quàm quæ in hortis nascunt, aut paludibus, fortiora sunt.

Hæc igitur omnimodo oportet medicū scire quæ prædicta sunt. Deinde autē
sunt quæ sequentur, eruca, apium, petroselinū, ocimus, raphanus, brassica, beta,
colimbus, eringius, acaliphis semen, foeniculū, coriandrū, ruta, anethum, libisti-
cum, cyminum, cappar, & thermentū, & carpus, carei semen, anifus, sinonus,
ameus, daucus, silis, tardillus, & omnes quæ sunt boni odoris & acres, & calidæ
sunt apertissime. Fortiter autem desiccantes sunt & extenuantes, rutæ semen, &
canabis, & tus in farma codis. Ceteræ enim sementes mediocriter extenuant in
cibis sumptæ. Leuiore ergo sunt de hordeo. Secundi sunt de tritico panes in fur-
no cocti. Alia uero abstinerentenda sunt, præterquam post longum tempus:
Pisum aut lenticula gustanda est non ad saturitatem, qui per rationem uult exte-
nuari per dietam. Similiter & pisces aspratiles, & ex montibus aues minutas, &
B quæ in montibus nutriuntur, animalia siccores & calidiora sunt quæ sunt tem-
perantia, & carnes eorum minus phlegmaticæ sunt uel glutinosæ, qualia sunt
stutis, merulus, turdus: perdices sunt comedendæ, & quæ in turribus nutriuntur
& uiuunt aues, & hæc quæ in uuis per uites degunt, & palumbes per turres com-
morantes meliores sunt domesticis. Et uniuersa quæ exercitantur, hijs quæ mi-
nus exercitantur, & ea quæ sicca esca utuntur hijs quæ humida, & ea quæ mun-
dum aërem possident, hijs quæ in nebuloso & humido degunt, melius extenu-
ant. Piscibus autem aspratilibus utantur, quales sunt iudilus & ficitus coctiuus,
merolus, scarus: & ut simpliciter dicam, omnia quæcunq; macerata & molles
sunt carnes: Quæ autē duras & glutinosas habēt carnes, prohibenda sunt omni-
no. Molles enim unisci carnes, sed macerata. Aspratiles sunt treclæ macerata,
non autem molles. Hæc ergo habent utriq; cognitionis de omnium animan-
tium carnibus, de mollibus & pratyris, id est, duris, hoc attendes intellectu, quod
uteris quæ sint ad saturitatem si comedantur. Aliorum autem nihil aliud est ab-
stinendum omnimodis: nihil aliud nisi hoc solum comedatur aliquando ad ho-
rum amissionē, cum obseruatione nimietatis ciborū saturitate, qualia sunt oni-
sci & stredas pelagarum piscium. Licet ad præsens non sint aspratiles pisces, &
maxime hij qui cum sinape comedunt, quemadmodum scorpina est. Sunt au-
tem quædam genera animantium, quibus sunt quidem alia genera, quorū dictæ
sunt cognitiones. Sed de hijs absq; mensura utriq; custodiri oportet. Ex quibus
est anguilla & alia plurima, quæ sunt molles carnes habētes, qualis est cumbrus
molles carnes habens, propter quod glutinosa est & phlegmatica nimis, & no-
P cūa

Ciuia, qui extenuandi dieta uti opus habent. Vtilis autem ad hæc est turpidon, aut secalidon, aut strada sola utere aliquando, & hæc expediunt. Non autem piscibus aspratilibus inuentis ipsa uirtute sunt buglossa & siptace: gallinas quæ exercentur non prohibeo manducare, & columbas, & turtures, & maxime quæ in montanis degunt locis. Oportet autem non recentia, sed macerata uno die uel biduo, aut amplius, offerantur omnia quæ duras habent carnes. Insalati uero pisces multum extenuant uel subtiliant. Eligere igitur & hoc conuenit, & ea quæ sunt molles habentes carnes. Pelagicus autem insalatus uetandus est. Adhuc etiam & porcinæ similiter carnes sunt gustandæ omnibus cautius. Pomorum autem minus lædunt, quæ uentrem molliunt: Molliora autem magis comedenda sunt quam sicca, quia tardius digeruntur. Ex quibus nihil ad satietatem est edendum: & quæ cunctæ sunt austera & stiptica, pessima sunt talia accepta in cibis: Proprie autem in omnibus sunt ficus, & nucis pistacia, & amygdalæ subamaræ. Oliuas autem nec laudo, nec uitupero: Dulces uero non solum cibi, sed & potiones, præter mel solum, multum tenuem consistentem generant humorem. Vinum autem sit album & subtile, quo extenuari possint pingues humores, & purgari corpus. Sed & lactis serum ad subtiliandum est utilissimum, & maxime ad hæc utilissimum est oxymelle.

Q V A E S I N T Q V A E I M P I N

guant & replent.

PAnis non leuatus, id est, azymus, aut non bene confectus, pachychymus est: sed & qui uocatur tragus, id est, farris grossa, & de sapa, & similia pemmata, & lagana, & hydria, & omne azymum de tritico pemma, & quæ ex hoc ipso sunt, scilicet conficiuntur dulcia. Est autem & similia scilicet & alica, multum pachychyma. Amulus uero mediocriter & bulbi sunt pachychyma, & calidi, & lentiuscula, & faba fresca, sisami semen, & resimi semen, & quæ uocatur melochia, theurilis, sipia, & polypi, qui pelagici sunt pisces, nimis sunt pachychymæ ostrea & cyricis, & porphyra, oxymelopedes, pectines, pennæ, & omnia ut simpliciter dicam, quæ sunt ostrea, coderina, anguilla, cochlea, ceruina raro, caprina, aprina, bouina, leporina, epar, renes, testiculi, cerebrum, medulla spinalis, ubera hœdina, lingua mediocriter, lac quo coctum plus fuerit à caseo omne recens & lac acidum: Minus uero acidum lac, quod ad ignem coquitur, & oua quæ ad perfectam coquuntur duritiam. Plus tamen assa adhuc: magis uero frixa sunt pachychyma, dactyli, castanæ, albi, rapæ, amanitæ, fungorum radix, terræ tuffora, nuclei pini, ficus non maturæ, citri caro, melones qui plus comederit, uinum dulce, sanguis pinguis ex hoc generatur, & magis adhuc quod uocatur gyrium & defretum: Similiter & quod pingue & nigrum est uinum.

Q V A E S I N T M E D I A M A T E R I A I N T E R

ea quæ extenuant & impinguant.

Media sunt materia, gallorum pullorum, gallinarum, phasianorum carnes, & perdidicum, & columbarum, actagenum, & turturum, merula, turdus, & minorum auium carnes omnium. Adhuc etiam aspratiles pisces circa littus & in pelago consistentes, gouus, murena, & boglassa, & omnes, ut simpliciter dicam, qui non glutinant aliqua, aut male olent, uel bromosi sunt dum eduntur, olera syluestria, aut intiba. Hoc enim commune genus est quamplurime. Quæ autem secundum species uniuscuiusque eorum proprium possident nomen apud Athenienses, qualia sunt lactucæ, codrilles, & gingidria, & alia permulta huius generis sunt, qualis est asparagus, macantinus, & gamedapnis, asparagus, & de brionia. Vinum uero rubeum & dulce & placidum, qualia sunt ariusium, & lesbium, & falerite, & admolite.

A admolite. Vtilem enim talia uina sanguinem faciunt, & mediocriter pinguem.

QVAE SINT QVAE GLVTINOSVM

humorem generant.

Triticum quod grauius est & spissum, & in profundo rubeum est, glutinosos humores generat. Quod autem leuius est & rarum & albu intrinsecus, istud tale minus glutinosos humores generat. Simila autē & alica multū glutinosos generant humores in neruis & cauis locis membrorū, & callus porcinus, & tota caro, & agnina caro, & sesami semen, & bulbi, & dactyli pingues.

QVAE SINT QVAE CRVDOS HV

mores generant.

Dactyli uirides crudi crudos generant humores residentes, ut calefaciant comprehensos à rigore, & rapa, quando amplius repletus fuerit cibo uenter, & ostragodermon, quæ duras habent carnes amittentes carnis humores, sal sedineta multa coctione & quæ malitia uocantur, pollipodes, sipix, & quæ hijs similia sunt omnia, qualia sunt in mari cete, animalium uenter, intestina, uulua quadrupedum, & duriores adenæ indigestæ, lac acidum, panis calidus, uua quæ intus tenetur & tarde in secessu deponitur.

QVAE FRIGIDOS HVMORES GENERENT.

Qui satis succo cucumeris replentur, frigidum congregare humorem contingit, & non facile ostendi potest in sanguinem utilem transmutari. Venter enim & intestina, & uulua quadrupedum animalium, lac acidum, boleti, melatum, quod nondum ex maturis malis factum est, bulbi.

QVAE GENERENT PHLEGMA.

B Phlegmaticū generant humorem ex animalibus quæ neruosa sunt, cerebrū, pulmo, medulla spinalis, adenæ, indigestio, & agnorū caro, boleti, amanita, & carnis ostragodarmon, & melatum non ex maturis malis factum.

QVAE CHOLERICVM HVMOREM GENERENT.

Cerratatis, cennaræ succus tenuis, pirroculum, id est, amara generat cholera. Vtilius enim est qui eum coquunt & sic edunt, & mel facile echolotæ, id est, in cholericum uertitur humorē, quibus corpus & natura est calida. Omnes enim dulcis succi materix in rubea mutantur cholera, similiter & uinum dulce.

QVAE MELANCHOLICVM HV

morem generent.

Caro bouina, caprina, & magis hircina, & taurina. Adhuc autem magis asinina, & camelina, & uulpina, & canina, & leporina, & porcina insalata caro, uel ex alijs animalibus uiscera: Splenem autem dico. Ex maritimis uero, tinnis & balenis, coccicas, iulios, & ex pelagicis ceti. Omnes cochleæ, brassicæ, cimæ, arborū cimæ, de salicibus, & aut aceto, & sale conditæ, & lentisco, & thymentino, & rubo, & canino rubo, & cardus, & lenticula, melanchoratonem cibum, & cum hoc furfuraceus panis, & de spelra, & ex aliorū pessimorum seminum, seu molles casei & uetusti, uinum pingue, & nigrum.

QVAE SINT PERITHOMATICA,

quæ abundantiam humorum faciunt.

Abundantiam humorum facit anser, præter ascellas, uiscera, medulla spinalis, cerebrum, & quæ in paludibus & stagnis degunt, cicer, faba uiridis, faba Aegyptia, porcelli, ouium caro, & omni genere animalium pigre uiuentium, & ex piscibus qui sunt fluuiales & in limo nutriti, & omnia quæ pelagica sunt in mari animalia uiuentia.

P 2 QVAE

C QVAE SINT APERICTA, QVAE
absq; humorum abundantia nutriunt.

Ceruicales animalium caudæ, alæ, & agrestium animalium caro, & qui in
siccis locis nutriuntur uel degunt.

QVAE MULTVM NUTRIMENTVM
dent in corpore.

Politron, erasson, porcorum domesticorum carnes, omnium curuorum animan-
tium cerebrum, testiculi, cor, medullæ spinales, & omnes medullæ, & alæ
anserum, & magis gallorum, & omnium gallinarum, uel omnium auium, uentres
& cochlea, magisq; ostragoderma, qualia sunt duras habentes carnes, quæ di-
cuntur quimia, porphyra, cirices, & pacori carnes, & hijs similia, multum præ-
stant nutrimentum. Astracipagori carnes, & hijs similia, quæ malacia Græci uo-
cant, polypodis, sapia, & eutedis, & hijs similia: scumbrus, narcis, turpido, pasti-
naca mediocriter, Bati autem, & renis, & liolimati magis, streclæ & gobij minus
nutriunt. Lac uero pinguius magis, humidius minus nutrit. Panis autem minus
nutrit siligineus: Deinde qui de simila fit. Tertio loco sincomedes cocti & triti-
cum simulari alica, faba, carni imponit habitudinem, non constrictam & spissam
carnem relaxat, & humidam facit: Magis cicer, quam faba nutrit: Magis phasio-
lus, & pisum, & scenogracus, plus dolici, quos Bolustri phasiolos uirides uocant,
nutriunt. Apiso, non minus lupini nutritiles sunt. Castanea, lenticula, dulces da-
ctyli, & uua dulcis & pinguis, balani, rapæ, quas honidas Græci dicunt. Bulbi
multum nutritiles, & magis discocti, mel dispumatum utilius facit anatosin, &
nutrimentum præstat, & mulsæ bene cocta, & omne uinum secundum rationem
nutriunt pinguiore. Quæ enim rubra & pingua sunt, hæc sanguinem multum
generant, & ad hæc utilia sunt. Post hæc nigra & pingua, & striptica supra me-
moratis minus nutriunt. Album autem uinum, & spissum, aut pingue, & austerum,
omnibus minus nutriunt. Alba uero & tenuia, omnia autem quæ sunt pingua
si bene digerantur, & sanguinem faciunt, & pollytropa sunt.

QVAE MINVS NUTRIMENTVM
præstant.

Minus nutrimentum præstant in corpore quæ sunt in animalibus, id est, ex-
trema membrorum, uulua, uenter, intestina, cauda, aures, pinguedo, se-
uum: omne genus pullorum minus nutrit, & paruum nutrimentum præstat, ad com-
parationem generis animalium terrestrium. Senum animalium carnes minus nu-
trimenta præstant hijs quæ iuuenia sunt. Piscium autem ad sanguinem nutrimen-
ta minora sunt, ut neq; nutriant abundanter, & citius digerantur. De ostragoder-
mis uero quæ mollibus sunt carnibus, qualia sunt ostrea, olygotropa sunt. Pa-
nes uero minus nutriunt de hordeo qui conficiuntur. Ex hoc olygotrophis sunt
omnes qui de hordeo fiunt. De alphita hijs similis panis, & furfuribus, cibarij
omnes, & lota amila, & miga de alphita hordei, auenæ, milij, & magis panicij o-
rizæ uiridis, papaueris semine, ormena, siccamina, canini rubi fructus, arcuitidus,
myrta, amygdala, pistatia mala, persica armenica, oliuæ, & maxime acerbæ, auel-
lanæ & magis nuces syriacæ, corna, pruna, mora, rubi, præcocia, capparidis, & ma-
xime insalata thermento omnia, brassica, beta, lappacium, porcacla, uua canina,
raphanus, sinapis, cardamonus, peretrum, asparagi omnes, staphilinus, daucus,
cepe, allium, porrum, ampelon, prafon. Cruda quidem nullo modo nutrimen-
tum præstant: cocta autem bis aut ter, modicum nutriunt: malogranata olygo-
tropa sunt. Pyra autem & maxime maiora, habent aliquod nutrimentum. Cu-
curbitæ

DI CONREC
l'ubir minus nutrim
odica sunt olygotropha
ila poma, olygotropha
dunt. Minus autem hijs
Omnia hanc cibo uten
quandis ponit coctio
præstat uero Præsta
QVAE

E Vchymatosu
per omnium alio
animalibus mor ut mul
lenia, phasiana, & de ge
mores exhi mltum, per
gunt limos, & maxime q
hercor, & de coquis huc
decumant. Cautus ergo es
ex mani in humilibus, quæ
succis in uuantate multa
gunt, quemadmodum o
gulle, considerate de in
hæc autem de odore, & g
finau, & humore lapore
Et quidem pingues sunt in
lois & aliquibus qualis est
gouitatis autem facilius
omni hanc qui in chæ can
resist. Carochymus autem
pina, & laurus, & idio credu
tem ex eis optum sunt ex
de conualidum. Hac ma
per quod de euchymos
digerantur, quæ langui
motatos, id est, bonos huc
na recens caro, non insala
nem data, & maxime qui
uulua porcus, & post pe
mentum, & parcellus te
guitem pluri. Vber eue
uemes extrema partes, & o
ndant simile nutrimentu
uolunt pedes porcum ge
maxime ciborum & di
tam uuluaq; membra
Dicitur autem mu
carnes mendant quam de
hæc coctio, uel hinc est
carochyma, hinc uera, uia

A turbita minus nutriunt, & olygotrophæ sunt. Vux austeræ, & non pingues, medicæ sunt olygotrophæ, phalioli, pisum, lateriarchi, & ficus non similiter, ut alia poma, olygotropha sunt. Fungidas igitur carnes faciunt. Similiter uux faciunt. Minus autem hijs ficus nutriunt, & fluxam & infusam carnem faciunt. Omnia hæc in cibo utentibus pharmacodis alicuius habet qualitatem nimiam, quando deponit coctionem, quæ siue cocta siue assa, modicum nutrimentum præstat corpori. Prius autem nullum præstat nutrimentum.

QVÆ SINT EYCHYMA, ID EST,
quæ sint boni succi.

Eychyma bonos succos Græci appellat: Boni succi sunt lactis, ex omnibus penè omnium aliorum ciborum. Utilissimū enim est de bene nutrientibus animalibus mox ut mulgatur potatum, & oua abala & sorbilia optima sunt anserina, phasiana, & de gallinis, & struthionina, & auium. Pisces autem propè omnes eychymi sunt, præter eos qui in paludibus & stagnis & in fluminibus degunt limosi, & maxime quæ de ciuitate in fluminibus aquæ fluunt, quæ purgât stercora, & de coquinis sordidis per cloacas in balneis uel fullonibus lauantibus decurrunt. Cautius ergo ex hijs semper adhibendi sunt pisces, qui admiscetur ex mari in fluminibus, quales sunt cephalus, pelagici, & saxatiles: etenim in bonis succis in suauitate multa præcedunt aliorum. Si autem aliqui in utraq; aqua degunt, quemadmodum cephalus, laprax, id est, lupus, murena, & carcyn, & anguilla, considerare & interrogare quidem oportet prius unde sint capti: Post hæc autem & odore, & gustu cognitionem eorū facere: etenim mali sapore insuaui, & lutulento sapore sunt, quia tali cibo utuntur in aqua putrida & mala.

B Et quidem pingues sunt multo plus alijs & cito putrescunt, & de quibus sunt locis, & aliquibus qualis est cibus, & ubi nutriuntur, oportet cognoscere. Cognoscuntur autem facilius ex odore & gustu, quemadmodum sireclæ. Pessimiores sunt enim qui in esca caneros comedunt, & aliorū uero carnes quæ duriores sunt. Cacochymus autem & tharsus, & scrumbus, & epatus, & boglossa, & psitta, & saurus. Mediocres sunt apolo, farcon, & duras carnes habentes: Cibi autem ex eis optimi sunt exercitantibus, & imbecilibus, & qui ex ægritudine tarde conualescunt. Hæc macerata, & molles cibi ad sanitatem sunt utilissimi, propter quod & eychymotati omnibus sunt carnes eorum piscium, quando bene digeruntur, quia sanguinē utilem & expedientem generant, & maxime eychymotatos, id est, bonos succos ad replendum in membris sanguinem facit porcina recens caro, non insalata. Optima est hæc caro ad suauitatem, & ad digestionem data, & maxime qui media sunt ætate, hoc est, porcastrina. Peior enim est uetustus porcus, & post partum scropha mox cōmixta. Humectant enim supra mensuram, & porcellus tener similiter phlegmaticū & humidum generat sanguinem plurimū. Vber eychymum est. Epar, & uenter, & intestina, & uulua, & omnes extremæ partes, & cutis carnes, minus eychyma sunt. Adenæ digestæ bene dant simile nutrimentū. Proximum in carne cor non est cacochymum. Meliores sunt pedes porcini, gruma, & tota auris. Secundum quod possibile est carnes in uirtute ciborum desunt porcorum, in quantum extremæ sunt partes porcinæ uniuscuiusq; membri. Peius autē est secundum ipsum animal cerebrum.

De uolatilibus autem multo meliores sunt in campis, syluestris auis nutritæ *Volatilia.* carnes meliores sunt quàm domesticæ eychymo terræ. Panis uero mundus & bene confectus, eychymus est, alica, ptisanæ bene coctæ, faba, castanæ nō sunt cacochyma, ficus matura, uua matura appensa sine querela est, carica amatos

C quidem citata facta euchyma est: Residens autē in uentre diu cacochyma fit, & pediculos generat. Cum cibus autem non cōmixta, optimus fit cibus. Quicumque autem cum aliquibus alijs cibus manducant ficus aut caricas, non paruo læduntur. Intuba trita xesin sanguinem generant, & post hæc intuba & uinum odoratum euchymum est. Euchymotaton autem est falernum, & magis quod plus dulcius est, quale est ar uisum, & rubeum cymolita.

Q V A E S I N T C A C O C H Y M A
in cibus.

Non una species est cacochymia: Alia enim sunt frigidiora, alia cholericā, alia melancholica. Omnia hæc sunt quæ sunt in cibus cacochyma. Suadeo quoque ut bene digestus aliquis accipiat in cibus. Latet enim in multo tempore pessimus in uenis humor collectus ex cacochymis cibus. Ex ipsa igitur occasione modica in putredinem totum conuertit sanguinem, & febres malitiosas operatur uel excitat. Est autem cacochyma ouium caro, & caprarum similiter, & cum acedine. Hircorū autem peiores carnes sunt, deinde autem ueruecum aut arietum, ita & taurorum. In omnibus autem hijs castratorū meliores sunt. Senum uero carnes pessimæ sunt. Leporis uero carnes sanguinem quidem generant: Meliores sunt autem ad bonos succos faciendos à bouinis carnibus & ouinis.

Lepores.

Cacochyma autem nihil minus eorū est, quàm ceruini renes: amplius enim cacochymi sunt de saginatis animalibus testiculi, præter gallorum, cerebrum, medulla spinalis, callus, splen. Minus autem sunt porcina uiscera omnibus aliorū animalium. Oua frixa, caseum uetustum, boletos & alios fungos, qui cautiores sunt non comedunt ex hijs aliquod. Lenticula, spelta, auena, & panis ex ipsis factus, non est euchymus: Cicer & far, quemadmodum & auena, & spelta. Melius est enim milium nigrū, & hijs similia. Non sunt euchyma, aranea, piscis, mustela, scorpio, & dracotrecla, acermia, clauci, & quæcunq; alia in mari animalia grandia. Omnia cacochyma sunt quæ non sanguinem nutriunt, sed cholera, aut phlegma. Et de montibus frumenta quæ sunt, omnia cacochyma sunt: Ficus autem minus illorum de montibus pomis. Caricæ autem si multum comedantur, non satis utilem sanguinem generant, unde eis pediculi multum nascuntur. Malata non de maturis malis facta, & pira antequam maturescant, & terebinthi fructus cacochymus est, cinirada, id est, cardum, & magis quando duriores sint cucumeres: melones uero minus. Cucurbitæ hijs meliores sunt, si non in uentre corrumpantur, nam multū cacochymæ. Ex oleribus autem nihil fit euchymon, sed media sunt inter cacochymon & euchymon, lactuca, & intuba, & post hæc malua, & sic atriplex, & porcacla, & bletus, & lappaciū. Radices autē olerum, quæ sunt acria, cacochyma sunt, qualia sunt cepe, porrum, allium, raphanus, & daucus. Media uero sunt inter euchyma & cacochyma aaron & rapæ, quas nappos appellant, cariota, ocymus. Cacochymotaton autē est rapa cruda, brassica, bulbi non bene cocti. Cepe, allium, & porrū, ampiloprassa cocta facta, cacochymiam deponunt. Nouissime autem pessima et cacochyma sunt omnia, quæ syluatica sunt olera, qualia sunt lactuca, condrilis, scandix, gingida, intuba, cycomon. Vinum autem spissum & pingue, & non bene olens, sed insuaue & austerrum, cacochymon & peruersum est, quale est quod in maioribus lagenis reponitur. Quod autem in paruis, neq; euchymum est, neq; cacochymum, sed medium est. Cacochymos autem uocant, qui non bonos succos, qui sanguinem nutriant, faciunt, sed humores. Euchymos dicunt, qui bonos succos, unde sanguis fit, generant.

Fungi.

D

Cacochyma.
Euchyma.

Q V A E

DI CONPECT
Q V A E

Enne digerunt pane
Dnari, palinaca, & o
geni quodpedi. Meli
nis, & columbari pulli, &
gallina, & secundum
Pellina aut. Quæ macer
imiliter nutrit, & galli
gerendi uillimilina, c
Hædori carnes quon ca
pori, & ea animalia dige
humidis. De pomis autē
facile bis cocti. Quæ pal
quando nō corrumpuntur
igestione esse idonei est, q

Q V A E T A R D E

Uigilata uero sunt cap
ad digestionē idonea
hæc arietū, deinde taurin
& porci cōferuntur. Indi
res, cauda, renes, & omne
de maioribus animalibus
uero, stratus, & parua
nis. Amplius aut paruo di
Filiis enim in stramine si
ipso digerunt facile, neq; alio
igestione sunt. Loc uolū in
renis. Cæcus uero uisus, & ues
ex coctibus uero meliores si
qs habet carnes indigesta
hijs similia, polipi, sepia, th
est molles habentes carnes, q
omnes scorpj, ragonia, d
q; similes aquila. Oua di
na, uel si ex eis panis fiat, fa
Lenticula bis cocta, solum
tate, uero uisus, & uisiter
dicinale est, si qui uisus
druodū & alia multa de acti
uolūliberud, palinaca, ta
ræpæ lactucas & intubas
aucti, & omnes aque.

Q V A E

D
cum amiponantur,
uillanz neq; multo plus si

A QVAE SINT QVAE BENE
digerantur in cibus.

Bene digeruntur panes bene confecti, & pisces aspratiles omnes, guphur
narci, pastinaca, & omne genus auium, gallinarū carnes cōparandæ sunt *Gallina.*
generi quadrupedū. Melius & bene digestibiles sunt maxime pdicis, & attage-
nis, & columbarū pulli, & phasianorū. Alæ anserū bene digeruntur, & maxime
gallinarū, & secundū totū. Optima autē sunt quæ pinguia sunt, & recētia dabis:
Pessima autē quæ macra sunt & seniora. Saginata uero de sero lactis, anseris epar
similiter nutrit, & gallorū testes bene digerūtur. Extremæ porcorū partes ad di-
gerendū utilissimæ sunt, de bubus, iuenci & uituli meliores sunt ad digerendū. *Bovina caro.*
Hædorū carnes quàm caprarū bimarū, & hæ digestibiliores sunt maioribus ca-
pris, & ea animalia digestibilia sunt quæ in siccis locis nutrita sunt, q̄ quæ in
humidis. De pomis autē digestibilia sunt nuces auellanis. Bulbi digeruntur
facile bis cocti. Oua apala & forbilia, lactucæ, intubæ, maluæ, cucurbitæ elixæ,
quando nō corrumpuntur: digestibilis est dulce uinū austero: optimū autē ad
digestionē esse sciendū est, quod ad bibendum fuerit suaue.

QVAE TARDE DIGERANTVR IN CIBIS.

Indigesta uero sunt caprina, bubula, ceruina: pessima autē est hircorū caro
ad digestionē: deinde autē arietū, pessima autē & indigesta hircorū caro, post *Hirci.*
hæc arietū, deinde taurina, & de senioribus animalibus omnia indigesta sunt,
& porci cū senuerint. Indigesti sunt uentres eorū, intestina, uulua, cor, epar, au-
res, cauda, renes, & omnia uiscera indigesta sunt, cerebrū, medulla spinalis, &
de maioribus animalibus testiculi omnes, sanguis. Anser præter alas, merulus,
B turdus, sturnus, & paruularū auium dura est caro, & magis adhuc turdorum &
anatis. Amplius autē pauo & cygnus, & uētres ex omnibus auibus digesti sunt:
Fallunt enim in struthione & mergo, quasi digestibili medicamine: Neq̄ enim
ipsa digerunt tā facile, neq̄ aliorū ciborū est medicinalis digestio. Cochlex in-
digestibiles sunt. Lac acidū indigestibile est, & maxime hijs qui frigidū habent
uentrē. Caseus uetustus & recēs, maxime uero ille qui de lacte acido factus est. *Casii.*
Ex cochleis uero meliores sunt porphyra, & cirices. Ostrearū pelles, & quæ du-
ras habēt carnes indigestæ sunt. Astacus, paburus, carcini, carabi, scylla, & alia
hijs similia, polypi, sepiæ, thetides, uel quæ à Græcis uocantur malacofernia, id
est molles habētes carnes, qualia sunt butilio, bater, medracōtes, cocci, gargalæ,
omnes scorpij, tragorita, cleorphi, id est acernia, glauci, gengines, congrī, fra-
gri similes aquilæ. Oua elixa, assa, frixa, triticū elixum, oriza, alphita, far, aue-
na, uel si ex eis panis fiat, faba uiridis, cicer, phasoli, miliū nigrū, & hijs similia.
Lenticula bis cocta, sisamus, erisimus, castanea, glādes, mala, pyra, ficus nō ma-
tura, uua acidonica, & austera, dactyli omnes, corna, citriū quidē specialiter me-
dicinale est, si quis utatur hoc q̄ de foris est, propter digestionē faciendā, quē
admodū & alia multa de acribus, qualia sunt ocymus, rapa cruda & subcruda,
bulbi subcrudi, pastinaca, daucus, cariota, & omnes radices olerū, & omnia ole-
ra præter lactucas & intubas. Vinū pingue & nouellū indigestū est. Indigestæ
autem sunt & omnes aquæ.

QVAE SINT IN CIBIS APTA
stomacho.

Dactyli austeri, mala cidonia, oliuæ cum sale conditæ, utiliores sunt si
cum aceto cōponantur, uux austeræ si cū ipsis folijs appendantur, nuces
auellanz magis, & multo plus si cum ficis comedantur: De spinis omnia quæ
P 4 nascuntur,

C nascuntur, mediocriter sunt cacoſto macha, id est apta stomacho: quod est ſco-
libis, id est paſtinaca agreſtis, adraſtilis, leuca, dipſacis, tragaganta, cnicus, adra-
ſtis quā alij cumaras, alij cardas uocāt: arij radix cocta, gingidio ſimilis eſt ſcan-
dici: nimis eſt enim aptus ſtomacho coctus ſi edatur, diutius autem coctum nō
ſuſtinet ſtomachus, napi, raphanus, rapa, cardamum, peretrum, aſparagus, baſi-
liſcus, & eleus, & oximerſinus, & camædaphni, oxus, achātis, & brionia & bul-
bi, ad apertionē uentris faciunt, id eſt faſtidium tollunt, caparis inſalata, & citri
quod extrinſecus eſt, id eſt cortex eius cōfortat inter medicaminis partes aſſum-
ptus. Vinum auſterum confortat ſtomachum & uentrem, & maxime diſtempe-
rantiam calidam paſſum, & in medicamentis, abſinthium & aloë ponimus.

QVAE SINT QVAE NON SVNT
apta ſtomacho.

Arcioides mordicationem faciūt ſtomacho, & magis cetrides & ſuceus
amarāthi, agni ſemen, & beta cacoſtomacha eſt, ita ut & mordicationē
faciat quando amplius comeſta fuerit, lappacium ſimiliter euchymum eſt, rapa
subcruda, bletus, atriplex cum aceto, & liquamine, & oleo accepta, ſcœnogra-
cum euerit ſtomachum, & ſiſamus ſimiliter: lac uero qui frigidā habēt uentris
temperantiā aceſcit ſi manducauerint. Qui autē calidam habēt uentris diſtem-
perantiā aceſcit, id eſt carbunculū patiunt: Propter hoc ergo merito & eis nocet
qui feбриunt: amplius autē ſi lac cū melle mixtum accipiāt. Melones nō bene di-
geſti cholericā paſſionē faciunt. Solent enim ſi anteq̄ corrūpantur & uomitū
excitēt uſuſus multū manducari, & nō euchyma ſuper māducent, & ſic mouet
omnino uomitū. Sed & melo & pepones ſimiliter faciūt. Cerebrū uero omne
cacoſtomachū eſt, quemadmodū & oſſorum medulla. Vinum nigrum & au-
ſterum facile in ſtomacho aceſcit, & uomicā excitat: pingue uero & nouellū,
quemadmodū & in medicaminibus abrotanum eriſon, & aſphronitrum.

QVAE CAPVT LAE DANT.

Sicamina, id eſt mora, & de rubo mora, capitis dolores excitat, poma arcioti-
dis & citridis, canabi ſemē, men radices, dactyli omnes, eruca, ſcœnogra-
cū, lini ſemē, uinū rubeū & auſterū capitis dolores facit, & intellectū tangit, & ma-
gis nigrū & auſterū, & qđ odoratū eſt, capitis excitat dolores. Quod autē aquo-
ſum eſt, qđ Hippocrates albū uocat, neq̄ capitis dolorē facit, neruos lædit uel
tangit, & minus nutrit, & mitigat capitis dolores, qui ex humorū abundantiā in
uentre cōſtituti generant capitis dolores. Lac inutile eſt capiti, præter illud quod
bregma habet forte. Vua uero quæ in aceto fuerit miſſa, inutilis eſt capiti.

QVAE IN CIBIS NON INFLENT.

CYminū, libiſticū, agni ſperma & radix, canabi ſemen, & faba fracta, bulbi
cexcocti & cōditi cū oleo, & liquamē. Datur & cū aceto & mel diſpumatū.
Oxymel autē inflatiōes eiicit: Panes hordeacei ſi cōſpergant, & ſic cōficiant mi-
nus inflant: media autē ſine inflatione ſunt phaſioli, piſum, laterina, races, & cice-
ris ſunt genera.

QVAE IN CIBIS INFLENT.

Piſum, phaſiolus, lathirus, faba, lētricula, farnū, cicer, lupi, phaſioli uirides, mi-
liū & hijs ſimilia. De faba autē farina inflat magis, quā ſi integra coquat,
aut alio modo cocta ſumat: Maza de alphiſta facta inflationē generat: cōſperſa
autē & cōtuſa quā plurime magis p̄ uentrē deducit, & maxime ſi mel accipi-
at. Opij oēs, id eſt ſucci, & maxime cyrenaicus, ſylphij opes, & radix, & ficus ſi
in uentre tardauerint, uentofitatem faciunt, propter quod cito exeunt. Quæ
autem bene maturæ ſunt prope nec lædunt. Similiter & caricæ uirides, & da-
ctyli faciunt inflationem, quemadmodum & fici, & rapa cruda, lac facile in
uentre

DI CONECT
inflationem faciunt
de tarde digestionem
est per membris transmittit
operon uentofitatem cire
nem faci. QVAE
necian
P̄ uentrē proſiciunt de
as, faba, cicer, & ma
li. Capparis subdilat h
ci phlegma coſtituit, &
tur autē capparis huc c
antē alios omnes cibos ac
intra uia exiſtente ſoluit
terui lappacium ac alijs
dices & bulbi uentofitatem
Propter quod dicit aſparagus
preſertim cum ſapa ſunt. Qu
exeruant ex corporibus p
ter, deſcripta acerbior ſub
dit pingues humores. Me
quæ ſunt in renibus, ſi co
dunt humores unde dicit re
ſes humores. Amygdala
re & pulmone ſpazmatica h
loſandum eſt, & purgati
uerrim. Rapanus lepore
Me uentofitatem excitat
propter quod dicit miſſa ſpazmat
noſalora. & pinguis uentofit
tum eſt uentofitatem ce. &
pinguū congregatore. Vi
teruæ & uentofitatem cum a
nem faciēs, confortando hu
Dulce autē uinum in ac
geſtis per pleuromonias &
COS S
Lac quod multū ſerua
copore. Illud uero lac
eſt dicit periculofitatem q̄ co
generado. Intra uentofitatem
neq̄ uentofitatem faciūt pollim,
uentione omnium dulcia
omnium eſtibus in duri
neq̄ uentofitatem ſunt cū eis
canceribus nō minus
tumore uentofitatem uiscera, &
to omnium uentofitatem hum
eſt in thorace p̄ uentofitatem & glutin

A uentre inflationem facit; bulbi crudi, mel non bene dispumatum, dulce uinum inflat, & tarde digestionem facit, dulce autem simul & austere, neq; anadosin, id est per membra transmittitur, neq; digeritur, sed amplius manens in uentre superiori uentositatem cum spiritus abundantia generat, & mustum inflationem facit. **QVAE SINT IN CIBIS QVAE PRO-**

ijciant, & extenuent, & aperiant constipata.

P Tisanæ proijciunt & expellunt, sœnogræcum, melones, pepones, uux dulces, faba, cicer, & maxime qui niger est in renibus lapides frangit manifeste. Capparis subtiliat humores, & maxime condita proijcit in uentrem, & educit phlegma consistens, & de splene & epate constipatos humores extrahit. Dat^r autē capparis ad hæc cum oxymelle, aut cū oxylio, id est cum aceto & oleo, antē alios omnes cibos acceptus. Betarum succus proiectorius est, & in epate infraxin existentē soluit, & magis quando cū sinapi & aceto māducatur, similiter ut lappacium, acaliphis extenuandi habet uirtutē. In cenara & asphodeli radices, & bulbi uirtutē habent extenuatoriam, & laxatiuæ sunt locis constipatis. Propter quod & asparagos, & asphodelos ictericis aliqui ut magnū adiutoriū præstandū cum sapa dant. Cepe, allia, & porri, & ampelopraffon proijciunt, & extenuant ex corporibus pingues & glutinosos humores. Cocta autē bis, aut ter, deposita acedine subtiliant crudos humores. Serum de lacte subtiles reddit pingues humores. Multum ficus proijciunt, propter quod sablanosa multū quæ sunt in renibus, si comedantur expurgant. Caricæ uero extenuat & incidunt humores: unde & renes purgant. Arciotides purgat pingues, & glutinosos humores. Amygdalæ uero expellunt & purgant uiscerū loca, & de thorace & pulmone sputamēta humida operādo purgant. Pistacia utilia sunt ad confortandum epar, & purgandū ea quæ in ipso cōstipata sunt, per decoctionē humorum. Raphanus leptomeris est, id est extenuatoria habet partem uirtutis.

Mel maximā extenuandi habet uirtutem: Natura enim calidū & siccum est, propter quod & mulsæ sputamina educit. Oxymel extenuat omnia quæ glutinosa sunt, & pinguiā facilius ab alijs educit, & uiscera sine molestia purgat: Multum etiā iuuat in thorace & in pulmone natas passiones, quæ fiunt ex humorū pinguiū cōgregatione. Vinū tenue utilissimū est. Si autē frigidi sunt humores, tenue & uetus uinū cum acedine; Albū uero utile est de pulmonibus educationem faciēs, confortādo humores, & humectādo, & extenuando mediocriter. Dulce autē uinum in acutis passionibus ad sputa mouenda utile est, & iam digestis peripleumoniacis & pleureticis passionibus.

CONSTIPANTIA IN CIBIS.

L Ac quod multū serum habet sine periculo accipitur, utiq; semper eo uti oportet, illud uero lac quod serum modicū habet, & caseū plus habet, inutile est & periculosum hijs quibus eo multū & frequēter utunt; lædit igitur renes, lapides ibi generādo. Infraxin uero in epate facit, & præparat passionē. Caricæ epati & spleni phlegmonē faciūt pessimū, quēadmodū & ficus, nō secundū suā uirtutē, sed cōmuni ratione omnium dulcium: omnia enim dulcia lædūt splen & epar, obclusis enim eorū meatibus in duritiā uertunt. Hæc autē secūdū seipsa nihil adiuuamēti neq; ad lædendū fiunt cū eis admisceat quæ subtiliāt, & incidūt, & purgāt medicamentis: in quibus nō minus medicamē est mulsæ. Sed nō utilis est hijs quibus in tumore leuata sunt uiscera, & indurata, & tumentia, & phlegmonē habētia, Cito enim mel in cholericū humorē transfertur. Papaueris uero semē retentoriū est in thorace pinguiū & glutinosorū humorū, Dactyli infractici sunt, & magis constipant

Ciceris nigri natura.

Beta.

Cepe.

Pinguedo lactis.

Caricæ.

Arciotides.

Amygdalæ.

Raphanus.

Lac quale edendum.

Dulcia omnia obsunt epati & spleni.

Papaueri

constipant

Constipant uirides. Omnia enim quaecumque de itria & similia conficiuntur, & infracta sunt, & splenē maiore faciunt, & lapides in renibus nutriūt. Similiter & farina tritici cū lacte, & omne far inutile est quibus epar infraxin patitur, & quibus in renibus lapides fiunt. Vinum dulce infraxin facit, & tumores uiscerum augmentat.

QVAE SINT IN CIBIS QVAE
poros grauent.

OMnia quae de itria & similia sunt, bradipora sunt, faba frixa, & panis mundus, lenticulae corticibus sublati, cerebellū, medulla spinalis, epar, nux, triticū coctum, oua cocta dura, & magis affa, & adhuc magis frixa, lupini, phasioli, pisum, sesamum, erysimus, balani, mala, pyra nondū matura, corna, uinum dulce & austerū, & nigrum, & pingue, & sine dulcedine, & nouellū, id est mustum, & omnes aquae grauant poros, quod Graeci bradipora dicunt.

QVAE SINT EVSTHARTA, ID EST
quae facile corrumpuntur.

Persica armenica & praecocia, & omnes aestiuales cibi qui humida sunt temperantia, contingit ut corrumpantur in uentre, quando non occurrit cito pertransire: propter quod ante ea manducari oportet aliiis cibis. Sic enim ea cito transmittit uenter ante alios cibos. Impediunt enim postea retardata, & tunc corrumpunt secum & alios quos inueniunt cibos.

QVAE SINT DISPARTA, ID EST
quae intus corrumpuntur difficile.

Porphyre. **P**ruas cochleas, & porphyras, id est unde purpura tinguit à Tyrijs, & quaecumque sunt alia, quae ostracoderma uocantur, & duras habent carnes, damus **D**hijs quibus corrumpitur cibus in uentre, in aqua bona coquentes duabus aut tribus uicibus, rursus mutantes in aliam mundam aquam, quando iam aqua falsa esse uidetur, & astacus & paracorus, & cancrus, & carabus, & caredis, & alia hijs similia quae habent carnes, quae tamen facile corrumpuntur, similia sunt eis qui duras habent carnes, quas ostracoderma uocant.

QVAE SINT QVAE VENTREM
educant in cibus.

Lenticula, & brassica, & maritima penè omnia quae à Graecis ostracoderma uel cochleae uocantur, comixtam habent naturam de contrarijs uirtutibus. Ea ergo, quae in eis firmiora sunt in uniuscuiusque corpore, bradipora sunt & staltica, id est constringunt uentrem. Humor autem eorum irritat uentrem ad excernendum. Si quis ergo excoquat lenticulam aut brassicam, aut maritima animalia, de quibus dictum est, si condiant, ubi cocta sunt, ius cum oleo & garo & pipere, & postea ipsum ius des bibere quantum uult, uidebis mollitum ex ipsa portione uentrem, & stercora purgare. Et maritimi irini, & cochlearum omnium iuscella, & uetusti & diuturni galli educunt uentrem: Brassica autem si uolumus ut educat uentrem, imponitur cacabis, & cum una aqua fuerit cocta, in qua utique coctione si mittatur oleum & liquamen, & accipiatur, educit uentrem. Oportet enim non satis excocta esse holera, ut succum suum secum habeant: Nam si coquantur bis aut tertio mutata aqua, constringunt, si cum oleo & aceto comedantur: panes etiam triticeus educunt uentrem, propter quod in uentre multum sunt peritomaci, & quia furfuribus repulsi uam uirtutem participant, foenograci succus coctus & cum melle datus, utilissimus est: deducit enim ex intestinis per uentrem omnes pessimos humores simul cum stercore: modicum autem esse oportet mellis, ut non facere possit intestinorum mordicationem: Oliuae cum sale conditae educunt uentrem, si ante cibum cum liquamine assumant, quemadmodum

A dūm & ostracodermōn uel cochlearū succus epipasticus, id est deductorius est uentris, propter quod multū condiūt ea ex oleo & liquamine & uino, & facto suscello utuntur, ut facilius educat uentrem: lac aquosum deducit magis uentrem quā quod pingue est, serum autem lactis fortiter uentrem deducit: mittere autē in serum oportet mellis tantum, ut suaue sit ad bibendum, & non subuertat stomachum, & secundum hunc modum & salem quantum non acari-
 rizet in gustu. Si autem magis educere uolueris uentrem, amplius mittes sa-
 lem tritum de nimis. Iuuenum animalīū caro facilius exit per uentrem, & quæ
 extrema sunt in ipsis. Similiter ceruina. De piscibus marcite & tricon exeūt me-
 diocriter, & malacia mediocriter. De holeribus beta, & lappacium, urtica, acali-
 phis, quæ dicitur anicus. Caseus recens cum melle acceptus. Atriplex quæ di-
 citur semen eius tritum & potatum choleram educit, & ideo purgat ictericos:
 bletus, cucurbita, melones, ficus, carica, pepones, uux dulces, & maxime recen-
 tes. Sicamina munda ante cibos sumpta exeunt citius per uentrem, & cibos
 secum deducunt, & si malos inueniūt humores in uentre, corrumpuntur cito:
 coloquintida similiter facit. Recentes autē nuces secessus utiles faciunt: sed &
 sicca nuges, si ante infundant in aquā, & sic edantur, similiter operantur uiridi-
 bus nucibus. Cocta mala humida deducūt, sicca uero mulsā infusa, & si ampli-
 us mel habuerint, satis molliūt uentrē. Vtiq; & si sola ea comedant, & superbi-
 batur mulsā, manifestū est quia expeditius uentrē deducunt. Post acceptiōnē
 uero expectandū est aliquot horis, & nō mox prandendū est: mora, cerasia, præ-
 cocia persica, & omnia quæ humida uel aquosa sunt natura, & quæcunq; sine
 qualitate aliqua in gustu uel odore sunt, utilius & citius ad inferiora per uentrē
B disponunt. Sin minus, nec uentrē mouent, nec cōstringuntur. Interdū enim con-
 stringitur uenter, & de mulsā solet cōstringi, quādo anadosin fecerit, id est in
 uenis trahitur, & cū sanguinē corpori ministrat, & propterea non deducit uen-
 trem, sed admixta cibis anadosin facit, si uentrē nō faciat secundū. Quod si non
 cōtingat ut anadosin faciat, cito irritat secessus uentris habēs in se acedinē. So-
 lum autē mel si non coquatur dulcedo ipsa bene educit uentrē. Si autē modice,
 aut ullo modo coquatur mulsā, educere uidetur prius quā anadosin faciat.
 Oxymel autē radit quæ sunt infirmiora intestinorū, uinū dulce aliquantū adiu-
 uat uentrē ad excernendū. Sapa deducit uentrē, & oua recentia cum multo ga-
 roleo, id est cum liquamine & oleo mixto, si in primo ante cibum sorbeantur,
 deducūt uentrē. **QVAE SINT MEDIE PURGATIVA**
 & malactica uentris.

L Inogustis, id est herba mercurialis, aut per se data sola, aut cum alijs holeri-
 bus cōmixta prius & cocta & in cibo sumpta, si primo, aut postea ipsum
 ius sorbeatur, soluit uentrē. Sed & polypodij similiter semē pistū, quantū unū
 cochleare est, aut in prifana, uel cū gallina coctus succus eius, purgat nigrā cho-
 leram. Aut acaliphis semē, aut onicij semē tufum cū mulsā, aut in succo gallinæ
 datum, & si admisceas amygdalas, & nitrum, & anisum, & mel, & caricas, me-
 lius facies. **QVAE SINT IN CIBIS QVAE**
 uentrem cōstringant.

D Actyli austeri, uux austeræ, sycamina, rubi mora, & rubi canini fructus,
 magis autē myrta syluestris, cocci mala & pruna. Melata quidē de ma-
 lis stipticis facta cōstringunt uentrē: Acida autē melata, pinguē inuenientia
 humorem in uentre, extenuant eum & educunt, & propterea humectant ster-
 cora, Mundum autem inuenientia uentrem, cōstringunt magis eum. Quæ
 autem

C autem ex dulcibus malis melata fiunt, sine aliqua acredine, anadosin faciunt magis, & cum acredine exeunt. Aquosa autem mala, & pyra, & sine sapore, insuauiasunt, & nihil iuuaminis habent. Quæ enim de malis dicta sunt, hæc de malogranatis, & pyris dicere credendum est. Lac uero si serum eius decoquitur, ut consumatur, nullo modo deducit uentrem. Cocclaton autem, quod fit de ardentibus lapidibus, aut laminis ferri immixtis, donec serum consummatum deficiat, constringit uentrem. Datur enim hijs qui ex acredine humorum mordicationem consolatione uentris patiuntur. Cocclaton autem non solum fit de lapidibus, sed & de ferro cyclico factum, id est rotundis massulis ignitis, ut de lapidibus fit. Caseus ergo fit in uentre facile, & sic cocto lacte, propter quod admiscenda sunt ei mel & sal. Magis enim sine periculo est, si aquam mittens constringatur, & non mireris si serum consumatur, & iterum aqua supermittatur. Non enim humectationem feri fugimus, sed acredinem ipsius per quam soluitur uenter. Carides carabi, & hijs similia quæcumque sunt maritima, quæ Græci malacontracon uocant, minus quidem ab ostracodermon habent. Igitur & hijs si salsedinem in coctura amiserint aquæ, quemadmodum & ostracodermon, caro constrictiua fit uentris. Sed & lenticula, & brassica bis cocta facta, & ex se humore amissio constrictiua fiunt uentris & desiccatiua. Volens ergo humorem uentris desiccare, cum mediocriter uidetur esse cocta brassica, primum aquam effundes, & mox in aqua calida remittes, & iterum coques donec bene discocta sit. Oportet autem cum mutas aquam, neque aerem, neque aquam frigidam tangere, quod bis erit coquendum. Quod si ad aerem frigidum aut aquam proximetur, quamuis diu coquatur, non excoquetur. Nam si de lente auferas corticem, perdet stipticam uirtutem, & similiter desiccatur uentris reuma. Si autem tundas eam, & bis coquas, effusa prima aqua, & sic cum modico salis aut liquaminis condias, & mittens aliquid de constrictiuis uentris speciebus, donec gustus suauis sit, utilissimum facies medicamen. Simul & cibus alphita cum uino austero potatus desiccatur uentrem. Oryza constringit uentrem, & elimon, siue nigrum milium, caro leporina, uinum austerum & nigrum absque dulcedine, & rubeum, & austum uinum.

QVAE CALEFACIANT IN CIBIS.

Calefacit frumentum elixum, & qui ex eo fiunt panes, spelta, auena, scenogracum, arcotides, dactyli dulces, mala dulcia, sisamus, erisimus: & calefaciunt & sitim generant, canapi semen, uux dulces, propterea & sitim faciunt, uux magis molles, mediocriter, apium, smyrnion, eruci, raphanus, rapa, napi, cardamus, peretrum acre est & calidum, pastinaca, daucus, cariota: calefacit manifeste & cepe, allium, porrum, ampelon prason nimis est acris, cocta in duabus aquis aut tribus amittit acredinem, caseus uetus calidus est, propter quod & sitim facit, uinum dulce mediocriter calidum est, propterea sitim facit, rubeum autem calidius est nigro, flauum uero calidius est ualde, ita cirrum, ita eritrum seu dulce, album omnibus est minus calidum, inueteratum autem minus calet.

QVAE INFRIGIDENT IN CIBIS.

Hordeum quouis modo in usu adhibeatur infrigidat in cibis, milium, panicium, tubera, cucurbitæ elixæ, melones, cucumeres, coccimela, sycomoræ austeræ & acidæ, uux austeræ, malata de malis stipticis frigidum habent & terrestrem humorem, acidonia autem mala frigidum habent humorem, & peraquosum. Hoc de pyris & malogranatis existimandum est, uel aliorum arborum

DI CONTE

in aguar dactylis
in sum porcatu
sautem anplu ali
mo. Inuone eos.
est auctuam pap
em ali quod acedin
suarum non ma
suar. Vinum albu
uitem albuu d' aut
dat autem d' acru
infrigidat d' ladi
infrigidu pens laua
QVAE

Erucis d' cano
L perca uilum obm
autem uillic d' q' arag
cor est: conuato au
d' omnia que conuque
desiccat, id est fructu
in cibo utatur, desic
tur, & sic comedant
suarum, humidos lu
la sunt. Que autem in ce
reolantur que non ha
beant conuquantur
la uita pluit humido
ad d' h' que u' p' em
re quodum alia quæ p' h' e
QVAE

Vitæ cocurbin
ides, coccimela
omnino, infrigidat
in tuba hoc ipsum pra
uicus & acriplex aqu
rem arboru fructus, d
ca. Si peperis semen
frigida, calidat autem
AD VOI

Vitæ compen
uenit, sine odore
tuba, huc duritiam
maturitas aqu
d' conuquantur, & sic
vitæ huc sine odore
p' h' admodum est
infrigidat. L' h' uem d' h' g
autem u' quodque in ma

A arborum fructibus, qui stiptici sunt, aut acidi, & maxime qui reponuntur. Stiptici igitur dactyli frigidum habent succum. Lactuca, intuba mediocriter frigida sunt; porrae amplius, papaueris semen, hoc & supra serum est frigidum. Si autem amplius assumatur, cataphoriticum est, id est nimis grauantur somno. Iuuat autem eos, quibus ex capite tenue in praecordijs fluit reuma. Melius est autem album papauer. Myrthus frigida est, sed non simul & stiptica: habet enim aliquid acredinis in se. Vicia canina penes frigus stipticum habet. Atque aquosum uinum non manifeste calefacit, propter quod sine periculo febricitantibus datur: Vinum album & austerum minus secundum alia uina calefacit: uinum autem album & austerum & pingue & nouellum aperte infrigidat, infrigidat autem & acetum: Tenuius igitur est, & lumbos & neruos amplius alijs locis infrigidat & laedit, in alto eos dissoluendo: medius autem est inter calidum & frigidum panis lauatus, amilus uinosa, suauis.

Vinū dilutū.

Acetum.

QVAE DESICCANT IN CIBIS.

Lenticula & camoris, id est brassica similiter adinuicem desiccant, & propterea uisum obtundunt, praeter si humidiores oculos esse contingat: minus autem brassica asparagus desiccant: omnibus autem oleribus caulibus ipsius sicciior est: e contrario autem raphani & rapae, & napi, & cardamomus, & peretrum, & omnia quaecunque acris sunt, paragoriorum esse similia contingit. Alphita desiccant, id est fructiua, agni sperma, herbus coctus si quis saepius cum aqua in cibo utatur, desiccatiuus fit: meliores sunt enim albi, & si assentur aut frigentur, & sic comedantur, sicciorem cibum praestant. Qui autem in aqua ante elixantur, humidiores sunt. Quaecunque autem in cacabo cum iure coadiuntur, media sunt. Quae autem in conditura habent abundantius uinum aut liquamen, sicciiora sunt hijs quae non habent. Quae autem sapam habent simplicem solam, & in leucozomo coquantur, multum praedictis humidiora sunt. Ex aqua autem sola cocta plus sunt humidiora: maxima enim in coctione ciborum fit differentia de hijs quae supermittuntur eis uirtutibus seminum & olerum quae desiccare possunt, alix plus, alix minus.

QVAE HUMECTENT IN CIBIS.

Ptisanæ, cucurbitæ elixæ, melones, melo, pepones, cucumeres, nuges uirides, coccimela, sicomera, sicamia, si non corrumpantur humectant omnino, infrigidant autem, sed non omnino, nisi frigida edantur. Lactuca, & intuba hoc ipsum praestant. Non imbecilliores sunt porrae. Maluæ autem & bletus & atriplex aquosiora aliorum olerum sunt. Humidi igitur sunt & aliorum arborum fructus, & maxime qui non reponuntur. Humectant etiam lactucae, & papaueris semen, & faba uiridis, & ciceris uirides. Aqua humida est & frigida, calefacta autem humectat & calefacit.

AD SORBITIONES COQUENDAS.

Ptisanæ competenter conficiuntur, quando minus in bullitione inflatae fuerint, sine odore sint: hoc illis proficit, qui post aegritudinem fastidium habent, siue duritiam uentris patiuntur: ea ratione, ut mittas in heminam ptisanæ decem heminas aquae, & ad mollem ignem positas diutius agitando coquas, donec succifluant, & sic mittes mel & acetum, quando minus in bullitione inflatae fuerint sine odore, & post haec ad molles ignes donec multum suscipiat. Admiscendum est autem eis in illo tempore acetum, quando iam non inflatur. Coctis autem diligenter sic mitti oportet salem tenuissimum non multum: ante uero pro sapore in initio mox oleum si mittatur in coctione nihil nocet. Sed

Ptisana.

Q & si

- C** & si porrorū modice mittatur, & anethi, & hoc ipsum mox in initio. Lenticula autem si cum ptisana bene coquatur, ita ut amplius ptisanæ mittantur, & condiantur saturegia, & pulegio, & cū coctæ fuerint edantur, bonus autē & suavis est cibus. Est etiam cibus de cucurbitis cum sardinis uel in catera in patella confectus, suavis est autē cibus. Qui autem infirmiores sunt ad continendū, & nō possunt suscipere pinguiorē aquam, facies de pane infuso optimo & coques, & cum spissauerit, & factus fuerit, sorbitio multa uirtute manet. Cōficitur autē sic, panis quā calidissimus frangitur, & infunditur, & tritus cū aqua diligenter coquitur cū aqua, & facta sorbitione datur. Itē febrientibus oportet hordeū non in pila tundere, sed grana ipsa expressa extendere in latitudinē, & coquere in aqua. Prius enim tepidā mittere & effundere, & iterū aliā superfundere aquā. Coque utiq; bene ita ut una hemina hordei in decem heminis aquæ coquat. Coquatur ergo quousq; hordeū crepat. Inde deponat & coletur, & dabis biberi, si cholericus humor dominatur. Quod si nō est cholericus humor, addes portioni mel, & sic dabis: hoc & uentrem secundū reddet, & urinam prouocabit, & nutriet bene. Datur autē & sic in alphita, hordeū fricatur, quod glaucanin uocant. Oportet autē anteq; maceretur frica re leuiter quæ uista est paleam, & infusum coques. Ventre enim magis malaxat illa coctione superiore. Coques utiq; & omnē penē cibū similiter qualēcunq; existimaueris propriū infu mantis esse. Quæ autē subtrita sunt, spissa quidē infusione uidentur esse, & si cocta, & fortiter subfricata. Quod utiq; penē omnis cibus similiter in danda portione. Item panem siccū aut recentem infusum in aqua teres bene & colabis in linteo, & admiscebis ei, ut albus non uideatur, ex pane oua cū cucumeris semine frixo, aut amygdalis, aut nucleis pini singulas, aut binas species uel totas. Cui addes modicum anisi, aut seminis fœniculi. Febrientibus quidē in mulla dabis. Sine febribus uero uinū superfundes. Miliū autē lene fricatum maxime & desiccātū expedit utiq; cortice sublato, quibus uenter ex agridine cholera effusione laborat, uel quibus subtilis aut multus secessus est. Oportet autem aqua soluere farinam, uel siccosta in mortario trita, oxibaphon scilicet uini in aquæ oxibaphis decē, & colans per linteū, superfundes uinū austerū modice, & sic coquēs dabis forbere. Oportet autē addere nuces cū membranis suis quæ intrinsecus habent in coctione succi. Item auena digestibilior est omnibus leguminibus, & sorbitio ex ea utilissima est. Coquetur quemadmodū de hordeo, auenæ hemina una, in aquæ heminis decem.

Auenā.

QVAE PRO OLEO MITTI OPORTET
in sorbitionibus.

Pro oleo, præter in lenticulā, cucumeris semen crudū & tostum ad ignē, & tritum & colatum miscebis in ptisanis, & cæteris sorbitionibus, aut nuces, aut auellanas, aut amygdalas. Quibus autē uenter fluens molesta, mittes papaueris albi semen, leuiter frixum, ita ut robustus fiat. Mitti autē oportet ad uentris fluxū & castaneas cū mediana sua cortice, & magnifice iuuant: Mittes malogranatū cū fructibus suis subtritu lente, & aceto utant hī quibus nimīū sicantur corpora.

CONFECTIO CIBORVM.

Coquitur simila hac ratione. Vna pars in decē cotylis aquæ, cū oleo medio, cri & anetho. Sed lauabis simillam pridie ante. Item panem frigidū infundes in aqua calida, & frequēter mutabis aquā. Infundes autē de pane partē interiorē. Mensura autē lauati panis nō propter solam suauitatē fit ut aqua toties mutetur, sed ut facilius euentetur, ut digeratur, uel quod infermentatum in se habet

Simila.

A habet amittat. Item de ptisanis uero mittes unam partē, & panis partes quinde-
cim siccī, & trita sic coques donec nimis efficiatur subtile & tritum. Coques au-
tem in aqua munda quamplurimū ut se colligat, & mittes modicum salis, & sit
sine oleo. Fit autē & ex maluis sorbitio: folia malua tenera cocta sine uino teres
in mortario, & iterū coques in aqua, & sic mittes salem & oleū. Oua autem co-
quens in aqua, agitabis incessanter ea. Nō enim cōspissantur cōmota, neque du-
rantur. Melius autē est in pusta ea coqui. Omnino enim magis humida perma-
nent. Dantur uero his, quibus nimium siccantur corpora.

DE MULSA.

Mulsa nō satis cholerīcis utilis est. Cholera enim ex ea amplius augmen-
tatur. Expediit igitur aquosam mulsam bibere, qui tali sunt natura. Sed
& illis aquatissima danda est, quibus infirma uiscera sunt, id est epar aut splen.
Conficitur autē mulsā, ut habeat aquae partes v IIII, & mellis I, & sic ad len-
tos ignes est coquēda. Cui spuma quam facit semper est auferenda cū penna,
& mox ab igne cessandū cum fuerit despumata. Dabis autē phlegmaticis, me-
lancholicis, catarrū patientibus, & quibus uenter constrictus est. Cholerīcis ue-
ro & quibus praecordia sunt in tumore, contraria est.

DE POTIONIBVS QVAE INFIR-
mis expediunt.

Febrientibus quidem utilis est mulsā, aut oxymel, uel aqua quae absq; ali-
qua mordicatione cōficitur. Si uentris turbatio in febris fuerit uel uo-
mica, stipticas habens species. Sin minus cōstrictio, lenes & dulces. Infundes
ergo aestatis tempore dulces. Mala incisa tenuiter infundes in aqua donec bene
colorētur, aut mala citionia matura incisa similiter infundes. Dabis autē cholera
uomentibus aquā quae ex malis fit citionicis. Ad uentris uero solutionē ex py-
ris conficis aquā. Nam stiptica & dulcis est. Myrthae igitur mollia folia infun-
duntur in dulci uino, & efficitur uinū absq; mordicatione, & lenis est potio. In-
funduntur autē & gīgarta, id est uuae sementes siccae. Haec autē coctio utilis est
nullam habens acridinem, neq; in gustu acidonica potio efficitur.

DE LACTIS POTIONE, RVFVS AVTOR.

Qui lac potaturus est, ab omnibus cibis est abstinentus, donec id dige-
rat, & uentris plenitudinem deponat. Utile etiā est si mane bibatur mox
ut mulgatur, ita ut à cibo is qui biberit absteatur, & nimio remoueat labor;
Nam si laborauerit, necesse est ut acescat. Sed quiescendum, & deambulandum
leniter, & uigilandum est, & interdum quiescendum. Sic enim faciens qui bibit
soluit illud, & deinde iterum lac bibit, & si & ipsum soluerit, tertio bibat. In pri-
mis ergo purgabit bene, & non multum. Aliud iam non. Quod uero in uentre
remanerit, ducitur in uenas, & nutrit, & iam non purgabit. Quibus autem cho-
lericum reuma est, & sintexis de uentre prouenerit, id est, desiccatio fit membro-
rum, coctū dabis lac. Coques autē hoc modo Mox ut mulges † & post modū † *videntur*
cum, ut pars quaedam per uentrem deducatur, pars autē introducatur. Post hoc *nonnulla de-*
adhuc magis coques, & obserua ne uratur, sed ad mollem ignem coques. Opor-
tet ergo leniter coquere ad ignem, & agitare sine intermissione, & spumam quae
se super colligit cum penna tollere omnino. Mouenda est autem cum ferula ni-
tida & tenui, & de labijs cacabi tolles bromum qui se colligit cum spongia
purgans. Saepius enim ex ipso bromo, qui in ore uasis colligitur, totum lac cor-
rumpitur, & caseus efficitur, ut dictum est. Ergo tamdiu bulliat donec pinguis
fiat aequaliter, & dulcius à crudo fiat.

Q 2 QVIA

QVOD LAC DENTIBVS NOCEAT.

C Lac dentes lædit, si frequenter in usu sit, & gingiuas rodit, hoc infundendo dentes & gingiuas putrescere facit, etiam ut se comedant. Oportet ergo quando edendum est uino cum aqua calida temperato os lauare. Melius etiam est, si & mellis modicum illi addas.

DE AQUIS ELIGENDIS, EX HERODOTO.

Oportet autem aquarum diuersitates scire, quæ sint bonæ, uel quæ malitiôsæ, aut corruptæ sunt. Bona quippe aqua penè ab omnibus in usu humano est cognoscenda. Bona igitur aqua secundum qualitatem suam & in gustu, & in odore, & in sapore suauissima, & uisu munda, & tactu lenis, & leuis esse debet, ut etiam dum potata fuerit à præcordiis uelociter subducatur. Si talis inueniatur, non est melior hac ut quæratur aqua. Quæ autem in hypocôndriis diu residet, & uentrem percutiendo grauat & inflat, non est ad usum hæc talis utilis, sed mala erit existimanda: & ea quæ neque calefcit cito, neque infrigidatur. In hac igitur aqua quicquid fuerit coctum, grauioribus cibis effici si sumatur: melius est enim experimento iudicare tales aquas. Qui autem uoluerit per scientiam eas cognoscere, & per ea quæ ab antiquis dicta sunt iudicare, hæc aquæ quæ ad septentrionalē partē fluunt, & quæ ad solis partē non fluunt, bradiporæ sunt, id est, grauant poros, per quos spiritus uitalis transitum habet, & pessimæ sunt, & non cito calefcunt, & cum tardius fuerint calefactæ, iterum tardius infrigidantur. Solis uero cursus quæcumque penetrauerit loca, quæ à parte sunt Libyæ, quæ surgunt aquæ colatæ sunt & limpidae, & cito calefcunt, & cito infrigidantur. Iste speranda sunt bonæ aquæ esse, Bona autem est quæ æstate frigida est, & hyeme calida. Nonnulli autem ex pondere & leuitate existimant iudicare, & meliorem dicunt quæ leuior est. Nam quisquis iudicare de aquis uult, absque penso poterit iudicare. Leuem quippe Hippocrates dixit aquam pluuialem, quæ est dulcis, lucida, & subtilis. Quia adducitur aqua in aëre, & propter ardorem leuior & subtilior efficitur. Nam in aëre non ex dulcibus solis aquis, sed & ex mari adducitur in aëre, propter quod pluuiæ alix cito putrescunt, alix non facile putrescunt. Non ergo existimet aliquis malam aquam esse quæ cito putrescit. Quod enim cito mutatur magis uirtutis est quam malitiæ. At quæ cum habeat conditiones bonarum aquarum, utique imputribilis sit, optima existimanda est esse. Si qua ergo cito putrescit, aqua bona existimanda est ipsa mutatione: Nam quædam aquæ faciunt uitia in gutture, & tussis mouent, & rauicitatem & grauedinem, & gutturosos faciunt. Pluuiæ igitur aquæ in æstate ex tonitruis & tempestatibus utiles sunt. Aquæ autem quæ ex crystallis sunt, & niuibus gelatæ, pessimæ sunt. Quæ enim se gelauerit aqua, amissa subtilitate sua, efficitur spissa & fimsa, & qui ea utitur, in quibus locis in-

Facile putrescitia non sunt deteriora.

D sederit, generat passiones, maxime tamen in musculis gulæ residens, facit brachochocilas, id est gutturosos. Sed & tussis excitat, & rauicitatem facit. De paludibus uero aquæ coquenda sunt, & sic potanda. Sed cum cocta fuerit, mixta cum uino bibatur. Quæ autem stipticæ sunt aquæ, dulci uino temperantur, interdum etiam & colantur sunt. Quæ autem salæ sunt sapore, cum stiptico temperantur. Quæ autem nimium frigidæ sunt, post cibum bibi debent, & non defubito uel cum impetu, neque patentem satis ore. Quidam enim adinueniunt per cibum & potum aquas malas posse uitari, id est ciceris coctam aquam antea bibant, & ipsum cicer edant. Caulidibus autem similiter cum piscibus cocta, sed & foeniculum similiter coctum. Qui autem betas & cucurbitas antequam bibant cum sale & uino temperatas edunt, ab aquis malignis non læduntur.

D. ORIBASII AR-

CHIATRI IULIANI CAESARIS, IN MEDICINAE COMPENDIUM AD EUSTATHIUM FILIUM PRAEFATIO.

IN VISSIONE domini Iuliani Diui Augusti collecti sunt ex omni regione Archiatri, ex quibus elegit optimos & probatos medicos numero LXXII, inter quos & mea est electa paruitas, ut diuersis antiquorum autorum libris in unum congregatis, ea quae utiliora in curationibus posita erant ad sanitatem hominum, in paruis uoluminibus omnia continerentur. Quo facto in LXXII libris a nobis comprehen-

LXXII mea
dici Iuliani
Caesaris.

LXXII libri
Orbasij. = exploratorij

sa sunt. Ex quibus libris, dulcissime fili Eustathi, Synopsis tibi fieri sperasti, considerans, quia non inutile sit tibi peregre ambulanti, sed & alijs qui non negligunt discere medicinam. Qui prolixius laborando a doctore uiuo sermone audierunt, ad exercendam artem Synopsis habebunt ad facilitatem actionum repetendarum, propter hoc quod compendiose, & ueraci doctrina a nobis sunt comprehensa, recapitulantes sibi in memoriam reuocabunt quae legerant, & discere uolentibus medicinam, & legentibus frequentius cum usu proficere potest. Scripsimus enim sola experimētata adiutoria ad praesens, quae facile inueniri possunt, & ea quae cara sunt, aut difficilius inueniuntur in omnibus confecta. Quae utilia sunt tradimus adiutoria, quae medicis in usu fuisse probauimus, & dietam competentem facere solent. Chirurgiae autem commemorationem nullam facientes, quia difficilius est ad faciendum, & magis in apozimis recusanda est. Vfus autem ipsius quamplurima excogitat ferramentorum genera, quae nullo modo euporista sunt, quemadmodum in fracturis saepius, & in luxatis articulis. Horum autem uel quaecumque possunt solis manibus recta fieri, & in locum suum reuocari, utiliter ab hijs fiunt, qui doctrinam & usum ab ineunte discunt aetate, & athleticam exercent artem. Haec ergo, & quaecumque talia sunt, ea manibus operari possunt, & ad sanitatem melius ab hijs qui a pueritia discunt fiunt. Propter quod hijs permittuntur haec urgente causa fieri absque dilatione, ad sanandum in medicaminibus, & dieta, sicut a me dicenda sunt.

Chirurgia.

Q 3

D. ORIBASII

D. ORIBASII AR-

CHIATRI IULIANI CAESARIS

MEDICINAE COMPENDIUM AD

EVSTATHIVM FILIVM.

DE FRICATIONIBVS EX GALENO.

Ante exercitationem calefacere moderate corpus oportet, & sic fricatione utatur cum sindone, & post hæc nudis manibus cum oleo fricetur, donec concalescat bene, & molle fiat corpus, & appareat subrubicundum subtiliter, & in tumorem ducatur. Hæc maxime fricatio illis necessaria est, qui paralytim incurrunt, & quibus membra stupida sunt.

DE GYMNASIIS EX GALENO.

Gymnasia motiones sunt corporis per diuersa exercitia: fortissima est enim exercitatio citata. Est & tertia de hijs duabus composita. Fortissima autem exercitatio finis est, frequens respiratio & spissa, ita ut uix respirare possint currando. Eis necesse est ut & sudor multus erumpat ex corpore. Hæc exercitatio illis est necessaria qui ocio uacant, & humecta uidentur habere corpora. Nam quis ignorat, quia uelocissimus cursus extenuat corpora, & omnes euacuat plenitudines, & fortiora reddit uiscerum membra, & rubicunda efficit, & digesti-

Donem fortiorum ciborum facile reddit; propter quod calefit corpus. Purgat etiam meatus, & omnem corporis digestionem præparat, expurgando quæ superflua sunt, propter spiritus fortissimam motionem. Sed melius est ut hac uectatione ieiunentur. Nam uentre repleto uectatio molesta est, quia omnis esca dum cruda fuerit si commoueatur, exinde epar & splen frequenter ægrotare consueuerunt. Digestæ autem escæ in corpore per urinas esse cognoscunt. Alba ergo urina indigestam ostendit esse escam. Rufa uero & cholericæ si sit, iam digestam in uentre indicat escam. Quæ autem modicum habet ruborem, initium digestionis esse significat, expurgando quæ superflua sunt propter spiritus fortissimam motionem. Tunc ergo debet incipere exercitari, aut uectari, uel currere. Sed prius depositionem uentris, uel urinae superfluitatis facere debet.

DE GENERIBVS EXERCITATIONVM
& uectationibus, ex Galeno.

Omnia uectationum uel exercitationum genera calorem corporis præstāt. Fortis igitur exercitatio musculis & neruis dat uirtutem, & augmentum fortitudinis. Fortis autem exercitatio hæc est, quæ non est citata, sed cum fatigatione fortissima præparata, per quam musculi & nerui restaurantur. Hæc est uectatio fortis, id est fodere, aut grauiæ onera leuare, & cum eisdem ambulare, longum facere iter, & manere in agro, & longum ambulare iter, & saltus dare, & cum impetu currere, & contrahium salire, & cum fune in arbores ascendere, uel cum trochlea trahere pondus, & sphærizare, & tam diu hæc faciat, donec renes & manus uel scapulae dolorem sentiant. Mensura autem uectationum hæc est, cum sudores mouentur, & rubor in corpore apparet. Citata autem exercitatio est absque fortissima uolentia, qualia sunt cursus cum luctationis manu, uel complexiones, uel rotationes, uel cum paruis ferulis lusus. Compositus autem tertius fit de forti & citato. Quæ autem sunt fortes exercitationes, hæc fortioribus utantur motionibus. Ad hanc adiungantur citatas

uectatio repleto uentre molesta.
Urine significatio.

Fortis exercitatio.

Citata exercitatio.
Composita exercitatio.

...atque exercitationes...
...in seipso, aut thorax...
...uocatur corpus, & sic...
...bene fiat conatur...
...ille permissus, paulatim...
...dignus, per prædicta...
...subleuatur, qui in...
...iter enim & colorem...
...terum uidetur, mox...
...multitudinem, paulatim...
...fiat, paulatim est...
...therapeutica fricatio...
DE GENERIBVS
EXERCITATIONVM
EXERCITATIO
Fortis exercitatio
Citata exercitatio
Composita exercitatio
...quodam sic corpus quod...
...tam in eo quod copia...
...uocatur spiritus si amolus...
...in illis omnes ex uirtute...
...quæ sunt sed quantum per...
...quæ multitudine uentris...
...mutantur, & nouum fit...
DE VOCIBVS
...et ex
Siquidem uox bo...
Grauis autem dicitur...
...est. Hæc enim in...
...dicitur diffendit thorax...
...uili, infestationem uentris...
...mentes si loquentes, u...
...quoniam intendentes e...
...sunt augmentantur, hęc...
...uenis efficitur, hęc in...
...suis uero contrarium...
...expant, & saluans e...
...scilicet. Qui autem...
...guntur, quis fit ad...
...hęc leguntur ut aper...
...raretur, ut in uentris...
...tionem loquatur in uentris...
...uila, neque uentris, e...

A citatas exercitationes; ut pectus magis quam manus aut crura fatigetur. Sic autem spina, aut thorax, aut pulmo. Exercentur autem oportet donec in tumorem leuetur corpus, & subrubeum fiat, ex ipsa preparatum motione, & mediocre & bene fiat ordinatum. Hoc autem & cum sudores uideris cum calido uapore esse permixtos, pausandum est tunc & cessandum ab exercitatione. Quando in aliquo, quae praedicta sunt apparuerint signa, & uideris tumorem cadere, qui se subleuauerat, qui iam in tumorem fuerat redactus, mox conuenit pausare. Similiter enim & colorem ruboris marcescere: etenim & cum motus est utique cessare iterum uidetur, mox erit pausandum, & si ex sudoribus fit aliquid, aut secundum multitudinem, aut secundum qualitatem mutationis. Si enim modice frigidior fiat, pausandum est, & perfundendum oleo. Curatur ab hinc, & post haec caput therapeutica fricatione inunges, ut consueti sunt ab infantia facere.

DE GENERIBVS FRICATIONVM EX GALENO.

EX forti confricatione soluitur corpus, de modica uero fricatione constringitur. Ideoque si soluta sunt membra, fortiter sunt confricanda. Quae autem constricta sunt corpora, leuius sunt confricanda: Modica uero fricatio nutrit corpora, fortis autem desiccatur & extenuat. Ideoque ubi euacuare uoluerimus aut extenuare, forti utemur fricatione. Vbi uero macies est in corpore, media utemur fricatione: Quibus nec nutrire nec extenuare opus est, leni fricatione utemur.

Hijs tribus differentijs secundum qualitatem fricationum mutatis, teruo numero coniunctionum faciunt nouem mutationes.

Item alio modo Celsus fricationem Hippocratis dicit, si uehemens sit, indurare corpus: si leuis, mollire: si multa, minuere: si modica, implere. *Celsus libro 2, capite 14.*

B Sequitur ergo ut tunc utendum sit, cum aut stringendum sit corpus quod lene est, aut molliendum quod induruit, aut digerendum in eo quod copia nocet, aut alendum id quod tenue est & infirmum. Quas tamen species si curiosus existimet, quod iam ad medicum non pertinet, facile intelliget omnes ex una causa pendere quas demit. Hoc ergo certum est, quia neque lenis, sed quantum possibile est, ad successiones utraque custodienda sunt, quia multifricatio extenuat, & media secundum qualitatem fricationum transmutantur, & nouem faciunt mutationes.

DE VOCIFERATIONIBVS EX GALENO,

& ex Pado, id est, Attalo ex uociferationibus.

Siquidem uox bona, id est, lenis & dulcis, nihil praestat corpori ad sanitatem. Grauis autem & in magnitudinis sono uox utilissima est. Ergo huic studendum est. Haec enim multum aërem in corpore constitutum cum aspiratione adducta distendit thoracem, & uentrem, & diuersos in corpore meatus aperit, & tollit inflationem uentositatis, propter quod omnis fit in corpore digestio, clamantes & loquentes, uel diu legentes, multum expuentes, etiam sudores subsequuntur. Intendentes enim lectionibus largiorem uiam reddunt spiritui, & sensum augmentant. Ideo ubi multum spuitur, & mucos sequuntur, ut facilius officium uentris efficiatur, hijs legere uel clamare expedit quibus cerebrum humectum est. Siccis uero contrarium propter subtilitatem. Contingit enim multum superflua expuentem, & saliuas currentes, & mucos, & phlegma euacuationem facit & consumitur. Qui autem calefactionem plus habent, propter frigus ut melius digerant competens fit adiutorium secundum spirationis officium. Oportet igitur hos legere saepius, ut aperiantur membra omnia, & diffusus humor per membra rarefactus distendatur per arteriam, & omnis exitus spiritalis ex graui uociferatione loquelae uox sonitum praestat. Vti autem oportet uocis officio, neque sine causa, neque inconsiderate, sed neque prae corrupteque plenius humoribus repletis,

Q 4 neq;

C neq; in magnas & manifestas stomachi indigestiones uocis exercitio perueniatur, ne multa anadosis ex indigestionis ipsius uapore in corpore efficiatur.

DE VENEREO ACTU EX RVFO.

Veneri actus iuuamina sunt ista, ut qui multum sunt repleti humoribus euacuentur, & leuiore praestentur corpore, & augmententur, ut uiriles appareant in corpore. Si uero frequens sit, intellectum animi dissoluit; nam iracundos temperat & mites facit, propter quod melancholicis magis quam alijs sanitas utilissima est, & expediens comixtio Veneris. Componuntur autem ex hijs ad integrum sensum, & si ex alio modo insaniant, & hijs qui ex phlegmate aegrotant optima est Venus, & hijs qui crassi sunt corpore, si non repleti cibo misceant. Hijs autem per somnum frequentius euacuat liberantur. Natura autem haec expediens est ad uenerios actus, quae calida est, & multiplex, ad luxuriam acta, & nimium cibante se, aut qui sicca & frigida sunt natura, & aetate non senes. Tempus autem autunnum. Oportet autem dietam esse humidam & calidam. Sit autem labor mediocris & cibus. Quae admodum mediocres labores expediunt, tantum & ipsa libidine hortantur ad hoc opus ad cuiusdam habitudinis consuetudinem praestandam. Oportet autem & super haec cibos amplius accipere, qualia sunt de piscibus, polypodis, uel alia quae irritant. Ex oleribus autem mollia olera, maxime autem orminum, & erofinum, & erucam, & rapa. Et haec ut medicamenta assumenda sunt. Sicut & legumina prinson, & faba, & cicer, & lenticula, & phasioli, & pisum pruritum uentositatis replentia, & largus cibus. Ruta igitur quia uentositatem componit uel spargit, propterea comixtiones obtundit & reprimit. Magnifice autem laudo eius mensuram sanitatis uentositate repletis, sanguineo procedente humore ad luxuriam, & plenitudine recensa, ruta si abstineat, Custodienda ergo est indigestio, & ebrietas, & penuria. Malum enim in hijs superfluitatibus Veneri admisceri, uel ante exercitium & balneum. Utile autem est post cibos commisceri, non satis cibo repletis & potu: Nam fortitudini sic expedit, quia frigidus factus minor efficitur. Ex labore autem fatigato pessima est Veneris admixtio: pro qua re post laborem cauenda est, uel post uomitum factum similiter, aut post catarticum acceptum, aut post fluxum uentris exinde subito factum, & qui per multa dierum tempora deficcantur, uel hijs quibus sunt proluxae libidines, nec hoc laudo, sed iubeo ut amplius resistent, & maxime hijs, qui aegritudines corporis frequentius incurrunt.

DE PHEBOTOMIA EX GALENO.

Non solum hijs qui repleti sunt sanguine, uel abundant uirtute, quos Graeci *ἰσχυροὶ* appellant, phlebotomum dicimus expedire, uerum etiam & hijs quibus absque plenitudine inflammationes quaedam oriuntur in corpore, phlebotomus est adhibendus, uel hijs qui percutiunt, uel quolibet modo extrinsecus sic percussis, ut intrinsecus sanguine collecto per constrictionem laedant. Sed & si dolor grauis accedat, aut defectio alicuius membri accedat, ex quo magna credat posse generari passio, phlebotomandi sunt omnino nulla existente plenitudine. Contemplari autem oportet tempus, & aetatem, & uirtutem, ut ex hijs phlebotomus abhiberi possit omnibus pro ratione plenitudinis, quando haec in aliquibus apparet, in hijs qui consueti sunt phlebotomo uti, uel hijs qui non sunt usi phlebotomia, cum nulla fuerit spes in magna passione. Sciendum autem est uniuersaliter de phlebotomia, in omnibus magnis passionibus necessariam esse phlebotomiam, & confestim adhibemus. Qui autem nihil tale patiunt, & totas membrorum partes inculpabiles habent, duobus modis euacuationibus componunt: Si enim in dieta obseruanda incontinentes sunt, phlebotomo curent. Quod si dietam obseruare possunt, salutare absque phlebotomo consistuntur remedium, id est, per frictionem multam, & balnearum frequentes usus, & exercitationes, & uectationes, & deambulationes. Adhuc etiam & unctioes diaphoreticas,

Melancholicis
Venus prodest.

Veneri quae
natura conueniat.

Prouocantia
Venerem.

Ruta obest
Veneri.

D

Quae phlebotomantibus
sunt consideranda.

... ea quae uelociter
... duplicem, si alii
... sanguinis plentia
... in eo languore
... intermissio. Melan-
... uentositatem in p
... est generat a con
... uentum, & spissum
... inflammatione nigra
... & catarrhis quorundam
... res homines, aut
... aut ebrietate uulgo
... dum autem sit aliquid a
... Quae per sanguine
... homines, eos phlebotom
... in primo uere conuenit
... os, haec autem fre
... mandus est, maxime

DE A

His quibus eade
... uentis differre
... primis minor est fac
... & uentis est facienda
... Quando autem ex cal
... ferent, & euacuantur
... phlebotomiam ut
... trahit. Ne uentis per
... autem qui euacuantur
... quae haec, & uentis

DE B

Magnitudo reg
... botomia. His
... mentata autem uirtu
... quantum minuitur uir
... minus plentis. Quorundam
... & non sunt alii, & nec
... amplius euacuant. Qui
... etiam habent modum, &
... igitur ratione nec p
... Post XVIII autem
... uentis, aut temp
... phlebotomari deb
... autem p
... uentis, ad ad
... LXX uentis, si uirtu
... Comandum uendere au
... uentis sit, si p
... & uentis

Ariticas, eas quæ uelociter plenitudinem corporis euacuare possunt. Quod si hæc utiq; displiceant, & aliqua sanguinis plenitudo esse perspiciatur, ut sit melancholici sanguinis plenitudo, tunc omnino necesse est uti phlebotomo. Sin uero spissus in eo sanguis dominatur ex melancholia, continuo phlebotomandus est sine intermissione. Melancholix autē abundantia hijs signis agnoscitur: Grauitas cū *Melancholia unde deprehendi possit.* tensione sentitur in præcordijs uel thorace, & omnis pars quæ super umbilicum est, grauior est à consuetudine. Vrina uero multa & pinguis est. Sedimen autem turbidum, & spissum, & pingue habet. Sed & exanthimata, id est, pustulæ cum inflammatione nigræ apparent cum dolore. Hos tales confestim phlebotomabis, & catarticis quæ melancholicū deducāt humorem purgabis. Crudi autē existentes humores, antequā incipiant generare ægritudines, caute sunt euacuandi. Iam autē febrientes nullo modo. Quod si aliquis est cōprehensus ægritudine, nondum autē sit aliqua accidentia, hunc phlebotomari oportet in initio primi ueris. Qui autē per singulos annos in ætate ægrotare consueuerūt de plenitudine passionis, eos phlebotomari oportet primo uere ingrediente. Similiter autem & qui in primo uere consuetus est ægrotare, ingrediente primo uere est phlebotomandus. In ætate autem frequenter ægrotans, primo uere deficiente mox phlebotomandus est, maxime antequam incipiat ætatis.

D E A P O P H O R E S I E X G A L E N O .

His quibus euacuatio multa necessaria est fieri, & uirtus non est fortis, conuenit differri euacuationem, uel dilatari, & si causa urgeat ut auferatur, in primis minor est facienda euacuatio, & apophoresin, si necesse sit fieri, secundo & tertio est facienda, quemadmodum exigit plenitudo indigestorū humorum. **B** Quando autem ex calore sanguis multū exardescit, & acutam desubito excitat febrem, & euacuari est opus, & si oportet euacuetur usq; ad angustiam, contemplan- do fortitudinem uirtutis, sicut in quodam scio me cotylas sex sanguinis detraxisse. Mox etiam per noctem non me piget uisitare & incidere uenas. Conuenit enim qui euacuantur pulsum eis tenere currente adhuc sanguine, ut nō eum aliquid lateat, ne subita angustia mors proueniat.

D E M E N S V R A S A N G U I N I S T O L / lendi ex Galeno.

Magnitudo ægritudinis, & fortitudo uirtutis plena est contemplatio phlebotomix. Hijs ergo augmentatis multa euacuatio fieri potest. Non augmentata autem uirtute, sed diminuta, in tanta quantitate euacuatio fieri debet, in quantum minuitur uirtus. Contemplandum est etiā post hæc, qualis sit natura hominis ipsius. Quorū enim magnæ sunt uenæ, & corpore macri sunt mediocriter, & non sunt albi, & neq; fluxas & molles carnes habet, uel delicatas, hos securus amplius euacuas. Qui autem è contrario sunt, parcendo euacuas eos: sanguinē enim habent modicū, & nimium euacuantes facilius deficiunt. Secundum hanc igitur rationē neq; pueri phlebotomandi sunt ante annos XIII ætatem habentes. Post XIII autem annos si congregata sit multitudo sanguinis, & tempus sit primi ueris, aut temperatus sit loci aer, & pueri abundans sanguine fuerit natura, phlebotomari debet, & adhuc magis, si passio uehemēs superuenerit. Euacuabis ergo plerunq; usq; unā heminā in primis. Quod si tibi uideatur eum uirtutem habere fortē, adaugebis in apophoresi mediā heminā. Hī uero qui iam LXX annos gerūt, si uirtute sunt fortes, & phlebotomari sunt consueti, phlebotomari debent. Attendere autē oportet currentē sanguinē, quali colore uel constitutione sit, si pinguis est, aut tenuis, & maxime quando inflammationis causa sanguis detrahatur. *Pueri nō sunt phlebotomandi.*

QVALES

C QVALES VENAE IN SINGVLIS PASSIONIBUS SINT INCIDENDÆ PER LOCA EX GALENO.

Antispasis fit, quando ex ipsa parte quæ infirmatur proxima patienti loco inciditur uena. Splenem patienti de sinistra manu secus digitum minor incidenda est uena, aut de sinistro brachio, quæ est cubito proxima. Pleureticis autem ex ipsa parte quæ dolet, sanguis est auferendus. Ad oculorū uero dolores iuuat magnifice, si ex ipsa parte quæ plus dolet de brachio capitalis incidatur uena. Tres enim uenæ sunt in brachio, quæ phlebotomantur necessariè: Vna quæ est proxima cubito, quæ anterior uocatur. Alia est media, quæ matricalis dicitur, Tertia est superior, quæ uocatur capitalis; nam anterior phlebotomatur quādo, cunctq; sub ceruicibus surgunt passiones. Inferior ergo quæ est, quæ Græci endon uocant, hæc quæ in inferioribus partibus membra sunt posita: in collo si læsa sunt loca phlebotomus adhibetur. Capitalis autē phlebotomatur, si circa caput, aut faciem passio generetur. Media uero utriusq; partibus expediens est. Sub media igitur uena neruus subiacet coniunctus: sub inferiore uena arteria subiacet cōiuncta, & ideo caute phlebotomandæ sunt. Capitalis uero uena omnino sine periculo inciditur, si semel fuerit percussa: sed cum bis aut ter incidatur, contingit ut dolores in ea incisione consurgant, & sint multo tēpore: Hoc enim patientibus ideo fit, quia uix de semel inciditur: sed bis aut tertio percussa dolorem facit. Semel autē percussa, neq; inflātionem, neq; dolorem facit. Propter quod oportet eam sine timore incidere, cum multa cautela. Secundum autem hunc modum, quæ inferiores sunt uenæ in talis uel plantis tangantur in passionibus quæ circa fœmora, aut uesicam, uel in matrice fiunt, uel in renibus. Oportet autem in incipiente inflātionem antispasin facere. In diuturna autē inflammatione ex ipsis quæ patiuntur locis est tollendus de proximo sanguis. In quibus autem corporibus nihil patitur membrum, auferendus est sanguis primo uere intrante.

Tres uenæ in brachio.

Capitalis uena.

Media uena.

D Omnis uena æqualiter media est incidenda, & hoc omnibus utilissimū est.

QVALE TEMPVS UTILE SIT AD SANGVINEM TOLLENDUM EX GALENO.

In omni die uel tempore phlebotomus adhiberi potest, & in nocte, contemplatione adhibita. Febrientes uero in declinatione phlebotomabis, decidente particulari cōmotione. Illis uero qui sine febre sunt, & hoc opus habent adiutorio, ex magnitudine passionum, in quibus phlebotomari opus habent, non aliqua urgente aut prohibente causa, optimum est matutino tempore phlebotomum adhiberi, ut post somnū una hora uigilans sit, uel duabus, aut plus. Et post balneū utilis est phlebotomus, uel antequā tollant deambulent. Aliquibus autē agentibus consuetas actiones nō impedit post hæc phlebotomari. Apophoresis autem tempus est si post unam horā fiat. Quod si bis euacuare uolumus, in ipsa die facimus, quibus antispasis utiq; si altera die fiat apophoresis, utilissimus est.

DE ARTERIIS INCIDENDIS EX GALENO.

Arterias incidunt medici in temporibus propter reuma oculorum, quod cum calidis lachrymis & uentositate spiritus prouenit. De retro autē post aures scotomaticis fiunt, & hijs maxime, qui diuturnos capitis dolores cum calore uentositatis in arterijs patiuntur, etiam & in alijs passionibus circa caput accidentibus diuturnis. Aliqui autem arteriotomia utuntur de retro post aures. Alios autem incisuras arteriarum piget facere, propter nimiam effusionem sanguinis, & quia diuisio ipsa in cicatrice solet ante orismam facere,

A DE CUCURBITARVM VSV EX GALENO.

Ventosa igitur neque in initio passionis, neque plethuricis existentibus uti *Cucurbitae,*
les sunt, sed antea totum euacuetur corpus, ut nullus iam supercurrat hu-
mor in ipso loco, tunc imponi oportet uentosas, & mouere cum uolentia, & fo-
ras trahendo euellere. Cum cautela autem uentosa secus mamillas sunt impo-
nenda: Affixa enim uentosa iuxta mamillas nimis caro mollis ducta intumescit,
& repleta uentosa difficile euellitur. Quod si hoc euenerit, spongiam calidam
super uentosam oportet imponi. Sic enim largari potest. Quod si largata non
fuerit, pertundenda est.

DE CARAXATIONE TIBIARVM
ex Apollonio.

Vena incisa saepius in anno utile non est existimandum, quia simul cum *Misio sana*
multo sanguine uitalis emanat spiritus. Hoc igitur diminuto frequen- *guinis.*
tius, totum in frigidatur corpus, & omnis naturalis operatio deteriorata consu-
mitur. Tentavi ergo ego, non in proprijs locis quae patiebantur, sed tantum in
tibijs auferre sanguinem per caraxationem, quam probavi utilissimum esse ad-
iutorium ad sanitatem conseruandam, & ad reparationem totius corporis cum
fuerit facta. Iuuat autem haec incaraxatio in oculis diuturna facta reumatica pas-
sione, & ad capitis omnes quae fiunt passionis iuuat, & thoracis, & synanchis, &
constipationes omnium locorum factas dissoluit. Oportet etiam & per ipsa loca
patientibus fieri incaraxationes.

DE SANGVISUGIS EX ANTILIO.

Sanguifugas enim oportet abhiberi, ita ut abstineatur die una, & modicum *Sanguifuge,*
sanguinem in esca accipiant. Quando uero imponendae sunt, ante cum ni-
ro lauabis, & ipsa loca linies sanguine, aut fomentabis. Sanguifugas autem in
aqua mittes tepida munda, & cum spongia deterges omnem bromum ex ipsis,
& sic eas impones, & superpones spongiam, ut plene cadant. Quod si se ab ul-
cere non dimiserint, salem super os earum pones aut cinerem, & mox cadent, &
cum ceciderint, fomentabis cum spongia loca. Quod si sanguis multum fluxerit,
galla usta, aut spongiae nouae infusa in picula exusta puluerem super sparges, &
superpones chartam in aceto infusam.

DE CATARTICIS EX GALENO.

Sana corpora habentibus superfluum est dari catarticum: etenim strophis
& doloribus nimis affliguntur, & difficile fit purgatio, & adhuc citius an-
gustias patiuntur hi qui sani sunt. Aegrotantes autem si minime uacuentur, no-
cet: unde antecedere oportet, ut intrante primum uere purgentur epileptici, as-
matici, phlegmatici, artetici. Qui autem calida natura sunt multum, quod ama-
ram cholera deponat dabis. Oportet autem ante extenuare, & incidere pingues &
glutinosos humores, & poros per quos isti percurrunt & trahuntur: & ut ad ca-
tarticum aperiantur, haec utiliter fiant omnia. In initio igitur orodes, id est, sero
similes & adhuc tenues humores si fuerint, expetenda est digestio. Quod si pin-
gues & glutinosi sunt, quales sunt phlegma & melancholicus humor. In acri-
tudinibus autem diuturnis semper digestio expectanda est. In acutis autem pas-
sionibus cum urgent, etiam in initio possibile est catarticum dari, cum cautela
multa, motis humoribus existentibus largis uel fluentibus. Sin autem alicubi in
uno defixi sint loco, aliquo alio adiutorio oportet mouere, & neque catarticum
dare priusquam digestionem faciat, & in quolibet tempore determinatio fiat.
Purgatiua autem medicamina non sustinens stomachus, admixtio inuenta est
bene

C bene olentibus seminibus uel herbis, ut non sola, neque pura uirtus eorum tangat stomachum, & uomicam exciter.

QVAE SINT QVAE PURGANT VENTREM in usu, ex Galeno.

Helleborus niger purgat uentris cholericum & phlegmaticum humorem. Datur autem mixta scamonia. Si autem mitius uolueris purgare, hellebori sufficit trita radix sicca, & supersarsa in dulci uino, aut in oxymelle, quantum pensus est 2 II. Sed & cum lenticula cocta, aut cum ptisana, aut cum iure gallinae sorbere dabis; Si autem cum scamonia miscueris, scamoniae obolum 1 cum 21 hellebori admiscebis aniso, & petroselino, & dauco, ppter suauitatis gratiam.

DE CNIDIO COCCO.

Cnidius coccus autem purgat phlegma & choleram, & aquosos multum humores. Est quidem ignitus, & acute purgat. Dabis autem grana numero xxx. Si autem mitius uolueris purgare, dabis grana XXI purgata, & quae intrinsecus sunt trita cum melle, & alphita in mulla bibere dabis. Melius autem facies si cum uino bibat: Vbi enim biberit, modicum olei sorbeat, ut non incendat gulam. Accipiantur autem & cum melle cocto trita grana XX, aut quomodo purgare uolueris.

DE LINEO COSTEO, IDEST, herba mercuriali.

Herbae mercurialis folia molliter cocta, & comesta stercora sufficenter deponunt, sed minus. Plus uero deponit, si decoctionis eius bibatur cum uino temperatum.

DE POLYPODIO.

D Polypodium uero educit phlegma & cholerae, & aquosos humores. Dabis autem radices penso 2 II incisae, non tritas. Trita autem cum mulla aut aqua maliciosa non est, & cum sardinis incisam minutatim dabis manducare ante prandium. Purgat autem & in ptisanis cocta, & cum iure gallinae radix cocta.

DE SICYONIA, IDEST COLOQVINTIDA

Coloquintida purgat phlegma & choleram, dantur autem penso 2 III interiora ipsius in mulla. Mitius autem purgare uolentibus dabis 2 II Semen igitur sicyoniae proijciens, implebis id de uino dulci cum lanugine sua, & calefacies in cineribus ita ut bulliat, donec bene calefiat, hoc dabis bibere quibus non uis deducere fortiter uentre. Dabis autem hijs quibus cutis exanthimatis liuida fit, & impetigines habet.

DE ALOE.

Aloe autem acutum quidem non est catarticum, stomacho autem aptissimum. Dandum enim usque ad 2 II cum mulla bibendum. Educit autem phlegma & choleram. Optimum autem est, ut etiam per singulos dies sic accipiat, antequam dormit quis uadat. Deducit autem cibos non corrumpendo, & stercora cum humoribus educit: unde nec sitim facit, & accepta esca bona efficitur: unde si teratur, & cum succo brassicae facias catapotia ad magnitudinem ciceris aut fabae, & exinde accipiantur duae aut tres post coenam, purgat uentre. Vtiliora autem sunt, si cum resina terebinthina, aut larice fiant catapotia de aloë aut cum melle cocto: melius est si scamonia admisceatur, in drachma scilicet una dealoë, de scamonia scrupulus unus.

DE EPITHYMO.

Epithymus nigram choleram purgat & phlegma, dabis autem sic: Teres epithymum & tricocinabis, & dabis cum uino dulci penso 2 III, & adhuc amplius

Amplius & cum melle salis admiscebis cochlearium medium. Expediſt autē hijs quibus uentofitas eſt, & qui hypocondriaci ſunt, uel indigeſti ſunt, & quibus epar grauatur, uel hijs qui difficile ſuſpirant.

D E A G A R I C O.

Agaricus purgat phlegma & choleram, ſed nō acute. Dabitur autem penſo ʒ ii cum ſapa, aut mulſa, aut oxymelle. Datur etiā hoc modo confeſtus per ſingulos meſes, aut poſt decem ut ſatis dies. De agarico → viii cū acetī cochlearijs duobus fortiter, & admiscebis mellis deſpumati ÷ iiij, & cum calida aqua dabis bibendum, dextro ſtante uento, facit autem podagricis & arteticis. Deponit enim ſpiſſos humores: Accipitur etiā & ſic agaricus, ſcrupulos iiij, ex eo ſoluens cum aqua, addes laticis cochlearium unum, & cum calida aqua dabis mane bibere, & ieiunet uſque horam ſextam.

D E E V P H O R B I O.

Evphorbium purgat aquoſos humores, ſapius & cholericos aquoſos. Eſt etiā acutiſſimum & ignitiſſimū: facit autem ad hydropicos & cholericos, & quibus frigidiffimus eſt uenter expediſt. Alijs autem omnibus turbationem fortem facit cum ſiti. Pro qua re miſceri oportet ſeminibus bene olentibus. Datur cum mulſa penſo trioboli unius.

D E C N I C O.

Cnicus purgat phlegma & choleram, nō quidem fortiter. Oportet autem ſemen teri cum aqua, & exprimi ex eo ſuccum, & miſceri cum uino & iure gallinæ, & ſorberi. Si autē aniſus, & mel, & amygdalæ ſimul admisceantur, **B** ad ictericos ſient catapotia expediſtia: Datur enim penſo ʒ iiij ſufficienter.

D E S C A M O N I A.

Scamonia autem nullo horum catarticoꝝ minor eſt, neque hac aliquid ſeorum acutiſſimum eſt, neque in uirtute fortius. Eſt autem cardialga, id eſt, ſtomacho faciens dolores cum morſu. Habet etiā & malum odorem, & ſtomacho eſt odibilis & indelectabilis, & nimiam excitat ſitim. Pro qua re nec malum eſt. Aliqui uero aloē ei admisceſcentes dant. Quidam autem thymi comas & ſalem. Alij uero ſementes bene olentes admisceſcent. Deducit autem choleram rubeam & phlegma fortiter. Pura autem datur penſo ʒ i. Si autem amplius bibatur, uomitum mouet.

V T N O N V O M A T Q U I S

catarticum.

Quod ſi catartico accepto uomitus fiat, apium intinges in aceto, & dabis maſticandum, ſed & oliuas albas in ſale conditas maſticet, & ſalis acinū teneat in ore. Hac ergo prohibent uomitum fieri. Adhuc etiā & coriandrum odoratum & pulegium, & calamentis. Melius eſt autem requieſcere modice in lecto, & tepefaciat uentrem, & extremos pedes. Quod ſi mox deambulare uoluerit, multus uomitus, & ſtomachi dolor, & uertigines capitis accedent. Cum autem in compositionem ſolutionis uenter coeperit uenire, tunc iam ut deambulet iubendum eſt, & lente ſubmouere ſe debet. Hoc enim magis irritatur uenter, quā ſi acute uel cum impetu ambulet. Veniente ergo euacuatione uentris, ſubleuet ſe, & requieſcat uigilans: magis enim confluet. Tunc etiā ſorbeat paulatim cum aceto modicum aquæ calidæ: etenim mordicationes in uentre delauabit, & euacuationes inuitabit. Qui autem nō purgantur mulſam ſorbeant, & nitrum tritum cum aqua dabis. Melius autem faciet, ſi balanum ſupponas de ſale & nitro confeſtum.

R A D V O M I

C AD VOMICAM MOVEDAM EX RVFO.

VT facile quis uomat, multa consequenter solent euenire, ut bene habeat, modo ut dixi facile possit moueri. Vomica etenim phlegma euacuat, & caput leue reddit. Nam cum animositate manducantes, indigesti fiunt, & uinū multum accipientes læduntur. Prohibenda sunt igitur quæ dicta sunt hijs qui uomere uolunt, & ea accipere quæ stiptica sunt, & licca, sed quæ quidem dulciosa & humida debent esse, & quæ acris sunt. Videtur autem in hijs cum raphanis bene probabilis esse & eruca, & salsamenta. Vteris & origano uiridi, & cepis modice, & porris. Iuuant autem hæc ad uomicam faciendam. Ex leguminibus autem ptisanæ mel habentes, & de fabis farina, & abundantius carnes earum. Vnde non solum succos earum accipiant, sed & tota grana simul glutiant, neque mastificentur, & satis debent uomere. In coctione autem mollia omnia sint. Ceruum est autem, quod & uinum dulce eligendum est, istud enim supernatat, & repidum est bibendum. Oportet autem & amygdalas in melle intinctas comedere, & quæcunque sunt dulcia gustanda sunt. Tunc & melonis, & cucumeris semina infusa & trita cum melle offerenda sunt. Sed & radix cucumeris trita cum melle detur. Qui autem fortiter uoluerit uomere, narcissi bulbos coquens in aqua, eandem aquam temperatam cum uino hortaris ut bibat, & post hæc uomicam prouocabis, intingens digitos in oleū irinū, & sic uomicam irritabis. Is uero qui uomere habet, non cesset, uel intermittat donec omnia peruomat, tunc os lauet, & faciem fomentet cum pulca aquosa, hoc enim dentibus expedit, & leuius caput efficitur.

D AD VOMICAM DE RAPHANIS, AVT cum helleboro faciendam, ex Philomino.

VOmicam facies ter aut quater post cibum. Ieiunus autem facies ex raphanis semel aut bis. Sint autem raphani acres nimis, id est, radices recentes ex fossa, & incidantur in petala tenuissima, & ante duas aut tres horas priusquam accipiantur in oxymelle infundantur. Postea autem dabis ad comedendum, quousque ad satietatem sufficere possint raphani manducando, & sorbeat sapius de oxymelle. Post hæc usque ad horas duas deambulet. Tertia uero hora accipiat ad bibendum de aqua tepida multum, quantum potuerit, & sic digitis, aut peninis in os missis, irritanda est uomica, ita ut digito, aut penna in oleo cibario, aut oleo irino infundas. Conficiuntur autem raphani alio modo cum helleboro albo sic: Hellebori albi drachmæ III in raphanis inferuntur. Ante enim pungitur cum calamo ipse raphanus, & sic postea in ipsis foraminibus hellebori mittuntur radices. Aliter autem immitti non possint, propterea quia molles sint radices hellebori, & una sic permaneant nocte. Alia uero die proiectis radicibus hellebori, raphanum ut supra incisum & infusum in oxymelle similiter ad edendum dabis, & uomicam facies. Oxymel uero facies sic, in quo raphanos dare debet bis. Mellis cyathum unum, aquæ cyathos duos, aceti cyathos duos, aceti cyathos tres coques ad medietatem.

DE CLYSTERIBVS EX RVFO.

Inectiones quæ cum clystere fiunt, sunt leues uel molles, sunt acres. *Lenes clysteres.* Apalæ autem & lenes sunt, aqua tepida & oleo mixta. Quæ sunt necessaria ut prouocent uentrem causa stercoris in synochis febribus, & causis malitiosis, & hijs qui sunt ex diuturna ægritudine detenti, ut recuperentur & infundantur. *Acres.* uero sunt quæ cum melle, & sale, & de apozima colocintidæ, & centaureæ, & nitro fiunt. Hæc profunt colum, uel ilium, uel ischiam patientibus, ad soluendum uentrem

A uentrem, & ad infraxin epatis, siue ad mœstificationē capitis, & non solum squibala, sed & phlegma educunt. Ventositatem igitur patientibus, calidæ, qui absq̃ uentositate sunt, tepidæ iniiciendæ sunt, & paulatim exprimendum est. Fœno-græci uero decoctione utimur ad mulierū causas, uel qui delicati sunt corpore. Melius uero maxime ad eos utimur, qui siccitatē corporis patiuntur. Lini seminis, aut apozimam iniicimus, quibus mordicationes fiunt in intestinis. De furfuribus autem iniectiones fiunt, sed & de alica, uel pane, aut farre quædam ex se nutrimenta participant, & ideo sæpius cum euacuationes squibalorū, tum nutrimenta corpori præstant & adiuuant. Ad ulcera uero intestinorū quæ non sunt in alto, hæc iniectiones subueniunt. Iuuat autē ad hæc, si prædictis aut cum ptisanæ succis adeps admisceatur porcinus. Betarum autem succos, aut apozimam eis iniicimus, qui tortiones patiuntur intestinorū, aut dolores. Deponit enim squibala & phlegma fortiter, unde & ad epaticos facit, & ad spasmos. Educit autem squibala & diuturnis adaxismis resistit. Adaxismus dicitur mordicatio siue pruritus. Porcaclæ autem succus utilis est ad eos quibus ignitæ aliqua subsequuntur causæ, & quibus uenter squibala dura facit, ita ut meatus de ano nimium extendatur per squibala, & ad erysypilatides passiones, admixtis ei succo, ouo, & oleo, & iniicies ad omnes inflammationes. Hoc ipsum etiā iuuat, quibus strophii fiunt. Ad uentositates uero soluendas, quæ ex frigore nascuntur, facit si coquantur in oleo, ruta, aut cyminum, aut anethum, aut bacca lauri. Iniiciuntur & qui ex frigore febriunt similiter. Magnifice autem iniicitur ad ulcera & inflammationes intestinorum lac, sed & ad tumores intestinorum, & renum, & uesicæ, & matricis: Cui admiscenda sunt confortandi causa & mel, & adeps anserinus, aut porcinus. Hydroleum autem iniicitur ad tensuram extremarū partium stercoreis exeuntis. Similiter & aspaltum, si frigoris causa contingunt dolores, adhibetur. Quod si grandis fuerit infraxis, iniicies cum oleo & aspaltum, siue butyrum. Butyrum autem, quibus ex inflammatione continetur in longaone intestini squibala, & sordida sunt intestini ulcera. Maluæ autem succus, aut decoctio ad diuturnos strophos, & feruores, uel tumores intestinorum, & ani compatiens indignationem adhibetur. Mulsæ autem iniiciatur, quando sine dolore & uitio manent loca intestinorum, stercore instituto molli. Vinum autem & oleum, aut succum ptisanæ miscemus cum iure maluæ & iniicimus, qui opium accipiunt. Vinum autem cum oleo roseo, & uitellis ouorum, aut certe sapa, & oleum tunc iniicitur, quando tenissimum patiuntur in initio. Mulsam uero, aut lenticulæ decoctionem, & mel iniicimus, aut de herbo decoctione similiter, aut ptisanæ succos cum oleo roseo hijs, quibus apostema in stomacho aut colu-
ptum est, iniicimus.

D E M E N S U R A C L Y S T E R I S.

Mensura autem iniectionis sunt heminæ tres, mediæ, duæ: minima, una. Sæpius autem duas iniicimus heminas aut tres, quibus maximæ inflammationes & ulcerationes in intestino sunt longaonis, & reprimit quæ superposita sunt squibala.

D E C L Y S T E R I B V S A C R I B V S.

Clysteribus acribus utimur ad ischiadicos & suspitium patientes, & ut nō ab stomacho sit oppressio uentositatis spiritus.

D E C L Y S T E R E I M A G O G O S O.

Clysteris imagogosus fit de styris, de garo siluri piscis insalati ex aqua maritima. Est autem confectio eius hæc, mellis hemina mediæ, aquæ marinæ

R 2 heminæ

C heminae duae, aut succi salis tres, & aquae dulcis olei, cotylae tres aut quatuor; Admifcent autem aliqui ova duo.

CLYSTERIS AD MORTALES fungos.

Qui fungos adulteros comedunt, iniiciendi sunt de nitro & absinthio & raphani succo, & rutae decoctioni.

CLYSTERIS AD PARALYSIN intestini longaonis.

Ad paralyfin intestini longaonis cum iniicitur, non continet medicamentum. Quod si non contineatur, multi salmoriam iniecerunt. Alij autem salis amoniaci cochlearium minus admifcuerunt iniectiōni. Nos autem gomo & infalatis oliuis albis quantum cyathi sunt sex iniicimus.

DE CLYSTERE AD LUMBRICOS ascaridas.

Quibus autem nocent ascaridae, salmoriam, aut centaureae decoctio iniicitur, aut absinthij, aut lupinorum, aut aloë, aut cydriæ, cum aliquibus prædictis decoctionibus. A me autem experimentatum est, succus meotidos herbae potatus per dies tres, quantum est quarta pars sextarij, & saepius acceptus hijs quibus nocent ascaridae, eos elidet.

CLYSTERIS AD LUMBRICOS.

Qui à lumbricis molestantur, lupinorū decoctionem iniicies, aut bregmā ex hoc infundes, aut ros, aut salmoriam.

CLYSTERIS AD TENISMVM.

D Quibus delectatio adfellationis frequenter fit, salmoriam modice puram iniicies. Quod si sanguinem fecerit, aut ulcerationē intestini, polygoniae aut plantaginis succum, aut myrtae nigrae in uino decoctae iniicies. Quibus etiam admifcemus aut libanū, aut acatiam, aut hypocistidam, aut psidia, aut stipteria.

CLYSTERIS AD VLCERA intestinorum in dysenteria.

Dysentericis ergo si ulcerata sunt intestina, si sine reumate fuerit, cum lacte uaccino aut caprino admixtas licij 2 II iniicimus, aut gessamia 2 III. Quod si cum reumate multo, aut nimia effusio fuerit, chartae combustae cinerem, aut lentisici usti cinerem, aut diacarton trociscum cum aqua, aut ex decoctione stipticarum specierum iniicies.

DE BALANIS.

Balanis enim utimur saepius propter squibala educenda, ad eos quibus clysteres propter aliquas causas non educunt stercorea. Finguntur autem balani cum sale asfo, & melle cocto, & nitro. De thymo autē cum non cocto melle mixto. Fiunt etiā balani ex resina terebinthina, & nitro; & cocognidium admixtum mediocriter facit, sed inordinationem excitat, propter quod oportet loca ipsa oleo tangere. Adhuc autem & pipertrum, aut piper admifcendum est, & fiet utilis ad paralyticos, & hijs quibus ex frigore hypneomatosis fit. Centaurea autem admifcetur cum pice & cera, & fit utilis ad eos, quibus paralyfin uirga patitur. Infantes autem & granum salis ano impositū iuuat. Fit autem & de fecibus cum nitro balanus, aut cum uua passa, & nitro, & cymino.

AD CAPVT PURGANDVM.

In capite residentes humores per sputum educuntur. Siquidem parua fiat humectatio molesta, piper admifcebis cum mastiche, & dabis ad mastican dum. Si

A dum. Si autem amplius caput uolueris euacuare, peretrum & staphisagrias cum mastiche & liquiritia dabis ad masticandum. Sed & aminonis herbae utriusque radices masticatae phlegma educunt, & capparidis radicis cortice masticata, si est aliqua superfluitas educitur. Aquosa enim superfluitas ex hijs quae dicta sunt detrahitur. Pingue autem & glutinosum phlegma per gargarismum extrahitur, id est, sinapis cum oxymelle aut sapa, & origani, aut hyssopi, eorum decoctio. Ego autem miscui cum oxymelle sinapem: nam gargarismum de sinapi conficies sic: Sinapis ζ I infundes pridie in aceti hemina, & alia die sublatum de aceto teres diligenter, paulatim addendo ipsum acetum, & cum fortiter ad subtilitatem trueris, addes mellis despumati heminam, & simul totum teres, & post haec singula quartaria per tres dies ad gargarizandum dabis. Aut certe hoc modo confectum: De origano, sinapi, liquiritia, peretro, hyssopo, thymo, ireo ana ζ I. Staphisagria ζ I, pulegio ζ I, caricas numero quinque, melle libram unam & semis, aceto ff I & σ . Sapa ff I & σ , coques & dabis ex hoc ad gargarizandum cantarum unum. Si autem per nares purgari oporteat, irritabis cerebrum medicaminibus acerbis, ex quibus aliqua sternutamenta moueantur. Purgat uero per nares anagallidis herbae succus, & utriusque aminonis succus, omnes succi infunduntur in nares, uel immittatur ipsi tantum per se uniuscuiusque succus. Sed & betarum, & cucumeris agrestis succus de folijs in nares missus per se ipsum, & cum betarum decoctione, aut succo ipsius. Ptharmia autem, id est, sternutamenta crudis humoribus, qui circa thoracem & pulmones sunt, & capitis continentur partibus, expediunt. Ideoque in linimenta oris fiunt: Ad haec saponem resolues cum succo betae, & in linies palatum & circa uuam, & bene purgabit, hoc inrinon dicitur, & cito inuenitur. De gitter autem saepius usi sumus inrinon in naribus cum aceto acris trito, aut oleo cum aceto acris usi sumus. Ante unum autem diem infundatur in acetum acre, & sic post tres dies tritum colabis in linteum, & in naribus mittes. Similiter autem & cum oleo infusum, & tritum, uel colatum in naribus mittimus. Cum oleo enim Arcigenes ea usus est in constipatione narium. Cum aceto autem gitter usus est Criton autor.

Arcigenes.
Criton.

DE CYCLAMINO AD ICTERICOS.

Cyclamini succus cum melle ictericos bene purgat aequali mensura. Fit autem inrinon puluis hoc modo confectum: Radicum sicci cyclamini puluere ζ I, nitro eretro ζ σ . Quod si pro nitro elaterium mittas, fortiolem facies. Mixtum igitur puluerem cum canna aut fistula insufflabis in nares, & cum miseris, ad se trahit spiritum, & cum in naribus miseris puluerem, sursum deorsumque eum caput ut attendat facias, & sputet humores qui se in ore collegerint: Haec enim purgatio sine molestia fit. Item ad aurium causas, & surdos, hoc modo inrinon facies: Cyclamini sicci puluere ζ XXI, ireos ζ III, nitri ζ I. Haec enim euacuant caput, & aures in pristinum reuocant auditum.

IRINON AD CAPUT PURGANDUM.

Gitter ζ I. Salis amoniaci ζ III. Elaterij ζ III, tritis admiscebis oleum sicyonium, aut irinum, aut cyprinum, donec ceroti habeant spissitudinem, & repones medicamen in pyxide cornea, & cum opus fuerit inunge intrinsecus nares, & iube ut spiritum trahat ad se. Hoc autem inrinon iuuat eos qui habent diuturnum capitis dolorem, & qui oculorum nimiam habent effusionem, & epilepticos iuuat: Educit enim de capite glutinosos & spissos fortiter humores de cerebro, qui ibidem sunt, & sani fiunt.

R 3 AD MEN

C **M**enstrua enim educūt omnia quaecunq; sunt diuritica; Brassicæ radicis decoctio potata, & per se assa radix, & ruta, & aris, antimon, & diptamnus, & eruca semen. Mouet autem menstrua apposita ori matricis ruta trita cum melle, aut anethi radices uisæ, aut cinis earum cum melle, aut porrorum succus, aut allium tritum appositum, aut smyrna trita cum uino, aut leporis coagulum.

AD SVDOREM PROVOCANDVM.

AD mouendum sudorem est camimola sicca trita cum oleo, si superficies corporis cum eodem fortiter defricetur. Sisileus, peretrū, caciūs, anisus, similiter cum oleo adhibiti faciunt. Nitrum assum non satis tenue, tritum cum oleo facit, & alofantus cum cyprino oleo, & opium cyrenaicum aqua resolutū, & in fricatione corporis assumptum, & potatum ad magnitudinem ciceris.

DE AERVM QUALITATE
ex Galeno.

Optimus aër est, si mundissimus est, & non sit in eo odor, neq; ex lacis, aut paludibus ascendens turbulentus, neq; ex aliquibus baratris uenens aurea percurrans appareat, aut ex cloacis quæ purgant ciuitatem. Turbati enim ex hijs aëres pessimi sunt, & qui nebulosi sunt similiter inutiles sunt. Quemadmodum & qui in cauo loco undique montibus altis circumuallatus, nullam iam se excipit auram.

DE FOMENTATIONIBVS EX GALENO.

D **L**Argare consueuerunt omnes calefactionum fomentationes cutem corporis, & facile euentari faciunt loca quæ tument, & euentatione facta sanguis extenuatur, & si superfluitas multa quidem fuerit in toto corpore, amplius est ubi calefactus locus soluitur fomentando. Oportet ergo ante fomentationem euacuare totum corpus phlebotomo & catartico. Humidæ quidem calefactiones inflammationes iuuant, si ex cholericō humore sint generatæ. Siccæ autem fomentationes, quæ ex subtili & aquoso sanguine fiunt. Sine mordicatione uero calefactiones, quibus mordicant humores expediunt, mordicantes calefactiones, extenuant pingues & glutinosos humores. Calefacienda autem est hypocondria fomentatione & cataplasmate, sed non semper utile est: nam in hijs solis imbecillitatibus adhibetur, in quibus nulla superfluitas in toto habetur corpore. Alijs autem omnibus mala est in nouissimo: in initio autem adhibita in reumatica passione, quia in eis ut reprimatur stiptica adhiberi oportet, ut reprimatur quod desuper fluit, aut certe conspissatum reuma retineatur pinguis factum: & sic postea tempus esse iam perspiciendum est, ut laxetur quod continetur, & sic euacuetur, & maxime quando in epar, aut uentrem descendis superfluitas, stipticis utere proprie ad hæc loca, & sic postea tempus fiet, ut diaphoritica adhibeantur, ut ea quæ constricta fuerant, relaxata digerantur. Ad hæc autem ex decoctione absinthij in oleo fomentari oportet, aut milino oleo, aut sicyonio, aut mastichino. Simili autē modo & cataplasma compositum ad hæc similem habet uirtutem ex calasticis leptomeris, id est, extenuantium habentibus partes & amaras uel stipticas. Colum autem patientibus, aut aliorum intestinorum, aut in præcordijs musculorum, aut peritono à Græcis nominato, miscenda sunt nullatenus quæ stiptica esse probantur. Quemadmodum neque uesicæ, aut matricis, neque ut dictum est, ubi supercurrit adhuc humor. Adhuc etiā si plenitudo inest superfluitatis in toto corpore. Ventosis autem uti oportet, sed corpore euacuato, & non in initio passionis utimur.

DE B

MED

DE CA

D **L**ipergit que
licem emittit
arum sanæ. Oportet
de sic illas impores
dicunt. Si autem
nam fiet ad sple
suntium cum fer
gues fortiter in ple
atur, nec aliquo
aduratum ad neu
sciros maxime sple
nis, & extrahet sed
origanum, aut cimi
nicis expediens est. N
us iterum coquas cum
nici, & iterum coquas
mata, quæ non facile
tyrum admodum
colitate generatos

L **A**udo in aqua
commodo ad
si cubo sicur compere
singulis. Amplius in t
que carum luntrepleti a
miratione, neq; odorum
mildentes solutio
uæ uapant singulis
culo corporis.

C **A**lidum uero
Celt indigeltio
lecta sunt migra
flata sunt relaxat, &
fas sine periculo uiro
DE B

E **X**coq; in aqua
ad solendum
concaularum. Fit au
quæ aut origanum
uirtutem quæ sun
benzoinis plus subo
na uirtutem in aqua
Necessario in
ceter, perbreuitate
cum, ad inflammationes

A DE CATAPLASMATIBVS, EX LICO.

Dispergit quæ congregata sunt hoc cataplasma, & spinas, & cannas uel silicem extrahit, & sciros & duritias mollit, & contritiones in pedibus solarum sanat. Oportet autem fermentum acidum malaxari cum sufficente oleo, & sic illud impones. Fortius autem si id facere uolueris, nitrum admiscebis mediocriter. Si autem id cum aceto resoluas, & coquas ut impinguescat, utilissimum fiet ad splenis & epatis sciros. Si autem & thymum, & pulegium, & absinthium cum fermento admisceas, optimum fiet medicamentum. Ficus pingues fortiter in pila cum seminibus tunde, ita ut nihil ex eis non tusum inueniatur, nec aliqua portio, & hoc commisce cum irini olei modico. Facit autem hoc adiutorium ad neruorum ubi fuerint in articulis tumores, & reman serint, & ad sciros maxime splenis & epatis. Quod si addas & nitri modicum, rumpet uulnus, & extrahet scolopas. Quod si admisceas cum ficis sic factis pulegium, aut origanum, aut cimi comam, aut absinthiū tenuiter tritum, & tricocinatū, hydro picis expediens est. Nam & coctis sufficienter ficus, ita ut solui possint, resolutas iterum coquas cum aqua. In aqua coctis admiscebis hordei farinam aut tritici, & iterum coques, donec constitutio sit cataplasma uulnerū. Iuuat autem phimata, quæ non facile maturescunt. Quod si aliquid uncti uolueris adhibere, butyrum admiscebis. Si autem rutæ folia admisceas trita, in intestinis dolores ex uentositate generatos sanat, & cuminum similiter facit admixto oleo.

DE BALNEO.

LAudo in aquis frigidis lauari. Non existimo autem expedire hijs, qui quocumque modo ad saturitatē cibos accipiunt, sed hijs qui in laboribus degunt, & cibis sicut competit utuntur: sufficit autem hijs qui multum opus habent in frigidari. Amplius in frigida natate debent ætatis tempore iuuenes, & maxime qui carne sunt repleti, ante calefacti fricatione. Sint autem neque mulierum commixtione, neque ciborum nimietate relecti, neque indigesti, neque uomitū, uel uentris habentes solutionē, neque post uigilias. Periculosum est enim, si quis sic utatur aquarū frigidis lauacionibus. Calida autem lauacra optima sunt, & sine periculo corporis.

Frigida balnea.

DE CALIDIS BALNEIS

Calidum uero balneū gratissimū est, & sine periculo hoc opus soluens, id est indigestiones & plethuras digerit, id est plenitudines euertat, & quæ calefacta sunt mitigat, & malaxat, & uentositatē spiritus diffusam, & ubicūque inflata sunt relaxat, & somnum facit, & carnem replet. Est autem ad omnes causas sine periculo uiro & mulieri, puero, & seni, & idiotæ.

Calida lauacra.

DE BALNEIS EXCOGITATIS,
ex Antilio.

Excogitatis igitur balneis calidā præparamus ad infrigidatum corpus, aut ad soluendum corpus, aut spasmos mitigandos, uel dolores, & perfricationes causarum. Fit autem ad calefaciendum lauacrū in aqua, qua decoquunt pulegiū, aut origanum, aut hyssopus, aut thymus, aut satireia, aut laurus, & petretri radix, uel quæ sunt hijs similia. Addimus autem & oleū. Diaphoriticæ autem balneæ sunt, quibus subtiliari uolumus totū corpus. Fiunt autem diaphoriticæ balneæ, ubi sal fuerit in aqua missus, aut aqua ex mari, aut nitru in aqua mixtum. Melle autem admixto in aqua diaphoritica fit hæc aqua. Sed & de fermentorū cinere, aut de arceotide decoctione facta. Malaxationis autem causa fit lauacrum, ad inflammationes uel duritias permanentes. Inflammatis locis utimur

R 4 maluæ

C maluz decoctione, ubi admiscetur lini semen & fenogracum post multos labores dolentibus nodis, uel neruis, aut ossibus, & solent dare sanitatem.

Ad reumaticas uero passiones cum inflammatione existentes, ubi plantago & polygonia herba incoquatur, aut sidia, aut rosa, aut rubicina. Ad sperates autem spasmos utimur quidem uel eas quae sine reumate sunt inflammationes. Maxime iuuant ex hydroleo maluz & fenogracum decoctum. Ad duritias autem quae sine inflammatione sunt hijs ipsis utimur, quae ad diaphoresin opus sunt ut exhibeantur. Infrigidari, & constringi per balneas, quae frigida & stiptica sunt materia adhibeantur.

DE AQUIS NATURALITER CALIDIS.

Aque calidae. **E**st enim nitrosa, est & salsa, est stiptiriodis, & est sulphurea, est asphaltodis, est chalcantodis, est & siderizonta, id est ferrea, est etiam & composita ex hijs omnibus. Igitur naturaliter aquae calidae, uirtute sunt calida & desiccatiua quam plurime, & maxime expediunt humidis & frigidis. Iam autem quae nitrodis est, uel salsa, expedit capiti & thoraci reumatizanti, & stomachum humidum & infusum habenti: faciunt & hydropicis, & tumores ex aegritudine patientibus, uel phlegmaticis. Stiptiriodes autem aquae faciunt ad eos qui sanguinem reijciunt, & sanguineum stomachum habent, & mulieres quae non secundum ordinem purgantur, & frequenter abortiunt. Sulphurea uero aqua calida, neruis malactica est & calefactoria, atque dolores omnes mitigat, & stomachum dissoluit & euertit. Asphaltodis autem caput replet, & sensibilia loca laedit calefaciendo, & mollit. Chalcantodis enim ori, & tonsillis, & uix, & oculis praecipue utilis est. Siderizonta, id est ferrea, stomacho & spleni utilissima est. Oportet autem lente in aquam piscinae ingressum facere, ut uirtus reparato corpore accedens proueniat.

DE DROPACIBVS:

Dropaces igitur diuturnis maxime passionibus expediunt. Oportet autem admisceri, si calere uis super hijs, quae calefaciunt amplius, peretrum, cactiron, asphaltum. Si autem desiccare opus est, sulphur uiuum, salem, & cinerem fermentorum. Si autem aperire uis, limnice & euphorbium.

DE SINAPISMO.

Sinapismus uero fortior est dropacibus, & in diuturnis factis passionibus multum iuuat. Oportet autem sinapismo uti in pigris passionibus, & in partibus carniuum, quae non facile sentiunt, & insensibiles sunt. Mensura autem fortitudinis sit, quo molestentur fortiter patientes, ut liuida caro fiat, & altiora sint circa ea loca, & post balneum uesicae in hijs leues mitius fiant in cute. Quae autem sentiunt loca, mitius utere sinapismo cum mensura, ut sit rubicunda cutis corporis. Conficies autem sinapismum hoc modo: Ficus aut caricas oportet ante diem in aquam tepidam infundi, & post haec alia fortiter teri, & exprimi & teri, donec diligenter terantur, & sic postea acrem sinapem accipiens, qualis est syriacus & aegyptius, singillatim tritum admiscebis, & superfundes paulatim aquam ubi infusa fuerint caricae, & post bene collectas in unum caricas & sinapem simul permiscebis. Quod si nimis acrem uolueris facere sinapismum, duas partes sinapis, & unam partem ficuum admiscebis. Si autem mediam uolueris facere, aequales mittas partes, si autem leniore uolueris uti, mittes sinapis tertiam partem, & duas partes de ficis addes, cum autem tolles medicamen iubes ad balneum, & in folio mittes, & postquam balneo usus fuerit, si dolores nimios, aut ruborem, uel uescas fecerit, linteum infusum in aqua, & oleo

in oleo mixto sit
in fenogracum buli
um plantaginis
in cataplasm. Ego
est. Oportet autem

Quos debent
febris habent
nimo ossa & ner
simos neruorum p
partes olei ad igne
inter calcifici baln

Quos debent
febris habent
nimo ossa & ner
simos neruorum p
partes olei ad igne
inter calcifici baln

Oportet autem
quare uidentur
quam methodicam
autem in quibus dif
patientibus locis car
ut quae sunt hijs simi
habent quoniam cogn
da passionis molestia ge

Naturae seme
de uis appe
ter facit. Nam sic
et cum natura
dicos, & he
pleura
lente

A oleo roseo mixto superpones. Aqua autē sit de maluis apozima, aut sambuco, ubi fœnogræcū bullierit uel decoctum fuerit, & post hæc ceroto de oleo roseo cum psimithio utimur. Sciendum uero, quia in acetū sinapi infuso imbecillius fit cataplasma. Ego experimentaui cum aceto, sed melius cum aqua ut dictū est. Optime autem ischiadicis utilitatem facit.

D E S O L I O F A C T O E X O L E O .

Q Vos debemus in oleo calente deponere? Hos qui diuturnis cum rigore febribus laborant, & hos qui copos patiuntur, id est quibus ex labore nimio ossa & nerui dolent, & qui febrientes dolores patiuntur, & eos qui spasmos neruorum patiuntur, & hos qui disuria uexantur. Oportet autem quinque partes olei ad ignem calefacere. Cæterum autem in balneo. In solio uero sufficienter calefieri balneis.

D E H Y D R O L E O .

Q Vi autem in hydroleū dimittuntur? Qui imbecilles sunt cum sindone in solio deponantur, id est quibus ex labore nimio ossa & nerui dolent, aut febribus calent, debent deponi: admiscebis autem in oleo aquam sufficienter. Sit autem nihil minus ab eo.

D E R E C V P E R A T I V I S A D I U T O R I I S
ex Galeno.

OMnes autem diuturnas passiones quamplurime patientes, cum nihil iurare uidentur adiutoria recuperatiua, quæ Græci metasyncritica uocant, quam methodicam nominant, quam etiā omnes methodici solent facere. Ego autem in quibus distemperantia fuerit humida, aut frigida, aut utrinque mixta in patientibus locis consistens, quæ de sinapi & tapsia sunt adhibeo medicamentā, uel quæ sunt hijs similia. Nam siccis & calidis talia non adhibeo. Sæpius autem lædunt qui non cognoscunt passiones, quia multis hominibus frigida & humida passionis molestia generantur, pessima utentes diæta ciborum.

Q V A E S I N T Q V A E R U B O R E M
inducant in corpore.

Nasturcij semen ruborem inducit in corpore, & calorem facit, quod Græci *ῥοιζοειδὴς* appellant, quemadmodum & sinapis. Inulæ uero radix similiter facit. Nam stercore syluestrum columbarum satis frequenter usus sum, & cū nasturcij semine trito & creto pro sinapi usus sum ad ischiadicos, & hemigranicos, & scotomaticos, & cephalæas, & catapleura, aut amoplatas, aut tenontas, aut partidas, dolentes diu, & adhuc ad nephreticas & cœliacas passiones, & ad podagricas, & arteticas, cum nondum constitutio fit pororū in articulis.

D. ORIBASII

D. ORIBASII SAR-

DIANI IULIANI CAESARIS

ARCHIATRI AD EVNAPIVM

DE CVRATIONIBVS.

AD CAPITIS DIVERSOS DOLORES.

SI CAPITIS ex nimio aëris calore dolor obuenerit, conuenit sine sale oleo roseo & non ueteri inungere cutem capitis, & partius erunt urgenda posteriora capitis loca, in initio: Neque enim hoc sine ratione præcipimus, quia non in initio medullæ spinali hæc passio accessit. Non inuento autem oleo roseo, de omphacino unges oleo. Si nec hoc adfuerit, camimolo. Pueris, infantibus, uel mulieribus, & quibus molles sunt uel solutæ carnes, quibus expediunt in frigidari loca nimis, hoc modo offerenda sunt adiutoria. Tunc necesse est uti aqua nimis frigida, & si niua ta adfuerit, in ea uas in quo oleum est deponendum est. Quod si hæc non adsint, admisce acetum in oleo roseo quartam partem. Nimia autem accessa ex aestu inflammatione, superaddes oleo roseo succum semperuiuæ herbæ, aut porcaclæ, aut lactucæ, aut oxylappacij: aut fillion, aut omphacion, id est succum uuæ acerbæ. Admisce interdum & de rasuris cucurbitæ succos.

SI DE FRIGORE CAPVT
doleat.

SI autem de frigore doluerit caput, fomentabis bregma capitis de oleo rutato aut laurino. Si autem opus habuerint nimis ut calefiant, euphorbij mitte in oleo modicum, & unges caput oleo nardino aut amaracino, & frontes in linies de oleo ubi euphorbij sit tritum, simul & nares, & auriu poros. Quiddam autem & pedum plantas unguunt & anu, * & ad uesperum lauet, & sic cibus euechymis utatur non calidis, quales sunt ptisanæ succus, & sorbitiones de alicæ, & oua sorbilia sine liquamine, & lactucæ frigidæ, & calida brassicæ. Siccant enim uapores: similiter autem & lenticula. Bibat autem omnitempore aquam. Quod si euertat stomachu aqua, aquæ potioni mala granata immittes, aut malo aut piro ibidem coctis eam sumat. Post hoc autem factum sequenti die lauet calido lauacro, & aqua calida superfundatur sæpius.

DE DIUTVNA PASSIONE.

Diuturna uero iam effecta passione ex calore aut frigore, & generatis doloribus ex distemperantia, radi oportet caput, & uti emplastris aut cerotarijs ex proprijs medicaminibus. Infrigidare enim, quæ calefiunt, Calidas uero infrigidare distemperantias per ea de quibus sanantur erysypilæ. Calefacere autem quæ frigida sunt per ea quæ calefacere possunt, qualia sunt simplicia, de euphorbio unam quidem habens unciam, tres uero uncias ceræ, & olei libram unam.

DE ACRIBVS HVMORIBVS DOLORES
capiti ingerentibus.

Quod si ex acribus humoribus capitis dolores fiant, qui in stomacho sunt congregati, & uaporibus suis caput inquietent transmittendo hos, magis per uomitu euacuari oportet eos qui lædunt humores. Quod si qui patitur, uomere non potest, nutririj eum uelocius oportet cibus bene digerentibus & aptis stomacho,

A stomacho, & hoc ipsum mediocri qualitate, & si post hæc absinthium ei dabis bibere, & ceteras dietas ei ministrabis digestarias, ita ut hora tertia aut quarta panis quid offeras, tantum quantum sufficiat, & post datum spatium penè horarum quatuor lauet. Si autem aliquis solum panem edere uoluerit, oliuas aut uuam passam, aut dactylos, aut hijs simile dabis quod suauius est. Malas igitur passiones, ex malis in stomacho consistentibus humoribus, ut etiam in tunicis uentris imbibantur, has euacuari oportet per aloiticum pigra. Si autem calore similis & uentositate spiritus capitis dolor efficiatur, initio quidem ex hijs quæ infrigidant & reprimunt curatio est adhibenda. Post hæc admiscemus aliquid ei quod reprimere potest mitigatiuum, uel quod digerere potest, & sic addimus aliquid diaphoreticum, subducentes paulatim quæ reprimunt, aut amplius quod extenuat & digerit, modicum autem quod reprimunt.

DE CONSTIPATIONE IN PORIS.

Sæpius autem constipatio fit in poris uaporosis uentositate spiritus, sic & humor pinguis & glutinosus, sic ut uix in multo soluatur tempore facta fessione. Si autem supra mensuram febrientis capitis dolores extiterint, non manifestantes crism, frigidis qualitatibus & uirtutibus sunt adhibenda adiutoria, qualia sunt oleum oxyrodinum, id est oleum roseum cum aceti quarta parte, & papauer coctum in oleo. A uino autem abstineant qui dolorem capitis patiuntur, & quæ infrigidant adhibe. Si enim calidi sint uapores qui caput lædunt, roseum oleum eis sufficit, & non satis frigidum adhiberi debet. Expedi autem eis requiescere & dormire, & ad uesperum lauare, & sic cibis euchymis utantur, non calidis, quales sunt ptisanæ succus, & sorbitiones de alica, & ceteri superius descripti. Post hæc iterum dormiant & requiescant. Lauent autem alia uice, & sic accipiant cibos similes. Quod si non sufferunt aquæ potionem, uinum album aquosum bibere permittas, & manducet pisces aspratiles, molles carnes habentes, & pipiones coctos sine liquamine, & uinum apozomum ex aqua sola & oleo & anetho, & porros modice coctos, & salem mediocriter supermittis. Remanentibus uero aliquibus in capite uaporibus humorum constrictis uel constipatis, dolore generantibus, roseum oleum iam non adhibebis, sed carminolo oleo uteris calido mediocriter. Post hæc admiscebis ei interdum quidem amaracinum, interdum autem nardinum.

B

DE DOLORE CAPITIS EX PERCVSSURA.

Si autem ex percussura caput doleat, uel ex aliqua ruina contigerit, cognoscendum est si nulla est inflammatio, aut tumor in testa capitis. Quod si intus inflammata sunt loca, non sine periculo erit talis capitis dolor. Existimare autem oportet, ut prius a phlebotomo & clystere ad hæc in initio faciat curationes, & fomentationem cum spongijs, & pilumitas molles lanarum oleo calido infusarum superponere, & alia facere, quæ ad inflammationes fieri expediunt.

DE CEPHALAEA DIUTURNA, ET
quæ difficilis est ad soluendum.

Cephalæam Græci uocant, quando commotiones accessionum nimis & paruas occasiones incedunt, ut neque sonum, neque clamorem sustineant. Oportet autem contemplari prius si plenitudo est quæ hæc facit, aut inphraxis, aut inflammatio aliqua. Cognoscitur enim sic. Hæc enim quæ cum grauitate doloris fiunt, ex plenitudine generantur. Quæ autem cum mordicatione, ex uapore acrum humorum. Quæ autem cum pulsu doloris fiunt, ex inflammatione membranarum capitis fieri.

CURATIO.

C **CVRATIO.** Si cum grauitate ex plenitudine fiat dolor, interiores membranas inflammatio tenet. Si igitur plenitudinis causa humor inuenitur, aut uapor sit, totius corporis plenitudo est. Totum ergo corpus euacuandum est phlebotomo & catartico. Si autē ex imbecillitate capitis accessiones fiant, antispasmi materiam ex toto corpore facies, & sanabis caput. Antispasmi autē sit per clysterē & ligaturas extremis partibus, & frictiones similiter. Sæpius uero etiā per uomitum sunt euacuandi. Curabis autem loca aquosa quidem unguentis antispasmodicis, id est quæ extrahant & non reprimant. Post hæc autem quæ euacuent, & sic quæ corroborent. Reprimit igitur omphacinū & roseum & oxyrodinum, & papaueris decoctio cum oleo: uel oliuæ folia cocta cum oleo & hederæ, & de cimibus mentæ uiridis confectum oleum. Adhibebis autem hæc tepida super frigidi & crudi humoris plenitudinē existentem. Frigidum autem adhibebis super calidum & cholericū; deferri autem calidum oleum & magis uerius, & anethinū & sicyonium. Quod si pinguior est plenitudo, spondilion & herpillon coquendæ sunt in oleo, aut pulegij comæ, aut calamentis, aut menta. Euacuant autē humorem pinguem hæc, & uirtutem imponunt locis ipsis, propter quod usque ad integram sanitatem hijs uteris, & cum ex hijs iuuari cœperit, purgabis caput per nares, & palatum, & sternutamētā adhibebis, & in balneo fricari oportet caput cum sindone aspera, & superasperges salem, & nitrum, & sinapi sine oleo.

DE CEREBRI INFLAMMATIONE.

D **I** **N**flammat cerebrum sæpius & inflatur intantum, ut distendatur & aperiat futura uel commissura testæ, & est ista passio pessima, ita ut in dies tres, aut septem moriatur. Si autem hos euaserit, saluabitur. Cerebrum autem cū intumuerit ab inflammatione consurgunt tempora altiora, & aurium auditus obtunditur, & uenæ eriguntur, & pulsant febres. Interdum & rigor accidit, & dolores molestant. Nunc leuiores efficiuntur, nunc iterum consurgunt grauioribus, & nunc nō sustinet uociferationes in dolore, & nunc surgit à lecto, & iterum mox ad lectum festinat se proijcere, & cum cœperit intumescere cerebrum, habet inflammationē. Rubor apparet nimis in uultu, & oculi foras propellunt, sicut strangulati proueniunt, & intumescit facies, & totum caput interdū, & collum, & thorax. Quibusdam autem & dorsum intumescit, ita ut ex ipso tumore creper cutis. Alijs autem nō crepat, sed uesicæ fiunt similes uelut ab igne. Hæc autem passio fit, & non solum intrinsecus inflammat cerebrum, sed & in tunica eius etiā extrinsecus meninga pertunditur & frangitur. Vocatur autē testæ membrana, ubi tales pessimæ contingere solent passiones.

Meninga.

CVRATIO CEREBRI INFLAMMATI:

M **O**x in primis phlebotomandus est de brachio, & maxime ut uena diuidatur incifura maiori, ut multo cum sanguine calor similis multus exeat. Post hæc autē si gustus permittit, & secus nares & sub lingua uenas incidet. Similis quidem & apophere in facie inflammato cerebro; & hæc cum diligenter feceris, celerius ad alias curas, quas locales uocant, festinas succurrere. Erubrocas autem capiti de hydroleo aut uino & oleo, sicut & alijs membris inflammatis facies. Post hæc uteris & cataplasmate quod infundere possit paulatim. Rades autem caput, & sic pones cataplasma de pane & farina in hydroleo factum, aut de lini semine similiter factum. Nihil uero nimis calidum adhibendū est. Sed & clysteris in primis mollis aut lenis sub reumatifante uentre, ut escæ deponantur, & quæ latere uidentur in capite. Virgente igitur malo expulso, melius

in hie ad uocis
m expurgat & de
odo est facere in fo
bat inter gutta & c
tius soluer pollicu
manans in uentre
zari & unia pro
DE ER
F lunt autem
bris, sic & in
tur in eo esse ardo
locum, non fecer
tus in eo frigidus
CVRATIO
me sub lingua & a
roso cataplasma
hipocistidis euacu
Sunt minus, & sicut
sunt extrahere & sicut
di sunt neq; calidi
mum autem est fo
ment in facie & coll
M Edri igitur ca
re & humore
tumari oportet in pri
Fricatis autem locis de
na capere muscula
pabentis & cistidis & uas
frigoris aduocata. S
Vriusq; autem admi
xutum. Optima aut
unam, cere uinc. 11
oportet mediam fro
est ad frigidā distem
us, dolorem amput
bium, si tepidū in au
cus semit. Ad hunc
aplasmani.

AD AL
Lopezia & op
Vocatur autē o
in. Aliqua autem, q
computatur ex pe
natum. Unde si
Absolutum estens, de
lanis hinc hinc sit. pa
lem prius meliorem

Alius fiet & ad uocis admissionem, & oppressionem uel suffocationem, & acridi-
nem expurgat & deponit. Oportet autem & uentosas assumere, sicut consue-
tudo est facere in sinancicis. Vna enim est causa, sed locis differt. Quid enim dis-
stat inter gulam & cerebrum? Vti autem etiã medicamine, quod paulatim mi-
tius soluere possit uentrẽ, & post hæc declinatione accedente, & causam inflam-
mationis minuente, uomicam per os faciet quodlibet medicamen. Optimum
autẽ & urinã prouocare, & ab initio, & in extremo, nõ acribus diureticis rebus,

DE ERYSPILIS IN CEREBRO FACTIS.

Flunt autem & in cerebro erysypilã, quemadmodum in extrinsecis mem-
bris, sic & in cerebro. Hoc enim patitur, cui fit dolor capitis totius, & uide-
tur in eo esse ardor, & non sustinet posito uno loco capite, sed mutat de loco in
locum, non ferens straturã calorem, & adhuc in frigidare illud desiderat, & uul-
tus in eo frigidus est, & pallidus, & sitis nimia, & deficcatur os.

CVRATIO. In primis mox phlebotomabis eum de brachio, & maxi-
me sub lingua, & adhibebis quã in frigidã, qualia sunt strychni succus cũ oleo
roseo cataplasmate. Sed & de uasis quã de terra facta sunt, luto factõ, in linies:
hijs adhibitis euacuabis etiam uentrem forti medicamine, febre non existente.
Sin minus, clystere: Sin uult uti uentosis, cum nimia flamma appones quã pos-
sint extrahere erysypilas in summam cutem. Cibos autem dabis, qui neq; frigi-
di sint neq; calidi. Nam in capite adhibebis quã in frigidẽ & humectent. Opti-
mum autem est foris apparere erysypilas, Nam cognosces hoc ex rubore si ue-
nerit in facie & collo, & non in primis, sed postea apparuerit.

DE HEMICRANIO.

BMedij igitur capitis dolorem aliqui patiuntur, qui de superfluenta uapo-
re & humore, aut permixtis ambobus fit. Purgari ergo eos aut phlebo-
tomari oportet in primis, aut catastico, & sic localibus curã uteris adiutorijs.
Fricabis autem loca de sindone, & digitis manuũ mediã partis capitis & maxi-
me temporum musculum ante accessionis horam, & post commotionis tem-
pus hemicranicis adiutorijs. Si ex calore sit dolor, adhibebis quã habẽt aliquid
frigoris adiutoria. Sin uero ex frigore sit dolor, calidis uteris medicaminibus.
Vtriusq; autem admiscenda sunt quã corroborant, id est stipticam habentia uir-
tutem. Optima autem est inunctio calefaciens, quã recipit euphorbij unciã
unã, cerã unc. III, olei libram unã, & aliquid de extenuantibus: Vngi autẽ
oportet mediam frontem qui patitur, cum temporis musculo. Vtilissimũ enim
est ad frigidã distemperantiam. Sæpius igitur illitus, & ante balneum semel illi-
tus, dolorem amputabis. Iuuat autem patientes si sit cum oleo tritum euphor-
bium, & tepidũ in aurem infundatur: sit autem olei libra una, & euphorbij un-
ciã semis. Ad sifocephalos, Sthoica ibadacũ aqua aut mulsa bibere, aut ca-
taplasmati.

AD ALOPECIAS ET OPHIASEOS.

Alopecia & ophiaseos communis est, & cõmuni curatione opus habẽt. *Ophiasis.*
Vocatur autẽ ophiasis propterea, quia schema simile est coloris serpen-
tis. Alopecia autem, quia uulpis similat colorem. Hæc autem passio frequenter *Alopecia.*
comprehenditur ex pessimis humoribus in capite consistentibus, & latine tí-
nea nominatur. Vnde speciem malitiã ipsius color cutis capitis ipsius ostendit.
Albida enim existens, de phlegmate fieri significatur. Subnigra autem, ex me-
lancholico humore fit, pallida & subrubea ex cholericò humore generat. Vn-
de in primis malos humores euacuari oportet de aloẽ & coloquintide catapo-
S tijs

C tijs. Quæ recipiunt aloë patite 2 VIII, coloquintidæ 2 IIII, scamoniæ 2 VII, abſinthij ſucci 2 IIII. Cum ſucco autem braſſicæ faciās catāpotia, & dabis ſecundum uires uel ætatem, aut certe gira. Si autem melancholicus humor generat, helleborum nigrum eis admiscebis, aut gira dabis. Si autem cholericus fuerit, scamoniā: purgabis autem totum corpus, & capiti adhibebis purgationem, deinde localibus adiutorijs ſubuenies eis, quæ diaphoreticæ, uel leptomeris ſunt ſubſtantia. Si autem ea ſunt quæ diaphoretica ſunt, & extrahere ſanguinem poſſunt, quemadmodum tapſia, optimum utiq; eſt adiutorium. Radii gigitur oportet caput, & fricari conſiderando. Si enim cum modica fricatione rubuerit caput, cito ſanabitur. Si autem poſt diu, difficilius ſanabitur. Contemplari autem oportet poſt adhibitum medicamen, ne utiq; per nimietatē pluſquam oportet aut competit foris calefaciat cutem. Maniſteſtum eſt autem hoc rubicundo colore apparenſe. Superuſtulari enim periculofum eſt cutem ſæpius hoc ipſo utendo à nobis, ſed tranſire debemus ut molli utamur medicamento, ut reſoluamus uirtutem eius, cerotum aut adipem admifcentes. Adhibenda ſunt autem hæc in aëre calido, omnino talia adiutoria ſine aura ad ſolem: in hyeme autem, in balneo. Quæ expediunt medicamenta in tales paſſiones, calidiuſ eſt euphorbiū, & poſt ipſum tapſia, & ſinapis, & cardamomus, ſecundum utrunque modum nec in ullo eſt minor liminiſtris, aut adarcis, & bernicariō, & ambo hellebori, & erucæ ſemen, & oleum laurinum, alcioniā utraq; uſta, & radices calami, & cortices uſta, & pix, & cidria ſiue ſoricum ſtercus, & adeps anſerinus, & amaræ amygdalæ totæ uſta. Hijs ergo fortiſſimis medicaminibus liquidum cerotum admifcendum eſt. Imbecilliora autem inſundenda ſunt oleo laurino, aut liquida pice. Diuturnas autem paſſiones, & quæ difficile ſentiunt, fortiſſimis medicaminibus curabis. Moderatas autem, & eas quæ facile ſanantur imbecillioribus curabis adiutorijs.

AD DEFLVENTES CAPILLOS.

C Adere capillos facit raritas cutis in capite, & unde nutriuntur ſubſtantia non ſupercurrente. Contemplatio autem eſt ſanitatiſ ipſorum attrahendo ſanguinem, & conſtringere largam pellem per aliqua talia medicamenta, qualia ſunt ladanum, & lentifcinū oleum. Hæc per ſe faciunt: Helcicen enim, id eſt trahentem & continentem habent ambo uirtutem. Ad inueniri excogitando poteſt utile quidem medicamen ad capillos cadentes. Mixtus ladanus cum oleo ſcinino, id eſt lentifcino, maniſteſtum eſt, raſo capiti pinguius oportet adhiberi medicamentū, tonſo uero humidius. Multa autem exiſtente raritate cutis, exiſtimandum eſt pluſ utile eſſe, admifceri pro ſcinino ſuper ladanum myrtite oleum, & ſi hoc defuerit, nardinum in frigidis ætatibus, & tempore calido, & in hyeme. Ante medicamenti autem unctiōnem, fricatiōnem adhibe capiti. Contingit autem ut cadāt capilli ex ægritudine ſæpius: diæta autem ei opus eſt recuperatiua, abſq; medicamine enim multos ſanauit perfecte. Eſt autem & quando ſine ægritudine cadunt capilli, in quibus quæ dicta ſunt utimur. Aut corticē ſambuci incendes, & carbones eius cum cerote admifcebis, & uteris, augmentat & ſpiſſat capillos. Quando iam non cadunt, githe in cenſo uteris, & cū aqua teres, & impones hæc ubicunq; uolueris naſci pilos: maxime autem in ſupercilijs ſi non ſint, aut palpebris. Quod ſi ex igne uſtis locis capilli nō fuerint, ficus folia uſta trita & impoſita cum oleo, faciunt naſci pilos.

QVAE

A QVAE CORRUMPANT PILOS
aut capillos.

TRes sunt differentia, quæ corrumpendo tollunt pilos, & nudant cutem, & dicuntur Græce psyloira, quæ euellunt & rumpunt pilos ut omnino non appareant. Sed hæc quidem cautam inunctionem habent. Sæpius enim non solum si inliniantur loca nuda remanent pilii, sed & cætera ex hijs conficiuntur ut nuda permaneant à pilis: alia uero uestiunt se, alia tenuiores pilos faciunt de grossis exire uel renasci, qualia sunt lixiuuii à saponarijs. Vtilis est & arsenicus, & sandaracis, & calx uiua: fortiora scilicet hæc quæ corrumpunt imbecillioribus mixta. Tenuiores qui facit, proiectoriã habet uirtutem: horum autem mediocres sunt, hordei, & fabæ, & herbi farina, aphronitrum & nitrum. Vsti autem, ad grossos & longos uel duros pilos, uel capillos extenuandos. Vstum nitrum, & ciramidon & glibanum, & ossa ostrearum, & pumices non usti, & usti cirices, & porphyra, uel alia ostrea, uel cochlea usta sippiorum, & non usta alcionum, & hellebori utriusque, & brionia radices. Volens autem hæc facere bene olere, admiscebis ciperum, & melilotum, & rosas, & amomum, & schinoantis, & cini ci syluestris semen, terens cum oleo suprafricabis, & cadent capilli, & melle non cocto dropacizas qualem uolueris locum, & non iam renascentur, & nudum facient locum. Item aliud. De calce uiua partes duas, & arsenici partem unam, hæc mitte in mortario plumbeo, & aquam supermitte aut ptisanæ succum, & cum plumbeo pistillo tere, donec nigrum fiat, & calefacito, & in line. Item aliud. Orizã aut fabam siccam purgatam, aut ptisanas coques in aqua, & succis exinde uteris pro aqua, & admiscens arsenicum & calcem, coques psylotrum secundum consuetudinem, & post hæc admisce smyrnã ʒ i, mastiche ʒ i, pumice asso ʒ v. opobalsamo cochlearia duo, & uteris.

VT CANI NON NASCANTVR.

Tolle coloquintidam acrem, & pertunde eam, & de intus purga diligenter, & ita imple eam de oleo laurino, & adde iusquiamum & arsenicum, & non teras, sed stet sic die una, & unge exinde semel in anno, & pueris faciet pulchros & spissos capillos. De nucis uero cortice usta & trita cum uino in line, loti uero arboris, quam ros uocant sutores, folia eius cum cameli stercore usta, & cum oleo illita, rubeos faciunt capillos. lupini cortices infunde in oleo diebus VIII aut X, & postea in lineto balneo. Si fiat autem arboris ipsius quouis modo decoctio in nigros. Nigros autem capillos in line gallæ decoctione infusa, & chalcati, & sidiæ, & ladani cum myrtis inunctio utilis sit. Oleum autem ex syluestribus oliuis quotidie illitum, & magis myrtite in hijs infusum, tardius facit augmentum ad crescendum capillos absque pubertate: Illitum uitis lachrymum cum oleo, & uiridia sarmenta incensa sudantia humorum, cum fabæ farina ex eo cataplasmetur.

DE FURFURICVLIS IN CAPITE.

Furfuricula in capite de pessimis exurgunt humorum liquoribus. Consideratio autem est ut consumatur hoc ex hijs quæ proijciunt & digerunt medicaminibus, ut purgetur corpus repletum quadam cacochymia. De hinc uolentibus confortare caput, admiscenda sunt stiptica, qualia sunt hijs competentia, furfures cinicos mela infundes in aquæ sextario uno, & post fricabis manibus & colabis, & ex hijs succum coques cum acetii media hemina, donec uini pinguedinis fiat, & ex hoc totum caput infundes, & sic postea lauabis in aqua ubi betæ fuerint decocta, aut scenograecum, aut lupinum. Unge autem caput olei

Cirini fecibus. Hæc uteris, quia utilissimum & operatiuū medicamen est. Item aliud. De terra cymolia & sulphure uiuo æqualia pondera tere cum aceto, & in balneo inline, & calida lauabis aqua: hoc autem inungi oportet non solum in balneo, sed & absq; hoc. Nam uirtus eius est ad hanc passionem multum necessaria. Item aliud. De lithargyrio, ruta, oleo, aceto cotylas quatuor teres, & caput inline. Videtur mihi hoc multum esse utile experimento nimio.

DE PEDICVLIS.

Generatur sæpius in capite pediculorum multitudo de subito congregata in profunda cute, ex superfluitate humorum mediocriter calidorum surgentium. Oportet igitur adhibere desiccatiua medicamenta, & euacuare, & extrahere cõsuetæ, qualia sunt cydria, pediculos & lentes occidit, & hederæ gummi uel succus similiter facit. Sed & staphisagria duabus partibus, sandarace & natri una parte, una cum aceto & oleo perungitur caput. Oxylappacij radices cū oleo similiter faciūt, aut helleboro albo & staphisagria, & nitro æqualiter in balneo cū oleo uteris, aut de aqua maritima, aut salmoría acri cū aceto fomētabis.

DE ACORIS ET CIRIASI.

ILLæ uero quæ uocantur acoræ in capitis consistunt cute, tenues nimis pertusuras habentes, per quas fluit liquor, quod nos tabem existimamus esse: unde & acoræ nominantur. Humor autem qui exinde fluit glutinosus est mediocriter. Similis est etiã ei passio & ea quæ uocatur cyrion. Sed foramina maiora habet, humorẽ circumtenentiã mellis similẽ. Cõtemplatio ergo est ut euacuentur qui sunt in locis ipsis humores, & quæ desuper fluunt prohibenda sunt. Euacua bis igitur caput, & ante omnia totum corpus, sicut in alopecijs dicta sunt. Parua enim existente passione, sufficiunt in tales passiones sæpius localia adiutoria adhibita, qualia sunt quæ extenuant & digerunt pingues humores. Aliqua autem medicamenta ad eas quæ incipiunt acoras, quando sine aliqua superfluitate est totum corpus, quæ sunt stiptica uirtute, qualia sunt mystra, & piceæ cortices, & rubus. Aliqua autem resistentes augmentat acoras, ubi quidem reprimatur quod supracurrit. Vbi digeruntur quæ continentur, miscendæ sunt eorum uirtutes, qualia sunt myrtite oleum, & roseum, & sciminum, id est lentiscinũ, ciperi, & lenticula. Aliqua autem & mediocriter si sunt in summa cute adiutoria quæ digerant, & proiciant sine sensibilitate caloris, qualia sunt betæ, & usta cymolia. Aliqua autem istis fortiori sunt uirtute, ut etiã euacuare possint pingues fatis & glutinosos humores, unde acoræ sunt generatæ, & durissima sunt, & dissoluunt eas, qualia sunt sal calcitheus, & fex uini usta, sandaraca, & calx uiua. Acetum autem utilissimũ est in omni tempore ad acoras. Extenuat enim eas, & digerit, & reprimit. Oportet autem acre acetum esse, & nullum in se habere uini saporem. Cum hoc enim admiscebis aliud ex alio de metallicis, ut fiant acoræ. Suscipere autem cõuenit ad imbecilliores, & maxime si cum dolore sint, cymolia. Ergo in hijs utilis est & cidria, & samia, aut pompholix, & spodium, & lithargyrium. Nihil autem hijs peragentibus, diacasti puluis soluit, & linis infusam cum aceto acerrimo. Hijs, si tibi uisum fuerit, addes lithargyrii alterum tantum, & cum aceto miscebis. Non autem inuento diacasto, tunc incendes castam, & cinere illo cum aceto uteris. Hoc autem opus est illis fieri, qui scirofarcii sunt, id est duras habent carnes, & non delicatas & molles. Quando autem inflammata acoræ cum dolore surgunt manifestæ, paragoritas eis prius quæ digerant, & malaxent absq; aliqua mordicatione, qualia etrica sunt, id est ad ani dolorem pertinentia.

A D

A AD SCABIEM IN CAPITE, ET SYCO-
des, & acoras generata.

IN capite scabies generata, rutam & stipteriam teres cum melle, & lines ab-
latis capillis, aut sulphur uiuum & staphisagriam teres, & cum pice liquida
miscbis & inlines. Ad parua autem & spissa & rubra ulcera in capite utili simi-
lia ex quibus tabo fluit, rades caput, & lini semen teres, & cum melle catapla-
sma impones. Cochylia ustulabis, & trita cum aqua cataplasmate impones. Fit
autem & aliud ulcus in capite, quod sycas uocant, & curabis illud sic: Capita *Sycas*
sardinarum incendes, & bulbis coctis cum cinere superscripto aceto mixto ute-
ris illitis.

AD OCVLORVM CAVSAS, DE TARA-
xi & splendore in oculis.

TAraxis, id est cōturbatio de fumo facta uel de caumate, aut puluera ut in-
tus uisui incidat, requiescit facilius si discedant à fumo, & caput cooperi-
ant, & discedāt, & in umbra deambulent. Fomentent autē oculos de coctione
chonion: In primis quidem tepida ex aqua dulci, frigida autem postea, & si
splendorem fugiāt, & succudant oculos in aëre, hoc modo componentur. Ni-
hil aliud opus habent, nisi solum ut minus accipiāt cibos, potione uero utantur
amplius propter aestum. Si autem somnus accidat profundus, & oculorū aliqua
causa suspecta sit, hijs ergo neq; à balneis remouendus est usus: cibentur autē
cautius. Oculorum aliquibus accedentibus doloribus quiescere oportet, & su-
perungere palpebras de rosis, aut croco medicamine confecto, & hijs non in-
uentis, tunc lippes & in nocte factæ glutinationes purgantur & leuiganē bene
de pusca loti, & cum ipsa aqua frigida, & siccatum aliquid in oculis ex lachry-
mis mitius faciendum est: iuuat autem eos & uentris subductio.

DE PHEGMONE OCVLORVM.

INflammatione cum dolore si oculi fuerint comprehensi, medicinerit labor
ut sanet. Quod si artifex præsens nō fuerit, interim subuenire eis quæ possi-
bilia sunt beneficijs medicinae p̄sentialibus, ut nō aliquid pessimius incurrāt. Ci-
bis ergo abstinentia indicēda est, & requiē adhibere oportet, & ad caput altior si-
at appositio, & lucorē uitare & sonitus uocis, & neq; alijs aliquibus motiōibus
dolores augmentet, & pedes fricentur, & cōstringantur ligaturis extremæ par-
tes. Mitigatis autē doloribus: facit enim ad inflammationes oculorū herba uio-
læ superposita, & lac mulieris recens cum ouo & oleo roseo extrinsecus impo-
sita. Reumate autē molestante, anacolimā talem facies in fronte: libanū tritum,
& farinam tritici, & oui albumen mixtum, & altiore habeat appositionē ad
caput, & requiescat, & ligaturis utatur in extremis partibus. Causa autē existen-
te ex acireumate, in chimatizas dulci lacte & oui liquore tenui: lippes autem
absterges leniter & molli spongia. Magnis autem existentibus epiphoris, id est
inflammationibus cum doloribus nimijs, cataplasma impones tale. De opio 2 i.
rosis siccis 2 iiii. Croco 2 i. & supermittes melilotæ decoctionē aut sapam.

DE CALIGINE.

Senioribus autē solet contingere caligo oculorū, & gubernare se debēt per
frictiones & uectationes, & mediocriter uti cibis & acris, & caput pecte-
re, & absinthiū bibere anteq; cibos accipiat, & thymi & origani oxymelitos scil-
liticos, & inungi hijs quæ ad caligines expediūt. Cōuenit autē & sternutamen-
tamouere & caput purgare per apophlegmatismū: de melle autē per singulos
dies inlinere palatum, ut abundantius projiciant phlegma.

DE ORDEOLIS IN OCVLIS.

C

ORdeoli autē in oculis nascentes in palpebris fomētandi sunt cera alba ad diaphoresin faciendā. Oportet autem remissam ceram calefactā cum spato melle apponere; dīgerit enim & galbanus, cum modico nitri appositus. Quīdam autē de pane cataplasma imponūt, & cum soporati fuerint aperiunt.

DE NYCTILOPIS.

AD nyctilopas autē patentes epar hirci assume, & eas ex humore qui ex ipso defluit, dum assatur inunge, & ipsum epar dabis ad edendum, & asini recentem fimum per linteum colabis, & inunges. Viuus autē est, quando in die inculpabiliter uidet, & nocte ueniente peius non uidet.

AD PERCVSSVM OCVLII.

D

QVibus autē ex percussu oculi sanguinolenti fiunt, in initio adhuc inflammatione existente, oculum columbi sanguis calidus aut turturis inchimatus purgat, & fomentatio cū spongia, salis modico cum aqua admixto, si non tunica oculi laxa est. Quod si aliquid tale contingat, aqua sola fomentabis. Bene utiq; fit, si cū lana ouum cum oleo roseo mixtum leuiter superponis oculo, & stibij uiridis folia cataplasmate iuuant. Facit autē & oui uitellū in foco duratū, & cum uino tritum cataplasmate impositū. Sed & de folijs brassicæ cataplasma impositū similiter operatur. Diuturna autē eorum si permaneat causa hzmalops dicitur, hyssopi autē comam teres, & ligabis cum linteo, & depones eā in aquā feruentē, & leuabis, & appones oculis, & subsequēt sanguis ipsum linteū expressum. Consistentem autē tumorem ex percussura, fomētabis cum spongia frequēter, & sic postea nouam spongiā in pusca infusam superpones. Inueterata uero passione facta, sinapē tritam cū aqua appones sine intermissione, & auferes.

AD PILOS ADULTEROS IN PALPEBRIS.

Pilos adulteros in palpebris nascētes quidā cum bursella tollūt, & post modicū dolēt amplius renascentibus pingis & pungētibus. Prius ergo quam euellantur, utilius est glutinari eos ad ordinales pilos de pice & gummi. Optimum autē medicamen fiet hoc modo confectū. Mastiche, & cera, & libanū, & pix sicca in unū adunata masticant simul, donec se adunando permisceāt, & facies ex hoc trociscos, & repones, & cū opus fuerit tolles spato melle calefactū, ut resoluat medicamen, & tanges pilos ut glutinentur.

AD OCVLORVM DOLOREM EX NIVE.

Spatum melle mittētes in oleo ut coloretur, de succo eius inungimus. Tritiscum uero super laminam ferri igneam assantes, & terentes cum uino, inungimus palpebras.

AD EOS QVI IN PALPEBRIS PILOS non habent, aut quibus ceciderunt.

Soricum stercus, & de hirco stercus ure, & de calami græci cinere duplum cum melle miscens inunge. Hoc & melius iuuat, & reuocat pilos.

AD VLCERA OCVLORVM.

Crocum infunde in lac mulieris & tere, admiscens, & gummi albo medicocriter ut contineat crocū, & conficiēs collyria cum lacte mulieris utere.

AD CAVA VLCERA.

Ystineos tere quā tenuissime, & gummi alterum tantum adde, & cum aqua pluuiali tere, & faciens collyria cum lacte mulieris utere.

AD

Abugine
Apparatus
& de succo melle
ID

M Aureolis
partes de
lucio, & felle
cum aqua dupl

C Apro hec
Ciccas lochy
cus melli mizus
& prallij succus can
adheret, & ad uis
granorum uocur
pone in sole, don
mitte de melle, &
Cum autem det
Hoc autē utiliter
Item aliud
nec absterget, & in

P Tingu, id est,
Pancardum et
dumachus, legonno
& lappia, & ualida &
AD

P Angues igitur
nes teres ad
unges; nam & de
nec uelut ignem app

AD PVL

P Vltre sunt p
canes. Simeo
co : 1, rotarum h
ma : 1, dachylone
uimnis, & teres
fuiti succo pulu
AD

I Vitro matiter
L
cataplasma unguis.

A AD LEVCOMATA, id est, albugines.

Albugines cito sanantur cum oleo tritum diligenter, & inunctum: aut sippix ossa trita & melle conspersa & usta, & trita inunge. Aliqui autem & de succo aminonis utriusque inungunt.

AD MAVROSIN ET HYPOCISIN,
id est, cataractas.

MAurosus autem omnis, & inchoata hypocisis, curantur ita: Vulturis felle partes duas, & prassij succo, & melle attico partem unam, aut maratri succo, & felle tauri recente æqualiter de succo cum duplo mellis, aut felle ursino cum aqua duplo.

AD CALIGINEM OCVLORVM.

Capno herbæ succus caliginem oculorum abstergit, ad se trahens non modicas lachrymarum effusiones. Libanotidus quoque & radicis eius herbæ succus melli mixtus caliginem factam ex pinguedine humorum curat, facit autem & prassij succus cum melle. Lactucæ vero syluaticæ succus à reumate & nebula abstergit, & ad uistas facit cum lacte mulieris inunctus: Malogranati dulcis granorum succum exprime, & mitte in uase æreo, & linteo circunda & liga, & pone in sole, donec pinguedinem habeat mellis, & æqualiter ad ipsam mensuram mitte de melle, & comiscens in uase testeo serua. Inueteratum enim melius fiet. Cum autem dormitum ambulaueris, inlines oculos de hoc medicamine leuiter. Hoc autem utilissimum est pictoribus, & aurificibus, & lectoribus, & scriptoribus.

B Item aliud: Geenæ felle cum melle attico mixto utere. Hoc enim caliginem abstergit, & inchoantes cataractas reprimat. Inueteratum igitur melius fit.

AD PTYRIGIAM.

Ptyrigia, id est, unguicolum si inueteratum iam obduruerit, per chirurgiam curandum est. Parum uero existens, & adhuc molle, curari potest medicaminibus. Ignonoccos, id est, sinicionis succus cum duplo mellis inunctus, & sippix ossa usta & mixta sali orictus, reliquat & sanat in oculis ptyrigia.

AD TINCTVRAM ALBVGINVM,
id est, maculas.

Pingues igitur albugines hoc modo curabis: Malogranatorum dulces carnes teres addendo paulatim aquam, & facies ut sint bene tritæ, & ex his unges; nam & de iusquiami succo inunctæ, in XV diebus extinguunt, ita, ut nec uestigium appareat in uno anno.

AD PVLCHROS REDDENDOS OCVLOS.

Pulchræ fiunt palpebræ, & maxime hoc fit pueris, & molles habentibus carnes. Stimeos 2 XVI, plumbo usto 2 VIII, lipidum calco 2 I, croco 2 I, rosarum floribus smyrnis, nardo indica, pipere albo, libano masculino, ana 2 I, dactylorum ossa numero XXX. Omnia hæc mittens in olla rudis asfabis nimis, & teres in mortario, quibus addent opobalsami cochlearia 2, teres simul, & sicco puluere utere.

AD REXIN OCVLORVM,
id est, rupturam.

Lytho hæmatiten fricabis incude cum lacte mulieris, & ex hoc in die sapis us inunges. Item aliud: Agni folia teres cum aqua, & alphita, & cataplasma impones.

S 4 AD PAL

C AD PALPEBRAS PINGVES, ET SVB/
fanguineas, & miligranij similia habentes.

IN uersas palpebras frica cum spato melle calido, aut cum folijs ficus, & cum melle inline, aut de uino austero cum melle mixto superinunge.

AD PSORAPHTHALMIAM, IDEST,
scabiem in oculis.

MAlogranata dulcia & acydonica, succos eorum coques ad pinguedinem mellis, & linies. Distorticas autem palpebras sanat fici humor illitus, & sale aut nitro utere.

AD DVRAS PALPEBRAS HABEN/
tes, & difficile mouentes.

MEdullam uituli & cerui æquali pondere mixtas, cum oleo roseo cata/
plasmate superpones, aut terebinthinæ partes sex, & lithargyrj partem
unam cum cera & oleo resolues, & in linteo induces, & superpones.

SI ALIQUID IN OCV/
los incidat.

AQua aut lacte inchimatizas lauando, aut melle, aut oleo inunges, lachry/
mas mouendo, attendat in uino, aut aqua. Quæ autem infixæ sunt, resina
recenti tanges & tolles, aut capillus sit & maxime hominis, aut porcini pilus.
Quæ autem infixæ sunt cum bursella leuabis, & cum lacte mulieris lauabis.

D AD PEDICVLOS IN PAL/
pebris generatos.

SI autem pediculi in palpebris, aut supercilijs fuerint generati, curabis cum
melle & uino, inuncta sandarace & staphisagria.

AD EGYLOPAS.

EGylopas curabis, quibus non in profundo offis corruptio est, anthemis
folia, id est, camimolæ, masticata & superposita bene faciunt, aut egylopæ
herbæ quæ in frumentis sit, succus eius cum farina tritici cataplasmatum sanat,
Plantaginis uero folia masticata, & superposita bene faciunt. Post autem si eru
perit, nucum maiorum nucleus masticatus & superpositus, donec cicatricem
inducat & sanet, ipse ponatur, aut propuleus, & terebinthina cum alica in lin
teo inducta, aut stipteria cistis sufficienter resinæ terebinthinæ admixta empla
stris apposita sanabit.

AD CALIGIA.

CAligiati autem euentant digere caprifici cocti, & cataplasmati, aut fici
folia, aut sagapinum superpositum resolutum cum aceto.

AD AVRIVM PASSIONES.

DE SVRDIS.

HVmor quidam in aurium poris constipatus, difficiliorem facit auditum,
ita ut quidam nec audiant. Oportet ergo hos quotidie lauari cum auricu
lario clystere, eos quidem qui minus audiunt de aceto albo cum æquali men
sura calefacto cum nitro trito; & post hæc iterum lauari aqua calida, & sic inchi
matizari hijs quæ ad dyssicorias scripta sunt, qualia sunt hellebori nigri radices
tritas cum aceto & melle in aurem mittes, & dimittes medicamen usque dies
quinque intra aurem esse, aut cardamomo quod abundet, & nitro quod suffi
ciat, & confestim leuiabuntur.

AD DOLO

A
AD DOLORES AVRIVM
ex frigore.

DOlores in auribus si ex frigore fiant, quæ calefaciunt sunt adhibenda adiutoria. Curabit citius, si cepe, aut allia in oleo coquantur, & in aurem ipsum oleum mittatur; nam & euphorbij modicum in oleo tepido mixtum, aut piperis puluis diligenter tritus, & cum oleo caldo in aurem missus, iuuat. Iuuat autem & amaricinum oleum, & optime nardinum, & rutatium de extenuantibus, & non de oleo stiptico.

SI AQA IN AVREM INTRAVERIT.

SI autem intra aurem aqua introierit, frequenter oleum tepidum est in aurem mittendum, & sic cum lana molli detergendum, & iterum oleum mittendum est. Mitigat autem & oui albumen quod est lachrymum, & lac mulieris, si in aurem mittatur. Omnia autem quæ mittuntur in aurem calida esse oportet. Sed & adeps anserinus eos bene iuuat. Si autem aliquis in uno pede, qui ex ea parte est quæ patitur stet, & caput in parte ipsa inclinēt, & sic cum illo pede saliat, multum iuuat; & si aliquis ipsam aurem in quam aqua intrauit, fugat alteri, liberabitur.

DE AVRIVM INFLAMMATIONIBVS.

Inflammationes aurium oleum nardinum cum modico basilico resolutum, & in aurem missum, iuuat. Quod si nimij dolores surgunt, necesse est hijs uti quæ stuporem faciunt sensui. Muliebri ergo lacti admiscens oui lachrymum, opium miscebis. Misce autem & castoreum, ad nimios dolores æqualiter, ad leniores autem duplum. Liquida autem sit sapa in qua soluantur. Preparari autem utile est ex multorum admixtione medicamen. Oportet autem nullo modo tangi aurium poros, quando dolores insistant. Fouebis autem cum spato melle, ligatam habēs in summo lanam mollem, & sic cum eo medicamen in aurem fluere facies tepidum, illitum spato melle super initium auris porotenus, ut sic in profundum decurrat. Hoc frequenter & sine intermissione facies, & quod cucurrerit extrinsecus, in quantum possibile est non tangat, sed intro tantum penetret, quantum suscipit quod mittitur. Repleta autem aure medicamine, de foris lanam mollem super initium poris, & super totam aurem impones. Post fomentationem autem, sicut dictum est, cum nardino oleo mixto basilico, qui & tetra-^{Tetraphar-}pharmacus dicitur, & extrinsecus cum molli lana appones. Aestatis autem tem-^{macum.}pore existente calore, pro oleo nardino roseum mittes oleum ad fomentandum.

SI EX PINGVI HVMO,
re sit dolor.

Quod si pinguis humoris, aut glutinosi, aut ex uentositate spiritus suspicaris esse aliquam mixturam & constipationem in aure, artificiose conijcere debes in tali causa quæ precesserint dolorem, & quæ sint præsentia, multa agente aerum uel ciborum qualitate. Ad frigora autem præcedentia, uentositas inflans consistit, & diæta cacochymia & phlegmatica, & signa sunt, grauitate capitis existente, pingues inesse humores. Hijs accedentibus, nitrum & aphronitrum ad aurium passiones mixtis medicaminibus, & album, & nigrum helleborum, & amygdalas amaras, & aristologiam, & cucumeres syluestres, & brionia radices, & asarum, & draconteam, & ireos, & centauream minorem. Hæc enim purgant poros aurium & extenuant, quæ ex spissis humoribus constipata sunt. Leues autem & non pulsantes inflammationes abundantes, sanantur oxyrodino adhibito tepido, & glaucion si in cute medicinali fricatur cum aceto. Quæ autem ex-
trinsecus

C trinfecus aurium apparent inflammationes, uel tumores, aut rubores, ex superfluentibus humoribus, aut ex percussura factæ, lenticulam in aqua coctam teres cum melle, aut cum adipe anserino, & butyro, & myrrha mixta superpones.

AD AVRIVM VULNERATIONES.

Vulneratæ aures uel ulceratæ, & pure ex eis fluente curantur glaucio cum aceto. Quando autem cum reumate fit passio, ex trociscis, id est, andronio, aut polido cum aceto uteris. Quod si pus currat absq; dolore, non minus ipsis uteris. Nihil autem iuuantibus, quæ fortiora sunt adhibebis, ferri squamas subtiliter tritas, & in aceto acerrimo coctas, donec glyum, aut mellis spissitudinem habeant, & sic uteris.

AD PERCVSSAS AVRES.

Vulneratis auribus uel ulceratis panis calidi interiora eius teres cum melle & pones, aut smyrnam cum uino ueteri teres, & inlinies, aut de cochleis carnes teres, & cum smyrnæ misceris medietate, & superpones. Oportet autem hæc non frequenter auferri, quæ superposita sunt.

AD FRACTAS AVRES.

Ad fractas autem aures, smyrnis, mannis, libano, aut gessamiâ bene aduana nata cerotum facies pingue & impones, nullo modo turbantes locū, aut sulphur uiuum, aut libanum cum pice liquida in linteo induces, & superpones.

AD AVRES INCLINATAS.

D **Q**uorum autem inclinauerint se aures, de terra unde figulus uasa facit intrinfecus eas implebis. Cum autem siccauerit, uix caninæ succo cum psymithio inlinies, donec resideat & componat se causa.

AD HÆMORRHOIDAS SANGVINIS fluxu de auribus factas.

* **S**i sanguis de auribus fluat, ut non thrombos faciat, porri succo cum aceto inchimatisabis, deinde autem constringes sanguinem, rubum & gallas in aceto coquens, succum earum colabis & inchimatisabis, aut malogranata in aceto coquens, succum eius similiter misceris, & inchimatisabis.

AD AVRIVM TINNITVM.

Quibus enim desubito sonus aurium fit, aceto cum oleo roseo inchimatisabis, aut cymino & oleo ad mellis spissitudinē factō, aut de succo radicum syluestris cucumeris inchimatisabis. Si autem perseverans sonus diu permanferit, inclinabis patientem in lecto, & nitri triti puluerem in ipsam aurem mittes, & acetum acre tepidum supermittes. Si autē ex ægritudine sonus aurium fuerit generatus, absinthij decoctione fomentabis, & oxyrodinū miscens inicies in aurem, aut ex succo foliorū raphani cum oleo roseo, aut porrorū succo cū lacte muliebri, aut cum oleo roseo, aut succo foliorū agrestis cucumeris inchimatisabis.

SI IN AVREM ALIQUID fuerit ingressum.

Quod si in aurem lithargyrium, aut faba, aut scœnum, aut aliquid huius simile fuerit ingressum, inuolues spato melle summū de lana, & ligabis, & sic in terebinthina intinctum in aurem mittes, & leuiter quod in aure est adglutatum trahes. Non autem obaudienti, omnino sternutamenta mouebis, in naribus adhibito puluere. Hoc autem frequenter facies donec exeat: Donec autē intus est in aure, si inflammatio, aut spasmi accedant, & si animal fuerit quod ingreditur in aurem, scamoniâ resolues cum aceto, aut absinthij succo, aut peucedano; aut sulphur & nitrum cum succo raphani, & immittes.

AD VER

A AD VERMES IN AVRE GENERATOS,
aut in poris, aut in cæteris locis.

AVrium uermes innatos mittes aut capparum succum, aut calamentis succum, aut helleborum album cum uino multo inquinatizatos. Ad sordes uero factas in auribus nitri albi puluerem mittes in aurē, & acetum non mittes, & cum lana claudes, & tota nocte sic permittes. Post triduum uero lauabis cum aqua & oleo calido.

AD AVRES HUMIDAS.

MYssa os assum in linteo ligabis, & teres, & insufflabis, aut gallas teres afflas similiter, & uteris; aut stipteria affabis, & teres, & oleo suffundes, & insufflabis. Si autē supercreuerit caro in auribus, auferet hoc citius fex uini cū calce uiua, & lixiuā de saponarijs tritā diodis modo cum lana & spato melle appones.

AD PAROTIDAS.

Non sicut in alijs membris inflammationes habentibus utimur in parotidis quæ supprimunt; contrario autem ad parotidas adhibenda est curatio, sed ea quæ adtrahat, quod Græci electicium uocant. Festinamus igitur qui molestant humores ex profundo trahere ad cutem, & cooperari consentiendo naturæ ut apostema fiat, & erumpat foras, ut febris amputetur quæ molesta erat, ut requiescant: permittentes mitigantes tantū & digerentes humores in pus uersos, & euacuare festinantes. Duritia autem si uidetur esse, permiscemus malactica electicis. Mediocres autē parotidas, quibus neq; plenitudo est quæ supercurrat, neq; dolores sunt uiolenti, neq; puris apparitio certat, sanamus fomentationibus de salibus, & cataplasmate, & medicamentis diaphoriticis, qualia sunt siue pnafeos, aut diachylon, & eorū quæ sunt malactica cerota de butyro & hysopo confecta, ciricis usta, & porphyrarum cochleæ, & ostrea in tales duritias & diuturnas parotidas superposita iuuant: Fiunt enim sine putrefactione & sine mordicatione medicamenta, & non solum ipse cinis ipsarum, sed multo magis si uetus adeps porcini absque sale admisceatur. Sine molestia enim digerit hoc omnes diuturnas inflammationes, utique reumaticas existentes sanat. Iuuant autem & scirominas parotidas caricæ coctæ in aqua maritima, aut salmoria, similiter & lupinorum farinæ coctæ cum mellis modico calcem uiuam admiscentes cataplasma imponimus.

AD NARIVM PASSIONES.

Communis curatio ozinæ & polyporum est, desiccare prius, & corroborare caput oportet. Superponenda sunt ergo aut dianimonis emplastrum, aut de cochleis, quod hoc modo conficitur: Smyrnis & lybano, ana ꝑ i, cochleas minutas & albas de petris diacosias, id est, ducentas, & collectas seruabis eas die una, ut euacuentur stercora, & postea ouorum albumina duo mittes in pilam, & miscebis omnia simul, & inlinies caput, & pones lintheum super, & sic sit usque dies viii, & postea localibus curis uteris.

AD POLYPOS.

Polypo igitur medicamen de succo malogranati utimur. Satis enim magnifice iuuat. Mittes autem æqualiter secundum magnitudinem, & numerum de austeris, & acidis, & dulcibus malogranatis recenter maturis, & confringuntur tota in pila, & exprimes succum eorū, & colatum mittes in uas stanneū. In primis modicum bulliat, ut appareat competens liquor. Illa uero quæ remanserint ex eis tundes diligenter, & teres iterum in mortario totū, & facies collyria similia qualia nares recipere possint eius qui patitur ubi polypus est. Sine mordicatione

C dicatione enim, & absq[ue] passione eius operabitur: siquidem humidior & infusior esse uidetur, tantum malograna austera amplius mittes. Si autem durius fuerit & acidum, & si grauamen fecerit collyrium adhibitum, aut semper accendatur, incidere oportet secundum usum, & in quo tempore non mittitur collyrium, expresso succo utere in patientibus locis. In linies interius in ore palatum per uiam, si illic ipse apparebit polypus cum lana, aut cum penna. De lana uero inuolues spatium mellis, & sic in succo intinctum adhibebis, & diaphrigis confectum medicamen consumit polypum, quamuis spissus sit, diuturnis adhibitis temporibus. Si autem alicui nimis spissus est, & hæc mordicationem facit, rosæ tritæ puluis adhibitus mirabiliter iuuat. Qui molles & humidas habent carnes, manifestum quia frequenter oportet talia omnia adhiberi. Leuari autem ex ipsis liquidos humores necesse est. Quod si in poris narium ulceratio fuerit facta, curabuntur andronio trocisco, aut poliodore solutis cum uino, quandoquidem cum dulci, aliquando autem cum austero, sapius autem cum aceto. Si quando ergo acer humor supercurrit in narium poros, difficilius ad sanandum ulcus existit, etiam si sine odore malo sit. Si autem cum acredine & putredine sit quod supercurrit, ozinæ fiunt. Curabuntur autem hæc calamentis succo frequenter adhibito, aut ex ipsa calamenti sicca puluerem cum fistula insufflabis, aut puluerem cum melle in naribus adhibebis, & sternutamenta mouebis, ut crusta ex ulceribus cadant, hellebori albi puluerem, ut sternutet, facies ad se naribus trahe re patientem, & post hæc tanges de fecibus cum melle, & linies poros de calcitheo, & calcanto cum melle. Si autem uetusta sint ulcera, & acetum acre mittes.

AD FLUXVM SANGVINIS

D de naribus.

Q uod si ex plenitudine sanguinis adaperiuntur uenæ narium, mouetur fluxus sanguinis mortem interminando: Hoc ergo tempore, uocant simpliciter anagogen. Si igitur fluxus & facile ferat patiens, & sufficiat uirtus: Siminus, & defectio, & angustia fiat, iuuandus est. Quod si accedat fluxus sanguinis, & sapius releuatur ex fluxu sanguinis, & conturbatur, nulla est assumenda materia quæ reprimat. Si autem nimia sit effusio sanguinis, & angustietur, & frigidus fiat, & deficiat subtractus pulsus, & citatus fiat, oportet festinare ut adiuuetur infirmus celerius. In primis leuius agendi sunt à fortioribus adiutorijs, interdum & prohibenda aliqua. Non enim similiter pulsant in passione meningæ, sicut non patientibus. Si igitur passio augmentetur frequenter, & nihil sit quod prohibeat, phlebotomus adhibendus est, ut obtundatur uiolentia frequens effusionis sanguinis, consentiente natura ex consuetis locis. Quod si aliquid sit quod prohibeat, & quædam plenitudo effusionis sit, multa cum spongia tentandum est reprimere sanguinem. In primis igitur cum aqua frigida, postea autem cum aceto admixto adhibeatur, & post hæc cataplasmas de rebus stipticis nares, & facies de samfuco & aceto mixto, aut de uua, & libano, & mannis illita ea loca quæ circa patiuntur, & in naribus adhibebis succum porrorum, aut cepearum cum ouo, aut libanum cum uino tritum, aut mannam in naribus mittes, aut leporis pilos, habentes aliquot limnias, aut calcitheos assos, aut stipteria scistis, aut mifeum assum singillatim admixtum. Quando autem adiuicem omnia sunt adhibenda, & membranam ouorum affabis, & sardinarum capita ures, & cinis earum cerebro imponatur, id est, in bregma & coopertura ollæ capillis subleuatis de uertice: Vel ante, iuschiamo 2 I, castoreo 2 III, gummi 2 II utere. Sanguisugas quoque ures, & cinerem earum cum aceto teres, & in linies.

AD CATAR

A AD CATARRVM DE CA-
pitate fluentem.

Catarrus neglectus multas causas malas facit: Inflammantur enim garga-
reon & antiadæ de hijs mediocriter, & tusses accedunt diuturnæ, & passio-
nes non parvæ. Aliqui etiam ex hoc sanguinem expuunt, multi ex catarro &
pus iactant, & pitisci fiunt, & uoce turbantur. Oportet ergo curari omnes qui
catarrum patiuntur, mox minus sunt accipienda cibi, & potio minus est mini-
stranda, & oleo irino facies inungi bregma, & infundi ex decoctione rutæ &
oleo laurino. Componit enim hoc & impinguat quod liquidum fluit. Iuuat au-
tem ut inuoluatur caput, & cooperiatur, & supinus non dormiat. Supinis autem
iacentibus facile in arterias liquidus humor descendit, & ad pulmonem uadit.
Oportet autem eum gargarizare, quæ sunt stiptica, aut rosas in aqua coctis, aut
lentisco, aut certe pulca. Non est autem malum in nares deriuare catarrum odo-
ribus de gitter & aniso, & in nares infundere gitter cum aceto tritum, & betarū
& anagallidis succos: Fluere enim ex hijs humor, qui in pulmonem fluens gene-
rare habebat passionem. Coryza autem modice molestante, componitur facile
oleo irino, aut laurino illita, & lygij semen in oleo coctum, & rutæ semen, &
uelamen, & inedia.

A D STERNVTVS FREQVEN-
tes, & coryza.

Gitter teres, & puluerem in linteo raro ligabis, & fricabis manibus, & nari-
bus ut odoret appones, & ad se ducat odorē: Iuuat thymus in sinu inuo-
lutus, & in cineribus cooperitus, & cum se assauerint teres, & uidebis odorem
ad se ducere naribus, aut smyrnam in uino odorato resolues, & in linies nares
pinguissime.

A D LIVORES MAXIME IN OCVLIS.

Hypopiā, id est, liuores fomentari oportet de mellilotæ & scenogæci deco-
ctione. Post fomentationem uero resolutum collyrium nilo diarodon ex
fomentatione supra scripta, aut certe collyriū diasmyrnis, de uno ex eis collyrio
inunges. Sic enim curabis hypopiam in oculis, si non fuerit diuturna omnino.
Quod si nimis diuturna fuerit, oportet fortioribus diahoriticis curari quæ in-
scripta sunt.

A D INITIANTEM HYPOPIAM CVRATIO.

Initiantem hypopiam recens caseus superpositus cataplasmate curat, aut fa-
bx farina cum melle mixta, & oui uitellum similiter cum melle facit. Quæ
autem diuturna, & iam nigra, aut liuida sunt, de raphanis cataplasma impones,
& tolles liuorem: nam si quando incipiunt hypopiæ imponas, mordicationem
facit. Qui autem cum inflammatione sunt liuores, fomentabis aqua calida, &
cataplasma impones de lenticula cocta, & trita cum melle. Si autē cum incisura
sint liuores diuersi facta, quæ cruentis mulieribus adhibentur appones, & ma-
xime si pus mouere uis, tetracharmum, & de foris cataplasmate impones ea,
quæ sine uulneratione imponi diximus.

A D IONTOS.

Tvmores duri & spissi qui uocantur ionti in faciei cute consistentes, curan-
di sunt ex hijs quæ molliunt & digerunt. Mellis igitur atticus cyathum unū,
& aceti acris cyathum unū miscebis, & inunges diligēter iontos, & cum digito
fricabis, aut stipteria scistis teres diligēter, & supermittes terebinthinam, & ma-
T laxabis,

C laxabis, & sic superpones. Ad diurnos autem iontos, & callosos factos saporis gallici 2 IIII, amoniaci 2 I, libani 2 I, aqua resolues, & facies ad spissitudinē ceroti, & inlines iontos, & una hora transacta lauabis cum aqua tepida.

Item aliud: Nitrum & gummi album æquali pondere cum aceto resolues, & terens diligenter facies trociscos, & siccabis in umbra, & cum opus fuerit cum aceto resolues & inlines. Cum autem siccauerint, cum saponem lauabis, facit hoc & ad octodes passiones, & ad pruritus in facie. Item aliud:

Libani 2 II, Lithargyri 2 IIII, Salis triti 2 II, Sandaracæ 2 II, Solues & pones cataplasma.

AD EOS QUIBUS IN BARBA

sycofes consurgunt.

Lithargyrum & miseum crudum æqualiter teres, & inlines, ut glutinet, hic tunica sola inlines caput, nimis ualidum elaterium salis orictus miscebis, & cataplasma impones, cum spato melle liquidū medicamen. Post medicamen autem superponi opus est lini semen tritum cum aqua: Liquido autē existente ulcere, à quo aqua munda currat, utere andronio trocisco. Exantimata autem in facie, ferro calefacto superpones lignum paliuri, & quod ex illo defluet tolles & inlines, aut myrtū teres cum uino, & inlines, aut calcantū aceto solues & inlines.

AD EPHELIDAS, ET PILOS,

& lentigines.

Ampeluagias & ephelidas, id est, maculas & pilos, & quæcunq; talia sunt in cute summa, curat amygdala amara: maculas purgant & radices ipsius arboris coctæ, & cataplasmate impositæ. Costū ad maculas facit cum hydromelle, uitis syluaticæ botri, ephelidas & pilos, & quæcunq; hijs similia sunt in cutis summitate facta sanant. Brassica maculas & lentigines, & quæcunq; hijs similia sunt mediocria purgat. Os sippiæ ustum, ad maculas & lentigines facit.

AD ILLUMINATIONEM ET CLARITATEM,

& bonum colorem in facie præstandum.

Cucumeris domesticus & maturus illuminat corpus, & maxime si siccetur sementes eius, & postea tundantur & cernantur, & sic utaris. Crocodili terrei sterces lucidam & tensam sine rugis facit faciem. Similis est autē ei & de sturnis sterces, quando solam oryzam manducāt. Proijciunt igitur & maculas cucumeris agrestis radices contusæ, & coctæ cum aqua, & tritæ, & cataplasmatæ extensam faciunt cutem faciei & albā. Similiter autē & brionis radices in oleo coctæ & illitæ, lucidum uultū: de herbo farina cum uino odorato trita, cataplasma impones. Item de similia succos facies & colabis, & infundes liquorem, & ipsa mensura admiscebis oui albumen donec fiat mellis crassitudo, & ex hoc lina faciem si uolueris in sole. Quod si ad solem feceris lauare facies aqua frigida multum, facit autem & terra alba illita, & maxime mastiche cum ipsa.

AD BONVM COLOREM FACIENDVM

in facie, uel in tota corporis pelle.

Cinere cupressi & ilicis simul feruefacto, inlines totum corpus.

SI A SOLE VRATUR.

Et si à caumate ustus fuerit, sanat bulbus albus cum melle tritus & illitus.

AD SVBASCCELLAS MALE

olentes & sudantes.

Destipteria sciftis 2 I, smyrnis 2 II, acacia 2 III, mastiche 2 I, teres cum aqua & leuabis in attico uase, & cum opus fuerit deterges locum, & uteris;

A uteris: nam si smyrnion cum stipteria & uino odorato teras & inlines, sanabit.

AD ORIS BONVM ODOREM FACIENDVM.

Tollit malum odorem oris uinum cum smyrnio solutum, & ex eo uino os lauetur frequenter, & hynantius tritus & masticatus similiter. Masticant autem alij ireus, aut anisum.

AD LABIA SCISSA AVT FISSA.

GAltae asiana trita puluerem superpones, terebinthina, aut yfopo, aut mele inlines. Quod si profundae fuerint scissurae, inlines caprino seuo curato, aut bouino, aut adipe anserino.

CEROTVM AD LABIA QVANDO A

uento aut frigore scinduntur aut finduntur.

DEcera \simeq I, medulla ceruina \simeq IIII, oleo roseo & nardino ana \simeq V, remittes & utere. Item ut neq; labia, neq; facies ab hyeme scindatur, & exanthimata, dicitur enim hygiraton, terebinthina \simeq IIII, cera terrenica \simeq I & \simeq , oleo roseo \simeq II. Conficies haec omnia & utere.

AD DENTIVM PASSIONES.

Quando ex senectute dentes laxicant, parua est ad haec curatio per stipticas species, quae gingiuas possint constringere circa dentes. Quando autem ex alia aliqua causa mouentur, contemplari oportet, si humectationes multae laxent neruos qui continent radices eorum, & si hoc est, oportet medicamentum adhibere quod desiccet. Stipteria ergo rotunda cum salis duplo asperges super dentes, aut pteas arboris folia in uino coques, & facies teneri in ore.

PVLVIS AD DENTES LAXOS.

BGalla asiana \simeq II, smyrni \simeq I, malogranati corticibus \simeq II, acedonicae \simeq II, facies puluerem & utere. Item alius puluis:

Ossibus sippiae \simeq IIII, stipteria scistis \simeq I, acoris radice, libano, smyrnio ireus, ana \simeq I. Haec puluerabis & utere.

AD DENTES LAXOS ET NIGROS

factos, & ad reumatismum.

Galla asiana \simeq II, stipteria scistis \simeq I, ireus \simeq I Terens puluerem facies & uteris. PVLVIS AD DENTES LAXOS

& gingiuas commixtas.

CVm digitis appones salis amoniaci \simeq II, stipteria scistis \simeq II, smyrnij \simeq I, facies puluerem & uteris.

AD DENTES COMESTOS VEL FORATOS.

Desuper currente humore acre in dentibus efficitur. Manifeste igitur & hijs hoc expedit, quod eis desiccet cacochymum humorem. Plurimum enim existente tali humore, in primis capitis prouidenda est curatio, deinde corporis totius. Minuata igitur cacochymia localibus subuenimus adiutorijs. In initio ergo stipticis quae reprimant utimur super currentem humorem. Sapius enim ante inflammationem hoc si adhibeatur, sanus fit patiens. Inflammatione autem remota, quae sine mordicatione calefaciunt & euacuant utimur. Doloribus autem neq; remotis ab eis, ea quae nimis calefaciunt adhibemus, qualia sunt piper, fex uini usta, peretrum & euphorbium. Imponere autem aliquid ex hijs oportet in cauatora dentis, & aliquoties narcoticis eis, qui insomnietatem per nimios patiuntur dolores uteris, Gallam quoque tritam cum licio, aut terebinthinam supermittes, faciens quod possit in cauatora teneri, & ante purgabis foramen, aut caucius cum opio miscebis, & pones in foramine dentis, aut peretrum cum smyr-

T \simeq nio,

C nio, aut opio cyrenaico, & pipere æqualiter cum galbano. Ad commixtos uero molares dentes gitter friges, & terens cum aceto acri cataplasma impones in foramine. Et si non adhuc cõmixtus est nimis, helleborũ nigrum ad herbi magnitudinem cum melle cocto superpones. Iam autem nigris uel liuidis factis dentibus, ex desuper fluente humore, pessimũ hoc uicium est. Sed hoc patientem similiter curabis, sicut & commixtos dentes. Dolore uero dentium cõmixtorum existente, caraxabis, & postquã caraxaueris dentes, sic apophlegmatizabis bene dentem dolentem ex hijs de quibus conluitur dens tepidis, & post hæc in balneo cidriam facies in ore tenere donec perlauet, & cum se deterferit, sic expuat medicamen, & mox sine dolore efficietur. Manifestum est enim.

PVLVIS AD DENTES COMMIXTOS.

D E cornu ceruino usto libram I, salis amoniaci librã I, mastiche ̄ II, squinoanto ̄ II, pipere ̄ I, costo 2 IIII, folio 2 IIII. Conficies omnia simul, & utere.

AD DENTIVM DOLOREM.

D olent igitur dentes sine inflammatione gingiuarum, quando quidem ipsum corpus dolorem habet. Quando autem nerui, qui dentes constringunt, uel ligant dolent, hij fortiori opus habent medicamine, seu quod reprimat, siue quod digerat causam, siue humores, siue uentositatẽ spiritus ex speciebus; & quamplurimã earum cum aceto conficiuntur acri, quã cum uino aut aqua coquantur. Plantaginis radix, & masticata, & cocta, & in ore tenta, & myrtæ cymæ cum aceto coctæ, aut quinq; folij radices coctæ in uino, aut galla asiana in aceto cocta, & in ore tenta, sed abundantius cocta, & helleborus niger cum aceto non satis coctus, & in ore tentus in parte ipsa, aut capparis de radicibus cortex. Quibus autem ex frigore dolent dentes, peretri radix, uini fex, pini cortex, hyssopus, staphisagria, pulegium cum oxymelle coctum, iusquiami semen & folia cum aceto, aut asinæ lacte in ore tentum, hoc & laxos dentes confirmat. Fomentatio autem extrinsecus fiat de salis saccellis aut miliij, aut panitij, calefactis saccellis. Ipsum autem dentem fomentabis cum origano sicco in oleo feruente intincto, & super dolentem posito, aut origani triti cum nitro superasperges puluerem gingiuis & dentibus qui dolent, & mox omnem auferet dolorem. Purgari etiam oportet caput de staphisagria masticata cum pulegio, aut allij spicis quinq;. Myrtæ nigre folia modico cum aceto agitabis cum spatula tedar, & coques usque ad medietatem, & dabis ut gargarizet, & sic expuat ore apertop hlegma, & peretrum masticatum similiter faciet.

AD DENTIVM DOLOREM.

D E pipere 2 III, stipteria scisti 2 III, peretro sicco 2 II, iusquiami semine 2 I, teres, & mittes acetum, & facies trociscos. Purgabis autem dentem, & trociscum tritum cum aceto dabis ad lauandum os tepidum. Probatum enim est.

AD MOLARIVM DENTIVM DOLORES.

A dmolares dentes, de tritici farina 2 II, cum succo titimali miscebis, & super dentes pones, & superpones hederæ folia, & permittes una hora stare & tolles. Sponte enim componitur aut minutatur. Item aliud ad molarium dolores dentium, si sponte à seipsis cadant. De peretro & staphisagria ana 2 I, cidria 2 III, sulphure uiuo 2 IIII, pipere grana XII. Hæc simul teres in sole, & mittes in pyxide lignea, & cum opus fuerit caraxabis dentem & superpones, & alleuabitur.

AD IMBE

El & ceram
mediam pite
terat medicamta, &
facit & mastiche, q
delant, iocurandi fi
te apuuecant, an
A D

Niambus quib
aut de leporis cer
difficultate dentes n
si habent dentes.
A D

Vomali radices e
se ex hoc laudab
est, & ad conseruand
subter scriptum com
iplo fricabis dentes
& in linceo mundo l
A D C

Straum olla,
suis uino, Plum
Frua autem & ad dentes
fusa gingiuis delictat.
PVLVIS AD
radices;

Emamre co
Dphalagria
diligenter & utere.
AD GING
cõmixte

De calceus
Dus affabis, Ca
si addens acetum tere
Item cornu ceruini
Item ad dentes imes
guæ extenuat, & com
michum I, &
III, filio myrni, ana
ID GIB

Deguarũ infla
Arymtil est, sen
aut oleum rosilli, & de
legerũ fac masticatione.

A AD IMBECILLOS DENTES

uel molares.

MEl & ceram æquali pondere in sole calido cum aqua resolues, & picis mediã partem admiscebis, & dabis ad masticandum. Si autem minuterur medicamen, & siccum sit uel durum, modicum admiscebis olei. Bene autẽ facit & mastiche, qui illud masticat. Quibus autem terunt se dentes uel ut mollescant, indurandi sunt de stipticis medicaminibus & confortandi: Quod si dentes expauescant, sanat andragnis masticata, aut succus eius in ore tentus.

AD INFANTES QVIBVS

nascuntur dentes.

Infantibus quibus dentes nascuntur & dolent, lacte catulæ in lines gingiuas, aut de leporis cerebro in lines. Facit etiã & si manducetur. Si autem cum difficultate dentes nascuntur, cipro cum oleo rosino & butyro in lines ubi nasci habent dentes.

AD DENTES DENTIFRI

cium ne doleant.

Tritimali radices coques in uino, ut ad medietatem reuertatur, & bis in mense ex hoc lauabis os & dentes, & nunquam dolebunt. Optimum autem est, & ad conseruandos ut non doleant, & confirmetur, & honesti fiant, quod subter scriptum continetur smegma. Caput leporis ustum teres, & ex puluere ipso fricabis dentes: aut salem cum melle teres, donec ceroti habeat qualitatem, & in linteo mundo ligabis, & ustulabis, & sic admiscebis ireus modicũ, & utere.

AD CLARIFICANDOS DENTES.

BOstreorum ossa, & ciricon, & porphyron ures, & cinere earum uteris non satis trito. Pumices autem, libanũ, & ostrea similiter cum sale ustra faciũt. Facit autem & ad dentes hic puluis, & est multum operatiuus, et humiditas & infusas gingiuas desiccet. Ossa sippiæ non ustra trita, similiter illuminant dentes.

PVLVIS AD NIGROS DENTES ILLVMIN

nandos, & putridos dentes, & gingiuas reumaticas
condensat & desiccet.

Demarmore cocto z II, ossibus sippiæ z II, pumice albo z II, staphisagria z I, sulphure uiuo z I, folio smyrni ana z III. Teres diligenter & utere.

AD GINGIVAS REVMATIZANTES, ET

cõmixtos & laxos dentes, & ad caneros in ore facit.

DE calcitheus z XII, cathmia z VIII. Calcitheus quidem in carbonibus assabis. Cum autem coeperit rubere, tolles, & miscebis cum cathmia, & addens acetum teres diligenter, & cum siccauerit, facies puluerem & utere.

Item cornu ceruinũ & caprinũ illuminat dentes, & infusas gingiuas desiccet.

Item ad dentes smegma, quod illuminat & bene nitidos facit, & infusas gingiuas extenuat, & comestas replet. De cornu ceruino usto libras II. Salis amoniaci libram I, & z III costo, mastiche, libano, ana z II. Squinoanto z III, folio, smyrni, ana z II, rosis siccis z I, cipro z III, & utere.

AD GINGIVAS INFLAMMATAS.

AD gingiuarũ inflammationem cum dolore existentem, optimũ est oleum scyminũ, id est, lentiscinũ in calida aqua calefactum & in ore tentum. Sic autẽ oleum nouellũ, & duplici uase calefactũ: Reprimit enim sine asperitate, & digerit sine mordicatione. Horũ maximus usus est ad inflamationes. Facit autẽ

T 3 & ad

C & ad dentiū dolorem, ut supra, proprie acetū, in quo cocta est iusquiami radix,

AD RHEUMATIZANTES GINGIVAS.

AD rheumatizantes autem & comestas gingiuas, cum tumore & dolore, & putredine, optime facit fomentatio hæc: in spato melle lanā in capite eius circumuolutam ligabis, & in feruente oleo intinges, & appones gingiuis donec foris æquetur, & albedo circa in gyro fiat. Sic enim caro quæ comesta erat nutritur. Post hæc autem uteris puluere dentifricio, quem conficies sic: Galla asiana trita ∞ I. Cui addens mirrhæ ad fabæ magnitudinem, teres & puluere utere. Ad gingiuas autem adpones calcantū & smyrnis æqualiter cum melle & modico sciftis. Comestis autē gingiuis optime facit stipteria humida cum duplo salis mixta & apposita: Sciftin & stipteriam & myrtam teres cum melle & inlines.

AD ORIS DIVERSAS PASSIONES.

SI in ore inflammatio fiat, & totū corpus uideatur esse plethoricum, hoc est, repletum sanguine, aut cacochymum, id est, repletum diuersis humoribus. Si plethoricus est, phlebotomandus est. Si cacochymus, catarticum secundum humorum qualitatem adhibebis. Sed & per clysterem uentrem subduces, & abstinentiam ciborū indices. Quod si nihil humorum fuerit aliquid tale, localium curarū adhibebimus medicamenta. In initio quidem quæ reprimant de stipticis & frigidis speciebus, qualia sunt diamoron, quod accipit omphacion, aut rosarum flores, aut ipsas rosas siccas, balauistiā & cytisum, & gallam asianam, & stipteria, & rorem, & glaucion, & decoctionem myrtæ, & cistum, & rubum. Post hæc autem in itante cura, cum iam restat quod supercurrebat, solum sufficit diamoron, croco & smyrni admixtis, quod digerat inflammationem. Digesta autem iam inflammatione, diaphoritica admiscenda sunt, qualia sunt nitrum, & aphronitrum, & sulphur uiuum, quod est omnibus fortius. Interdum autem sapam, aut mulsam ei admiscebis, aut in pulsa ubi coquatur origanum, aut hyssopus, aut pulegium, aut thymus, aut satireia, aut calamentis. Considerabis autem quæ media sunt uirtute medicamenta, aut in unū miscebis ea quæ expediunt. In statu autem inflammationis, modicū uti oportet ad os pertinentibus medicamentis, ad lauandum uel gargarizandum mitigatorijs, quæ digerant inflammationem: Qualia sunt quæ fiunt de caricis, & furfurum decoctione, & lentiscino oleo in duplici uase tepefacto. Sed & ea quæ stomachica sunt. In statu causa posita, quæ gargarizari possunt, quædam admiscenda sunt: Qualia sunt aquosa mulsæ, & calida sapa. Non autem hoc inuento, calidam aquam admiscebis. Hoc ergo memorauī, ut facilius de præsentī quæ inueniuntur materiæ faciliores, conficere ipse tibi possis medicamenta.

AD VLCERA IN ORE FACTA.

SI autem ulcera in ore, aut ex inflammatione, aut sine hac facta fuerint, si fuerint infixæ, quæ fortiter desiccant medicamenta sunt adhibenda: Quale est defrigis, & per se siccum, & cum melle adhibitum, cuius confectio hæc est. Confectio enim defrigis quod dicitur medicamen, non est proprie species una, sed mixtū ex quatuor speciebus fit metallicis. Chalcanthū, chalcitheim, chalcucecaumenū & misceum, æquali pondere singillatim trita cum aceto, & siccata per fabis, & miscebis in unum, & iterum teres cum uino donec glutinetur, hoc est, pingue fiat ut mel, & sic in ollam nouam mittes, & cooperulo claudes, & creta superlines ipsum cooperulum, & in furnum mittes, & assabis donec carbones fiant, & tolles foras, & iterum teres cum uino, & facies magdalia: & iterum secunda uice similiter assabis, & sic teres, & uteris puluere ubi necesse fuerit: Optima

A Optimus autem est & Mulsæ trociscus, cum uino mulso adhibitus, & rosarum succus & omphacium. Simplicia enim ad oris ulcera hæc sunt sufficientia, qualia sunt diamoron, & rubi, & hijs similia, quæ liquida sunt. Puluis autem ad hæc anthiras sic per se foccus, aut mixtus cum melle, sicut defrigis.

AD HAPTAS.

Quæ autē in summitate in ore ulcera generant, quæ Græci haptas uocant, fiunt autē hæc maxime infantibus, sanantur ex hijs quæ mediocriter reprimunt. Quamplurimæ tamen diuturnæ effectæ computrescentes cancrum faciunt. Infantibus ergo si iam cibos comedunt lenticulas dabis cum modico pane, & medullā uitulinam, aut ceruinam dabis. Oportet autē admisceri cibis & mala cydonia, & alia quæ sunt stiptica, pira, sorbas & mespilas, interdum & lactucas dabis mixtas cibis; lines autē infantibus si rubra fuerint ulcera, in initio quidem quæ mediocriter stiptica sunt, & frigida: deinde quæ digerant sine mordicatione. Si autē subrubea sint ulcera, cholerae ingerentia molestias, hoc ipsum adhibebis, sed magis ea quæ infrigidant. Si autē subalbida sunt, phlegmate molestante, quæ magis proijciant uteris. Si autem nigra fuerint, ea expediunt quæ diaphorisi faciunt. Maioribus autem, & qui duris membris sunt, sufficit per omnia misceus aut chalcitheus, cum uino stiptico tritus. Si autē sordida sunt ulcera, cum uino mulso tritis lauet. Hæc enim fortia sunt, & nimis operatiua. Mediocria autem sunt, & maxime faciunt ad inchoantes haptas, omphacium cum uino, aut uinum, & mel, & ros, similiter faciunt. Ad infantes autem sufficit rosa sicca, aut flos eius cum uino.

AD CANCRVM ORIS.

B Ex hijs & alijs ulceribus, ex humectatione & calore in ore cito putrescentibus cancer generat: pro qua re fortioribus medicamentis uti oportet sæpius. Ex hijs fortiora sunt, quæ scaras faciunt similiter cauterijs: Qualia sunt ex cartha combusta partes tres, ex arsenico partē unam teres, & utere. Supra autē linteū pones intinctū in oleo roseo & expressum. Sanat enim protegēdo partē.

Item aliud. Ad magnas putredines in ore factas, & quæcunq; in alio membro corporis fiunt, Chalcitheī partem unam, & calcis alterum tantum, & arsenici partem mediā teres, miscebis & utere. Si autem desiccatur os, & saliuam non potest transglutire, ficus coques in uino austero, & purum dabis calidum sorbere, & si non potest, paulatim urge.

AD VVAE PASSIONES.

Quod si gargalio fuerit inflammatus, quæ reprimunt adiutorijs uteris; stiptica ergo ea uirtute oportet esse, mediocri quidem existente superfluo humore, mediocres stipticas species adhibebis. Nimio autem supercurrente humore, stipticis utere. Mediocria autē sunt, gargarismata de dactylis cocta, interdum quidem in aqua sola, interdū & modico mellis admixto, & rosis, & uitis palmatibus teneris, & rubi cymis, & lētisci, & thermento, & ciperō, & hypocistide. Fortiora autem hijs sunt, myrtæ decoctio, & stiptici mali cydonij cymæ, & pruni, & roboris glādes, & castanæ, & mespilæ. Fortiora autem ex hijs sunt, galla asiana, & ros syriacus, & balauſtia, & malogranati tunica, Hæc unaquæque singillatim, aut cum alijs mixta coquantur, & exinde gargarizetur. Oportet autē post hæc puluere leuari uuam, lente educēdo manu foras. Cum ergo desiccata fuerit uua, & pallida sit, & botro similis diu, post inflammationē transactam tūc erit incidēda. Post incisionē autē oportet defrigi medicamine solo, & usq; dum cicatriceē uti, ut ipsa incisura eo tangat. Cicatricē enim diligēter con-

T 4 strictam

C strictram facit, & totum membrum ipsum, & omnia quæ ulcerata fuerint.
AD TONSILLARVM IN

flammationes.

Quæ autem circa gulam sunt tonsillæ si fuerint inflàmata, & induruerint, faciunt antiadas. Quas exprimi oportet medicamine aliquo quod iuuare possit inliniri digitis. Maxime tamen adenas inflàmatas hoc modo curatio adhibita paristhmias, quas nos tōsillas dicimus, iuuat. Molles enim existētes & humidæ uel stringodes, facile suscipiunt reuma, & pendētes fiunt & inflantur. Quando autem competentī tempo re inflàmatio iam digeritur, & aliquis humor glutinosus replet loca, admiscebis quæ ad oris uitia sunt, medicamenta nitrum aut salem, aut aliquid aliud tale quod euacuet phlegma admisceamus. Fautibus igitur inflàmatis, neq; medica mine ad hæc tali utimur, neq; premimus propter molliciem carnis. Iuuant autem paristhmias, id est tonsillas inflàmatas, seu indurescant, liquiritia simul, & tracacantū in sapa cocta, & ex ipsa sapa gargarizet bis aut ter in die. Gaudēt enim loca tam ex hoc mitigata, quàm ex hijs quæ exasperāt, qualia sunt diaphoritica. Exacerbata enim interdum ab acibus adiutorijs malitiosa fit inflàmatio. Duræ factæ tonsillæ fiunt difficiles ad sanandum, & dicunt eas antiadas, ad quas fit Aegyptia, quod recipe de melle libram unam, oleo ꝛ. VIII, terebinthina ꝛ. VIII, croco ꝛ. VIII, in duplici uase resolues, & ex hoc lines antiadas. Et si caninū stercus album cum Aegyptia addas, mirabiliter antiadas iuuabis. Sed & humanum stercus admisceas. Magnas ergo eius passiones magnifice sanat. Quod si trociscis bisasa simul admisceas, melius facies: Ad scarodes uero antiadas, ex omphacio puluerē factū appones.

D Item puluis ad antiadas. De galla asiana ꝛ. VIII, stipteria scisti ꝛ. VIII, sale amoniaco ꝛ. VIII, puluerabis & utere. Item alius puluis. De galla asiana ꝛ. VIII, misceus, salis affiana ꝛ. II, facies puluerem & utere.

AD SYNANGES.

Quando autem synanges suffocantur alicui, cognosci debet si periculum habeat passio. Nam si intrinsecus maior inflàmatio sit, ita ut extrinsecus nullus appareat tumor, & adhuc magis periculum est, si utriusque partis tonsillæ tument, & si gargalio simul patitur. Expediit ergo, si ista signa apparent, quam citius mox euacuari per phlebotomum corpus. Quod si non sit qui phlebotomare possit, geros dabis in tibijs. Subuenit enim quamplurime decurrens. Vteris autem & clysteri acri, & à cibo abstinebis ipsum qui patitur hominem, & post hæc circundabis collum medicamine helotice uirtutis, hoc est quod extrahat humorem. Constipata uero loca, uel constricta materia ad se tracta ut etiam intumescant extrinsecus loca, spes est quod euadat qui patitur. Dabis etiam ad gargarizandum prisanæ succum tenuem, cum melle & caricarum decoctione, & hysopo, & origano, & prassio. Digerūt enim in ipsis suffocatis & glutinosis pinguium humorum congregationem. Facit autem mirabiliter ad synanges stercus de cane album desiccatum, & tritum cum melle illitum. Generaliter hoc medicamen ad synanges inuentum est. Oportet autem canem ipsum ossa comedere, & ex hoc album fiet stercus, & magnum ad hoc est si luna plena colligatur, & nulla apparet insuauitas, & maxime ad hæc ualentissimæ sunt cochleæ, circundatæ serpentis collo, aut ipsa serpens si hanc appendas ad collum, mirabiliter iuuat tonsillas, & quicquid circa collum molestiza cecidit.

AD EOS

A AD EOS QUIBUS OS AVT SPINA
in gutture hæserit.

QUæ autē glutuntur, si inhæserint gutturi, siue os, siue spina, & infixa manent, spongiâ hydroleo infusam, aut carnem mollem incisam, quantū glutiri potest ligabis cum lino, & coges ut glutiat, & cum glutierit extrahes de subito linum in quo ligata est: Solet enim infigere se, & sic extrahi. Oportet autem & panem mollem interius ablatū dare ad glutendum, aut ficus siccas ad masticandum ut glutiantur.

AD DIAMORON CONFICIENDVM
simplicem ad oris uitia.

Diamoron simplicē ac de mororū succo heminis v, & ipse succus ante coquendus est ad clios spissitudinē, & sic addes mellis heminā unam, & coques donec ad mellis spissitudinē fiat. Cum autē opus fuerit admiscebis in initio, quemadmodū dictum est, ea quæ reprimāt. In statu autē, ea quæ digerāt & mitigant. In declinatione uero inflātionis, quæ digerēdo extrahāt. Hoc ipso autem modo & de succo uiridium nucum corticum facies ad oris medicamen, & de sapa, & de malogranatis, & alijs quæ austera sunt. Eis uero quæ habent pinguem succū, mel minus mittes. Si autē aquosior fuerit, ante decoques. De piris autē aut malis succos, adhuc autē & ceterorū pomorū æquales cum melle facies. Stipticis autē nimīū existentibus, qualia sunt corna, interdū quidē dupliciter, interdū autē & tripliciter mittendum est, qui nō ferunt medicaminis qualitatē. Si autē mediocris fuerit inflātio in tonsillis, aut in uua, aut in alio aliquo loco, p̄dicti succi & ros marinus, qd̄ rhomen dicūt Græci, aut libanotitū uocant. Ad maiores autē inflātionem, malogranati austeris succus oportet, aut mala cydonia, aut utrūq; secundū prædictā rationem admiscebis mel, & fiet mediocris. Optimus autē & fortissimus fiet, si tota tundas malogranata, & coquas in sapa. Oportet autē non solū ad reprimendū fiat medicamen, sed & dia-phoriticū est, & forte esse uideretur, si in prædictis dum coquantur addas pulegi-um, aut hyslopum, aut origanū, aut thymum, aut calamētum. Colatū enim uti-le medicamen est.

AD EOS QUI IN ASPERA ARTERIA
quæ dicitur gargala, ulcus habuerint,

Qui in aspera arteria ulcus habuerit, intrinsecus tunicæ gargalæ curant si extrinsecus aliqd̄ desiccatiuū adhibeāt medicamen, & supinus iaceat in lecto. Dabitur aliquod liquidū medicamen, qd̄ ad ulcera oris proficere potest, & in ore tentet dum supinus iacuerit, & exinde fluens in gargalā descēdat, & sanentur ulcera.

AD UOCEM ABSCISSAM.

Succos brassicæ cum melle coques, & dabis ut electariū. Item aliud quod ad tussim facit: Lini semen contritū & cretū, & uuam passam cretā sine semine, nucleos pineos frigos, auellanas purgatas æquali pondere teres, & mel non coctū admiscebis, & dabis exinde cochleariū unum. Item ad uocē sub lingua tenendā. Arteriaca ad uocē raucam, liquiricia 2 VIII, smyrni 2 XXIII, terebinthina 2 XXVI, tracacanto 2 XXXVIII; unamquāq; siccā teres singillatim & cernes. Resinā uero in pilam mittes & tundes, & supasperges pulueres, & mixtas colliges, & fingens collyria ad fabæ magnitudinē Aegyptiæ, & siccabis in umbra, & cū opus fuerit dabis unū aut duos sub lingua tenendos, & dum resoluentur liquores glutiri facies. Oportet autem hoc medicamen ut citius contundatur, quia dum contunditur, cito siccat.

AD

C **T**ussis est uitium humoris qui descēdit de capite per palatum intra arteriā, quam nos asperā arteriam appellamus, & rustici gargalam uocant, & mouet tussim, sicut in pletoricis, aut in peripleumonicis. Fit autem & si fauces fuerint exasperatæ, uel arteria trachea tussis initiū, aut si in ea aliquid cibi uel potus fuerit ingressum, mouet tussim. Sed & distemperatā frigida facit tussim, simul & organica per quam spiramus. Tussiunt autē mediocriter, qui ex distemperatā tussiunt, & nihil proiciūt, & sic proiciūt absq; uiolentiā ut nō reprimant, & sic cōtinent spiritū, sed etiā stare faciunt tussim cum spiritu intra se diutius si tenuerit. Nā & calefacta quæ infrigidata sunt loca amputant tussim. Signū autē taliter tussientibus est respiratio subito nimia, irritante scilicet frigore extenso. Nam mitius respirāt in domo manentes calida, & aut parue, aut certe nullo modo tussiunt. In gargalio uero existente tussi, sic cognoscitur: quia manifeste de capite descēdit reuma in arteriā, & ad pulmones peruenit, non satis expuunt, & qd' expuūt tenue est. Oportet autē cognoscere qd' expuūt, ab hijs q' spissum & glutinosum expuūt. Sanamus autē eos q' ex tenui reumate tussiūt, quæ exaspata sunt mitigādo uel impinguādo, diacodion dabis, aut aliq' anodinū antidotū. Quibus autē ex pinguis & glutinosis humoribus tusses generant, quæ extenuāt & incidūt dāda sunt medicamēta: Qualia sunt, centaureæ maioris radices. Difficilius anhelātibus, & ad inueteratas tusses expediēs est gitter. Catarrhos sanant calidū in linteo ligatū, & naribus appositū, ut odore. Ex thorace uero tussim, & catarrhū, & coryzā, & branchū curat decoctio hysopi, & ireus uel pinus, iuuat frequēter data. Electariū uero facies, pinum pingue tolles, maxime quādo, ppria resina circūuoluta est, coques in aqua cū prassio recēte, & sic postea aquæ ipsius decoctioni addes mediocriter mel, & coques iterū donec ad mellis spissitudinē reuertat, & uteris ad eos q' de thorace & pulmonibus tussiunt. Et si pinus non adsit, de solo prassio coques aquā, & cū melle electariū facies, & iuuabis. Itē ad tussim Diacalamētis, Aniso ∞ III, fœniculi semine ∞ III, calamētis ∞ I, cymini ∞ II, pipere ∞ I, & 6, gingibere ∞ I, ruta uiridi ∞ I, nitro ∞ I, melle qd' sufficiat. Dabis cochleariū I, aut II. Item aliud: Diabutyri, De melle ∞ III, butyro recente ∞ III, cymino 2 IIII, addes melli despumato butyrum, & iterū coques, & sic cyminū addes. Itē antidotū Philoxenis autoris ad tussim. Facit em̄ ad tusses diuturnissimas, & ad omnia quæ de thorace nō facile pijciunt, facit & ad impijcos: purgat em̄ uulnus & cicatrat, & ad sanitatē pducit: facit & ad uiscerū infraxin. De aristolochia longa & rotunda ana 2 XII, gentiana 2 XXI, lauri baccis siccis 2 XIX, rutæ semine, prassio 2 XII, smyrnis trochlitæ 2 XXVIII, melle quod sufficit. Dabis autem ad auellanz magnitudinem cum mulsā, aut cum oxymellito.

AD SANGVINEM REICIENTES.

Mox in primis periculosissima est sanguinis nimia reiectatio, si sit absq; possibilitate euacuatio. Iuari ergo statim qui patiuntur possunt de hijs quæ intra scripta tenent. Tota enim passione medicorū est operatio ad sanādū, si portulaca māduce. Est enim ad hanc multū opatiua si succus eius bibat, aut balaustion, aut rubimora, & flores roboris, & secunda cortex prini, & membrana quæ sunt in glande interiores. Coquentes ea maxime utantur. Ficus autem ad primum multum operatiua est. Euisi radix, menta, ad recentes est eruptiones, facit & centaurea maior 2 II, data febrientibus cum aqua, sine febribus cum crine. Malo granata, lentisci foliorum succus, samnios, aster, ad omnes

Trachea ar=
teuid.

D

omnes Similiter &
glos potatus solu
ita locuina cum
Ristolochia
Aristolochia
terro quibus sive
relio & iuges su
ns, & dabis coc
be succos colabo
dabisum coc
P
Laurentis e
I
corpus form
quæcip sime hui
to mētib. Dabim
no, qui mediocri
untur, in declina
sunt pūana succo
paululū mel acie
& ireus.
L
Ateris dolo
L
sice caulis
le, rotulū dolo rem.
B
AD DO
S
Inul coques fa
S
hic & cum succo
reia medicorū
AD N
I
Nflammat
I
ellendens, cū
rit in mīllis, &
mixto oleo reser
mis locis lasis in p
ti eius extinguitur
resolū corupei dig
papal m. A uiter et
flumatiōes, & mani
stema mīllis po
cia parci in cis, e
fūmā mīllis, ad s
tota, il capulā m
uocū cū sive tere
na, & mīllis, & or
tugū sū mīllis,
cum melle, lapidē
etiam in lūco lapidē

A omnes. Similiter & Iemnia sphragis, ad thrombos autē factos de sanguine coagulatus soluit, & maxime si de lepore fuerit. Soluit etiā thrombos de ficu facta lixiuua cum aqua potata, & thymus, aut satureia cum aceto cocta.

A D A S M A T I C O S .

Aristolochia rotunda cum aqua potata asmaticos iuuat. Centaureæ maioris radices, spondilion fructus & radix, calamentis, hyssopus, ireus, giteroū quæ sub situla sunt, ubi cū aqua stant inueniuntur unum mittes ff in uase testeo & friget super carbones. Albos autē factos teres, & mel coctum superpones, & dabis cochleariū unum ieiuno & post cœnam. Item aliud: Squillæ crudæ succos colabis, & addes mellis alterum tantū, & coques super carbones, & dabis unum cochleariū ante cibum & post cibum.

A D P L E V R E T I C O S .

Pleureticis ex calefacientibus rebus nō soluuntur dolores, euacuas totum corpus: fomentationibus uero uteris absq̃ periculo, & mordicatione, & quæcūq̃ sunt humida, siue aquā dulcē & oleum in uesicā bouis mittes, & sic fomētabis. Dabimus autē ad hāc passionē medicamēta quæ extenuādi habēt uirtutē, qui mediocriter inflāmationes patiunt, & qui fortiter inflāmationes patiuntur, in declinatōe inflāmationis, aut iam pfectius quietis. Mediocres ex hijs sunt prisanæ succus & mulsæ. Fortia autē sunt acaliphis semē, & quādo admisceat paululū mel acribus herbis, quales sunt hyssopus, organū, calamentis, pulegiū, & ireus.

A D L A T E R I S D O L O R E S .

Lateris dolores si sine febre sint bdelliū & costū in potione datū sanat, brasiæ caulis ustæ cinis mixtus cū adipe porcino ueteri & appositus ubi dolet, tollit dolorem. Diaphoriticum enim fortiter hoc medicamen.

A D D O L O R E S D I V T V R N O S I N T H O -
r a c e c o n s i s t e n t e s s i n e f e b r e .

Simul coques scenogracum & pingues dactylos, & cum cocti fuerint colabis, & cum succo iporum mittes mel abundatius, & coques ad carbones, ut sit mediocriter pinguis, & uteris multo ante cibum.

A D M A M M I L L A R V M P A S S I O N E S .

Inflammatæ māmilla sanant mirabiliter si spathos de palæstra, & si duriores esse uideris, cū oleo ciprino, aut roseo adponas. Quod si lac coagulātū fuerit in māmillis, & inflāmationē fecerit, utilissimū est si ouo integro utamur admixto oleo roseo. Non solū autē hæc ad māmillas inflāmatas, sed in alijs plurimis locis læsis in palæstra sanitas est inflāmatis locis & māmillarū: etenim ignita eius extinguitur uolentia, & qui superfluunt reprimit humores, & qui intus residēt corrupti digerit. Fabæ etiā farina ad māmillas & testiculos optimū est cataplasma. Aufert enim ab hijs locis indignationes, & mediocriter infrigidat inflāmationes, & maxime quādo coagulat lac in māmillis. Noxiū uero agonis apostema māmillas puellarū, phibet crescere, aut ad horā inflāmat & puerorū: testiculis porci incisis, de sanguine ipso illitæ māmilla nō crescunt. Si de lacte turgescunt māmilla, ad spargosās māmillas adhibebis lenticulā coctā in aqua maritima, & cataplasma impones de menta, uel cum alphita & sale fomētabis. Aut crocū cum lacte teres, & in lines, farinā fabæ per se cū alphita cataplasma impones. Aut mala cydonia cocta, & cū melle trita impones. Item aliud: Si de lacte turgescūt māmilla, aut quolibet modo inflantur, columbarum sterco terens cum melle, superaddito modico de cera remissa ut emplastrodis fiat, & inducitum in linteo superpones, & mox subuenies.

C Non dimittet in mamillis lac coagulari, si de cera alba ad milij aut phasio-
li magnitudinem numero X, per singulos dies transglutiat.

AD COLVM CVRATIO.

In coli intestino, seu in alijs intestinis acer & mordicās insidet humor: lædun-
tur igitur sub calidis cibis uel medicamentis, & à cibis abstinentes irritantur
dolores. Cōstituendi sunt ergo, melius temperatis utantur. Oportet ergo in pri-
mis clysterē adhiberi ex mulla, aut ex succo ptisanæ, & cibos euchymos, & qui
non facile corrumpantur accipiant. Fugienda autem sunt quæ extenuant, & ca-
lesfaciunt. Oportet autē & euacuari humores, aut temperari. Neutrū enim hoc
fieri poterit: Fugiendū est & narcoticū medicamen in talibus passionibus cōsti-
tutis, quia non solum qui stuporem sensui faciunt releuant dolorem, sed impin-
guant qui extenuari habebant humores, & in frigidari calida magnifice iuuat:
pinguibus autem existentibus & glutimosis humoribus, doloris causa nullo
modo adhiberi debent narcotica medicamenta, id est, quæ opium recipiūt. Re-
leuari quidem uidentur hoc dato stupefacto sensu, & postea peius patiuntur,
& impinguatū amplius humores difficile absterguntur. Curantur autem tales
passiones neq; nimium calidis: Augmentāt enim dolores subardentes, & fusis
humoribus spiritus uentositatis augmentatur. Sed quæ sine nimio sunt calore,
extenuantia & absq; inflatione sunt. Nam alijs omnibus, & speciebus primis
absq; inflammatione si nullo modo sit febris hoc offerimus, & tiriaca medica-
men fortiter iuuat tales passiones, quibus febres nō accedunt. Quibus sunt, nō
de milio, aut panico ad fomentandū facelli, & in oleo coques extenuandi par-
tem habentia & nō infantia medicamina, & sic colatis admiscebis in oleo ad
pes pullinos, aut anserinos absq; sale & iniicies. Non autē mitigatis ex hijs dolo-
ribus iterum iniicimus, admiscentes oleo ipsi castorei aliquantū & opij, ad ma-
gnitudinem uniuscuiusq; nō plus quàm fabæ in una hemina olei. Oportet autē
in ipso oleo lana floccos infusos ad anum imponere: oportet autem ligari forti-
ter lanam ad anum appositam, ut facilius teneatur. Lycon, id est lupi stercus da-
tum in potione, & maxime quod album est, cum aqua aut uino tenui secundū
consuetudinem, bene iuuat colicos, nō solum in accessione, sed etiam in decli-
natione. Si enim mitigata nō fuerit passio perfectius aut mitius, & diuturna effi-
ciatur, dato stercore, melius & ualentius est si nō terram tangat, sed super cespit-
tem cadat, & exinde colligatur stercus super cespitibus uel herbis inuentū. Sed
& ossa quæ cum ipso stercore inueniunt data in potione, iuuant colicos.

AD LVMBRICOS.

Lumbricos igitur rotundos sufficiens est ad occidendum absinthium, abro-
tanum, calamētis, cardamomū, brassicæ semē, menta, lupini puluis ex hijs
in potione, aut cum melle in electario, aut in pusca potatus. Gitter autem non
solū comestus, sed & cataplastatus uenter extrinsecus: perfici quoq; folia, ad
uentrem apposita. Ascaridis autem inuentioni de calamentis succum adhibe-
bis, aut cidria. Latos autem lumbricos occidunt mori radicis cortices. Ptereus,
quam nos filicem dicimus, radicis 2 IIII in mulla acceptæ, & camæleontis ar-
boris radix, oxyphanum cum uino austero datum: Occidit autē eos & costum.
Ego uero ex magistrorū experimento, & nostro longo probato iam tempore,
hoc catartico in hijs semper utor. Scamonia scrupulo I, euphorbio scrupulo I,
& 6, combustarū pennarum puluere scrupulo I. Nitro penso siliquæ unius, in
mulla, aut cum uino dulci dabis bibenda. Salubrius autē continget, si ante alia
uel cætera

Narcotica.

Stercus lupi-
num.

Arteria acrim
quæ abrotani
si lumbricos la
ri bocas, & sili
die & nocte aut
cos: Abrotanum
mum nobolor
Cerna ceruim
alica: Malogra
cardamomo:
ad ascaridas. A
litos lumbricos
III, dabis in hy
Myrrha, cardam
n excant, una est
na + VII, came
Nympha: uel
est, ante dabis
tri + II, polyp
A D

Orem &
R aut filicem
Alpina dabis bib
C Oques galli
C Oques ad f
om, unius aut
ficus, facit opposit
corate + VIII, ex
Spirico, & tritas
A D

O Vallate
res, & supe
aqua, & rodin
ficus + IIII, ouo
oleo ueloe cecora

Cretam cimoliam
A D

I Nisi aut uere
ris datura Iim
ua lacos mibus

Hæmorrhoida
Ha aut sem
fous. Reprimat

A uel cetera acrimonia edat. Inijcias autem ad lumbricos molestantes aquā, ubi coquat abrotanū cum melle & nitro & oleo. Item alterius autoris emplastrū ad lumbricos latos & rotūdos, & ascaridas, & serpētes in uentre: Lupinos, lauri baccas, & fel taurinum supermittes, & pones ad umbilicum, & fasciabis una die & nocte, aut certe duabus aut tribus. Item alterius autoris ad latos lumbricos: Abrotanum, cornu ceruini rasuram, coconidij, & sisami ana 2 I, cardamomum triobolon dabis cū hydromellito bibere. Item ad lumbricos electariū. Cornu ceruinum urens facies cum melle electarium, dabis ut accipiat. Item aliud: Malo granata acida, & radicis cortice mediana, ana 2 IIII, piperis 2 IIII, cardamomo 2 VI, prassio 2 II, dabis postea cum aliquo cibo comedere. Itē ad ascaridas. Axungiam ueterem intra anum mittes. Item aliud electariū: ad latos lumbricos: Gummi arabico 2 I, pterea 2 III, cardamomo 2 I, nitro 2 III, dabis in hydromelle aut cizico. Item ad serpētes in uentre & lumbricos. Myrrha, cardamomo 2 IIII, nitro 2 I, scamonia tres obolos, aqua ff I, ut totū exeant, una est datio. Item ad latos lumbricos: Antidotū diaptereōn, pterea 2 VIII, scamonia, gitter, cardamomo, sale, nitro, ana 2 II, dabis bibere in hydromelle aut cizico. Item aliud: Pterea 2 IIII, dabis similiter sicut dictū est, ante dabis omnino acres res manducare, Adde autem cardamomi 2 II, nitri 2 II, polypodij 2 IIII.

AD EOS QUI MULTUM VOMUNT,
& non continent cibos.

B Rorem & cuminum teres, & dabis 2 I in oxymelle cyathis duobus bibere, aut foliorū uitis, aut palmitū tenerarum succo calicē unū colabis, & cum alphita dabis bibere. AD ANI PASSIONES.

COques gallam rubeam & teres, & cataplasma in ani inflammatione appones, & ad foras exiens intestinum, si fortius opus fuerit fieri adiutorium, in uino: Si autem leuius, cum aqua coques. Succus autē scinus, id est lentiscinus, facit appositus & ad ani, & ad matricis prouinam. Item aliud: Pini cortice 2 VIII, cyparissi pilis siccis 2 II, molipdinis 2 II, ante lauabis in uino stiptico, & tritas super sparges.

AD IGNITAS INFLAMMATIONES
cum dolore ani.

Ovi assi uitellum teres cum uino albo, & de oleo roseo cerotum supermittes, & superlines. Item aliud: Panem mundum tritum & coctum in aqua, & rodinum oleum superpones cum ouī uitello asso. Item aliud: Rosi siccis 2 IIII, ouorum in igne coctorum uitella duo cum uino albo teres, & de oleo roseo cerotum supermittes, & uteris.

AD ANI PRURITUM.

Cretam cimoliam teres, & supermittes cerotum de oleo myrtite, & utere.

AD RAGADAS IN ANO VEL IN

ueretro.

INano aut ueretro scissuris membri factis quas Græci ragadas uocant, cineris de rasura lintei facti & uisti, & amilixuales partes teres, & foliorum oliuæ succos miscebis & lines.

AD HAEMORRHOIDAS.

HAemorrhoidas multū effudentes sanguinē reprimat aloēs superasperfa, aut ferri squama, aut plumbi uisti puluis ex aceti aut uini decoctione fatus. Reprimat autē hæmorrhoidas myrta, quæ cōmiscet oleo amaracino aut

V irino

Cirino illitas. Reprimunt autem confestim de acacia rubea 2 IIII, traccacanto 2 III, singillatim teres & miscebis cum aqua, & induces in linteo, & impones. Item aliud. Tollit enim hemorrhoidas mirabiliter, cocnio sicco 2 II, iusquiami succo 2 IIII, stipteria sciftis 2 II, calcanto 2 II, sinopide, psimithio, ana 2 I, cerotum roseum supfundes. Si autem interiores fuerint hemorrhoidae, ex medicamine interius lines: faciunt autem & ad hoc mirabiliter sandaracae, & arsenicum, & sciftis, ana 2 VIII: Superlines, & praeparatus ponitur donec moriatur, & cadit in media hora desiccatus, & ab ipso base dissoluitur, in lines autem in circuitu. Resoluit autem ista stacte, & lixiuuium in circuitu lines ceroto, & hoc facies ad solem, aut ad ignem.

AD MATRICIS ET VERETRI VLCERA.

In ueretro ulcera, nel in matrice, aut in ano sine inflammatione consistentia, desiccatiuis opus habent nimis medicamentis: Qualia sunt de cartha usta, & anetho usto, & de sicca cucurbita usta. Ad sicca autem, & quae recetia sunt ulcera, & aloes medicamen bonum est. Ad haec omnia autem eorum adynon est ad sicca ulcera, & in nullo minus operatiuis est pompholix. Si autem humectius fuerit ulcus, piceae cortex per se ipsam, sed & lithus haematites. Si autem profundum fuerit ulcus, praedictis manna admiscetur: facit autem ad ueretri ulcera panchristi ygron. Si autem in matrice aut uesica ulcus fuerit, hoc ipso opus habent medicamentis. Nam & ferramenta opus sunt intus, effectus est & quae resolunt medicamenta, & utiliora sunt siccoribus, qualia sunt crocus & pompholix, & aloes mixta oleo roseo, aut plantaginis, aut alicuius alterius succus.

AD TESTICVLORVM ET SCROTON PASSIONES.

D Ad scroton & testiculorum dolores, butyro, resina terebinthina, & qualif pondere mixtis uteris, aut lini feminis farina cum aqua cocta. Cui admiscebis smyrnae decimam partem, & resinae similiter, & cataplasma impones.

AD TVMENS VERETRV M.

Vitis folia numero XXX, psimithio 2 V, libano 2 I, teres & cataplasma impones. Uteris uero & fomentatione de aqua maritima frigida, & mitigabitur si ueretrum sursum ad uentrem suspendas.

AD VLCERA SI EX SVDORE IN testiculis fiant.

Quod si de sudore ulcera in scroto fiant, gallas tritas, aut stipteria superasperges. **SI IN VERETRO NAScantur tymi.**

Ex eo cadio melaterio superpones, aut piri semetes superpones tritas, aut fardinarum capita trita superpones, aut hirci fel superpones.

AD RAGADAS, ID EST FISSVRAS in ueretro.

Ragadas in ueretro iuuat resina frixa cum oleo roseo trita, donec mellis crassitudo sit, admixto oui uitello cocto. Item aliud: Hederæ folia sicca & usta terens cum oleo in mortario plumbeo, ex hoc illita scissura sanabitur.

AD TESTICVLORVM INFLAMMATIONES.

Vam passam exossatam cum cymino teres & impones, aut ordeï farinam coques in mulla & suppones, aut cyminum cum butyro aut resina & qualif pondere remissa impones. Ad testiculorum uero ruborem terra cymolia cum aqua ante inlines, & dimittes siccarı, ante fomentatas aqua calida, aut resinam siccam

A siccam teres, & smyrnion paruo teres, & cataplasma impones. Si autē discortica
ti fuerint testiculi, cinis de sarmentis cum nitro & aqua admixtus sanat catapla
smate.

A D P R I A P I S M V M .

Priapismus est augmentatio ueretri, permanēs in longitudine & latitudi
ne circūdatus sine aliqua cōmotione libidinis. Inflat autem uentositate
spiritus, scilicet de quo inflatur ueretrū. Generatur ex humorū glutinosorū &
pinguium submediocri calore. Prouidendū est ergo ut non possit calefieri ue
retrum, sed ut infrigidetur leuiter cum oleo roseo, & aqua facto ceroto cōtuso,
& de oleo camimolo ueretro, & lumbis superpones. Dieta autē & medicamen
ta adhibenda sunt extenuantia uirtutē absq; calefacientia manifesta. Adhiben
da sunt autē quæ naturæ sunt congrua, experimēto inuenta, & herbā nympheā
bibat & agni semen, & rutam uiridem cum pane mixtam comedat. Hoc ergo
initio nō dabis, calefacit enim multū. Sed postq; usus extenuantibus euacuat
onibus fueris p uomitū, & hoc oportet fieri; Etenim uētris reuma natū proximū
est ueretro.

Q V A E S I N T Q V A E V E N E R E O S
actus excitent ad libidinem.

A Caliphis semen & bulbi, rapæ semē, dauci radices, & mediocriter semen
eius, menta & costum incitat cum uino & melle datum. Satyrion, cruca,
cicer, faba, polypodiū, nucleus pineus, ornimi semē, anisus, asari radix cocta &
comesta, & scincus qui & crocodilus quæ ei circa renes sunt, si bibātur, fortiter
irritant libidinē. Sed & oua perdicis excitant. Porri uero semē in uino puro po
tum. Vulpis autē testiculis siccatis, & pulueris inde facti unum cochlear in po
tione cum uino datum, sine latione absq; siti tensionem ueretri facit.

B Q V A E S I N T Q V A E P R O H I B E A N T
libidinis impetum.

Agni semen frixum & nō frixū, & folia eius, & flores: quia libidinē extin
guūt prohibita sunt, & non solū comestū, sed & in potione datū, siue etiā
substratū in lecto. Ruta uero similiter prohibet, & lenticulæ decoctio potata mi
rigat tensionē ueretri, & porcacla comesta, & lactucæ semen potatum.

A D E O S Q V I B V S S E M E N F L V I T,
aut per somnum patiuntur.

Lactucæ semē potū prohibet semen, unde & hijs quibus in somnis cōtin
git datur hoc, & canapos syluestris semē datur, & si frequēter fuerit pota
tum, desiccatur generandi facultatē. Plumbi lamina lumbis supposita seminis la
psum retinet. Nympheæ uero radix & semē prohibet semē uel fluxum seminis,
uel hijs quibus per somnū molestat exuberās plus quā oportet, cum nigro ui
no & austero potatum amputat anethi semen.

A D E O S Q V I V R I N A M N O N C O N T I N E N T .

Vescicam capræ aut ouis ustam bibat in pulca, ad uesperū uero sitiens se
collocet. Facit autē & aquilæ cerebrū ad magnitudinē ciceris cum adipe
anterino æquali mensura & gummi tantundē contritū, si totū glutiat facta ca
tapotia aut mixta alphita comestum. Item leporis testones miscebis cū uino
odorato, & dabis bibere anteq; dormitū uadat, & liberabis. Herbā quoq; cala
mētis, & smyrnā, & mentā dabis bibere anteq; dormitū uadat: lines uero uere
trum cymolia cum succo uitraginis.

A D M A T R I C I S P A S S I O N E S , I D E S T
suffocationes.

AD suffocationē matricis iuuat potata de agarico ʒ i, in allio ʒ iiii, cum
uino. Plantaginis semen aut succus cum uino. Onex, id est ungula de
V 2 cochlea

Cochlea potata: acetum squilliticum sorbeat. Odorationes autem uel suffocationes excitant asphaltum, castoreum, galbanum, pix liquida, lucernæ stuppa, aut licinius extinctus, capillus uftus, ruta syluestris, silphiū, allium. Suffumigatio autē fit ad hęc gagate lapide, onyche quæ est in purpura, asphalto, castoreo, galbano, silphio, cornu ceruino. Apponitur autem ad ueretrum ruta cum melle trita & in lana suscepta.

AD MENSTRUA PROVOCANDA.

EDucere si uolueris menstrua ante dies tres aut quatuor uenam incidēs in talo, aut in tibijs gersis dabis, aut de ambobus talis uenas incidēs, ita ut post unū diem de alio tollas talo, & iterum post hęc tenues dabis cibos, nunc & ante v, aut vi dies curationis incipies. Post suffraginis autem euacuationem, aut tali, dabis castoreū cum pulegio, aut cum calamente bibere. Euaquat enim fortiter. Educit autē menstrua bene pulegiū & calamentis, id est mentastrū cocta in mulla & potata, & sicca quidē trita & tenuis puluis in mulla datus. Calamentis autem fortiter operatiua est. Harum autē potionū tempus est utile post balneū in sabanis. Sic enim data potio multo plus operatiua est. Diptamnus & herba sabina similiter datæ. Utiliter autē ad hęc datur & pigra quod aloē recipit 2 c, & de alijs speciebus ana 2 vi. Deducit mēstrua & ampilon prasson, quādo ex frigidis & pinguibus contineēt humoribus. Cicer uero & lupinorū decoctio cum myrrha & melle admixta appositio. Suffumigatio autē & de capparīs radicis corticibus & cassia. Quādo autē ex plenitudine simul & pingui superfluitate constricta excludunt menstrua, centaureæ maioris & minoris radicū succus apponitur, & maratrū, & gitter. Quando autē glutinosi & pingues humores constringunt, & prohibēt menstrua, petroselinū, porrū, apium, allia, smyrnion, storax potata & apposita, raphani comesti, adiantus, amomū. Incatismata autem educūt mēstrua aqua ubi decoquunt sambuci folia, artemisia, diptamnus, laurus, coniza. Cataplasma autē ad secundas & menstrua educēda de artemesia adhibitū in hypocōdria, fortius autē educit, ita ut pecus educat, lolij farina cum porri succo mixta & imposita, & cyclamini succus cū melaterio & lolij farina. Medullā ceruinā, galbanum, amoniacū, & oleum æquali pondere teres, & uteris. Opopanaci obolo uno collyriū faciens superpones: hoc enim sine periculo est experimētatū. Educit autē mensibus tribus aut quatuor hęc. Bulliat autē herba sabina, & uiuum pecus corrumpet, sed & mortuū extrahet. Et centaureæ maioris radicū succus idem operat, & calamentis succus potatus & appositus. Smyrna & cidria apposita, & splis si in cōmixtione linas ueretrū, non concipit. Hoc medicamine ut entibus nihil secundo uti opus est lupinorū decoctione cū myrra & melle apposita, & ex lupinorū farina cataplasmata. Cui addes centaureæ minoris succū & appositus eijcit: cyclamini succus illitus sub uētrali: Etenim est corruptio fortissima in pefso cū melle appositus. Elateriū autē appositū quæ cōcepta sunt corrumpit. Castoreū autē cum pulegio, aut calamētī experimētatū est ad educendū pecus, uel secundas obligatas brassicæ succus cū lolij farina appositus.

AD FLUXVM SANGVINIS
mulierum.

Non propria passio est aut similis matricis, quæ uocat fluxus sanguinis, sed ex omni corpore ista euacuatione. Contingit autē hoc hijs quibus molles sunt carnes, & phlegmatica est natura quam plurime. Fluit autē interdū quidem rubrū, qd' est sanguinis liquor. Interdū autē albū, qd' fit à phlegmate. Hoc non autē à phlegmate est. Sed rubeus si sit, ex cholericō humore augmētatus & aquosus, interdū ex rubeis fit cholericus, & sapius sufficit ad sanitatē ex toto corpore

A pore facta purgatio de super augmentato humore. Contemplatio aliqua est totius curationis ad desiccandū, sine nimia aliqua calefactione totius corporis, & circa matricis loca, si utatur ex interuallo ex hijs quæ stiptica sunt. Purgari ergo totum corpus cōuenit per uentrē, & urinas, ut digerat. Rarefaciendum est totū corpus fricando superficiem, & ungerē utilius ea quæ expediunt. Faciunt autē ad sanguinis foeminarū fluxum, porcacla si edatur, aut succus eius potatus, rubi semen, & flores eius, & de roboris uel castaneæ pomis, secūda quæ adhæret glandibus cortex. Similiter quæ fiunt inter utruq; mediæ, maxime coques eas, & sic uteris, facit autem & ilicis. Operatiua autē amplius est hipporis, & maxime quibus rubor fluit sanguinis, iuuat potatus cum aqua aut uino, schini semē frictum potatum cum uino: Rubra uero prohibet mensirua, gefasteras, aut lemnia sphaigidis. Schinon, id est, lentisci radicis decoctionem cum cornu ceruino usto cum pulca dabis. Fimus caprinus cum libano appositus reprimat: Oportet autem inuolui in lanis hæc & apponi. Licion cum lacte apponere oportet. Gallæ quæ intrinsecus sunt cum libano & aqua similiter, & sunt hæc incatismata & epiritmata super uentrale imponenda. Quæ sunt stiptica incatismata fiunt ex decoctione plantaginis, & polygonis, & sidia, & rosis, & rubo, & hijs similibus.

AD MATRICIS INFLAMMATIONES
& dolores.

Incatismata ex decoctione facta iuuant ubi decoquantur artemisia utraq;, laurus, ireus, cassia, centaureæ maioris radices, uiolæ flores sicci, maxime in diurnis, malua, mellilotum, lilij flores, ficus sicca cum foenogracæ, aut ptisanæ cum foenogracæ & lini semine. Suffumigationes autē expediuntur agni semine, cassia, bdellio, ladano, smyrni. Apponuntur etiā hybisci radices coctæ in mulla & malaxatæ cum adipe porcino, & terebinthina, & foenogracæ succo, & cum adipe porcino, & butyro recente. Lilij radices assæ cum oleo roseo, & flores eius cū ceroto, & medulla, & axungia, & hyssopo cum butyro & mellicrato.

AD VLCERA MATRICIS ET MORDICATIONES.

Ad ulcera matricis expedit amurca circumlita, & cocta cum ceroto, aut licium similiter cum succo acaciæ. Mordicationes autē, quas Græci odaximos uocant, quod nos pruritū uel mordicationem appellamus, mitigat porcaclæ succus inquitatizatus. Iuuat lini feminis coctus succus in mulla; foenogracæ similiter succus. Tracacantum autem cum aqua adhibitum.

AD PRAERVINAM IN MATRICE.

Matricis præruinā reprimat acaciæ succus, aut rubi succus, aut lentisci, aut malogranati rubei succus illitus. Violæ uero folia cataplasmate imposita aristolochiæ in pello cū aliquibus stipticis succus, sed & decoctio ex eis facta incatismate, & fomentationes, gallæ, aut sidia, id est, malogranati, aut lentisci decoctione uteris.

AD CONCEPTIONEM.

Iuuat autē ad concipiendū pastinacæ semen potatū, & radix data ad manducandum, & appositū cum medulla ante cōmixtionem leporis coagulum, cū butyro. Vulpis fimus cū oleo roseo in pello appositus, & sublinitus ut sic commisceatur. Artemisiam appones tritā & concipiet. De adipe anserino & terebinthina circūlines per duos dies, tertio die cōmiscant, & concipiet puerū. Herba mercurialis semen, aut succus pro pello ad puerū concipiendū semine post cōmixtionē mox appositū, puerū concipiet apparatū. Puellam aut foeminā mercurialis herba concipi facit, sic traditum est ab antiquis quia concipit. Continentur autem conceptio, appositus, & si in terra summa lapis inuentus fuerit, qui iaspis dicitur,

C dicitur, & appensus, & malux syluestris radix similiter facit. Seruat autem conceptionem syderitis herba appensa, & infantem non permittit abortiri.

AD PARTVM IVVANDVM.

Lapidem iaspidem coxis appende, & mox pariet: cyclamini radix sicca similiter facit. Adiantus tritus, & cum uino & oleo potatus iuuat, & sternutum factum in naribus, & diptamnus cum uino, aut aqua potatus, aut bulbus amarus cum sapa, aut scrophinum lac potatum in mulsâ. Pulegij autem fasciculos in aqua mitti facies, & superfedeat mulier.

VT NON CONCIPIAT MULIER.

Filicis radices si dederis cum uino bibere, aut cum sapa non concipiet femina. Similiter faciunt flores salicis, & brassicæ folia, & flores cum uino post conceptionem appositi: Apponunt autem ut non concipiat ante cõmixtionem, mentam teres & ueretrum de succo eius inlines. Brassicæ flores tritos in pissio post commixtionem appone, & non permittent condensari pellicino semen, ante cõmixtionem si se subleuet dicatur.

AD VENTRIS RVGAS ET MAMMILLARVM.

Cochleas maritimas diuturnas uistas teres cum ouî albumine, aut lacte asinino, & unges. Item aliud: Speculare tundes & cernes cum aceto & in balneum eunti cui inlines, antea lines per dies uiginti & curabis. Ut autem uenter & hypocondria non faciant rugas, cymolia & mannis æquali penso cum albumine ouî inlines cum ceroto cyprino.

AD COXARVM INFLATIONES.

D Panis interiora & melanteria consperge, & superpone, & cū aqua ponatur.

AD VMBILICOS PROMINENTES.

Gallam uistam teres cum aqua, & cataplasmate superpones. Item aliud ad umbilicū prominentem: Imponendum est super umbilicū id quod ex hijs cõstat, cicutæ & mannæ ana ʒ i, cerofalotæ ʒ vi, plumbiloti ʒ viii, oua duo, quibus herbæ soldanæ succus adijcitur. Hoc etiã diutius impositū esse oportet. Sed antea hijs uenter per clysterē euacuandus est, & medicamine posito cõquiescere hominē oportet, cibo modico utat, & uitanda sunt oīa quæ inflant.

AD PODAGRICOS, ET ARTETICOS, & ISCHIADICOS.

AD podagricos, & ad omnes reumaticas passiones per omnia imbecillia existentia loca oportet fieri quæ suscipiunt reuma. Quæ autem superfluitas si nō sit corporis, nullo modo nocet ubi nulla est superfluitas, propter quod oportet natiuitatem, quæ in illis offeruntur locis considerari: Quod si nullo modo superfluit humor, neq; passio consistere potest. De qua re prohibendum est, quod superministratur de toto corpore, & exercitatio sit mediocriter, & cibi digestionibus apti, fugientes ociositatem, insuper & facietatem, augmentationem medullarū & inrationabiles uini potiones, & maxime ante cibos: Lædit enim neruos uinosa nimis potio ministrata, quemadmodum & actio Veneris impertuna, quia in podagricis natiuitatibus mediocriter conuenit luxuriæ usus. In antiquo uero tempore paucos omnino à podagra tactos, abstinentes ab hijs fuisse curatos cognouimus. Quibus etiã oportet euacuari augmentatos humores, & si plethorici sunt, id est, abundantes sanguine, euacuabis primū, & sic localia impones adiutoria hæc, quibus reprimi pedum & manū reuma possit: In coxæ autem articulis nodo reumatizante, cauendum est quod reprimat medicamen. In profundum enim descendens humor comminatur insanabilem fieri passionem,

A nem, faciliusq̄ intus nocet superfluitas facta, si nō potest digestionem accipere. Mitigatiuis ergo sunt ab initio adiutorijs releuandi hij qui ischiam patiuntur. Quādo ergo ex plenitudine sanguinis sola causa fiunt dolores in coxa, uena est incidenda in talo, aut in suffragine, uel planta. Sufficit hoc ad cito sanandā ischiam: Nam si quis ante euacuationē totius corporis acribus utatur medicaminibus, plenitudine constricta, insanibilis fit passio impinguata, & quodammodo concocta materia. In qua re per culpam tali facta constipatione uentosa in coxa ipsius loco figendæ sunt maiores, & purgatio per clysterem est faciēda de colloquintidis, & hīs similibus. Cognoscendī autē sunt hij qui caste uiuunt, & continent se in dietis, & nimīū sunt remorantes in potionibus uini, podagricas passiones possunt quidem habere passim, sed facile releuantur à passione. Euacuandus in primo uere per phlebotomum, aut catarticum, frequentius tamen catartico bis in anno: Nam hij qui nimis sunt uinolenti uel comeftores, nihil ab hīs euacuationibus iuuantur, quia mox iterum replentur humoribus congregatis, incontinenter dieta utentes, de qua re generantur circa articulos pori: & si in antiquam qualitatem uenire articularū non potest sanitatis curatio, uulpes uiuas, aut mortuas coquunt in oleo, aliqui autē hienas, & faciunt diaphoreticū oleum, & sic in tinam mittunt, & ibi deponūt arteticum totū ibidem corpus cooperientes, & diutius ibidem residentes, magnifice iuuati sunt euacuantes omnem morbum facientem ægritudinem. Materia quampeffimā dietæ si iterum eos repleuerit, fabæ farina in aqua cocta cataplasmas. Cui addes coctos adipēs porcinos, & bene faciet ad inflammationes, uiolæ herbæ albæ radices cum aceto, induratos articulos, & inflammationes sanant diurnas, & poros habentibus decoctioni carnis porcinae infundes caseum uetustum, & in mortario teres, & cōmixtum bene super articulos impositum poros soluet & digeret, & currens reuma absq̄ incisione, & sine molestia desiccabit ipsa loca per singulos dies & poros. Platani folia uiridia trita, & cataplasmate imposita in genibus, inflammationes tollunt podagricis & arteticis. Anodina sunt autem sine dolore reddentia epithimata, quæ in accessionibus utenda sunt. Opio myconio & croco ana ʒ iiii, teres cum lacte uaccino, aut caprino, & interiora panis admiscebis & teres fortiter, ut æqualis & mollis sit permixtus, & admixto oleo roseo uteris cataplasmate, & extrinsecus custodia causa betæ, aut lactucæ folia superpones. Est autem quando opium & crocum cum lactucis tritum cum ceroto oleo roseo mixto in linteo inductum superpones.

AD ISCHIAE DOLORES.

I Schiadicis autē de farina lupinorū cataplasma impones cum aceto, aut oxymelle, aut pusca coquens. Calamentis autē trita & cataplasmate imposita, quamfortissimū fit adiutorium. Capparis radices cortices coxa dolores iuuant extrinsecus appositæ, cū hīs quæ ad hæc expedire possunt admixtæ. Intrinsicus autē iniiciendus est garum ex insalitis piscibus, ut molestantes humores extrahat, & de intestinis euacuet. Maxime autē hoc facit de insalitis piscibus silurus, & de sardinis factū garum. Talpheū uero semen per clysterem ministratū iuuat, sanguineū euacuans humorē. Similiter autē & centaurea tenuis decocta facit.

DE QVIBVS MEDICO SVGGERITVR,
solicite tractandā sunt.

H Acc omnia in tantum quæ diximus sanari possint, secundum medicinæ rationem non ignoro. Oportet igitur & de ceteris sollicitudinem præbere, & quæ significantur medico, quæ contingunt & antequam fiant, magnas & insanibiles

- C** insanabiles passiones futuras præuideat, quod ante delongius manifestantur. Sonitus igitur aurium, & inter se diuersi motus turbantes, & spasmi per aliqua membra facti, & si labium inferius subinde tremat, & sine uoce fiat, & si sit obliuiosus & odorem perdat, & somni profundi contra consuetudinem sint, profundi aut leues sint & phantastici, & in cibo subinde se opprimi querelentur, & à actu uenereo plus à consuetudine frequentius compellentur, ita ut non semel, aut bis, sed maior eis motus contingat, hijs hoc patientibus, apoplexiam aliquã fieri necesse esse significat, & epilepsiam, aut apoplexiam, aut melancholiam, aut maniam. Oportet ergo scire medicum, ut cum rogatus fuerit, quam celerime succurrat: Forsitan enim necesse est phlebotomari, aut catarticum dari, aut utrunq; fieri, aut alia quædam expedire. Oportet ut prohibeantur nascensia mala: nam & hypocistis præcedunt signa, & ante oculos apparent caliginosa quædam uolare, qualia sunt cynicellæ, aut muscæ, uel capilli, & hijs similia cum capitis dolore. Hæc ergo omnia scire oportet medicum, & quæ oportet adhibere catartica, & cibos competentes, uel quæ aliter iuuare possunt. Labores autem spontanei, aut somnia profunda, aut phantastica, aut uigilia extra consuetudinem, & sudores post somnum, & sitis contra consuetudinem, & ciborum fastidium cum febricula. Omnia hæc scire oportet medicum, ut facere sciat, quæ ad hæc cõueniunt, & quæ circa thoracem contingunt. Si non suggerantur medico, ad hæc signa pericula eueniunt hæmoptoicæ passionis & impijci. Nigra autem urina nephrotica est, & interdum passio profequitur, & magis si hæc senibus contingat. Sed medici est discere, atq; inuenienda custodia, quæ per urinas purget. **D** Renes debent exercere caballicationes, & uectationes non multum existentes. Oportet autem neq; in doloribus, quando in articulis fiunt pedum negligenter habere. Si enim semel cessauerit, & neglectum fuerit, reuertitur iterum: utique frequenter molestans, & maius malum mouens, insanabile efficitur. In initio autem melius est curationem adhibere, ut sanitatis remedium consequatur facilius: Frequenter enim factas indigestiones, & carrias ex ipsa indigestione generatas, uel habere debet suspectas & in pneumatosis. Indicanda sunt enim medico, & non sunt tacenda, quia sunt pessima quæ sunt inflationis, quas Græci phylodes appellant passiones, id est, hypocondrica fit passio quæ fit cum timore & tristitia inrationabili accidente menti melancholia uocatur. Multa autem & alia per neglectum inuictum malum antecedunt. Propter quod oportet nullo modo, neq; parua, neq; grandia, quæ contingunt contra consuetudinem tacere.

AD DENTES NE A LACTE LAEDANTVR.

Lac lædit dentes, si frequenter in usu fuerit, & gingiuas similiter. Hoc ergo infusas & molles reddit, & nigros facit dentes, & infusas gingiuas, & cometas. Oportet ergo post comestum lac de uino temperato cum calida os lauare. Melius autem fiet, si & mel mittatur in uino, & sic lauet.

PVLVIS QVI FACIT AD RANVLAM SVB lingua, ad ulcera in ore, & ad dentes, & gingiuas reumatizantes.

Pvmice assõ 2 VIII, nitro usto, sale usto, ficis siccis ustis ana 2 VIII. Omnia æqualiter cum melle miscebis, & uteris.

AD EOS QVI NIMIO SVDORE fatigantur.

Reprimuntur sudores supersarsi corpore gessamia, lithargyro, gipso, galla, cisto, myrta, oleo inantino, oleo roseo, oleo melino, oleo lentiscino, oleo myrtitis inuncti. Item illita mannis, & amilo cum uino, & oui albumine.

AD CAR

AD CARDIACOS.

Cardiacos autem iuuat cataplasma in stomacho de rubi folijs cum ceroti modico, aut pane, aut myrtæ folio, aut uitium palmites teneræ, aut folia plantaginis cum pane, aut ceroti modico, aut mala cydonia, aut dactyli, & enemata iuuant adhibita de ptyfanæ succo. Alligentur autem extremæ partes: iuuat & cerotum humidum cum sinapi tritum.

PROGNOSTICVM DE AEGROTIS.

Ad omnes ægrotantes trochiscos facies de camimola herba trita & sicca bis. Quando autem opus habebis terēs cum oleo trochiscum perunges caput & totum corpus, & inuolues pannis, & dabis bibere calidam aquam, & ita expectabis modice. Reuertens enim si inueneris cum sudantem, sanum fieri sperabis: Sin minus, morietur, & andragni succos da ei bibere.

CONTRA SINGVLA VENENA.

De uenenis quando sine discretione scribitur, aut quando dicuntur quæ sequuntur læsiones, scribere quidem curabo. Præstat enim hæc ipsa didactica pessimis occasionibus chirurgiam. Quanta autem communia adiutoria credita sunt quæ mortales accipiunt:

POTIONES QVIBVS BENE

habeant qui uenenum accipiunt.

Oportet eos mox uomere, absq; aliqua dilatione. Ante ergo quàm uomāt bibant hydroleum, & iterum diuersos cibos dabis ad saturitatem, & iterū uomant. Quod si adhuc nec sic euacuantur, aut quod biberint retineatur, tardio rem uel obtusam habent uirtutem. Si autem & uenter incendatur post uomitum, oleum roseum cum aqua dabis bibere, & iterum uomere iubebis. **D**abis autem & tyriacam cum uino potantibus: nam ipsa sola resistit uenenis. Non autem inuenta tyriaca, arceotidæ nouæ & rutæ folia XXI teres & dabis bibere, aut herbam camiptheus cum uino dabis. Somnus autē omnino prohibendus est, fricationes in extremis partibus utendæ sunt utiq; palpationibus. Subducendum uenenū approbatur per mordicationem, & irritandus est & prouocandus usu uenter per clysterem acrem, & unguendus melle abundanter, aut aliquid alio modo subducendis miscebis. Cōmune est ad omne uenenum medicamen hoc, quod recipit galbani mundi ʒ IIII, smyrni ʒ IIII, teres & dabis bibere cum dulci uino. Item Rutæ folia numero XX, nuces duas, salis acinum unū, caricas duas. Hæc si ante acceperit, & postea acceperit uenenū, nullo modo nocebitur: Facit autem & origanū cum gallina simul cocta, & conditū ius bibat.

AD CANIS ET HOMINIS

ac simiæ morsum.

Cinerem cum aceto distemperabis, & cataplasmate impones. Cepas tritas cum melle cataplasmate impones, aut ficus, aut amygdalas amaras teres, & superpones. Qui autem amplius habent herbum, quod Græci orobon dicūt, cum melle quàm pinguiſſimo superpones, aut yrin illyricam tritam cum melle impones. Quæ autem fuerint inflammata ex morsibus lithargyrum teres cum aqua, & lines loca inflammata.

AD CANIS RABIDI MORSVM.

Quos canis rabidus momorderit, gambaros uiuos in olla rudi mittes, & in igne pones, & donec ex eis cinis fiat ardeant, ut facilius terantur. Incendantur uero in cynocaumata signo leonis luna XVIII, & facies medicamen. De gambarorum cinere mittes partes X. Gentiana autem partes V, libano

X partem

C partem unam, & cōmiscens in uinum dabis bibere eis quos canis momorderit rabiosus per singulos dies, usq; ad dies quadraginta cū aquæ cochleari maior i uno. Si autem post paucos dies aliquis transactos postq; momorderit canis cœperit bibere, duo cochlearia dabis. In plaga autem impones medicamen, quod recipit, pice brucia librā unam, aceti acerrimi ꝑ i italicum, opopanacis ꝑ iii. Hoc medicamine si quis utatur sanabitur si à cane rabido fuerit uulneratus.

Ad arthreticos autē & podagricos addo ego medicamini de gambaris superioris facto. Rare quidem petroselino partes octo addidi. Sæpius autem decē, aut duodecim misit, interdum autē amplius, ut per urinas plus deduceret humores. Plus uero iuuat arthreticos, & maxime eos q̄ molles & albas habēt carnes. Das uero mensurā suprascripto mediocrē, interdum cum aqua, interdū cum mulsā.

AD SERPENTIVM MORSVM.

Sicca calamentis ad serpentium percussum cito succurrit, & ex profundo trahit ad se omnem adiectum humorem, & cestrū herba contusa super plagam imposita adiuuat omnium serpentium morsus inlata uenena linteo inducta. In potionibus autem, dabis rutæ agrestis semen, & spolion, & coagulum ceruinū, & leporinū, & betæ radice succos. Hæc cum uino sunt danda: sed & dragonæ herbæ radicibus si aliquis perungat manus suas, & teneat serpētes non eum laedunt. Hæc omnia scribimus, quia experimentata sunt. Ad hæc habemus de serpentibus factam theriacā, & cognoscas manifeste celeriter liberari qui à serpētibus fuerint percussi, & eos qui accipiunt uenenū si utiliter sit confecta cum diligentia multa: Quia plurimi ut uendant faciunt inutilē non exquisitis pigmētis.

D Item antidotum quod facit ad serpentū morsus & scorpionis, & ad canis rabidi morsum, & ad suspirium, ad colum, ad hominis morsum, & simia. Ante autem quàm bibat, lines morsuram, & dabis ei bibere 2 i, si febrerit, in calida aqua, & si sine febre fuerit, cum uino. Recipe autē hæc: piperis 2 viii, apij seminis 2 vi, anisi 2 iii, opij 2 i & ꝑ, castoreo 2 i & ꝑ, mellis non despectu matī ꝑ i, & ꝑ, conficies & uteris. Extrinsecus uero super morsuras uel puncturas serpentū superponenda sunt quæ extrahant uenena. Vtilia autem sunt ad hæc folia ficus trita & superposita, & surfures cum acri coctæ aceto: & picula imposita bene facit.

AD EOS QUI DE FUNGIS
malis suffocantur.

Opobalsamo cum lacte muliebri aut aqua, qui à fungis strangulatur, leuigantur, aut oxymel cum nitro bibat, & gallinarū domesticarum stercora cum oxymelle dabis, et raphanos quàm plurimū manducet, aut feces uini uistas & tritas cum aqua dabis bibere.

AD LAC COAGVLATVM ET
caseatum in uentre.

ACetum, aut sapam, aut coagulum quàm plurime cum aqua fontia potū dabis, aut silphiū, & sulphur æquali pondere terēs in pusca dabis bibere.

AD SANGVISVGAS POTATAS.

AD sanguisugas potatas acetū acerrimū potum dabis, aut oxyalum, id est, acetum cum sale. Vtere autem & ea quæ uentrem soluant. Simul enim exire solent cum stercore & sanguisugæ. Facit enim succus anagallidæ herbæ potatus. Nos autem allium manducare dedimus, & proiecimur eas, & nihil de prædictis usi sumus.

AD VESPA

AD VESPARVM VEL APIVM MORSVRAS.

Ad uesparū uel apium morsuras malux folia trita superpones, aut sisami folia, aut ipsum sisamum teres, & cataplasmate impones.

AD SCOLOPENDRÆ CVRAM.

Cum sale & aceto acerrimo calidis fomentabis, & facies cataplasma, & superimpones.

AD MVSTELARVM MORSVM.

Alium teres cum sua cortice masticatum & cyminum, & superlines morderit & plagam quæ sunt loca. Si autem post pastum mustela morderit & plagam fecerit, cum sale & aceto calidis foue, & hordeum ustum super sparge super plagam, & circa ipsam plagam loca tumentia inlines.

AD CANIS ET HOMINIS MOR-

sum, & simia.

Cinerem aceto cōmiscens, cataplasmate superpones.

D. ORIBASII SAR-

DIANI IVLIANI CAESARIS

ARCHIATRI MEDICAMI

NVMLIBER.

ELECTARIVM DIASPOLETI.

B

Hoc medicamen non inutile exponam repertum in Aegyptia lousi ciuitate, atq; inde ob hoc Diaspoleti dictum diapeganū. Cymini in aceto per triduum infusi, & iterū siccati & triti subtilissime pulueris \approx I, piperis lōgi, aut albi, uel si hij defuerint nigri \approx I, ruta uiridis folia ante unam diem collecta \approx I \approx semuncia. Quod si uenter fuerit strictus \approx I conficies, & iustere. Stomachum enim excitat, uentositatē mitigat, digestionem accōmodat, aluum mollit, phlegma & bilem educit & extenuat: uitia quoq; pectoris, lateris, epatis, splenis, ac renum curat, & mitigat. Interdum enim cum melle facies electarium, & proficiet phlegmaticis. Interdum autem cum succo pitifanæ confice pro melle, & faciet cholericis & melancholicis. Accipitur enim mane & sero cochlearibus singulis.

CONFECTIO OXYMELLIS.

Mellis optimi heminam unam, & aceti in gustu nō satis acuti, nec satis dulcis heminam unam, coques simul donec reuertatur ad mellis crassitudinem, ita ut in gustu mel non uideatur esse crudum. Dabitur autē cum aqua calida temperatū. Melius ergo est, accipientis sensu iudicari mediocritatem ipsius. Temperantia autem eius quamplurimis expediens est: Sed hoc modo oportet eius temperantia fieri, ut aceti sit una pars, & duæ partes mellis despumati sint, & sic coquatur: Aut hoc modo conficitur cum aqua oxymellis: Mellis miscbis duas partes, & unam aceti, & aquæ quartā partem. Hæc uero coques, ut ad tertiam aut quartā reuertantur portionem, & spumam dum coquitur auferes. Fortius autē si uolueris facere oxymellē, æquales partes aceti & mellis miscbis.

CATARTICVM COPTARION.

Simila \approx IIII, nucleis pineis 2 IIII, pipere 2 II, diagridio 2 IIII, melle despumato quod sufficit. Perfecta autē dosis 2 II datur maxime ictericis ad deponendum.

X 2 COPTA

C

COPTARION CATARTICVM.

Simila, scamonia 2 I, nucleis pineis grana XL, pipere grana XX, melle quod sufficit; dosis autem est 2 I.

PASTELIVS CATARTICVS.

Diagridio, euphorbio, ana 2 IIII, pipere folio, ana 2 II, melle libra I. Dosis autem est ʒ I. Item pastellus catarticus: Diagridio 2 IIII, pipere grana XL, nucleis pineis grana XL, melle despumato ʒ VI, facies autem pastellos IIII, aut VI, & dabis unum manducare.

PANIS CATARTICVS.

Scamonia 2 V, salis amoniaci ʒ I & ʒ, sparsi de simila libras II, de salmoria amoniaci salis conficiens sparsum & scamoniam, facies buccellatos numero X. Item panis catarticus: Aniso, sale comuni, pipere, ana 2 IIII, diagridio ʒ I & ʒ, sparsio de simila confecto in uino & melle, hoc est, in uino mulso libras II, facies autem buccellatos XII, & dabis unum in dulci.

Item panis catarticus: Gariophilo I per I, cymino folio, aniso, foeniculi semine, spicanardi, ana I per I, scamonia ʒ II, de simila factio sparsio libras II, conficiens cum sero lactis, & speciebus tritis puluerem earum admiscebis, & facies panes habentes singulas uncias, & dabis exinde unum in dulci: Quod si bene uolueris purgare facies panes XVI, aut XIX, & dabis ut supra.

BUCCELLATI CATARTICI.

Sparsio libram I, scamonia ʒ I, apij semine ʒ I & ʒ, epithymo ʒ I & ʒ, agarico ʒ & ʒ, pipere grana XV, facies autem buccellatos VII, conficiens eos cum uino & melle, aut cum hydromelle, & utere.

Item pastellus catarticus: Flore farinae, nucleis pineis, ana ʒ VI, diagridio 2 IIII, mellis ʒ I.

SALIS CONFECTIO AD choleram deponendam.

Scamonia ʒ I, pipere 2 IIII, sale comuni frixo ʒ I, dabis aut in Souo, aut iure gallinae, aut ubi uolueris dabis sine periculo.

Item Sal catarticus faciens cephalargicis, & hemicranicis, & scotomaticis, & quibus in auribus sit sonus, & oculorum uisionem acutiorem reddit, & haemorrhoidas mouet, & menstrua prouocat, & paralyticos curat, & hydropicos iuuat, & ad epilepticos, & arthreticos, & podagricos, & ad phlegmatis abundantiam facit mirabiliter. Euphorbij, piperis, ana ʒ I, salis amoniaci ʒ II, dabis autem cum mulsa 2 I, & iuuabit ad omnia quae praedicta sunt, & cibum non corrumpet. Item sal catarticum, ad omnes longas passiones quae sunt in meninga cerebri, & ad epilepticos, scotomaticos, cephalargicos, hemicranicos, & ad aurium tinnitus, uel sonitum diuturnum. Satis etiam iuuat & ad oculorum dolores, & caliginem tollit, & eos quos sanguis laedit multum iuuat: Sed & typhicos iuuat. Mouet etiam menstrua in quibus constricta sunt, sed & haemorrhoidas mouet similiter. Dabis autem semel in mense eis qui superscriptas patiuntur aegritudines. Cauendum uero est ne ipsa die detur, in qua ante acceperat. Dandus est etiam in declinatione passionis, dabis & in quarto mense. Recipit autem haec, euphorbij 2 IIII, piperis 2 II, salis amoniaci 2 I, cymini 2 I. Integra autem dosis 2 I est, dandus est in mulsa, & quamdiu purgat uentrem, bibat calidam aquam.

APOZIMA

APOZIMA CATARTICA.

Aquæ phialas III, aneti fasciculum unum, cymini quantū digitis semel leuare potueris, diagridij scrupulos IIII, coques ad tertias & dabis ad bibendum. Item apozima catartica, absinthij fasciculum unū, aquæ phialas III, coques ad tertias, & colabis, & terens aloë → IIII, & diagridij → II, dabis cum apozima suprascripta. Alia apozima catartica, ad eos qui colum patiuntur, ut in pedibus deponatur interius. Epithymi, ana → IIII, hellebori nigri, diagridij ana → I, coques in aqua phialis tribus, ut ad unam reuertatur, & dabis bibere. Hoc autē subinde accipiat, ita ut in omni mense, aut in alio, aut satis ut in tertio mense transponat, ut in anno quatuor bibat potiones.

CATARTICVM DIACYDONIVM.

Dicydonijs coctis libram I diagridio ∞ II, pipere, gingibre, ana 2 V, conficies & utere. Aliud catarticum peculiare Oribasij, quod simbiocarion nominauit: Diagridio ∞ II, pipere, gingibere, sale frixo, petroselinno, ana ∞ I, faciens puluerem, dabis in potione 2 II cum mulsa.

CATARTICVM AD PHLEGMA

deponendum.

Liquiritia, cocco cnidio purgato, ruta uiridi, ana ∞ I, melle quod sufficit. Aliud. Aneti semine, opio, ameo, pipere, cocco cnidio, croco, lacteridis, ana 2 IIII, apij semine 2 I, cassia 2 III, melle quod sufficit. Dosis autem est cochleare unum aut duo.

CATARTICVM AD CHOLERAM.

B Apij semine, pulegio, pipere, ana 2 IIII, diagridio 2 XII, melle quod sufficit. Dabis autem de electario cochleare unū, aut duo, aut tria, secundum accipientiū uirtutem. Aliud catarticum ad cholera deducendā: Aloë → II, diagridio ∞ I, mastiche, absinthij succo, ana 2 II cum succo cydri quod sufficit. Sin minus, cum melle dabis, ut supra.

CATARTICVM MELANCHOLICIS.

Aniso → IIII, petroselino → II, pipere → II, epithymo → VII, melle quod sufficit. Dabis autē cochleare unū, aut duo, secundum accipientiū uirtutem. Item aliud: Epithymo → VIII, menta → II, ruta uiridi → II, Cum optimo uino dabis per dies tres bibere. Aliud: Epithymo → VIII, isin → III. Dabis autē in potione una cum mulsa tepida. Item ad melancholiam: Aloë 2 II, epithymi → II, diagridij obulum unum dabis bibere.

Aliud: Aloë → II, epithymo 2 I, diagridio triobolon, dabis in mulsa, aut cum calida aqua bibere.

CATARTICVM ELEPHANTIOSIS.

Coloquintidas duas mediocres caute desuper aperies, ita ut ex ipsis cooperacula facias, & semine omni euacuabis, lanuginē uero intro remittes, & implebis oleo dulci, & cooperacula sua superpones, & permanebis nocte tota. Alia autem die euacuabis coloquintidas de oleo, & coques coloquintidas in cacabo cum aqua, donec excoquantur, & sic eas tolles & proicies, & in illa aqua remittes oleum quod fuerat in coloquintidis, & addes ibi hellebori nigri triobolon & scamonia 2 IIII, & ibidem in ipso cacabo pularium de simila facias, ex quo patiēti ante pridie leuiter cibato ad magnitudinē auellanæ dabis XXIIII pilulas glutire, aut si potuerit manducare, & bibat aquā. Aliud catar: elephantiosis.

Accipiens unā coloquintidam maiorem, implebis eam de oleo, & stet plena nocte & die una, & ablato oleo coques coloquintidam in olla noua cum aqua,

X 3 donec

C donec remaneat pars tertia, & sublata coloquintida in aqua ipsa mittes simillam quantum sufficiat, cui admiscebis hellebori nigri 2 I, scamoniæ 2 I, & agita bis cum furculo aneti, & cum fuerit coctum, faciens pilulas ad auellanæ magnitudinē, dabis ut glutiat. Catarticus de iure galli senis: Occidens gallum uetustum, omnia interiora eius tolles, & lauans implebis sale, & cum acu & filo consues, & coques cum aqua abundante, & olei modicū habēte. Anetum uero & porros mittes ex pleno, ut ibidem simul discoquantur. Cum enim perdiscoctus fuerit gallus, tunc ius fit suaue ad bibēdum, & est aptum stomacho, & purgatiuum fit ipsum ius, & non fit minus ad bibendum duabus heminis. Mirabiliter enim facit ad diuturnissimos reumatismos.

INVNCTIO ANI AD EDVCENDAM
uentositatem cum stercore.

R Vta uiridis teratur, & cum melle coquatur, ut unus succus fiat, & exinde interius anus perungatur, & bene faciet. Melius enim operabitur si admisceas cyminum & modicum nitri. Aliud: Cyclaminis succus in flocco lana inuolutus inijciat, aut succus cyclamini coquatur cum melle, & balanus inde factus inijciatur, aut certe ex ipso cyclamino pastellus factus inijciat. Ventositates enim exeunt abundanter & releuantur.

CVRATIO RVFI.

C Oloquintidæ interioris 2 XX, camidrij, agarica, ana 2 X, sagapini 2 VIII, popanacis 2 VIII, petroselinij, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana 2 V, Cynamomi aut cassiæ fistulæ duplo, spicanardi, croci, smyrinij polij, ana 2 IIII. Omnia enim trita & tricocinata cum melle miscens, dabis exinde quamplurime 2 IIII in mulsa.

D CATARTICVS LICI AVTORIS,
dulce ad accipiendum.

S Camoniam cum sale quam albissimo teres diutissime, & sic eam in pyxide plumbea duplici uase coques. Modus autem coctionis hoc modo fiet: Pones in pyxide plumbea fistulam, aut cannam, per quam super aquam respiret. In qua pyxide mittes scamoniam, quæ cum sale trita est, & mittes pyxidem in uase aqua pleno, ita ut fistula caput foras teneat, quæ fixa fuerit in pyxidem. In aqua autem ubi bullierit mittes erum, id est, herbum, & quando herbū coctum fuerit, tolles desuper focum, & sublata pyxide cum se refrigerauerit tolles, & iterum teres ipsam solam, aut cum albo pipere tantum admixto, quo suauior sit ad accipiendum. Si enim sic confecta detur scamonia, neq; in ore, neque in stomacho insuaue erit catarticum, & nihil minus purgabit.

VNGENTVM CATARTICVM AD VNGENDVM
anum quod mouet abundanter uentrem.

S Tipteriam cum melle teres, & coques donec rubeat, & ex hoc perlines anum. Vocatur autem hoc medicamen cezanagaci: Facile enim educit uentrem, & sine dolore protrahit.

CATAPOTIARVM CONFECTIOES
ad uentrem laxandum.

S Camonia, coloquintida, euphorbio, aloë, bdellio, ana 2 IIII, cum succo caulis ea colliges, dosis est III, aut V noctu. Item alia.

Aloë 2 IIII, diagridio 2 I, cum succo caulis colliges: Dabis autem III, aut V, aut VII, noctu. Item catapotia ad typos, faciunt enim ad sanitatem stomachi, & apta sunt stomacho, & uentrem purgant quammaxime, & typos

A typos amputant. Aloë ꝑ II. absinthij succo ꝑ III. squillæ interioris ꝑ I. Squillam autem in pane mittēs coques ut bene sit cocta, & post tollens pensabis & mittes in pila, & fortiter tundes, & supermittens succos absinthij, super sparges tritam aloë, & facies spassum, ex quo faciens catapotia ad ciceris magnitudinē, dabis tarde conualescentibus ex ægritudine, & non cito recuperantibus, secundum uirtutem.

Item aliud catapotium, ad quod supra, scamonia ꝑ I. aloë ꝑ I. colocynthidæ interioris ꝑ IIII. bdellio ꝑ III. mastiche, absinthij succo, brassicæ succo, ana ꝑ III. facies autem catapotia orobicas, & dabis XIII. aut XV. aut XIX. aut XXI. Sin uero qui typos patiunt dederis, dabis VII. aut IX. aut XI. aut XIII. aut satis XV. per dies V. aut VI. aut IX. Si autem uolueris ut phlegmaticū humorem educant, aut citius soluent, addes euphorbij ꝑ I. in tota massa.

Item catapotia, ad typos coactos, Agarico ꝑ II. euphorbio ꝑ II. helleboro ꝑ IIII. mitro ꝑ II. bdellio ꝑ I. diagridio ꝑ II. epithymo, colocynthida, aloë ana ꝑ II. facies autem catapotia.

Item alia catapotia. Scamonia ꝑ I. aloë, euphorbio ana ꝑ IIII. cum aqua autem pluuiali facies catapotia, & dabis VII. aut IX. aut XI. aut XIII. aut XV. aut XIX. aut XXI.

O X Y M E L L I S C A T A R T I C V S .

A Ceti ꝑ III. pulegij plenam manum, hyssopi plenam manū, hæc autem coquens cum aceto ad tertias, post hæc colabis & addes anisi ꝑ I. & 5. polypodij ꝑ I. agarici ꝑ I. & 5. folij —) IIII. spicæ nardi —) V. petroselinij, epithymij, diagridij ana ꝑ I. tenuem autem puluerem supermittes, & coques cum mellis 55 uno ad lenes prunas ad mellis spissitudinem, & postquam de foco tuleris, mittes diagridium, dabis autem cochlearia tria.

B C O N F E C T I O N E S D I U E R S O R V M
trochiscorum. Andronius.

Chalcantho, smyrni ana ꝑ II. libano, stipteria cisti ana ꝑ IIII. galla asiana ꝑ VI. sidia, aristolochia ana ꝑ VIII. uino austero quod sufficiat, facies trochiscos & utere, cum aceto autem teres, & inlines.

T R O C H I S C V S M V S A E .

Stipteria scisti, aloë, smyrni ana ꝑ VI. crocomagnato ꝑ III. chalcanto ꝑ VI. cortice mali granati ꝑ VI. cum uino & melle mixtis conficies & utere. Trochiscus Vari autoris. facit ad hypopias, ad impetigines, ad maculas, & ad carnes supercrescentes, & syringia sanat, facit & ad alia multa, sino pida, iu, xistu, libano, areno, stipteria scisti, æquali pondere cum aceto facies trochiscos

Trochiscus eris, facit ad omnes nomas, maxime autem ad ueretrum, & oris cancos. Croco ꝑ VIII. stipteria ꝑ c. smyrni ꝑ VIII. resolues cum aceto, & melle mixtis & facies trochiscos. Ptisanæ autem infusa teres.

Trochiscus diacartu ad nomas, id est, cancos, carta combusta ꝑ XXXII. calce uiua, arsenico, sandaraca ana ꝑ I. cū succo plantaginis facies trochiscos.

Trochiscus andronius. scisti, smyrni ana ꝑ IIII. chalcanto ꝑ II. libano ꝑ VIII. cetino ꝑ X. aristolochia ꝑ XII. aliqui ꝑ VIII. galla asiana ꝑ VIII. sapa quod sufficiat.

Trochiscus

C Trochiscus pollidos phragis. Sidia, smirni, aloë, ana 2 VIII. scisti 2 V. libano 2 5. chalcanto 2 V III. felle taurino I VI. uino dulci quod sufficiat.

Trochiscus melas. Sidia 2 X. aristolochia, galla asiana, scisti, ana 2 VIII. aloë, libano, ana 2 IIII. smyrni, chalcanto, ana 2 II. uino bono quod sufficiat, facies trochiscos, & uteris cum sapa.

Trochiscus ad lepras, & impetigines. helleboro albo, pipere longo, cacreo alcionio, sulphure uiuo, calamo aromatico, adarce, xqualia pondera teres & cernes, & cum aceto facies trochiscos: fricabis autem partem ipsam cum aspero panno, & unges cum digito, & in sole facies stare.

Trochiscus crocodis. Smyrni, cistoreo, ana 2 II. croco 2 III. opomicono 2 III. aniso, apij semine, dauci semine, storace, ana 2 IIII. iusquiami semine 2 VI. cum aqua facies trochiscos triobolos, id est siliquas octo aureas pensantes. Trochiscus diaspermatus. facit ad dysentericos & coeliacos, & ad uentris fluxum, & ad tussim, & ad profluuium sanguinis, apij semine 2 III. foeniculi semine, aniso, ameo, papaueris albi semine, iusquiami semine, opio, sidus, id est, floribus mali granati, quod si flores non habueris, mittes corticem, ana 2 I. croco, floribus rosarum, galla asiana, ana 2 IIII. Omnia semina in puluerem redigens, & opium in aqua infundens facies trochiscos habentes 2 I. & 5. Dabis autem ad tussim in mulsa, ad uentris fluxum, cum succo oryzae. Qui cum tussis reijciunt, cum pusca. Ad profluuium sanguinis, cum aqua de lentisco. Ad nauream, cum aqua absinthij. Ad interaneorum dolorē, uel inflammationem stomachi, in mulsa. Ad dysentericos, in apozima rosarum dabis uinum trochiscum mane & sero.

D Trochiscus ad dysentericos, & hæmoptoicos, & ad fluxum sanguinis mulierum. hypocistide, gessamia, galla asiana, acacia, cirro, ana 2 VIII. & cum aqua pluuiali facies trochiscos. Uteris autem ad dysentericos iniiciens cum succo oryzae aut lentisci. Ad hæmoptoicos autem, in uino cyatho frigidæ aquæ mittes medicaminis 2 I. & dabis bibere. Ad fluxum sanguinis mulierum similes iniicies cum aliquo succo arnoglossæ, aut polygoni, aut strigni, aut appones in crocide die lanam, & adijcies ad os matricis resolutum cum succo strigni, aut polygoni, aut arnoglossæ.

Trochiscus ad impetigines. Chalcitheo, misco, sulphure uiuo, calcantho, libano, ana 2 IIII. fici folijs uiridibus 2 VI. cum aceto facies trochiscos, & cum aceto resolues & uteris.

Trochiscus passionis. Lippidus chalcoc 2 XII. chalcucicaumeno, salis ammoniaci, stipteria, strangili, iu, xistu, ana 2 VIII. libano 2 VIII. teres chalcucicaumenum, alias cernes, lippidū & stipteria teres cum aceto ad solem. Cum autem omnia triueris, mittes libanū & teres diu, quando autem se collegerit, facies trochiscos ad omnes, ubi autē opus fuerit, cum aceto resolues & lines.

Trochiscus proculi podagricis. Sanat autem podagras, ischiadicis, & est uniuersalis ad omnes arthreticos, & omnes dolores, ita ut anno uertente bibatur, & omnem sensibilitatem acutiorem reddit, purgat mitius per urinas, & totum corpus sanius preparat, sanat & epilepsias, & sciros epatis & splenis. Conficitur autem sic. Camitrius 2 IX. centaurea tenui in carpo 2 VIII. aristolochia longade montibus collecta 2 VI. gentiana non pertusa 2 VI. hypirico 2 V. petroselino 2 III. fu. s. I. agarico 2 I. in alio agarico 2 I. melle ff I. Singillatim autem tundes & cernes & admiscebis

A scabis cum melle, & tundes bene, & facies trochiscos. Vfus autem ut bibantur sit bene digestus, & bibat hora tertia, postea uentrem faciet resolutum cum aqua calida cyathis duobus, & cum acceperit deambulet uel exercitee. Si autem inchoare uult potionem, non in ætate accipiat, sed in alio aliquo tempore. Interuallum ad balneum aut ad cibum postquam acceperit, trium horarum sit. Digestionem autem & potionem uitet donec impleat totius anni dierum numerum. Sit autem diæta, boni succi, digestibiles. Non supra mensuram accipiat, ut indigestio sentiat. Brassicam enim comedere arthriticis non suadeo. Habet autem aliquid contrarium, uinum uero mediocriter bibant uti oportet, & mediocriter temperato cum cibo.

Trochiscus Diaelectro, id est, de succino. Facit enim ad hæmoptoicos, & ad tussim longinquam & recentem, & phthysicos, & anaphreticos, empyicos, cœliacos, dysentericos, in pneumatominos. Est autem ad aurium causas bonus. Psillio purgato 2 XL. quidam 2 XX. yreo illyrico, mastice, electro, id est succini limatura, croco, ana 2 XXX. opio 2 XV. psillia, id est, herbae pollicaris semine in aqua calida infundes, & quando glutinosa fiet aqua, exprimes eam, & ex liquore ipso conficies medicamem, finges trochiscos, & dabis tres obolos dormitum eunt. Sint autem aqua ff III.

Trochiscus Diaagatis, ad podagricos, arthreticos, & ad inflammationes, & ad omnes pruritus initio illitus. Agatia nigra & rubea ana 2 IIII. colli strictionico perlucido 2 III. ichehyocollis 2 IIII. amoniaco amato 2 II. glaucio, aloë, añ 2 II. libano areno 2 I. helleboro albo & nigro añ. 2 I. acetum squilliticum supermities, & facies trochiscos, & cum opus fuerit teres cum supra scripto aceto trochiscum, & lines locum, & cum se siccauerit, iubebis eum ad balneum ambulare, & cum se lauerit, iterum superunges de ipso medicamine.

C Trochiscus hemicranicus. cardamomi semine 2 IIII. rutæ uiridis folijs 2 IIII. opio 2 I. aceto quod sufficiat.

Trochiscus, dialicacauus, qui & cirrus uocatur, qui facit ad erysypilas, & trimata, & ad narium tumores resolutus cum aceto aut pulca aut aqua frigida. Iythyrgyrio 2 XXIII. psimithio 2 XII. stipteria scisti 2 IIII. calcanto 2 IIII. alicacauis cortice uiridi, aut pro alicacauo strigno 2 VIII. sinopidem si uolueris ad colorem faciendum mittes, & facies trochiscos cum aqua, & uteris interdum cum uino aut

Trochiscus diarnoglossus, faciens ad rhagadas, & sicodas, & ad syringia & polipos: Hypocistidos cilo 2 III. licio, balauftio añ. 2 III. opio, rosis siccis, ana 2 II. gallis 2 II. acatia 2 III. plantaginis succo, guminis, sulphure uiuo, rosis, floribus, cornu ceruino usto ana 2 II. facies trochiscos, sicabis in umbra, & uteris cum uino & melle mulsato, resoluens in cote oclularia. Ad polipos autem cum stuppa intus mittes, & in die una tertio mutabis.

Trochiscus ad scabiem. lithargyrio 2 II. calce uiua, psimithio, uermicario, ana 2 IIII. uino quod sufficiat.

Trochiscus diacastoreus, qui facit ad oris & ueretri ulcera, & ad dentes laxos, & gingiuas purgat, smyrni, castoreo, stipteria scisti, sidia, iu, xisto, ana 2 II. multo synopico, miseu ana lib. I. uino quod sufficiat.

Trochiscus ad capitis dolore & oclorum, in lines tempora & oculos iuuabis, & caput, libano, yreo, gumeo, ana 2 IIII. smyrni 2 I. ouorum duorum album simul teres & facies trochiscos, & cum opus fuerit cum aqua resolues & lines.

Trochiscus ad capitis diuersos dolores. Mox ut linieris frontem, amputabis dolorem, utique & si febrerint aut phrenesim patientur, mirabiliter faciet, lauribaccis & uua uiridi, ana 2 VIII. yreus 2 II. opopanace 2 I. & 5. cum

cum

Cum aceto facies trochiscos, & cum opus fuerit cum aceto & oleo roseo induces.
Trochiscus licinicus ad impetigines. Facit enim ad impetigines pessimas,
Re: de staphisagria, id est pera, folijs fici uiridi 2 II. misco 2 IIII. calcanto 2 II.
calcitheo, calce uiua, ana 2 VIII. libano 2 IIII. sulphure uiuo 2 X. aceto qd suffi-

TROCHISCVS AD QVARTANAS. (ciat.

OPIO, ruta, iusquiamo, ana 2 I. croco 2 IIII. cassia 2 III. sulphure uiuo 2
III. cum aqua facies trochiscos pensantes —) II. & dabis in pufca ante
duas horas accessionis.

TROCHISCVS ISCIADICIS ET HY-

dropicis faciens mirabiliter, & per urinas deponens.

Coloquintida 2 VII. peretro 2 IIII. pipere albo 2 II. smyrni 2 II. facies
trochiscos pensantes 2 I. & 5. aut duas, & dabis cum dulci, aut in mulfæ
cyathis duobus, in dies quinque singulas portiones, sanant educendo phlegma.

Trochiscus ad uniuersas passiones, ad insomniatatem, dabis cum aqua cali-
da ad faucium tumorem: prodest cardiacis, colicis, epaticis, spleneticis, simili-
ter in aqua calida. Ad mulieres quæ phantasiã patiunt, & quæ iactũ frequen-
ter faciunt, in mulfæ dabis, Ad phthificos in prima portione incidit frigus, in se-
cunda incidit febrem, tertia portio tamdiu sudat, quamdiu incidat omnem typũ.
Ad percussum serpentis, ad morsum canis rabiosi, dabis in uino calente tempe-
rato. Ad reumatismum stomachi, ad reuma pulmonis, ad pectoris dolorem, ad
tussim, & qui excreant sanguinem, si sine febre sunt, in uino calido, si febricitã-
tes, in aqua calida, Ad ulcerationem uesicæ, ad stranguriam, curat tumorẽ per
omne corpus, Arthreticis & podagricis in uino temperato dabis. Rec. LL. pa-
pauer album 2 IIII. opium thebaicum 2 IIII. iusquiamũ 2 II. liquiritiã 2 I.
D crocũ 2 I. storacẽ calamitẽ 2 I. litium 2 II. castoreũ 2 I. mandragoræ cor-
tices 2 I. hypocistidæ succũ 2 II. Has species tundis & cribellas, & facies tro-
chiscos in modum pond. fabæ cappadociæ, & dabis in temperata.

Trochiscus Galeni, ad reuma, ad hæmoptoicos, ad dentes reumatizatos &
stranguriam patientibus, & uesicã dolentibus, ad omnes reumaticas passiones.
Colicis, spleneticis, phthificis, & ad multas alias passioes. Re. LL. myrrha 2 I.
libanum 2 I. opium 2 I. iusquiami 2 5. gariophilæ 2 5. cinnamomum
2 5. cuphitæ 2 5. liquiritiæ 2 5. Opium uero in aqua infundis, & factro-
chiscos pensantes d. I. dabis cum aqua tepida aut cum mulfæ.

Trochiscus laxatiuus, febrem tollit & omnem molestiam, cinnamomũ, ga-
riophilum, crocum, aloẽ, cassiam, amoniacum, squinantum, diagrid, spicam, liba-
num, ana 2 I. mel quod sufficit.

Trochiscus Diamuseos, cardiacis, scotomaticis, abrotanũ siccum, castoreũ,
oppopanax, ana 2 I. 5. myrrha, crocum orientale, ruta agrestis semẽ, piper-
tinapirum, lithos magnetis, cuphita ana 2 I. trita cernis, cõficis cum aceto, & fa-
cis trochiscos ana 2 I. & das ieiunio in oxymelle.

Trochiscus Nimson, dysentericis, pleureticis, ad mēstrua deponēda. Rec.
H. iusquiami 5. selinus sperma 5. anisi 5. hypocistidis 5. opij 5. golligis cum
succo polygoni, aut cum succo plantaginis, aut cum uino stiptico, fac trochi-
scos ana 2 I. & utere.

Trochiscus ad omnem tussim. Rec. H. myrrha trochlitē 2 VI. libanũ 2 V.
opium 2 IIII. iusquiamũ 2 IIII. cynoglossæ herbæ de radicibus cortices ad so-
lem siccatos 2 IIII. tundis, cernis, & opium in aqua infundis, & fac trochi-
scos pensantes 2 I.

Trochiscus

A Trochiscus ad uomitum restringendū, & stomachum confortandum, & uentrem stringendum. Rec. ℥. anisum, apij semen, ana 2 v i. absinthij pontici . . piperis 2 vi. opij 2 ii. castorei 2 ii. Sicca tundis & cribras. Opium uero in aqua infundis per triduum, & post missum in mortario teres diligenter, & commisces omnia. Colliges autem ex aqua, & fac taxillos ampliores auellanae, quos siccas in umbra, & cum opus fuerit, in aqua calida dabis.

Trochiscus, dysentericis, hæmoptoicis, cæliacis, pleureticis, ad tussim, & qui saniem uomunt. Rec. H. Ameos, anisum, apij semē, aneti semen, fœniculi semen, papaueris nigri semen, balauſtia, ypocistides, opium, gumen. Omnia ana x i. collige cum succo plantaginis, & fac trochiscos pond. 2 i.

ELECTARIVM DIAPRASSIUM.

SAnat uertiginem capitis, & caliginem oculorum abstergit, palatum & arteriã purgat, distillationē confringit, dolorē dentium mitigat, reumatismū faucium sedat, dolorem de thorace aufert, & pulmones facilius sanat, cordis dolorem tollit, lateris dolorē conspergit, maxime pleureticos mirifice sanat, sciorenē epatis & splenis curat, stomachum corroborat, & ad pristinam sanitatē perducit. Omnibus uero interranis prodest, inflationē aufert, phthificos sanat, & peripleumonios curat, tussim soluit, nephriticos, calculos, stranguilia sedat, omnē dolorē colicis cōpescit. Qui habet pallidum colorē emendat, mathoicos sanat, menstruū deducit, ad ordinemq; suū reuocat. Qui autē hoc usus fuerit, à multis morbis cōseruat, nec aquæ malignæ, nec nebula, nec paludes illis nocent. Conseruat in itinere & sine ægrotatione, facit ad eos qui uenenū biberint,

B ad morsum serpentis, uel ictus scorpionis, & qui fungum malū comedunt. Stomachus, epar, splen, dolore liberantur. Typum quartanū mitigat, quotidianū & tertianum liberat. Rec. H. amomi xiiii. aristolochiæ rotundæ xiiii. cassiæ fistulæ xi. gariopholi xiiii. storacis cal. xi. myrrhæ, spicæ nardī, costi, pîretrian. xii. liquiritiæ xiiii. pul. xii. piperis nigri. xiiii. Reupont. xii. dragaganti xiiii. 33. xiiii. peoniæ xi. saxifragæ, yreos, capparis radicis, ana xiiii. hyssopi xii. pulegij xii. gentianæ unc. iiii. anacardi xii. galbani xii. terebinthiæ xii. petroselinī, maced. xiiii. mastichis xiiii. careæ xi. libistini xi. galangæ xii. sir, xilobalsami, carpobalsami, rasuræ eboris, basilici, satureiæ, añ. xi. aneti semen xii. apij semē xii. fœniculi semen xi. ossa de corde cerui xii. ligni aloë xii. cardamomi xii. corallij xi. squinant, xii. origani xi. diptamni x i. uinci tossicu . . ii. aron x i. sinonæ xii. diolorubeo xii. amigdalæ purgatæ xiiii. nuclei pini xiiii. piperis albi xi. balsami xi. musci xi. Cuius confectio talis est, prius species teruntur.

Trochiscus, diapeganum ad omnē typū quotidianū, & notho quartano, & notho tertiano. Rec. H. Crocū x ii. peretrū x ii. origanum x ii. hyssopum . . ii. rutæ uiridis . . ii. myrrhæ . . ii. collige cum aqua & trochiscos fac 2 i. & utere cum aqua calida.

Trochiscus, asmaticis, & suspiriosis. Anisum, sulphur uiuum, ammoniacū, castoreū, melantium uel giptes, omnia ana . . i. tusa & cribellata cum aqua collige, & trochiscos fac, dabis cum oxymelle.

F I N I S.

Ein bericht, van dem holte genant Guaiacum, to brüchen vor
die krankheit der fransosen, vnd ande olde flietige apene
gebraken. vth Hispanischer sprack to duytisch, vnd regiment
wie man sich dar in halten, vnd dar tho schicken sal.

Dit holt wesset in den nywe geuonden landen America,
in einer insule geheit Spaniola ad Spagnolla. Is gar heytich
vnd krafftich to medicieren, hart vnd swaer, heft inwendich
ein swarte brüne keunen ad marck, syne frucht in de lande
sint mitte guet to eten. purgieren ouen vnd vnden.

Van eirsten, sal man nemen dit holt tosamē mit syne bar-
cke, vnd snyden to kleinē spenen, ad dorch einen dragger to
spene dreeselen laten. swarte ed hartheit haluen sich vnger-
ne snyden let. Derseluen spenen nym by .ij. punde swaer,
in eine nywen glasvaten dypen, gyst dar ouer .viij. mate
fersch bornē waeters, zoret dorch malckande, roal thogedeicht
laitet staim .xxiiij. vrenlang. Dar na sette den dypen ten dyp,
vnd laitet supuerlich seyden, mit eine mittelmätigen dypre,
da mede de materie seydes in eyne wesen seyde, vnd neit
ouerlope, alltijt gedeckt. Vnd wanner vngesarlich de derde
deill des waeters ingesoden is, so sal man de materie schynen,
vnd de schaim besaeren in eynem glase. Dar mede de flecken
vnd maisselen van de gebreck ad frantzosen, aunders vnd mor-
gens tobestryk, so verghaent se. Dar na lait de materie
langer seyden, bis op de haluen diel, als de .viij. mate waeters
op .iiij. mate ingesoden woerden. Dat vertucht sich sumtydes
in acht vrelang. sal altoes einer da by syn, sehen vnd ver-
hoeten, dattet neit ouerlope.

Dar na sette de dypen haeflichen van supr, dat er neit ser
gerort woerde, vnd lait en staim roal bedeckt .xxiiij. vrelang.
Dan affsyhe dat waeter dorch ein eyne doick in ey glase.
Also is dan de drauck bereyt vnd to gebrück bequē, wie na folgt.

Man auer dat waeter, ad de drauck vth is, moistu wider ein a-
der holt, in aller maten, wie vor steit, in vresen, staim late,
dan seyden. Solliche by rechter tijt doen, dar mit d' krankte
neit versümbt woerde, vnd seyden voss na syner ordenoge
to drinck heb, sund feelen.

Man sal oick neit mer dan .ij. pundt holts op ein maill seyden.
Que wannē des waeters to vll voer, so woerdet na etlichen

Dagen smaeken, dattet roed' sijnns todrincken roer. Vnd alst roarm
woeder is, so ist bequemerlicher / ein pundt holtz in .iij. maten
waeters tospeden, da mit ed smaecthaffend / vnd in sijnen kre-
fften blyue.

Sollich seyden moit men so durt vnd vacten doin, dat de kraeke
poue dertich dagelang todrinck heb. Dar tho bedarf in sulck
de patiente by veylen .viij. viij. viij. bis to .x. pint holtz, dar
na de complexion / ad' de franchheit, vnd gebraeke an sich sijn,
moit deselue p'oue drinck, vnd sich halden vone na folgt.

Dat holt so ein mail gesede is, sal men noch ein mail vorder
speden, vone vor, mit .viij. maten waeters. Sollich noemte
men dan / dat kleine ad' slichte waeter. Mach men gebuok
ouf vone hie na folgt.

Wie sich de patiente halden, vnd vorge waeters
gebruk fall.

De patiente sal sich de tijt enthalden in einer behaltniss (re-
ceptaculo) vor lucht vral bewarter warmen kamer, steydes
ouge dar in heben, vnd sich vone hunden vor veyndt vnd
lucht, mit kleidery vnd decken ouer dat bedde temlichen
voorvaren, neit to kalt / noch to roarm, steydes in eyne gely-
ken wesen laue. Sal neit vth d' kamer kome, ouf geyn
sinster opdoin. Wante, vone de lucht den patienten berorte,
wer he in perickel des doedes.

Vnd als sich de patient anfangt to halden, moit he sich dze
dage na einander purgere laten, mit gedrencke / mit pitten /
ader gemeiner temlicher cristere, dem patienten tem an-
genemlichsten. na zeit eines artzeten. na dat d' patients
stark ad' froach is. Sal ouf deseluen dze dage voneuch
eten, vnd anfangen sich to abstinieren.

Vnd so de patient also purgere is, sal he am vierden dage
des morgens beginne des waeters ad' draucke todrinck,
als des eirste ad' beste waeters / to .v. vren in bedd liggede,
einen gude bierker voll / vntrent ein ort / ad' seftel einer ma-
ten, dar na d' patients gross / stark / ad' tzart is, laue, neit
to kalt noch to roarm. Vnd sal dar up still sijn, vnd slapen (of
he kan) bis an .ix. p. ad' .xj. vren. Dan v'pstaen, is he so stark.
Vnd ete tusschen .xj. vnd .xij. vren, nemlich ein kleyn jong
hoynk. ader vone ed' groth, neit mer da ein halff. Dat sal in
lutter waeter geseden sijn / am vone ad' and' dinge. Auer suttar

2
mach me veel ten hoeynk doen, end ein weenich dar mit sye-
den laten. sus nichts weit. Men mach oick besunder in ey-
ne waeter syden ein gartenkrudt / geheit boragie, dat by de
hoeyken leggen, end dar mit eten. zeyniget dat gebloide.
To duffer spysse sal de patient eten ein klein roit broitten,
oet meyste oer ontzien swaair. Und ja minder he ett van
hoeynk ad broide, ja beter, ja mer wercket de drank to forder-
licher gesuntheit.

Off oick der patients dorst hed, mach he drinck va dem kleyne
of lesten waet, dat na dem einsten van holte gesoden is.
Doch wa me holte genouch heb, mach, ist better end heilsamer,
van einsten gesoden waeter steyd roiff to drinck, so waete end
vill he roiff, ed sy ten eten, ad dar na. Sal anders sus ge-
nerlei spysse noch gedranck genoyte noch innemen. Oick den-
seling darh auende weit mer eten. besunder to .vij. oren
sich wederum nider leggen. Und to .viij. oren drinck va dem
besten waet, vaie des morgens gesheit. Sal sich oick mit
geyne andern waet netten an hende noch voeten.

Eyn sulliche ^{vorg} regel end ordnung moit de patient alle end 18
dage hald, bis op de .x. darh. den anfang des morgens to .iiij.
oren to drinck, dar up leggen bis ange .ix. ad .x. oren. Dan
eten de halue portion, ad halff so vill als he vor in de .ix. da-
gen gegeten heft. dat is weit mer dan .j. hoeynk, end .ij. uncie
broide. Und am auende, tussche .iiij. end .iiij. oren, roied eten
.j. hoeyken, end .ij. uncie broide. Dar na to .viij. oren sich
wed nider leggen, end to .ix. oren drinck vaie vorg is.

Dusse vorg regel moit de patient hald bis an den .xxx. dagh.
Dar na sal he sich mit pitten purgeren laten, na raedt eines
arften. Dort hy de regel roed hald bis an den .xxx. dagh
in alles. Doch waan de patient ouer de .xxx. darh gedrunk
end sich veel gehald heft, sich get better besyndt, so roert de
hunger swaender. als dan mach he get mer eten. als vor mid-
dages ein gantz hoeynk, dre of .iiij. uncie broits. end auende
halff so vill. Ja doch voortan hy oth weit anders drinck. Da
van dem gesode waeter vorg. sus ande nichts weit genoyt,
ed sy confortatiff ad anders, weit oth gesundt. Da mit dem
dranke syn voerkinge laten, alleyn den lijff curren end re-
L gieren.

Als nu de .xxx. dage oth end vorlede synt, sal me den pati-
ente roed temlich purgeren. namluch twee dage moit he drin-

ten, und am derden dage pillen nemen. Und wa die neit vord-
ten, moift he am vierde aeuer pillen nemen. He darff des
waeters neit mer drinck, he woeddet dan gerne doin. Mach
dar na eten gude hoeywerk, wal gefocht, ad' ander gemoesse
dat geringe is. Doch am eufte slachts eynerley spise. Und
mach dar tho drinck luttery wijn, den halue deill mit wa-
ter gemeyget, voer gefundt mit dem gesoeden. Und sich tem
eufsten nauero gehald, neit to vill eten noch drinck.

Und so de paciet also purget is, sal he dar na ^{nach} twee dage des moer-
gens ein drinck waeters van holte doin, halff so vill als he
vor maile gedrinck heeft. Dar na neit mer. Aeuer sich vij.
ad' viij. dage in d' kamer hald, bis he get euftercht, und to
koupt. Dar na anfang, by wijlen vich to gain, roth der kae-
mery. sich mit klaidern temperter warne to hald, bis he
der lucht roed geuoumt. und neit to vill an dem windt und
licht to gain.

Wa sich de pacient also helt, ist geyn trouel, he voert genesen.
und voert d' gebreken und krankheit roed' affloemen, und sich
so besynden als of he der nye gehat hed.

Die wijle sich de pacient also in d' kamer haldt, sal he sich in
geyner fantasie ad' bespoeringe beynud laten, agne neit mit
bedroue ad' bekouery, geynes roeges tozueich woerd. Besunde
all freuode soeken, voem ed' vnuogelich is, mit syngen, seyden
spill, und andern, dat de krankten to freuoden dienet.

Men bedarff oick disse paciēten mit bywoesen neit scheiuen,
waante ed' nemande schadelich is. Off oick de paciēte by
wijlen in sulcker haldinge sproeck vout, heft neit noit, und
is sund' seige. he mach ein drinck van dem waeter doin, de
stercht / suedet / kreffiget / und and' haldt de natur.

Wert out in der tijt voegnich stedganc hebby. als etwan in .iiij.
.iiij. ad' v. dage ein maill. Wa ed' sich ouer dee dage vertuiget,
so sal men eine ein suppositorium ader teppens van vonden
Lopstouen.

Sullichen ordinonge und haldinge voie soorge sal men in maio,
junio, julio, und augusto, plagen to bruck. Waante in de anden
maenden is de kalde to besorgen. In de land' auer da men
stouen heft, mach ma' ed' alltijt gebruck. also dat sich de kra-
cke in einer stouen halde stediges / temlicher warmde / in eine

3
gelycken wosende, dages vnd nachts, geen vinsten noch doer
apen late / dar mit weit licht dar ingahe.

folgt, wie sich de genesen psona na sulcken re-
giment vnd haldinge, vnder halden sulle, da-
mit & by gesuntheit blyuen müge.

Tem eirste, sal he guet regiment halden, dea off tem mynste twee
maende lang, sich heiden vor ontuytheit, he so mans ad vop-
ues psona, bisunders in twee maende sulcke weit en plage,
so heff als ein leue vnd gesuntheit sy, wie vol er sich oick be-
soeyt. Sich oick heiden vor ouerflodich eetens vnd drincken.
Bisunders vor grouer vnd oueriger spysse, vnd gefalten, srom-
fleisch, eypel, pepper, vnd ander hettige spysse. Dat alles gif-
tichheit is vnd vnderuertich duffer krankheit. Nämlich oick vor
alle visschen, gefalte vnd greun. In sunders sal he eeten ge-
zinge walgetoerte spysse, als da sy, hognuer, kappüne, kalff-
fleisch, zeuben, grünet vrüth, fersich gelachte eggē, gudt ge-
meuse. auer geen vrit vrüth / noch salath, oick geimerley oest
zoo eeten. Gall sich oick heiden vor vill drinck. Den vogn mit
derde deill veaters vmenget mach he vol nemen.

Vnd von sich de psona dre maent lang na de xxx. dages also
halden, vort, ad tem mynsten twee maent, is he namails
apen sozge / dat er vorder weit mer van & krankheit besuoert
noch auffall besynd, werde. Mach dar na eten vnd drincken
da allen, wie vorgedain. In doch mit allen ding vnd sach
is allzeit metichheit ein fristunge & gesuntheit des lues: als
ein vlich vnuistich meinsche seluss vol ermeten kan.

Besyndt sich auer een psona roed et roat sproach to sy, so mach
de auendes by vollen pitten in nemen / na zaidē eines arstens.
Auer apen troynel is he van duffer krankheit ent lediget,
vort thonenen am lue, vnd kryget ein gude morgen.

Off oick ein sulliche psona apene gebreck had, vore groit de vore-
zen, sal anders weit dar to doin, dan vngenten albu / vth der
apoteyck, mit eine playster dar ouer leggen. dat keulet dat
gebreck. dat ouerige heylt vnd purget de drant.

Ed mogen oick diß gebreck / de dat podagram, heben, ad ader
flutt vnd gebreck. wante ed probert is, dat diße drant vnd
holt vunderbarlich, vortet vnd gehelet heff, vnd noch dag-

lyche doet. Son werckunge is oick, dat ed einen kranck ser froey-
ten maectet. dat mach nieit wal roeden, vnd is gefindt,
doch niet to lange, da mit ed de meynsthe niet to swaest ma-
ke. We sal sich auer flitlig heiden, vnd sich na dem froeyten
niet verfallen.

To roeten dat dit zeginet mer diels gemaect vnd gestalt is op
pfonen middelmeitiges aldere. Vnd steit to geloenen, dat einen
meynsthen va roeynich jaer, niet so vull holtz in gedrancke /
vois einen gestandener jaery / to gedulden is. Deshalue, vnd
vnd ande thofelliger einfack weillen, ist mitte sich hier in, na
zaide eyne vortendige Doctoris vnd arysten, dusses holtz vnd
gedrancks to nemen, mer ad' mind. Oick de dage vnd tijt
vortbestemt, to korten ad' to erlang. voie solliche de noitt rufft
eresschen voert. aller na gelegenheit / gestalt / vnd mate d'
juget vnd des oldere, swaerheit ad' kreffte d' pfonen. Oick na
dem dat de gebreck, dat laeme, ad' kranckheit, olte, mynes,
groit ad' klyen synt. Wie ein uthch vortendener man, dat
in sullickem de artzedeije vnd schiedlich gebreykt vnd geno-
men woerd fall, selues wal bedenck vnd ermeten kan:

finis

in gnu
der ges
fingere
et lotf
Emge
gdam f
nede v
t lafe
der gve
L. h
in gnu
dat v
fluten:
die den
in gnu
fluten
mit off
frige f
stet fr
Alle
migt i
vntart
Diss m
fforen m
ed vort
dar
gelieren
sticht v
Nem per
affige v
get boer
govermt

4
In eyne dijel ader teste (wie de goltfmede heben) val-
cker gloeyen vnd vuyr vlyden mogen, recipe, ij. lb
koppers, 1 lb tijns, ij. loth rosemodes of apotheca/
et. j. loth wittes arffeneri.

Smelte int eirst dat rosz kopper, dar na da tho
gedain de anden twee materialia rosz, tijns vnd roese-
modt, vnd lait se samen smelten, vval vime gerort;
tolste voerp dar tho in, arffeneri rosz, vnd tegad-
der gerort, dat se sich vval omengen.

De forme, dar men de rosz gesmolten materie
in geyten, sulle rosen twee rode esterich steyne, gar
glat vnd slicht geslysen, dat se dichte vop malitade
sluten: dan sal men in eynen d' steyne, na forme, wie
du den spiegel gerne heben vullest, vthgrauen, vnd na dicke des
insycken, vnd des gronds feldt, effen gelijcke glat rugges of
schauen vnd slichten. Wa auer de steyne ad gront nes mess!
weit effen slicht, mer kühlich vorden, so mach men
fröte klein gevoeren, mit eijer votten, in de holl-
chet stryken, vnd dan dröge glat schauen.

Als de vopge materie vval gesmolten vnd ver-
meget is, so sal men den test vau vuyre nemen,
vnd vacten mit doechern, vnd geyten in de forme.
Diffe materie wert so hart, dat me se mit geyne
yferen noch stals, snijden noch vijlen kan, vwan men
ed voerpt ad slehet, so springt tstück, vwie glass.

Dar na, als gegoten is, moit me id slijpen, vnd na
polieren, dat id glanssig werde: Eirst slijpen, dat id
gelijck vnd slicht, vwa id bullen hed, werde, alsus:
Vlem pirk gesmolten, vnd menge dar in veyne
aessche, vnd dat so warm vop ein bradt gestreycken, doch
get breyder, dan dat spiegel is. Dar vop dot men da dat
gevoermt, dat ed vaste anleiff

[Faint, illegible handwriting in a historical script, possibly Latin or German, covering the upper half of the page.]

